ΝΙΚΟΛΑΟΥ Κ. ΛΥΓΙΔΑΚΗ
Καθηγητοῦ Στρατ. Σχολῆς Εὐελπίδων

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

1957

ΤΟΜΟΣ Β΄

Ε. Θ. Ν. Η.

(ΕΛΛΑΣ - ΘΕΣΣΑΛΙΑ - ΝΗΣΟΙ - ΗΠΕΙΡΟΣ)

ΑΘΗΝΑΙ

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Συγγραφέως

Τὸ παρὸν τεῦχος μὲ .... ἀνήκει εἰς τὸν κ.

....

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΕΛΛΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ

I. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΙΣ—ΟΡΙΑ

Ἡ Ἑλλὰς εὑρίσκεται εἰς τὸ Νοτιώτερον τμῆμα τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, συνορεύουσα πρὸς Β μὲ τὴν Ἀλβανίαν, Γιουγκοσλαυίαν, Βουλγαρίαν καὶ πρὸς ΒΑ μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν. Ἀπὸ Δ, Ν καὶ Α βρέχεται ὑπὸ θαλάσσης.

Γεωγραφικῶς διαιρεῖται εἰς ἠπειρωτικὴν καὶ νησιωτικήν.

1) ***Ἠπειρωτικὸν τμῆμα***: Τοῦτο καταλαβάνει τὸ Νότιον μέρος τῆς Ἑλληνικῆς ἢ χερσονήσου τοῦ Αἵμου, ἢ καὶ Βαλκανικῆς χερσονήσου.

Χερσαῖα ὅρια: — Πρὸς Α ὁ ποταμὸς Ἕβρος (σύνορον Ἑλλάδος — Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας).

— Πρὸς Β ἡ Βουλγαρία, ἡ Γιουγκοσλαυία καὶ ἡ Ἀλβανία.

Ἡ ὁροθετικὴ γραμμὴ ***Ἑλλάδος καὶ Βορείων ὁμόρων κρατῶν*** διήκει ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Εἰδικώτερον;

α) Μεταξὺ ***Ἑλλάδος - Βουλγαρίας*** ἡ ὁροθετικὴ γραμμὴ εὑρίσκεται ἐξ Α πρὸς Δ, ἐπὶ τῶν ὀρέων Ροδόπη—Ἀλῆ Μπουτούς—Μπέλες.

β) Μεταξὺ ***Ἑλλάδος - Γιουγκοσλαυίας***, συνεχίζεται ἐπὶ τοῦ Μπέλες διερχομένη διὰ τῆς λίμνης Δοϊράνης—τῶν ὀρέων Μαριάνσκα—Καϊμακτσαλὰν — Βαρνοῦς μέχρι τῆς λίμνης μεγάλης Πρέσπας.

γ) Μεταξὺ ***Ἑλλάδος - Ἀλβανίας***, ἐκ τῆς μεγάλης Πρέσπας ἡ ὁροθετικὴ γραμμὴ μὲ ΝΔ κατεύθυνσιν διὰ τῶν ὀρέων Γκόρμπες—Γράμμος—Λεσκοβικίου—Μακρύκαμπος—Τσαμαντᾶς—Σαρακίνα φέρεται μέχρι θαλάσσης (ὅρμου Φτελιᾶς).

Θαλάσσια ὅρια:—Πρὸς Α τὰ πελάγη: Θρακικόν, Αἰγαῖον, Μυρτῷον.

—Πρὸς Ν: τὸ Λιβυκὸν πέλαγος.

—Πρὸς Δ: τὸ Ἰόνιον πέλαγος.

Αἱ θέσεις τῶν τριῶν ***τριεθνῶν*** σημείων εὑρίσκονται:

α) τοῦ τριεθνοῦς ***Ἑλλάδος - Ἀλβανίας - Γιουγκοσλαυίας*** ἐπὶ τῆς λίμνης μεγάλης Πρέσπας.

β) τοῦ τριεθνοῦς ***Ἑλλάδος - Γιουγκοσλαυίας - Βουλγαρίας*** ἐπὶ τοῦ ὄρους Μπέλες (αὐχὴν ὑψ. 1883) καὶ

γ) τοῦ τριεθνοῦς ***Ἑλλάδος - Βουλγαρίας - Τουρκίας*** ἐπὶ μικρᾶς νησίδος τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου.

2) ***Νησιωτικὸν τμῆμα***: Τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ πληθύος μεγάλων καὶ μικρῶν νήσων ἐγκατεσπαρμένων πέριξ τῆς Ἑλληνικ σο νήσου.

Ἡ μορφολογία τοῦ ἐδάφους τοῦ τμήματος τούτου εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ ἠπειρωτικοῦ. Αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου γενικῶς ὡς καὶ ἡ Ἑπτάνησος εἶναι ἐπέκτασις τῶν Ἑλληνικῶν ἠπειρωτικῶν ὀρέων.

—Ἐπέκτασις τοῦ κυρίου ὀρεογραφικοῦ κορμοῦ εἶναι καὶ ἡ ὀροσειρὰ Τρόοδος τῆς, μὴ εἰσέτι ἀπελευθερωθείσης, Ἑλληνικῆς μεγαλονήσου Κύπρου. Τὰ ὄρη ταύτης εἶναι ἡ συνέχεια τῶν ὀρέων τῆς Κρήτης ἅτινα δι' ἑνὸς ὑποθαλασσίου αὐχένος μήκους 300 περίπου μιλίων ἀναδύονται εἰς τὴν Κύπρον.

—Ὁμοίως ὡς ἐπέκτασις ΝΑ τῆς ὀροσειρᾶς Ὀρβήλου—Μενοικίου—Παγγαίου—Θάσου—Σαμοθράκης προβάλλουν καὶ τὰ Ὄρη-Νῆσοι Ἴμβρος καὶ Τένεδος, νῆσοι Ἑλληνικαί, αἵτινες ὅμως διὰ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης (1923) περιῆλθον εἰς τὴν Τουρκίαν.

Τὰ συγκροτήματα τοῦ νησιωτικοῦ τμήματος ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἠπειρωτικὸν τοιοῦτον εὑρίσκονται:

—Πρὸς Δ εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος τὸ σύμπλεγμα ***Επτανήσου***.

—Πρὸς Ν ἡ μεγαλόνησος ***Κρήτη***.

—Πρὸς Α τὸ σύμπλεγμα τῶν ***Κυκλάδων***, τῶν ***Βορείων Σποράδων*** καὶ ἡ ***Θάσος***.

—Ἔτι δὲ Ἀνατολικώτερον τὸ σύμπλεγμα τῆς ***Δωδεκανήσου*** καὶ αἱ νῆσοι τοῦ ***Ἀρχιπελάγους*** (Σάμος, Ἰκαρία, Χίος, Μυτιλήνη, Σαμοθράκη). Ἅπασαι αἱ Ἀνατολικαὶ νῆσοι εὑρίσκονται εἰς τὸ ***Αἰγαῖον Πέλαγος***.

II. ΕΚΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Ἡ ἐδαφικὴ ἔκτασις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους εἶναι 132.562 τετρ. χιλιόμ. Ὁ πληθυσμὸς σήμερον ἀνέρχεται εἰς 8 ἑκατομ., ὡς ἔγγιστα. κατοίκους. Ἀναλογοῦν κατὰ συνέπειαν 58,7 κάτοικοι κατὰ τετραγ, χιλιόμ.

Εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος περιλαμβάνονται 120.000 Τοῦρκοι, 20.000 Ἑβραῖοι, 20.000 Ἀρμένιοι, 18.000 Ἀλβανοὶ Μωαμεθανοὶ (Τσάμηδες). Ὁ ἀμιγὴς Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Ἐπικρατείας ἀνέρχεται εἰς τὸ 98% τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ.

III. ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΚΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

1) Ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος:	Κάτοικοι
—Θράκη	337.000
—Μακεδονία	1.700.000
—Ἤπειρος	331.000
—Θεσσαλία	630.000
—Στερεὰ Ἑλλὰς καὶ Εὔβοια . . .	2.287.000
—Πελοπόννησος	1.130.000
	6.415.000

2) *Νησιωτικῆς Ἑλλάδος*:	Κάτοικοι
—Ἰ ό ν ι ο ι Ν ῆ σ ο ι	229.000
—Κ ρ ή τ η	462.000
—Ν ῆ σ ο ι Α ἰ γ α ί ο υ	650.000
	1.341.000
Σύνολον πληθυσμοῦ (Ἀπογραφῆς 1951) . . , . (πλὴν Ἁγίου Ὄρους)	7.756.000

Ἐκ τούτων τὸ πλέον πυκνοτατῳκημένον διαμέρισμα εἶναι αἱ Ἰόνιοι νῆσοι καὶ ἀκολουθεῖ ἡ Στερεὰ Ἑλλάς. Τὸ δὲ πλέον ἀραιοκατῳκημένον ἡ Ἤπειρος (ἐξόχως ὀρεινή).

IV. ΘΡΗΣΚΕΙΑ - ΓΛΩΣΣΑ - ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΕΜΒΛΗΜΑ - ΣΗΜΑΙΑ

α) Θρησκεία: (ἄρθρ. 1 Συντάγματος 1952): «Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, πᾶσα δὲ ἄλλη γνωστὴ θρησκεία εἶναι ἐλευθέρα. Ἀπαγορευομένου τοῦ προσηλυτισμοῦ...».

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀναποσπάστως συνδεδεμένη μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, μητρὸς Ἐκκλησίας.

β) Γλῶσσα: Ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Ἑλληνική, ἥτις ὁμιλεῖται οὐ μόνον ὑπὸ τῶν καθαρᾶς Ἑλληνικῆς καταγωγῆς κατοίκων ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων (Ἀλβανῶν Τσάμηδων, Πομάκων Μουσουλμάνων Δ. Θράκης, Ἀρμενίων, Ἑβραίων καὶ τῶν εἰς Δωδεκάνησον κατοικούντων Μουσουλμάνων).

γ) Πολίτευμα: Κατὰ τὸ ἄρθρον 21 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος τὸ Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι Β α σ ι λ ε υ ο μ έ ν η Δ η μ ο κ ρ α τ ί α.

Ἐπίσης ὀνομασία τοῦ Κράτους εἶναι: «Β α σ ί λ ε ι ο ν τ ῆ ς Ἑ λ λ ά δ ο ς».

—Ἡ Ν ο μ ο θ ε τ ι κ ὴ ἐ ξ ο υ σ ί α ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βουλῆς.

—Ἡ Ἐ κ τ ε λ ε σ τ ι κ ὴ ἐ ξ ο υ σ ί α ἀνήκει εἰς τὸν Βασιλέα, ἐνεργεῖται δὲ διὰ τῶν παρ' αὐτοῦ διοριζομένων ὑπευθύνων Ὑπουργῶν.

—Ἡ Δ ι κ α σ τ ι κ ὴ ἐ ξ ο υ σ ί α ἐνεργεῖται διὰ τῶν δικα-

στηρίων (Πολιτικῶν, Ποινικῶν, Στρατοδικείων, Ναυτοδικείων, Ἀεροδικείων), αἱ δὲ δικαστικαὶ ἀποφάσεις ἐκτελοῦνται ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως.

δ) ***Ἔμβλημα***: Ἐπίσημον Ἐθνόσημον τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ Θυρεός: Λευκὸς σταυρὸς εἰς βάθος κυανοῦν καὶ ἄνωθι τὸ στέμμα. Ἀριστερᾷ καὶ δεξιᾷ εἰκονίζονται οἱ Ἡρακλεῖς καὶ κάτωθι ἐντὸς ταινίας ἀναγράφεται ἡ φράσις «Ἰ σ χ ύ ς μ ο υ ἡ Ἀ γ ά π η τ ο ῦ Λ α ο ῦ» (τὸ ἔμβλημα τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου Α΄).

ε) ***Σημαία***: ***Ἡ ἐπίσημος σημαία*** τοῦ Κράτους εἶναι ὁ λευκὸς σταυρὸς ἐπὶ κυανοῦ βάθους μὲ χρυσοκίτρινον στέμμα εἰς τὸ μέσον τοῦ σταυροῦ. Σχῆμα τῆς σημαίας, ὀρθογώνιον διαστάσεων 3,00 × 2,00 μ. Ἕκαστον σκέλος τοῦ σταυροῦ ἔχει πλάτος ἴσον πρὸς τὸ 1/5 τοῦ ὅλου πλάτους τῆς σημαίας.

— Ἡ Ἐ θ ν ι κ ὴ σ η μ α ί α εἶναι τῶν αὐτῶν ἀναλογιῶν μετὰ τῆς ἐπισήμου. Ἔχει κατὰ μῆκος ἐννέα (9) ἐναλλασσομένας ταινίας χρώματος κυανοῦ καὶ λευκοῦ (ἤτοι 4 λευκὰς καὶ 5 κυανᾶς). Εἰς τὸ ἄνω ἀριστερὸν ἐντὸς τετραγώνου χώρου, ἀντιστοιχοῦντος εἰς 5 ταινίας, ὑπάρχει ἐπὶ κυανοῦ βάθους λευκὸς σταυρός.

Ἡ αὐτὴ σημαία ἔχουσα εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς χρυσοκίτρινον στέμμα, εἶναι ἡ τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ.

V. ΚΛΙΜΑ

Εἶναι διάφορον εἰς τὰ διάφορα μέρη.

— Εἰς Βόρειον Ἑλλάδα καὶ ἐν γένει εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸν χειμῶνα κατέρχεται καὶ ἡ χιὼν καλύπτει συνήθως ἐπ' ἀρκετὸν τὰ μέρη ταῦτα.

— Εἰς τὰ παράλια μέρη τὸ κλῖμα εἶναι ἤπιον καὶ ἡ χιὼν εἶναι σπάνιον φαινόμενον.

— Εἰς τὴν Δυτικὴν ἐν τούτοις Ἑλλάδα τὸ θέρος εἶναι δροσερώτερον καὶ ὁ χειμὼν ἠπιώτερος παρὰ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἔχει θερμὸν θέρος συνήθως καὶ ψυχρὸν χειμῶνα.

— Οἱ ἄνεμοι τὸ μὲν θέρος φυσοῦν ἐκ ΒΑ κατευθύνσεως (Μαΐστρος ἢ Μαϊστράλια κατὰ τὴν Μαλτεζικὴν γλῶσσαν) καὶ ἐπὶ μίαν περίοδον δύο μηνῶν, ἐπὶ ὅσων δηλαδὴ πυρακτοῦται ἐκ τοῦ θερινοῦ καύσωνος ἡ Ἀφρικανικὴ ἔρημος. Οἱ ἄνεμοι λέγονται Μελτέμια.

— Τὸν δὲ χειμῶνα ἐπικρατοῦν Νότιοι κυρίως καὶ Νοτιοδυτικοὶ

ψυχροὶ ἄνεμοι. Οὐχ ἧττον οἱ Βόρειοι καὶ Βορειοδυτικοὶ ἄνεμοι ὀφειλόμενοι εἰς διάφορον τῶν «μελτεμιῶν» αἰτίαν εἶναι συνήθως οἱ ἐπικρατέστεροι τῶν ἀνέμων τῆς χώρας.

— Ἐξαίρεσιν τοῦ γενικοῦ κλιματολογίου ἀποτελεῖ ἡ Ἀττική. Τὸ κλῖμα ταύτης εἶναι ἐκ τῶν σπανιωτέρων τῆς γηίνης σφαίρας. Βροχαὶ περιωρισμέναι κατὰ τὸν χειμῶνα, ὁ οὐρανὸς πάντοτε σχεδὸν γαλανὸς τὴν ἡμέραν, ἔναστρος τὴν νύκτα. Ἡ ἀτμόσφαιρα διαυγὴς καὶ ἡ ὑγρασία ἐλαχίστη (εἴς τινας περιοχὰς ὡς τῆς Βούλας καὶ Κεφαλαριοῦ εἶναι μάλιστα 0°). Ἡ Ἀττικὴ ἔχει τὸ ξηρότερον κλῖμα συγκριτικῶς μὲ ἄλλας περιοχὰς τῆς Χώρας.

VI. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

Ἡ Ἑλλὰς διοικητικῶς διαιρεῖται σήμερον :

— Εἰς πεντήκοντα Νομοὺς (ὑπάρχουν συνεστημένα καὶ ἕνδεκα Ἐπαρχεῖα).

— Εἰς τὴν αὐτοδιοίκητον περιοχὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

1) ΝΟΜΟΙ

—*Ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος* 37 :

α) Εἰς ΘΡΑΚΗΝ : Ἕβρου, Ροδόπης, Ξάνθης

β) Εἰς ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ : Καβάλας, Δράμας, Σερρῶν, Χακιδικῆς, Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Πέλλης, Πιερίας, Ἠμαθίας, Φλωρίνης, Καστοριᾶς, Κοζάνης.

γ) Εἰς ΗΠΕΙΡΟΝ : Ἰωαννίνων, Θεσπρωτίας, Πρεβέζης, Ἄρτης.

δ) Εἰς ΘΕΣΣΑΛΙΑΝ : Τρικκάλων, Καρδίτσης, Λαρίσης, Μαγνησίας.

ε) Εἰς ΣΤΕΡΕΑΝ ΕΛΛΑΔΑ : Φθιώτιδος, Φωκίδος, Βοιωτίας, Ἀττικῆς, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, Εὐρυτανίας, Εὐβοίας.

στ) Εἰς ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ : Ἀργολίδος, Κορινθίας, Ἀρκαδίας, Λακωνίας, Μεσσηνίας, Ἠλείας, Ἀχαΐας.

—*Νησιωτικῆς Ἑλλάδος 13* :

α) Εἰς ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΙΟΝΙΩΝ :	Κερκύρας, Κεφαλληνίας, Λευκάδος, Ζακύνθου.
β) Εἰς ΚΡΗΤΗΝ :	Χανίων, Ρεθύμνου, Ἡρακλείου, Λασηθίου.
γ) Εἰς ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ :	Λέσβου, Χίου Σάμου, Κυκλάδων, Δωδεκανήσου.

2) ΕΠΑΡΧΙΑΙ

Ἐκ τῶν 146 ἐπαρχιῶν μόνον 11 μεμακρυσμέναι τῶν πρωτευουσῶν τῶν Νομῶν των εἶναι ἐν λειτουργίᾳ. Ἐπὶ κεφαλῆς τούτων εἶναι *Ἔπαρχοι*.

Ἐκτὸς τῆς, κατὰ τὰ ὡς ἄνω, διοικητικῆς διαιρέσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς 50 Νομούς, ἡ ἀνάγκη ταχείας διεκπεραιώσεως τῶν ὑποθέσεων τῶν κατοίκων ἐπαρχιῶν τινῶν μεμακρυσμένων τῶν πρωτευουσῶν τῶν νομῶν καὶ Ἐθνικὴ σκοπιμότης ἐπέβαλε τὴν σύστασιν καὶ λειτουργίαν τοῦ θεσμοῦ τῶν Ἐπάρχων.

Οἱ ἔπαρχοι διοικοῦν τοὺς εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς ἐπαρχίας των ὑπαγομένους ὀργανισμοὺς τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως (Δήμους—Κοινότητας) κατὰ τὸ σύστημα διοικήσεως τῶν νομῶν δι' ἁρμοδιοτήτων ἅτινας ἐκχωροῦν εἰς τούτους οἱ Νομάρχαι, εἰς οὓς ἀναφέρονται ἐπὶ παντὸς θέματος ἀφορῶντος γενικώτερον τὴν Ἐπαρχίαν.

Τὰ *Ἐπαρχεῖα* ταῦτα εἶναι:

1) ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ (κατ. 39.200 πρωτ. Διδυμότειχον) εἰς τὸν Νομὸν Ἕβρου.

2) ΣΙΝΤΙΚΗΣ (κατ. 45.500 πρωτ. Σιδηρόκαστρον) εἰς τὸν Νομὸν Σερρῶν.

3) ΑΛΜΩΠΙΑΣ (κατ. 27.500 πρωτ. Ἀριδαία) εἰς τὸν Νομὸν Πέλλης.

4) ΓΡΕΒΕΝΩΝ (κατ. 35.500 πρωτ. Γρεβενὰ) εἰς τὸν Νομὸν Κοζάνης.

5) ΚΟΝΙΤΣΗΣ (κατ. 14.000 πρωτ. Κόνιτσα) εἰς τὸν Νομὸν Ἰωαννίνων.

6) ΠΩΓΩΝΙΟΥ (κατ. 9.500 πρωτ. Δελβινάκιον) εἰς τὸν Νομὸν Ἰωαννίνων.

7) ΦΙΛΙΑΤΩΝ (κατ. 18.000 πρωτ. Φιλιάτες) εἰς τὸν Νομὸν Θεσπρωτίας.

8) ΛΗΜΝΟΥ (κατ. 18.000 πρωτ. Κάστρον) είς τόν Νομόν Λέσβου.

9) ΚΑΛΥΜΝΟΥ (κατ. 25.500 πρωτ. Κάλυμνος) είς τόν Νομόν Δωδεκανήσου.

10) ΚΑΡΠΑΘΟΥ (κατ. 8.500 πρωτ. Κάρπαθος ἢ Πηγάδια) είς τὸν Νομὸν Δωδεκανήσου.

11) ΚΩ (κατ. 21.500 πρωτ. Κῶς) είς τὸν Νομὸν Δωδεκανήσου.

3 & 4) ΔΗΜΟΙ - ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Ἡ χώρα ἔχει, 225 Δήμους καὶ 5760 Κοινότητας, σήμερον.

5) ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΤΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀπὸ πνευματικῆς ἀπόψεως ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

– Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἀσκεῖ τὴν διοικητικὴν ἐποπτείαν μὲ Ἀνώτατον ἐκπρόσωπον αὐτοῦ τιτλοφορούμενον: «Διοικητὴν Ἁγίου Ὄρους».

– Τὴν Νομοθετικὴν ἐξουσίαν ἀσκεῖ εἰκοσαμελὴς «σύναξις» ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Προϊσταμένων τῶν εἴκοσι (20) Μονῶν αἵτινες εἶναι:

α) Ἐπὶ τῆς Δυτικῆς πλευρᾶς αἱ: ***Ζωγράφου*** (Βουλγαρική), ***Κωνσταμονίτου***, ***Δοχειαρίου***, ***Ξενοφῶντος***, ***Ἁγ. Παντελεήμονος*** (Ρωσική), ***Ξηροποτάμου***, ***Σίμωνος Πέτρας***, ***Γρηγορίου***, ***Διονυσίου***, ***Ἁγ. Παύλου*** (μετὰ σκήτης Ρουμανικῆς.)

β) Ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς πλευρᾶς αἱ: ***Ἐσφιγμένου***, ***Χιλιανδαρίου*** (Σερβική), ***Βατοπεδίου***, ***Παντοκράτορος***, ***Σταυρονικήτα***, ***Ἰβήρων***, ***Κουτλουμουσίου***, ***Φιλοθέου***, ***Καρακάλου***, ***Λαύρας*** (μετὰ σκήτης Ρουμανικῆς).

Τὴν ***Ἀνωτάτην Ἐποπτείαν*** τῶν 20 Σταυροπηγιακῶν Μονῶν καὶ τῶν ὅλων σκητῶν καὶ σκηνωμάτων ἀσκεῖ ἡ «Ἱερὰ Κοινότης Ἁγίου Ὄρους Ἄθω» ἑδρεύουσα εἰς τὰς Καρυάς, πρωτεύουσαν τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

– Ἐκτελεστικὸν σῶμα εἶναι ἡ ***Ἱερὰ Ἐπιστασία*** ἔχουσα τὴν διαχείρισιν καὶ ἀσκοῦσα τὴν ἀνωτάτην δημοτικήν, ἀγορανομικήν, ἀστιατρικὴν καὶ ἀστυνομικὴν ἐποπτείαν.

VII. ΓΑΙΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Α. ΟΡΕΟΓΡΑΦΙΑ

Ὁ ὀρεογραφικὸς κορμὸς τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ πρὸς Νότον προέκτασις τῆς κυρίας ὀροσειρᾶς τῶν Βαλκανίων.

— Ἡ ὀροσειρὰ αὕτη τῶν Βαλκανίων ἀρχομένη ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῶν Νοτιοαυστριακῶν ἢ Καρνικῶν Ἄλπεων (ὑψ. 2863) κατευθύνεται πρὸς ΝΑ ὡς ἀκολούθως: Ἰουλιαναὶ Ἄλπεις — Δειναρικαὶ ἢ Δαλματικαὶ Ἄλπεις — Ἀλβανικαὶ Ἄλπεις — Σκάρδος (ὀρεογρ. κόμβος) — Βαρνοῦς.

— Ἐκ τοῦ ὄρους Βαρνοῦς ἐκκινοῦν αἱ κύριαι ὀροσειραὶ τῆς Ἑλλάδος διαυλακώνουσαι καὶ διαμερισματοῦσαι ταύτην, διακλαδούμεναι δὲ οὕτω:

1) ***Πρὸς ΝΑ*** (ὄρη Ἑλληνικῆς Μακεδονίας καὶ Δυτ. Ἑλληνικῆς Θράκης, Βορείου Ἑλλάδος γενικῶς):

— Ἡ ὀροσειρὰ Βέρνον (Βίτσι) — Μορίκι — Συνιάτσικον ἢ Ἄσκον — Βούρινον.

— Ἐκ τῆς κορυφῆς Βίτσι (ὀροσειρᾶς Βέρνου) μὲ ΒΑ κατεύθυνσιν ἡ ὀροσειρὰ Βόρας ἢ Νίτσε (κορ. Καϊμακτσαλὰν) — Μαριάνσκα.

— Ἐκ τοῦ Καϊμακτσαλὰν πρὸς ΝΑ ἡ ὀροσειρὰ Βερμίου.

— Ἐκ τοῦ Μαριάνσκα πρὸς Ν τὸ Πάϊκον.

Τὴν ὀρεινὴν συνέχειαν τῆς Μαριάνσκας πρὸς Α διασπᾷ ὁ ποταμὸς Ἀξιός.

Συνέχεια αὐτῆς Ἀνατολικώτερον εἶναι τὸ Μπέλες ἢ Κερκίνη (ὑψ. 2031).

— Ἐκ τοῦ Μπέλες πρὸς Ν ἡ ὀροσειρὰ Κρούσια — Καραντὰγ — Βερτῖσκος — Κερδύλιον (πρὸς ΝΑ Α) καὶ Καραντὰγ — Χορτιάτης — Χολομὼν (πρὸς Ν καὶ ΝΑ) — Ὄρη 3 χερσονήσων Χαλκιδικῆς (Κασσάνδρας-Σιθωνίας-Ἄθω) ἐξ ὧν ὑψηλότερον εἶναι τὸ σχηματίζον τὴν χερσόνησον Ἁγίου Ὄρους, ὄρος Ἄθως (ὑψ. 2033).

Τὴν ὀρεινὴν συνέχειαν Α τοῦ Μπέλες διασπᾷ ὁ ποταμὸς Στρυμὼν — σχηματιζομένης τῆς στενωποῦ Ρούπελ — ἀνατολι-

κῶς τοῦ ὁποίου ἀκολουθοῦν ἀλληλοδιαδόχως τὰ ὄρη Ἄγκιστρον Ἀν. Ὄρβηλος (Ἀλῆ Μπουτοὺς)—Κεντρική, Νοτία καὶ Ἀνατολικὴ Ροδόπη.

—Ἐκ τοῦ Ἀλῆ Μπουτοὺς κατευθύνεται πρὸς ΝΑ ὀροσειρὰ ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν ὄρη Βροντοῦς—Μενοίκιον ἢ Φαλακρὸν—Παγγαῖον (ὑψ. 1956)—Σύμβολον.

—Ἐκ τῆς Κεντρικῆς Ροδόπης ἢ Κουσλὸρ βαίνει μὲ ΝΑ ὁμοίως κατεύθυνσιν ἡ ὀροσειρὰ τῶν «Ὀρέων τῆς Λεκάνης».

—Ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ροδόπης καὶ δὴ τῆς Νοτιωτέρας κορυφῆς αὐτῆς Κελεμπὲκ βαίνει πρὸς Ν ἡ ὀροσειρὰ Τσοπὰν—Ντάγ, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ΔΌ Ἴσμαρος.

2) *Πρὸς ΝΔ. (ὄρη Ἠπείρου).* Ἡ ὀροσειρὰ Γκόρμπες—Γράμμος—Ὄρη Λεσκοβικίου—Δοῦσκον—Μακρύκαμπος—Τσαμαντᾶς—Σαρακίνα.

—Ἐκ τῶν ὀρέων Λεσκοβικίου, ἡ ὑψηλὴ ὀροσειρὰ τοῦ Σμόλικα (ὑψ. 2637) μὲ κατεύθυνσιν ΝΑ φθάνει μέχρι τῆς Πίνδου.

—Ἐκ τοῦ Δούσκου ἡ ὀροσειρὰ Τύμφη ἢ Γκαμήλα—Βραδέτον μὲ ΝΑ κατεύθυνσιν μέχρι Λάκμωνος.

—Ἐκ τοῦ Μακρυκάμπου ἡ ὀροσειρὰ Ἀγ. Ἠλίας—Σουτίστας—Μιτσικέλι μὲ κατεύθυνσιν ΝΑ μέχρι Λάκμωνος.

—Ἐκ τοῦ Τσαμαντᾶ ἡ ὀροσειρὰ Κουρέντων—Ὀλύτσικα—Τζουμέρκα μὲ ΝΑ πάντοτε κατεύθυνσιν.

—Ἐκ τῆς Σαρακίνας ἡ ὀροσειρὰ Φιλιατῶν—Ὄρη Σουλίου (καὶ ΝΔ αὐτῶν ἡ ὀροσειρὰ τῆς Πάργας)—Ζαλόγγου—Ὄρη Θεσπρωτικὰ—Ξηροβοῦνι καὶ Γκιλμπερίνι μὲ ἐπίσης γενικὴν κατεύθυνσιν πρὸς ΝΑ.

Ἄξιον προσοχῆς ἐκ τῶν λεχθέντων ἀνωτέρω εἶναι, ὅτι αἱ κύριαι ὀροσειραὶ τῶν ὀρέων τῆς Ἠπείρου ἔχουν παράλληλον μεταξύ των κατεύθυνσιν (ΝΑ ἢ ΒΔ) καὶ ἀπολήγουν εἰς τὸν κύριον κεντρικὸν ὀρεογραφικὸν κορμὸν τῆς Πίνδου.

Τὴν ἰδίαν ὡσαύτως διάταξιν ἔχουν καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανικῆς ἐπικρατείας. Δύναταί τις εἰπεῖν ὅτι αἱ κύριαι ὀροσειραὶ Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας «ἐμφανίζονται ὑπὸ τὴν μορφὴν σκελετοῦ ἀνθρωπίνου θώρακος ὁρωμένου μόνον κατὰ τὸ ἕτερον τῶν ἡμιθωρακίων» *.

---

* Ἡ ἔκφρασις εἶναι τοῦ σεβαστοῦ παλαιοῦ Καθηγητοῦ μας ἐν τῇ Σ.Σ. Εὐελπίδων Συνταγματάρχου ἐ.ά. κ. Δ. Δ. Σούλη.

Τὴν σπονδυλικὴν στήλην τοῦ σκελετοῦ ἀποτελοῦν αἱ ὀροσειραὶ Γράμμος–Βορεία Πίνδος–Λάκμων–Νοτία Πίνδος, αἵτινες ἔχουν Νοτίαν ἕως Νοτιοανατολικὴν κατεύθυνσιν καὶ χωρίζουν ἀπ' Ἀνατολῶν τὸ ***ἐδαφικὸν διαμέρισμα*** τῆς Ἠπείρου ἀπὸ τὸ τῆς Θεσσαλίας.

Ὁ Λάκμων συνιστᾷ κεντρικὸν ὀρεογραφικὸν κόμβον τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου

Ἐκ τοῦ Λάκμωνος ὡς ἀπὸ κέντρου ἐκπορεύονται ἀκτινοειδῶς ἅπασαι αἱ ὀροσειραὶ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου διαμερισματοῦσαι τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἰς 4 διακεκριμένα καὶ κεχωρισμένα τμήματα (Θεσσαλία – Ἤπειρος – Δυτικὴ Στερεὰ Ἑλλὰς – Ἀνατολικὴ Στερεὰ Ἑλλάς).

– Πρὸς ΝΔ : Περιστέρι – Τζουμέρκα.

– Πρὸς ΒΔ : Μιτσικέλι, – Βραδέτον.

– Πρὸς Β : Βορεία Πίνδος.

Ἐπεκτεινόμενα, ὡς ἐλέχθη ἤδη, εἰς τὰς ὀροσειρὰς τῶν ὀρέων Ἠπείρου – Δ. Μακεδονίας :

– Πρὸς Α : Χάσια.

– Πρὸς ΝΑ : Νοτία Πίνδος – Ἄγραφα.

3) ***Ἐκ τοῦ Λάκμωνος*** (Ὄρη Θεσσαλίας)

α) ***Πρὸς Α*** : Ἡ ὀροσειρὰ Χάσια–Καμβούνια—Πιερία ἢ Φλάμπουρον.

Ἐκ τῶν Πιερίων ἡ ὀροσειρὰ Ὄλυμπος (τὸ ὑψλ. ὄρος τῆς Ἑλλάδος ὑψδ. Θρόνου Διός 2911), Ὄσσα ἢ Κίσσαβος—Μαυροβοῦνι–Πήλιον, μὲ ΝΑ κατεύθυνσιν.

β) ***Πρὸς ΝΑ*** : Ἡ ὀροσειρὰ Νοτία Πίνδος—Ἄγραφα.

– Ἐκ τῶν Ἀγράφων ἀποσπᾶται πρὸς Α καὶ μὲ Ἀνατολικὴν κατεύθυνσιν ἡ ὀροσειρὰ τῆς Ὄθρυος.

– Ἐκ τῆς κορυφῆς Ξηροβοῦνι τῆς Ὄθρυος ἀποσπᾶται ἡ ὀροσειρὰ Μαρθάκιον ἢ Κασσιδιάρης–Χαλκοδόνιον ἢ Κυνὸς Κεφαλαὶ μὲ Β κατεύθυνσιν.

– Ἐκ τοῦ Χαλκοδονίου ἡ ὀροσειρὰ Φυλλήιον–Τίτανος μὲ κατεύθυνσιν ΒΔ. Τὰ χαμηλοῦ ὕψους ὄρη τοῦτα διχοτομοῦν τὴν μεγάλην Θεσσαλικὴν πεδιάδα.

4) ***Ἐκ τῶν Ἀγράφων*** (Ὄρη Στερεᾶς Ἑλλάδος).

α) ***Πρὸς Α*** : Ἡ προμνησθεῖσα ὀροσειρὰ Ὄθρυς διασπᾶται Ἀνατολικώτερον ὑπὸ τοῦ θαλασσίου διαύλου τῶν Ὠρεῶν. Ὡς συνέχεια ταύτης πρὸς ΝΑ ἀνακύπτει ἐπὶ τῆς νήσου Εὐβοίας ἡ ὀρο-

σειρὰ Κ α ν δ ή λ ι ο ν – Δ ί ρ φ υ ς – Ὄ χ η (τὰ ὄρη τῆς Εὐβοίας θεωροῦνται ὡς συνέχεια τῶν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, δι' ὃ καὶ κατὰ τὴν διαίρεσιν τῆς Χώρας εἰς ἐδαφικὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα ἐθεωρήσαμεν τὴν Εὔβοιαν ὡς Ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα).

β) ***Πρὸς ΝΑ:*** Ἡ ὀροσειρὰ Τ υ μ φ ρ η σ τ ὸ ς – Β α ρ δ ο ύ σ ι α.

– Ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ ἡ ὀροσειρὰ Π α ν α ι τ ω λ ι κ ὸ ν – Ἀ ρ ά κ υ ν θ ο ς (Ζ υ γ ὸ ς) μὲ Ν κατεύθυνσιν μέχρι τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου.

– Ἐκ τῶν Βαρδουσίων ἀποσπᾶται: πρὸς ΝΑ, Α ἡ ὀροσειρὰ Γ κ ι ῶ ν α – Π α ρ ν α σ σ ὸ ς – Ἑ λ ι κ ὼ ν – Κ ι θ α ι ρ ὼ ν – Π ά ρ ν η ς – Ὑ μ η τ τ ό ς.

Τῆς ὀροσειρᾶς ταύτης διακλαδώσεις εἶναι: ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος ἡ ὀροσειρὰ Π α τ έ ρ α ς – Γ ε ρ ά ν ε ι α π ρ ὸ ς ΝΔ. Ἐκ τῆς Πάρνηθος τὸ Αἰγάλεω πρὸς Ν. Ἐκ τοῦ Ὑμηττοῦ ἡ χαμηλὴ ὀροσειρὰ τῆς Ἀττικῆς Π ά ν ε ι ο ν – Λ α υ ρ ε ω τ ι κ ὰ πρὸς ΝΑ.

– Ἐκ τῶν Βαρδουσίων ἐξ ἄλλου ἀποσπᾶται: πρὸς ΒΑ μὲν ἡ ὀροσειρὰ Ο ἴ τ η – Κ α λ λ ί δ ρ ο μ ο ν – Χ λ ω μ ὸ ν – Π τ ῶ ο ν – Μ ε σ ά π ι ο ν (αὕτη ἀπὸ τοῦ Καλλιδρόμου καὶ ἐπέκεινα ἀκολουθεῖ παράλληλον κατεύθυνσιν πρὸς τὰ ὄρη Γ κ ι ῶ ν α – Π α ρ ν α σ σ ὸ ς – Ἑ λ ι κ ὼ ν – Κ ι θ α ι ρ ὼ ν), πρὸς Ν δὲ ἡ ὀροσειρὰ Λ ι δ ω ρ ι κ ί ο υ – Ν α υ π α κ τ ί α ς μέχρι τοῦ θαλασσίου στενοῦ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου.

γ) ***Πρὸς ΝΔ:*** Ἡ ὀροσειρὰ Β ά λ τ ο υ – Μ α κ ρ υ ν ό ρ ο ς – Θ ύ α μ ο ν – Ἀ κ α ρ ν α ν ι κ ὰ Ὄρη, ἐξικνουμένη μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους.

5) ***Ἐκ τοῦ Λάκμωνος*** (Ὄρη Πελοποννήσου).

Ἡ συνέχεια τῆς ἐκ τῶν ***Βαρδουσίων*** (ὄρους τῆς Κεντρικῆς ὀροσειρᾶς Λάκμωνος – Νοτίας Πίνδου – Ἀγράφων – Βαρδουσίων – Γκιώνας κλπ.) πρὸς Ν βαινούσης ὀροσειρᾶς Λιδωρικίου – Ναυπακτίας διασπᾶται ὑπὸ τοῦ θαλασσίου στενοῦ ***Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου*** συνεχιζομένη εἶτα Νοτιώτερον εἰς τὸ ὄρος Π α ν α χ α ϊ κ ὸ ν (ὕψ. 1926) τῆς Πελοποννήσου.

Ἐκ τούτου – Βορειοτέρου ὄρους τῆς Πελοποννήσου – ἀναπτύσσονται ἀπὸ ΝΑ, Α μέχρι ΝΔ ὅλαι αἱ ὀροσειραὶ τῶν Πελοποννησιακῶν ὀρέων, ἐν εἴδει ῥιπιδίου.

Τὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου ἀποτελοῦν συνέχειαν τῶν ὀρεινῶν σπονδύλων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Οἱ κόλποι Κορινθιακὸς καὶ Πατραϊκὸς (Β τῆς Πελοποννήσου) διασποῦν τὴν συνέχειαν πρὸς Ν τῶν ὀρέων τῆς Στερεᾶς. Πλὴν τῶν κόλπων τούτων ἡ θάλασσα τοῦ Ἰο-

νίου καὶ Αἰγαίου πελάγους περιβρέχει καὶ ἐξ ὅλων τῶν λοιπῶν τοῦ ὁρίζοντος σημείων τὴν Πελοπόννησον, εἰς τρόπον ὥστε, συνεπείᾳ καὶ τοῦ Ἰσθμοῦ Κορίνθου, νὰ ἔχῃ αὕτη καταστῆ Νῆσος.

—Ἐκ τοῦ ***Παναχϊκοῦ*** ἀποσπᾶται :

α) Πρὸς ΝΑ,Α ἡ ὀροσειρὰ Ἀροάνια ἢ Χελμὸς (ὑψ. 2341) — Κυλλήνη — Ἀραχναῖον — Ἀδέρες.

—Ἐκ τῶν ***Ἀροανίων*** ἢ Χελμοῦ βαίνει πρὸς Ν καὶ ΝΑ ἡ ὀροσειρὰ Μαίναλον — Πάρνων μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου ***Μαλέας***.

—Ἐκ τῆς Κυλλήνης βαίνει πρὸς Ν ἡ ὀροσειρὰ Τραχὺ — Λύρκειον — Ἀρτεμίσιον — Κτενιᾶς.

Ἐκ τοῦ ***Μαινάλου*** ἀποσπᾶται :

Πρὸς Ν μὲν ὁ Ταΰγετος (ὑψ. 2404, ὑψηλότερον ὄρος τῆς Πελοποννήσου) μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου ***Ταίναρον***.

Πρὸς ΝΔ δὲ τὸ Λύκαιον καὶ ἡ Μίνθη.

—Ἐκ τοῦ ***Λυκαίου*** βαίνει πρὸς Ν ἡ ὀροσειρὰ Τετράζιον Ὄρη Κυπαρισσίας — Ἰθώμη (πρὸς Α τῶν ὀρέων τῆς Κυπαρισσίας) — Λυκόδημον — Κουκουρᾶς μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου ***Ἀκρίτας***.

β) Πρὸς Ν ἡ ὀροσειρὰ Ἐρύμανθος — Φολόη.

Β. ΥΔΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ποταμοὶ καὶ κυριώτεροι παραπόταμοι αὐτῶν

—***Θράκης—Μακεδονίας***: α) Ἕβρος, συνολικοῦ μήκους 413 χλμ. ἐξ ὧν 160 χλμ. ἀνήκουν ἀναλογικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν τὰ δὲ 270 χλμ. εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Κυριώτεροι παραπόταμοι αὐτοῦ: Ἄρντας—Κιζὶλ Ντελὶ Ντερέ. β) Νέστος, μήκους 234 χλμ. ἐξ ὧν 138 χλμ. ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα (ὅριον Θράκης—Μακεδονίας)· γ) Στρυμών, μήκους 330 χλμ. ἐξ ὧν 115 χλμ. ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Κυριώτεροι παραπόταμοι τῆς ἀριστερᾶς του ὄχθης : Κρουσοβίτης — Ἀγγίστας. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι ἐκβάλλουν εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος. δ) Γαλλικὸς ἢ Ἐχέδωρος. Παρὰ τὴν τοποθεσίαν Κολχὶς εἶναι ἐγκατεστημένα τὰ χρυσωρυχεῖα τῆς Ἑταιρίας Χ.Β.Ε. ἐκμεταλλευόμενα «προσχωματικὸν» χρυσὸν ὅστις ὑπάρ-

χει εἰς τὴν κοίτην τοῦ Γαλλικοῦ ποταμοῦ(*). ε) Ἀ ξ ι ό ς. στ) Ἀ λ ι ά κ μ ω ν· ὁ τελευταῖος οὗτος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐξ ὁλοκλήρου Ἑλληνικὸς ποταμός. πηγάζων ἐξ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους (Ἀνατολικῶν ὑπωρειῶν Γράμμου), διαρρέων καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτοῦ Ἑλληνικὸν ἔδαφος, ἐκβάλλων—ὅπως ἄλλωστε καὶ οἱ δύο ἄλλοι—εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον.

Κυριώτεροι παραπόταμοι τοῦ Ἀλιάκμονος εἶναι:

—Ἐκ μὲν τῆς *δεξιᾶς ὄχθης* οἱ ποταμοί: Βέλους—Πρσμορίτσας—Βενέτικος.

—Ἐκ δὲ τῆς *ἀριστερᾶς ὄχθης* οἱ: Ζέλοβας – Σισάνης – Σιατιστινὸς — Μογλένιτσας.

Ἐκτὸς τῶν ποταμῶν αὐτῶν «ἡ κοίτη Λουδία» ὑφίσταται ὡς ἀποστραγγιστήριος τῶν πλεοναζόντων ὑδάτων περιοχῆς τέως λίμνης Γιαννιτσῶν.

Ἐγγειοβελτιωτικὰ ἔργα ἐπὶ τῶν ποταμῶν τούτων:

–Ἀρδευτικὸν Νέστου· ὀρδεύσεως ὀρυζώνων πεδιάδος Χρυσουπόλεως.

–Τὸ μέγα φράγμα Στρυμόνος εἰς Λιθότοπον καὶ ἡ τεχνικὴ κοίτη αὐτοῦ.

–Ἐκτελοῦνται ἀπὸ τοῦ 1953—μὲ προοπτικὴν ἀποπερατώσεως τὸ 1963—ἔργα «ἐκτροπῆς τῶν ὑδάτων Ἀξιοῦ καὶ Ἀλιάκμονος» διὰ τὴν ἄρδευσιν τῆς πεδιάδος Θεσσαλονίκης. Ταῦτα συνίστανται εἰς: κανασκευὴν καναλίων, προστατευτικῶν ἀναχωμάτων εἰς τὴν παραλίαν μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τῶν δύο ποταμῶν, φράγματος Ἀξιοῦ, φράγματος Ἀλιάκμονος μήκους 340 μ. (εἰς τὴν τοποθεσίαν «Βαρβάρες», 7 χλμ. Α Βεροίας) διὰ νὰ ἀλλάξῃ τὴν πορείαν τῶν ὑδάτων του πρὸς τ' ἀριστερὰ τῆς κατευθύνσεως ροῆς των.

—*Θεσσαλίας*: Ὁ Π η ν ε ι ό ς ὅστις διαρρέων τὴν Θεσαλικὴν πεδιάδα ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον (Θερμαϊκὸν κόλπον)· παραπόταμοι αὐτοῦ εἶναι:

—Ἐκ τῆς δεξιᾶς ὄχθης οἱ: Μαλακασιώτικος, Καστανιώτικος—

(*) Ὁ εἰς τὰ ἐργαστήρια τῆς Ἑταιρίας, εὑρισκομένων εἰς Κιλκίς, λαμβανόμενος χρυσὸς δὲν εἶναι καθαρός, ἀλλὰ 920—930 βαθμῶν μὲ ὑπόλοιπον ἀργύρου καὶ μολύβδου. Ἡ ἐτησία παραγωγὴ χρυσοῦ ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ἀνέρχεται εἰς 250 χιλιόγρ. περίπου.

Κλεινοβίτικος, Μέγας, Σοφαδίτικος, Φαρσαλίτης, 'Ενιπεύς, Κουσιμπασανιώτικος, 'Ασμάκι.

—'Εκ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης οἱ: Μυργιάνης, Ληθαῖος, Ξηριᾶς, Βούλγαρης, Τιταρήσιος.

— ***Ἠπείρου***: α) Ἀ ῷ ο ς (κ. Βογιούσα) ἐκβάλλει εἰς τὴν 'Αδριατικὴν θάλασσαν. Δέχεται τὰ ὕδατα τῶν κάτωθι παραποτάμων αὐτοῦ:

—'Από μὲν δεξιᾶς ὄχθης τῶν: Ποταμοῦ Σαμαρίνης, Σαρανταπόρου.

—'Εκ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τῶν: Βοϊδομάτη, ποταμοῦ Ζαγοριᾶς, Δρύνου.

β) Θ ύ α μ ι ς (κ. Καλαμᾶς), γ) Κ ω κ υ τ ό ς, δ) 'Α χ έ ρ ω ν. 'Εκβάλλοντες εἰς τὸ 'Ιόνιον πέλαγος. ε) Λ ο ῦ ρ ο ς (κ. Χ ά ρ α δ ρ ο ς), στ) Ἄ ρ α χ θ ο ς. 'Αμφότεροι ἐκβάλλουν εἰς τὸν 'Αμβρακικὸν κόλπον.

— ***Δυτ. Στερεᾶς 'Ελλάδος***: α) 'Α χ ε λ ῷ ο ς (κ. 'Ασπροπόταμος). 'Εκβάλλει εἰς τὸ 'Ιόνιον πέλαγος. Παραπόταμοι τούτου εἶναι:

—'Εκ μὲν τῆς δεξιᾶς ὄχθης ὁ Μούζακος.

—'Εκ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης: 'Αγραφιώτης, Μέγδοβας, Ζέρβας.

β) Ε ὔ η ν ο ς (κ. Φείδαρις). 'Εκβάλλει εἰς τὸν Πατραϊκὸν κόλπον. γ) Μ ό ρ ν ο ς. 'Εκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πλησίον τῆς πόλεως Ναυπάκτου (ἔναντι τοῦ 'Ακρ. τῆς Πελοποννήσου Δρέπανος).

—***'Αν Στερεᾶς 'Ελλάδος***: α) Σ π ε ρ χ ε ι ό ς. 'Εκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον. Δέχεται τὰ ὕδατα τῶν παραποτάμων τῆς δεξιᾶς ὄχθης αὐτοῦ 'Ινάχου (κ. Βίστριτσα) καὶ 'Ασωποῦ. β) Β ο ι ω τ ι κ ὸ ς Κ η φ ι σ ό ς. Αἱ κύριαι πηγαί του εἶναι ἐκ τοῦ χωρίου Λιλαία. Μετὰ ροῦν 100 χλμ. ὁ ποταμὸς φέρει διὰ τεχνητῆς διώρυγος (κατασκευασθείσης κατὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῆς Κωπαΐδος) τὰ ὕδατα αὐτοῦ εἰς τὴν λίμνην 'Υλίκην.

Παραπόταμοι αὐτοῦ εἶναι οἱ: ποταμὸς τῆς Γραβιᾶς, Πλατανιᾶς, 'Ερκίνα τῆς Λεβαδείας, Μαῦρος ποταμός. γ) 'Α σ ω π ὸ ς τῆς Β ο ι ω τ ί α ς. 'Εκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Εὐρίπου, παρὰ τὴν Σκάλαν 'Ωρωποῦ. δ) 'Α τ τ ι κ ὸ ς Κ η φ ι σ ό ς. Διὰ τεχνητῆς ἐγκιβωτισμένης κοίτης χύνεται εἰς τὸν ὅρμον Ν. Φαλήρου. ε) 'Ι λ ι σ σ ό ς. 'Ομοίως διὰ τεχνητῆς ἐγκιβωτισμένης κοίτης χύνεται 500 περίπου μ. 'Ανατολικώτερον τοῦ 'Αττικοῦ Κηφισοῦ, εἰς τὸν αὐτὸν ὅρμον. στ) Σ α ρ α ν τ ά π ο ρ ο ς. Διαρρέει τὸ Θριάσιον πεδίον καὶ χύνεται εἰς τὸν ὅρμον Σαλαμῖνος. Καὶ οἱ τρεῖς εἶναι χείμαρροι.

—***Πελοποννήσου***: Τὸ Δυτικὸν τμῆμα διαρρέουν οἱ ποταμοί:

α) Π ύ ρ ρ ο ς. Χύνεται εἰς τὸν Πατραϊκὸν κόλπον, γ) Γ λ α ῦ κ ο ς (ἐφ' οὗ τὰ ὑδροηλεκτρικὰ πόλεως Πατρῶν). γ) Π η ν ε ι ό ς εἰς τὸν κόλπον τῆς Γαστούνης, δ) Ἀ λ φ ε ι ό ς εἰς τὸν κόλπον τῆς Κυπαρισσίας. Ἀπὸ τῆς δεξιᾶς του ὄχθης δέχεται τὰ ὕδατα τοῦ παραποτάμου του Ἐρυμάνθου καὶ Λάδωνος, ε) Ν έ δ α ς. Ἐκβάλλει ὁμοίως εἰς τὸν κόλπον Κυπαρισσίας.

—Τὸ Νότιον τμῆμα διαρρέουν: οἱ

α) Π ά μ ι σ ο ς. Ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον ἐγγὺς τῆς πόλεως Καλαμῶν. β) Ε ὐ ρ ώ τ α ς εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

—Τὸ Βόρειον τμῆμα διαρρέουν οἱ:

α) Φ ο ῖ ν ι ξ, β) Β ο υ ρ α ϊ κ ό ς, γ) Δ ε ρ β έ ν ι ο ς, δ) Σ ύ θ η ς, ε) Ἀ σ ω π ό ς. Ἅπαντες μικροὶ χείμαρροι ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

2. *Λίμναι*

—Εἰς τὴν Θράκην: Β ι σ τ ω ν ί ς ἢ Μ π ο υ ρ ο ῦ παρὰ τὸ Πόρτο Λάγο μὲ μέγα ἰχθυοτροφεῖον.

—Εἰς τὴν Μακεδονίαν: α) Β ό λ β η (κ. Μ π ε σ ι κ ί ω ν) β) Κ α ρ ώ ν ε ι α (κ. Λ α γ κ α δ ᾶ ὑψ. 75 μ.). γ) Λ ά ν τ ζ α δ) Ἡ τοῦ Μ α υ ρ ό β ο υ, ε) Π ι κ ρ ο λ ί μ ν η, στ) Δ ο ϊ ρ ά ν η (ὑψ. 148) ἀνήκουσα ἀναλογικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Γιουγκοσλαυΐαν, η) Β ε γ ο ρ ί τ ι ς (Ὀστρόβου ὑψ. 540), θ) Π ε τ ρ ῶ ν (ὑψ. 572), ι) Χ ε ι μ α δ ί τ ι ς (ὑψ. 573), ια) Ζά ζ α ρ ι, ιβ) Κ α σ τ ο ρ ι ᾶ ς (ὑψ. 620), ιγ) Μ ι κ ρ ὰ Π ρ έ σ π α (ὑψ. 853), ιδ) Τμῆμα λίμνης Μ ε γ ά λ η ς Π ρ έ σ π α ς (ὑψ. 853. Ἡ Πρέσπα κατὰ τὰ 3/5 τοῦ ἐμβαδοῦ της εἶναι Γιουγκοσλαυική, κατὰ τὸ 1/5 Ἑλληνικὴ καὶ κατὰ 1/5 Ἀλβανική).

—Εἰς τὴν Ἤπειρον: Π α μ β ῶ τ ι ς (κ. Ἰωαννίνων ὑψ. 470) καὶ αἱ λιμνοθάλασσαι: Τ σ ο υ κ α λ ι ο ῦ καὶ Λ ο γ α ρ ο ῦ παρὰ τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

—Εἰς τὴν Θεσσαλίαν: Β ο ι β η ῒ ς ἢ Κ ά ρ λα. (πρόκειται ν' ἀποξηρανθῇ).

—Εἰς τὴν Ἀν. Στερεάν: Ὑ λ ί κ η, β) Π α ρ α λ ί μ ν η καὶ ἡ τεχνητὴ λίμνη Μ α ρ α θ ῶ ν ο ς, ἐξ ἧς ὑδρεύονται σήμερον αἱ Ἀθῆναι—Πειραιεὺς καὶ τὰ προάστεια αὐτῶν.

—Εἰς τὴν Δυτ. Στερεάν: Τ ρ ι χ ω ν ί ς, β) Ἀ μ β ρ α κ ί α, γ) Ὀ ζ ε ρ ο ῦ, δ) Β ο υ κ λ ά ρ ι α καὶ αἱ λιμνοθάλασ-

σαι Α ἰ τ ω λ ι κ ο ῦ καὶ Μ ε σ ο λ ο γ γ ί ο υ μὲ σπουδαῖα ἰχθυοτροφεῖα.

Εἰς τὴν Πελοπόννησον: Σ τ υ μ φ α λ ί α β) Τ ά κ α γ) Κ ο τ ύ χ ι δ) Μ ο υ ρ ι ὰ ε) λίμνη 'Α γ ο υ λ ι ν ί τ σ η ς, στ) Λίμνη Κ α ϊ ά φ α ς. Ἡ λίμνη 'Αγουλινίτσης ἔχει ἰχθυοτροφεῖον,

Γ. ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΠΕΔΙΑΔΕΣ

Εἰς τὴν ***Θράκην***:

Αἱ εὐφορώταται πεδιάδες Ν. 'Ορεστιάδος, Διδυμοτείχου, Φερρῶν, 'Αλεξανδρουπόλεως, Κομοτηνῆς, Ξάνθης.

Εἰς τὴν ***Μακεδονίαν*** αἱ:

Χρυσουπόλεως, Δράμας, Σερρῶν, Σιδηροκάστρου, Λαγκαδᾶ, Καλαμαριᾶς,ἡ Μεγάλη πεδιάς Θεσσαλονίκης (Καμπανίας). Αὕτη περιλαβάνει τὰς κάτω κοιλάδας τῶν ποταμῶν 'Αξιοῦ – 'Αλιάκμονος.

Εἰς τὴν ***Θεσσαλίαν***:

Ἡ Μεγάλη Θεσσαλικὴ πεδιάς, διαχωριζομένη ὑπὸ τῆς ὀροσειρᾶς Τίτανος – Φυλλήϊον, εἰς τὰς τῶν Τρικάλων καὶ Λαρίσης.

Εἰς τὴν ***'Αν. Στερεὰν αἱ***:

Λαμίας, Βοιωτίας, Θηβῶν, 'Ελευσίνος καὶ τὸ λεκανοπέδιον 'Αττικῆς.

Εἰς τὴν ***Δυτ. Στερεάν***:

Τὸ 'Ακαρνανικὸν πεδίον, ἡ τῆς Μεσογείου Αἰτωλίας καὶ ἡ τῆς Παραλίου Αἰτωλίας.

Εἰς τὴν ***Ἤπειρον*** αἱ:

Ἄρτης – Πρεβέζης.

Εἰς τὴν ***Πελοπόννησον*** αἱ:

'Ηλείας, Μεσσηνίας, Λακωνίας, Ἄργους.

Δ. ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΥΨΙΠΕΔΑ

Εἰς τὴν ***Μακεδονίαν*** τὰ:

Κάτω Νευροκοπίου, 'Αλμωπίας (κ. Καρατζόβας), Κοζάνης, 'Εορδαίας, Φλωρίνης (Πελαγονίας).

Εἰς τὴν ***Ἤπειρον*** τό:

'Ιωαννίνων.

Εἰς τὴν ***Στερεὰν*** τά:

Καρπενησίου, Νεβροπόλεως.
Εἰς τὴν *Πελοπόννησον* τά:
Τριπόλεως, Μεγαλοπόλεως.

Ε. ΑΚΤΟΓΡΑΦΙΑ

Πελάγη

1) Αἰγαῖον Πέλαγος ἢ ἄλλως Ἀρχιπέλαγος καλούμενον. Χωρίζει τὰς Ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὰς Δυτικὰς τῆς Μικρασίας.

Τὸ Ἀρχιπέλαγος περιλαμβάνει τὰ κάτωθι πελάγη:
—Θρακικόν. Τὸ πρὸς τὰς ἀκτὰς Μακεδονίας—Θράκης.
—Ἰκάριον. Περὶ τὴν νῆσον Ἰκαρίαν.
—Καρπάθιον. Περὶ τὴν νῆσον Κάρπαθον.
—Μυρτῷον. Μεταξὺ Α ἀκτῶν Πελοποννήσου καὶ ΝΔ Κυκλάδων.

2) Ἰόνιον πέλαγος. Μεταξὺ Δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Νοτίου Ἰταλίας.

3) Λιβυκὸν πέλαγος Μεταξὺ Νοτίων ἀκτῶν τῆς νήσου Κρήτης καὶ Β ἀκτῶν τῆς Ἀφρικανικῆς Ἠπείρου (Λιβύης καὶ Αἰγύπτου).

Κόλποι καὶ Ὅρμοι.

—Εἰς τὴν *Θράκην*: Ὁ κόλπος τοῦ Α ἴ ν ο υ (ὅστις σχεδὸν ἔχει ἐξαφανισθῆ ἐκ τῶν προσχώσεων τοῦ Ἕβρου) καὶ ὁ ὅρμος Β ι σ τ ω ν ί δ ο ς.

—Εἰς τὴν *Μακεδονίαν*: οἱ κόλποι: Κ α β ά λ α ς, Ὀ ρ φ α ν ο ῦ ἢ Σ ρ υ μ ο ν ι κ ό ς, Ἱ ε ρ ι σ σ ο ῦ (Ἀ κ ά ν θ ι ο ς), Ἁ γ ί ο υ Ὄ ρ ο υ ς ἢ Σ ι γ γ ι τ ι κ ό ς (μεταξὺ τῶν Χερσονήσων Σιθωνίας καὶ Κασσάνδρας τῆς Χαλκιδικῆς) καὶ Θ ε ρ μ α ϊ κ ό ς.

Εἰς τὴν *Θεσσαλίαν*: ὁ Π α γ α σ η τ ι κ ὸ ς κόλπος καὶ ὁ ὅρμος Π τ ε λ ε ο ῦ.

Εἰς τὴν *Ἀν. Στερεάν*:

Οἱ κόλποι, Μ α λ ι α κ ό ς, Β ό ρ ε ι ο ς Ε ὐ β ο ϊ κ ό ς, Ἀ τ α λ ά ν τ η ς, Ν ό τ ι ο ς Ε ὐ β ο ϊ κ ό ς, Σ α ρ ω ν ι κ ό ς,

Ἐλευσῖνος, Κορινθιακός, Ἀλκυονιδῶν, Δομβραίνης, Κρισαῖος.

Καὶ οἱ ὅρμοι: Γαρδικίου, Ἁγ. Τριάδος (ἐντὸς τοῦ Μαλιακοῦ), Ἁγ. Κωνσταντίνου, Λάρμες, Σκροπονερίου, (ἅπαντες ἐντὸς τοῦ Βορείου Εὐβοϊκοῦ κόλπου), Ἁγ. Ἀποστόλων, Ἁγίας Μαρίνης, Μαραθῶνος, Βραώνας, Ἀναβύσσου, Βάρης, Φαλήρου, Καλαμακίου (παρὰ τὴν Ἰσθμίαν), Λουτρακίου, Σκαλωσιᾶς, Σχοίνου, Ψάθας, Γερμαινοῦ, Λιβαδώστρου, Σαράντη, Ζελίτσης, Ἰσιδώρου, Συκιᾶς, Βιβάθης, Ἐρατινῆς.

Εἰς τὴν **Εὔβοιαν**: Εἰς μὲν τὰς Δ ἀκτὰς αὐτῆς οἱ κόλποι: Αἰδηψοῦ καὶ Ἀλιβερίου.

– Εἰς τὰς Α ὁ τῆς Κύμης.

Καὶ πολυάριθμοι ὅρμοι ἐξ ὧν σπουδαιότεροι:

– Εἰς μὲν τὰς Δ ἀκτάς οἱ: Ὠρέων, Λίμνης, Πολιτικῶν, Στόρων, Καρύστου.

– Εἰς δὲ τὰς Α ἀκτὰς οἱ: Βασιλικοῦ, Λουτροῦ, Ἁγ. Βασιλείου, Μετόχι.

Εἰς τὴν **Δυτικὴν Στερεάν**: Οἱ κόλποι: Ἀμβρακικός, Παλαίρου ἢ Ζαβέδρας καὶ Ἀστακοῦ. Καὶ οἱ Σαλαώρης, Κοπραίνης, Καρβασαρᾶ, Λουτρακίου, Βονίτσης (ἐντὸς τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου), Δεματᾶ, Δρεπάνου, Κόμαρος. Ἅπαντες εἰς τὸ Ἰόνιον Πέλαγος.

Οἱ δὲ Καλυδῶνος, Βασιλικῆς, Ναυπάκτου εἰς τὸν Πατραϊκὸν Κόλπον.

Εἰς τὴν **Ἤπειρον**: Οἱ ὅρμοι: Φτελιᾶς (εἰς ὃν καταλήγει ἡ ὁροθετικὴ γραμμὴ Ἑλλάδος - Ἀλβανίας), Ἀετοῦ, Παγανιᾶς, Χαλικιᾶς, Σαγιάδων, Βάλτου, Ἡγουμενίτσης, Πλαταριᾶς, Πάργας, Ἁγίου Ἰωάννου.

Εἰς τὴν **Πελοπόννησον**: Οἱ κόλποι: Κορινθιακός, Πατραϊκός, Κυπαρισσιακός, Μεσηνιακός, Λακωνικός, Μονεμβασίας, Ἀργολικός, Ὕδρας, Ἐπιδαύρου. Καὶ πολυάριθμοι ὅρμοι ἐξ ὧν οἱ σπουδαιότεροι οἱ: Κατακώλου, Ναυαρίνου, Κιτριῶν, Λιμενίου, Λαγκαδάκι, Μέζαπος, Μαρμάρι (εἰς τὴν Μάνην), Κολοκυθιᾶς, Σκούταρι, Ἐλαιῶν,

Ξ υ λ ῆ ς ἢ Π λ ύ τ ρ ω ν(*), Β ά τ ι κ α (εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον)· Π ο υ λ ή θ ρ α, Ἄ σ τ ρ ο υ ς, Β ε β ε ρ έ τ ζ α ς, (εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον), Κ ά π α ρ ι, Ν τ α ρ ν τ ί ζ α (ἔναντι νήσου Ὕδρας) καὶ Ἄ ρ τ ε μ ι ς Σ τ ε ν ό, Ἅ γ. Β λ ά σ η ς, Σ ο φ ι κ ο ῦ, Κ ε χ ρ ε ῶ ν (εἰς τὸν Σαρωνικόν).

Σπουδαιότεραι Χερσόνησοι

Εἰς τὴν ***Μακεδονίαν***: Μεταξὺ τῶν Στρυμονικοῦ καὶ Θερμαϊκοῦ κόλπου ἡ Χαλκιδική. Αὕτη ἀπολήγει εἰς τρεῖς χερσονήσους: τοῦ Ἄθω, τῆς Σιθωνίας καὶ τῆς Κασσάνδρας.

Εἰς τὴν ***Θεσαλίαν***: Ἡ τοῦ Πηλίου.

Εἰς τὴν ***Πελοπόννησον***: Ἡ τῶν Μεθάνων.

Ἀκρωτήρια

Εἰς τὴν ***Μακεδονίαν***: Ἄ κ ρ α θ ω ς καὶ Ν υ μ φ α ῖ ο ν (ἐπὶ τῆς χερσονήσου τοῦ Ἄθω). Ἄ μ π ε λ ο ς ἢ Δ ρ έ π α ν ο ν (ἐπὶ τῆς χερσονήσου Σιθωνίας), Π α λ η ο ῦ ρ ι ἢ Κ α λ ο γ ρ η ᾶ (ἐπὶ τῆς χερσονήσου Κασσάνδρας).

Εἰς τὴν ***Θεσαλίαν***: Τῆς Σ η π ι ᾶ ς καὶ Δ ι ά ν τ ι ο ν, δεξιᾷ τῷ εἰσερχομένῳ εἰς τὸν Παγασητικὸν καὶ ἀριστερὰ ὁ Σταυρός.

Εἰς τὴν ***Εὔβοιαν***: Ἀ ρ τ ε μ ί σ ι ο ν πρὸς Β, Λ ι θ ά δ α (Κηναῖον) πρὸς Δ, Μ ά ν δ η λ ο ν καὶ Κ α φ η ρ ε ὺ ς (Κ ά β ο - Ν τ ό ρ ο) πρὸς ΝΑ.

— Εἰς τὴν ***Ἀ ν. Στερεάν***: Ἁ γ. Μ α ρ ί ν η ς, Σ ο ύ ν ι ο ν (εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ν. Εὐβοϊκοῦ), Μ ε λ α γ κ ά δ ι (εἰς τὸν Κορινθιακόν, κλεῖον τὸν ὅρμον Λουτρακίου). Ἁ γ υ ι ά, Π ά γ κ α λ ο ς, Ἀ ν δ ρ ο μ ά χ η, Ψ α ρ ο μ ύ τ α, Μ ό ρ ν ο ς (ἐπίσης εἰς τὸν Κορινθιακόν).

— Εἰς τὴν ***Δυτ. Στερεάν***:

— Ἀ ν τ ί ρ ρ ι ο ν, Ε ὔ η ν ο ς, Σ κ ρ ό φ α, Τ ο υ ρ κ ό β ι γ λ α.

— Εἰς τὴν ***Ἤπειρον***:

Σ κ ύ λ λ α, Μ ύ τ ι κ α ς, Κ α σ τ ρ ο σ υ κ ι ᾶ ς, Ἅ γ.

(*) Εἰς τοῦτον κατέφυγε τὸ ἓν ἐκ τῶν δύο μικρῶν πετρελαιοκινήτων μὲ 50 Εὐέλπιδας τὴν 26 Ἀπριλίου 1941, βυθισθὲν τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας τῆς αὐτῆς ὑπὸ Γερμανικοῦ Στούκας, ἄνευ θυμάτων.

Θ ω μ ᾶ ς, Τ ρ ό φ α λ η, Κ α λ α μ ᾶ ς, Σ τ ρ ο β ύ λ ι.

—Εἰς τὴν *Πελοπόννησον* :

Δ ρ έ π α ν ο ς, Ρ ί ο ν, Π ά π α ς, Κ υ λ λ ή ν η, Κ α τ ά κ ω λ ο ν, Ἀ κ ρ ί τ α ς, Τ α ί ν α ρ ο ν, Μ α λ έ α ς, Σ π α θ ὶ καὶ Ἅ γ. Γ ε ώ ρ γ ι ο ς.

Πορθμοὶ – Δίαυλοι – Ἰσθ*μοὶ – Στενὰ*

1) Εἰς τὰ *Ἀνατολικὰ παράλια* :

– *Δίαυλοι* : Σ κ ι ά θ ο υ (μεταξὺ Ἀκρ. Σηπιᾶς τοῦ Πηλίου καὶ τῆς νήσου Σκιάθου), Τ ρ ί κ κ ε ρ ι (μεταξὺ Β ἀκτῶν Εὐβοίας καὶ Ν. Πηλίου), Ὠ ρ ε ῶ ν, (μεταξὺ Β καὶ ΒΔ ἀκτῶν Εὐβοίας καὶ Ν Θεσ. σαλίας), Κ ν η μ ί δ ο ς , (εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον μεταξὺ ΝΔ ἀκτῶν Εὐβοίας καὶ ΒΔ ἀκτῶν Στερεᾶς) καὶ Μ α κ ρ ο ν ή σ ο υ.

– *Πορθμοί* : Ε ὐ ρ ί π ο υ (παρὰ τὴν Χαλκίδα πλάτους 40 μ.)

– *Ἰσθμοί* : Κ ο ρ ί ν θ ο υ (μήκους 6.300 μ., βάθους μέσου 8,00 μ., πλάτους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν 24,60 μ., εἰς τὸν πυθμένα 21,00 μ.). Π ο τ ι δ α ί α ς (δὲν χρησιμοποιεῖται νῦν λόγῳ ἀποφράξεως).

– *Στενά* : τῶν Μ ε θ ά ν ω ν καὶ τῆς Ὕ δ ρ α ς.

2) Εἰς τὰ *Δυτικὰ Παράλια* :

– *Δίαυλοι* : Λ ε υ κ ά δ ο ς (25 μόλις μέτρων).

– *Στενά* : Ρ ί ο υ - Ἀ ν τ ι ρ ρ ί ο υ (μεταξὺ Πελοποννήσου – Στερεᾶς πλάτους 1850 μ.). Π ρ ε β έ ζ η ς (εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον 500 μ.). «Ν ό τ ι ο ν Σ τ ε ν ὸ ν Κ ε ρ κ ύ ρ α ς» (μεταξὺ ΝΑ ἀκτῶν Κερκύρας καὶ Ἠπείρου) καὶ Β ό ρ ε ι ο ν Σ τ ε ν ὸ ν Κ ε ρ κ ύ ρ α ς (μεταξὺ ΒΑ ἀκτῶν τῆς νήσου καὶ τῆς Ἀλβανικῆς Βορείου Ἠπείρου).

ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ

Εἶναι αἱ κάτωθι :

Σ ά σ ω ν, Κ έ ρ κ υ ρ α, Π α ξ ο ί, Λ ε υ κ ά ς, Ἰ θ ά κ η, Κ ε φ α λ λ η ν ί α, Ζ ά κ υ ν θ ο ς, Κ ή θ υ ρ α.

Ἡ Γεωγραφικὴ διάταξις τούτων βαίνει διαδοχικῶς ἐκ ΒΔ πρὸς ΝΑ ἀκολουθοῦσα τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν μὲ τὰς κυριωτέρας ὀροσειρὰς τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Ὁ πυθμὴν τῆς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος θαλάσσης δὲν ὑπερβαίνει τὰ 200 μ. βά-

θους, ἐνῷ εἰς ἐλαχίστην σχετικῶς ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν ΝΔ αὐτῶν ἀκτῶν τὸ Ἰόνιον πέλαγος παρουσιάζει τεράστια βάθη. Συγκεκριμένως ΝΔ τοῦ Μεσσηνιακοῦ ἀκρωτηρίου «Ἀκρίτας» ἡ Μεσόγειος ἔχει βάθος 4400 μ., εἰς τὴν θέσιν «φρέαρ τῶν Οἰνουσῶν».

Τεκμαίρεται ὅτι ἄλλοτε αἱ Ἰόνιοι νῆσοι ἦσαν ἠπειρωτικὰ ἐδάφη. Λόγῳ σεισμῶν ἢ ἄλλων γεωλογικῶν αἰτίων κατεποντίσθη μία ἐπιμήκης λωρὶς ἐδάφους μετ' ἐγκαρσίων αὐτῇ ἐδαφῶν καὶ οὕτω ἐδημιουργήθησαν αἱ νῆσοι αὗται.

1. Σάσων ἀνήκει εἰς τὴν Ἀλβανίαν.

2. Κέρκυρα. Τὸ ὑψηλότερον ὄρος αὐτῆς εἶναι ὁ Παντοκράτωρ (ὑψ. 906 μ.). Ἡ νῆσος εἶναι μᾶλλον πεδινὴ καὶ κατάφυτος.

3. Παξοί. Αἱ νῆσοι Παξοὶ καὶ Ἀντίπαξος.

4. Λευκάς. Εἶναι ὀρεινή. Τὸ ὄρος Ἐλάτη ἔχει ὑψ. 1158 μ., τὸ δὲ ἀκρωτήριον Δουκᾶτον ἢ Κάβος τῆς Κυρᾶς ἔχει ὑψ. 660 μ.

5. Ἰθάκη. Ὀρεινὴ καὶ βραχώδης νῆσος. Ἡ φιλοπονία ἐν τούτοις τῶν κατοίκων της ἔχει ἀναπτύξει τὸ πράσινον ἐπὶ τεχνητῶν χωματίνων δωμάτων εἰς πλεῖστα βραχώδη μέρη τῆς νήσου.

6. Κεφαλληνία. Ἡ μεγαλυτέρα καὶ πλέον ὀρεινὴ ἐκ τῶν Ἰονίων. Τὸ ὄρος αὐτῆς Αἶνος ἔχει ὑψ. 1628 μ. Εἰς τὴν ΝΔ πλευράν, ὁ βαθὺς Κόλπος Ἀργοστολίου δημιουργεῖ στενὴν χερσόνησον, καλουμένην Πάλην. Μεταξὺ τῶν νήσων Κεφαλληνίας – Ἰθάκης σχηματίζεται ὁ Πορθμὸς Ἰθάκης.

7. Ζάκυνθος. Τὸ ΒΔ τμῆμα αὐτῆς εἶναι ὀρεινόν, τὸ δὲ ὑπόλοιπον μᾶλλον πεδινόν.

8. Κύθηρα – Ἀντικύθηρα. Μεταξὺ τοῦ Ἀκρ. Μαλέα τῆς Πελοποννήσου καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Γραμποῦσα τῆς Κρήτης.

Τὰ Κύθηρα εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινὴ νῆσος. Ἐπὶ μικροῦ ὀροπεδίου εὑρίσκεται ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου. Ἔχουν ὅρμους ἀσφαλεῖς. Τὸ Καψάλι, τῆς Ἁγίας Πελαγίας πρὸς Α καὶ τὸν ὁρμίσκον Αὐλαίμονος πρὸς ΒΑ.

Τὰ Κύθηρα καὶ Ἀντικύθηρα ὑπάγονται διοικητικῶς εἰς τὸν νομὸν Ἀττικῆς.

Β. ΚΡΗΤΗ

Ὀρεογραφία

Τὰ ὄρη τῆς Κρήτης εἶναι, ὡς ἐλέχθη, ἡ συνέχεια τῶν ὀρέων τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος (Στερεᾶς—Πελοποννήσου), ἅτινα ἐπεκτείνονται δι' ὑποθαλασσίου αὐχένος πέραν τοῦ Ταϋγέτου εἰς τὰς «κορυ-

φός» Κύθηρα—Ἀντικύθηρα καὶ ἀκολούθως Γερόσκηνος τῆς Χερσονήσου Γραμποῦσα Κρήτης – Λευκὰ ὄρη.

Ἡ κυρία ὀρεινὴ Βαλκανικὴ διάπηξις, ἥτις ἐκ τοῦ ὑψ. 2863 τῶν Νοτιοαυστριακῶν Ἄλπεων βαίνει μὲ γενικὴν ΝΑ κατεύθυνσιν, εἰς τὰ Λευκὰ Ὄρη κάμπτεται στρεφομένη πρὸς Ἀνατολάς.

—Ἡ ὅλη ὀροσειρὰ τῶν Κρητικῶν ὀρέων διήκουσα οὕτω ἐκ Δ πρὸς Α φέρεται ὑπὸ τὰς κάτωθι ὀνομασίας; Λευκὰ Ὄρη (κορ. Πάχνες ὑψ. 2452) – Κρυονερίτης – Κέδρος – Ἴδη (κ. Ψηλορείτης ἢ Νίδα ὑψ. 2456, ἤτοι ὑψηλότερον κατὰ 4,00 μ. τῆς κορυφῆς Πάχνες) – Ὄρος Δίκτη ἢ Λασηθιώτικα – Ὀρνὸν – Ζῆρος.

— Ἐκ τοῦ ὄρους Ἴδη ἡ ὀροσειρά, βαίνουσα μὲ συνεχῶς μειούμενον ὑψοδείκτην φθάνει μέχρι τῶν Ἀνατολικωτέρων ὀρέων τῆς Ζήρου (ὑψ. κάτω τῶν 1000 μ.). Τὰ Κρητικὰ ὄρη ὡς συνέχεια τῶν Ἑλληνικῶν Ἠπειρωτικῶν ὀρέων ἐπεκτείνονται Ἀνατολικώτερον, ἀναδυόμενα δι' ὑποθαλασσίου αὐχένος μήκους 300 περίπου μιλίων εἰς τὴν Κύπρον (ὄρος Τρόοδος ὑψ. 1952).

Ὑδατογραφία

1. Ποταμοί

α) Ταυρωνίτης, β) Κερίτης (κ. τοῦ Πλατανιᾶ), γ) Κλαδισός, δ) Γάζακος (ἀρχ. Ποθορεύς), ε) Γιόσυφος. Ἐκβάλλουν εἰς τὸ Κρητικὸν πέλαγος. στ) Κανδανιανός, ζ) Γέρω Ποταμὸς διαρρέων τὴν πεδιάδα Μεσαρᾶς. Ἀμφότεροι χύνονται εἰς τὸ Λιβυκὸν πέλαγος. Ἅπαντες οἱ ἀνωτέρω εἶναι μικροὶ ποταμοί, μᾶλλον χείμαρροι.

2. Λίμναι

Ἡ τοῦ Κουρνᾶ.

Πεδιάδες — Ὀροπέδια

Πλὴν τῆς εὐρυτάτης πεδιάδος Μεσαρᾶς τὰ ὀροπέδια Χανδρᾶ, Λασηθίου, Ὁμαλοῦ, Κεφαλᾶ, Λάκκων, Κάμπων.

Κόλποι — Ὅρμοι

α) ***Κόλποι***: Καστελλίου – Κισσάμου, Χανίων, Ἡρακλείου, Μαλλίων, Μεραμβέλλου.

β) *Ὅρμοι*: Σούδας, Ἁλμυροῦ (κ. Ἁλμυρίδας) ἢ Γεωργιουπόλεως, Σητείας (εἰς τὰς Β. ἀκτάς), Μεσαρᾶς καὶ Τζούτζουρο (εἰς τὰς Ν. ἀκτὰς ἐπὶ τοῦ Λιβυκοῦ πελάγους).

Χερσόνησοι

Εἰς τὰ Β τῆς νήσου σχηματίζονται αἱ κάτωθι: Γραμπούσης, Σπάθα, Μελέχας ἢ Ἀκρωτῆρι.

Ἀκρωτήρια

—Γραμποῦσα, Σπάθα, Μελέχας, Δρέπανον, Τρυπητή, Χερσόνησος, Ἅγ. Ἰωάννης (κ. Κάβο—Ἀφορεσμένος), Κάβο Σίδερο. Ἅπαντα εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ Κρητικοῦ πελάγους ἀκτάς.

—Γούδουρα, Λίθινο, Κριὸς εἰς τὰς Ν. ἀκτὰς ἐπὶ τοῦ Λιβυκοῦ πελάγους.

Γ. ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

Ἀρχαῖον ὄνομα αὐτῆς ἦτο «Νότιοι Σποράδες». Ἡ «Δωδεκάνησος» περιλαμβάνει τὰς κάτωθι 13 κυρίας νήσους: Κάρπαθον, Κάσον, Κάλυμνον, Κῶν, Καστελλόριζον ἢ Μεγίστην, Σύμην. Πάτμον, Νίσυρον, Τῆλον, Ρόδον, Ἀστυπάλαιαν, Χάλκην.

Μεγαλύτεραι κατὰ σειρὰν ἔρχονται αἱ: Ρόδος, Κῶς, Κάρπαθος. Τὸ ἔδαφος τῶν νήσων τῆς Δωδεκανήσου εἶναι ὀρεινόν.

Κυριώτεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων: Γεωργία καὶ ἁλιεία σπόγγων. Ὑπάρχουν πολλαὶ βοσκαὶ ποιμνίων, εἰς δὲ τὰ δάση τῆς Ρόδου ζῇ καὶ ἡ ἔλαφος.

Ὀρυκτὸς πλοῦτος ὑπάρχει σημαντικός, συνιστάμενος εἰς χρώμιον, σίδηρον, μόλυβδον, λευκόλιθον, θεῖον, Θηραϊκὴν γῆν, γῦψον.

Δ ΚΥΚΛΑΔΕΣ

Ἡ μικρὰ νῆσος Δῆλος ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἱερὰ ὡς πατρὶς τῶν θεῶν Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. Ἐπειδὴ δὲ αἱ λοιπαὶ νῆσοι ἦσαν κυκλοτερῶς ἐγκατεσπαρμέναι πέριξ τῆς ἱερᾶς Δήλου, διὰ τοῦτο οὗτοι τὰς ὠνόμασαν Κυκλάδας.

Αἱ Κυκλάδες εἶναι πολλαὶ μεγάλαι καὶ μικραὶ νῆσοι. Αἱ σπουδαιότεραι εἶναι:

Ἄνδρος, Γιάρος, Κέα, Κύθνος, Σέριφος, Τῆνος, Σῦρος, Σῖφνος, Κίμωλος, Μῆλος, Φολέγανδρος, Σίκινος, Θῆρα, Ἀνάφη, Πάρος, Ἀντίπαρος, Ἴος, Μύκονος, Νάξος, Ἀμοργός.

Τὸ ἔδαφος αὐτῶν εἶναι ὀρεινὸν καὶ πετρῶδες. Ἔχουν πολλὰ ὀρυκτὰ προϊόντα ὡς: σίδηρον, μόλυβδον, σμύριδα, θεῖον, μυλόπετρες καὶ ποικιλίας ἐγχρώμων ἐκλεκτῶν μαρμάρων.

Αἱ πλεῖσται τῶν Κυκλάδων ἔχουν ἀσφαλεῖς λιμένας ὡς εἶναι ὁ τῆς Μήλου καὶ ὁ τῆς Ἑρμουπόλεως Σύρου. Ἡ νῆσος Θήρα ἢ Σαντορίνη εἶναι ἡφαιστειογενής.

Ε. ΙΚΑΡΙΑ

Δὲν διαθέτει καλοὺς λιμένας. Εἶναι καὶ αὔτη λίαν ὀρεινὴ καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ δασῶν ἐκ πεύκης. Φημίζεται διὰ τὰς ἰαματικάς της πηγάς.

ΣΤ. ΝΗΣΟΙ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΥΣ

1) ΣΑΜΟΣ. Χωρίζεται διὰ στενοῦ πορθμοῦ ἀπὸ τὰ τουρκικὰ Μικρασιατικὰ παράλια. Εἶναι πυκνοκατωκημένη· ἔχει ὄρη ὑψηλὰ ὡς εἶναι ὁ Κερκετεὺς (ὑψ. 1444) Ἡ πεδιὰς Μαραθοκάμπου καλλιεργεῖται ἐντατικώτατα, παράγουσα ποικίλα γεωργικὰ προϊόντα. Ἡ νῆσος εἶναι γνωστὴ διὰ τὴν καλὴν ποιότητα τῶν οἴνων της.

Ὁ λιμὴν Βαθὺ εἶναι εὐρύχωρος καὶ ἀσφαλής.

2. ΧΙΟΣ. Ὀρεινὴ καὶ πετρώδης, ἔχουσα ἐν τούτοις καὶ πεδιάδας καλλιεργουμένας ἐντατικῶς. Ὁ λιμὴν της εἶναι κατάλληλος διὰ προσόρμησιν πλοίων μεγάλου ἐκτοπίσματος, διαθέτων προβλῆτας καὶ κρηπιδώματα.

Πρὸς Α τῆς Χίου εὑρίσκονται αἱ νῆσοι Οἰνοῦσαι, πατρὶς τῶν περισσοτέρων Ἑλλήνων Ἐφοπλιστῶν· πρὸς ΒΔ δὲ τὰ Ψαρά.

3. ΜΥΤΙΛΗΝΗ ἢ ΛΕΣΒΟΣ. Εἶναι μᾶλλον πεδινὴ νῆσος. Ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν καὶ λογῳ τῆς εὐφορίας τοῦ ἐδάφους της θεωρεῖται μία τῶν πλουσιωτέρων Ἑλληνικῶν νήσων. Ὑπάρχουν εἰς αὐτὴν δύο καταλληλότατοι δι' ἀγκυροβολίαν πλοίων κόλποι: οἱ Γέρας καὶ Καλλονῆς.

Ὁ λιμὴν Μυτιλήνης εἶναι σύγχρονος ἀπὸ ἀπόψεως τεχνικῶν μέσων, παρέχων εὐκολίας φορτοεκφορτώσεως εἰς πλοῖα μεγάλου ἐκτοπίσματος.

4. ΛΗΜΝΟΣ. Ὁ ὅρμος Μ ο ύ δ ρ ο υ εἶναι ἀσφαλὴς καὶ κατάλληλος διὰ ναυτικὴν βάσιν.

5. ΑΓ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ – ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ – ΘΑΣΟΣ. Ὁ Ἅγ. Εὐστράτιος εἶναι μικρὰ ὀρεινὴ νῆσος Ν τῆς Λήμνου. Ἡ Σαμοθράκη κεῖται Β τῆς Λήμνου καὶ πρὸς τὰς Ν ἀκτὰς τῆς Δυτ. Θράκης, ἡ δὲ Θάσος ΒΔ τῆς Λήμνου ἔναντι τοῦ «δέλτα» τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Νέστου. Ἡ νῆσος εἶναι κατάφυτος ἀπὸ δάση, φημίζεται δὲ εἰς τὰς ἀγορὰς οἰκοδομησίμων ὑλῶν ἡ «λευκὴ ξυλεία Θάσου».

6. ΒΟΡΕΙΟΙ ΣΠΟΡΑΔΕΣ. Τὰς ἀποτελοῦν αἱ νῆσοι Σ κ ῦ ρ ο ς, Σ κ ό π ε λ ο ς, Σ κ ι ά θ ο ς, Ἀ λ ό ν η σ ο ς, καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικρότεραι κατὰ τὸ πλεῖστον δ' ἀκατοίκητοι νῆσοι.

V ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ

Α. *ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑΙ*

Αὗται διαιροῦνται ἀναλόγως τοῦ πλάτους αὐτῶν εἰς τρεῖς κατηγορίας:

α) Διεθνοῦς ἢ κανονικοῦ πλάτους (1,44).

β) Μετρικὰς ἢ στενοῦ πλάτους (1,00).

γ) Ντεκωβὶλ (0,66).

Σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ κανονικοῦ πλάτους 1,44 — Σιδηροδρόμων Ἑλληνικοῦ Κράτους (Σ.Ε.Κ.).

1) Πειραιῶς – Ἀθηνῶν – Θηβῶν – Λεβαδείας (Α Πόλεως) – Λιανοκλαδίου, (ἐξ οὗ διὰ λεωφορείων τῶν Σ. Ε. Κ οἱ ἐπιβάται μεταφέρονται εἰς Λαμίαν ἀπέχουσαν 5,5 χιλ. τοῦ Σ.Σ.), Δομοκοῦ – Λαρίσης — Κατερίνης (Α Πόλεως).

– «Πλατὺ» – Θεσσαλονίκης.

– Διακλαδώσεις τῆς κυρίας γραμμῆς Πειραιῶς – Θεσσαλονίκης ὑπάρχουν (καὶ πρὸς τὰ δεξια αὐτῆς):

α) Ἐκ τοῦ Σ.Σ. Οἰνόης (ἐντεῦθεν Θηβῶν) πρὸς Χαλκίδα.

γ) Ἐκ τοῦ Σ.Σ. Λιανοκλαδίου πρὸς Στυλίδα.

2) Θεσσαλονίκης – Κιλκὶς (4 χιλ. ΝΔ πόλεως) – Δοϊράνης – Σιδηροκάστρου — Σερρῶν — Δράμας — Ξάνθης — Κομοτηνῆς – Ἀλεξαν-

δρουπόλεως Πυθίου (ἀκραίου Σ.Σ. πρὸς Τουρκίαν) — Ν. Ὀρεστιάδος — τριγώνου Καραγάτς — Ὀρμενίου (ἀκραίου Σ.Σ. πρὸς Βουλγαρίαν).

— Διακλαδώσεις τῆς γραμμῆς ταύτης καὶ πρὸς τὰ δεξιά:

Ἀπὸ τοῦ Σ.Σ. Μυρήνης, Ἀμφιπόλεως — Τσάγεζι τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου (ὑπῆρχεν πρόβλεψις προπολεμικῶς νὰ ἐπεκταθῇ αὕτη διὰ τῶν στενῶν Ρεντίνης καὶ Λαγκαδᾶ μέχρι Θεσσαλονίκης).

3) Θεσσαλονίκης — Εἰδομένης (ἀκραίου Σ. Σ. πρὸς Γιουγκοσλαυίαν).

4) Θεσσαλονίκης — «Πλατὺ» — Βεροίας — Ναούσης (Α πόλεως) — Ἐδέσσης — Ἀμυνταίου — Σ.Σ. Μεσονησίου — Νέου Καυκάσου (ἀκραῖον Σ.Σ. πρὸς Γιουγκοσλαυίαν).

— Διακλαδώσεις τῆς γραμμῆς πρὸς ἀριστερά:

α) Ἐκ τοῦ Σ.Σ. Ἀμυνταίου πρὸς Πτολεμαΐδα — Κοζάνην.

β) Ἐκ τῶν Σ.Σ. Μεσονησίου πρὸς Φλώριναν.

— ***Τεχνικὰ ἔργα γραμμῶν Σ.Ε.Κ.*** Ἀξιόλογα τεχνικὰ ἔργα ἐπὶ τῶν Σιδηροδρομικῶν γραμμῶν Σ.Ε.Κ. εἶναι τὰ κάτωθι:

α) εἰς τὴν Σιδ. γραμμὴν Πειραιῶς — Θεσσαλονίκης.

— 3 σήραγγες τοῦ Πεντελικοῦ μεταξὺ Μπογιατίου — Αὐλῶνος, αἱ τοῦ «Κακοσάλεσι».

— Ἡ μεγάλη σῆραγξ τοῦ Μπράλου, μετὰ τὸν Σ.Σ. Γραβιᾶς, μήκους 2110 μ.

— Ἡ μεγάλη — ἐν συνεχείᾳ αὐτῆς — σιδηρᾶ γέφυρα τῆς «Παπαδιᾶς». Αὕτη θεωρεῖται ὡς τὸ σπουδαιότερον τεχνικὸν ἐν Ἑλλάδι ἔργον, μετὰ τὸ φράγμα τοῦ Μαραθῶνος.

— Αἱ διοδοχικαὶ σήραγγες τοῦ Μπράλου καὶ αἱ ἐπ' αὐτοῦ ἀντιστηρίξεις.

— Ἡ γέφυρα Γοργοποτάμου.

— Ἡ γέφυρα τοῦ Σπερχειοῦ.

— Αἱ διαδοχικαὶ σήραγγες τῆς Ὄθρυος μέχρι Νεζεροῦ.

— Ἡ γέφυρα ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ (πρὸ τῶν Τεμπῶν).

— Αἱ τρεῖς κατὰ σειρὰν μεγάλαι γέφυραι ἐπὶ τῶν ποταμῶν Ἀλιάκμονος, Ἀξιοῦ καὶ Γαλλικοῦ.

β) Εἰς τὴν Σιδ. γραμμὴν Θεσσαλονίκης — Ἀλεξανδρουπόλεως.

— Ἡ ἐπὶ τοῦ Γαλλικοῦ γέφυρα πρὸ τῆς στενωποῦ Νάρες.

— Ἡ γέφυρα ἐπὶ τοῦ Στρυμόνος:

— Αἱ σήραγγες τῶν Στενῶν Τασουλούκ.

— Ἡ γέφυρα ἐπὶ τοῦ Νέστου παρὰ τὸ Παρανέστιον.

— Αἱ διαδοχικαὶ σήραγγες εἰς τὴν στενωπὸν Τοξοτῶν καὶ αἱ ἀντιστηρίξεις καὶ ἀποχετεύσεις πρανῶν τοῦ ἐδάφους.

— Ἡ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Κοσσύνθου τῆς Ξάνθης γέφυρα.

—Ἡ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Κουροῦ—Τσάϊ (μεταξὺ Ἰάσμου—Πολυάνθου) γέφυρα.

—Ἡ ἐπὶ τοῦ Φιλιουρὶ γέφυρα πρὸ τοῦ Σ.Σ. Βένας.

— Αἱ δύο σήραγγες τῆς Συκαράγης (Συκορράχης) ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου στενωποῦ μεταξὺ Συκαράγης — Κίρκης.

γ) Εἰς τὴν Σιδ. γραμμὴν Θεσσαλονίκης — Εἰδομένης:

—Ἡ γέφυρα ἐπὶ τοῦ Ἀξιοῦ παρὰ τὸ Παλαιόκαστρον.

δ) Εἰς τὴν Σιδ. γραμμὴν Θεσσαλονίκης — Φλωρίνης:

—Ἡ γέφυρα ἐπὶ τοῦ π. Μογλένιτσα μετὰ τὴν κωμόπολιν Ξεχασμένην.

—Ἡ σῆραγξ τῆς Ἄγρας, Δ Ἐδέσσης.

— ***Εἴδη συρμῶν.*** Ἐπὶ τῶν σιδ. γραμμῶν τῶν Σ.Ε.Κ. κινοῦνται οἱ κάτωθι συρμοί:

α) Ἐμπορικοί, β) Μικτοὶ Ἐμπορικοὶ — ἐπιβατικοὶ (Πόσται), γ) Ἐπιβατικοὶ ἢ «ταχεῖαι», δ) τὸ «Σεμπλὸν — Ὀριάν», συνδέον τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν Εὐρώπην.

Εἰς τοὺς δύο τελευταίους τούτους τύπους τῶν ἁμαξοστοιχιῶν συνδέονται καὶ εἰδικὰ ὀχήματα διαθέτοντα κλίνας καλούμενα «κλινάμαξα» (Βαγκὸν - λὶ) καὶ τοιαῦτα Πούλμαν εἰς τὸ Σεμπλὸν - Ὀριάν.

ε) Αὐτοκίνητα (ὠτομοτρὶς) στ) τερεζῖναι, εἰδικὰ μικρὰ ὀχήματα τοῦ τεχνικοῦ προσωπικοῦ.

Σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ μετρικαὶ ἢ στενοῦ πλάτους

1) ***Ἑταιρίας Θεσσαλικῶν Σιδηροδρόμων*** (*).

1) Βόλου — Βελεστίνου — Λαρίσης.

2) Βόλου — Βελεστίνου — Σταυροῦ (διασταύρωσις μετὰ τῆς τῶν Σ.Ε.Κ, — Καρδίτσης — Τρικάλων — Καλαμπάκας (μὲ προοπτικὴν συνεχίσεως ἐκεῖθεν πρὸς Ὀξύνειαν καὶ μέχρι Κοζάνης).

2) ***Ἑταιρίας Σιδηροδρόμων Βορειοδυτικῆς Ἑλλάδος(Σ.Β.Δ.Ε.)*****

Κρυονερίου — Μεσολογγίου — Αἰτωλικοῦ — Ἀγρινίου.

3) ***Ἑταιρίας Σιδηροδρόμων Πειραιῶς—Ἀθηνῶν—Πελοποννήσου (Σ.Π.Α.Π.).***

α) Πειραιῶς—Ἀθηνῶν — Ἐλευσῖνος — Μεγάρων—Κορίνθου.

— Διακλαδώσεις τῆς γραμμῆς ταύτης ἐκ Κορίνθου εἶναι αἱ κάτωθι:

I. Δερβένιον — Διακοφτὸ—Αἴγιον — Πάτραι — Καβάσιλα—Ἀμαλιὰς—Πύργος—Κυπαρισσία — Καλάμαι.

(*) Ἥτις ὑπήχθη τελευταίως εἰς τοὺς ΣΕΚ.

(**) Συγχωνευθεῖσα μετὰ τῶν Σ.Π.Α.Π.

Ταύτης διακλαδώσεις: ἐκ Διακοφτοῦ πρὸς Καλάβρυτα ὡς «ὀδοντωτοῦ» σιδηροδρόμου, καὶ ἐκ Πύργου πρὸς 'Αρχ. 'Ολυμπίαν.

II. "Αργος—Τρίπολις—Σ.Σ. Μπιλάλι—Μελιγαλᾶ ἔνθα συναντᾷ τὴν διακλάδωσιν ἥτις ἄγει μέσῳ Πατρῶν εἰς Καλάμας.

Ταύτης διακλαδώσεις: ἐκ Σ. Σ. Μπιλάλι πρὸς Μεγαλόπολιν, καὶ ἐκ Σ.Σ. "Αργους πρὸς Ναύπλιον.

4) ***Ἑταιρίας Λαυρίου.***

'Αθηνῶν—Παιανίας (Λιόπεσι)—Κορωπίου—Μαρκόπουλου—Κερατέας—Λαυρίου.

Εἴδη συρμῶν: 'Επὶ τῶν ἀνωτέρω μετρικῶν γραμμῶν κυκλοφοροῦν οἱ συρμοί: α) 'Εμπορικοί, β) μικτοὶ-ἐπιβατικοί, γ) αὐτοκινητάμαξαι (ὠτομοτρίς).

Σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ Ντεκωβίλ

Δὲν ὑφίστανται σήμερον. 'Η παλαιὰ Λαγκαδᾶ—Σταυροῦ κατασκευασθεῖσα διὰ καθαρῶς στρατιωτικοὺς σκοποὺς .τὸ 1916 ὑπὸ τῶν Συμμάχων ἔχει σήμερον ἀχρηστευθῆ. Εἰς σημεῖα τινὰ ὑπάρχουν μερικαὶ ράγες αὐτῆς καὶ εἰς τὰ ὑπόλοιπα τὸ ἔρμα γραμμῆς.

Β. ΟΔΙΚΑΙ

Σχετικῶς πυκνὸν ὁδικὸν δίκτυον ἑνώνει τὰ κατῳκημένα κέντρα τῆς χώρας. Αἱ ἐθνικαὶ ὁδοί, αἱ ἑνώνουσαι τὰς πρωτευούσας τῶν Νομῶν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον λεωφόροι ἀσφαλτόστρωτοι διπλῆς κυκλοφορίας. Πλὴν αὐτῶν ὅμως ἡ κατάστασις καὶ τῶν λοιπῶν ὁδῶν τείνει νὰ βελτιωθῇ αἰσθητῶς, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ὅλον ὁδικὸν δίκτυον νὰ καταστῇ ἐφάμιλλον τοῦ τῶν προηγμένων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν.

Σήμερον, ὡς ἔχει, αἱ κάτωθι ὁδοὶ ἀποτελοῦν τὸ κύριον καὶ νευραλγικὸν τῆς 'Ελλάδος ὁδικὸν συγκοινωνιακὸν σύστημα:

1) ***Κεντρικὴ ἀρτηρία 'Αθηνῶν—Θεσ)νίκης*** (*)

Αὕτη, ἀσφαλτόστρωτος εἰς ἀρίστην κατάστασιν, διέρχεται ἐξ: 'Ιερᾶς 'Οδοῦ — 'Ελευσῖνος — Θηβῶν—Λεβαδείας—Λαμίας—Λαρίσης

(*) Εὑρίσκεται ἤδη ὑπὸ κατασκευὴν νέα 'Εθνικὴ ὁδὸς ἀπὸ Λαρίσης πρὸς Θεσσαλονίκην μέσῳ 'Ελατείας καὶ Τεμπῶν, ἥτις θὰ συντάμῃ κατὰ πολὺ τὴν μεταξὺ 'Αθηνῶν—Θεσσαλονίκης ἀπόστασιν.

— Τυρνάβου—Ἐλασσῶνος—Στενῶν Σαρανταπόρου—Κοζάνης—Δρεπάνου—Στενῶν Τριποτάμου—Βεροίας καὶ Ν. Χαλκηδόνος.

— Διακλαδώσεις ταύτης ἀπὸ τὸ δεξιόν:

1) Ἐκ Θηβῶν πρὸς Χαλκίδα.

2) Ἐξ Ἁλιάρτου (Μοῦλκι) πρὸς Ἀκραίφνιον (Καρδίτσαν).

3) Ἐκ Δαυλείας πρὸς Ἀταλάντην.

— Ἐξ Ἀταλάντης, μία ὁδὸς πρὸς Μαρτίνον καὶ ἑτέρα πρὸς Λιβανάτες—Ἅγ. Κωνσταντῖνον—Καμμένα Βοῦρλα—Μῶλον—Λαμίαν (ἀμφότεραι εἰς οὐχὶ καλὴν κατάστασιν ἐπισκευαζόμενα νῦν).

4) Ἐκ Λαμίας πρὸς Στυλίδα — Πτελεὸν — Ἁλμυρὸν—Βόλον (ἀσφαλτόστρωτος εἰς ἀρίστην κατάστασιν).

— Διακλαδώσεις ταύτης ἀπὸ τὸ ἀριστερόν:

1) Πρὸς Βίλλια (ἀπὸ τῆς θέσεως ἀρχ. πόλεως Ἐλευθερῶν, εἰς οὐχὶ καλὴν κατάστασιν)—ὅρμον Γερμαινοῦ.

2) Ἐκ Θηβῶν πρὸς Μελισσσοχώριον (Μπάλτσα)—Λεῦκτρα.

3) Ἐκ Λεβαδείας πρὸς Ἀράχωβαν—Δελφοὺς—Ἄμφισσαν.

— Ἐξ Ἀμφίσσης ἡ ὁδὸς συνεχίζεται πρὸς Β μέχρι Μπράλου ἔνθα συναντᾷ τὴν Ἐθνικὴν ὁδὸν Ἀθηνῶν—Θεσσαλονίκης.

— Ἐξ Ἀμφίσσης ἐπίσης συνεχίζεται Δ πρὸς Λιδωρίκιον — Ναύπακτον — Μεσολόγγιον.

4) Ἐκ Λαμίας πρὸς Μακρακώμην — Καρπενήσιον.

5) Ἐκ Κάτω Δομοκοῦ — πρὸς Καρδίτσαν.

6) Ἐκ Νέου Μοναστηρίου ἐπίσης πρὸς Καρδίτσαν.

Μετὰ τὴν σπουδαιοτάτην ταύτην ὁδικὴν ἀρτηρίαν ἥτις συνδέει τὰς καρδίας «Παλαιᾶς» ἢ Κεντρικῆς Ἑλλάδος καὶ «Νέας» ἢ Βορείου Ἑλλάδος θὰ ἐξετάσωμεν τὰς ὁδικὰς συγκοινωνίας κατὰ Γεωγραφικὰ Διαμερίσματα.

Ζ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ — ΘΡΑΚΗΣ

Θεσσαλονίκης — Ἀλεξανδρουπόλεως (ἐπίσης ἀσφαλτόστρωτος εἰς ἀρίστην κατάστασιν) διὰ μέσου:

Λαγυνᾶ — Γερακαροῦς (Ν τῶν λιμνῶν Λαγκαδᾶ — Βόλβης) — Στενῶν Ρεντίνης — Ἀσπροβάλτας — Στρυμόνος (ἐπὶ νεωστὶ κατασκευασθείσης σιδηρᾶς γεφύρας) παρὰ τὸν «Λέοντα Ἀμφιπόλεως» — Ἐλευθερουπόλεως — Καβάλας — Χρυσουπόλεως (3500 Β τῆς πόλεως) — Παραδείσου — Νέστου (ἐπὶ γεφύρας Μπέλεϋ στηριζομένης ἐπὶ δύο ἐκ μπετὸν ἀρμὲ βάθρων καὶ δύο λιθοκτίστων ἐποχθίων) — Τοξοτῶν

— Ξάνθης — Πόρτο Λάγο — Κομοτηνῆς — Σαπῶν — Διαβ. Τσοπὰν Ντὰγ — Σκάλας Μάκρης.

— Διακλαδώσεις ταύτης ἀπὸ τὸ δεξιόν:

1) Ἐκ Γερακαροῦς πρὸς Ζαγκλιβέριον.

2) Ἐκ Τοξοτῶν πρὸς Ὄλβιον.

3) Ἐκ Γενησαίας πρὸς Ἄβδηρα.

4) Ἐκ Κομοτηνῆς πρὸς Κόσμιον — Ξυλαγανὴν — Μαρώνειαν.

— Διακλαδώσεις ταύτης ἀπὸ τὸ ἀριστερόν:

1) Ἐντεῦθεν Λαγυνᾶ πρὸς Λαγκαδᾶ.

2) 800 μ. ἐκεῖθεν γεφύρας Στρυμόνος πρὸς Μεσορράχην. Ἐκ δὲ τῆς Μεσορράχεως διακλαδοῦται: ἀριστερᾷ μὲν πρὸς Ν. Ζίχνην — Σέρρας, δεξιᾷ δὲ πρὸς Ἀλιστράτην — Δράμαν.

3) 4000 μ. περίπου ἐντεῦθεν Καβάλας, ἄρχεται ἀσφαλτόστρωτος, ἀρίστης καταστάσεως, πρὸς Δράμαν.

Ἡ ὁδὸς αὕτη (Καβάλας — Δράμας) ἔχει τὰς κάτωθι δύο ὑποδιακλαδώσεις ἀπὸ τὸ δεξιὸν αὐτῆς: μίαν ἐκ τοῦ Ἀμυγδαλεῶνος πρὸς χωρία ὀρέων Λεκάνης — Σταυρούπολιν καὶ ἑτέραν ἐκ τῆς Χωριστῆς διὰ στενῶν Κορπύλων πρὸς Παρανέστιον.

4) Ἐκ τῆς διακλαδώσεως πρὸς Χρυσούπολιν — ἐν σχήματι Σταυροῦ — πρὸς Ζαρκάδια — Σκοπὸν (ἔνθα συναντᾷ τὴν ἐξ Ἀμυγδαλεῶνος πρὸς Σταυρούπολιν ὁδόν).

5) Ἐκ Ξάνθης πρὸς Γοργόναν ἔνθα διακλαδοῦται ἀριστερᾷ μὲν πρὸς Διάβασιν Λυκοδρομίου — Σταυρούπολιν, δεξιᾷ δὲ πρὸς Ἐχῖνον.

6) Ἐκ Ξάνθης πρὸς Κιμμέρια — Σέλερον — Ἴασμον — Κομοτηνήν.

7) Ἐκ Κομοτηνῆς πρὸς Νυμφαίαν.

8) Ἐξ Ἀλεξανδρουπόλεως πρὸς Αἰσύμην.

II. ***Θεσσαλονίκης — Δράμας***, διά:

Λαγκαδᾶ — Σοχοῦ — Νιγρίτης — Στρυμόνος — Σερρῶν — Μεσορράχεως.

III. ***Θεσσαλονίκης — Σερρῶν***, διά:

Ἐντεῦθεν Λαγυνᾶ — Λαχανᾶ — γεφύρας Ὄρλιακο (ἐπὶ Στρυμόνος).

IV. ***Θεσσαλονίκης — Κιλκὶς — Σερρῶν***, διά:

Διαβατῶν — Βάλτων — Κιλκὶς — Κεντρικοῦ — Ροδοπόλεως — Λιβαδιᾶς — Βυρωνείας — Ν. Πετριτσίου — Σιδηροκάστρου.

V. ***Θεσσαλονίκης — Εὐζώνων***, διά:

Γεφύρας — Προχώματος — Πολυκάστρου.

VI. ***Θεσσαλονίκης — Φλωρίνης***, διά:

Ν. Χαλκηδόνος — Γιαννιτσῶν — Ἐδέσσης — Κέλλης — Βεύης.

— Διακλαδώσεις ταύτης ἀπὸ τὸ ἀριστερόν:

Ἐκ Βεύης πρὸς Ἀμύνταιον — Πτολεμαΐδα — Κοζάνην.

— Διακλάδωσις δὲ τῆς προρρηθείσης ἐξ Ἀμυνταίου: Διάβ. Κλεισούρας — Καστοριὰν — Πισοδέριον — Φλώριναν.

VII. Θεσσαλονίκης — Καστοριᾶς, διά:

Ν. Χαλκηδόνος — Βεροίας — Καστανιᾶς (Στενῶν Τριποτάμου)—Δρεπάνου—Κοζάνης — Σιατίστης —Ἄργους Ὀρεστικοῦ.

Διακλαδώσεις ταύτης ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν εἶναι μία μὲν πρὸς Γρεβενὰ Καλαμπάκαν, ἑτέρα δὲ ἀπὸ Νεαπόλεως πρὸς Δίλοφον.

VIII. Θεσσαλονίκης — Πολυγύρου, διά:

«Γεωργικῆς Σχολῆς» — Βασιλικῶν —Ἁγ. Προδρόμου — Παλαιοκάστρου. (Ἡ ὁδὸς αὕτη εἶναι ἀσφαλτόστρωτος εἰς ἀρίστην κατάστασιν). Διακλάδωσις ταύτης ἐκ Παλαιοκάστρου βαίνει μέσῳ Ἀρναίας (προσφάτως κατασκευασθείσης ἀσφαλτοστρώτου) — Ἱερισσοῦ εἰς Τρυπητὴν (ἐκεῖθεν εἰς Μονὰς Ἁγ. Ὄρους: εἴτε δι' ἡμιονικῶν ὁδῶν εἴτε διὰ μικρῶν π/κ. σκαφῶν θαλασσίως). Τὸ τμῆμα ὁδοῦ Ἀρναίας —Ἱερισσοῦ — Τρυπητῆς εἰς κακὴν κατάστασιν (ἔχει προγραμματισθῆ διὰ τὸ τρέχον ἔτος ἡ ἀσφαλτόστρωσις αὐτῆς).

IX. Θεσσαλονίκης — Ν. Μουδανιῶν, διά:

Τριλόφου —Ἁγ. Παύλου — Ν. Καλλικρατείας — Ν. Τρίγλιας — Ζωγράφου.

Καὶ συνέχεια ταύτης ἡ ὁδός:

Ν. Μουδανιῶν —Ἁγ. Μάμαντος — Γερακινῆς — Πολυγύρου.

— Διακλαδώσεις ἀπὸ τὸ δεξιὸν τῆς ὁδοῦ:

α) Ἐκ Τριλόφου πρὸς Ἐπανωμήν.

β) Ἐκ Ν. Μουδανιῶν πρὸς Ποτίδαιαν—Βάλταν (χερσ. Κασσάνδρας).

γ) Ἐκ Γερακινῆς πρὸς Μεταμόρφωσιν—Νικήτην—Ἅγ. Νικόλαον. (καὶ ἐκ Νικήτης εἰς Ν. Μαρμαρᾶν—Συκιὰν τῆς χερσ. Σιθωνίας).

Μέχρι Τριλόφου—Ἐπανωμῆς ἡ ὁδὸς εἶναι ἀσφαλτόστρωτος εἰς ἀρίστην κατάστασιν. Ἐκεῖθεν ὅμως τοῦ Τριλόφου ὅλον τὸ δίκτυον τῆς Χαλκιδικῆς εἶναι εἰς κακὴν κατάστασιν.

—Ὑπὸ κατασκευὴν εἶναι ἡ ὁδὸς Ν. Τρίγλιας πρὸς Πετράλωνα —Κρήνην—Βασιλικά.

X. Ἀλεξανδρουπόλεως — Ν. Ὀρεστιάδος, διά:

Φερρῶν—Σουφλίου—Διδυμοτείχου.

Ἐκ Διδυμοτείχου ἐπεκτείνεται: α) μέχρι Πετράδων (παραμεθορίου χωρίου παρὰ τὸν Ἕβρον πρὸς Ν Πυθίου), β) πρὸς Ν. Ὀρεστιάδα—Πεντάλοφον, γ) πρὸς Χελιδόνα.

Τὸ ὁδικὸν δίκτυον τοῦ Νομοῦ Ἕβρου εἶναι εἰς κακὴν κατά-

στασιν, ἀσφαλτοστρωμένη δὲ εἶναι (πέραν τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως) μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ αὐτῆς ἡ ὁδὸς Ἀλεξανδρουπόλεως—Φερρῶν καὶ μέχρι τῶν λουτρῶν Φερρῶν. Ἐκεῖθεν σκυρόστρωτος μὲ πρόβλεψιν ἀσφαλτοστρώσεως.

3. Ἠπείρου

1) Ἰωαννίνων—Μετσόβου—Καλαμπάκας.

2) Ἰωαννίνων—Καλπακίου, ἔνθα διακλαδοῦται:

—πρὸς Κόνιτσαν ἀφ' ἑνός,

—πρὸς Χάνι Δελβινακίου—Δελβινάκιον—Πωγωνιανὴν καὶ—Χάνι Δελβινακίου—Παραμεθόριον—Κτίσματα (ἐκεῖθεν Γκεργκουτσάτι Ἀλβανίας) ἀφ' ἑτέρου.

3) Ἰωαννίνων—Μεγ. Μπισδουνίου—Σουλοπούλου—Πλακωτῆς—Παραποτάμου—Ἡγουμενίτσης,

—Ἐκ Παραποτάμου διακλαδοῦται ἀπὸ τὸ δεξιὸν πρὸς Ἐλαίαν—Φιλιάτες—Σαγιάδα. Ἐκ δὲ τῆς Ἐλαίας πρὸς Ἀράχωβαν—Κεραμίτσαν.

4) Ἰωαννίνων—Ν. Φιλιππιάδος—Λούρου—Πρεβέζης.

Νοτίως Φιλιππιάδος ἡ ὁδὸς διακλαδοῦται ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν πρὸς Ἄρταν—Ἀγρίνιον—Μεσολόγγιον.

4. Θεσσαλίας

1) Λαρίσης—Βόλου.

2) Λαρίσης—Ἐλατείας—Τεμπῶν—Πλαταμῶνος—Κατερίνης—Θεσσαλονίκης.

3) Λαρίσης—Τιρνάβου—Ἐλασσῶνος (τμῆμα τῆς Ἐθνικῆς ὁδοῦ Ἀθηνῶν—Θεσσαλονίκης).

4) Λαρίσης—Τσιοτίου—Τρικάλων.

Καὶ ἐκ Τρικάλων:

α) πρὸς Καλαμπάκαν—Μέτσοβον—Ἰωάννινα.

β) πρὸς Καλαμπάκαν—Γρεβενὰ—Καστοριάν.

γ) πρὸς Παληομοναστῆρι.

δ) πρὸς Καρδίτσαν.

5) Λαρίσης—Μαυροβουνίου—Κοτσεριοῦ—Καρδίτσης.

6) Λαρίσης—Φαρσάλων—Δομοκοῦ (καὶ αὔτη τμῆμα τῆς Ἐθνικῆς Ἀθηνῶν—Θεσσαλονίκης).

5. *'Ανατ. Στερεᾶς 'Ελλάδος*

Τοῦτο μνημονεύεται κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀπ' 'Αθηνῶν πρὸς Θεσσαλονίκην Κεντρικῆς ὁδικῆς ἀρτηρίας.

—Ε ὐ β ο ί α ς :

1) Χαλκίδος—Νέων Ψαρῶν—'Αλιβερίου—Καρύστου.

Διακλάδωσις ταύτης ἐκεῖθεν 'Αλιβερίου πρὸς Κύμην.

2) Χαλκίδος—Νέας 'Αρτάκης—Ψαχνῶν—Μαντουδίου—Στροφυλιᾶς—'Ιστιαίας—Λουτρῶν Αἰδηψοῦ.

Διακλάδωσις ταύτης ἐκ Στροφυλιᾶς πρὸς Λίμνην.

6. *Δυτ. Στερεᾶς 'Ελλάδος*

1) Ναυπάκτου—Λιδωρικίου—'Αμφίσσης— Λεβαδείας—'Αθηνῶν.

2) Ναυπάκτου—Παληοπαναγιᾶς.

'Εκεῖθεν διακλαδοῦται : ἀπὸ τὸ δεξιὸν μὲν πρὸς Κεράσοβον—'Αγρίνιον,— ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν δὲ πρὸς 'Αντίρριον—Μεσολόγγιον—Αἰτωλικὸν—Κεράσοβον—'Αγρίνιον.

3) 'Αγρινίου—Μαχαλᾶ—'Αστακοῦ.

4) 'Αγρινίου—Μαχαλᾶ—'Αμφιλοχίας — Κομποτίου — "Αρτης — 'Ιωαννίνων (ἢ καὶ πρὸς Πρέβεζαν).

'Εξ 'Αμφιλοχίας εἰς Κόπραιναν—Βόνιτσαν—"Αγ. Νικόλαον. 'Εξ οὗ διακλαδοῦται : ἀπὸ τὸ δεξιὸν μὲν μέρος πρὸς Στενὸν Πρεβέζης, ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν δὲ πρὸς Λευκάδα.

7. *Πελοποννήσου*

'Η ἐξ 'Αθηνῶν διὰ τῆς «Στενωποῦ Δαφνίου» βαίνουσα ὑπὸ τὸ ὄνομα 'Ιερὰ 'Οδὸς μέχρις 'Ελευσῖνος εὐρεῖα πολλαπλῆς κυκλοφορίας ἀσφαλτοστρωμένη λεωφόρος διχάζεται παρὰ τὴν 'Ελευσῖνα. Καὶ τὸ μὲν δεξιὸν σκέλος αὐτῆς ἀνέρχεται τὴν κοιλάδα τοῦ χειμάρρου Σαρανταπόρου (Θριάσιον πεδίον) πρὸς Θήβας—Θεσσαλονίκην, τὸ δὲ ἀριστερὸν σκέλος αὐτῆς ἀκολουθεῖ τὴν παραλίαν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου (κόλπου 'Ελευσῖνος) διερχομενη διὰ Μεγάλου Πεύκου—(ἔνθα ἡ Σχολὴ 'Αξιωματικῶν Πυροβολικοῦ καὶ τὸ Κέντρον 'Εκπαιδεύσεως Μονάδων Καταδρομῶν ΚΕΜΚ) —Μεγάρων—«Κακῆς Σκάλας»—'Αγ. Θεοδώρους—'Ισθμὸν— Κόρινθον.

'Η ἀσφαλτόστρωτος αὕτη λεωφόρος πρὸ τοῦ 'Ισθμοῦ διακλαδοῦται ἀπὸ δεξιὰ πρὸς Λουτράκιον.

—Ἐκ Κορίνθου ἡ μεγάλη ὁδικὴ ἀρτηρία λαμβάνει δύο κατευθύνσεις:

1) Ξυλόκαστρον—Δερβένιον—Αἴγιον—Πάτραι (κατὰ μῆκος τῆς Β ἀκτῆς Πελοποννήσου τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου)—Καβάσιλα—Πύργος.

—Ἐκ Πύργου πρὸς Ἀρχαίαν Ὀλυμπίαν—Λαγκάδια—Βυτίναν—Τρίπολιν.

—Ἐξ Ἀρχαίας Ὀλυμπίας πρὸς Καλάβρυτα.

—Ἐκ Καλαβρύτων μία μὲν ἀρτηρία πρὸς Πάτρας, ἑτέρα δὲ πρὸς Τρίπολιν.

—Ἐκ Πύργου πρὸς Κρέσταιναν—Μεγαλόπολιν.

—Ἐκ Μεγαλοπόλεως εἴτε πρὸς Καλάμας εἴτε πρὸς Τρίπολιν.

—Ἐκ Καλαμῶν πρός Πύλον—Μεθώνην.

—Ἐκ Πύλου πρὸς Γαργαλιάνους—Κυπαρισσίαν καὶ ἐκεῖθεν Καλάμας.

—Ἐκ Καλαμῶν πρὸς Καρδαμύλην.

2) Χιλιομόδιον—Ἄργος—Τρίπολις.

—Ἐξ Ἄργους εἰς Ναύπλιον.

—Ἐκ Τριπόλεως εἰς Σπάρτην—Τάραψαν ἔνθα διακλαδοῦται:

α) Γύθειον—Ἀρεόπολιν.

β) Μολάους—Μονεμβασίαν.

8. *Κρήτης*

Ἡ σπουδαιοτέρα ὁδικὴ ἀρτηρία ἐπὶ τῆς Β παραλιακῆς ζώνης τῆς νήσου διατρέχει ἀπὸ τοῦ Δ μέχρι τοῦ Α ἄκρου τὴν νῆσον, ἤτοι:

Καστέλλιον (Κισσάμου) — Κολυμπάρι — Μάλεμε—Πλατανιὰ—Χανιὰ — Σούδαν — Βρύσες — Γεωργιούπολιν—Ἡράκλειον—Μάλια—Νεάπολιν—Ἅγ. Νικόλαον—Παχειὰν Ἄμμον—Ἱεράπετραν.

Κύριαι διακλαδώσεις ταύτης ἀπὸ τὸ δεξιὸν εἶναι:

1) Μάλεμε—Χάνδακα—Παλαιόχωρα (ἐπὶ τοῦ Λιβυκοῦ πελάγους).

2) Περιβόλια—Σούδα.

3 Βρύσες—Ἁλίκαμπος—Χώρα Σφακίων (ἐπὶ τοῦ Λιβυκοῦ πελάγους).

4) Ρέθυμνον—Σπήλιον—Μελάμπες—Ἁγ. Γαλήνη (ἐπὶ τοῦ Λιβυκοῦ πελάγους).

5) Ἡράκλειον —Ἁγ. Βαaβάρα—Ἅγ. Δέκα — Μοῖρες — Τυμπάκιον.

6) Ἡράκλειον—Ἅγ. Γεώργιος—Καστέλλιον (Πεδιάδος).
7) Νεάπολις—Τζερμιάδο (ὀροπ. Λασηθίου)—Τυμπάκιον.

9. *Λοιπῶν Νήσων*

Τῶν πλείστων νήσων τὰ κατῳκημένα κέντρα συνδέονται μεταξύ των δι' ὁδῶν ἁμαξιτῶν.

Αἱ νῆσοι Σάμος, Χίος, Μυτιλήνη, ἔχουν πυκνὸν καὶ εἰς καλὴν σχετικῶς κατάστασιν ὁδικὸν δίκτυον, τὸ ὁποῖον ἐκ τῶν πρωτευουσῶν τῶν νήσων ἐξικνεῖται μέχρι καὶ τῶν μικροτέρων χωρίων των. Πυκνότερον ὅμως δίκτυον ὑπάρχει εἰς τὰς Ἰονίους νήσους. Ἰδιαιτέρως, ἡ Κέρκυρα ἐξ αὐτῶν ὡς καὶ ἡ Ρόδος ἔχουν πυκνότατον καὶ εἰς ἀρίστην κατάστασιν ὁδικὸν δίκτυον.

Γ. *ΘΑΛΑΣΣΙΑΙ*

Ναυτικὸν κέντρον τῆς Χώρας εἶναι ὁ Πειραιεύς. Εἰς τοῦτον, σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καὶ ἐπιβατικὸν λιμένα τῆς Ἀν. Μεσογείου, συγκεντροῦνται ὅλαι αἱ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ αἱ πλεῖσται τοῦ Ἐσωτεροῦ συγκοινωνιακαὶ γραμμαί.

Αἱ θαλ. συγκοινωνίαι ἐσωτερικοῦ διεξάγονται διὰ συγχρονισμένων πετρελαιοκινήτων σκαφῶν, ἀνέτων καὶ ἐκτοπίσματος μεταξὺ 500 καὶ 3000 τόν.

Αἱ κύριαι θαλάσσιαι γραμμαὶ εἶναι:

1) ***Κρήτης***
—Πειραιῶς—Σούδας—Ρεθύμνου—Ἡρακλείου ἢ
—Πειραιῶς—Ἡρακλείου—Ρεθύμνου—Σούδας.

2) ***Κυκλάδων***
Πειραιῶς — Σύρου—Τήνου—Νάξου—Πάρου—Ἄνδρου—Μυκόνου—Σερίφου.

3) ***Ἀρχιπελάγους***
Πειραιῶς—Ἁγ. Κηρύκου—Ἰκαρίας—Βαθέος Σάμου—Τηγανίου.
Πειραιῶς — Χίου — Μυτιλήνης — Κάστρου (Λήμνου)—Ἀλεξανδρουπόλεως.

4) ***Β. Σποράδων***
Πειραιῶς — Καρύστου —Κύμης—Σκύρου—Κάστρου—Θεσσαλονίκης.

5) ***Α. Πελοποννήσου***
Πειραιῶς—Μονεμβασίας—Γυθείου—Καλαμῶν—Πύλου.

6) *Δ. Πελοποννήσου*

Πειραιῶς—Κορίνθου—Πατρῶν—Ζακύνθου—'Αργοστολίου.

7) *'Ηπείρου — 'Επτανήσου*

Πειραιῶς—Πατρῶν--Λευκάδος—Πρεβέζης—Κερκύρας.

'Η συγκοινωνία μετὰ τῆς Αἰδηψοῦ γίνεται μικτῶς. Διὰ Σιδηροδρόμου μὲν μέχρι Χαλκίδος, ἐκεῖθεν δὲ ἀτμοπλοϊκῶς εἰς Αἰδηψόν.

'Εκτὸς τῶν ἀνωτέρω δρομολογίων ἐκτελοῦνται καὶ τοιαῦτα εἰς νήσους ἄνευ σημαντικῆς ἐμπορικῆς καὶ ἐπιβατικῆς κινήσεως ἅπαξ, εἴτε τοῦ 10ημέρου εἴτε καὶ τοῦ μηνός.

Ταῦτα εἶναι τὰ δρομολόγια τῶν λεγομένων ἀγόνων γραμμῶν, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπάγονται καὶ τὰ τῶν λιμένων Νοτίου Κρήτης.

'Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ἄλλοτε σημαντικὸς κόμβος θαλασσίων συγκοινωνιῶν, σήμερον, λόγω τῆς ἐξελίξεως τῶν λοιπῶν μέσων (σιδηροδρόμων, ἀεροπλάνου), δὲν ἔχει ἐπιβατικὴν ναυτικὴν ἀξιόλογον κίνησιν.

'Εξαίρεσιν μόνον ἀποτελοῦν τὰ μετὰ τῶν ὡραίων προαστείων νης «Περαία» καὶ «Μπεξινὰρ» ἐκτελούμενα δρομολόγια διὰ μικρῶν πλοίων μὲ ἀφετηρίαν τὸν Λευκὸν Πύργον, ὡς καὶ τὸ δὶς τῆς ἑβδομάδος ἐκτελούμενον δρομολόγιον : Ν. Σκιώνη (Κασσάνδρας) — Ν. Μαρμαρᾶς (Σιθωνίας) — Δάφνη ('Αγίου "Ορους), διὰ μικρῶν π/κ σκαφῶν ἐκτοπίσματος 50 τόννων.

Δ. ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΙ

Κεντρικὸν Πολιτικὸν ἀεροδρόμιον εἶναι τὸ τοῦ 'Ελληνικοῦ.

Μετὰ τούτου συνδέονται ἀεροπορικῶς τὰ κάτωθι κέντρα τῆς Χώρας :

—'Ελληνικὸν — Σέδες (Θεσσαλονίκης).
— » — Μάλεμε.
— » —'Ηράκλειον.
— » — Ρόδος.
— » —'Αλεξανδρούπολις – Καβάλα ('Αμυγδαλεῶνος).
— » —'Αγρίνιον – Κέρκυρα.
— » —'Ιωάννινα.
— » — Λάρισα.
— » — Μυτιλήνη.
— » —"Αραξος.

Τὸ ἀεροδρόμιον Ἑλληνικοῦ εἶναι τὸ σημαντικώτερον Πολιτικὸν ἀεροδρόμιον τῆς Ἐγγὺς Ἀνατολῆς. Ἐκ τούτου διέρχονται καὶ ὅλαι αἱ ὑπερπόντιοι ἀεροπορικαὶ συγκοινωνίαι ἐξ Ἀμερικῆς καὶ Εὐρώπης δι' Ἀφρικὴν καὶ Ἀσίαν.

Ἐπίσης τὸ Ἑλληνικὸν ἔχει τακτικὴν ἑβδομαδιαίαν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Λευκωσίας (Κύπρου).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Ι. ΟΡΥΚΤΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ—ΜΕΤΑΛΛΑ

Τὸ ἑλληνικὸν ὑπέδαφος ἔχει ποικιλλίαν μετάλλων τῶν πρώτων Στρατηγικῶν ὑλῶν καὶ ἑτέρων χρησιμωτάτων εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ τόπου. Χαρακτηριστικὸν εἶναι τοῦτο: τὰ ὑπάρχοντα κοιτάσματα μετάλλων εὑρίσκονται εἰς σημαντικὰ ἀποθέματα διὰ τὸν λόγον ὅτι οὐδεμία ἀξιόλογος ἐκμετάλλευσις τούτων ἔχει γίνει μέχρι σήμερον.

Ἡ ἀξιοποίησις τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου εἶναι συνάρτησις κυρίως τῆς χρησιμοποιήσεως ὡρισμένων ἄλλων μεταλλευμάτων ἢ τῶν ὑδατοπτώσεων ὡς πρώτης ὕλης βασικῆς βιομηχανίας· ἐν συνεχείᾳ δὲ τούτου, ἡ ἐντατικὴ ἐξόρυξις τοῦ μεταλλεύματος.

Καίτοι μεταπολεμικῶς ἐσημειώθη ἁλματώδης αὔξησις τῆς παραγωγῆς συγκριτικῶς μὲ τὴν προπολεμικήν, ἐν τούτοις μακρὰν εἴμεθα ἀπὸ τοῦ νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου τῆς χώρας γίνεται μὲ ρυθμὸν ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς περιστάσεις, ἀπαιτήσεις καὶ δυνατότητας τοῦ τόπου.

Ὑπάρχουν ἐν Ἑλλάδι τὰ κάτωθι Στρατηγικὰ μέταλλα:

— Πετρέλαιον, Νικέλιον, Ψευδάργυρος, Χαλκός, Χρυσός, Τιτάνιον, Σιδηρομετάλλευμα, Μόλυβδος, Μολυβδένιον, Μαγγάνιον, Λιγνίτης, Βωξίτης, Ἀντιμόνιον, Βολφράμιον, Ἀμίαντος, Μίκα, Κρύσταλλα Χαλαζίου.

Πλέον τούτων δέ: Ὀρυκτὸν ἅλας, Ἄσφαλτος, Καολίνη, Θεῖον,

Γύψος, Θηραϊκή γῆ, Τάλκης, Μάρμαρον, Σμύρις, Σιδηροπυρίτης, Βαρυτίνη.

Ἐνεργειακαὶ πηγαί: αὗται δημιουργοῦνται εἴτε ἐκ θερμοηλεκτρικῶν ἐργοστασίων εἴτε ἐξ ὑδροηλεκτρικῶν τοιούτων ὧν ἡ ἐκμετάλλευσις ἀνήκει εἰς Δημοσίαν Ἐπιχείρησιν Ἠλεκτρισμοῦ (ΔΕΗ).

α) θερμοηλεκτρικαί: Διὰ τῆς ἱδρύσεως εἰς Ἀλιβέρι (1953) ἐργοστασίου χρησιμοποιοῦντος, διὰ τὴν παραγωγὴν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, τὸν ἐπὶ τόπου λιγνίτην. Παρόμοιον ἐργοστάσιον ἔχει προγραμματισθῆ νὰ κατασκευασθῆ εἰς Πτολεμαΐδα.

β) ὑδροηλεκτρικῶν: Τοιαῦται ὑπάρχουν εἰς Ἀγυιὰν Χανίων, Πάτρας, (Γλαύκου) καὶ εἰς Ἔδεσσαν (Ἐδεσσαίου). Μεταπολεμικῶς διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ὑδατοπτώσεων διαφόρων ποταμῶν ὁ ἐξηλεκτρισμὸς τῆς χώρας ἐπετεύχθη καὶ θὰ ὁλοκληρωθῆ εἰς εὐρυτάτην ἔκτασιν. Οὕτω λειτουργοῦν σήμερον ἢ ἐκτελοῦνται εἰσέτι ἐργασίαι ἢ προβλέπεται ἡ ἀξιοποίησις ὑδατοπτώσεων εἰς Λοῦρον (Ἠπείρου), Ἄγραν, (Δυτ. Μακεδονίαν) Μέγδοβαν (Δυτ. Στερεὰν καὶ Θεσσαλίαν), Λάδωνα καὶ Βουραϊκὸν (Πελοπόννησον), Ἀχελῷον (Δυτ. Στ. Ἑλλάδα), Λίσσε (ὑψίπ. Κάτω Νευροκοπίου) καὶ Ἀλιάκμονα (Δυτ. Μακεδονίαν).

Ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος προέρχεται εἴτε:

α) ἐκ μεταλλευμάτων ἐν φυσικῇ καταστάσει καὶ ἐμπλουτισμένων.

β) ἐξ ὀρυχείων.

γ) ἐξ ἁλυκῶν.

Εἰς τὰ προπολεμικὰ μεταλλεῖα προσετέθησαν ἢ πρόκειται νὰ κατασκευασθοῦν τοιαῦτα διὰ τὴν παραγωγήν:

α) ***Νικελίου καὶ σιδήρου.*** Τὸ Νικέλιον τῆς Λαρύμνης (Βοιωτίας), τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ ἐκμεταλλεύεται ἡ Ε.Ε.Π.Κ. ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰ ἐν Γερμανίᾳ ἐργοστάσια Krupp, εἶναι ἓν ἐκ τῶν πλέον περιζητήτων Στρατηγικῶν μετάλλων. Τούτου τὰ 84% τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς παράγει ὁ Καναδᾶς, τὰ 13% τὸ Πετσάμο τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖ ἡ Ε.Σ.Σ.Δ. Μικρὰ τούτου ποσοστὰ εὑρίσκονται εἰς Ν. Καληδονίαν Μαρόκον καὶ Βραζιλίαν. Συνεπῶς εἶναι μεγάλης σημασίας διὰ τὴν Δυτ. Εὐρώπην ἡ ἐκ 15.000 τόννων κατ' ἔτος παραγωγὴ τῆς Ἑλλάδος.

β) ***Λιγνίτου.*** Τὸ ἰσχύος 80.000 KW θερμοηλεκτρικὸν ἐργοστάσιον Ἀλιβερίου τροφοδοτεῖται ὑπὸ τῶν Λιγνιτωρυχείων τῆς περιοχῆς. Ἀπὸ τοῦ 1956 ὑπὸ τῆς Ε.Ε.Π.Κ. (Μποδοσάκη Ἀθανασιάδη) ἤρχισεν ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ λιγνίτου τῆς Πτολεμαΐδος. Τὰ βέβαια ἀποθέματα ἀνέρχονται εἰς 300 ἑκ. τόννους τὰ δὲ πιθανὰ εἰς 2,000 ἑκ. τόννους. Ὁ ἐξαγόμενος λιγνίτης προώρισται διὰ τὸ θερμοηλεκτρικὸν

ἐργοστάσιον τῆς ΔΕΗ καὶ διὰ νὰ μετατραπῆ εἰς «μπριγκέτες» μὲ τὰς ὁποίας θ' ἀντικατασταθῆ ὁ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγόμενος ἄνθραξ διὰ τὴν κίνησιν ἀτμομηχανῶν, τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν χρῆσιν — ὡς ἡμικώκ — τῶν μεταλλουργικῶν ἐπιχειρήσεων. Οὕτω θὰ παύση ἡ ἐξάρτησις τῆς Ἐθνικῆς μας Οἰκονομίας ἐκ τοῦ ἄνθρακος τοῦ ἐξωτερικοῦ, θὰ ὑπάρξη ἡ ἀπαιτουμένη καύσιμος ὕλη, θὰ ἐξοικονομηθοῦν οἱ ἀπαιτούμενοι διὰ τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μεταφορὰν μεγάλοι χῶροι, δυσεύρετοι καὶ ἀπίθανοι εἰς περίπτωσιν πολεμικοῦ συναγερμοῦ, ἐνῶ ἐπὶ πλέον κατὰ τὴν εἰρηνικὴν περίοδον θ' ἀπασχοληθῆ ἀριθμός τις ἐργατικῶν χειρῶν,

γ) ***Χρυσοῦ.*** Ἐκμεταλλεύονται τὸν προσχωματικὸν χρυσὸν τῆς κοίτης τοῦ Γαλλικοῦ ποταμοῦ. Ἡ Ε.Χ.Β.Ε. εὑρίσκεται εἰς Κοχλίδα. Ἐτησία ἀπόδοσις 220—250 χλγ.

δ) ***Μαγνησίου.*** Προβλέπεται ἡ ἵδρυσις ἐργοστασίου παραγωγῆς μαγνησίου δι' ἠλεκτρολυτικῆς παρασκευῆς μεταλλικοῦ μαγνησίου μέχρις 6000 τον. ἐτησίως.

ε) ***Ἀλουμινίου.*** Ἔχει προγραμματισθῆ ἡ ἵδρυσις ἐργοστασίου παραγωγῆς τῆς Στρατηγικῆς ταύτης πρώτης ὕλης διὰ τῆς κατεργασίας τοῦ Βωξίτου.

στ) ***Ἀμιάντου.*** Τούτου ὑπάρχοντος εἰς περιοχὴν Κοζάνης ἀνετέθη ἡ ἐκμετάλλευσίς του εἰς Ἀμερικανικὴν ἑταιρίαν ἥτις θ' ἀναλάβη ἰδίαις ἐξόδοις, τὴν ἔρευναν, ἐξόρυξιν καὶ κατεργασίαν τοῦ ἀμιάντου. Προβλέπεται ὅτι ἡ οὐσιαστικὴ ἀπόδοσις τοῦ εἴδους τούτου θά ἐπιτευχθῆ μέχρι τοῦ 1960.

ζ) ***Καολίνης.*** Ἡ ἐξόρυξις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1951 βαίνει μὲ κατ' ἔτος αὐξανόμενον ρυθμὸν κι' ἀνέρχεται σήμερον εἰς 16.000 τόν. προβλέπεται δὲ ν' ἀνέλθη εἰς τοὺς 20.000 τόν. ἔτος.

Ἐντατικὴ ἐκμετάλλευσις μεταπολεμικῶς γίνεται διὰ τὰ εἴδη:

—Λιγνίτου. Ἀνελθοῦσα εἰς 910.000 τόν. τὸ 1955 ἔναντι 110.000 τόν. τοῦ 1938.

—Βωξίτου. Ἐξαγομένου αὐτουσίου εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ παραγωγή του τὸ 1955 ἀνῆλθεν εἰς 500.000 τόν. ἔναντι 180.000 τόν. τοῦ 1938.

—Μαγγανίου. Ἀνελθοῦσα εἰς 25.000 τόν. τὸ 1955, ἔναντι 7.000 τοῦ 1938.

—Μαρμάρων, 6.500 τόν. τὸ 1955 ἔναντι 950 τον. τοῦ 1938.

Σημειοῦται ἀπ' ἐναντίας μεταπολεμικῶς χαλάρωσις τῆς παραγωγῆς διὰ τὰ εἴδη:

— Μαγνησίτης, κατελθούσης εἰς 90.000 τόννους τὸ 1955 ἔναντι 170.000 τοῦ 1938. Νικέλιον, Σιδηρομετάλλευμα, χρωμίτην, θηραϊκὴν γῆν καὶ Βαρυτίνην.

II. ΒΟΜΗΧΑΝΙΑ

Ἡ βιομηχανικὴ τῆς χώρας παραγωγὴ καλύπτει ἐν τῷ συνόλῳ της τὰ 80—85 % τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς μὲ προοπτικὴν καλύψεως ἑνὸς ἀκόμη μέρους ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν 100 % τῶν ἀναγκῶν.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκβιομηχανίσεως προβάλλει ἰδιαιτέρως ἐπιτακτικὴ διὰ τὴν Ἑλλάδα δεδομένου ὅτι οἱ γεωφυσικοὶ πόροι της εἶναι περιωρισμένοι. Ὡς ἐκ τούτου δὲ εἶναι τὸ πρωτογενές της ἐθνικὸν εἰσόδημα ἀρκετὰ μικρὸν — συγκριτικῶς πρὸς τὸν πληθυσμὸν — τὸ βιωτικὸν ἐπίπεδον πολὺ χαμηλὸν καὶ τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα λίαν ὀξὺ καὶ δισεπίλυτον.

Καίτοι ἡ ἀνάγκη αὕτη ἔχει καταστῆ κοινὴ συνείδησις τῶν ἰθυνόντων καὶ ἁρμοδίων μὲ σκοπὸν τὴν ὅσον ἔνεστι τάχειον ἐκβιομηχάνισιν τῆς χώρας πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀπασχολήσεως καὶ τῆς σταθερᾶς ἀνόδου τοῦ πολιτισμοῦ μας, ἐν τούτοις ὅμως τὸ πρόγραμμα ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς Βιομηχανίας καθυστέρησε καὶ θὰ καθυστερήσῃ προσέτι νὰ πραγματοποιηθῇ ἐλλείψει κεφαλαίων. Γεγονὸς ὅμως εἶναι ὅτι χάρις εἰς τὴν ἐπιχειρηματικότητα τοῦ Ἕλληνος βιομηχάνου μεγάλαι ἐπενδύσεις ἔλαβαν χώραν κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον. Δι' αὐτῶν ἐπεδιώχθη κι' ἐπετεύχθη, μ' εὐοίωνον μελλοντικὴν προοπτικήν, σημαντικὴ αὔξησις τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς ὡς καὶ σοβαρωτάτη ἐπέκτασις αὐτῆς πρὸς νέους κλάδους καὶ τομεῖς.

Πέραν τῶν ἰδιωτικῶν κι' ἐγχωρίων κεφαλαίων σημαντικὰ ὡσαύτως ποσὰ προερχόμενα ἐκ τῆς ἀμερικανικῆς Βοηθείας ἐπενδύθησαν διὰ δανεισμοῦ εἰς τὴν βιομηχανίαν, τόσον πρὸς ἀποκατάστασιν καὶ ἀνασυγκρότησιν καταστραφέντων κατὰ τὴν κατοχὴν καὶ τὸν ΚΣ πόλεμον ἐργοστασίων ὅσον καὶ πρὸς ἵδρυσιν νέων ἢ ἐπέκτασιν ὑπαρχόντων.

— Αἱ διὰ τῶν ἰδιωτικῶν κι' ἐγχωρίων κεφαλαίων ἐπενδύσεις εἰς τὴν βιομηχανίαν ἀνῆλθον ἀπὸ τοῦ 1945 — 1954 εἰς 266 ἑκ. δολλαρίων.

— Αἱ διὰ τῆς ἀμερικανικῆς Βοηθείας καὶ μετὰ τὸ 1950 ἀνῆλθον εἰς 63,5 ἑκ. δολλαρίων.

Τὸ καθαρὸν ἐθνικὸν εἰσόδημα ἐκ τῆς βιομηχανίας ὑπολογίζεται εἰς τὰ 2/3 τῆς ἀξίας τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Ἄρα, ἐπὶ παραγωγῆς 13.000 ἐκ. τὸ καθαρὸν ἐθνικὸν εἰσόδημα εἶναι 9.000 ἐκ. Τὸ εἰς τὴν βιομηχανίαν καί τινας βιοτεχνίας ἀπασχολούμενον προσωπικὸν ἀνέρχεται εἰς τὸ 2,5 % τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ. Οἱ κυριώτεροι βιομηχανικοὶ κλάδοι τῆς Ἑλλάδος εἶναι σήμερον βιομηχανίαι: 1) Μεταλλουργικαί. 2) Μηχανολογικαὶ καὶ ἐπεξεργασίας μετάλλων. 3) Οἰκοδομικαὶ καὶ ἀγγειοπλαστικαί. 4) Κλωστοϋφαντουργικαί. 5) Διατροφῆς. 6) Χημικαί. 7) Δέρματος. 8) Χάρτου, ἐπεξεργασίας αὐτοῦ, γραφικῶν τεχνῶν. 9) Ξύλου. 10) Καπνοῦ. 11) Ἠλεκτρισμοῦ. 13) Διάφοροι.

Σπουδαιότερος ἐξ ὅλων αὐτῶν εἶναι ὁ κλάδος τῆς Κλωστοϋφαντουργίας ὅστις εἰς ἀξίαν τῆς συνολικῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καλύπτει τὰ 36 — 38 %. Ἀκολουθεῖ κατὰ σειρὰν ὁ τῆς Διατροφῆς ἢ Χημικὸς μὲ 12 — 16 % καὶ ἕπονται οἱ λοιποὶ σοβαροὶ κλάδοι μὲ ἀναλογίαν συμμετοχῆς ἀπὸ 3 — 7 %.

1. ***Μεταλλουργικαί.*** Ἡ μεταλλουργία δὲν ἔχει ἀνάλογον ἀνάπτυξιν πρὸς τὸν ὀρυκτὸν τῆς χώρας πλοῦτον, μέγα μέρος τοῦ ὁποίου ἐξάγεται πρὸς περαιτέρω ἐπεξεργασίαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἡ παραγωγὴ σήμερον τῆς μεταλλουργίας εἰς μόλυβδον, μίνιον, ἀρσενικῶδες ὀξύ, ψευδάργυρον ἐμπλουτισμένον εἰς 50 % μὲ σιδηρονικέλιον, χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἔχει ἔναντι τῆς προπολεμικῆς παραγωγῆς αὐξηθῆ (εἰς μετρικοὺς τόννους) κατὰ 635 %.

2. ***Μηχανολογικαὶ καὶ ἐπεξεργασίας μετάλλων.*** Εἰς τὸν τομέα τῆς Χαλυβουργίας ἡ Ἑλληνικὴ Βιομηχανία ὑστερεῖ. Ἡ ἔναντι γερμανικῶν ἐπανορθώσεων ἐκχωρηθεῖσα ὑψικάμινος τοῦ Ἀμβούργου δὲν ἐδέησε — ἄγνωστον διὰ τίνα λόγον — νὰ μεταφερθῆ εἰς Ἑλλάδα.

Ἡ σιδηροβιομηχανία ἐν τῇ χώρᾳ ἀριθμεῖ βίον ὑπερεκατὸν ἐτῶν. Ἐν τούτοις τὰ προπολεμικὰ ναυπηγεῖα καὶ μηχανοποιεῖα τοῦ Πειραιῶς καὶ Σύρου ἔπαυσαν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ α' παγκοσμίου πολέμου ὑφιστάμενα. Αἰτία τούτου ὑπῆρξε τὸ ἀδύνατον τοῦ συναγωνισμοῦ τῶν ξένων ναυπηγείων, προτιμωμένων ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν, λόγῳ χαμηλοῦ κόστους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὅτι ἡ Σῦρος κατεδικάσθη, ὡς ἐκ τῶν προκυψασῶν μετὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον συνθηκῶν, εἰς μαρασμόν. Σημειωτέον ὅτι διὰ πᾶσαν χώραν ἡ σιδηροβιομηχανία της ἀποτελεῖ τὴν σπονδυλικήν της στήλην. Εὐοίωνοι ἐξελίξεις προβλέπονται διὰ τὸ μέλλον κατόπιν τῆς ὑπογραφείσης προσφάτως συμβάσεως μεταξὺ ἑλληνικοῦ Δημοσίου καὶ ἐφοπλιστοῦ κ. Σταύρου Νιάρχου διὰ τὴν ἵδρυσιν ναυπηγείου εἰς Ἑλλάδα (Σκαραμαγκᾶ) ἔχοντος ἱκανότητα ἐκτελέσεως

πάσης φύσεως ἐργασιῶν ἐπὶ παντὸς τύπου ἐμπορικοῦ σκάφους ἐκτοπίσματος μέχρι 50.000 τόν.

Πολλὰ μεγάλα ἐργοστάσια ἐν Πειραιεῖ, Θεσσαλονίκῃ καὶ Βόλῳ ἠναγκάσθησαν, πρό τινος, νὰ διακόψουν τὴν παραγωγήν των κύπτοντα ὑπὸ τὸ βάρος τῶν οἰκονομικῶν των ὑποχρεώσεων καὶ τῆς μειωμένης παραγωγικῆς των ἱκανότητος. Οὕτω σήμερον λειτουργοῦν ἐκ τῶν μεγάλων μηχανουργικῶν ἐργοστασίων τὰ ἐπὶ οἰκονομικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ προγράμματος ἐργαζόμενα ὡς καὶ τὰ μικρότερα τῶν ὁποίων αἱ ὑποχρεώσεις εἶναι περιωρισμέναι καὶ δύνανται ν' ἀντεπεξέλθουν εἰς τὸν συναγωνισμὸν (ἐσωτερικοῦ ἢ ἐξωτερικοῦ). Ἐν ἄλλοις λόγοις ἡ μεγάλη σιδηροβιομηχανία τῆς Ἑλλάδος διέρχεται σήμερον μεγάλην κρίσιν καὶ μελετῶνται μέτρα πρὸς πρόληψιν περαιτέρω χειροτερεύσεως τῆς θέσεως αὐτῆς.

Ἡ κατασκευαστικὴ βιομηχανία (ἤτοι λέβητες, μηχαναὶ πάσης φύσεως, ναυπηγικαὶ ἐργασίαι, σιδηραὶ κατασκευαὶ κλπ.) παρῆγαγε σήμερον προϊόντα 8.000 τόν. ἀξίας 165 ἑκ. δρχ. ἔναντι παραχθέντων προϊόντων τὸ 1939 12.000 τόν. ἀξίας 790 ἑκ. δρχ.

Ἡ βιομηχανία ὅμως ἠλεκτροκινητήρων παρῆγαγε τὸ 1956 5.300 τεμ., δυνάμεως 18.000 HP ἔναντι 630 τεμ., δυνάμεως 2.160 HP τοῦ 1937.

Ἡ βιομηχανία κινητήρων ἐσωτερικῆς καύσεως (Diesel) παρήγαγε τὸ 1956 2.500 τεμ., δυνάμεως 24 000 HP, ἔναντι 397 τεμ. δυνάμεως 6.047 HP τοῦ 1937.

Τέλος ἀντλίαι τύπου «Πομόνα» βαθέων καὶ μὴ φρεάτων παρήχθησαν μεταπολεμικῶς εἰς 2.500 τεμάχια. Ἐκ τούτων μέγα μέρος ἐξήχθη εἰς Μ. Α. καὶ Κύπρον ὅπου κατακτοῦν ἔδαφος ὡς ἐκ τῆς καλῆς των ποιότητος, ἀποδόσεως καὶ τιμῆς.

Σοβαραὶ ἐπίσης βιομηχανίαι ἐπεξεργασίας μετάλλου εἶναι ἡ καρφοβελονοποιΐα καὶ ἡ συρματουργία κοχλιῶν καὶ περικοχλίων καλύπτουσαι τὰ 95 % τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, ὡς καὶ αἱ βιομηχανίαι χαλκοῦ, ὀρειχάλκου, ἀλουμινίου, καλύπτουσαι τὰς ἐγχωρίους ἀνάγκας ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ (ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὑπάρξεως τῶν πρώτων ὑλῶν).

Τὰ ἐργοστάσια παραγωγῆς μαλακοῦ σιδήρου μπετὸν ἐπιτυγχανομένου δι' ἠλεκτρικῶν κλιβάνων τύπου Siemens - Martin διὰ τήξεως παλαιοῦ σιδήρου. Ὁ σίδηρος διερχόμενος δι' ἐλάστρων λαμβάνει τὴν δέουσαν διατομήν. Ἐκ τῶν 7 βιομηχανιῶν δύο εἶναι αἱ σπουδαιότεραι : ἡ Χαλυβουργία καὶ Χαλυβουργική, μ' ἐτησίαν ἑκάστη παραγωγὴν σιδήρου μπετὸν 40 — 45.000 τόν.

Ἄλλη, ἀξία προσοχῆς, κατηγορία εἰς τὸν κλάδον τῆς σιδηροβιο-

μηχανίας εἶναι ἡ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἀξιολογώτερα τῶν ὑπαρχόντων πολλῶν ἐργοστασίων εἶναι ἡ ΑΕ ΙΖΟΛΑ, ἡ ΕΒΗ καὶ ΦΙΛΗΣ (αὕτη διέκοψεν ἤδη τὰς ἐργασίας της δι' ἔλλειψιν κεφαλαίου κινήσεως καὶ χρέη πρὸς τὸ Δημόσιον καὶ τὰς Τραπέζας).

Ἡ σημαντικωτέρα ὅμως τῶν βιομηχανιῶν διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὸ πολεμικὸν δυναμικὸν τῆς χώρας εἶναι ἡ ΑΕΕΠΚ τῆς ὁποίας ἓν σκέλος ὑπάγεται εἰς τὴν σιδηροβιομηχανίαν (παραγωγὴ φυσιγγίων, βλημάτων, Μπαζούκας, χειροβομβίδων, πυραύλων κλπ.) καὶ ἕτερον σκέλος εἶναι ἡ χημικὴ βιομηχανία κατηγορίας παραγωγῆς ἐκρηκτικῶν ὑλῶν.

Ἡ κατὰ τὸ 1955 παραγωγὴ πυρομαχικοῦ ὑλικοῦ, μόνον διὰ λογαριασμὸν τοῦ ΝΑΤΟ, ἀνῆλθεν εἰς 15.000.000. δολ.

Γενικῶς ἡ ἐν Ἑλλάδι σιδηροβιομηχανία καλύπτει τὰ 55% τῶν ὅλων ἀναγκῶν της.

3. ***Οἰκοδομικαί***. Εἰς τὸν κλάδον αὐτὸν ὑπάγονται αἱ σπουδαιότεραι εἰς τὴν ἐγγὺς Ἀνατολὴν βιομηχανικαὶ ἐγκαταστάσεις κυρίως παραγωγῆς σιμέντου μ' ἐτησίαν παραγωγὴν 1.350.000 τόν. καλύπτουσαν πλήρως τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας καὶ μὲ σημαντικὰ περιθώρια ἐξαγωγῆς εἰς τὰς χώρας τῆς Μ. Α. καὶ τὴν Τουρκίαν. Αἱ ἐξαγωγαὶ εἰς τὰς χώρας ταύτας ἀνῆλθον εἰς 200.000 τόν. τὸ 1956 ἀξίας 2.200.000 δολ.

Πλὴν τῆς σιμεντοποιΐας ὑπάρχουν μεγάλαι βιομηχανίαι κεραμοποιΐας μὲ ἐξαίρετον μηχανικὸν ἐξοπλισμὸν καὶ κλιβάνους τύπου Hofman (συνεχοῦς παραγωγῆς) πλίνθων καὶ κεράμων. Τοιαῦτα ἐργοστάσια λειτουργοῦν ἁπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀλλ' ἀξιολογώτερα εἶναι τὰ ἐν ΘεσσαλονίκῃΑΛΛΑΤΙΝΙ, τὰ εἰς Χαλκίδα καὶ τὰ Ἀθηνῶν — Πειραιῶς. Ὑπάρχουν ὡσαύτως σημαντικαὶ βιομηχανίαι ἀσβεστοποιΐας, γύψου, μωσαϊκῶν πλακῶν καὶ μαρμάρου. Τὸ σύνολον τῶν βιομηχανιῶν ἐξυπηρετεῖ τὰς οἰκοδομικὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Ὁ κλάδος δ' οὗτος τῆς βιομηχανίας εἶναι καθαρῶς Ἐθνικὸς διότι ἀρύεται τὰς πρώτας ὕλας ἀπὸ τὴν χώραν ἐξαιρέσει τῶν καυσίμων Μαζοὺτ τὸ ὁποῖον ὑπεισέρχεται εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ σιμέντου καὶ τὸ ἐπιβαρύνει κατὰ 30%. Αἱ βιομηχανίαι Ἀγγειοπλαστικῆς Κεραμεικοῦ καὶ ἡ τοῦ Λαυρίου (ἡ τελευταία ἀνέστειλεν ἤδη τὰς ἐργασίας της).

4. ***Κλωστοϋφαντουργικαί***. Περιλαμβάνουν:

—α) Τὴν βαμβακουργίαν, καθαρὰν ἐθνικὴν βιομηχανίαν ἥτις ἀρύεται ἐκ τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς βάμβακος τὸ 97%. Τὸ ὑπόλοιπον 3% εἰσάγει ἐξ Αἰγύπτου καὶ Σουδὰν εἰς ἐκλεκτὴν ποιότητα, διὰ τὴν συμπλήρωσιν παρεμφερῶν ἐγχωρίων. Ἡ ἐτησία παραγωγὴ τῆς βαμβακουργίας ἀνέρχεται εἰς (βάρος νημάτων)

23.000 τόν. συνολικῆς ἀξίας 825 ἑκ. δρχ. Μὲ τὸν ὑφιστάμενον μηχανικὸν ἐξοπλισμὸν ἡ βαμβακουργία καλύπτει κατὰ 90% τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως.

—β) Τ ῆ ς ν η μ α τ ο υ ρ γ ί α ς. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν νηματουργείων ἀνέρχεται εἰς 64. Εὑρίσκονται ταῦτα εἰς περιοχὴν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Θεσσαλονίκης, Ναούσης, Βεροίας, Ἐδέσσης, Βόλου, Πατρῶν, Σύρου, Μυτιλήνης, Σπετσῶν.

—γ) Τ ὴ ν ὑ φ α ν τ ο υ ρ γ ί α ν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κυριωτέρων ἐργοστασίων ἀνέρχεται εἰς 95. Πλὴν αὐτῶν ὑπάρχουν καὶ πλῆθος ἄλλων μικροτέρων λειτουργούντων εἰς τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Θεσσαλονίκης, Βόλου, Πατρῶν, Λαρίσης. Ἐτησία παραγωγὴ εἶναι 18.000 τόν. ὑφασμάτων ἀξίας 1.420 ἑκ.

Εἰσαγωγαὶ ὑφασμάτων ἐκ βάμβακος καὶ τεχνητῶν ἰνῶν περὶ τοὺς 2.500—3.000 τόν. ἀξίας 12—14.000.000 δολ. γίνονται κατ' ἔτος. Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἐλευθερίαν εἰσαγωγῶν δεδομένου ὅτι μέγα μέρος ἐξ αὐτῶν ἠδύνατο νὰ παραχθῇ ἐγχωρίως. Σπουδαιότερα ἐργοστάσια εἶναι τὰ τῆς Πειραϊκῆς—Πατραϊκῆς εἰς Μεγάλο Πεῦκο, νηματουργεῖον ἀπολύτως συγχρονισμένον μὲ 43.000 ἀτράκτους, τῆς αὐτῆς Ἑταιρείας ὑφαντήριον ἐν Πάτραις καὶ ἐν Ἀθήναις. Τὸ ἐν Λαυρίῳ ἄρτι λειτουργῆσαν κλωστοϋφαντήριον Α. Ε. Αἰγαίου μὲ συγχρόνους αὐτομάτους ἐγκαταστάσεις, τὰ κλωστήρια Λαυρίου κ. ἄ. ἀλλαχοῦ τῆς χώρας.

—δ) Ἐ ρ ι ο ϋ φ α ν τ ο υ ρ γ ί α ἐξ ἴσου σημαντικὴ μὲ τὴν βαμβακουργίαν ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ καὶ συγχρονισμένου μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ ἐργοστασίων. Καθ' ὅλην τὴν χώραν ὑπάρχουν 25 ἐριοκλωστήρια καὶ 21 μικτὰ κλωστοϋφαντουργεῖα. Ἐκτὸς αὐτῶν ὑπάρχει καὶ ἡ ἐξηρτημένη βιομηχανία ὑφαντηρίων μὲ 50 ἐργοστάσια.

Ἡ παραγωγὴ τῶν μὲν νημάτων ἀνέρχεται εἰς 4300 τόν. ἀξίας 8ϲ0 ἑκ. δρχ. τῶν δὲ ὑφασμάτων 3600 τόν. ἀξίας 1200 ἑκ. δρχ.

Αἱ πρῶται ὗλαι αὐτῆς κατὰ 95% εἶναι προελεύσεως ἐξωτερικοῦ καὶ δὴ Αὐστραλίας, Ν. Ζαλανδίας.

Ἡ συμβολὴ τῆς ἐριουργίας εἰς τὴν Ἐθνικὴν οἰκονομίαν εἶναι μεγίστη διότι ἀπασχολοῦνται εἰς αὐτὴν πλέον τῶν 18.000 ἐργατῶν κι' ἐξοικονομεῖται μεγάλη ποσότης συναλλάγματος πρὸς ὄφελος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Περιορίζονται ἐκ ταύτης αἱ εἰσαγωγαὶ ὑφασμάτων εἰς 150—200 τόν, ποσὸν ἀνεπαίσθητον τόσον ἐν εἰρήνῃ ὅσον κι' ἐν πολέμῳ. Παρέχει μεγίστην συμβολὴν εἰς τὸν ἐφοδιασμὸν τοῦ Στρατοῦ δι' εἰδῶν ἐξ ἐρίου.

—ε) Μ ε τ α ξ ο υ ρ γ ί α. Προπολεμικῶς ἐχρησιμοποιεῖτο ἡ φυσικὴ μέταξα περὶ τοὺς 200—220 τόν. ἤτοι τὰ 80% τῶν ὑφαντικῶν ἰνῶν. Σή-

μερον ὅμως μόνον 20—25 τόν. φυσικῆς μετάξης λαμβάνονται ἐπὶ 450—550 τόν. ἄλλων τεχνητῶν καὶ συνθετικῶν ἰνῶν. Ἕν κυρίως ἐργοστάσιον «μετάξης» λειτουργεῖ παρ' ἡμῖν ἡ Α. Ε. ΕΤΜΑ μὲ ἐτησίαν παραγωγὴν 1500 τόν. τεχνητῶν ἰνῶν ἀξίας 110 ἑκ. δρχ.

Ἡ κατεργασία τῆς φυσικῆς μετάξης ἐν τούτοις δὲν ἔχει ἀμεληθῆ· Ἀποτελεῖ μίαν «οἰκιακὴν ἀπασχόλησιν» ἡ ὁποία εἰς ὡρισμένα κέντρα (Καλαμῶν καὶ Σουφλίου ἰδίᾳ) λαμβάνει τὴν μορφὴν μιᾶς εὐρείας ἐκτάσεως οἰκοτεχνίας. Τὰ παραγόμενα κατ' οἶκον ἐκλεκτὰ εἰς ποιότητα μεταξωτὰ ὑποκάμισα. ὑφάσματα σαντακροῦτα καὶ κουκουλάρικα εἶναι ἐφάμιλλα τῶν καλλιτέρων τῆς Προύσης καὶ Ἰνδιῶν, δὲν προσφέρονται ὅμως διὰ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ εἰς τὸ ἐμπόριον ἀλλὰ ὑπὸ τρίτων μεσαζόντων. Οὗτοι ἐκμεταλλευόμενοι περιστάσεις ἀγοράζουν ταῦτα εἰς ἐξευτελιστικὰς τιμὰς διὰ νὰ τὰ προσφέρουν εἰς ἁλμυρὰς ὡς πλανόδιοι πωληταί. Ἡ μὴ ἱκανοποίησις τοῦ μόχθου γεννᾷ ὡς φυσικὸν τὴν ἀποθάρρυνσιν καὶ τὴν τάσιν ἐγκαταλείψεως τῆς ὡραίας αὐτῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας ἥτις ἄλλως, ἐνισχυομένη καταλλήλως εἴτε ὑπὸ μορφὴν συνεταιριστικὴν εἴτε διὰ τῆς ἰδιαιτέρας κρατικῆς μερίμνης θ' ἀνεζωογόνει ἓν κύτταρον τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ θὰ συνετέλει εἰς τὴν διατήρησιν τῶν παραδόσεων τῆς Ἑλληνίδος οἰκοκυρᾶς ὡς πρὸς τὸ εὐγενὲς αὐτὸ εἶδος παραγωγῆς. Εἰς Κρήτην ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία τῆς γυναικὸς περὶ τὴν ὕφανσιν κατ' οἶκον ἔλαβε ἄλλην μορφήν. Ἔτυχε τῆς προσοχῆς ὡρισμένων ἀτόμων (πάλιν γυναικῶν) ἐδόθησαν κατευθύνσεις ὑφάνσεως μὲ ἀρχαϊκὰς παραστάσεις, συνελέγησαν τὰ προϊόννα καὶ προσφερθέντα εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ Ἐξωτερικοῦ (Ἀγγλίας) ἔτυχαν ἀρίστης ὑποδοχῆς. Τοῦτο συνετέλεσε, ὥστε νὰ συστηματοποιηθῇ κι' ἐνταθῇ ἡ παραγωγή, δημιουργηθείσης οὕτω μιᾶς ἰδιορρύθμου βιομηχανίας—τοῦ «διπλοῦ πελέκεως» τῆς Καλούτση εἰς Χανιά, τῆς «Καστρισιανάκη» εἰς Ἡράκλειον—ἥτις σὺν τοῖς ἄλλοις συμβάλλει μεγάλως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Τουρισμοῦ. Γενικῶς ὅμως ἡ οἰκοτεχνία ἔχει εὐρυτάτην ἀνάπτυξιν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀποτελεῖ ἕνα ἀξιοσημείωτον κλάδον τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς.

στ) Ταπητουργία. Τὸ εἶδος τοῦτο βιομηχανίας ἀνεπτύχθη παρ' ἡμῖν μετὰ τὸ 1922. Ἕλληνες τεχνῖται καὶ ἔμποροι τῶν διεθνῶς γνωστῶν ταπήτων τῆς Ἀνατολίας ἐλθόντες ὡς πρόσφυγες μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν εἰς Ἑλλάδα ἐπεδόθησαν εἰς τὴν κατασκευὴν ταπήτων κατ' οἶκον ἀρχικῶς, μετέπειτα δὲ συστηματικώτερον. Ἱδρύθη τὸ ἐργοστάσιον «Ἀνατόλια» καὶ ἄλλα δευτερεύοντα. Σήμερον ἐργοστάσια ταπητουργίας λειτουργοῦν εἰς Ἀθήνας, Δωδεκάνησον, Δυτ. Μακεδονίαν. Κομοτηνήν. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐργοστά-

σιον δὲν ὑφίσταται. Ἡ ἐπιχείρησις Βογιαντζόγλου, λειτουργεῖ δι' ἐργατριῶν ἐργαζομένων κατ' οἶκον.

ζ) Προϊόντα ἰούτης — κανάβεως — σιζὰλ — ἰνῶν κοκκοφοινίκων. Περιλαμβάνει σοβαρὸν ἀριθμὸν ἐργοστασίων μὲ ἀξιόλογον μηχανικὸν ἐξοπλισμόν. Ἡ μέση ἐτησία παραγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 7500—8000 τόν. ἀξίας 125 ἐκ.δρχ. Ἡ βιομηχανία καλύπτει 100% τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας.

η) Πλεκτοβιομηχανία. Αὕτη περιλαμβάνει ἀριθμὸν ἐργοστασίων εἰς ὅλην τὴν χώραν καλύπτουσα πλήρως τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως. Ἡ μέση ἐτησία παραγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 3—3500 τόν. ἀξίας 555 ἐκ. δρχ.

5. ***Διατροφῆς***. Αὕτη περιλαμβάνει: Ἐλαιουργικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ ραφιναρίες.

— Ἐργοστάσια ὑδρογονώσεως ἐλαίων, παραγωγῆς 10—12.000 τόν. ἐτησίως ἀξίας 145—150 ἐκ. δρχ.

— Οἰνοποιεῖα καὶ Ζυθοποιεῖα: Ἡ παραγωγὴ ζύθου μόνον ἀνέρχεται εἰς 25.000 τόν. ἐτησίως ἀξίας 136 ἐκ. Ἡ πρώτη ὕλη ἣν χρησιμοποιεῖ ἡ ζυθοποιεία εἶναι 85% ἐγχώριος.

— Ἀμύλου καὶ Ἀμυλοσακχάρου (Γλυκόζης). Ἐξ 6 μεγάλων ἐργοστασίων ἐτησίας παραγωγῆς 6500—7000 τόν. ἀξίας 44 ἐκ. δρχ.

— Σοκολατοποιΐας: Μὲ 7 ἐργοστάσια εἰς Ἀθήνας καὶ Πειραιᾶ καὶ 3 ἐν Θεσσαλονίκῃ μὲ μέσην παραγωγὴν σοκολάτας 1000—1200 τόν. ἀξίας 48 ἐκ.

— Ἀλευροβιομηχανίας: ἐκ μεγάλων κυλινδρομύλων καὶ μικροτέρων εἰς μεγάλας πόλεις συνολικοῦ ἀριθμοῦ 110 μὲ ἀλεστικότητα ἀνὰ 24ωρον 5200 τόν. καλύπτουσαν τὰς ἀνάγκας δεδομένου ὅτι ἡ ὕπαιθρος χώρα χρησιμοποιεῖ πετρομύλους καὶ ὑδρομύλους.

— Ζυμαρικῶν. Αὗται ὑπερκαλύπτουν τὰς ἀνάγκας τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως μ' ἐτησίαν παραγωγὴν 36000 τόν. ἀξίας 200 ἐκ.

— Κονσερβοποιΐας. Ὑπάρχουν περὶ τὰ 60 ἐργοστάσια εἰς διαφόρους περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ δὴ ὅπου ὑφίσταται ἄφθονος γεωργικὴ παραγωγὴ καὶ ἁλιεύματα. Ἡ ἐτησία μέση παραγωγὴ κονσερβῶν γεωργικῶν προϊόντων ἀνέρχεται εἰς 17000 τόν. ἀξίας 102 ἐκ. τῶν δὲ ἁλιευμάτων (ἰχθύων ἐν ἅλμῃ καὶ ἐλαίῳ) περὶ τοὺς 7—7500 τόν. ἀξίας 53 ἐκ. δρχ.

Εἰσάγονται ὅμως ὑπὸ διαφόρους μορφὰς ἰχθυρὰ ἰδίως ἐξ Ἱσπανίας καὶ Πορτογαλίας εἰς ποσότητα 3—3500 τόν. ἀξίας 42 ἐκ. δρχ.

Αἱ ἀνάγκαι τῆς χώρας καλύπτονται κατὰ 100% ἀπὸ τὴν ἐγχώριον βιομηχανικὴν παραγωγὴν κι' ἐπὶ πλέον ἐνεργοῦνται ἐξαγωγαὶ εἰς βιομηχανικὰ εἴδη τῆς οἰνοποιΐας (35—45000 τόν. ἐτησίως, ἀξίας

275 ἑκ. δρχ.) μὲ εἰσαγωγὴν σημαντικοῦ ποσοῦ συναλλάγματος.

6. ***Χημικῶν προϊόντων.*** Αὕτη περιλαμβάνει: Πυρηνελαιουργεῖα: μὲ 55 ἐργοστάσια ἀνὰ τὰς διαφόρους ἐλαιουργικὰς περιοχὰς τῆς χώρας. Τὸ μέγιστον ποσοστὸν τῶν προϊόντων αὐτῶν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν σαπωνοποιΐαν. Γίνεται καὶ ἐξαγωγὴ τοῦ εἴδους τούτου ὁσάκις ἡ παραγωγὴ εἶναι σημαντική. Τόσον ἡ πυρηνελαιουργία ὅσον καὶ ἡ σαπωνοποιΐα εἶναι καθαρῶς ἐθνικαὶ βιομηχανίαι χρησιμοποιοῦσαι πρώτας ὕλας ἐπιτοπίως 90%. Ἡ παραγωγὴ κατὰ μέσον ὅρον ἀνέρχεται εἰς 26—28000 τόν. ἀξίας 210 ἑκ.

— Λιπασμάτων: Ἡ ἐν Πειραιεῖ Α.Ε. Χ.Π.Λ. παράγει ὑπερφωσφορικὰ λιπάσματα χρησιμοποιοῦσα σιδηροπυρίτην καὶ θειϊκὸν ὀξὺ ἐγχωρίου προελεύσεως καὶ φωσφορίτας τοὺς ὁποίους εἰσάγει ἐκ Μαρόκου. Γίνεται ἐξαγωγὴ εἰς Τουρκίαν καὶ κράτη Μ.Α. μέχρι 18000 τόν. ἐτησίως. Εἰσάγονται ἀζωτοῦχα λιπάσματα εἰς ποσότητας κυμαινομένας ἀπὸ 60—280.000 τόν. ἐτησίως.

— Ὑαλουργίας. Τὸ αὐτὸ ἐργοστάσιον κατασκευάζει ὅλα τὰ εἴδη ἀπὸ ὑαλοπίνακας κοινοὺς μέχρις ἐπιτραπεζίων εἰδῶν καὶ μποτιλῶν. Αὕτη καλύπτει κατὰ 95% τὰς ἐγχωρίους ἀνάγκας.

7. ***Δέρματος.*** Ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ 370 μεγάλων καὶ μικρῶν βυρσοδεψείων ἐξ ὧν τὰ 150 διαθέτουν μηχανικὰς ἐγκαταστάσεις. Κέντρα μεγάλα εἶναι ἡ περιοχὴ Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Χανίων, Χίου, Μυτιλήνης, Σάμου, Ἡρακλείου.

Παράγονται σολοδέρματα ἀρίστης ποιότητος καλύπτοντα 100% τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως. 60% τῶν ἀκατεργάστων δερμάτων (βωοειδῶν) εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Διὰ τὰ ἐπανωδέρματα ἡ βυρσοδεψία προμηθεύεται 30% δέρματα μόσχια ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον καλύπτεται ἐκ τῶν ἐγχωρίων.

Παράγονται ἐτησίως 8—10.000 τόν. σολοδερμάτων ἀξίας 460 ἑκ., τῶν δὲ ἐπανωδερμάτων 500—600 τόν. ἢ 10 ἑκ. πόδια, πλὴν τῶν βακετῶν τῶν ὁποίων ἡ παραγωγὴ αὐξάνει διὰ παραγγελίας τῶν στρατιωτικῶν ἀναγκῶν ἀνερχομένης τῆς παραγωγῆς εἰς 625 τόν. Τῶν βακετῶν ἡ ἀξία ἀνέρχεται εἰς 165 ἑκ.

8. ***Χάρτου*** μὲ 16 χαρτοποιεῖα. Ἐξ ὧν τὰ 7 μεγαλύτερα εὑρίσκονται εἰς Πάτρας, Αἴγιον, Ἀθήνας, Θεσσαλονίκην, Ροβιὲς (Εὐβοίας) καλύπτοντα τὰ 70% τῶν ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως. Τὸ ὑπόλοιπον 30% ἀντιπροσωπεῦον κυρίως δημοσιογραφικὸν χάρτην 12—14.000 τόν. εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Αἱ εἰσαγωγαὶ κυμαίνονται ἀπὸ 18—25.000 τόν. Προβλέπεται ὅτι αἱ νέαι χαρτοποιητικαὶ μηχαναὶ μεθ' ὧν τὰ πλεῖστα ἐργοστάσια ἐφωδιάσθησαν, θὰ συντελέσουν

εἰς τὴν μείωσιν τῶν εἰσαγωγῶν. Ἡ πρώτη ὕλη – χαρτόμαζα – εἰσάγεται ἐξ Αὐστρίας, Φινλανδίας καὶ Σουηδίας.

9. ***Ξύλου***, μεγάλων καὶ μικρῶν ἐργοστασίων. Ἐτησία παραγωγὴ 120.000 τόν. ἀξίας 600 ἑκ. Εἶναι ὑπὸ κατασκευὴν νέα ἐργοστάσια πυρείων καὶ κόντρα πλακέ.

Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ὑπάγεται καὶ ἡ βιομηχανία ἁμαξωμάτων. Τὰ ὑπάρχοντα ἐργοστάσια διαθέτουν ἀρτίας καὶ συγχρόνους ἐγκαταστάσεις διὰ τὴν κατασκευὴν ἀπολύτως συγχρονισμένων στερεῶν καὶ καλαισθητικῶν ἁμαξωμάτων.

10. ***Καπνοῦ***. Αὕτη ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ 4 μεγάλα ἐργοστάσια. Τὰ ἐν Βόλῳ Ματσάγγου, ἐν Πειραιεῖ Παπαστράτου, Κεράνη, κι' ἐν Καλάμαις Καρέλια. Ἐκτὸς αὐτῶν ὑπάρχουν καὶ ἀλλαχοῦ τῆς χώρας σημαντικὰ ἐργοστάσια ὡς εἰς Καβάλαν, Δράμαν, Ξάνθην. Ἡ μέση ἐτησία παραγωγὴ ἀνῆλθεν εἰς 10.000 τόν. ἀξίας 500 ἑκ. μετὰ δὲ τῶν φόρων τοῦ δημοσίου ἀξίας 1,526 ἑκ.

11. ***Ἠλεκτρισμοῦ*** μὲ τὰ ἑξῆς σπουδαιότερα ἐργοστάσια :

– Τῆς Α. Ε. ΗΕΑΠ θερμικὸν ἐν Κερατσινίῳ καὶ ἐν Ν. Φαλήρῳ ἰσχύος 126.000 KW.

– Τῆς ΔΕΗ θερμικὸν ἐν Ἀλιβερίῳ 80.000 KW.

– Τῆς ΔΕΗ ὑδροηλεκτρικὸν Ἄγρα 45.000 KW.

– Τῆς ΔΕΗ ὑδροηλεκτρικὸν Λάδωνος 60.000 KW.

– Τῆς ΔΕΗ ὑδροηλεκτρικὸν Λούρου 5.000 KW.

Ἐνῶ ἤδη ἤρχισεν ἡ κατασκευὴ τοῦ θερμικοῦ Πτολεμαΐδος ἰσχύος 70.000 KW.

Ἡ συνολικὴ ἐγκατεστημένη ἰσχὺς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν (πόλεων, κωμοπόλεων) προερχομένη ἀπὸ ὁμάδας πετρελαιομηχανῶν μετὰ γεννητριῶν, θερμοηλεκτρικῶν καὶ ὑδροηλεκτρικῶν (Γλαύκου, Ἀγυιᾶς Χανίων) ἐργοστασίων ἀνέρχεται εἰς 383.000 KW.

12. ***Διάφοροι***. α) Ἠ λ ε κ τ ρ ι κ ῶ ν λ α μ π τ ή ρ ω ν. Καλύπτουσαι τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως. Ἡ παραγωγή των φθάνει τὰ 4.500.000 λαμπτήρων ἀξίας 26 ἑκ.

β) Ὀ ρ γ α ν ι κ ῶ ν χ ρ ω μ ά τ ω ν (ἀνιλίνης κ.λ.π.). Μὲ 5 ἐργοστάσια. Ἡ μέση ἐτησία παραγωγὴ καλύπτει τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας ἀνερχομένη εἰς 320 – 350 τόν. ἀξίας 30 ἑκ. Εἰσάγονται ἐν τούτοις 100 τόν. χρωμάτων.

γ) Ρ η τ ι ν ι κ ῶ ν π ρ ο ϊ ό ν τ ω ν. Καθαρῶς ἐθνικὴ ὡς χρησιμοποιοῦσα τὴν ρητίνην τῶν Ἑλληνικῶν δασῶν περὶ τοὺς 29.000 τόν. ἐτησίως.

Περὶ τὰ 28 ἐργοστάσια εὑρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν 'Αθηνῶν, Πειραιῶς 'Ελευσῖνος, Χαλκίδος καὶ Πύργου.

Τὸ ἐξ αὐτῆς παραγόμενον Κολοφώνιον 18—20000 τόν. ἐτησίως ἐξάγεται κατὰ 95% εἰς τὸ ἐξωτερικόν. 'Εκ δὲ τοῦ παραγομένου Τερεβινθελαίου (4—5000 τόν'.) τὸ μεγαλύτερον μέρος ἐξάγεται ἐπίσης εἰς τὸ ἐξωτερικόν· 'Η ἀξία τῶν προϊόντων αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 125 ἐκ. δρχ.

δ) 'Εκρηκτικῶν ὑλῶν μὲ 17 ἐργοστάσια. Σπουδαιότερον διὰ τὰς πολεμικὰς ἀνάγκας εἶναι τὸ τῆς ΕΕΠΚ. Δι' εἰρηνικὰς ἀνάγκας παράγονται ἐκρηκτικαὶ ὗλαι ἀξίας 245 ἐκ. δρχ.

ε) Φαρμακευτικῶν εἰδῶν. Σπουδαιότερα ἐργοστάσια εἶναι τὰ Χρωματουργεῖα Πειραιῶς (ΧΡΩΠΕΙ), Δαμβέργης, Κανάρογλου κ. ἄ. 'Ετησία παραγωγὴ 4—1500 τόν. 125 ἐκ. δρχ.

Τὸ πλεῖστον τῶν πρώτων ὑλῶν εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

στ) Πεπιεσμένων ἀερίων. 'Υπάρχουν 6 ἐργοστάσια παράγοντα ὀξυγόνον,διαλελυμένην ἀσετιλίνην καὶ ἀνθρακικὸν ὀξύ.

ζ) 'Οξέων. 'Η παραγωγή των ἀνήκει κατὰ 95% εἰς τὸ 'Εργοστάσιον Χημικῶν Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων.

η) 'Ελαστικοῦ καὶ Πλαστικῶν. Μ' ἐργοστάσια μεγάλα καὶ ἀρτίας ἐγκαταστάσεις. 'Η παραγωγή των καλύπτει τὰς ἀνάγκας καταναλώσεως ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ δύναται νὰ καλύψῃ καὶ τὰς ἐν καιρῷ πολέμου τοιαύτας. Τὰ κυριώτερα ἐργοστάσια ἐν τῇ χώρᾳ εἶναι 12 μὲ μέσην ἐτησίαν παραγωγὴν 9000 τόν. ἀξίας 290 ἐκ.

θ) Διυλιστήριον. Τὸ 1955 ἐγένοντο νὰ ἐγκαίνια μιᾶς μονάδος διυλίσεως ἀκαθάρτου πετρελαίου προελεύσεως ΜΑ εἰς 'Ασπρόπυργον 'Αττικῆς.'Η ἀνέγερσις τοῦ διυλιστηρίου ἐκτελεῖται διὰ λογαριασμὸν τοῦ Κράτους ὑπὸ μιᾶς 'Αμερικανικῆς καὶ 3 Γερμανικῶν ἑταιρειῶν. 'Η ἱκανότης διυλίσεως θὰ εἶναι 1.300.000 τόν. ἀκαθάρτου πετρελαίου (Grude Oil) ἐτησίως.

'Η δαπάνη θ' ἀνέλθῃ εἰς 12 ἐκ. δολ. καὶ 75 ἐκ. δρχ.

Προβλέπεται ἐξοικονόμισις 6 ἐκ. δολ. συναλλάγματος ἐτησίως, ἔσοδον—ἄγνωστον πόσον—ὑπὲρ τοῦ Κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ μόνιμος ἀπόσχόλησις 300 ἐργατοτεχνιτῶν.

Προϊόντα τοῦ διυλιστηρίου θὰ εἶναι βενζίνη, ντίζελ, μαζοὺτ καὶ φωτιστικὸν πετρέλαιον.

III. ΓΕΩΡΓΙΑ

Ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς ἐδαφικῆς ἐκτάσεως τῆς ἐπικρατείας τὸ 27, 1% εἶναι ἡ καλλιεργουμένη γῆ. Ἐκ τούτων τὸ 70, 6% εἶναι ἀγροὶ τὸ 8, 2% ὀπωρῶνες τὸ 15, 7% λειμῶνες καὶ τὰ 5, 5% ἄμπελοι. Τὸ καλλιεργούμενον ἔδαφος δὲν εἶναι παντοῦ γόνιμον. Πολλαὶ ἐκτάσεις εἶναι πτωχαὶ εἰς κάλιον, καὶ φώσφορον ἀναπληρουμένων τούτων ὑπὸ λιπασμάτων. Αἱ μὴ σταθεραὶ κλιματολογικαὶ συνθῆκαι, αἱ σημειούμεναι ἐνίοτε μακραὶ ξηρασίαι, αἱ ἀπρόοπται καὶ οὐχὶ σπάνιαι θεομηνίαι, αἱ πλήμμυραι χειμάρρων καὶ ποταμῶν συνεπείᾳ τῆς ἐλλείψεως ἢ ἀτελείας φραγμάτων καὶ ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων παρ' αὐτοῖς, ἡ χάλαζα ὁ τακτικὸς καὶ ἄτακτος αὐτὸς ἐπισκέπτης τῆς Κεντρικῆς καὶ Βορείου ἰδίᾳ Ἑλλάδος, δὲν εὐνοοῦν τὴν ὁμαλὴν ἀνάπτυξιν τῆς καλλιεργείας.

Αἱ φυσικαὶ κλιματολογικαὶ συνθῆκαι τοῦ τόπου εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δενδροκομίας, τοῦ βάμβακος τοῦ καπνοῦ, τῆς ἐλαίας τῆς ἀμπέλου, τῶν ἑσπεριδοειδῶν (εἰς τὰ νότια διαμερίσματα τῆς χώρας) τῶν λαχανικῶν καὶ τῆς ὀρύζης.

Ἡ Κυβερνητικὴ μέριμνα τὴν τελευταίαν 30ετίαν ἔχει ἐκδηλωθεῖ πρὸς τὴν πλευρὰν ἀποξηράνσεως γαιῶν, προστασίας αὐτῶν καὶ τῆς κατασκευῆς καὶ λειτουργίας ἀρδευτικῶν δικτύων.

Κατὰ τὴν περίοδον 1925—40 ἀπεξηράνθησαν 850.000 στρεμ. γῆς
» » » 1948—55 » 610.000 » »

ἤτοι ἡ μεταπολεμικὴ αὔξησις εἶναι 153, 5% ἀνωτέρα τῆς προπολεμικῆς. Ἐνῶ δὲ προπολεμικῶς ἐλειτούργησαν ἀρδευτικὰ ἔργα ἐπὶ 60000 στρεμ, μεταπολεμικῶς ἐλειτούργησαν ἐπὶ 600.000 στρεμ.

Μεταπολεμικῶς ἡ γεωργία χρησιμοποιεῖ εὐρύτατα καὶ τὸ σύστημα ἀρδεύσεως δι' ἀρτεσιανῶν φρεάτων, λόγῳ τῆς μετὰ τὸν πόλεμον ἁπλουστεύσεως ἀλλὰ καὶ συστηματοποιήσεως ὑπὸ τῆς Κρατικῆς μερίμνης τῶν γεωτρήσεων. Εὐρεῖα χρῆσις γίνεται ὡσαύτως κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν ἀντλητικῶν συγκροτημάτων συγκειμένων ἐκ πετρελαιομηχανῶν καὶ στροβιλαντλιῶν ἀντλήσεως ἐκ βαθέων καὶ μὴ φρεάτων. Οὕτω ἡ ἔμφυτος τοῦ Ἕλληνος ἀγρότου δραστηριότης ἐστράφη καὶ πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς διὰ τοῦ ἰδίου κεφαλαίου καὶ μόχθου αὐξήσεως τῆς στρεμματικῆς ἀποδόσεως, ἐκεῖ ὅπου τὸ

ἐπίσημον Κράτος δὲν καθίστατο δυνατὸν νὰ ἔλθῃ ἀρωγός. Ἐνίσχυσις σοβαρὰ τῆς γεωργίας, μ' εὐμενῆ ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας, θὰ ἐπέλθη ὅταν ἀποπερατωθοῦν (1960—63) τὰ τρία μεγάλα, ὑπὸ κατασκευὴν σήμερον, ἀρδευτικὰ ἔργα ΑΑΑ ἤτοι τῶν ποταμῶν Ἀξιοῦ, Ἀλιάκμωνος καὶ Ἀχελώου.

—Σήμερον κατόπιν κοινῶν προσπαθειῶν Κράτους καὶ ἀγρότου ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ ὑπερέβη εἰς ὄγκον τὴν προπολεμικὴν κατὰ 40%. Ἡ ἐξέλιξις δὲν ἦτο ἀναλογικὴ δι' ὅλα τὰ γεωργικὰ εἴδη, τινὰ τῶν ὁποίων προέτρεξαν σημαντικῶς ἄλλων ἄτινα ἐκαθυστέρησαν ἢ καὶ ὑστέρησαν τῆς προπολεμικῆς παραγωγῆς. Παράδειγμα ἀφ' ἑνὸς ἡ ὄρυζα, ὁ βάμβαξ καὶ ὁ καπνὸς ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ Κορινθιακὴ σταφίς, κυρίως διότι τὴν ἀνάμιξίν της εἰς τὴν πατροπαράδοτον πουτίγκαν τῶν Ἄγγλων ἀντεκατέστησεν ἡ ἐξ Αὐστραλίας «σωσίας» της.

IV ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ-ΑΛΙΕΙΑ

Ἡ Ἑλλὰς κατ' ἐξοχὴν ὀρεινὴ χώρα (72,9% τῆς ὅλης αὐτῆς ἐκτάσεως) ἔδει κατὰ φυσικὴν συνέπειαν νὰ ἔχῃ ἀνεπτυγμένην τοὐλάχιστον εἰς μέτριον βαθμὸν τὴν κτηνοτροφίαν αἰγῶν προβάτων.

Ὁ πόλεμος 1940—44, ἰδιαιτέρως δὲ ὁ ΚΣ ἐπέφεραν ἀλλεπάλληλα πλήγματα εἰς τὸν κλάδον αὐτὸν τῆς ἐθνικῆς μας παραγωγῆς. Πλὴν ὅμως καὶ εἰς τὸν τομέα τοῦτον ἡ δραστηριότης τοῦ Ἕλληνος κτηνοτρόφου ἐσημείωσεν ἐνθαρρυντικὴν πρόοδον. Ἡ κτηνοτροφικὴ παραγωγὴ (κρέατος, βουτύρου, τυροῦ, γάλακτος, ἐρίου, ὠῶν, πουλερικῶν) ὄχι μόνον ἀπεκαταστάθη εἰς τὰ προπολεμικὰ ἐπίπεδα ἀλλὰ καὶ ὑπερέβη ταῦτα κατὰ 25%. Παρὰ τὸ γεγονὸς δὲ ὅτι αἱ κλιματολογικαὶ συνθῆκαι δὲν ἐπιτρέπουν μεταβολὰς εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα, θὰ ἠδύνατο ἐν τούτοις νὰ ἐπιτευχθῇ βελτίωσίς τις διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ζώων καλυτέρας «ράτσας». Ἤδη ἔχει εἰσαχθῆ κι' ἐγκλιματισθῆ ἡ Ἑλβετικὴ αἴξ Σααν὆ν (ἥτις ἔχει ἡμερησίαν ἀπόδοσιν 5 όκ. γάλακτος) καὶ πιστεύεται ὅτι ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἐτῶν θὰ ἔχει εὐρεῖαν διάδοσιν. Συντρεχούσης δὲ καὶ τῆς προσπαθείας διὰ τὴν μεγαλειτέραν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς τῶν ζωοτροφῶν, σημαντικαὶ ἐξελίξεις τῆς κτηνοτροφίας εὐοιωνίζονται διὰ τὸ προσεχὲς μέλλον. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἐναλίου πλούτου ἐσημείωσεν ἀπὸ τοῦ 1954 κι' ἐντεῦθεν σημαντικὴν ἄνοδον. Ἡ ἁλιευτικὴ καὶ σπογγαλιευτικὴ παραγωγὴ ἀνῆλθεν ὄντως εἰς ὕψη πρωτοφανῆ.

Ἡ αὔξησις τοῦ ἁλιευτικοῦ στόλου τῆς Ἑλλάδος, ὁ συγχρονισμὸς τῶν μέσων καὶ μεθόδων ἁλιείας, ἡ ἀναζήτησις καὶ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἐναλίου πλούτου εἰς ξένα ὕδατα – ὡς τῆς Βορ. Ἀφρικῆς καὶ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν – ἡ προστεθεῖσα μεταπολεμικῶς εἰς τοῦτον δύναμις τῶν Δωδεκανησίων σπογγαλιέων, συνετέλεσαν εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

V. ΔΑΣΗ

Ἡ σημασία των διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν εἶναι μεγίστη τόσον ὡς ἐκ τῆς παροχῆς ὑπ' αὐτῶν δασικῶν προϊόντων ὅσον καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐπιδράσεως ἣν ἀσκοῦν ἐπὶ τῶν βροχοπτώσεων ἀλλὰ καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν προερχομένης αὐξήσεως ζωοτροφῶν τῆς κτηνοτροφίας.

Τὰ δάση τῆς Ἑλλάδος καταλαμβάνουν περιορισμένην ἔκτασιν καὶ εἶναι πενιχρὰ εἰς ἀπόδοσιν τεχνικῆς ξυλείας. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἑλλὰς προσφέρεται διὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν δασικῶν δένδρων ὑστερεῖ μεγάλως εἰς τὸν τομέα τοῦτον.

Ὑπολογίζεται σήμερον ὅτι τὰ δάση ὑψικόρμων δένδρων τῶν καταλλήλων διὰ τὴν παραγωγὴν τεχνικῆς ξυλείας, καλύπτουν μόνον τὸ 2,3% τῆς ὅλης ἐκτάσεως τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι δὲ ταῦτα δάση ἐξ ἐλάτης, ὀξυᾶς, καστανιᾶς, μαύρης πεύκης κ. ἄ. Περίπου 20 ἑκ. στρέμματα τοιούτων δασῶν καὶ 14 ἑκ. δασοσκεπῶν βοσκοτόπων ἀπαρτίζουν σήμερον τὴν ὅλην δασικὴν περιοχὴν τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ὑπάρχοντα γενικῶς δάση εἶναι ὑπὸ διαφόρους μορφὰς ἰδιοκτησίαι: Δημόσια, Κοινοτικά, Μοναστηριακά, Ἰδιωτικὰ καὶ Συνεταιριστικά.

Ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἁλιεία καὶ ὁ δασικὸς πλοῦτος συνιστοῦν τὸ κύριον βάθρον τοῦ πλουτοπαραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας. Ἀπασχολοῦν τὸ 48% τοῦ πληθυσμοῦ ὅστις συνεισφέρει τὸ 35% ἐπὶ τοῦ συνόλου τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Σήμερον ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἁλιεία ἔχουν εἰς ὄγκον παραγωγῆς κατὰ πολὺ ὑπερβῆ τὸν προπολεμικὸν τοιοῦτον. Ἡ ἐγχώριος κατανάλωσις ἀρύεται ἐξ αὐτῶν εἰς μεγίστην ἀναλογίαν τὰ ἀναγκαιοῦντα εἴδη διατροφῆς, εἰς ποσοστὸν 80% (τὸ ὑπόλοιπον 20% καλύπτουν αἱ εἰσαγωγαί). Ἐξ ἄλλου ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία βασίζεται διὰ τὰς σπουδαιοτέρας τῶν πρώτων ὑλῶν της εἰς τὴν ἐγχώριον παραγωγήν.

VI. ΠΟΝΤΟΠΟΡΟΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑ

Ἀποτελεῖ ἓν τῶν σημαντικωτέρων ἐσόδων τῆς Ἐθνικῆς μας Οἰκονομίας. Ἡ θάλασσα ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων προσείλκυσε τὸν Ἕλληνα ὅστις παρὰ τοὺς κινδύνους της καὶ τὰς πικρίας τοῦ νόστου τῆς πατρώας γῆς τὴν διέσχισε καθ' ὅλην της τὴν ἔκτασιν, τὴν ἐδάμασε καὶ τὴν ἐξεμεταλλεύθη ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ Ἔθνους.

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῶν νήσων Ὕδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν ἐφέρετο ὡς μία συμπαγὴς δύναμις ἡ πλέον σημαντικὴ τῆς Μεσογείου. Ὁ ἠπειρωτικὸς ἀποκλεισμὸς προσεπόρισε τεράστια κέρδη εἰς τοὺς Ἕλληνας ναυτικοὺς οἱ ὁποῖοι κατώρθωναν διὰ τῆς εὐφυΐας, τόλμης κι' ἐμπειρίας των νὰ διασποῦν ἑκάστοτε τὸν ἀγγλικὸν ἀποκλεισμὸν καὶ νὰ μεταφέρουν σιτοφορτία εἰς τοὺς Γαλλικοὺς λιμένας.

Ἡ Ναπολεόντειος ἐποχή, πρὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος αἰῶνος, ἦτο ἡ χρυσὴ ἐποχὴ τοῦ Ἕλληνος ναυτικοῦ. Τὰ Ἑλληνικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἐθησαύρισαν τότε κι' ἠδυνήθησαν νὰ ἐξοπλισθοῦν μὲ ἰσχυρὸν πυροβολικὸν διὰ ν' ἀντεπεξέλθουν εἰς τοὺς κινδύνους τόσον ἐκ τῶν Ἀγγλικῶν πολεμικῶν ὅσον καὶ ἐκ τῶν Βορειοαφρικανικῶν πειρατικῶν γαλερῶν. Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ὁ Ἑλληνικὸς ἐμπορικὸς στόλος ὅστις ἀπετέλει τότε ἕν, κυριολεκτικῶς, κράτος ἐν κράτει ἀπηρίθμει 600 πλοῖα μὲ 6000 πυροβόλα καὶ 18.000 πεπειραμένους εἰς τὰ κύματα καὶ τὸν πόλεμον Ἕλληνας ναυτικούς. Εἶχε τοῦτο μεγάλην σημασίαν διότι συντρέχοντος καὶ τοῦ φλογεροῦ πατριωτισμοῦ ὅστις ἐνυπῆρχε—καὶ ἐνυπάρχει πάντοτε—εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἕλληνος ναυτικοῦ ἡ τότε συμβολὴ τοῦ ἐμπορικοπολεμικοῦ στόλου τῶν Ἑλλήνων ραγιάδων ὑπῆρξε τὸ σταθερὸν βάθρον ἐφ' οὗ ἐστηρίχθη ὁ σκληρὸς ἀλλ' ἐπιτυχὴς ἀγὼν τῆς Παλιγγενεσίας.

Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ κατόπιν ἡ Ἑλληνικὴ ἐμπορικὴ ναυτιλία ἡ τόσα δεχθεῖσα κατὰ τὴν ἐπανάστασιν πλήγματα—ἐξ αἰτίας τῆς ἐθελοθυσίας της—ἀνέρρωσε συντόμως καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ καταλάβη τὰ σκῆπτρα εἰς τὸν Εὔξεινον καὶ τὴν Μεσόγειον. Ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος καὶ ἡ ἀλληλέγγυος τῶν ἐφοπλιστῶν μας στάσις πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν γραμμὴν ἀντίθετος πρὸς τὰ καθαρῶς οἰκονομικά των συμφέροντα ὡς ἐχθρικὴ πρὸς τὰς μεγάλας ναυτικὰς Με-

σογειακὰς δυνάμεις 'Αγγλίαν καὶ Γαλλίαν, ἔθεσεν εἰς δοκιμασίαν τὴν ἐμπορικὴν μας ναυτιλίαν. 'Επηκολούθησεν ἡ μεταβατικὴ ἐποχὴ τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ ἀτμοῦ διὰ τὴν κίνησιν τῶν πλοίων. Τῇ συνδρομῇ τοῦ Κράτους ἐνισχύσαντος σημαντικῶς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν κατεσκευάσθησαν τὰ πρῶτα ἀτμόπλοια, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ τρέχοντος αἰῶνος ἤρχισε μὲ σχετικῶς βραδὺν ρυθμὸν ἡ 'Ελληνικὴ ποντοπόρος ναυτιλία νὰ καθίσταται ἀτμήλατος. 'Αργότερον, ἐν ἔτει 1910, εἰσηχθη ὁ θεσμὸς τῆς ναυτικῆς ὑποθήκης ὅστις διευρύνας τὴν ναυτικὴν πίστιν συνετέλεσεν εἰς τὸ ν' ἀντικατασταθοῦν τὰ ἱστιοφόρα ποντοπόρα σκάφη διὰ τῶν ἀτμοπλοίων.

Μὲ τὴν ἔναρξιν τοῦ α' παγκοσμίου πολέμου ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς 'Ελλάδος κατεῖχε μεταξὺ ὅλων τῶν Κρατῶν τοῦ κόσμου τὴν 11ην θέσιν μὲ ἀτμόπλοια ἐκτοπίσματος 1.000.000 τόν. Κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ πολέμου ἡ 'Ελλὰς εἶχε 475 ἐμπορικὰ σκάφη. Μὲ τὴν λῆξιν ὅμως αὐτοῦ εὑρέθη μόνον μὲ 205.

"Οταν διὰ τὴν Δύσιν ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἀγῶνος κατὰ τῶν 'Ανατολικῶν ἐχθρῶν της ἐξηρτᾶτο κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὰς θαλασσίας μεταφορὰς κι' ὅταν ἡ ἐξασφάλισις τούτων ἐπετελέσθη μὲ τόσας θυσίας ὅσας ἡ 'Ελληνικὴ ναυτιλία ὑπέστη, νοεῖται εὐκόλως τὸ ὕψος τῆς συμβολῆς τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Εμπορικοῦ στόλου διὰ τὴν Συμμαχικὴν Νίκην.

Αἱ δοθεῖσαι ἀποζημιώσεις μετὰ τὸν πόλεμον διετέθησαν διὰ τὴν ἀγορὰν ἢ ναυπήγησιν πλοίων, εἰς τρόπον ὥστε προτοῦ παρέλθη δεκαετία ἡ 'Ελληνικὴ ποντοπόρος ναυτιλία εὑρέθη μὲ 528 ἀτμόπλοια συνολικοῦ ἐκτοπίσματος 1.257.000 κόρων(*) διατηρήσασα οὕτω τὴν προπολεμικὴν θέσιν της ἥτις ἦτο τὸ 20% τῆς παγκοσμίου ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Εἰς τὸ τοννὰζ τοῦτο δὲν συμπεριλαμβάνονται τὰ δύο ὑπερωκεάνεια ἐπιβατηγὰ σκάφη «Πατρὶς» καὶ «Θεμιστοκλῆς» ἅτινα ἦσαν δρομολογημένα εἰς τὴν γραμμὴν Πειραιῶς – Πατρῶν – Ν. 'Υόρκης καὶ ἀπετέλεσαν ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν τὰ κύρια μέσα ἐπικοινωνίας τοῦ 'Ελληνισμοῦ τῆς 'Αμερικῆς μετὰ τῆς 'Ελλάδος.

'Η παγκόσμιος οἰκονομικὴ κρίσις τοῦ 1930 – 31 ὑπῆρξεν εὐκαιρία νέας ἐξορμήσεως εἰς τὸν "Ελληνα ἐφοπλιστήν. Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς ἐκτιμᾶται τὸ δαιμόνιον τοῦ "Ελληνος."Οταν οἰκονομικα συγκροτήματα

(*) 'Η σχέσις κόρου πρὸς τόννον εἶναι περίπου καὶ ἀναλόγως τοῦ τύπου τοῦ πλοίου 1 : 2,5 δηλ. ἐν πλοῖον 10.000 κόρων δύναται νὰ περιλάβη φορτίον περίπου 25.000 τόννων. Μὲ τὸν χαρακτηρισμὸν δὲ «γκρὸς» ἐννοοῦμεν τὸ συνολικὸν ἐκτόπισμα τοῦ σκάφους.

κατέρρεον, ὅταν αἱ μεγάλαι ναυτικαὶ χῶραι εἶχον πανικοβληθεῖ, ὅταν ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης αἱ μεγάλαι ναυτιλιακαὶ ξέναι ἐπιχειρήσεις ἐχρεωκόπουν, οἱ Ἕλληνες ἐφοπλισταὶ μὲ τὴν συνδρομὴν Ἀγγλικῶν Τραπεζῶν ἐθεώρησαν τὴν τραγελαφικὴν αὐτὴν διεθνῆ κατάστασιν ὡς κατάλληλον περίστασιν ἵνα ἀνανεώσουν τὰ μεγάλης ἡλικίας σκάφη των διὰ τῆς ναυπηγήσεως νέων. Τὸ λιτοδίαιτον τοῦ Ἕλληνος ναυτικοῦ, αἱ ναυτικαὶ ἱκανότητές του, ἡ ὑπεροχή του ἔναντι τοῦ ξένου συναδέλφου του, συντελοῦν ὥστε νὰ δύναται νὰ συναγωνισθῇ σκληρῶς τὰ ξένα πλοῖα καὶ νὰ ἐπιτύχῃ ἀπολύτως εἰς τὸν ἀγῶνα του τοῦτον. Ἡ μετὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομικὴν κρίσιν (1931) ἐπελθοῦσα ἄνοδος τῶν ναύλων εἰς τὰς διεθνεῖς ἀγορὰς καὶ ἡ ἀλλαγὴ σημαίας ὑπὸ ἄλλης,ἐπιτρεπούσης τὴν ἐπαύξησιν τῆς συναγωνιστικῆς προσπαθείας, ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐφοπλιστὰς νὰ δημιουργήσουν ὅλας τὰς προϋποθέσεις διὰ τὴν κατάκτησιν τῶν θαλασσῶν· Οὕτω μὲ τὴν ἔναρξιν τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου ἡ Ἑλληνικὴ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία κατεῖχε τὴν 9ην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ μὲ ἐκτόπισμα πλοίων 1.837.000 τόννων γκρός, ὅσους ἀντεπροσώπευον τὰ 577 ἀτμόπλοιά της.

Μὲ ἑκατόμβας εἰς ἀνθρώπινον ναυτικὸν ὑλικὸν καὶ εἰς σκάφη, ἡ Ἑλληνικὴ Ναυτιλία ἐπλήρωσε τὴν κοινὴν Νίκην τῶν Συμμάχων κατὰ τὴν περίοδον τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου. Τὰ 75 % ἀπωλέσθησαν, καὶ τὸ πρόβλημα ἀνασυγκροτήσεως τῆς ναυτιλίας ἐπρόβαλε δυσχερέστατον διὰ τοὺς ἐφοπλιστάς.

Ἀλλὰ καὶ τούτου ἡ λύσις ἐδόθη χάρις εἰς τὸ δαιμόνιον τοῦ Ἕλληνος ἐπιχειρηματίου ἐφοπλιστοῦ. Δὲν ἐβιάσθη οὗτος εἰς ἐσπευσμένας καὶ ἀσταθμίτους ἐνεργείας. Αἱ μεταπολεμικαὶ συνθῆκαι ἦσαν ὅλως διόλου διάφοροι τῶν προπολεμικῶν. Τὴν δημιουργουμένην κατάστασιν δύο κυρίως Ἕλληνες ἐφοπλισταὶ συλλαμβάνουν ὡς ἔχει καὶ εὐθυγραμμίζουν τὸ ἐπιχειρηματικόν των δαιμόνιον πρὸς αὐτήν. Εἶναι οἱ δύο σύγγαμβροι Σταῦρος Νιάρχος καὶ Ἀριστοτέλης Ὠνάσης. Ὁ πόλεμος εἰς τοὺς κοινοὺς θνητοὺς ἀφήνει δεινά· εἰς τοὺς νοήμονας ἀφήνει διδάγματα. Οἱ δαιμόνιοι Ἕλληνες ἐφοπλισταὶ εἶδον τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ὡς περίοδον τῶν μεγάλων μεταφορικῶν δυσχερειῶν. Αἱ καταστροφαὶ τοῦ πολέμου εἶχον μεγάλως ὑποβιβάσει τὸ διεθνὲς τοννάζ. Ὅσα ἐκ τῶν πλοίων δὲν ἐβυθίσθησαν εἶχον μετατραπῆ εἰς πολεμικὰ μεταγωγικὰ διὰ νὰ διαλυθοῦν ἀκολούθως μεταβαλλόμενα εἰς «παλησσίδερα»,ἐνῶ πολλὰ εἶχον λόγῳ ἡλικίας παροπλισθῆ. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ πολέμου ἡ Ἀμερικὴ εἶχε ναυπηγήσει κατὰ μάζας — διὰ τοῦ συστήματος τῆς ὁριζοντίου ναυπηγικῆς — πλοῖα τύπου «Λίμπερτυ» καὶ «Βίκτορυ». Ἦσαν ταῦτα

φορτηγὰ τῶν 10–11.000 τόν. Ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις προέβη εἰς τὴν πώλησιν τῶν σκαφῶν πρὸς ἐφοπλιστὰς συμμάχων χωρῶν οἵτινες θὰ ἐξόφλουν τὴν ἀξίαν αὐτῶν εἰς 17 ἐτησίας τοκοχρεωλυτικὰς δόσεις ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῆς Κυβερνήσεώς των.

Ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Γερουσίας ἐψηφίσθη ὁ νόμος Μπλὰντ ὅστις ὥριζε προθεσμίας ἐκποιήσεως τῶν ἐν λόγῳ Ἀμερικανικῶν σκαφῶν. 280 τοιαῦτα σκάφη ἠγοράσθησαν παρ' Ἑλλήνων ἐφοπλιστῶν ἀφοῦ κατόπιν τῆς διακηρύξεως τοῦ δόγματος Τροῦμαν αἱ ἐκ μέρους τῶν μεσητικῶν ἱδρυμάτων ἀντιρρήσεις—συνεπείᾳ τῆς ἀβεβαίας ἐν Ἑλλάδι καταστάσεως ὡς ἐκ τῆς κομμουνιστικῆς δράσεως—ἤρθησαν παντελῶς. Κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην τὸ τοννὰζ τῆς Ἑλληνικῆς ναυτιλίας (ὑπὸ Ἑλληνικὴν ἢ ξένας σημαίας) ἀνῆλθεν εἰς τοὺς 3.500.000 τόν. γκρός.

Ὅταν οἱ δύο κορυφαῖοι ἐφοπλισταὶ Νιάρχος καὶ Ὠνάσης ἀντιλαμβάνονται τὴν σημασίαν τῆς μεταφορᾶς ὑγρῶν καυσίμων ἐκ τῆς Μ. Α. εἰς τὴν Εὐρώπην, δηλονότι τῆς μεγάλης ζητήσεως τοῦ προϊόντος τούτου εἰς τὰς διεθνεῖς ἀγοράς, τὸν πυρετὸν τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ καὶ τὴν τρομακτικὴν ἔλλειψιν τῶν καταλλήλων πλοίων δεξαμενοπλοίων διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ προϊόντος ἐκ τῶν τόπων παραγωγῆς του εἰς ὑπερποντίους ἀγορὰς καταναλώσεως, ἀποτολμοῦν τὴν μεγάλην των ἐξόρμησιν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ναυπηγήσεως «Τάνκερς».

Ἐπωφελούμενοι τῆς ἐποχῆς τῶν ὑπερβολικῶς ὑψωμένων ναύλων προσφέρουν εἰς τὰς παγκοσμίους ἑταιρείας πετρελαίων ναύλους εἰς τιμὰς λογικὰς καὶ χαμηλοτέρας κατὰ πολὺ τῶν τρεχουσῶν εἰς τὰ μεγάλα ναυτικὰ γραφεῖα, καὶ συνάπτουν μετ' αὐτῶν χρononαυλοσύμφωνα (Time - Tsarders) μακροχρόνια. Ἠκολούθησεν ἡ ἀξιοποίησις τῶν ἐν λόγῳ συμβολαίων. Κολοσσιαῖοι πιστωτικοὶ Ἀμερικανικοὶ ὀργανισμοὶ (ὡς ὁ Μετροπόλιταν) ἔναντι τῆς μακρᾶς διαρκείας ναυλοσυμφώνων ἐχορήγησαν εἰς τοὺς δύο ἐφοπλιστὰς μακροπρόθεσμα δάνεια ὑπὸ εὐνοϊκοὺς ὅρους. Τράπεζαι, ναυπηγεῖα, ἑταιρεῖαι πετρελαίων ἐπιζητοῦν τὴν συνεργασίαν τῶν δύο τολμηρῶν Ἑλλήνων ἐπιχειρηματιῶν καὶ τὰ πρῶτα χρονοναυλοσύμφωνα ἀκολουθοῦν ἄλλα καὶ ἄλλα. Αἱ νέαι παραγγελίαι τῶν ἐφοπλιστῶν δὲν δίδονται εἰς Ἀμερικανικὰ ναυπηγεῖα. Προτιμῶνται τὰ Εὐρωπαϊκὰ καὶ Ἰαπωνικὰ τὰ ὁποῖα προσφέρουν καλλιτέρους ὅρους ὡς καὶ ταχύτερον χρόνον παραδόσεως τάνκερ καὶ πρὸ πάντων κόστος κατὰ πολὺ χαμηλότερον μέχρι τῶν 2]3 ἢ καὶ τοῦ ἡμίσεως τῶν Ἀμερικανικῶν ναυπηγείων. Οὕτω ναυπηγοῦν πλοῖα εἰς Σουηδίαν, Ὀλλανδίαν, Ἀγγλίαν, Γερμανίαν καὶ Ἰαπωνίαν. Τοὺς καλλιτέρους ὅρους ἐπέτυχον εἰς τὰ Ἰαπω-

νικὰ ναυπηγεῖα μὲ πλοῖα πολὺ εὐφθηνὰ καὶ μὲ ταχεῖαν παράδοσιν. (*)

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰ δεξαμενόπλοια παραγγέλουν οἱ ἐφοπλισταὶ καὶ εἰδικὰ μεταλλοφόρα πλοῖα διὰ τὴν μεταφορὰν ἐκ τῶν ἄλλων ἠπείρων εἰς τὰς ΗΠΑ σιδηρομεταλλεύματος. Αἱ ΗΠΑ εἶχον μεγίστην ἀνάγκην τῆς Στρατηγικῆς ταύτης ὕλης πρὸς διατήρησιν τῶν ὁλονὲν ἐξαντλουμένων ἐθνικῶν των ἀποθεμάτων. Οἱ Ἕλληνες ἐφοπλισταὶ μέχρι τῆς καθελκύσεως τῶν ναυπηγουμένων σκαφῶν διασκευάζουν τὰ εἰς χεῖρας των λίμπερτυς καὶ δεξαμενόπλοια, τὰ καθιστοῦν κατάλληλα διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ μεταλλεύματος καὶ τὰ κέρδη των ἐκ τῶν νέων τούτων χρονοναυλοσυμφώνων εἶναι σημαντικά.

Οὕτω κατορθώνουν νὰ σχηματίσουν τεραστίους στόλους ἀποτελουμένους ἐκ διαφόρων σκαφῶν, κοινῶν φορτηγῶν, τάνκερς, μεταλλοφόρων, φαλαινοθηρικῶν κλπ.

Ὁ πόλεμος τῆς Κορέας ἐνίσχυσε μεγάλως τὴν οἰκονομικὴν θέσιν τῶν Ἑλλήνων ἐφοπλιστῶν κι' ἔκτοτε ἡ ἐξέλιξις τῆς Ἑλληνικῆς ἐμπορικῆς Ναυτιλίας λαμβάνει τεραστίας διαστάσεις.

Ὑπολογίζεται ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ πλοιοκτησία ἔχει ἐν ἐνεργείᾳ 1425 σκάφη μὲ τόννους 10. 425. 813 γκρός, ὑπὸ ναυπήγησιν δὲ ἕτερα 346 σκάφη 5.602.425 τόν. γκρός. Σήμερον πρῶτος ἐφοπλιστὴς ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι ὁ Σταῦρος Νιάρχος τοῦ ὁποίου ὁ ἰδιωτικὸς στόλος εἶναι 5πλάσιος τοῦ γαλλικοῦ ἐμπορικοῦ μὲ 1. 976.779 τόν. γκρός. Ἀκολουθεῖ ὁ Ἀριστοτέλης Ὠνάσης μὲ 1.3000·000 τόν. γκρὸς καὶ ὁ Σταῦρος Λιβανὸς μὲ 1.200.000 δηλ· μόνον οἱ τρεῖς Ἕλληνες ἐφοπλισταὶ διαθέτουν ἐμπορικὸν στόλον 4.500.000 τόν. γκρὸς (*) καταλαμβάνοντες τὴν πρώτην, τρίτην καὶ τετάρτην θέσιν μεταξὺ τῶν μεγάλων ἐφοπλιστῶν τοῦ κόσμου, τῆς δευτέρας κατεχομένης ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ Ντάνιελ Λοῦντβιχ μὲ 1.500.000 τόν. γκρός.

(*) Τὰ Ἰαπωνικὰ ναυπηγεῖα ὑπεβίβασαν τὸ κόστος κατασκευῆς εἰς δολ. 240] τόν. Τοῦτο ἔκαμεν ὥστε ν' ἀνορθωθῇ ταχύτατα ἡ Ἰαπωνικὴ ναυπηγικὴ ἥτις τὸ 1956 ἐδέχθη παραγγελίας 88 σκαφῶν ἀξίας 2.600 ἑκ. δολ. Τ' Ἀγγλικὰ ὅμως ναυπηγεῖα πληγέντα καιρίως ὑπεβίβασαν τὸ κόστος εἰς δολ. 218]τόν. μὲ ἀποτέλεσμα αἱ ἐφετειναὶ παραγγελίαι τῶν Ἰαπωνικῶν ναυπηγείων ν' ἀνέλθουν εἰς μόνον 12 σκάφη.

(*) Ὁ στόλος αὐτὸς θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς «Ἑλληνικὸς οἰκογενειακὸς» δεδομένου ὅτι οἱ Νιάρχος καὶ Ὠνάσης εἶναι σύγγαμβροι καὶ γαμβροὶ τοῦ Λιβανοῦ. Μεταξὺ τῶν δύο γαμβρῶν δὲν ὑφίστανται καλαὶ σχέσεις. Καὶ οἱ δύο ἀνταγωνίζονται σκληρῶς μεταξύ των, εὐχαρίστως δὲ θὰ ἔβλεπον ὁ εἷς τὴν οἰκονομικὴν καταστροφὴν τοῦ ἄλλου. Δεῖγμα καὶ τοῦτο ὅτι εἰς τὰς φλέβας των ρέει ἀμιγὲς Ἑλληνικὸν αἷμα...

Εἰς τὴν μεταπολεμικὴν αὐτὴν σταδιακὴν ἐξέλιξιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας θ' ἀναφέρωμεν καὶ τὴν ὑπερωκεάνειον ἐπιβατηγὸν ναυτιλίαν. Εἰς τὸ μέγα ὑπερωκεάνειον «Νέα Ἑλλὰς» προσετέθησαν καὶ δύο νεότευκτα ἀπολύτως συγχρονισμένα τὸ «Βασίλισσα Φρειδερίκη» καὶ τὸ «Ὀλύμπια» ἅτινα ἐκτελοῦν τακτικοὺς πλόας μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Ν. Ὑόρκης. Ἐπίσης θ' ἀναφέρωμεν τὴν ἐπιβατηγὸν ναυτιλίαν τῶν λιμένων ἐσωτερικοῦ ἥτις ἀπαρτίζεται ὑπὸ σκαφῶν νέας ναυπηγήσεως ἀλλὰ καὶ πολλῶν παλαιῶν, διότι ἀτυχῶς ἡ ναυτιλία τῶν «ποσταλιῶν» μας δὲν ἠκολούθησε τὸν ρυθμὸν τῆς ἐξελίξεως τῆς ποντοπόρου. Δὲν ἐσημείωσε κἂν πρόοδον. Τοῦτο, ἐπειδὴ τὰ ἄλλοτε μεγάλα κέντρα τῆς χώρας (Πάτραι, Βόλος, Θεσσαλονίκη, Καβάλα) εὑρισκόμενα εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα ἐξυπηρετοῦνται νῦν ὑπὸ τῶν χερσαίων μεταφορῶν, τοῦ πλοίου τεθέντος εἰς τὸ περιθώριον καὶ ἐξυπηρετοῦντος, ἐπιβατικῶς καὶ ἐμπορικῶς, ἀποκλειστικῶς τὰς ἀνάγκας τῆς νησιωτικῆς Ἑλλάδος.

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν Ἑλληνικῆς ἰδιοκτησίας ποντοπόρον ἐμπορικὴν ναυτιλίαν ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ κολοσσιαῖος αὐτὸς ἐμπορικὸς στόλος, ὅστις ὅταν θὰ ἔχουν καθελκυσθεῖ καὶ τὰ ἤδη ναυπηγούμενα σκάφη θὰ ἔχει τοννὰζ 16.000.000 τόν. γκρὸς καὶ θὰ καταλάβη οὕτω τὴν δευτέραν (μετὰ τὸν Ἀμερικανικὸν) θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ, δὲν εὑρίσκεται δυστυχῶς εἰς τὸ σύνολόν του ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς γαλανολεύκου.

—462	πλοῖα	χωρ.	4.678.244	τόν.	γκρὸς	ἔχουν	σημαίαν	Λιβεριανὴν
—346	»	»	1.449.904	»	»	»	»	Ἑλληνικὴν
—247	»	»	1.722.549	»	»	»	»	Παναμαϊκὴν
—115	»	»	890.112	»	»	»	»	Ἀγγλ., Καναδ.
—104	»	»	813.719	»	»	»	»	Ἀμερικανικὴν
—100	»	»	446.379	»	»	»	»	Κοσταρίκας
— 26	»	»	241.284	»	»	»	»	Χονδούρας
— 25	»	»	188.622	»	»	»	»	διαφόρους

Ἡ Ἑλληνικὴ πλοιοκτησία ἥτις εἶναι ὑπερπενταπλασία τῆς προπολεμικῆς ἀποφέρει ναυτιλιακὸν συνάλλαγμα εἰς τὴν Ἐθνικήν μας Οἰκονομίαν μόνον 41 ἑκ. δολ. (ἐμβάσματα πληρωμάτων Ἑλληνικῆς ἰδιοκτησίας, Ἑλληνικοῦ νηολογίου ἐμπορικῶν σκαφῶν, Ναυτικοῦ Ἀπομαχικοῦ Ταμείου κ.λ.π.), διότι ἓν μικρὸν ποσοστὸν αὐτῆς εἶναι ὑπὸ Ἑλληνικὴν σημαίαν. Ἐν τούτοις συγκριτικῶς πρὸς τὴν προπολεμικὴν ἰδιοκτησίαν ἡ σημερινὴ θὰ ἔπρεπε ν' ἀποφέρη εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα 150 ἑκ. δολ. ἐτησίως, ποσὸν ἱκανὸν νὰ καλύψη τὸ 35% τῶν εἰσαγωγικῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας.

Ἡ τοιαύτη δυσαναλογία δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὸ γεγονὸς

ὅτι τὰ 15% τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων φέρουν τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ὅτι μεταπολεμικῶς μετετοπίσθη ὁ ἄξων κινήσεως τῆς φορτηγοῦ ναυτιλίας μας ἕνεκα τοῦ ὁποίου τὰ μεγάλα μας φορτηγά, ὡς μεγάλα ποντοπόρα σκάφη, ἔπαυσαν νὰ ἐκτελοῦν ἐνδομεσογειακὰς μεταφορὰς καὶ νὰ προσεγγίζουν εἰς ἑλληνικοὺς λιμένας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ὅτι χρησιμοποιοῦν καὶ μὴ ἑλληνικὰ πληρώματα. Τῶν ὑπὸ ξένην σημαίαν πληρωμάτων δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἡ ἀσφάλισις εἰς τὸ Ν.Α.Τ.

Αἱ ἀνωτέρω διαπιστώσεις δὲν εἶναι ἀσφαλῶς πρὸς τιμὴν τῶν Ἑλλήνων ἐφοπλιστῶν, τῶν ὁποίων ἡ πίστις πρὸς τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν, κατόπιν μάλιστα καὶ τῶν εὐεργετικῶν μέτρων ἅτινα ἐθέσπισε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐρριζωμένη πρωτίστως εἰς τὴν ψυχὴν καὶ αὐτὴ νὰ κατευθύνῃ τὸ ἐπιχειρηματικὸν δαιμόνιόν των. Ἀτυχῶς ὅμως ἡ δίψα τοῦ πλουτισμοῦ καὶ τοῦ προσπορισμοῦ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων κερδῶν' ἔκαμε τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν ἐπιλήσμονας τοῦ πρὸς τὴν πτωχὴν πατρίδα των μεγάλου χρέους των. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἐξαιρέσεις μεταξὺ τούτων. Ἀναφέρομεν δὲ ὡς χαρακτηριστικὸν τύπον Ἕλληνος ἐφοπλιστοῦ τὸν κ. Περικλῆν Καλλιμανόπουλον τοῦ ὁποίου ὁ ἐφοπλιστικὸς οἶκος φέρει τὸν τίτλον «ΕΛΛΗΝΙΚΗ» (Hellenic). Ἅπαντα τὰ σκάφη του, 20 τὸν ἀριθμόν, συνολικοῦ τοννὰζ 145.000 τόν. φέρουν τὴν κυανόλευκον καὶ ἅπαντα σχεδὸν ἑλληνικὰς ὀνομασίας ὡς, «Ἑλληνικὸς Οὐρανός», «Ἑλληνικὸν Κῦμα», «Βόρειος Ἑλλάς», «Ροδόπη», «Ἕλλην Ἥρως» κ.λ.π.

Πλὴν τούτου ὅμως ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ἐφοπλισταὶ μὲ ζωηρὰν πατριωτικὴν φλόγαν τῶν ὁποίων αἱ δωρεαὶ εἰς φιλανθρωπικὰ Ἱδρύματα, ἡ ἐνεργὸς συμβολὴ εἰς ἄλλους τομεῖς ἐκτὸς καὶ τοῦ ἐφοπλιστικοῦ (ναυπηγείων, πολιτικῆς ἀεροπορίας κ.λ.π.) εἶναι πολύτιμος διὰ τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ὀρθοπόδισιν αὐτῆς.

Τελευτῶντες τὴν ἐνεστῶσαν ἔρευναν τονίζομεν ἰδιαιτέρως ὅτι τὸ δαιμόνιον τῶν Ἑλλήνων ἐφοπλιστῶν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ φτερουγίσῃ εἰς τόσον ὑψηλοὺς ὁρίζοντας ἄνευ τῆς συμπαραστάσεως τοῦ ἐντίμου, φιλοτίμου, δραστηρίου καὶ ἱκανωτάτου Ἕλληνος ἀξιωματικοῦ τοῦ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ μέχρι τοῦ τελευταίου μηχανικοῦ, θερμαστοῦ, καὶ ναύτου καταστρώματος. Μία στρατιὰ 40.000 Ἑλλήνων ναυτικῶν συνθέτει τὸ πτέρωμα τῶν γυπαετῶν Ἑλλήνων μεγαλοεφοπλιστῶν οἵτινες ἄνευ αὐτοῦ θὰ ἦτο ἀδύνατον ν' ἁρπάσουν εἰς τοὺς γαμψοὺς των ὄνυχας τὰ σκῆπτρα τῶν πρωτείων τῆς Διεθνοῦς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας.

VII ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Μία σοβαρὰ πηγὴ τοῦ ἑλληνικοῦ πλουτοπαραγωγικοῦ δυναμικοῦ εἶναι καὶ ὁ Τουρισμός. Ἡ ἄφιξις τοῦ ξένου ἐν τῇ χώρᾳ μας γίνεται πρὸς τὸν σκοπόν:

1) ἐπισκέψεως ἀρχαιολογικῶν χώρων καὶ μουσείων.

2) ἐπισκέψεως, μετὰ παραμονῆς ἐποχιακῆς εἰς τὴν χώραν, λουτροπόλεων, θεάτρων, τόπων μελετῶν καὶ εἰδικῶν φυσικῶν καλλονῶν.

3) ἐπισκέψεως τῆς γενετείρας γῆς, μετ' ὀλιγοχρονίου παραμονῆς ἐν αὐτῇ (Greeks abroad).

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Τουρισμοῦ εἴς τινας χώρας γενομένη εἰς εὐρυτάτην ἔκτασιν λαμβάνει τὴν μορφὴν ἑνὸς εἴδους βιομηχανίας, ὡς ἐν Ἑλβετίᾳ, Αὐστρίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ π.χ. ἔνθα ἡ «βιομηχανία τῶν ξένων» ἀποτελεῖ ἕνα τῶν σημαντικωτέρων πόρων τοῦ ἐθνικοῦ των εἰσοδήματος. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ὅλας τὰς προϋποθέσεις διὰ νὰ καταστῇ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τὸ βιομηχανικώτερον ἐξ ὅλων τῶν κρατῶν τοῦ κόσμου.

Οἱ ἀρχαιολογικοὶ χῶροι τῆς Ἑλλάδος οἵτινες ἐμφανίζουν τὸν πολιτισμὸν χιλιετηρίδων ὁλοκλήρων (πολιτισμὸν κατὰ πολὺ ἀρχαιότερον τοῦ Ἰταλικοῦ—Ρωμαϊκοῦ), τὰ πλουσιώτατα ἀρχαιολογικὰ μουσεῖα τῆς χώρας ὡς εἶναι τῶν Ἀθηνῶν, Μυκηνῶν, Ἡρακλείου (Κνωσσοῦ) κλπ. χῶροι ἱεροὶ ὡς τῆς Ὀλυμπίας, τῶν Δελφῶν, τῆς Δήλου καὶ ὁ σπουδαιότερος ὅλων τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἀποτελοῦντες τόπους ἱεροῦ προσκυνήματος τοῦ ξένου λάτρου τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πνεύματος καὶ Πολιτισμοῦ, τὰ καθημερινῶς καὶ διὰ νέων ἀνασκαφῶν ἐρχόμενα εἰς φῶς σπάνια εὑρήματα ἅτινα ἀποκαλύπτουν χρυσᾶς ἐποχὰς πολιτισμῶν, ἀγνώστους ἐν ταῖς λεπτομερείαις των μέχρι τοῦδε (ὡς αἱ πρόσφατοι ἀνασκαφαὶ τῆς Πέλλης) πάντα ταῦτα εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχουν ἐν τόσῃ ποικιλίᾳ, ἀφθονίᾳ καὶ πρὸ παντὸς μοναδικότητι ὅσον εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐξ ἄλλου τόποι εἰδικοί, λατρείας τοῦ θείου ἢ διατηρήσεως μιᾶς ἐποχῆς—τῆς Βυζαντινῆς—μὲ τὰς παραδόσεις της, τοὺς θρύλλους, τὰς βιβλιοθήκας, τὰ ἔθιμα, τὸ ἐπίπεδον ζωῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὡς εἶναι παρ' ἡμῖν τὸ Ὄρος Ἄθω, εἶναι τόποι συγκεντροῦντες τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ξένου Βυζαντινολάτρου, ἐπιστήμονος ἢ ἐρευνητοῦ.

—Αἱ Ἑλληνικαὶ φυσικαὶ καλλοναί, τόσον τῶν ἑλληνικῶν ὀρέων

ὅσον καὶ τῶν ἀκρογιαλιῶν καὶ τῶν νήσων, συναγωνιζόμεναι ἀλλὰ καὶ ὑπερβάλλουσαι τὰς πομπωδῶς διαφημιζομένας ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης ὁμοίας, δύνανται νὰ προσελκύσουν ἕνα μεγάλον ἀριθμὸν ξένων φυσιολατρῶν.

— Αἱ κλιματοθεραπευτικαὶ ἰδιότητες τοῦ τόπου, ὁ ὡραῖος γαλανὸς οὐρανός, ἡ διαυγὴς καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀτμόσφαιρα, ἡ ξηρασία τοῦ κλίματος, πλέον ξηροῦ ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων Μεσογειακῶν χωρῶν, ἀποτελοῦν παράγοντας οἵτινες ἐξετάζονται σοβαρῶς ὑπὸ τῶν ξένων οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἤδη τὴν ἐντύπωσιν τοῦ βαρέως κλίματος τῆς μεσημβρινῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης, τῆς ἀνυποφόρου ὁμίχλης τοῦ Λονδίνου καὶ τοῦ σκότους ὁλοκλήρων μηνῶν τῆς Σκανδιναυικῆς περιοχῆς.

— Αἱ ἄφθονοι θερμαὶ ἰαματικαὶ πηγαὶ τῆς χώρας μὲ τὰς θαυματουργοὺς θεραπευτικάς των ἰδιότητας, αἱ λουτροπόλεις Αἰδηψοῦ, Λουτρακίου καί, ἡ ἐφάμιλλος τῶν καλλιτέρων Εὐρωπαϊκῶν «πλὰζ», ἡ τῆς Γλυφάδας δύνανται νὰ προσελκύσουν μίαν ἄλλην κατηγορίαν ξένων, τῶν ἀσθενῶν ἢ κοσμοπολιτῶν.

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ τουρισμοῦ εἰς μίαν χώραν εἶναι συναφὴς πρὸς τὸν βαθμὸν σημερινῆς ἐξελίξεως καὶ πολιτισμοῦ της καὶ ἰδία πρὸς τοὺς οἰκονομικούς της πόρους. Ἡ προσέλκυσις τοῦ ξένου ἀπαιτεῖ ὀργάνωσιν: α) ἐσωτερικὴν καὶ β) ἐξωτερικήν.

— Ἡ ἐσωτερικὴ ὀργάνωσις προϋποθέτει κατ' ἀρχὴν τὴν δημιουργίαν ἀνέσεων πρὸς τὰς ὁποίας εἶναι εἰθισμένος ὁ ξένος ἐπισκέπτης. Ἀπαιτοῦνται πρὸς τοῦτο κατάλληλα ξενοδοχεῖα, τουριστικὰ περίπτερα, ὁδοὶ μὲ ἀσφαλτικοὺς τάπητας, τηλεφωνικαὶ διευκολύνσεις καὶ πρὸ παντὸς ἄψογος συμπεριφορὰ τῶν τελωνειακῶν ὀργάνων, συναλλαγματικαὶ ταχεῖαι ἐξυπηρετήσεις, ὀργάνωσις τουριστικοῦ δικτύου μὲ ἀρτηρίας διατρεχομένας ὑπὸ ἀνετωτάτων μέσων μεταφορᾶς καὶ κόμβους ἀρτηριῶν εἰς τὰ ἐπικαιρότερα καὶ πλέον ἐνδιαφέροντα τὸν «τουρίσταν» σημεῖα τῆς χώρας, ἀσφάλεια καὶ προστασία τοῦ ξένου ἀπὸ ἀνίερον ἐκμετάλλευσιν, ἐπιμελὴς ἀπόκρυψις τρωτῶν τινων σημείων τῆς χώρας τὰ ὁποῖα ὑποπίπτοντα εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ ξένου θὰ τοῦ δημιουργήσουν δυσμενεῖς ἐντυπώσεις, ὀργάνωσις θεατρικῶν παραστάσεων ἀρχαίων ἔργων εἰς εἰδικοὺς χώρους (Φεστιβάλ). Γενικῶς ἡ ἐσωτερικὴ ὀργάνωσις τοῦ τουρισμοῦ ἀποβλέπει εἰς τὸ πῶς θὰ γίνῃ προσέλκυσις περισσοτέρων ξένων, πῶς θὰ καταστήσῃ πλέον ἄνετον τὴν μετακίνησιν καὶ διαμονήν των ἐντὸς τῆς χώρας, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἐπὶ μακρότερον χρόνον παραμονὴ τοῦ ξένου εἰς τὸν τόπον καὶ ἡ ἀποκόμισις ἀρίστων ἐντυπώσεων κατὰ τὴν ἀναχώρισίν του.

— Ἡ ἐξωτερικὴ ὀργάνωσις ἀφορᾶ εἰς τὴν τουριστικὴν

διαφήμισιν τῆς χώρας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Αὕτη γίνεται διὰ τῶν γραφείων τουρισμοῦ ἅτινα ὑπάρχουν εἰς Παρισίους, Βρυξέλλας (διὰ τὰ κράτη τῆς Benelux) καὶ Νέαν Ὑόρκην. Μελετᾶται νῦν ἡ ἵδρυσις καὶ ἄλλων γραφείων εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Εὐρώπης.

Εἰς ἑκάστην πρεσβείαν μας τὸ γραφεῖον τύπου εἶναι ἐπιφορτισμένον καὶ μὲ τὴν τουριστικὴν διαφήμισιν τῆς Ἑλλάδος Ὑπάρχουν ἐν τούτοις πλεῖστοι ξένοι οἵτινες ἀγνοοῦν οὐ μόνον τὰς ἀρχαιότητας καὶ φυσικὰς καλλονὰς τῆς Ἑλλάδος ἀλλ' ὅτι καὶ ὑπάρχει χώρα Ἑλλὰς ἥτις μάλιστα καθὼς προφέρεται εἰς τὴν γλῶσσαν των (Gréce, Greece, Griechenland) εἶναι ἀδύνατον νὰ μαντεύσουν ὅτι ἔχει σχέσιν τινα μὲ τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἐὰν κατὰ σύμπτωσιν γνωρίζουν τι καὶ περὶ αὐτῆς. Ἡ διαφήμισις τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γίνῃ εἰς ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας ἐντατικῶς καὶ ν' ἀποτελέσῃ τὴν κυρίαν μέριμναν τῶν διπλωματικῶν μας ἀποστολῶν εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν δι' ὅλων τῶν μέσων: περιοδικῶν, φυλλαδίων, κινηματογράφου, ραδιοφώνου, τηλεοράσεως· καὶ εἰς ὅλα τὰ κέντρα: ἐργοστάσια, πανεπιστήμια, κολλέγια, διεθνῆ κοσμοπολιτικὰ κέντρα, ὀργανώσεις, σωματεῖα κ.λ.π. Μία τοιαύτη διαφημιστικὴ ἐξόρμησις (*) γενομένη ἐποχιακῶς, συστηματικῶς καὶ ταυτοσήμως εἰς ὅλα τὰ μεγάλα κέντρα Εὐρώπης, Ἀμερικῆς, ἐπιτυγχάνουσα τοῦ σκοποῦ της θὰ ἐξασφαλίσῃ ἅπαξ διὰ παντὸς τὸν τρόπον διοχετεύσεως τοῦ ξένου εἰς Ἑλλάδα. Διότι μετὰ τὴν ἐπίσκεψίν του, ὁ ξένος πλέον — ὅταν θὰ ἐπιστρέψῃ μὲ καλάς, ἐννοεῖται, ἐντυπώσεις — θὰ εἶναι ἑκὼν — ἄκων ὁ διαπρύσιος κῆρυξ τῆς διαφημίσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ μεγαλείου. Θ' ἀποδώσῃ δὲ καλλίτερον καὶ τῆς καλλιτέρας ἑλληνικῆς προπαγάνδας διότι θὰ εἶναι ὁ ἀνιδιοτελὴς διαφημιστής.

Δυνατότητες ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ.

Ὑπάρχουν ἀπεριόριστοι δυνατότητες ἀναπτύξεως τοῦ τουρισμοῦ ἐν Ἑλλάδι. Ἡ προσέλκυσις τῶν ξένων θὰ ἐπιτευχθῇ ἀφοῦ τὸ πρῶτον δημιουργηθοῦν αἱ ἀνέσεις παραμονῆς καὶ κυκλοφορίας του εἰς διάφορα σημεῖα τῆς χώρας.

Τὸ τουριστικὸν ρεῦμα εἶναι μία χρυσοφόρος φλέψ. Ἀφήνει

(*) Εἰς τὴν ὁποίαν ἡ φίλη γείτων Τουρκία ἔχει προσφάτως ἀποδυθεῖ συστηματικῶς καὶ λίαν ἀποτελεσματικῶς.

τοῦτο ἐκεῖ ἀπ' ὅπου διέρχεται, ψήγματα χρυσοῦ. Ὅσον μεγαλύτερον εἶναι τὸ μῆκος τῆς κυκλοφοριακῆς ἀρτηρίας καὶ μείζων ἡ ἕλξις τῶν ἰνῶν αὐτῆς τόσον περισσότερα θὰ εἶναι καὶ τ' ἀποτιθέμενα ψήγματα χρυσοῦ. Ἐὰν ἡ καθαυτὸ τουριστικὴ ἀνάπτυξις μιᾶς χώρας ἀποτελεῖ τὸ ἓν σκέλος, ἡ μήκυνσις τῆς κυκλοφοριακῆς ἀρτηρίας ἀποτελεῖ τὸ δεύτερον σκέλος μιᾶς εὐσταθοῦς καταστάσεως προοριζομένης ν' ἀφομοιώνη ἐκεῖνο ὅπερ ὡς θεῖον δῶρον προσφέρεται εἰς τὴν πτωχὴν οἰκονομίαν ἑνὸς κράτους.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν σήμερον ἔχει τὸ τέρμα τοῦ δρομολογίου του ἕνα κολοσσιαῖον ρεῦμα Εὐρωπαίων καὶ Ἀμερικανῶν περιηγητῶν θεωρούντων ὅτι μὲ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Ἰταλίας ἐκόρεσαν ἀπολύτως τὴν περιηγητικήν των δίψαν, δίψαν ἥτις κατέστη—περίπου—ἐνδημικὴ νόσος εἰς τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν Κρατῶν τοῦ Ἐλευθέρου κόσμου. Δὲν ἐκτείνονται δὲ πέραν τῆς Ἰταλίας πρὸς ΝΑ διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους:

– Διότι ἡ διαφήμισις τοῦ ἰταλικοῦ τουρισμοῦ εἰς τὰ ξένα κράτη γίνεται κατ' ἀριστοτεχνικὸν τρόπον, τῆς Ἰταλίας ἐμφανιζομένης ὡς μόνης χώρας ἐν τῷ κόσμῳ μ' ἐξαίρετον τουριστικὸν ἐνδιαφέρον ὑπὸ ἔποψιν φυσικῶν καλλονῶν, ἀνέσεων κλίματος. ἀρχαιοτήτων κ.λ.π.

– Διότι τῆς Ἀλβανίας εὑρισκομένης ἐντὸς τοῦ παραπετάσματος δὲν ὑπάρχει συνέχεια εἰς τὴν παλαιὰν Ἐγνατίαν ὁδὸν δι' ἧς θὰ ἦτο δυνατὸν διὰ ferry boat νὰ διαπεραιοῦται ὁ «τουρίστας» εἰς τὴν ἔναντι τῆς ἰταλικῆς ἀκτῆς, ἀκτὴν τῆς Βαλκανικῆς.

– Διότι ἡ Ἑλλὰς ἐβράδυνεν ἀσυγγνώστως νὰ ἐπωφεληθῇ τοῦ γεγονότος τούτου καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ ἐκείνη διὰ ferry boat μίαν νέαν Ἐγνατίαν ὁδὸν ἄγουσαν ἐκ τοῦ Μπρίντεζι – Κερκύρας πρὸς Ἡγουμένιτσαν.

Διὰ τῆς νέας ταύτης Ἐγναντίας ὁδοῦ θὰ διοχετεύετο εἷς μέγας ἀριθμὸς τουριστῶν ἐξ Ἰταλίας εἰς Ἑλλάδα καὶ δι' Ἡγουμενίτσης — Ἰωαννίνων θὰ ἐφέρετο εἴτε πρὸς Ν Ἑλλάδα εἴτε πρὸς Ἀνατολικὴν κι' ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν (*).

Εἰς Ἀμερικὴν καὶ Εὐρώπην ἡ τουριστικὴ διάθεσις τῶν κατοίκων ἐπαυξάνεται συνεχῶς καὶ ἡ κίνησις πρὸς τὰς ἐχούσας τουριστικὸν ἐνδιαφέρον χώρας γίνεται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος μεγαλυτέρα.

Ἡ Δυτ. Γερμανία ἀνορθωθεῖσα ἐκ τοῦ πολέμου, ἔχει σήμερον

(*) Διὰ τῆς νέας γεφύρας τῆς ἔναντι τοῦ χωρίου Πέπλος ἐπὶ τοῦ Ἕβρου κατασκευαζομένης, μήκους 800 μ. ἐξ ὧν ἀναλογικῶς τὰ 340 μ. ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους καὶ τὰ λοιπὰ ἐπὶ τουρκικοῦ.

ἓν τῶν καλλιτέρων βιοτικῶν ἐπιπέδων ἐξ ὅλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐλευθέρων Ἐθνῶν. Ἡ εὐημερία τῶν κατοίκων της ἔχει ἀνέλθει εἰς ἀνέλπιστα καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους Γερμανοὺς ὕψη. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Βόννης ἀνεκοίνωσεν ὅτι κατὰ τὸ 1957 ἡ ἔξοδος τῶν Γερμανῶν πρὸς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς χάριν διασκεδάσεως θὰ εἶναι πρωτοφανής. Ὑπολογίζεται ὅτι θὰ δαπανήσουν ἐκτὸς τῆς χώρας των συνάλλαγμα 250 ἑκ. δολ. Τὸ τοιοῦτον ὅμως δὲν ἀνησυχεῖ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Βόννης διότι ὡς ὑπολογίζει θὰ εἰσαχθῇ εἰς Δυτ. Γερμανίαν ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τῶν ξένων τουριστῶν πολὺ μεγαλύτερον ποσὸν συναλλάγματος ἐκείνου ὅπερ θὰ ἐξαγάγουν οἱ Γερμανοὶ τουρίσται.

Ἡ Ἑλλὰς ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν παρατιθεμένων δύο πινάκων δέχεται τὴν ἐπίσκεψιν «τουριστῶν», προερχομένων ἐξ ὅλων τῶν Ἐ-

1ος ΠΙΝΑΞ (*)

Συγκριτικὸς τῆς τουριστικῆς κινήσεως κατὰ τὸ 1953 καὶ 1954 μεταξὺ τῶν ἐχόντων τὴν μεγαλυτέραν τοιαύτην κρατῶν τῆς Εὐρώπης

ΚΡΑΤΗ	1953	1954	ΚΡΑΤΗ	1953	1954
Ἑλβετία	22.405.702	22.727.311	Γιουγκοσλαυία	854.884	1.103.664
Αὐστρία	7.686.349	9.532.358	Ἀγγλία	818.600	901.460
Ἰταλία	7.681.870	9.327.512	Νορβηγία	689.296	807.201
Δυτ. Γερμανία	5.422.609	6.496.591	Λουξεμβοῦργον	576.592	562.263
Γαλλία	3.190.000	3.600.000	Σουηδία	282.655	339.679
Βέλγιον	2.207.811	2.522.411	Φινλανδία	139.985	181.975
Ὁλλανδία	1.683.729	2.150.742	Πορτογαλία	152.690	165.460
Ἱσπανία	1.710.273	1.952.266	Ἑλλὰς	94.408	157.618
Δανία	1.101.822	1.259.461	Τουρκία	70.055	71.331

(*) Ἐλήφθη ἐκ τοῦ International travel Statistics 1954.

θνῶν. Ἐπίσης εἰς ἕτερον πίνακα ἐμφαίνεται τὸ ποσὸν τοῦ συναλλάγματος ὅπερ εἰσήχθη ἀπὸ τοῦ 1950 κι' ἐντεῦθεν χάρις εἰς τὸν τουρισμόν, μὲ δείκτην ἐνθαρρυντικόν, ὡς συνεχῶς ἀνυψούμενον. Τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ τουρισμοῦ δὲν εἶναι ἐν τούτοις ἱκανοποιητικὰ συγκρινομένης τῆς τουριστικῆς κινήσεως πρὸς τὰς ἄλλας Εὐρωπαϊκὰς χώρας. Προσπάθειαι ἐντατικαὶ τόσον ἀπὸ διαφημιστικῆς πλευρᾶς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅσον καὶ ὑπὸ ἔποψιν ἀρτιωτέρας καὶ συστηματικωτέ-

2ος ΠΙΝΑΞ (*)

Ἐμφαίνων τὸ εἰσαχθὲν ἐλεύθερον καὶ κλῆριγκ κρατικὸν ταξιδιωτικὸν συνάλλαγμα εἰς δολ. ἀπὸ τὸ ἔτος 1950 μέχρι καὶ τοῦ Ἰουνίου 1957

ΕΤΗ	*Συνάλλαγμα*		Γεν. Σύνολον
	Ἐλεύθερον	Κλῆριγκ	
1950	4.734.311	—	4.734.311
1951	5.933.311	—	5.933.351
1952	8.243.244	1.342.000	9.855.244
1953	18.863.169	3.862.000	22.725.169
1954	19.625.238	5.699.100	25.324.338
1955	19.625.238	5.699.100	25.324.338
1956	22.667.854	6.455.328	29.123.182
1957	24.831.582	6.382.200	31.213.782
(μέχρι τέλους Ἰουνίου)	12.441.684	4.037.552	16.479.236

ρας ὀργανώσεως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖαι καθόσον θὰ συντελέσουν ἀμφότεραι εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πλουτοπαραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας καὶ εἰς τὸν τομέα τοῦ τουρισμοῦ, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν μεγάλην προσπάθειαν ἥτις καταβάλλεται καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς τομεῖς. Ἐλέχθη καὶ τονίζεται καὶ αὖθις ἐν κατακλεῖδι: ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ ἔποψιν «βιομηχανίας ξένων» δύναται ἀσυναγωνίστως νὰ καταστῇ τὸ βιομηχανικώτερον Κράτος τοῦ κόσμου.

(*) Βάσει τῶν τηρουμένων στοιχείων παρὰ τῇ Τραπέζῃ τῆς Ἑλλάδος.

Π Ι Ν Α Ξ

Ἐμφαίνων τὸν ἀπὸ τῆς 1950 μέχρι τοῦ ἔ. ἔ. ἐπισκεφθέντα τὴν Ἑλλάδα ἀριθμὸν ξένων, κατ' ἐθνικότητα.

ΕΘΝΙΚΟΤΗΣ	ΕΤΗ							μέχ. τέλ. Ἰουλίου τοῦ 1957
	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	
Ἀσιᾶται	207	349	235	517	24	730	2333	3824
Αὐστραλοὶ	310	270	324	373	768	1178	908	593
Αὐστριακοὶ	222	538	636	958	3279	4862	5658	3035
Βέλγοι-Λουξεμβ.	441	1069	1514	1677	2347	3493	3080	2553
Καναδοὶ	308	388	469	486	1029	1372	1253	897
Δανοὶ	212	237	272	481	1350	1342	1150	907
Αἰγύπτ. Σου)νέζοι	740	948	744	750	1893	2069	1875	1232
Φινλανδοὶ	36	41	110	170	355	468	442	231
Γάλλοι	1782	3821	10718	12402	15551	19130	19881	11545
Γερμανοὶ	479	954	1624	3340	10963	16910	18167	11772
Ἰρλανδοὶ	6	37	16	48	102	153	126	55
Ἰσραηλινοὶ	280	224	320	662	1126	1315	1804	1147
Ἰταλοὶ	1624	2066	2968	4150	4946	5787	7176	4810
Λατινοαμερικαν.	400	574	548	787	456	1336	1285	611
Λιβανοὶ	97	231	246	240	575	652	953	564
Μονεγάσκοι	0	2	4	2	4	11	17	4
Ὁλλανδοὶ	274	439	433	700	1381	2107	2230	1681
Νορβηγοὶ	136	153	128	175	383	524	547	439
Πορτογάλοι	39	53	52	69	83	247	156	85
Νοτιοαφρικανοὶ	202	241	158	358	779	1135	825	838
Ἰσπανοὶ	169	194	288	184	341	553	534	375
Σουηδοὶ	287	395	592	1081	1788	2710	2269	1394
Ἑλβετοὶ	628	873	1064	1489	3039	4979	4968	3899
Τοῦρκοι	2942	3776	5942	8565	15798	12355	13507	6667
Ἡνωμ. Βασιλ.	6686	7902	7625	9710	14495	17948	11985	8774
Η. Π. Α.	11459	12705	15741	23548	25407	34181	32791	21717
Γιουγκοσλαῦοι	55	118	475	1666	21325	29246	38769	24689
Διαφόρων Ἐθνικ.	3312	1520	1570	1333	4386	4681	6262	8081
Ἕλληνες Ἀπόδ.	—	—	13370	18487	23745	24379	25064	15554
Σύνολον	33.333	40.118	68.189	94.408	157.618	195.853	206.015	137.846

VIII. ΑΠΟΔΗΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ —ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ

Ὑπεισέρχεται εἰς τὸ πλουτοπαραγωγικὸν δυναμικὸν τῆς χώρας ὑπὸ τὴν ἐπιφανειακὴν μορφὴν τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐκ τῶν ἐμβασμάτων τῶν μεταναστῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Οὕτω κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ Ἀπριλίου 1956 μέχρις Ἰουνίου 1957 εἰσήχθη συνάλλαγμα 57 ἑκ. δολ. Τὸ ὅλον ὅμως θέμα ἀπὸ Ἐθνικῆς καὶ οἰκονομικῆς πλευρᾶς ἐρευνώμενον ἀποτελεῖ παθητικὸν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἔθνους μας.

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ ἄρχεται κυρίως ὀλίγον πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἁλώσεως τῆς Κων]πόλεως. Ἐν ὄψει τῶν ἐπικειμένων δραματικῶν γεγονότων καὶ τῆς τελείας ὑποδουλώσεως τῶν ὑπολειμμάτων τῆς Αὐτοκρατορίας δὲν ἦσαν ὀλίγοι ἐκεῖνοι οἱ Ἕλληνες οἱ ὁποῖοι ἀνεζήτησαν νέαν ζωὴν μακρὰν τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας παρατηρεῖται σημαντικὸν ἀποδημητικὸν ρεῦμα πρὸς τὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας, εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ ὁμόδοξον Ρωσίαν. Εἶναι ἐκεῖνοι οἱ Ἕλληνες οἱ ὁποῖοι μεταφέρουν τὰ Γράμματα, τὰς Τέχνας, τὸν Βυζαντινὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν Μεσαιωνικὴν Δύσιν καὶ τὴν ἄξεστον Βορείαν Ἀνατολήν. Σχηματίζονται τότε αἱ πρῶται παροικίαι εἰς τὴν Πετρούπολιν, Κίεβον, Ὀδησσὸν τῆς Ρωσίας, εἰς τὴν Βιέννην, Βουδαπέστην τῆς Αὐστροουγγαρίας, εἰς τὸ Λιβόρνον, Γένουαν, Πίζαν, Τεργέστην, Βενετίαν τῆς Ἰταλίας καὶ εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Μεσογειακῆς Γαλλίας μ' ἐπίκεντρον τὴν Μασσαλίαν. Οἱ ἀγῶνες διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τῶν ὅσων κατέφυγαν εἰς τὴν Δυτ. Εὐρώπην ἦσαν σκληροί. Δὲν ἀντιμετώπισαν μόνον τοὺς Ἑβραίους ὡς τὸν μεγαλύτερον ἐχθρὸν λόγῳ τοῦ ἐμπορικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς προσηλυτικὰς πιέσεις τοῦ Καθολικισμοῦ. Ἔζων ἐν μέσῳ ἐχθρικοῦ καθ' ὅλα περιβάλλοντος διότι ἡ ἐπικρατοῦσα τότε βαρβαρότης, ὑπόλειμμα τοῦ σκοτεινοῦ Μεσαίωνος τὸν ὁποῖον διῆλθον οἱ ἄνθρωποι τῆς Δύσεως ἡ φανατικὴ θρησκοληψία τοῦ λαοῦ τελοῦντος ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ἐπήρειαν τοῦ καθολικισμοῦ, ἐχθροῦ ὡς ἐλέχθη τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, ὑπεδαύλιζον τὴν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ἔχθραν. Ἕνας βαρὺς χαρακτηρισμὸς · τοῦ Grec, τὸ ὁποῖον σημαίνει χαρτοκλέπτης εἰς τὴν πεζοδρομιακὴν διάλεκτον τῆς Γαλλικῆς Μασσαλίας· τοὺς προσάπτεται ἀπὸ τοὺς ἀντιζη-

λους γηγενεῖς καὶ δὲν ἀργεῖ οὗτος νὰ καταστῇ ὁ μόνος ἐπίσημος χαρακτηρισμός των, ὅστις πλέον διαιωνίζεται (*).

Περὶ τὸ τέλος τοῦ 19ου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20ου αἰῶνος νέον κῦμα ἀποδημίας δημιουργεῖται κυρίως πρὸς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν ἔνθα ἐγκαθίστανται καὶ «ἀμερικανοποιοῦνται» περὶ τοὺς 250.000 Ἕλληνες.

Ἐλέχθη ἐν ἀρχῇ ὅτι τ' ἀποστελλόμενα ἐμβάσματα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀποτελοῦν ἔσοδον. Ἀπὸ ἐθνικῆς ὅμως πλευρᾶς εἶναι μεγάλη ἡ ζημία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐκ τῆς ἀποδημίας τῶν τέκνων του.

Εἰς χώρας ἀλλοθρήσκων, κατωτέρας πολιτιστικῆς ἐξελίξεως (Αἴγυπτος, Μ. Α, Ἀποικίαι) ὁ Ἀπόδημος Ἑλληνισμὸς ἀπεδείχθη ἰσχυρότερος τῆς πιέσεως τοῦ περιβάλλοντος. Ἡ θρησκεία, τὰ σχολεῖα, ἡ κατωτερότης τοῦ συγχνωτιζομένου γηγενοῦς, ἡ συχνὴ ἐπαφὴ μὲ τὴν Ἑλλάδα – διότι αἰσθάνεται ὁ Ἕλλην τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν ἀποικιῶν μεγάλην νοσταλγίαν διὰ τὴν πατρίδα του – δὲν τὸν ἀφήνουν ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ ἐθνικοῦ Ἑλληνικοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς ἰδίας τῆς Πατρίδος εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι περισσότερον προσκολημένος καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν Ἕλληνα τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Ἕλληνες τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὴν δραματικὴν περίοδον τῆς Κατοχῆς 1941–44 ἀπεδείχθησαν Ἡρακλεῖς τῶν πατροπαραδότων, τῆς προασπίσεως τοῦ πολιτεύματος, γνήσιοι, ἁγνοὶ Ἕλληνες. Προσέφεραν αἷμα καὶ χρῆμα διὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, ἐτήρησαν τὰ ἰδανικὰ τῆς πατρίδος καὶ οὐδεὶς σχεδὸν ἐξ αὐτῶν (ἐξαιρέσει δύο ἢ τριῶν ἀρριβιστῶν μικροπολιτικῶν) συμμετέσχεν εἰς τὰς ἀνατρεπτικὰς ἐνεργείας καὶ πράξεις μιᾶς σπείρας ἐκ τῶν ἐξ Ἑλλάδος Ἑλλήνων.

Σήμερον εἰς τὸν Ἑλληνιομὸν τῆς Αἰγύπτου, ἀνθοῦντα καὶ πλουσιώτατον μέχρι πρό τινος, αἱ δημιουργηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἀκράτου Αἰγυπτιακοῦ Ἐθνικισμοῦ συνθῆκαι τοῦ κατέστησαν προβληματικὴν τὴν

(*) Καὶ δυστυχῶς ἡ λέξις αὕτη καθιερώθη διεθνῶς καὶ οὐχὶ τὸ ὀρθὸν ὡς ἔδει νὰ εἶχεν ἐπικρατήσει Hellenic, Hellenique, Hel lada. Εἶναι καιρὸς ὅπως ἡ ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος εἰς βάρος τοῦ Ἕλληνος ἀσέβεια, παύσῃ συνεχιζομένη. Κα πρῶτον τὸ Κράτος μας ὀφείλει νὰ δώσῃ τὴν προσταγήν, καθιεροῦν τὴν λέξιν Hellada εἰς τὰ εἰς ξένην γλῶσσαν ἐκδιδόμενα διαφημιστικὰ φυλλάδια, περιοδικὰ κ.λ.π. Τονίζομεν τὴν λέξιν Hellada καὶ οὐχὶ Hellas διότι δὲν ἀποκλείει ἡ δευτέρα χειροτέρους εἰς βάρος μας χαρακτηρισμοὺς οἱ ὁποῖοι θὰ ἴδουν τὸ φῶς, ὅταν εἰς τὴν γλῶσσαν ἡ ὁποία μᾶς ἐχαρακτήρισε κάποτε grec (χαρτοκλέπτας) προφερθεῖ ἀνορθογράφως ἡ χώρα μας ὡς «Le pays Hélas» ἢ «Ἡ Χώρα Ἀλλοίμονον» (ἡ ὁποία ἔκφρασις ἐν τούτοις, ἐὰν ἀνεφέρετο μόνον εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ΕΛΑΣ θὰ εἶχε ποιάν τινα δόσιν ἀληθείας...).

διαμονὴν εἰς τὴν χώραν τοῦ Νείλου καὶ οἱ οἰκονομικοὶ Νόμοι τῆς Νέας Αἰγυπτιακῆς καταστάσεως τὸν ἐξουθένωσαν οἰκονομικῶς. Ἐκεῖ ὅμως ὅπου τὸ πρόβλημα ἐμφανίζεται ὀξὺ εἶναι εἰς τὰς προηγμένας χώρας ὡς εἶναι σήμερον ἡ Ἀμερική. Εἰς αὐτὴν ὁ κίνδυνος ἀφομοιώσεως τοῦ μετανάστου ἀπὸ τὸ περιβάλλον τῆς θετῆς του πατρίδος εἶναι μεγάλος καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς τὴν δευτέραν ἢ τὸ πολὺ τὴν τρίτην γενεὰν ὑποκύπτει. Δυστυχῶς οὔτε ἡ Ἐκκλησία οὔτε τὸ σχολεῖον οὔτε ὁ πρόξενος εἶναι εἰς θέσιν νὰ συγκρατήσουν τὴν ροπὴν πρὸς τὴν τελείαν ἀφομοίωσιν μὲ τὸ Ἀμερικανικὸν περιβάλλον, τοῦ Ἕλληνος. Ἄλλωστε, δέον νὰ ὁμολογηθῇ, ὁ Ἕλλην ρέπει ἐκ φύσεως εἰς τὸ νὰ μιμῆται ὅ,τι βλέπει ἢ θεωρεῖ ὡς καλλίτερον τῶν συνηθειῶν του καὶ τῶν οἰκογενειακῶν του ἀρχῶν, ἢ νομίζει ὅτι θὰ τὸν χαρακτηρίσῃ καὶ αὐτὸν ὡς προοδευτικὸν (*).

Τὸ πρόβλημα κατέστη ὀξύτατον ἀφ' ἧς μετὰ τὸν α' παγκόσμιον πόλεμον ἔπαυσεν ἡ παλινόστησις τῶν μεταναστῶν οἵτινες ἐγκατεστάθησαν ἔκτοτε μονίμως εἰς ΗΠΑ μετεβλήθησαν εἰς ἀποδήμους καὶ ἐσχημάτισαν παροικίας. Εἶναι φύσει ἀδύνατον λόγῳ τῶν ἐπικρατουσῶν εἰς Ἀμερικὴν ἀνωτέρων συνθηκῶν διαβιώσεως, ἢ αἱ παρ' ἡμῖν, νὰ διατηρηθῇ ἡ παροικία ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς μικροσκοπικῆς γνησίας Ἑλλάδος ὡς εἶναι εἰς Αἴγυπτον, Σουδάν, Κένυαν, Ταγκανίκαν καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ ἑλληνικὴ Ἀμερικανικὴ παροικία δὲν θὰ βραδύνῃ ν' ἀπωλέσῃ τὸν ἐθνικόν της Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα. Καὶ οὕτω ἓν μόνον πρᾶγμα θὰ εὔχεται ἡ μήτηρ Ἑλλάς. Τὰ τέκνα της ἐκεῖνα νὰ μείνουν τουλάχιστον ὅταν θὰ μεταβληθοῦν εἰς γνησίους Ἀμερικανοὺς πολίτας, Φιλέλληνες.

Ἀπὸ τοῦ 1947 συνεστήθη ὑπὸ τοῦ Κράτους εἰδικὴ αὐτοτελὴς διεύθυνσις εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν πρὸ διετίας δέ, εἰς τὸ αὐτὸ Ὑπουργεῖον, συνεστήθη καὶ Ἀνώτατον Συμβούλιον Ἑλλήνων Ἐξωτερικοῦ, τοῦ ὁποίου σκοπὸς εἶναι ἡ μελέτη καὶ γνωμοδότησις ἐπὶ ζητημάτων ἀφορώντων τὴν παροικιακὴν καὶ κοινοτικὴν ὀργάνωσιν τῶν Ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἡ ἐπιδίωξις συνεργασίας Μητρὸς Πατρίδος καὶ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ μορφωτικοῦ πεδίου ὡς καὶ ἡ προπαρασκευὴ τῆς συγκλήσεως ἐν Ἑλλάδι συνεδρίου ἐκπροσώπων τῶν διαφόρων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὁμογενῶν παροικιῶν καὶ κοινοτήτων πρὸς συζήτησιν καὶ λῆψιν ἀποφάσεων ἐπὶ συναφῶν θεμάτων.

(*) Ὅρα καὶ τὴν καθιερωθεῖσαν πλέον παρ' ἡμῖν ἀμερικανικὴν ἀφύσικον συνήθειαν τοῦ μυρηκασμοῦ (τσίκλας.) ὡς ἀπαραιτήτου συμπληρώματος...εὐπρεποῦς ἐμφανίσεώς μας!

Ἡ μετανάστευσις εἶναι μία ἔμφυτος παρόρμησις τοῦ οἱουδήποτε ὀργανισμοῦ, φυτοῦ, πτηνοῦ, ζώου, ἀνθρώπου πρὸς ἀναζήτησιν βάσει τοῦ φυσικοῦ νόμου τῆς αὐτοσυντηρήσεως, εὐνοϊκωτέρου περιβάλλοντος ἀναπτύξεως.

Παρ' ἡμῖν ἡ μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον ροπὴ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν τῶν νέων μας ἔλαβε τὴν μορφὴν ἐπιδημίας. Τὰ αἴτια ἦσαν πολλά. Ἡ τρομακτικὴ δυστυχία ἣν ἐπεσσώρευσεν ὁ πόλεμος καὶ ἡ κατοχὴ καὶ πρὸ πάντων οἱ ἀχρειότητες τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ τελεία ἐξαθλίωσις τῆς ὑπαίθρου χώρας κατὰ τὸν Κ. Σ. πόλεμον. Ἡ στενότης τῆς γῆς. Ἡ ἐσωτερικὴ κακοδιοίκησις. Καί, ἡ ἔμφυτος, εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἄλλων,ἀποδημικὴ τάσις τῶν Μεσογειακῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν.

Ἡ τάσις αὕτη παρ' ἡμῖν εἶναι ὀλεθρία καὶ διὰ τὴν Ἐθνικὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν οἰκονομικὴν ὑπόστασιν τοῦ τόπου μας. Ὁ Ἕλλην μεταναστεύει σήμερον εἰς τὰς μεμακρυσμένας ἠπείρους μὲ μίαν προοπτικήν: Νὰ ἐργασθῇ, νὰ κερδίσῃ, ν' ἀποθησαυρίσῃ κι' ἀκολούθως νὰ ἐπιστρέψῃ κι' ἀποκατασταθῇ ὡς ἀρκετὰ εὔπορος εἰς τὸ πτωχόν του χωρίον. Ἐλάχιστοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀποβλέπουν εἰς μόνιμον ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐγκατάστασιν. Ἐν τούτοις αἱ νέαι συνθῆκαι τὰς ὁποίας εὑρίσκει εἰς τὴν νέαν του θετὴν πατρίδα καὶ πρὸς τὰς ὁποίας θᾶττον ἢ βράδυον προσαρμόζεται, τοῦ μεταβάλλουν τὴν ἀρχικὴν νοοτροπίαν καὶ προσανατολίζεται ἀκολούθως εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ὁριστικῆς του διαμονῆς. Οὕτω ἀπὸ μετανάστης γίνεται ἀπόδημος Ἕλλην διὰ ν' ἀποβάλῃ κάποτε καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ «Ἕλληνος» ἀφομοιούμενος πρὸς τὸ περιβάλλον εἰς τὸ ὁποῖον ἔζησε κι' ηὐτύχησε.

Ὑπολογίζεται ὅτι ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους μέχρι σήμερον μετηνάστευσαν περὶ τὰς 700.000 Ἑλλήνων. Ἐξ αὐτῶν αἱ 600.000 ἀποτελοῦν τὴν λεγομένην «ὑπερωκεάνιον» μετανάστευσιν (δηλαδὴ τὴν μετανάστευσιν εἰς Ἀμερικήν, Ἀσίαν, Ἀφρικὴν καὶ Ὠκεανίαν), τὰ πέντε περίπου ἕκτα τῆς ὁποίας ἀπερρόφησαν αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι. Εἰδικώτερον, κατὰ χρονικὰς περιόδους, ἡ ὑπερωκεάνιος μετανάστευσις, ἔχει ὡς ἑξῆς: Ἀπὸ τοῦ 1830 μέχρι τοῦ 1900 μετηνάστευσαν 20.000 (ὅλοι σχεδὸν εἰς Ἡνωμ. Πολιτείας)· ἀπὸ τοῦ 1901 μέχρι τοῦ 1919: 340.000 (ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 320.000 εἰς Ἡνωμ. Πολιτείας)· ἀπὸ τοῦ 1920 μέχρι τοῦ 1940 : 135.000 (ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 105.000 εἰς Ἡνωμ. Πολιτείας)· καὶ ἀπὸ τοῦ 1946 μέχρι τοῦ 1956: 110.000 (ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 40.000 εἰς Ἡνωμ. Πολιτείας).

Συμφώνως πρὸς τὰ ἀναλυτικὰ ἐπίσημα στοιχεῖα διὰ τὴν μετανάστευσιν κατὰ τὸ 1955, τὸ σύνολον τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μονίμως ἐκπατρισθέντων Ἑλλήνων ἀνῆλθεν εἰς 29.787. Ἐξ αὐτῶν

αἱ 19.766 εἶναι «ὑπερωκεάνιοι», οἱ δὲ λοιποὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς διαφόρους εὐρωπαϊκὰς καὶ Μεσογειακὰς χώρας. Ἀπὸ ἀπόψεως ἀπορροφητικότητος πρώτη ἔρχεται ἡ Αὐστραλία μὲ 9.052 μετανάστας· δεύτεραι αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι μὲ 6.896· τρίτον τὸ Βέλγιον μὲ 2.737· καὶ τέταρτος ὁ Καναδᾶς μὲ 2.153. Τὰ δύο τρίτα ἐκ τοῦ συνόλου τῶν μεταναστῶν τοῦ ἔτους αὐτοῦ εἶναι ἄρρενες, ἡ δὲ ἡλικία εἰς τοὺς περισσοτέρους ἐκπατριζομένους εἶναι τὰ 20–29 ἔτη (σύνολον: 12.517, ἄνδρες 9.038, γυναῖκες 3.479). Ἀπὸ ἀπόψεως ἐπαγγέλματος, τὸ μεγαλύτερον μέρος εἶναι ἄνθρωποι ἀσχολούμενοι μὲ γεωργικάς, ἁλιευτικὰς καὶ δασικὰς ἐργασίας (6.500 περίπου), ἀρκετοὶ ἄνευ ἐπαγγέλματος (13.000 ἐκ τῶν ὁποίων πρέπει ν' ἀφαιρεθοῦν περίπου 6.000 ἀνήλικοι ἢ ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν λόγω ἡλικίας), ἀνειδίκευτοι ἐργάται (3.000) καὶ ἐκ τῶν ἐλευθέρων καὶ ἐπιστημονικῶν ἐπαγγελμάτων: 196 ἰατροί, 200 καθηγηταί, 100 ἀρχιτέκτονες κλπ. καὶ 20 γεωπόνοι.

Τὸ θέμα τῆς μεταναστεύσεως—ὡς λύσεως καὶ ὡς κινδύνου ταυτοχρόνως—δὲν ἀπασχολεῖ τὴν Ἑλλάδα μόνον. Εἶναι πρόβλημα ὁλοκλήρου τῆς Εὐρώπης, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχουν συγκεντρωθῆ τὰ 16% τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, ἐνῶ ὁ χῶρος της ἀντιπροσωπεύει μόνον τὰ 4% τῶν κατοικουμένων ἐκτάσεων. Οὕτω, ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ (ἀριθμὸς κατοίκων κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον) εἶναι εἰς τὴν Εὐρώπην 80, εἰς τὴν Ἀσίαν 50, εἰς τὴν Ἀμερικὴν 8, εἰς τὴν Ἀφρικὴν 6,7 εἰς τὴν Ὠκεανίαν 2 καὶ εἰς τὴν Γῆν συνολικῶς 18. Ὑπολογίζεται ὅτι κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἄνω τῶν 50 ἑκατομμυρίων Εὐρωπαίων ἀνεζήτησαν νέας πατρίδας πέραν τῶν θαλασσῶν, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος μέχρι σήμερον ἄνω τῶν 18 ἑκατομμυρίων μετηνάστευσαν εἰς τὸν νέον κόσμον (ἐξ ὧν τὰ 13.500.000 εἰς Ἡνωμ. Πολιτείας). Κατὰ τοὺς εἰδικοὺς τοῦ Ο.Η.Ε., παρὰ τὴν ἐντατικὴν ἐκβιομηχάνισιν καὶ τὴν συνεχῆ δημιουργίαν νέων πλουτοπαραγωγικῶν πόρων εἰς τὴν Εὐρώπην, μόνον ἡ μετανάστευσις εἶναι δυνατὸν τὰ σώση τοὺς Εὐρωπαίους ἀπὸ τοὺς κινδύνους τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ.

ΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΕΚ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ

Ἡ μετανάστευσις ἀποτελεῖ ἀπὸ ἐθνικῆς καὶ οἰκονομικῆς πλευρᾶς ἓν σοβαρὸν παθητικὸν διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Αἱ στατιστικαὶ τῆς ὑπηρεσίας μεταναστεύσεως ἐμφανίζουν ὅτι

τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τῶν μεταναστῶν προέρχεται ἐκ τῶν βορείων ἐπαρχιῶν μας, Ἠπείρου, Μακεδονίας, Θράκης. Εἶναι δὲ οὗτοι οἱ σφριγηλοὶ νέοι ἀκρῖται μας ἡρακλεῖς εἰς τὸ σῶμα (ἐξετάζεται σχολαστικῶς ἡ ὑγιεινή των κατάστασις προτοῦ τοὺς δοθῇ τὸ διαβατήριον) ὑγιέστατοι ἐθνικῶς (οἱ ἀριστεροὶ ἢ ἀριστερίζοντες δὲν γίνονται δεκτοὶ εἰς τὰς δεχομένας μετανάστας χώρας) ὅ,τι τὸ ἐκλεκτὸν ἔχει ἡ Ἑλλάς. Ὁ Σλαυισμὸς διὰ τῶν προσφάτων ἐξορμήσεών του εἰς τοῦτο ἀπέβλεπεν, δηλ. εἰς τὸ πῶς νὰ ἐξανδραποδίση τὸ δυναμικὸν Ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἐκ τῶν περιοχῶν εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἔπαυσε νὰ τρέφη ἀπὸ αἰώνων τὰς ἐπεκτατικάς του βλέψεις. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχη πλήρως διὰ τῆς προσφάτου, πρὸ 9ετίας ἐξορμήσεως, ἦλθεν ὁ Ἑλληνικὸς νόμος νὰ τοῦ τὸ προσφέρη. Διότι, ἀτυχῶς, ἡ Πολιτεία ἐπιτρέπει ἂ ν μ ὴ κ α ὶ ε ὐ ν ο ε ῖ τὴν μετανάστευσιν· πιθανῶς διότι εὑρίσκει ἐν αὐτῇ μίαν ἔστω καὶ πρόχειρον λύσιν τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος τῆς χώρας.

Καὶ ἐνῶ λόγοι ἐθνικοὶ ἐπιβάλλουν τὴν πύκνωσιν τῶν βορείων παραμεθορίων περιοχῶν τοῦ Κράτους μὲ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρους ἐθνικόφρονας πολίτας—διότι οὕτω θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀποδείξωμεν εἰς τοὺς βορείους δολίους γείτονάς μας τὴν ἀπόφασιν τῆς Φυλῆς ν' ἀγκιστρωθῇ εἰς τὰ ἐδάφη μας τῆς βορείου περιοχῆς – ἀντὶ τούτου ἐπιτρέπομεν ἐλευθέρως τὴν μετανάστευσιν. Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἐν ψυχρῷ παραχώρησιν ἐθνικοῦ ἐδάφους εἰς τοὺς Σλαύους ἀπαιτητάς του, διότι ἡ ἀπομάκρυνσις ἑκάστου Ἕλληνος ἐκ τοῦ Βορειοελλαδικοῦ φρουρίου σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἑνὸς μαχητοῦ ἐξ αὐτοῦ μὲ μίαν ἐπὶ πλέον πιθανότητα ἐκπορθήσεώς του ἀπὸ τὸν καιροφυλακτοῦντα ἐχθρόν.

Εἷς εἰσέτι κίνδυνος σοβαρός, προερχόμενος ἐκ τῆς μεταναστεύσεως τῶν ὑγιεστέρων τῆς φυλῆς στοιχείων ὑπάρχει·Ἡ γενοκτονία τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Ὁ ἐκπατρισμὸς τῶν ρωμαλεωτέρων ἐπιφέρει σημαντικὴν ποσοτικὴν καὶ ποιοτικὴν διατάραξιν τῆς μεταξὺ τῶν δύο φύλων ἰσορροπίας, γεννᾶται ἡ ἀπογοήτευσις εἰς τὸ θῆλυ τὸ ὁποῖον ἢ προτιμᾷ νὰ μείνη ἄγαμον ἢ νυμφεύεται ἕνα κατώτερον ἀνδρικὸν τύπον. Ἐκ τοῦ ζεύγους αὐτοῦ θὰ γεννηθοῦν ἀσθενικὰ κι' ἐκφυλισμένα τέκνα.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς πλευρᾶς ἡ μετανάστευσις προκαλεῖ μεγάλην ζημίαν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν.

Ἡ Ἑλλάς, συγκριτικῶς πρὸς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης, εἶναι πτωχή. Δὲν ἔχει τὴν εὔφορον παχεῖαν γῆν ἐκείνων, οὔτε εὐρείας ὑδροαρδευομένας πεδιάδας, οὔτε ἀπέραντα δάση, οὔτε καὶ ὑπέδαφος πλούσιον. Ἔχει ὅμως δυνατότητας ἀναπτύξεως ἄλλων κλάδων ὡς,

γεωργικῶν, βιομηχανικῶν, ἁλιευτικῶν, μεταλλευτικῶν κ.λ.π. Καὶ πρὸς τὰς κατευθύνσεις ταύτας ἡ Ἑλλὰς ἐσημείωσεν ἱκανοποιητικὰς προόδους, εἴς τινας περιπτώσεις δέ, ἅλματα. Κατὰ συνέπειαν δὲν δύναται νὰ γίνῃ πιστευτὸν ὅτι ἡ ἄδεια τῆς ἐλευθέρας μεταναστεύσεως εἶναι ἀνάγκη ἀναπότρεπτος κι' ἐπιβεβλημένη. Αἱ πρόοδοι τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν μὲ ἀναιμικὰς χεῖρας. Ἀπαιτοῦν τὰς χεῖρας ἐκείνας αἱ ὁποῖαι φυγαδεύονται διὰ νὰ θαυματουργήσουν ὑπὲρ ἄλλων Ἐθνῶν. Ἐὰν συνεχισθῇ ἡ ἑλληνικὴ μετανάστευσις, ἡ Ἐθνική μας Οἰκονομία θὰ περιέλθῃ εἰς στασιμότητα καὶ ἀποτελμάτωσιν.

Ἡ σημερινὴ λῆψις τῶν ἐμβασμάτων ἀποτελεῖ μὲν ἐνίσχυσιν, τροφὴν τῆς Ἐθνικῆς μας Οἰκονομίας, ἀλλ' ἡ τροφὴ αὕτη εἶναι αἱ ἴδιαί της σάρκες.

Ἡ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μονιμωτέρα ἐγκατάστασις τοῦ μετανάστου καὶ αἱ ὑποχρεώσεις του πρὸς τὴν νέαν οἰκογένειαν, ἣν θὰ δημιουργήσῃ, θὰ ἔχουν ὡς συνέπειαν νὰ λησμονηθῇ ἡ πατρὶς καὶ ἡ παλαιὰ οἰκογένεια καὶ τὰ ἐμβάσματα θὰ ἐλαττωθοῦν βαθμιαίως.

Κατ' ἀκολουθίαν τῶν ὅσων ἐξετέθησαν παρατηρεῖται ὅτι τὸ ἐκ τῶν ἐμβασμάτων τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐθνικὸν εἰσόδημα δὲν εἶναι σταθερὸς παράγων τοῦ πλουτοπαραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας, ἐνῶ ἡ μετανάστευσις εἶναι ἄκρως ἐπιζημία ἐθνικῶς καὶ οἰκονομικῶς διὰ τὴν χώραν.

Τὰ ἐκ τοῦ τουρισμοῦ καὶ τῶν ἐμβασμάτων (ναυτιλομένων, μεταναστῶν) ἔσοδα τοῦ προϋπολογισμοῦ χαρακτηρίζονται ὡς κονδύλια ἀδήλων πόρων. Ταῦτα διατίθενται πρὸς κάλυψιν τοῦ μεταξὺ ἐξαγωγῶν καὶ εἰσαγωγῶν ἐλλείμματος τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἀπὸ τοῦ 1953 συνεπείᾳ τῆς ἀναπροσαρμογῆς παρετηρήθη αὔξησις τῶν ἐξαγωγῶν καὶ τῶν ἀδήλων πόρων, τῶν μὲν ἐξαγωγῶν καλυπτουσῶν τὸ 55% τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν τῶν δὲ ἀδήλων πόρων συνεχῶς αὐξανομένων καὶ τεινόντων διὰ τῆς ἀξίας των νὰ καλύψουν τὸ κενόν.

Ἐν περιπτώσει πολέμου τὸ κονδύλιον τῶν ἀδήλων πόρων οὐσιαστικῶς μηδενίζεται.

IX ΕΡΓΑΤΙΚΟΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΝ

Τοῦτο ἀφθονεῖ σήμερον, καλῦπτον ἀπολύτως τὰς ἀνάγκας τῆς παραγωγῆς, βιομηχανικῆς τε καὶ γεωργικῆς. Τὸ πλεονάζον εἴτε μεταναστεύει εἴτε ὑποαπασχολεῖται.

Βάσει προγράμματος τοπικῆς ἀναπτύξεως συντελεῖται ἐποχιακὴ κινητοποίησις μέρους τοῦ πλεονάζοντος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ πρὸς καταπολέμησιν τῆς ὑποαπασχολήσεως τούτου.

Ὡς ἐξετέθη εἰς οἰκείαν παράγραφον αἱ πρῶται ὗλαι τὰς ὁποίας περικλείει τὸ ὑπέδαφος εἶναι σημαντικαὶ καὶ ἀξιόλογοι. Τούτων ὅμως μερικὴ ἀξιοποίησις ἔχει γίνει μέχρι τοῦδε ἀφοῦ καὶ αἱ ἐξορυσόμεναι ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἐπανεισάγονται ἐπεξειργασμέναι ὡς μεταλλευτικὰ εἴδη. Ἡ χώρα τοιουτοτρόπως ἐξάγει περισσότερον συνάλλαγμα ἐκείνου ὅπερ εἰσάγει· καταβάλλει δηλαδὴ τὰ κέρδη τὰ ὁποῖα ἔδει νὰ ἔχῃ εἰς ξένα κράτη ἐνῷ ἐξ ἄλλου αἱ ἐργατικαὶ ἑλληνικαὶ χεῖρες παραμένουν ἄνεργοι. Τοῦτο δὲ ἐνῷ ὑπάρχουν εὐρύτατα περιθώρια διαθέσεως τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας διὰ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς πρώτων ὑλῶν, καὶ τὴν βιομηχανικὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτοῦ.

Ἡ ἀπορρόφησις τοῦ πλεονάζοντος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ εἶναι ἐν πάσῃ περιπτώσει δυνατὴ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς συστηματικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἀνεκμεταλλεύτων πόρων τῆς χώρας. Ὁ Ἕλλην ἐργάτης καὶ ἐπιχειρηματίας εἶναι εὐφυής, εὐπροσάρμοστος πρὸς τὰς διαφόρους καταστάσεις καὶ εὐκόλως θὰ δυνηθῇ ν' ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὸ ἔργον τῆς νέας του ἀπασχολήσεως. Ἡ πολιτικὴ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως τείνει πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν διὰ τῆς δημιουργίας νέων ἐργοστασίων (ναυπηγείων, διϋλιστηρίων, θερμοηλεκτρικῶν κλπ.) διανοίξεως νέων ὁδῶν, βελτιώσεως βατότητος ὑπαρχουσῶν, ἀρδευτικῶν ἔργων, μικρῶν κοινωφελῶν ἔργων κατὰ νομούς, ἐνισχύσεως τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας διὰ παροχῆς βιοτεχνικῶν δανείων κ.λ.π.

—Εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τῆς χώρας περιλαμβάνεται τὸ ἐργατοτεχνικόν, τὸ ἐπιστημοτεχνικὸν προσωπικόν, ἡ ἰδιωτικὴ ἐπιχείρησις καὶ πᾶσα ἀνθρωπίνη δρᾶσις ἥτις διὰ τῆς κινητοποιήσεως τοῦ μόχθου αὐτῆς (ἐγκεφάλου, κεφαλαίου, χειρῶν) δημιουργεῖ τό:

X ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ & ΒΙΟΤΙΚΟΝ ΕΠΙΠΕΔΟΝ

Α) ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Τὸ μέγεθος αὐτοῦ ἀποτελεῖ τὸν δείκτην δραστηριότητος τῆς χώρας καὶ τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον αὐτῆς.

Τὸ εἰσόδημα, εἴτε περὶ ἀτόμου εἴτε περὶ κράτους πρόκειται διατίθεται εἰς τὴν κατανάλωσιν καὶ εἰς τὴν ἀποταμίευσιν. Ἡ κατανάλωσις ἀφορᾶ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀγαθῶν πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν. Τὸ μὴ καταναλισκόμενον ποσὸν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀποταμιευόμενον ἐπενδύεται ἀκολούθως εἰς ὑλικὰ μέσα, διευρύνει τὰς ἱκανότητας πρὸς αὔξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ συντελεῖ εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ Ἑλλὰς λόγῳ τοῦ χαμηλοῦ ἐθνικοῦ της εἰσοδήματος διατιθεμένου κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν κατανάλωσιν ἔχει μικρὰν ἀποταμίευσιν καὶ συνεπῶς περιορισμένας ἐπενδύσεις.

Συμφώνως πρὸς τὰς τελευταίας ἐκτιμήσεις τῆς Ὑπηρεσίας Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα τοῦ 1956 ἀνῆλθε βάσει τρεχουσῶν τιμῶν εἰς 62 περίπου δισεκατομμύρια δρχ. ἔναντι 54.800 δισεκατομμυρίων τὸ 1955. Ἐσημείωσε δηλ. αὔξησιν 13%. Βάσει ὅμως σταθερῶν τιμῶν τοῦ 1954 ἡ πραγματικὴ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι μόνον 5% καὶ τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος 4% περίπου.

Διὰ χώρας χαμηλοῦ εἰσοδήματος ὡς εἶναι ἡ Ἑλλὰς ἡ βελτίωσις αὕτη δὲν κρίνεται ὡς ἱκανοποιητικὴ καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι μικρὸν μόνον μέρος τῆς πραγματοποιηθείσης τὸ 1956 αὐξήσεως, προῆλθεν ἐκ τῶν βασικῶν παραγωγικῶν κλάδων, τουτέστιν, ἐκ τῆς γεωργίας καὶ τῆς μεταποιήσεως ἤτοι βιομηχανίας, βιοτεχνίας καὶ οἰκοτεχνίας.

Καὶ συγκεκριμένως τὸ εἰσόδημα ἐκ γεωργίας, κτηνοτροφίας, δασῶν καὶ ἁλιείας ηὐξήθη, βάσει σταθερῶν τιμῶν, κατὰ 3% ἐνῶ τὸ ἐκ μεταποιήσεως μόνον 2%. Ἡ ὑπόλοιπος βελτίωσις προῆλθε ἐκ τῶν ἄλλων κλάδων: ἐμπορίου, μεταφορῶν, ἐνοικίων, ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας, ἐμβασμάτων κ. ἄ.

Κατὰ τὴν ἰδίαν στατιστικὴν τὸ μέσον ἀνὰ κάτοικον εἰσόδημα κατὰ τὸ 1956 ἀνῆλθεν εἰς 7350 δρχ. αἱ ὁποῖαι μὲ τὴν ἐπίσημον τιμὴν

συναλλάγματος ἰσοδυναμοῦν—ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σχέσεως τῶν ἀγοραστικῶν δυνάμεων δραχμῆς καὶ δολλαρίου—πρὸς 231 δολ.

Σαφῆ εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ τὴν τελευταίαν ἑξαετίαν δίδει ὁ ἀκόλουθος πίναξ.

Εἰς ἑκατομμύρια δολλάρια

Ἔτη	Εἰς τρεχούσας τιμὰς	Εἰς σταθερὰς τιμὰς 1954
1951	29.440	41.310
1952	30.663	40.587
1953	41.529	46.348
1954	47.925	47.925
1955	54.821	51.360
1956	61.985	54.120

Ἐκ τούτου ἐξάγονται τὰ ἑξῆς συμπεράσματα.

1. Ὅτι τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα τοῦ 1952 ἐνεφάνισε μείωσιν ἐν σχέσει πρὸς τὸ τοῦ προηγουμένου ἔτους.

2. Ὅτι ἀπὸ τοῦ 1953 ἐσημειώθη συνεχὴς ἄνοδος ὀφειλομένη εἰς:

—Ηὐξημένας κρατικὰς ἐπενδύσεις προηγουμένων ἐτῶν διὰ κεφαλαίων τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας.

—Τὴν νομισματικὴν ἀναπροσαρμογὴν (Ἀπριλίου 1953) χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ηὐξήθησαν σοβαρώτατα τὰ συναλλαγματικὰ ἔσοδα τῆς χώρας.

—Τὴν ἔμμεσον ἐπίδρασιν τῶν εἰσρευσάντων εἰς τὴν χώραν κεφαλαίων μέσῳ τῆς βοηθείας, ἐμβασμάτων, τουρισμοῦ κ. ἄ.

3. Ὅτι τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα τὸ 1956, βάσει σταθερῶν τιμῶν, ἦτο κατὰ 31% ἀνώτερον τοῦ εἰσοδήματος 1951. Ἐν ἄλλοις λόγοις ὅτι ἐσημειώθη μία κατ' ἔτος αὔξησις κατὰ 6% καὶ τοῦ ἀνὰ κάτοικον εἰσοδήματος 5%.

Κατ' ἀρχὴν ἡ πρόοδος αὐτὴ εἶναι πολὺ ἀνωτέρα τῆς προπολεμικῆς. Ὡς ἐλέχθη ὅμως δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ἱκανοποιητικὴ δεδομένου ὅτι ἡ ἀνὰ κάτοικον αὔξησις ἀντιστοιχεῖ εἰς 10 δολ. Εἰς τὰς προηγμένας χώρας ὡς, π. χ. τὰς ΗΠΑ, τὸ αὐτὸ ποσοστὸν % ἐτησίας

αὐξήσεως ἀντιστοιχεῖ πρὸς 100 δολ. Εἰς τὰς δυτικοευρωπαϊκὰς χώρας βελτίωσις τοῦ ἀνὰ κάτοικον εἰσοδήματος κατὰ 5% ἰσοδυναμεῖ πρὸς 30—40 δολ. ἢ καὶ περισσότερον, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν ἑξαετίαν τὰ πλεῖστα τῶν Κρατῶν αὐτῶν ἐπραγματοποίησαν βελτιώσεις ἀνωτέρας τοῦ 5%. Εἰς τὴν Δυτ. Γερμανίαν λ.χ. ἡ ἐτησία αὔξησις ἐκυμάνθη μεταξὺ 8—9%.

Ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ προπολεμικὸν ὕψος τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι γνωστὸν ὅτι:

—Ἡ γεωργία ηὐξήθη κατὰ 50%.
—Ἡ βιομηχανία » κατὰ 60%.
—Ἡ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια ηὐξήθη τεραστίως.

Β) ΒΙΟΤΙΚΟΝ ΕΠΙΠΕΔΟΝ

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε στατιστικῶν καὶ συγκριτικῶς πρὸς ἄλλας χώρας ἀνεπτυγμένας, ἡ Ἑλλὰς δαπανῶσα τὸ 50% τῆς καταναλώσεως εἰς εἴδη διατροφῆς δὲν ἔχει ὑψηλὸν δείκτην δεδομένου ὅτι δὲν εἶναι αὕτη ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένη. Ἔναντι ἄλλων χωρῶν καταναλίσκει εἰς μεγαλυτέραν ἀναλογίαν ποτὰ καὶ καπνόν. Δεδομένου ὅμως ὅτι πρόκειται περὶ ἐγχωρίων εἰδῶν τοῦτο δὲν ἐπιβαρύνει τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν καὶ δὴ τὸ κεφάλαιον εἰσαγωγῶν.

Παραθέτομεν τὸν κατωτέρω συγκριτικὸν πίνακα ἑκατοστιαίας ἀναλογίας διαθέσεως τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ἀναγομένων εἰς τὸ 1951

α)α	Εἴδη Καταναλώσεως	Ἑλλὰς	ΗΠΑ	Ἡν. Β.	Γαλλία	Δ.Γερμ.	Ἰταλία
1	Διατροφὴ	50	26	35	44	46	50
2	Ἱματισμὸς	16	11	13	11	13	14
3	Στέγασις	4	8	5	4	5	4
4	Ἔπιπλα-σκεύη	2	10	9	7	8	1
5	Ποτὰ	5	2	2	7	2	6
6	Καπνὸς	4	1	2	1	1	1
7	Διάφορα	19	42	34	26	25	24
	Κατανάλωσις εἰς $ κατὰ κεφαλὴν	149	1259	698	526	423	283

Τέλος ὁ κατωτέρω πίναξ, ἐνδεικτικὸς τῆς συνθέσεως τῶν καταναλισκομένων εἰδῶν διατροφῆς ἐν συγκρίσει πρὸς (κατὰ τὸ 1950) ἄλλας χώρας, παρέχει καὶ τὴν στάθμην τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ἐν Ἑλλάδι συγκριτικῶς πρὸς ἑτέρας χώρας καὶ ἐμφανίζει τὸ χαμηλὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ Ἕλληνος.

Εἴδη διατροφῆς	Ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν					
	Ἑλλὰς	ΗΠΑ	Ἠν. Β.	Γαλλία	Δ.Γερμ.	Ἰταλία
Δημητριακὰ	25,10	10,80	14,00	13,90	12,90	22,10
Πρωτεῖναι	12,80	31,20	27,60	31,70	22,80	17,90
Γαλακτοκομικὰ	15,40	20,70	19,00	14,30	16,60	18,60
Λιπαραὶ οὐσίαι	14,00	5,20	11,10	7,40	12,50	7,10
Λαχανικὰ ὄσπρια-ὀπῶραι	23,70	21,60	15,20	22,60	25,40	27,90
Ζάχαρις	7,20	4,60	7,80	4,80	7,20	4,30
Ἀφεψήματα	1,80	5,80	5,30	5,20	2,60	2,10
Σύνολον %	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Αἱ λιπαραὶ οὐσίαι καταναλίσκονται εἰς μεγάλην ποσότητα παρ' ἡμῖν λόγῳ τοῦ ἐγχωρίου ἐλαιολάδου τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ, οὕτως εἰπεῖν, τὴν κυρίαν βάσιν διατροφῆς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐνῷ ἡ μικρὰ ποσότης καταναλισκομένων ζωϊκῶν πρωτεϊνῶν καὶ ἡ ηὐξημένη τῶν δημητριακῶν (τῶν ὁποίων ἡ ἐλαστικότης ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα εἶναι μικρὰ) εἶναι αἱ χαρακτηριστικώτεραι ἐνδείξεις τῆς ταπεινότητος τοῦ βιοτικοῦ μας ἐπιπέδου.

Ἡ Ἑλλὰς μεταξὺ τῶν 17 κρατῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας κατέχει τὸ χαμηλότερον βιοτικὸν ἐπίπεδον.

Συγκεκριμένως τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν τριετίαν 1952—54 ἦτο 188 δολ. ἐνῷ ὁ μέσος ὅρος, ἀντιστοίχως, τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος εἰς τὰς ἄλλας 16 χώρας ἦτο 651 δολ.

Εἶναι ὅμως ἀληθὲς ὅτι αἱ δυτικοευρωπαϊκαὶ χῶραι ἔφθασαν εἰς τὰ σημερινὰ ὑψηλὰ εἰσοδήματα κατόπιν ἐπιμόνων καὶ συστηματικῶν προσπαθειῶν ἐπὶ δεκαετίας καταβαλλομένων καὶ ὅτι τὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ σημερινοῦ ὑψηλοῦ εἰσοδήματός των προῆλθεν ἐκ τῆς ἐντατικῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας διὰ τὴν ὁποίαν διετέθησαν μεγάλα κεφάλαια ἐγχώρια, ἀντιπροσωπεύοντα σοβαρὸν ποσο-

στὸν τοῦ παλαιοῦ χαμηλοῦ των εἰσοδήματος, πρᾶγμα ὅπερ δὲν ἐγένετο ἐν Ἑλλάδι.

Εἰς τὴν Δυτ. Γερμανίαν λ.χ. ἀπὸ τοῦ 1948 κι' ἐντεῦθεν τὰ 27% τῆς ἀκαθαρίστου παραγωγῆς διετέθησαν δι' ἐπενδύσεις καὶ τὰ 73% διὰ τὴν κατανάλωσιν. Ἡ αὐτὴ ἀναλογία ἠκολουθήθει εἰς Νορβηγίαν. Εἰς Ἰταλίαν τὰ 24% διετέθησαν δι' ἐπενδύσεις καὶ εἰς Γαλλίαν 20—22%.

Εἰς τὰς Κομμουνιστικὰς χώρας προκειμένου νὰ ἐπιτύχουν ταχύτερον τὴν ἐκβιομηχάνισιν διετέθησαν μεγαλείτερα ποσοστὰ δι' ἐπενδύσεις, συμπιεσθέντος τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαῶν των. Παρὰ ταῦτα τ' ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν πενιχρὰ καὶ κατὰ πολὺ κατώτερα τῶν ἐλευθέρων χωρῶν λόγῳ τῆς γραφειοκρατικῆς σπατάλης ἥτις ἀποτελεῖ τὸ μέγιστον τῶν μειονεκτημάτων τοῦ συστήματος τούτου.

Ἁπτὸν παράδειγμα δέ, εἶναι ἡ σύγκρισις βιοτικοῦ ἐπιπέδου μεταξὺ τῶν δύο Γερμανιῶν. Κατὰ πολὺ ἀνωτέρου εἰς τὴν Δυτικὴν ἢ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν τοιαύτην. Παρ' ἡμῖν αἱ ἐπενδύσεις εἶναι εἰς πολὺ μικρὸν ποσοστόν. Κατὰ τὰ ἔτη 1952 καὶ 53 ἀντεπροσώπευον τὰ 12% τῆς ἀκαθαρίστου ἐθνικῆς μας παραγωγῆς ἐνῶ κατὰ τὸ 1956 ηὐξήθησαν εἰς 14,5%.

Ἡ αὔξησις παρ' ἡμῖν τῶν ἐπενδύσεων εἶναι ζωτικῆς ἀνάγκης διότι δι' αὐτῶν θὰ ἐπιτευχθοῦν ἔργα κοινῆς ὠφελείας τὰ ὁποῖα θὰ συντελέσουν εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ἀλλὰ κυρίως εἶναι ἀπαραίτητος ἡ αὔξησις τῶν δημοσίων τοιούτων διὰ δύο κυρίως λόγους, διότι μέσῳ τοῦ Κρατικοῦ προγράμματος γίνονται ἔργα τὰ ὁποῖα δὲν ἀναλαμβάνουν οἱ ἰδιῶται (ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις), καὶ διότι αἱ κρατικαὶ ἐπενδύσεις ἐπιδροῦν ἐμμέσως εἰς τὴν αὐτόματον αὔξησιν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων.

Ἀλλὰ ἡ αὔξησις τῶν ἐπενδύσεων εἶναι ἀπαραίτητος πρὸς ἀντιμετώπισιν καὶ τοῦ ὀξυτάτου προβλήματος ἀνεργίας καὶ ὑποαπασχολήσεως.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν παρουσίασε τάσιν πρὸς οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν ἐκδηλωθεῖσαν διὰ τῆς συστηματικωτέρας συμβολῆς τῆς βιομηχανίας της εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα, διὰ τῆς

μεγαλειτέρας είδικεύσεως τοῦ ἐργατοτεχνικοῦ δυναμικοῦ της καὶ διὰ τῆς ἀξιοποιήσεως ἀνεκμεταλλεύτων πλουτοπαραγωγικῶν πόρων. Ἡ σημειωθεῖσα ἐξέλιξις ἐγένετο παρὰ τὰς σημαντικὰς ἀντιξοότητας τὰς ὁποίας συνήντησεν ἡ ἑλληνικὴ ἐθνικὴ οἰκονομία ὡς, τὴν ἔλλειψιν κεφαλαίων, τὰ ἐρείπεια μιᾶς Κατοχῆς καὶ ἑνὸς ΚΣ πολέμου—καὶ εἶναι γνωστὴ ἡ ρῆσις «πολλὰ ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀλλ' ἐκ τῶν ἐρειπείων οὐδέν»—ἀνεπάρκειαν τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ὀργανώσεως κ.λ.π. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τὴν μεγαλειτέραν ἐνθάρρυνσιν διὰ τὸ μέλλον. Διότι ἡ χώρα οὔτε τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἔχει ἔλλειψιν οὔτε τῶν ἀπαραιτήτων πρώτων ὑλῶν. Ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἡ ἀξιολόγησις τῶν ὑδατοπτώσεων καὶ τῶν κολοσσιαίων κοιτασμάτων λιγνίτου τῆς χώρας θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὸν ἄρτιον ἐξηλεκτρισμὸν αὐτῆς, εἰς τὸ εὔθηνὸν βιομηχανικὸν ρεῦμα, τοῦ ὁποίου ἀπελπιστικὴ ἦτο μέχρι τοῦδε ἡ ἔλλειψις εἰς τὴν ἐπαρχίαν, καὶ θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Ἡ τελευταία ἀποτελεῖ τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ἐθνικῆς Οἰκονομίας. Ἐκείνων ὅμως ἐκ τῶν ὁποίων ἔχει ἔλλειψιν σήμερον ἡ Ἑλλὰς διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐξελίξεως εἶναι: Κεφάλαιον καὶ Ὀργάνωσις. Τὸ σχέδιον Μάρσαλ, ἀναμφισβητήτως ὑπῆρξε σωτήριον διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐβοήθησε νὰ ὀρθοποδήσῃ καὶ προοδεύσῃ.

Τὸ σημερινὸν ἐν ἀναπτύξει πρόγραμμα εἶναι πενταετὲς καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐνίσχυσιν ἔτι περαιτέρω τῆς γεωργίας τῆς ἁλιείας, τοῦ τουρισμοῦ (ὁδῶν, τουριστικῶν ξενοδοχείων, πορθμείου κ. ἄ.) εἰς τὴν κατασκευήν, ναυπηγείων, διυλιστηρίων, ἐργοστασίου ἀζώτου, σακχάρεως κλπ.

Ἐκεῖνο ὅμως κυρίως πρὸς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπουν αἱ κυβερνητικαὶ προσπάθειαι εἶναι ἡ ἐκβιομηχάνισις τελικῶς τῆς χώρας. Μόνον οὕτω πιστεύεται βασίμως ὅτι θὰ ἐπέλθῃ σταθερὰ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἀνύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ, θα βελτιωθῆ ἡ θέσις τῆς χώρας ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, γεγονὸς σοβαρὸν διὰ μίαν χώραν, ὡς ἡ Ἑλλάς. ἥτις ἔχει πάντοτε παθητικὸν εἰς τὸ ἐμπορικόν της ἰσοζύγιον. Προπολεμικῶς τὸ ἔλλειμμα ἐκαλύπτετο ἐκ τῶν ἀδήλων πόρων. Κατὰ τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη τὸ ἔλλειμμα μὴ συμπληρούμενον ἐκ τοῦ κονδυλίου τῶν πόρων τούτων ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῆς ἀμερικανικῆς Βοηθείας.

—Ἀπὸ τοῦ 1955 τὰ ἐμπορεύσιμα Ἑλληνικὰ εἴδη λόγῳ τῆς βελτιώσεώς των ἔχουν ἐπιτύχει καλλιτέρας τιμὰς εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον καὶ περισσότερα προϊόντα τοῦ Ἑλληνικοῦ μόχθου ἐξάγονται σήμερον ἢ ἄλλοτε εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Πλέον τούτου προσετέθησαν καὶ νέα εἴδη εἰς τὰ ἤδη ἐξαγόμενα, ἐνῶ ἤρχισεν ἡ ἀποκατάστασις

ὁμαλῶν ἐμπορικῶν σχέσεων μετά τινων χωρῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ. Οὕτω τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς χώρας φέρεται βαθμιαίως καὶ ὑπὸ αἰσιωτέρους οἰωνοὺς ἀναπτυσσόμενον. Ἐξ ἄλλου διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῶν εἰσαγωγῶν λόγῳ τῆς παραγωγῆς ἀφθονωτέρων, εἰς ποιότητας ὁλονὲν βελτιουμένας ὡς καὶ λόγῳ τῆς τονώσεως τῆς γεωργίας, ἐλπίζεται ὅτι θὰ ἐπέλθη ἐξίσωσις τῶν δύο κυρίων σκελῶν «εἰσαγωγαὶ - ἐξαγωγαὶ» τοῦ Κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ.

Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας βασίζεται ἐπὶ τοῦ καταρτισμοῦ ἐθνικῶν προγραμμάτων ἀνασυγκροτήσεως εἰς τὰ ὁποῖα προσδιορίζονται τ' ἀπαραίτητα ἐκεῖνα ἔργα τῶν ὁποίων ἡ ἐκτέλεσις θὰ συντελέση εἰς τὴν αὔξησιν τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου.

Τὰ προγράμματα ταῦτα ἀφοροῦν εἰς τὴν γεωργίαν, ἁλιείαν, τὰς συγκοινωνίας, τηλεπικοινωνίας, τὰ ὑδραυλικὰ ἔργα, τὸν τουρισμόν, τὴν δημοσίαν ὑγείαν, τὰ μεταλλεῖα, τὴν βιομηχανίαν, ἐκπαίδευσιν καὶ ἔρευναν, τὸν οἰκισμὸν καὶ τὰς ἐπενδύσεις κεφαλαίων.

Ἐκ παραλλήλου ὅμως πρὸς ταῦτα τὰ καταρτιζόμενα προγράμματα τοπικῆς ἀναπτύξεως προερχόμενα ἐκ τῆς πρωτοβουλίας Κράτους, Ἐθνικοῦ Ἱδρύματος καὶ ΑΤΕ ἀποσκοποῦν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τῶν κατοίκων, τὴν ἄσκησιν προνοίας διὰ τῆς παροχῆς εὐκαιριῶν ἐργασίας εἰς ἀπόρους πληθυσμούς, κυρίως τῆς ὑπαίθρου χώρας, καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος διὰ τῆς ἀναπτύξεως ποικίλων πλουτοπαραγωγικῶν πόρων:

— Τὰ Κρατικὰ προγράμματα εἶναι: τὰ Μικρὰ Κοινωφελῆ, Κοινοτικὰ ἔργα, μικρὰ Ἐγγειοβελτιωτικὰ ἔργα, καὶ Πρόνοια — Ἐργασία.

— Τὰ προγράμματα Ἐθνικοῦ Ἱδρύματος ἀνάγονται κυρίως εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πόρων των.

— Τὰ τῆς ΑΤΕ εἶναι δάνεια πρὸς παραγωγοὺς ἢ γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς καὶ τὴν ΚΥΔΕΠ διὰ τὴν κατασκευὴν ἔργων ὁμαδικοῦ ἐνδιαφέροντος (ὡς εἶναι αἱ σιταποθῆκαι, οἰνοποιεῖα κ.λ.π.).

Γενικῶς, εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ δυνατότητες αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς ὑφίστανται εὐνοϊκαὶ καί, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι προσκρούουν εἰς τὴν ἐξεύρεσιν κεφαλαίων ἐν τούτοις, ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι ἡ σταθερότης τοῦ νομίσματος, ἡ πολιτικὴ εὐστάθεια καὶ τὰ δείγματα θετικῆς προόδου τοῦ τόπου θὰ προσελκύσουν τὸ ξένον κεφάλαιον τὸ ὁποῖον εἴτε ὡς ἰδιωτικὸν εἴτε ὑπὸ μορφὴν ἀναλήψεως ἔργων ὑπὸ ξένων ἑταιριῶν ἤρχισεν ἤδη νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἀφθόνων πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ III

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Α. ΤΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Εἶναι τὸ πρόβλημα αὐξομειώσεως τοῦ πληθυσμοῦ ὅπερ δημιουργεῖται ἄνευ ἐπιδράσεως βιαίων γεγονότων, ὡς οἱ πόλεμοι. Αἱ αὐξομειώσεις αὗται δημιουργοῦνται εἴτε ἐκ τῆς αὐξήσεως ἢ ἐλαττώσεως γεννήσεων καὶ θανάτων, εἴτε ἐκ τῆς εἰσόδου ἢ ἐξόδου μεγάλου ἀριθμοῦ ἀτόμων ἐκ τῆς χώρας ὡς ἦτο ἡ εἰσροὴ προσφύγων ἐκ Θράκης καὶ Μακεδονίας τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος συνεπείᾳ τῶν Βουλγαρικῶν διωγμῶν, ἡ μετέπειτα ἐκ Μικρασίας καὶ ἡ ἐκροὴ ὑπὸ μορφὴν μεταναστευτικοῦ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν κύματος κατὰ τὴν 30ετίαν 1890 – 1920 γηγενῶν, ἀνελθοῦσα περίπου εἰς 325.000 ἄτομα.

Τὸ σημερινὸν δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, ἐμφανίζεται ὡς κοινωνικὸν ζήτημα μὲ πολλὰ καὶ ποικίλα πολιτικά, οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ ἐπακόλουθα.

Ἀφορᾶ τοῦτο εἰς τὴν θνησιμότητα, τὴν γονιμότητα καὶ τὴν ἀναπαραγωγὴν τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

Παρ' ἡμῖν ἡ θνησιμότης κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καὶ δὴ τὴν μέχρι 15 ἐτῶν εἶναι πολὺ μεγάλη ἐν συγκρίσει πρὸς ἐκείνην τῶν προηγμένων κρατῶν. Εἶναι δὲ πολὺ μεγαλυτέρα εἰς τὴν ὕπαιθρον χώραν παρὰ εἰς τὰ ἀστικὰ κέντρα. Ἡ διαφορὰ αὕτη ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἔλλειψιν ἰατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως, μορφώσεως τῶν μητέρων καὶ εἰς τὴν μὴ καλὴν διατροφὴν τῶν βρεφῶν. Ὁ ἀστικὸς

πληθυσμός ἔχων ἀνώτερον βιοτικὸν ἐπίπεδον, ειδικοὺς παιδιάτρους, νοσοκομεῖα καὶ κλινικάς, χρησιμοποιῶν τὰς ειδικὰς διὰ τὰ βρέφη τροφὰς καὶ ἔχων καλυτέραν μόρφωσιν -ἢ οἱ κάτοικοι τῆς ὑπαίθρου· προστατεύει τὸ βρέφος ἐκ τῶν κινδύνων οἵτινες τὸ ἀπειλοῦν καὶ περιορίζει τὴν θνησιμότητα εἰς τὸ ἐλάχιστον. Ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ τοῦ Κράτους τείνει εἰς τὸ νὰ βοηθήση τὴν ὕπαιθρον νὰ ὑποβιβάση τὴν ὑψηλὴν στάθμην θνησιμότητος τῆς βρεφικῆς ἡλικίας. Τούτου ἐπιτυγχανομένου, τὸ μέσον ὅριον ζωῆς ἀτόμου θ' ἀνέλθη ἡμέραν τινὰ εἰς τὰ 60—80 ἔτη. Ἀλλὰ καὶ τότε θ' ἀρχίσουν ὁμαδικοὶ θάνατοι ἀτόμων ἐφ' ὅσον καὶ ἡ σημερινὴ καταπολέμησις τῆς βρεφικῆς θνησιμότητος δὲν σημαίνει ὅτι ἀποβλέπει νὰ ἐξασφαλίση εἰς τὸ ἄτομον τὴν αἰωνιότητα. Τὸ θετικὸν ὄφελος ὅμως τῆς φυλῆς θὰ ἔγκειται ἀλλοῦ. Δὲν θ' ἀποθνήσκει τὸ ἄτομον εἰς βρεφικὴν ἢ νεαρὰν ἡλικίαν, ἀλλὰ θὰ διέρχεται τὴν ἡλικίαν ἀναπαραγωγῆς, γεγονὸς ὅπερ θὰ ἔχη μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν διαιώνισιν καὶ τὸν μὴ ἐκφυλισμὸν τῆς ἑλληνικῆς Φυλῆς.

Σήμερον ἡ γεννητικότης τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ φθάνει τὴν ἀναλογίαν 2 : 1 ὡς πρὸς τὴν τῶν προηγμένων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν. Συγκριτικῶς πρὸς τὴν γεννητικότητα τῶν πληθυσμῶν τῶν ὁμόρων μας Κρατῶν ἔχει τὴν ἀναλογίαν 1 : 1 μὲ τὴν Βουλγαρίαν (εἰς τὴν ὁποίαν ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν οἰκείῳ κεφαλαίῳ τὸ Κράτος ἔχει ψηφίσει εὐεργετικωτάτους νόμους διὰ τὴν αὔξησιν τῶν γεννήσεων) εἶναι ὅμως κατά τι μικροτέρα, καὶ διαφόρως ἑκάστης, τῆς Γιουγκοσλαυίας, Ἀλβανίας καὶ Τουρκίας.

Ἡ γεννητικότης εἰς τὴν ὕπαιθρον λόγῳ συνθηκῶν ζωῆς, εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῶν ἀστικῶν κέντρων, φθάνουσα τὴν ἀναλογίαν 2 : 1. Αἱ στατιστικαὶ ἐμφανίζουν ὅτι μελλοντικῶς ἡ ἱκανοποιητικὴ σήμερον ἀναπαραγωγή—ἥτις παρὰ τὴν ὡς ἐλέχθη παιδικὴν θνησιμότητα ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὸν ἀριθμὸν τῶν θανάτων—θὰ ἐλαττοῦται βαθμιαίως.

Ἡ κατὰ τὴν τελευταίαν 9ετίαν λαβοῦσα χώραν μετανάστευσις τῶν ὑγιεστέρων καὶ ρωμαλεοτέρων στοιχείων τῆς ὑπαίθρου θὰ ἔχη ἄμεσον ἀντίκτυπον ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννήσεων εἰς τὴν ὕπαιθρον χώραν. Τῆς ἀφαιμάξεως ἐκείνης (μεταναστεύσεως) τὰ δυσμενῆ ἀποτελέσματα θὰ σημειωθοῦν μετ' οὐ πολύ.

Ἡ εἰκὼν τῆς γεννητικότητος τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς χώρας βάσει τῶν στατιστικῶν ἔχει οὕτω:

—α) 28% (τοῦ πληθυσμοῦ) συγκεντρωμένου εἰς τὴν Β Ἑλλάδα ἔχουν ὑ ψ η λ ὴ ν ἢ κ α ὶ λ ί α ν ὑ ψ η λ ὴ ν γεννητικότητα.

—β) 22% συγκεντρωμένου εἰς Θεσαλίαν, Στερεάν, (πλὴν Ἀττι-

κοβοιωτίας), Πελοπόννησον και 'Ανατολικὸν ἥμισυ τῆς Κρήτης, ἔχουν γεννητικότητα ὑψηλήν.

—γ) 40% συγκεντρωμένον εἰς τὴν ὑπόλοιπον χώραν ἔχουν γεννητικότητα μόλις ἱκανοποιητικὴν ἢ ἀνεπαρκῆ.

Εἰς τὰς δύο πρώτας περιπτώσεις τείνει νὰ ὑπεισέλθῃ τὸ κακὸν ὅπερ ἐπικρατεῖ εἰς τὴν τρίτην. Διότι εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις, ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων μέχρι τῶν κατωτέρων, τῶν ἐργατικῶν καὶ ἀγροτικῶν, εἰσεχώρησεν ὡς μικρόβιον ἡ τάσις τοῦ περιορισμοῦ τῶν γεννήσεων κατελθουσῶν εἰς 1 ἕως 3 ἄτομα. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς ἐπικρατούσας ἰδέας: τῆς ἀποφυγῆς ὑπὸ τῶν γυναικῶν τῶν τοκετῶν, (χάριν τῆς γραμμῆς τοῦ σώματος), τῆς ὀχλήσεως ἢ καὶ τῶν δαπανῶν τῶν τοκετῶν, τῶν οἰκονομικῶν ἐπιβαρύνσεων τῆς οἰκογενείας ἐκ τῆς ἀνατροφῆς πολλῶν ἀτόμων, τῆς καλλιτέρας ἀνατροφῆς καὶ ἀρτιωτέρας μορφώσεως τοῦ ἑνὸς ἢ τὸ πολὺ δύο τέκνων, τῆς πλουσιωτέρας ἀποκαταστάσεως τούτων κ.τ.τ.

'Εκ τῶν στατιστικῶν τοῦ Κράτους ἔχει ἀποδειχθῆ ὅτι ἡ ὑψηλὴ γεννητικότης, ὅπου αὕτη συναντᾶται, εἶναι ἀποτέλεσμα πίστεως τῶν ἀτόμων εἰς τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἐθνικάς, οἰκογενειακὰς παραδόσεις. Εἶναι ὅμως καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ἀδυναμίας ἐμποδίσεως τῆς κυήσεως ὑπὸ ἀτόμων ἐπιθυμούντων νὰ τὸ ἐπιτύχουν. Ὅπου συναντᾶται ὑψηλὴ γεννητικότης, καὶ παρατηρεῖται τοῦτο μόνον εἰς χωρία, ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ὑπάρχει ἓν εἶδος συναγωνισμοῦ μεταξὺ οἰκογενειῶν διὰ τὴν ἀπόκτησιν κατὰ τὸ δυνατὸν πλειόνων, αἱ μὲν τῶν δέ, τέκνων. Ὅπου τῆς ὑπαίθρου παρατηρεῖται ἀνεπαρκὴς γεννητικότης, συμβαίνει νὰ πρόκειται περὶ νέων ζευγῶν τὰ ὁποῖα θέλουν ν' ἀντιδράσουν εἰς τὴν καθιερωθεῖσαν ὑπὸ τῶν πάππων των καὶ συνεχισθεῖσαν ὑπὸ τῶν γονέων των πολυτεκνίαν, κινούμενα ὑπὸ «προοδευτικοῦ» πνεύματος καὶ ἀστικῶν συνηθειῶν ὀλιγοτεκνίας. Ἔχει ἐξακριβωθεῖ ὅτι χρησιμοποιοῦν πρὸς τοῦτο τὰ χείριστα διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ὑγείαν μέσα ὡς, ἀτελῆ συνουσίαν, χημικὰ ἀντισηπτικὰ καὶ τὴν ἄμβλωσιν. 'Η προσπάθεια τοῦ Κράτους, ἡ διαφώτισις τῶν κρατικῶν ὀργάνων καὶ ἰδίως τῶν ὑγειονομικῶν, ἡ θεωρία τοῦ ἀξιωματικοῦ πρὸς τὸν στρατιώτην του, πρέπει νὰ στρέφεται εἰς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ νὰ πεισθῆ ὁ Ἕλλην καὶ δὴ ὁ τῆς ὑπαίθρου ὅτι δὲν ἔχουν καμμίαν θέσιν εἰς μίαν κοινωνίαν τὴν ὁποίαν ἀγωνιζόμεθα νὰ καταστήσωμεν ὑγιᾶ τὰ κηρύγματα γενοκτονίας: «ἕνα καὶ καλὸ» ἢ «τὰ πολλὰ παιδιὰ εἶναι φτώχεια» ἢ «εἶναι φτωχὸς ὁ τόπος».

Κατὰ τὰ στατιστικὰ πάντοτε δεδομένα, ἡ κατ' ἔτος αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς 'Ελλάδος ἐμφανίζεται σταθερὰ ἀπὸ τοῦ 1925 κι' ἐντεῦθεν, ἀφ' ὅτου δηλαδὴ ἀπεκατεστάθησαν ὁμαλαὶ συνθῆκαι διαβιώ

σεως ἐν τῇ χώρᾳ. Ἡ κλῖμαξ αὐξήσεως εἶναι διάφορος. Οὕτω ἀπὸ τοῦ 1925–41 εἴχαμε κατ' ἔτος αὔξησιν 20–40.000 ψυχῶν. Ἀπὸ τοῦ 1945 κι' ἐντεῦθεν κυμαίνεται ἀπὸ 60–85.000 ἀτόμων.

Ἡ τοιαύτη αὔξησις δημιουργεῖ τὴν ὀξεῖαν φάσιν τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος τῆς χώρας. Διότι ἡ κατὰ 0,88 % ἐτησία αὔξησις πληθυσμοῦ – ἥτις παρὰ τὰς προσπαθείας τῆς τηρήσεως τῶν γεννήσεων εἰς τὸ σημερινὸν ἐπίπεδον θὰ σημειώσῃ τὰ μεταπροσεχῆ ἔτη κάμψιν μέχρι καὶ τοῦ 25 % ἤτοι θὰ κατέλθῃ μέχρι τοῦ 0,66 % μόνον —σημαίνει ὅτι μετὰ δύο γενεὰς ἢ μίαν 50ετίαν, ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος θὰ αὐξηθῇ κατὰ 42 %, δηλ. θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 11.000.000 κατοίκων. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος δὲν εἶναι μέγας, ἀπέχει δὲ πολὺ τοῦ καθοριζομένου ἀριθμοῦ τῶν 15.000.000 κατοίκων τῆς Ἑλλάδος ὡς τινὲς ἀβασανίστως ἐξάγουν ὅτι θὰ εἶναι ὁ πληθυσμός μας τὸ τέλος τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Φυσικά, τὰ συμπεράσματα ταῦτα ἐξάγονται θεωρουμένων τῶν συνθηκῶν ζωῆς ὁμαλῶν, ἄνευ πολέμων ἢ λοιμῶν (ὡς ὁ τῶν πρώτων μηνῶν τῆς κατοχῆς) ἢ ἐπιδημιῶν κ.λ.π.

Τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα μὲ τὰ συμπαρομαρτοῦντα αὐτῷ θέματα ὡς ἡ ὑποαπασχόλησις, ἡ ἀναζήτησις πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν, ἡ ἀνάπτυξις νέων βιοποριστικῶν κλάδων, συμμετέχει εἰς τὸ σύστημα τῶν ἐξισώσεων τῶν ὁποίων τὴν δύσκολον λύσιν καλεῖται νὰ δώσῃ ἡ ἑκάστοτε τῆς χώρας Κυβέρνησις. Ἐκεῖνο, πάντως, ὅπερ θεωρεῖται βέβαιον εἶναι ὅτι ἐὰν δὲν ἀντιμετωπισθῇ ἐπαρκῶς τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς χώρας ὑφίστανται σοβαροὶ οἱ κίνδυνοι κοινωνικῶν ταραχῶν, πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ οἰκονομικῆς καταβαραθρώσεως τοῦ Κράτους.

Β. Η ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΙΚΗ «ΜΕΙΟΝΟΤΗΣ»

Α' ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΕΝΟΣ ΜΥΘΟΥ

– Ὡς θ έ μ α εἶναι κατ' οὐσίαν ἀνύπαρκτον καθ' ὃ ἐκ τοῦ μηδενὸς γεννηθέν. Τύποις ἐν τούτοις ὑφίσταται.

– Ὡς ζ ή τ η μ α ἐνδέχεται νὰ ἔχῃ συνεπείας διὰ τὸ Ἔθνος ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον δὲν σταθμισθοῦν εἰς τὸ ἀκέραιον οἱ κίνδυνοι οὓς περικλείει.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Πίνδου, Θεσσαλίας καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας ὑφίστατο μία μᾶζα Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὁμιλοῦντος τὴν κουτσοβλαχικὴν διάλεκτον, ἥτις διάλεκτος οὔτε λατινικὴ εἶναι ἀλλ' οὔτε καὶ

ρουμανική. Πολλαί ρίζαι όμως αυτής είναι λατινικαί, καί μέγας άριθμός λέξεων έχει καταλήξεις ρουμανικάς. Δευτερεύουσα είναι ή συγγένειά της πρός τήν έλληνικήν καί τήν σλαυομακεδονικήν γλώσσαν. Ή γεωγραφική περιοχή τήν όποίαν κατώκουν οί Κουτσοβλάχοι δέν περιελήφθη έντός τών όρίων τοΰ, έκ τής παλιγγενεσίας τοΰ 1821, δημιουργηθέντος έλληνικοΰ Κράτους. Κακή τή μοίρα δέ ή περιοχή ένθα εύρίσκοντο διεσπαρμένοι οί Κουτσοβλάχοι ήτο ή τουρκική ζώνη τής τουρκοελληνικής μεθορίου. Ένεΐχε τοΰτο μεγάλην σημασίαν ώς θά ΐδωμεν κατωτέρω.

— Όταν τό 1853 δύο Ρουμάνοι φοιτηταί διήλθον έκ τής Πίνδου ώς περιηγηταί, έφερον είς τήν έπιφάνειαν τούς Κουτσοβλάχους τό πρώτον όταν έπέστρεψαν είς Βουκουρέστιον χαρακτηρίζοντες τούτους ώς «Ρουμάνους άδελφούς τοΰ Νότου» καί καλοΰντες είς συναγερμόν τούς έντεΰθεν τοΰ Δουνάβεως, νά ένδιαφερθοΰν ζωηρώς διά τήν τύχην τών άδελφών των τής Πίνδου. Οί δύο φοιτηταί ήσαν ό Ίωάννης Ήλιάδης - Ραντουλέσκο καί ό Δημήτρη Μπολιντινεάνου.

Ούτοι έπεχείρησαν «μορφωτικόν ταξείδιον» είς τήν περιοχήν τής Πίνδου, τό όποΐον έγένετο μέ «ίδικήν των πρωτοβουλίαν». Καί ναί μέν τά μορφωτικά ταξείδια τής έποχής έκείνης ήσαν συνήθη διά μορφωμένους νέους, δέν ήμπορεΐ όμως νά χαρακτηρισθή τοΰτο έξ ώρισμένων περιστατικών ώς «τυχαΐον». Διότι τά έπακόλουθα ήσαν σοβαρά, άλλά καί ή έκ Κωνσταντινουπόλεως διέλευσίς των καί αί διάφοραι έκεΐ έπαφαί των προτοΰ φθάσουν είς Μακεδονίαν — Ήπειρον αΐτινες έπαφαί άπέληξαν είς τό νά έξουσιοδοτηθή, ε ί δ ι κ ώ ς έκ Κωνσταντινουπόλεως ό τότε βαλής Μακεδονίας Ρεσέτ Πασάς «νά τούς βοηθήση μέ όλας του τάς δυνάμεις» κατά τήν περιοδείαν των, είναι όλ' αύτά ένδεικτικά ότι τό ταξείδιον ήτο ό πρόλογος ένός προμελετημένου έργου.

Οί «άνακαλυφθέντες άδελφοί» φθάνουν μέχρις Άκαρνανίας. Άποτελοΰν τήν πρώτην έθνότητα έν τή Βαλκανική. Ό Μπολιντινεάνου γράφει φλογερά άρθρα είς έφημερίδας τοΰ Βουκουρεστίου καί Ίασίου. Ό Ήλιάδης Ραντουλέσκο τόν μιμεΐται έπίσης καί προχωρεΐ έτι περισσότερον. Έντός τοΰ 1853 έκδίδει γαλλιστί τό βιβλίον «Rêve d'un Prescrit» (τό όνειρον ένός άποκλήρου) καί άπευθύνει δι' αύτοΰ θερμόν χαιρετισμόν πρός τούς ήρωας τής Έλληνικής Έπαναστάσεως οί όποΐοι είναι ό λ ο ι Κουτσοβλάχοι, έφ' όσον — όπως παρατηρεΐ

ὁ Amadori Virgilij – «περιορίζει τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ταινάρου» (*).

Ἐν ἀρχῇ ἐφάνη ὅτι δὲν ἐδόθη ὑπὸ τῶν Ρουμάνων μεγάλη προσοχὴ εἰς τὰ κελεύσματα καὶ τὰς παραινέσεις τῶν κηρύκων. Ὅταν ὅμως ὁ πανσλαυισμὸς ἤρχισεν ἐνεργὸν δράσιν εἰς τὴν Βαλκανικὴν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὰ σχέδιά του καθόδου πρὸς τὸ Αἰγαῖον, κι' ὅταν ἡ θεωρία τοῦ Φαλμεράϋερ ἐζήτει ἐρείσματα διὰ νὰ βασισθῇ στερεώτερον, οἱ Κουτσοβλάχοι ἦσαν ἓν εἶδος «κοστουμιοῦ κομμένου εἰς τὰ μέτρα τοῦ πανσλαυισμοῦ» τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἐκάλυπταν καὶ τὴν ἀκροτάτην ἐδαφικὴν λωρίδα τῆς βαλκανικῆς γῆς μέχρι τῆς ὁποίας ἠδύναντο νὰ πραγματοποιηθοῦν αἱ ἐδαφικαὶ βλέψεις τοῦ πανσλαυισμοῦ.

Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς ἀνευρίσκεται ὁ δάκτυλος τοῦ πανσλαυισμοῦ ὅστις ὑπεδαύλισε καταλλήλως τὰ ἐθνικὰ Ρουμανικὰ κηρύγματα περὶ Ρουμάνων τοῦ Νότου. Εἰς Ρουμανίαν ἱδρύεται ἀμέσως ἡ «'Αλβανικὴ Ἑταιρεία». Διὰ νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς τὴν κατάστασιν τὴν ὁποίαν εἶχαν δημιουργήσει οἱ Καθολικοὶ ἱερωμένοι ὅσον καὶ διὰ ν' ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἀφοσιώσεως τῶν Κουτσοβλάχων, ἐστράφη πρὸς τοὺς 'Αλβανοὺς οἱ ὁποῖοι καὶ εὐκολωτέρα λεία ἦσαν τότε καί, ἔζων εἰς μεγάλον συγχρωτισμὸν μετὰ τῶν Κουτσοβλάχων. Εἰς πολλὰ χωρία τῆς 'Αλβανίας, Νοτίου Σερβίας καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας, ὑπῆρχον καὶ ὑπάρχουν οἱ «'Αρβανιτόβλαχοι» ὁμιλοῦντες διάλεκτον μῖγμα τῆς 'Αλβανικῆς καὶ Κουτσοβλαχικῆς. Ὅταν ὁ συναισθηματισμὸς τῆς κοινῆς γνώμης καὶ ἡ προσοχὴ τῶν ἐπισήμων ἐποδηγετήθησαν καταλλήλως, ἱδρύεται τὸ «Μακεδονο - Ρουμανικὸν» Κομιτᾶτον μὲ σαφεστέραν καὶ ζωηροτέραν δράσιν.

Ἡ πρώτη ἐμφάνισις τοῦ Κομιτάτου γίνεται μὲ μίαν φλογερὰν προκήρυξιν αὐτοῦ, προφητεύουσαν τὴν μελλοντικὴν ἵδρυσιν ἑνὸς μεγάλου Ρουμανικοῦ Κράτους περιλαμβάνοντος τὴν Μακεδονίαν – Ἤπειρον καὶ Θεσσαλίαν. Ἡ προκήρυξις αὕτη ἤρχιζεν οὕτω: «Ρουμάνοι ἀδελφοὶ τῆς Ἠπείρου – Μακεδονίας, τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς 'Αλβανίας!

»Τὸ Ρουμανικὸν Ἔθνος (Βλαχικὸν) δὲν εἶναι παρὰ ἕνας κλάδος τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῶν Ρωμαϊκῶν λαῶν· ὀφείλει λοιπὸν νὰ γνωρίζῃ τί ἦσαν οἱ Ρωμαῖοι, νὰ στρέψῃ τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τὴν

(*) Μία περικοπὴ τοῦ χαιρετισμοῦ αὐτοῦ ἔχει οὕτω: «Μπότσαρη, Γρίβα, Τζαβέλλα, τέκνα τῆς Πίνδου! Αἷμα τῆς 'Ιταλίας, Ρουμάνοι τῆς Μακεδονίας, ἀδελφοὶ τῶν ἀδελφῶν μας, χαίρετε! 'Ελευθερώσατε τὴν ἐκφυλισμένην 'Ελλάδα!»

παροῦσαν κατάστασιν καὶ νὰ σκεφθῇ τά μελλοντικά του πεπρωμένα !» Διεκηρύχθη, ἐν ταυτῷ, ἡ θεωρία προελεύσεως τῶν Κουτσοβλάχων. Οὗτοι κατὰ τὴν Σλαυικὴν ἐκδοχὴν ἦσαν Σλαῦοι - Ρουμάνοι τοῦ Βορρᾶ οἱ ὁποῖοι εἶχον κατέλθει νοτιώτερον κι' ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ μετὰ τῶν ποιμνίων των.

Κατὰ τοὺς Γερμανοὺς καὶ Γάλλους φυλετολόγους, οἱ Κουτσο βλάχοι ἦσον Ρουμάνοι ἐγκατεστημένοι ἐκεῖ ἀπὸ πολλῶν αἰώνων κι' ἐξ αὐτῶν ἐκ μεταναστεύσεως πρὸς Β προέρχονται οἱ σημερινοὶ κατοι κοῦντες τὴν Ρουμανίαν γηγενεῖς. Ἡ ἐκδοχὴ ὅμως αὕτη τῶν ξένων ἔρχεται νὰ συσκοτίση μᾶλλον παρὰ νὰ διαλευκάνη τὸ αἴνιγμα. Διότι οὐδεμία ἱστορικὴ πηγὴ Βυζαντινοῦ χρονογράφου ἢ ἄλλου ξένου ἀναφέρει τι τὸ σχετικόν.

Ἡ μᾶλλον ἀληθοφανὴς εἶναι ἡ διατυπωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Κεραμοπούλου ἐκδοχὴ ὅτι δηλ. οἱ Κουτσοβλάχοι εἶναι ἀπόγονοι Ρωμαίων στρατιωτῶν οἱ ὁποῖοι ὡς ἀπόστρατοι φαλαγγῖται τῆς 5ης Ρωμαϊκῆς λεγεῶνος μετὰ 25ετῆ εὐδόκιμον εἰς τὴν λεγεῶνα ὑπηρεσίαν ἀποστρατευόμενοι ἐλάμβανον προνομιακῶς τὴν ἄδειαν ἐγκαταστάσεως εἰς διάφορα τῆς Βαλκανικῆς Δερβένια (διαβάσεις). Σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου οὗτοι ἐξελληνίσθησαν, διετήρησαν ὅμως ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν παρεφθαρμένην γλῶσσαν τῶν Ρωμαίων.

Ἐξελληνισθέντες ἀπέκτησαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων συνείδησιν καθαρῶς Ἑλληνικήν. Ὑπῆρξαν πρωτοπόροι εἰς τοὺς ἀγῶνας διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν και ἀνεξαρτησίαν τοῦ Ἔθνους μας. Καὶ ἦσαν γνήσιοι Κουτσοβλάχοι οἱ Καραϊσκάκης, Ἀνδροῦτσος, Κατσαντώνης, Ζαλοκώστας, Κρυστάλλης, ὁ Μέγας Διδάσκαλος Τζαντζούλης, ὁ Γεωργάκης Ὀλύμπιος, ὁ Κωλέττης, ὁ Λάμπρος κ. ἄ. Ἀλλὰ καὶ οἱ μεγαλύτεροι εὐεργέται τοῦ Ἔθνους μας, ὅπως ὁ Ἀβέρωφ, Στουρνάρης, ὁ Σίνας, ὁ Δούμπας, Τοσίτσας, οἱ Ζαππαῖοι, Ζωσιμάδαι, ὁ Καπλάνης κ. ἄ. ἦσαν ἐπίσης Κουτσοβλάχοι. Ὅλοι αὐτοὶ ὅπως καὶ οἱ σημερινοὶ Κουτσοβλάχοι ἔζησαν ὡς Ἕλληνες καὶ ἠσθάνοντο ὡς Ἕλληνες. Εἶναι δὲ τόσον συγγενεῖς πρὸς τοὺς Ρουμάνους ὅσον εἶναι συγγενεῖς πρὸς τοὺς Ἀλβανοὺς οἱ κάτοικοι τῶν περὶ τὰς Ἀθήνας Ἀρβανιτοχωρίων (Κορωπίου, Σπάτων, Μενιδίου, Λιόπεσι, Κερατέας, Ἐλευσῖνος τῆς περιοχῆς Κορίνθου καὶ τῶν νήσων τοῦ Σαρωνικοῦ διότι Ἀρβανῖται εἶναι οἱ Κουντουριῶται, Τομπάζηδες, ὁ Μιαούλης, ὁ ναύαρχος Ἀλεξ. Σακελλαρίου καὶ τόσοι ἄλλοι ἐπιφανεῖς Ἕλληνες πατριῶται (*).

(*) Ἐν τούτοις καὶ τούτων ἡ ἐθνικότης ὡς Ἑλλήνων ἠμφισβητήθη κάποτε,

Β. ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΥ

Ἡ πρώτη ὅμως ἀξία λόγου κίνησις περὶ τὴν ὑπόθεσιν τῶν Κουτσοβλάχων σημειοῦται τὸ 1862 ὅτε ὁ Ἀπόστολος Μαργαρίτης μεταβαίνει εἰς Ρουμανίαν καὶ «κομίζει τὸν χαιρετισμὸν τῶν ἀδελφῶν τῆς Πίνδου». Μητρόπολις τοῦ Κουτσοβλαχισμοῦ ἐθεωρεῖτο τότε ἡ Μοσχόπολις (Δ ὑψιπέδου Κορυτσᾶς). Ἡ κίνησις τοῦ Μαργαρίτη συνεκίνησε τοὺς Ρουμάνους οἵτινες δι' ἐράνων ἱδρύουν τὸ πρῶτον Ρουμανικὸν σχολεῖον εἰς Βλαχοκλεισοῦραν (Α Καστοριᾶς). Ἀκολουθεῖ ἐν συνεχείᾳ ἵδρυσις ἑτέρων δύο σχολείων μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1867—77.

Ἐπωφελούμενοι οἱ Ρουμάνοι κι' ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῶν Ρώσων αὐθεντῶν των, τοὺς ὁποίους οἱ κατὰ τῶν Τούρκων ἐπιτυχίαι εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης καὶ ἡ συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἔφερεν ὡς ὁριστικοὺς κυριάρχους τοῦ Βαλκανικοῦ χώρου, ἱδρύουν ἐντὸς τῆς διετίας 1877—80 δέκα τρία ἐν ὅλῳ Ρουμανικὰ σχολεῖα εἰς τὴν περιοχὴν Ἠπείρου, Θεσσαλίας καὶ Δυτ. Μακεδονίας. Τὸ 1880 ἱδρύουν δύο Γυμνάσια εἰς Κρούσοβον καὶ Μοναστῆρι. Τὸ 1886 ἱδρύουν τὸ Γυμνάσιον Ἰωαννίνων καὶ τὸ 1899 τὴν Ἐμπορικὴν Σχολὴν Θεσσαλονίκης. Τὸ δὲ 1924 Γυμνάσιον μετ' οἰκοτροφείου εἰς Γρεβενά.

— Χαρακτηριστικὸν εἶναι τοῦτο: ὅτι ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία πλουσία εἰς σκέψιν καὶ πεῖραν προσηλυτισμοῦ ἐστράφη πρὸς τοὺς Κουτσοβλαχικοὺς καὶ Ἀλβανικοὺς πληθυσμοὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων της προσηλυτικῶν ἐξορμήσεων σημειωθεισῶν καθ' ὅλον τὸ β' ἥμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, καὶ φέρουσα ἐθνικὰ κηρύγματα περὶ ἰδιαιτέρας ἐθνικῆς ὑποστάσεως, περὶ τῆς ἀνάγκης ἀδελφωσύνης τῶν δύο λαῶν Κουτσοβλάχων καὶ Ἀλβανῶν. Χάρις καὶ εἰς τὸν ἄφθονον χρυσὸν τὸν ὁποῖον ἐδαπάνησεν ἐπέτυχε πολλά. Ὁ ἐκπρόσωπος

ὅταν ὑπὸ συνθήκας ἐνθυμιζούσας παράστασιν ὀπερέττας, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀλβανικῆς Δημοκρατίας Ἀχμὲτ Ζώγου στεφόμενος τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1928 «βασιλεὺς» ὑπὸ τὰς εὐλογίας καὶ τὴν προστασίαν τῆς Ρώμης προσελάμβανεν τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ «Βασιλέως τῶν Ἀλβανῶν» κι' οὐχὶ τῆς Ἀλβανίας διότι διεξεδίκει ἔκτοτε διὰ τὴν ἐπικράτειάν του τὸ Μενίδι, τὸν Πόρον καὶ τὸ Σοφικό... Ἂς τονίσωμεν ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὅτι πρῶτον τὸ Βατικανὸν ἐξ ὅλων τῶν ἀνεξαρτήτων Κρατῶν ἔσπευσε ν' ἀποκαταστήσῃ ἐπισήμους σχέσεις μετὰ τοῦ νέου Βασιλείου καὶ Βασιλέως ὁ ὁποῖος σημειωτέον δὲν ἦτο κἂν Καθολικός, ἀλλὰ Μουσουλμᾶνος Σουννίτης.

τῆς 'Αγίας "Εδρας πατὴρ Faveyrial εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἀνεκάλυψε καὶ «ἐπλασάρισε» τὸν Μαργαρίτην ὅστις δραστηριώτατα κινηθεὶς πρὸς Βουκουρέστι ἐπέτυχε νὰ χρισθῇ ἐθναπόστολος τῶν Κουτσοβλάχων. 'Ο προσηλυτισμὸς τοῦ Βατικανοῦ ἐκδηλοῦται ζωηρότερα εἰς τὴν περιοχὴν Μοναστηρίου ἔνθα ἱδρύεται καὶ Καθολικὴ 'Επισκοπή. Εἶναι ἀνυπολόγιστος ἡ ζημία τὴν ὁποίαν ὑπέστη τὸ "Εθνος μας καὶ ἐκ τῆς δράσεως αὐτῆς τοῦ Καθολικισμοῦ. 'Ενσταλάζοντες οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Ποντίφηκος τὸ δηλητήριον εἰς τὴν ψυχὴν ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους ἡ δουλεία, ἡ κατωτέρα πνευματικὴ ἀνάπτυξις, ἡ πρωτόγονος οὕτως εἰπεῖν κατάστασις εἰς ἣν εὑρίσκοντο, εἶχε καταστήσει εὐάλωτον ἔδαφος, ἐπετύγχανον νὰ μετατρέπουν ἁγνοὺς "Ελληνας εἰς νέους γενιτσάρους τοῦ Πάπα. "Ενα μέσον τὸ ὁποῖον μετεχειρίζοντο ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ἐξαθλιωμένην ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν κακοδιοίκησιν περιοχὴν ἐκείνην, ἦτο καὶ τὸ χρῆμα. 'Η προσφορὰ χρυσίου — ὅπερ ἀφθόνως διετίθετο — ἦτο τὸ δέλεαρ καὶ χάρις εἰς αὐτὸ ὁ σκοπὸς ἐπετυγχάνετο εὐκόλως.

Γ. ΣΤΑΔΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΟΣ

'Αλλὰ ὡς σοβαρὸν ζήτημα τὸ Κουτσοβλαχικὸν ἀπαντᾶται τὸ πρῶτον κατὰ τὴν περίοδον 1880 – 1912. Εἶναι ἡ περίοδος τῆς ἐντατικῆς δράσεως καθολικισμοῦ καὶ Ρουμάνων.

'Ο 'Αβδοὺλ Χαμὶτ τὸ 1905 διὰ Σουλτανικοῦ ἰρραδὲ ἀναγνωρίζει τὴν ὕπαρξιν Κουτσοβλαχικῆς μειονότητος ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας του. Δέχεται δὲ τὴν ἵδρυσιν καθσρῶς Ρουμανικῶν σχολείων ὡς καὶ τὴν ὕπαρξιν 'Αρχιεπισκοπῆς εἰς Μοναστῆρι.

"Οταν ὁ Μακεδονικὸς ἀγὼν λαμβάνει χώραν τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος, ἐμφανίζονται καὶ Ρουμανικαὶ ἀνταρτικαὶ ὁμάδες αἱ ὁποῖαι ὄχι μόνον δέχονται συνεργασίαν μὲ τὰ 'Ελληνικὰ ἀνταρτικὰ σώματα ἀλλὰ καὶ τὰ καταδιώκουν ἐνῶ προβαίνουν εἰς σκληρὰ ἀντίποινα (1906) κατὰ «ἑλληνιζόντων», ὡς τοὺς ἐχαρακτήρισαν, Κουτσοβλάχων.

'Ο μέγας ὅμως σταθμὸς τοῦ Κουτσοβλαχικοῦ ἐσημειώθη τὸν 'Ιούλιον 1913 κατὰ τὴν διάσκεψιν τοῦ Βουκουρεστίου. 'Ο τότε πρωθυπουργὸς 'Ελευθέριος Βενιζέλος εὑρεθεὶς πρὸ μεγάλων ἀντιδράσεων διὰ τὴν ἱκανοποίησιν δικαίων αἰτημάτων τῆς δὶς ἐν τούτοις νικητρίας 'Ελλάδος εἰς δύο πολέμους διεξαχθέντας ἐντὸς 9 μηνῶν καὶ ἀντιμετωπίζων μίαν κατάστασιν ἐγκυμονοῦσαν εἰσέτι σοβαροὺς κινδύνους διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ὅσων ἐδημιούργησαν ἡ 'Ελ-

ληνική ἀνδρεία καὶ οἱ ποταμοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ αἵματος, ἠναγκάσθη νὰ προβῇ, προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀπόψεων τῆς Ἑλλάδος Ρουμανικὴν ὑποστήριξιν, εἰς ὀδυνηρὰς παραχωρήσεις ἐνδίδων εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Ρουμάνων.

Μεταξὺ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας καὶ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ρουμάνου πρωθυπουργοῦ ἀντηλλάγησαν δύο ἐπιστολαὶ αἵτινες καὶ ἀποτελοῦν σήμερον τὴν νομικὴν βάσιν τοῦ Κουτσοβλαχικοῦ ζητήματος(*).

Διὰ τῆς πρὸς τὴν ρουμανικὴν Κυβέρνησιν ἐπιστολῆς της ἡ Ἑλλὰς ἀναγνωρίζει τὴν ὕπαρξιν ἐντὸς τῶν κόλπων της ρουμανικῆς μειονότητος ἥτις εἶναι διεσπαρμένη εἰς τὰ ἐδάφη νεοπροσαρτηθεισῶν περιοχῶν ἀνηκουσῶν μέχρι τότε εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἔτι δὲ ἀναγνωρίζεται, πέραν τῶν ὅσων διεθνῶς ἰσχύουν διὰ τὰς μειονότητας, ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸ δικαίωμα εἰς τὴν Ρουμανίαν νὰ ἐπιχορηγῇ ἡ ἰδία ἐκ

(*) Αἱ ἐν λόγῳ ἐπιστολαὶ ἔχουν οὕτω:

«Ἡ Α. Ε. ὁ κύριος Τάκε Μαγιορέσκο, Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς Ρουμανίας, πρῶτος πληρεξούσιος τῆς Βασιλικῆς Κυβερνήσεως τῆς Ρουμανίας ἐν τῇ ἐν Βουκουρεστίῳ Συνδιασκέψει, πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν κύριον Ἐλευθέριον Βενιζέλον Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑλλάδος, πρῶτον πληρεξούσιον τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐν τῇ ἐν Βουκουρεστίῳ Συνδιασκέψει.

«Ὡς συνεφωνήθη κατὰ τὰς ἡμετέρας διαπραγματεύσεις, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα, ἵνα, ἀποκρινομένη εἰς τὴν παροῦσαν διακοίνωσιν, εὐαρεστηθῇ νὰ μοῦ ἐπιβεβαιώσῃ ὅτι:

»Ἡ Ἑλλὰς συγκατατίθεται νὰ παράσχῃ αὐτονομίαν εἰς τὰς τῶν Κουτσοβλάχων Σχολὰς καὶ Ἐκκλησίας τὰς εὑρισκομένας ἐν ταῖς μελλούσαις Ἑλληνικαῖς Κτήσεσι καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν σύστασιν Ἐπισκοπῆς διὰ τοὺς Κουτσοβλάχους τούτους, τῆς Ρουμανικῆς Κυβερνήσεως δυναμένης νὰ ἐπιχορηγῇ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ εἰρημένα, ἐνεστῶτα ἢ μέλλοντα θρησκευτικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καθιδρύματα.

»Εὐαρεστηθῆτε νὰ δεχθῆτε κύριε Πρόεδρε τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου πρὸς Ὑμᾶς ὑπολήψεώς μου».

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου εἰς τὸ οὐσιῶδες αὐτῆς μέρος εἶχεν οὕτω:

«Ἀποκρινόμενος εἰς τὴν ὑπὸ σημερινὴν ἡμερομηνίαν ἐπιδοθεῖσαν ἀπὸ τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα διακοίνωσιν, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐπιβεβαιώσω τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι ὅτι:

»Ἡ Ἑλλὰς συγκατατίθεται νὰ παράσχῃ αὐτονομίαν εἰς τὰς τῶν Κουτσοβλάχων Σχολὰς καὶ Ἐκκλησίας τὰς εὑρισκομένας ἐν ταῖς μελλούσαις ἑλληνικαῖς Κτήσεσι καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν σύστασιν Ἐπισκοπῆς διὰ τοὺς Κουτσοβλάχους τούτους, τῆς Ρουμανικῆς Κυβερνήσεως δυναμένης νὰ ἐπιχορηγῇ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ εἰρημένα ἐνεστῶτα ἢ μέλλοντα θρησκευτικὰ καὶ ἐθνικὰ καθιδρύματα».

τοῦ προϋπολογισμοῦ της τὰ σχολεῖα, ἐκκλησίας καὶ ἄλλα εὐαγῆ ἱδρύματα. Εἰς ἐκτέλεσιν τῶν συμφωνηθέντων οἱ Ρουμᾶνοι ἀνεκάλυψαν αἰφνιδίως ὅτι εἰς 50 περίπου Ἑλληνικὰ χωρία ὑπῆρχον «Ρουμᾶνοι ἀδελφοί» καὶ ἤρχισαν τὴν γενναίαν ἐπιχορήγησιν τούτων διὰ ποσοῦ ἀρχικῶς 40.000 λιρῶν ἐτησίως, μετέπειτα δὲ αὐξηθέντος εἰς τὸ διπλάσιον.

Οὕτω ἐδημιουργήθησαν οἱ πρῶτοι σημαντικοὶ ἀνθελληνικοὶ πυρῆνες διότι τὸ χρῆμα ἐκεῖνο διετίθετο ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, κρατούσης χώρας, προπαγάνδαν. Παρὰ τὰ τεράστια ὅμως ποσὰ τὰ ὁποῖα οἱ Ρουμᾶνοι διέθεσαν, τ' ἀποτελέσματα ἦσαν μηδαμινὰ καὶ τοῦτο ὠφείλετο:

α) Εἰς τὴν ἔντονον ἀντίδρασιν τῶν γνησίων Κουτσοβλάχων οἱ ὁποῖοι ἐθεώρουν ἀπαράδεκτον εἰς τὴν Ἑλληνικωτάτην συνείδησίν των νὰ χαρακτηρίζωνται μὴ Ἕλληνες. Καὶ δὲν ἦσαν ὀλίγοι κι' ἐκεῖνοι ἐκ τῶν προσηλύτων οἵτινες ἀντιληφθέντες ὕπαρξιν χρήματος ἀπεμύζησαν ὅσον ἠδυνήθησαν ἀπὸ τοὺς προπαγανδιστὸς διὰ νὰ τοὺς ἐγκαταλείψουν εἶτα, ἐκπατρισθέντες.

β) Εἰς τὴν ἀσυνειδησίαν τῶν ὀργάνων τῆς Ρουμανικῆς προπαγάνδας. Τὰ ὄργανα ταῦτα ἔκαναν χρῆσιν σχεδὸν ἀνεξελέγκτως τῶν παχυλῶν αὐτῶν κονδυλίων ἐμφανίζοντες μαθητὰς ἀνυπάρκτους καὶ σχολεῖα ὅπου δὲν ὑφίσταντο, ἢ πρὸς μεγαλυτέραν των ἀποθησαύρισιν κατήργουν καί τινα σχολεῖα τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις εἰς τοὺς ἐν Βουκουρεστίῳ προϊσταμένους των ἐνεφάνιζον ὡς ὑπάρχοντα ἐν ἐνεργῷ δράσει.

Ὅταν τὸ 1917 οἱ Ἰταλοὶ κατέλαβον τὴν Ἤπειρον, ἀφυπνίσθη ἡ Καθολικὴ συνείδησις τῶν Κουτσοβλάχων ἐκείνων τοὺς ὁποίους τὸ Βατικανὸν εἶχε προσηλυτίσει ὀλίγον ἐνωρίτερον. Τότε οἱ Κουτσοβλάχοι ἐνεθυμήθησαν ὅτι ἦσαν Ἰταλοί. Ἀλλὰ καὶ τὸ Βουκουρέστι δὲν ἐπεθύμει ν' ἀπωλέσῃ τὸ «παιχνίδι» διὰ τὸ ὁποῖον ἄλλωστε τόσας διπλωματικὰς ἐνεργείας ἄλλοτε κατέβαλε καὶ τόσον εἶχε δαπανησει χρυσόν. Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1918 φθάνουν εἰς Κορυτσᾶν Ρουμᾶνοι ἐκ Ρουμανίας οἵτινες διὰ μιᾶς Δονκιχωτικῆς πράξεως ἀνεκήρυξαν τὴν «Ἀνεξάρτητον Δημοκρατίαν τῆς Ἠπείρου». Καὶ ναὶ μὲν αὕτη ὑπῆρξε θνησιγενὴς ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐπεσήμανε τὴν παρουσίαν τῆς Ρουμανίας εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην.

Κι' ἔκτοτε ἡ Ρουμανικὴ προπαγάνδα δὲν ἐννοεῖ ν' ἀποσυρθῇ τοῦ προσκηνίου. Τὸ 1931, χάρις καὶ εἰς τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους ὑπάρχουν 19 Ρουμανικαὶ Σχολαὶ μὲ 574 μαθητὰς Κουτσοβλάχους καὶ 5 000 Ἕλληνας μὴ Κουτσοβλάχους, ἐνῶ εἰς τὰ ἐν

λόγῳ σχολεῖα ἡ προπαγάνδα δρᾶ ὑπὲρ τῆς Ρουμανίας καὶ ἐναντίον τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Δ) Η ΔΡΑΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗΝ

Κατὰ τὴν Κατοχὴν ὁ Ἀλκιβιάδης Διαμάντης προερχόμενος ἐκ Σαμαρίνας, ἐμφανίζεται εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ κινεῖται διὰ νὰ ἐπιτύχῃ αὐτονομίαν τῶν Κουτσοβλάχων. Ἐνθυμεῖται ὅτι οἱ Κουτσοβλάχοι ἔχουν λατινικὴν τὴν προέλευσιν καὶ ἱδρύει τὴν Ρωμαϊκὴν λεγεῶνα. Κατορθώνει τότε νὰ ἐπιστρατεύσῃ περίπου 2.500 Κουτσοβλάχους καὶ μὲ τὴν σθεναρὰν ὑποστήριξιν τῆς Ἰταλικῆς στρατιωτικῆς Διοικήσεως Λαρίσης δρᾶ εἰς τὴν περιοχὴν Θεσσαλίας καὶ Ἀλιάκμωνος ἐπὶ τῷ σκοπῷ – ὡς ἐδηλοῦτο πρὸς τοὺς πάτρωνας Ἰταλοὺς – τῆς ἀνακαλύψεως ὅπλων κρυμμένων ὑπὸ Ἑλλήνων πατριωτῶν. Ἐν τῇ πραγματικότητι ὅμως διὰ νὰ προσηλυτίσῃ καὶ ἐκβιάσῃ συνειδήσεις ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῆς συλλήψεως καὶ παραδόσεώς των εἰς τὰς Ἰταλικὰς ἀρχὰς μὲ τὴν κατηγορίαν τοῦ κατόχου ὅπλου. Οὕτω, συγκεντρώνων ὑπογραφὰς «Κουτσοβλάχων» ἐπιδιώκει τὴν ἀνακήρυξιν Ἀνεξαρτήτου Κουτσοβλαχικοῦ Κράτους. Ἡ ἀντίδρασις τῶν πατριωτῶν Ἑλλήνων καὶ ἰδίᾳ τῶν Κουτσοβλάχων Ἑλλήνων μ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν κ. Εὐάγγελον Τοσίτσαν – Ἀβέρωφ (νῦν ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν) ἐματαίωσεν, εὐτυχῶς, τὰ τότε σχέδια τῶν Κουτσοβλάχων.

Ε) Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΙΣ

Σήμερον τὸ Κουτσοβλαχικὸν εὑρίσκεται θαμμένον. Παρὰ ταῦτα δὲν παύει ν' ἀποτελῇ ἓν σοβαρώτατον ζήτημα διὰ τὴν Ἑλλάδα. Διότι τί θὰ συμβῇ ἐὰν αὔριον βάσει τῶν ἐπιστολῶν 1913, ἐμφανισθοῦν οἱ κομμουνισταὶ καὶ ζητήσουν τὴν ἐπανασύστασιν τῶν σχολείων τῶν Κουτσοβλάχων ἢ ἐὰν παρωτρύνουν Κουτσοβλάχους κομμουνιστὰς τῆς περιοχῆς τῆς Πίνδου εἰς δρᾶσιν; Καὶ δὲν θὰ εἶναι ἀσφαλῶς ὀλίγοι ἐκεῖνοι οἱ ἐρυθροὶ οἵτινες ἀρκεῖ νὰ λάβουν ἐντολὴν ἀπὸ τὸ Κόμμα δια νὰ κινηθοῦν καὶ ἀξιώσουν τὸ «δικαιώματα» τῆς μειονότητος. Τὸ ζήτημα θὰ ἔχῃ ἀντίκτυπον σοβαρὸν εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἄμυναν τῆς χώρας δεδομένου ὅτι οἱ Κουτσοβλάχοι, ὑπολογιζόμενοι σήμερον εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 200.000, κατοικοῦν μίαν τῶν ζωτικωτέρων περιοχῶν τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου.

Τὸ Κουτσοβλαχικὸν ζήτημα δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται παρωνυχίς. Ἐν τῇ ὅλῃ ἱστορίᾳ του ἐσημείωσεν ἐκπληκτικὴν πρόοδον. Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν λαῶν μία ἑβδομηκονταετία εἶναι ἀπειροελάχιστον χρονικὸν διάστημα. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν χρονικὴν αὐτὴν περίοδον ἡ σταδιακὴ ἐξέλιξις τοῦ Κουτσοβλαχικοῦ ὑπῆρξεν ἁλματώδης.

—Ἴδομεν ὅτι τὴν πρώτην τεσσαρακονταετίαν (1870—1912) ἐνῷ δὲν ὑφίστατο τοιοῦτον ζήτημα, ὅμως ἐγεννήθη, ἠνδρώθη καὶ κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ μίαν χαλυβδίνην ἔπαλξιν, τὴν νομικήν του βάσιν.

Ἀπὸ τὴν βάσιν αὐτὴν ἐξορμᾷ διὰ τὴν κατάκτησιν καὶ ἐν διαστήματι τριακονταετίας (1913—1943) ἐκπορθεῖ ἁγνὰς ἑλληνικὰς ψυχὰς ἑδραιοῦται εἰς τὰ ἐπίκαιρα σημεῖα τῆς χώρας, ἐμφανίζει συμπαγῆ μειονότητα—τῆς ὁποίας τὰ δικαιώματα ἔχουν διεθνῆ ἀναγνώρισιν—καὶ φθάνει εἰς τὸ σημεῖον ν' ἀξιοῖ παντελῆ ἀνεξαρτητοποίησιν, ἤτοι δημιουργίαν Κράτους.

Τοῦτο ἀπετέλεσε καὶ τὴν θρασυτέραν ἐκδήλωσιν ἐξ ὅσων προέβησαν μέχρι τοῦδε οἱ Κουτσοβλάχοι. Διότι δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὰ θεμιτὰ δικαιώματα μιᾶς μειονότητος ἡ δημιουργία Κράτους ἐν Κράτει (Cavaré. Dr. inter. Publ. 1258—Sibert 1507).

—Ἐὰν δεχθῶμεν τὴν ἄποψιν ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη τὸ Κουτσοβλαχικὸν διέρχεται «φάσιν» καὶ βαίνει πρὸς τὴν σταδιακήν του ἐξέλιξιν θὰ πρέπει φυσιολογικῶς ν' ἀναμένωμεν ὅτι μετὰ μίαν τριακονταετίαν θὰ ἔχῃ ὁλοκληρώσῃ τὰς ἐπιδιώξεις του καὶ θὰ κατορθώσῃ νὰ ἐπιτύχῃ αὐτονομίαν μιᾶς περιοχῆς ἱπποστὶ τῆς Πίνδου μας, δηλαδὴ περιοχῆς ἥτις ἀποτελεῖ τοὺς δύο πνεύμονας τῆς Ἑλλάδος.

Ὡς τοιοῦτον σοβαρὸν ζήτημα θὰ πρέπει ἡ Κυβέρνησις, τὰ ὄργανα ἀσφαλείας, οἱ στρατιωτικοὶ καὶ πᾶς ΕΛΛΗΝ νὰ τὸ ἀντιμετωπίζῃ ἤτοι ὡς μίαν γάγγραιναν ἥτις ἐνῷ σήμερον φαίνεται ἐξαλειφθεῖσα, ἐν τούτοις δὲν ἀναμένει εἰ μὴ τὴν ἀφορμὴν διὰ ν' ἀνακύψῃ καὶ ἐπαναρχίσῃ τὴν φθοροποιόν της δράσιν.

Μία τοιαύτη ἀφορμὴ θὰ δοθῇ ἀπὸ μίαν τυχὸν ἔγκρισιν, κατόπιν τῆς ἀποκαταστάσεως ὁμαλῶν διπλωματικῶν σχέσεων μετὰ τῆς Κομμουνιστικῆς Ρουμανίας, ἱδρύσεως Προξενείων εἰς Ἰωάννινα, Γρεβενὰ καὶ ἀλλαχοῦ. Τοῦτο πρέπει ν' ἀποφευχθῇ πάσῃ θυσίᾳ. Μία ἄλλη ἀφορμὴ δυνατὸν νὰ εἶναι ἡ «κίνησις» Κουτσοβλάχων διὰ τὴν ἀπόδοσιν ἀνεγνωρισμένων δικαιωμάτων, παρορμουμένων πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς Μόσχας. Ἀλλὰ διατί μόνον ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ οὐχὶ καὶ τῆς Ἀγγλίας ἢ καὶ Τουρκίας ὁ δάκτυλος δὲν εἶναι εἰς θέσιν ν'

ἀνακινήσῃ τὸ Κουτσοβλαχικόν ; Μήπως ἡ Ἀγγλία πρὸ διετίας, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀνακινηθέντος ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος Κυπριακοῦ, δὲν ἔκαμε σαφῆ ὑπαινιγμὸν ἀπειλήσασα ἐμμέσως τὴν Ἑλλάδα «ὅτι συμφέρον της εἶναι νὰ σιωπᾷ διότι ἔχει ἐντὸς τῶν κόλπων της μειονότητας αἱ ὁποῖαι ἂν ζητήσουν καὶ λάβουν τὰ δικαιώματά των θὰ σημαίνῃ τοῦτο τὴν πλήρη διάλυσιν τοῦ Κράτους μας..» ;

Γ. Η ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΣ

Ταύτην συνιστοῦν οἱ Πομᾶκοι τῆς Δυτ. Θράκης, ὡς καὶ οἱ Μουσουλμᾶνοι «Τοῦρκοι» Δυτ. Θράκης καὶ τῆς Δωδεκανήσου.

Α) ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΤΗΣ ΠΟΜΑΚΙΚΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΟΣ

Οἱ Πομᾶκοι, μειονότης ἱστορουμένη ἀπὸ τῆς πρὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἐποχῆς, κατοικεῖ σήμερον εἰς χωρία τοῦ ὀρεινοῦ συγκροτήματος τῆς Ροδόπης καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν νοτίως τῆς Φιλιππουπόλεως Βουλγαρικὴν καὶ τὴν ΒΑ Ἑλληνικὴν παραμεθόριον περιοχὴν τοῦ Νομοῦ Ξάνθης, γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα «ΤΖΕΜΠΕΛΙΑ». Ἡ περιοχὴ περιλαμβάνει τὰς Κοινότητας Μύκης, Ὡραίου, Σατρῶν, Γέρακα, Ἐχίνου, Κοτύλης καὶ Θερμῶν καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄλυσον ἀποκρήμνων βουνῶν, διασχιζομένων ὑπὸ δύο μεγάλων χειμάρρων, τοῦ Κουροῦ–Τσάϊ καὶ τοῦ χειμάρρου Ξάνθης Κοσύνθου. Ἡ ἔκτασις (6.500.000 στρέμματα) ἔχει πλούσιον ὑπέδαφος (χρώμιον, γαληνίτην, μαγγάνιον καὶ ἀνθρακοφόρα κοιτάσματα)(*) καὶ ἀξιόλογον ἐμπορεύσιμον δασικὴν βλάστησιν. Ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως «Πομᾶκοι» παραμένει ἀκαθόριστος. Ὁ ἱστορικὸς Κ. Ἄμαντος ἀποδίδει τὴν λέξιν εἰς τὸ ὅτι οὗτοι κατώκουν τὴν «Πόμα» ἀρχαίαν θρησκευτικὴν τοπωνυμίαν. Ὁ Μύρτος Ἀποστολίδης, λόγῳ τῆς καταλήξεως «ακ» τὴν χαρακτηρίζει Τουρκικὴν λέξιν ἀγνώστου σημασίας, οἱ δὲ Βούλγαροι ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ ὀνομασία «Πομᾶκοι» ἐδόθη εἰς τούτους λόγῳ τοῦ ὅτι ἐβοήθησαν τοὺς Τούρκους εἰς τὴν καταστολὴν τῶν Βουλγαρικῶν κινημάτων κατὰ τὸ ἔτος 1876 καὶ ἐκ τῆς σημασίας τῶν Βουλγαρικῶν λέξεων «Πομάγκαμ» καὶ «Πόμοστ», αἵτινες σημαίνουν ἀντιστοίχως «βοηθῶ» καὶ «βοήθεια». Ὡς πρὸς τὴν καταγωγήν των οὐδὲν βέβαιον καὶ θε-

(*) Γάλλοι μεταλλεολόγοι ἀπεκάλυψαν ὅλως προσφάτως τεραστίας ἐκτάσεις κοιτασμάτων ἀσφάλτου πλουσιώτατης εἰς περιεκτικώτητα πισσουρανίτου (θεωρουμένου ὡς γνωστὸν ὑπὸ τῶν ἀτομικῶν ἐπιστημόνων ἰσχυροτέρου τοῦ Οὐρανίου) ἐνῶ πιστεύεται ἀπολύτως ὅτι ἡ περιοχὴ εἶναι καὶ πετρελαιοῦχος.

τικὸν ὑπάρχει. Κατὰ τὸν ἱστορικὸν Κ. Ἄμαντον (Οἱ Βόρειοι γείτονες τῆς Ἑλλάδος σελ. 44 καὶ Βυζαντινὴ Ἱστορία τόμος Β΄ σελ. 289) οἱ Πομᾶκοι τῆς Ροδόπης, ἤτοι οἱ Σλαυόφωνοι Μωαμεθανοὶ αὐτῆς, δὲν εἶναι καθαροὶ Σλαῦοι ἢ Βούλγαροι, ἀλλὰ μῖγμα τῶν παλαιοτέρων Τούρκων, Σλαύων καὶ Ἑλλήνων καὶ ἴσως οἱ Τοῦρκοι τῆς Ἀχριδοῦ (δηλ. Ροδόπης) νὰ εἶναι πρόγονοι τῶν Πομάκων. Κατὰ τὸν Albert Dumont («οἱ Βούλγαροι» 1881 σελ. 94), οἱ Πομᾶκοι ἔχουν τύπον μὴ ὁμοιάζοντα οὔτε πρὸς τοὺς Βουλγάρους, οὔτε πρὸς τοὺς Σέρβους, ἀλλὰ εἶναι ἰδιαιτέρα ρωμαλέα φυλὴ ἣν τὸ ὄρος Ροδόπη ἐπροστάτευσεν ἀπὸ πάσης ἐπιμιξίας.

Κατ᾽ ἄλλους ὑποτίθεται, ὅτι εἶναι Βούλγαροι ἐξισλαμισθέντες ἢ ὅτι κατάγονται ἐκ τῶν, κατὰ τὸν ΙΑ αἰῶνα, διαβάντων τὸν Δούναβιν καὶ ἐγκατασταθέντων Κουμάνων καὶ Πετσενέγων, οἵτινες ἐκχριστιανισθέντες ἐξεσλαυίσθησαν καὶ κατόπιν ἐξισλαμίσθησαν. Ἄλλοι πάλιν, ἀφορμὴν λαμβάνοντες ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Τσέχου Γκάϊτλερ ἐκδοθεισῶν «Παραδόσεων καὶ ἀσμάτων τῶν Πομάκων» (Πράγα 1878) ὑπολαμβάνουν αὐτοὺς ὡς ἀπογόνους τῶν Θρακῶν, τῆς πολεμικῆς Φυλῆς τῶν Ἀγριάνων οἰκούντων τὴν Ροδόπην καὶ εἰς τὰ πέριξ τῶν πόλεων Λόβεα, Πλεύνας καὶ Ὀρεχόβου.

Παλαιότερον ἀνήρχοντο εἰς 400.000,ἤδη ὅμως(*) δὲν ὑπερβαίνουν τὰς 25.000. Τὴν αὐτὴν γνώμην ὑποστηρίζουν καὶ οἱ Ἀθ. Παπαευγενίου (Β. Ἑλλὰς—Μειονότητες 1946), Π. Παπαχριστοδούλου (Οἱ Πομᾶκοι 1948), Κ. Κουρτίδης (Ἱστορία Θράκης), ὅστις θεωρεῖ τοὺς Πομάκους ὡς ἀπογόνους τῶν ἀρχαίων Θρακῶν καὶ ἴσως τῶν Βησσῶν Θρακῶν ἢ τῶν Δίων, οἵτινες κατοικοῦσαν τὴν Ροδόπην καὶ ὁ Μύρτος Ἀποστολίδης, ὅστις τοὺς χαρακτηρίζει ὡς Ροδοπαίους Θρακοέλληνας.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ Πομᾶκοι εἶναι οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς Ροδόπης καὶ ἀπόγονοι τῆς πασιγνώστου Θρακικῆς φυλῆς τῶν Ἀγριάνων ἢ Ἀχριάνων, ἥτις ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων διέμενεν εἰς τὰ ὀρεινὰ τῆς Ροδόπης καὶ ἔζη κυρίως μὲ τὴν κτηνοτροφίαν.

Οἱ Ἀγριᾶνες, κατὰ τὸν Θουκιδίδην (ΙΙ, 36), ὄνομα καθαρῶς Ἑλληνικὸν ἢ ἄλλως Ἀγράϊοι ἢ Ἀγρυεῖς, ἐφημίζοντο ὡς ἐπιδέξιοι ἀκοντισταὶ καὶ πλὴν τῆς κτηνοτροφίας, ὡς κύριον βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα, ἤσκουν καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ μισθοφόρου εἰς τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς Μακεδόνας καὶ τοὺς Ρωμαίους.

Ἡ ὀνομασία Ἀχριάνοι ἢ Ἀχριανοὶ πιθανὸν νὰ προῆλθε καὶ ἀπὸ τὸν τόπον διαμονῆς των, τὸ ὄρος Ροδόπη ὅπερ παρὰ Βυζαντινοῖς ἐκαλεῖτο καὶ Ἀχριδὼ ἢ Ἀχριδύς. Ἄλλωστε πλεῖστοι ὅσοι Πο·

---

*) » κατοικοῦντες εἰς Ἑλλάδα.

μᾶκοι καὶ σήμερον ἀποκαλοῦν ἑαυτοὺς «Ἀχριάν». Εἰς τὴν Ξάνθην ὑφίσταται συνοικία ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «Ἀχριὰν - Μαχαλέ», ἐνῶ εἰς τὴν Κοινότητα Ὡραίου ὑπάρχουν Πομακικὰ χωρία, ἅτινα διατηροῦν καθαρῶς Ἑλληνικὰ ὀνόματα ὡς τὸ «Θεοτόκιον» καὶ τὸ «Σταμάτιον» Ἕτερα δείγματα τῆς πιθανότητος,κατὰ τὰ ὡς ἄνω, ἑλληνικῆς προελεύσεώς των εἶναι ὅτι μέχρι σήμερον μεταξὺ τῶν Πομακικῶν χωρίων Μύκης καὶ Κενταύρου, τοῦ Νομοῦ Ξάνθης, ὑπάρχει θέσις καλουμένη «τὰ χωράφια τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου» καὶ βορείως τοῦ Πομακικοῦ χωρίου Δημάριον σώζονται ἐρείπια τὰ ὁποῖα οἱ κάτοικοι ὀνομάζουν «Τὰ ἐρείπια τῶν ἑπτὰ Μοναστηριῶν».

Ὡσαύτως ἕτερα στοιχεῖα ὑποστηρίζοντα τὴν ἄποψιν ὅτι οἱ Πομᾶκοι θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἀπόγονοι τῶν Ἀρχαίων Θρακῶν καὶ δὴ τῆς πολεμικῆς φυλῆς τῶν Ἀγριάνων ἢ Ἀχριάνων, εἶναι τὰ ἔκδηλα χαρακτηριστικὰ τῆς φυσιογνωμίας των, τὰ πανάρχαια Ἑλληνικὰ ἤθη καὶ ἔθιμά των καὶ τὰ γλωσσικὰ ὑπολείμματα τῆς σημερινῆς των ἰδιαιτέρας διαλέκτου, ἐξ ὧν ἄλλα μὲν παραμένουν ἄφθαρτα καὶ ἄλλα ὑπέστησαν γλωσσικήν τινα μετάπλασιν, χωρὶς νὰ ἀποξενωθοῦν τῆς ἀρχικῆς Ἑλληνικῆς των ρίζης ὡς π. χ. κόκκαλο, σκάλα, σταφύλια, λειβάδια, παράθυρο, παράπονον, ἔργον, ὀρὺς (ὄρυζα), κανὼν (νόμος), ἀργὰτ (ἐργάτης), ἀρέσβαμ (ἀρέσκω), ἀνήσβαμ (ἀρνοῦμαι), ντέξαμ (δέχομαι), κ.λ.π.

Ὁ ἐξισλαμισμὸς τῶν Πομάκων

Ὁ ἐξισλαμισμὸς τῶν Πομάκων ἤρχισεν ἐπὶ Σελὴμ Α' κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα καὶ συνετελέσθη περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἐπὶ Μωάμεθ Δ', ὅστις κατεδάφισε 218 ἐκκλησίας των καὶ 336 μοναστήρια καὶ παρεκκλήσια ἐπὶ τῆς Ροδόπης. Εὑρήματα διάφορα ὡς π. χ. ἐπιτύμβιοι πλάκες μὲ Ἑλληνικοὺς χαρακτῆρας, ἐρείπια Βυζαντινῶν ναῶν, κιονόκρανα μὲ σταυρούς, Ἑλληνικαὶ ὀνομασίαι ὀροσήμων κ.λ.π. μαρτυροῦν εὐγλώτως τὴν Ἑλληνοχριστιανικὴν καταγωγὴν τῶν Πομάκων. Κατὰ Μύρτον Ἀποστολίδην (Ἀρχεῖον Θράκης σελ. 116) οἱ Πομᾶκοι ἐβαρύνθησαν τὰ δεινὰ τῆς δουλείας ὡς ραγιάδες δι' ὃ καὶ ἀπεφάσισαν ὁμογνωμόνως νὰ προσέλθουν εἰς τὸν Μωαμεθανισμόν. Ἠκολούθησαν δηλαδὴ τὸ παράδειγμα τῶν Βογιάρων τῆς Βουλγαρίας ὅτε πολλοὶ τούτων μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς χώρας των εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, διὰ νὰ σώσουν τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν των ἠσπάσθησαν τὸν Μωαμεθανισμόν.

Ὡς πρὸς τὸ ἱστορικὸν τῆς ἀλλαξοπιστίας των, ὁ Ν. Κωνσταντόπουλος ἀναφέρει ὅτι πάντες οἱ Φύλαρχοι Πομᾶκοι, κοινοτάρχαι

καὶ πρόκριτοι κατῆλθον μετὰ τῶν ἱερέων ἀπὸ τὴν Ροδόπην εἰς τὴν Φιλιππούπολιν καὶ παρουσιασθέντες εἰς τὰς θρησκευτικὰς καὶ πολιτικὰς Ἀρχὰς τῶν Τούρκων, ἐδήλωσαν τὴν ἀπόφασίν των νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν Μωαμεθανισμόν.

Ἡ γλῶσσα των

Ἡ σημερινὴ γλῶσσα τῶν Πομάκων εἶναι κρᾶμα Ἑλληνικῆς, Βουλγαρικῆς καὶ Τουρκικῆς, μὲ βάσιν ὅμως τὴν Βουλγαρικήν, λόγω τοῦ γλωσσικοῦ ἐκβουλγαρισμοῦ των ὅστις ἤρχισε πολὺ πρὸ τοῦ ἐξισλαμισμοῦ των, μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ Στενημάχου διὰ τῆς συνθήκης Ἀνδρονίκου τοῦ Νεωτέρου καὶ Τσάρου Ἀλεξάνδρου ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1344.

Ἐκ τοῦ ὡς ἄνω γεγονότος οἱ Βούλγαροι διὰ λαογραφικῶν μελετῶν των προσεπάθησαν πλαστογραφοῦντες τὴν ἀλήθειαν νὰ ἀποδείξουν ὅτι οἱ Πομᾶκοι εἶναι Βούλγαροι.

Ἡ γλῶσσα ὅμως εἶναι μὲν ἐξωτερικὸν γνώρισμα τῆς φυλῆς ἀλλὰ δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ καὶ βάσιν διὰ τὴν κρίσιν περὶ τῆς ἐθνικότητος τῆς Φυλῆς. Κατὰ τὸν Zarde «ἡ γλῶσσα εἶναι ἀνεξάρτητος τῆς φυλῆς καὶ τῆς ἐθνότητος». Κατὰ τὸν Karl Steupp «ἡ γλῶσσα εἶναι ἄσχετος πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἔθνους» καὶ ὁ Στεφ. Νίκογλου εἰς τὸ σύγγραμμά του «Τὸ δικαίωμα τῶν λαῶν τοῦ διαθέτειν ἑαυτούς» (1928) λέγει : «εἶναι παράλογον νὰ θελήσῃ τις νὰ ἐξαρτήσῃ τὴν Φυλὴν ἢ τὴν ἐθνότητα τῆς φυλῆς ἐκ τῆς γλώσσης καὶ μόνον».

Ἡ συνειδητὴ τοποθέτησίς των

Οἱ Βούλγαροι τοὺς θεωροῦν ἤδη ὡς ἐξισλαμισθέντας Βουλγάρους ἢ σλαύους, οἱ δὲ Τοῦρκοι ὡς ὁμοφύλους των καὶ δη Πετσενέγους. Κατὰ τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ τῶν Βουλγάρων ἔχομεν νὰ ἀντιπαρατάξωμεν τὸ ἀναμφισβήτητον ἱστορικὸν γεγονὸς ὅτι εἰς τὴν τουρκοβουλγαρικὴν συνθήκην εἰρήνης τῆς 29-9-1913 ὑπάρχει προσηρτημένον μυστικὸν πρωτόκολλον δυνάμει τοῦ ὁποίου ἡ Βουλγαρία συγκατατίθεται ὅπως οἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Βουλγαρικῆς κατοχῆς τῆς Θράκης (1913) ἐκχριστιανισθέντες Μουσουλμᾶνοι, Πομᾶκοι ἐπανέλθουν εἰς τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν.

Πῶς θὰ ὑπέγραφε λοιπὸν τοιοῦτον ἔγγραφον ἡ Βουλγαρία ἐὰν οἱ Πομᾶκοι οὗτοι ἦσαν ἀρχικῶς Σλαῦοι ἢ καὶ Βούλγαροι ἐξισλαμισθέντες ; Τὸ ὅτι δὲ δὲν εἶναι Βούλγαροι τὸ ὁμολογεῖ καὶ ὁ Βούλ-

γαρος καθηγητὴς Στρασιμίρωφ, ὅστις εἰς τὴν ἐφημερίδα «Δνέβνια» τῆς Σόφιας τὴν 18-7-1915 ἔγραψεν ὅτι «εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἀφοπλισθοῦν οἱ Πομᾶκοι οἵτινες, ἐν ὅσῳ διατηροῦν τὰ ὅπλα των, θεωροῦν τὸ Βουλγαρικὸν καθεστὼς ὡς προσωρινόν»! Ἄλλωστε μελετῶντες τὴν ἱστορίαν τῶν Πομάκων βλέπομεν τὸ μῖσος τῆς φυλῆς αὐτῆς κατὰ τῶν Βουλγάρων, οἵτινες διὰ συνεχῶν ἐκδηλώσεων ἀντιτάσσονται σθεναρῶς εἰς τὰ κατακτητικὰ σχέδιά των. Οὕτω βλέπομεν τοὺς Πομάκους νὰ βοηθοῦν προθύμως τοὺς Τούρκους εἰς τὰς προσπαθείας των ὑπὲρ τῆς καταστολῆς τῶν ἐπαναστατικῶν κινημάτων τῶν Βουλγάρων. Κατὰ τὴν Ἀπριλιανὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1876 οἱ Πομᾶκοι βοηθοῦντες τοὺς Τούρκους, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομά των «Πομάγκαμ» τὸ ὁποῖον βουλγαριστὶ σημαίνει ἔρχομαι βοηθός, προέβησαν εἰς τὴν σφαγὴν χιλιάδων Βουλγάρων συγκεντρωμένων εἰς τὸ χωρίον Μπατάκ τῆς Ροδόπης. Ὅτε διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) καθίστατο αὐτόνομος ἡ Ἀνατ. Ρουμελία και παρεχωροῦντο εἰς αὐτὴν καὶ χωρία τινα τῶν Πομάκων οὗτοι ἐπαναστατήσαντες ἵδρυσαν ἀνεξάρτητον Δημοκρατίαν 21 χωρίων. Κατὰ τὸ 1885 μετὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Ἀνατ. Ρουμελίας μετὰ τῆς Βουλγαρίας, ἡ Δημοκρατία τῶν Πομάκων προσηρτήθη εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

Κατὰ τὰ ἔτη 1877-1878 ἠγωνίσθησαν μετὰ τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Ρώσων καὶ Βουλγάρων προξενήσαντες βαρέα πλήγματα εἰς αὐτούς. Κατὰ τὸ 1913 ἀντετάχθησαν κατὰ τῆς προσαρτήσεως τῆς Δυτ. Θράκης εἰς τὴν Βουλγαρίαν καὶ ἐπαναστατήσαντες κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν συζητήσεων Τούρκων καὶ Βουλγάρων ἐν Κων]πόλει, ἀνεκήρυξαν τὴν ἵδρυσιν τῆς ἐφημέρου, βέβαια, «Δημοκρατίας τῆς Κομοτηνῆς» ἐπικαλεσθέντες μάλιστα τὴν βοήθειαν τῶν Μεγ. Δυνάμεων τῆς Δυτ. Εὐρώπης καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Τέλος τὸ ἔτος 1918 οἱ ἐν τῇ Βουλγαρικῇ Βουλῇ Πομᾶκοι Βουλευταὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸν Γάλλον στρατηγὸν ἔγγραφον, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 31-12-1918 διεκτραγωδοῦντες τὰς Βουλγαρικὰς καταπιέσεις καὶ ζητοῦντες τὴν κατάληψιν τῆς Δυτικῆς Θράκης ὑπὸ Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων, διότι, ὡς ἔγραφον, «οἱ Ἕλληνες ἐδείχθησαν πάντοτε ἀπέναντι ἡμῶν φιλελεύθεροι καὶ ἀποτελοῦν Ἔθνος μὲ τὸ ὁποῖον δυνάμεθα κάλλιστα νὰ συμφωνήσωμεν καὶ θὰ ἠδύναντο νὰ μᾶς προστατεύσωσι συγχρόνως μὲ τοὺς συμπατριώτας των εὑρισκομένους ὑπὸ τὰς αὐτὸς μὲ ἡμᾶς συνθήκας». Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς τελευταίας Βουλγαρικῆς κατοχῆς τῆς Θράκης κατὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, τὸ προαιώνιον αὐτὸ μῖσος τῶν Πομάκων κατὰ τῶν Βουλγάρων

ἐκδηλοῦται παντοιοτρόπως. Οὕτω παρ' ὅλους τοὺς ἐκτοπισμούς, διώξεις καὶ καταπιέσεις τῶν ἐγκρίτων Πομάκων τῆς Θράκης, ὡς καὶ τοῦ τότε προέδρου τῆς Κοινότητος 'Εχίνου Ξάνθης Χατζῆ Ντελῆ Χασάν, ἀποβιώσαντος κατὰ τὴν πορείαν, τὴν πρὸς τὴν ἐξορίαν του, παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας ἐκβουλγαρισμοῦ τῶν ὀνομάτων τῶν Πομάκων ὡς π.χ. Σουλεϊμὰν εἰς Βόρις, Χασὰν εἰς Στογιάνεφ κλπ., παρ' ὅλην τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς θρησκείας των διὰ κλεισίματος τῶν τζαμιῶν των καὶ καταστροφῆς αὐτῶν ὡς π.χ. τῆς ἐκ βάθρων καταστροφῆς καὶ πυρπολήσεως, νύκτωρ, τοῦ μεγάλου καὶ πλουσίου τζαμιοῦ τῆς κεντρικῆς πλατείας τῆς Ξάνθης, οἱ Πομᾶκοι οὐ μόνον δὲν ὑπέκυψαν ἀλλὰ ἀντέδρασαν ποικιλοτρόπως. Εἰς τὸ Συνέδριον Εἰρήνης (1946) δι' ἐκπροσώπου των ἀπήτησαν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν πέραν τῆς 'Ελληνοβουλγαρικῆς μεθορίου διαβιούντων ἀδελφῶν των (100.000 περίπου) καὶ τὴν ἐνσωμάτωσιν τῆς περιοχῆς των εἰς τὴν 'Ελλάδα.

'Ο Τσέχος Βαλκανολόγος, καθηγητής, Κων]νος Γίρετσκι, διατελέσας καὶ ὑπουργὸς τῆς Βουλγαρικῆς ἡγεμονίας, εἰς τὸ ἔργον του «'Η Βουλγαρικὴ 'Ηγεμονία» γράφει τὰ ἑξῆς: Εἰς τὴν Ροδόπην, ἐκτὸς τῶν 'Ελλήνων τῆς Στενημάχου, ὅπου εὑρίσκονται ἄλλα ὑπόλοιπα τῶν Βυζαντινῶν πληθυσμῶν ὑπάρχουν ἐπὶ τοῦ ὄρους μεταξὺ τῶν Μουσουλμάνων Βουλγάρων καὶ μερικοὶ Μουσουλμᾶνοι ῞Ελληνες. Κατὰ τὰς ἀφηγήσεις τῶν Μουσουλμάνων χωροφυλάκων, οἱ ὁποῖοι μὲ συνώδευον, τὸ μέγα χωρίον Διάμποβα, νοτίως τῆς πόλεως Νευροκοπίου, κατοικεῖται ὑπὸ 'Ελλήνων, οἱ ὁποῖοι πρεσβεύουν τὴν Μουσουλμανικὴν θρησκείαν. 'Επίσης τὸ γειτονικὸν χωρίον Λόζαϊκ ὡς καὶ τὸ Κόρνικ θὰ εἶχον παρόμοιον πληθυσμόν, ὅστις πάντως ἐξεβουλγαρίσθη.

»Κατὰ τὴν παράδοσιν ὑπάρχει ἑλληνικὴ φλέβα εἰς τοὺς Πομάκους τοῦ ῎Ιμρος. 'Επίσης καὶ ἡ κώμη Περεστίτσα, σήμερον Βουλγαρικὴ ἐν μέσῳ τῆς ὀρεινῆς χώρας, ὅπου ἠκούομεν ὀνόματά τινα χωρίων προφανῶς 'Ελληνικῶν ὡς Μαυρατζῆ, Κόκκινο κλπ.»

Οἱ Πομᾶκοι οἱ ἐντὸς τῆς 'Ελληνικῆς ἐπικρατείας ἀνέρχονται εἰς 25.000 περίπου. Οὗτοι εἶναι ἐργατικώτατοι καὶ νομοταγέστατοι. μισοῦν τοὺς Βουλγάρους καὶ διαβιοῦντες ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ μετὰ τῶν 'Ελλήνων κατοίκων τῆς περιοχῆς ἀποτελοῦν τοὺς καλλιτέρους συνεργάτας τῶν 'Ελληνικῶν 'Αρχῶν 'Ασφαλείας καὶ τῶν δυνάμεων Στρατοῦ, συμβάλλοντες τὰ μάλα εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς Χώρας — καὶ εἰς τὴν περιοχὴν ἔνθα διαμένουν — ἐκ τῆς ὑπούλου δράσεως τοῦ Βορείου γείτονος.

Β) ΟΙ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΚΑΙ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Τρόπος μεταχειρίσεως αὐτῶν

Τῆς Δυτικῆς Θράκης οἱ Μουσουλμᾶνοι κάτοικοι διατελοῦν ἀπὸ 38 ἐτῶν ὑπὸ συνεχῆ Ἑλληνικὴν διοίκησιν, οἱ δὲ τῆς Δωδεκανήσου ἀπὸ 10ετίας ἀφ' ἧς ἡ Δωδεκάνησος ἡνώθη μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Εἰς Δυτικὴν Θράκην κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1951 ἐπὶ συνόλου πληθυσμοῦ 336.000 οἱ 77.000 ἦσαν Τοῦρκοι. Οἱ Μουσουλμᾶνοι κάτοικοι τῆς Δωδεκανήσου, κατὰ τὴν ἰδίαν ἀπογραφὴν ἀνέρχονται εἰς, 4937.

Ἐκ τῶν Τούρκων τῆς Θράκης πολὺ ὀλίγοι ὁμιλοῦν τὴν Ἑλληνικήν. Οὗτοι ἐν τῷ συνόλῳ των – ἐξαιρέσει Πομάκων – διατηροῦν τὴν ἐθνικήν των (Τουρκικὴν) συνείδησιν. Οὐδὲν οὐδέποτε παράπονον προεβλήθη ὅτι αἱ Ἑλληνικαὶ Ἀρχαὶ ἐπεδίωξαν ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον ἢ ἔστω καὶ εἰς μεμονωμένας περιπτώσεις ν' ἀλλοιώσουν ἢ ἐξασθενίσουν ταύτην.

Ἡ ἐλευθερία ἀσκήσεως τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων τῶν Μουσουλμάνων εἶναι ἀπόλυτος. Εἰς Κομοτηνὴν λειτουργεῖ ἀπὸ τῆς προσαρτήσεως τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἑλλάδα ἱεροσπουδαστήριον (Μενδρεσὲς) διὰ τὴν θρησκευτικὴν μόρφωσιν τῶν θρησκευτικῶν λειτουργῶν τῆς μειονότητος, προσφάτως δὲ ἱδρύθη καὶ δεύτερον ἐν Ἐχίνῳ (Ξάνθης) διὰ τοὺς Πομάκους. Μουφτῆδες ὑπάρχουν ἐν Κομοτηνῇ, Ξάνθῃ, Διδυμοτείχῳ καὶ Ρόδῳ. Οὗτοι διορίζονται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οὐδὲν διάβημα ἐγένετο ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων Θράκης καὶ Δωδεκανήσου, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπιθυμοῦσα νὰ δοθῇ ἔτι μείζων ἐλευθερία εἰς τὴν Μουσουλμανικὴν μειονότητα, κατήρτισεν, ὅλως αὐτοπροαιρέτως, σχέδιον Νόμου διὰ τὴν δι' ἀμέσου καθολικῆς ψηφοφορίας, ἐφεξῆς, ἐκλογὴν αὐτῶν.

Τὴν Βακουφικὴν καὶ Κοινοτικὴν περιουσίαν τῆς μειονότητος διαχειρίζονται διαχειριστικαὶ Ἐπιτροπαὶ συνεστημέναι διὰ Νόμου. Ἐκλέγονται δὲ αὗται διὰ καθολικῆς μυστικῆς ψηφοφορίας τῶν μουσουλμάνων κατοίκων, τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως περιοριζομένης εἰς τὴν ἄσκησιν ἐπ' αὐτῶν ἁπλῆς ἐποπτείας καὶ ἐλέγχου. Οὕτω οἱ Μουσουλμᾶνοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀπολύτως κύριοι τῆς περιουσίας, των διαχειριζόμενοι ταύτην ἀπολύτως ἐλευθέρως καὶ κατὰ βούλησιν

γεγονὸς ὅπερ δὲν συμβαίνει εἰς τοὺς ὑπὸ Ἀγγλικὴν σήμερον διοίκησιν Τούρκους κατοίκους τῆς Κύπρου.

Αἱ Σχολικαὶ Ἐφορίαι ἐκλέγονται ἐλευθέρως ὑπὸ τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων καὶ λοιπῶν συνεισφερόντων διὰ τὸ Σχολεῖον. Οἱ διδάσκαλοι διὰ μὲν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ Ἑλληνιστὶ διδασκόμενα μαθήματα διορίζονται ὑπὸ τοῦ Κράτους ἢ ὅπου ἡ Κρατικὴ μέριμνα – ὡς ἄλλωστε συμβαίνει καὶ διὰ τὰ καθαυτὸ Ἑλληνικὰ σχολεῖα – δὲν ἐξαρκεῖ, διορίζονται ὑπὸ τοῦ Νομάρχου ὡς Κοινοτικοὶ μισθοδοτούμενοι ὑπὸ τῶν Κοινοτήτων, ἐπιβαρυνομένων δηλαδὴ καὶ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων, ὅπου αἱ Κοινότητες εἶναι μικταί. Διὰ δὲ τὰ Τουρκιστὶ διδασκόμενα μαθήματα, οἱ διδάσκαλοι διορίζονται ὑπὸ τῶν Σχολικῶν Ἐφοριῶν, Τοῦρκοι τὸ γένος Ἕλληνες ὑπήκοοι, μισθοδοτούμενοι ὑπὸ τῶν ἰδίων Ἐφοριῶν, τὰς ὁποίας ἐνισχύει οἰκονομικῶς τὸ Κράτος. Ἐπὶ πλέον ὅμως διὰ τὰ Τουρκιστὶ διδασκόμενα μαθήματα ἐστάλησαν εἰς Ἑλλάδα ὑπὸ τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως, κατόπιν συμφωνίας τῆς ἑλληνικῆς τοιαύτης, καὶ 24 δημοδιδάσκαλοι ἐκ Τουρκίας. Οἱ πλεῖστοι τῶν Τούρκων τούτων διδασκάλων ἀγνοοῦν παντελῶς τὴν Ἑλληνικήν, ἡ δὲ διεύθυνσις τοῦ Σχολείου ἀνήκει πάντοτε εἰς τὸν Μουσουλμᾶνον Ἑλληνικῆς ὑπηκοότητος διδάσκαλον. Ὡς πρὸς δὲ τὸ πρόγραμμα ἐκπαιδεύσεως ἰσχύει τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, διδασκομένων ἁπάντων τῶν μαθημάτων Τουρκιστί.

Εἰς μόνην τὴν Δυτ. Θράκην λειτουργοῦν 292 Τουρκικὰ Σχολεῖα Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως μὲ 12.599 μαθητάς. Ταῦτα ἔχουν διδασκάλους τῆς μὲν Τουρκικῆς 377 (353 ἐντοπίους καὶ 24 ἐκ Τουρκίας ἀφιχθέντας), τῆς δὲ Ἑλληνικῆς 181 ἐξ ὧν 45 εἶναι μόνιμοι.

Ἡ Ἑλληνικὴ διδάσκεται εἰς 206 Σχολεῖα. Ἑπομένως δὲν διδάσκεται εἰς 86.

Ὡς πρὸς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν, εἶναι γνωστὸν ὅτι αὕτη δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ οὔτε εἰς τοὺς Ἑλληνόπαιδας.

Ἡ μειονότης τῆς Δυτ. Θράκης δὲν ἐφρόντισε ν' ἀποκτήσῃ Σχολεῖον Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἐξαιρέσει τῶν δύο ἱεροσπουδαστηρίων της. Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἐν τῇ ἀπεριορίστῳ στοργῇ του πρὸς τοὺς Μουσουλμάνους ὑπηκόους του, ἐμερίμνησε διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἑνὸς μεγαλοπρεποῦς κτιρίου ἐν Κομοτηνῇ συντελεσθεῖσαν εἰς διάστημα τριῶν μόλις μηνῶν καὶ τὴν ἵδρυσιν τοῦ Γυμνασίου «Τζελὰλ Μπαγιάρ» ὅπερ προώρισται ν' ἀποτελέσῃ σὺν τῷ χρόνῳ μορφωτικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς μειονότητος. Ἅπαντα τὰ ἔξοδα ἀνεγέρσεως συντηρήσεως καὶ λειτουργίας βαρύνουν τὸν Ἑλληνικὸν προϋπολογι-

σμόν, τῶν μαθητῶν μὴ ὑποκειμένων εἰς τὴν καταβολὴν ο ὐ δ ὲ δ ι δ ά κ τ ρ ω ν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Ἕλληνας μαθητὰς ὁλοκλήρου τοῦ Κράτους.

Εἰς τὴν πρώτην λειτουργήσασαν κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1953—54 Τάξιν ἐδίδαξαν δύο ἐκ Τουρκίας μετακληθέντες καθηγηταί, ὑποδειχθέντες ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ἐν ἀγαστῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Ἑλλήνων συναδέλφων των.

Τ ο π ι κ ὴ Α ὐ τ ο δ ι ο ί κ η σ ι ς: Βάσει τῆς γενικῆς περὶ Δήμων καὶ Κοινοτήτων Ἑλληνικῆς νομοθεσίας, οἱ Μουσουλμᾶνοι μετέχουν ἐν ἴσῃ μοίρᾳ μετὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς κοινοὺς ἐκλογικοὺς συλλόγους εἰς τὰς Δημοτικὰς (*) καὶ Κοινοτικὰς ἐκλογάς.

Οὕτω συμβαίνει εἰς πλείστας ὅσας Κοινότητας ὁ Πρόεδρος νὰ εἶναι Τοῦρκος· εἰς ἄλλα Κοινοτικὰ Συμβούλια νὰ πλειοψηφοῦν Τοῦρκοι,εἰς δὲ τὰ Δημοτικὰ Συμβούλια τῶν μεγάλων πόλεων ἐκπροσωποῦνται κατ' ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἐν γένει μετέχουν ἐν ἀπολύτῳ ἰσοτιμίᾳ μὲ τοὺς Ἕλληνας τῶν ἀγαθῶν τῆς αὐτοδιοικήσεως, οὐ μόνον κατὰ τὸν Νόμον ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πράξει. Καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ Πάρεδροι οἱ διοριζόμενοι ὑπὸ τῆς διοικήσεως εἰς τοὺς ἐκτὸς ἕδρας Κοινότητος συνοικισμοὺς—τῶν ὁποίων ἐν τούτοις οἱ κάτοικοι συμμετέχουν εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν Κοινοτήτων ὡς ἐκλογεῖς καὶ ἐκλόγιμοι—προτείνονται ὑπὸ τῶν κατοίκων προτιμωμένων πάντοτε τῶν ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας ὑποδεικνυομένων. Τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα τῶν Μουσουλμάνων ἐκτελοῦνται ἀπολύτως ἐλευθέρως εἰς τὰ τζαμία των—μόνον ἐντὸς τῆς πόλεως Κομοτηνῆς ὑπάρχουν 17 τοιαῦτα—καὶ ὁ Χότζας τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὰ πατροπαράδοτα προσεύχεται ἀπὸ τὸν περίγυρον τοῦ μιναρὲ στεντωρείᾳ τῇ φωνῇ. Τοῦτο φυσικὰ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν μετακεμαλικὴν Τουρκίαν.

Χαρακτηριστικὸν τῆς πλήρους ἐλευθερίας τῆς ὁποίας χαίρουν οἱ Μουσουλμᾶνοι ὑπὸ Ἑλληνικὴν διοίκησιν, εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι οὐδέποτε ἐπὶ 38 ἔτη καθ' ἃ εὑρίσκονται οὗτοι ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας διεμαρτυρήθησαν ποτὲ ὅτι δὲν τυγχάνουν ἀπολύτως ἐλευθέρου καθεστῶτος, ἴσης μεταχειρίσεως πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ οὐδέποτε ἠκούσθη ἡ παραμικρὴ κραυγὴ διαμαρτυρίας οὐχὶ βεβαίως δι' ὁμαδικὴν καταπίεσιν ἀλλὰ ἔστω καὶ μεμονωμένον κροῦσμα κατα-

---

(*) Οἱ Τοῦρκοι Κομοτηνῆς — ὡς ἐκ προσωπικῆς ἀντιλήψεως γνωρίζομεν — ψηφίζουν ἅπαντες τὸν ἐπὶ εἰκοσιοκταετίαν συνεχῶς ἐκλεγόμενον Ἕλληνα Δήμαρχον κ. Μπλέτσαν ὅστις εἶναι, ἴσως κι' ἕνεκα τούτου, ὁ ἀρχαιότερος Δήμαρχος ἐν Ἑλλάδι.

πιέσεως ἑνὸς Μουσουλμάνου ὑπὸ ὀργάνου τῆς Ἑλληνικῆς διοικήσεως.

Ὁ θόρυβος τῆς Ἀγκύρας περὶ δῆθεν καταπιέσεων

Ἐν τούτοις ἀπὸ τοῦ 1953 ὅτε ἐτέθη ζήτημα Κύπρου, ἔχει ἐγερθῆ θόρυβος τεχνητὸς ὑπὸ ἀνευθύνων Τουρκικῶν παραγόντων, ἰδίᾳ δημοσιογραφικῶν ὀργάνων, οἵτινες προσπαθοῦν κατασυκοφαντοῦντες τὴν Ἑλληνικὴν διοίκησιν, νὰ ἐμφανίσουν ταύτην πρὸ τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης ὡς καταδυναστεύουσαν τοὺς Μουσουλμάνους κατοίκους τῆς Ἑλλάδος.

Τούτων ἐπὶ κεφαλῆς εἶναι ἡ ἐφημερὶς «Χουριέτ» τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὄπισθεν ταύτης εὑρίσκονται Τουρκικοὶ ὑπεύθυνοι κύκλοι—χωρὶς ἐν τούτοις νὰ γίνῃ ποτὲ ὑπ' αὐτῶν εὐθαρσῶς καὶ ἐντίμως ἐπίσημόν τι διάβημα μὲ συγκεκριμένα στοιχεῖα—ἰσχυριζόμενοι ὅτι «οἱ ἀδελφοὶ Τοῦρκοι» τῆς Δυτ. Θράκης τυγχάνουν κακῆς μεταχειρίσεως ἐκ μέρους τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν καὶ τοιαύτης ὥστε «ν' ἀναγκάζωνται» πολλοὶ Μουσουλμᾶνοι νὰ μεταναστεύουν καὶ ν' ἀναχωροῦν λάθρα εἰς Τουρκίαν.

Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ψεύδους τῶν καταγγελιῶν αὐτῶν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐδέχθη εὐνοϊκώτατα, λήγοντος τοῦ 1956, μίαν δημοσιογραφικὴν διεθνῆ ἔρευναν εἰς τὴν περιοχὴν Δυτ. Θράκης. Ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα δημοσιογράφοι ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ δώδεκα Ἄγγλοι διεπίστωσαν κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν των εἰς ὅλην τὴν περιοχὴν Δυτ. Θράκης ὅτι οἱ Τοῦρκοι διεβίουν ἐν ἀπολύτῳ ἰσονομίᾳ καὶ ἰσοπολιτείᾳ μετὰ τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν.

Ἡ ἀρχίσασα τὸ δυσφημιστικὸν ἔργον της προπαγάνδα ἀπὸ τοῦ 1953 προσεπάθησεν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ δημιουργήσῃ φοβίαν εἰς τὸν Μουσουλμανικὸν πληθυσμὸν τῆς Δυτ. Θράκης, ἀφ' ἑτέρου δὲ δι' ὑποσχέσεων νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι οἱ ἀποφασίζοντες νὰ μεταναστεύσουν εἰς Τουρκίαν θὰ ἐλάμβανον ἐκεῖ κτήματα καὶ θὰ ἀπέκτων οἰκονομικὴν ἄνεσιν. Ὅσοι παρεπείθοντο καὶ ἀνεχώρουν ἐξ Ἑλλάδος λάθρᾳ, ἐνεφανίζοντο ὑπὸ τοῦ Τουρκικοῦ Τύπου ὡς θύματα διωγμῶν τῶν Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν κι' ἔδιδον λαβὴν εἰς σφοδρὰν ἀνθελληνικὴν ἐκστρατείαν.

Ἐν τούτοις παρ' ὅλας τὰς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος καταβληθείσας προσπαθείας ἀπὸ Τουρκικῆς πλευρᾶς, ὅπως δημιουργηθῆ ἀναταραχὴ καὶ ἀνησυχία εἰς τὴν μειονότητα, ἐκ τῶν 100 καὶ πλέον χιλιάδων Τούρκων εἰς ὅσους ἀνήρχετο αὕτη, ὀλίγαι μόνον ἑκατοντάδες ἀτόμων ἀνεχώρησαν εἰς Τουρκίαν λάθρα. Ἔρευνα λεπτομερὴς

διεξαχθεῖσα τότε ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Γενικῆς Διοικήσεως Θράκης ἀπεκάλυψεν ὅτι λόγοι εἰς οὓς ὠφείλετο ἡ διὰ μὴ κανονικῆς ὁδοῦ μετανάστευσις ἀτόμων — ἥτις μετανάστευσις, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ἐπετρέπετο ἀπολύτως ἐλευθέρως ἀπὸ Ἑλλάδος εἰς Τουρκίαν — ἦσαν:

— Διὰ ν' ἀποφύγουν ἐπικειμένην στράτευσιν.

— Διὰ ν' ἀποφύγουν τὴν πληρωμὴν νομίμων ὀφειλῶν των πρὸς τὸ Δημόσιον ἢ τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν.

— Διὰ ν' ἀναζητήσουν καλυτέρους ὅρους διαβιώσεως συνεπείᾳ τῆς ἐνταθείσης στενότητος γῆς (στενότητος ηὐξημένης κατὰ πολὺ διὰ τοὺς Ἕλληνας).

— Ἡ ἔλλειψις ἐργασίας παρ' ἡμῖν καὶ ἡ ἀναζήτησις τοιαύτης ἀλλαχοῦ.

— Διὰ νὰ μὴ δώσουν λόγον ἐπὶ παραβάσεών των κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου.

— Πολλοὶ οὐδένα λόγον εἶχον.

Χαρακτηριστικὸν ὅμως τῶν ἀσυστάτων κατηγοριῶν τῶν Τουρκικῶν κύκλων περὶ τῶν δῆθεν καταπιέσεων εἶναι τοῦτο: Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς μειονότητος, θρησκευτικοὶ καὶ πολιτικοί, ἤτοι Μουφτῆδες, βουλευταί, Πρόεδροι τῶν Διαχειριστικῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Βακουφικῆς περιουσίας κ.λ.π. ἔσπευδαν ὅλως αὐθορμήτως νὰ ἐκδηλώσουν δημοσίᾳ καὶ κατὰ τὸν πλέον ἐπίσημον τρόπον τὴν πλήρη ἱκανοποίησίν των διὰ τὴν μεταχείρισιν τῆς ὁποίας ἐτύγχαναν οἱ Μουσουλμᾶνοι ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ τῶν ὀργάνων του, ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου μέχρι τοῦ κατωτάτου καὶ νὰ τονίσουν ὅτι ὅλα τὰ δημοσιεύματα τοῦ Τουρκικοῦ Τύπου ἦσαν τελείως ἀνυπόστατα.

Τὴν ἀσφαλεστέραν ὅμως ἀπόδειξιν τῆς ἀψόγου συμπεριφορᾶς τῶν ὀργάνων τοῦ Κράτους ἔναντι τῶν Μουσουλμάνων καὶ τοῦ ἀσυστάτου τῶν Τουρκικῶν κατηγοριῶν ἔδωσεν ἓν ἀξιοσημείωτον γεγονός. Ὀλίγους μόνον μῆνας μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς εἰς Τουρκίαν λαθρομεταναστεύσεως Μουσουλμάνων, ἤτοι ἀπὸ τοῦ Μαΐου 1954, ἤρχισαν οἰκειοθελῶς ἐπιστρέφοντες εἰς Ἑλλάδα οἱ παραπλανηθέντες φυγάδες ἐφοδιαζόμενοι διὰ διαβατηρίων τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου Κωνσταντινουπόλεως.

Οὗτοι, τόσον πρὸ τοῦ Ἕλληνος προξένου ἐν Τουρκίᾳ ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἐνταῦθα παλινόστησίν των, διέψευδον κατὰ τὸν πλέον κατηγορηματικὸν τρόπον ὅτι εἶχον ἀναχωρήσει συνεπείᾳ πιέσεως τῶν Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν καὶ διεκήρυσσον ὅτι τοὐναντίον μόνον εἰς Ἑλλάδα ὑφίσταται πραγματικὴ Δημοκρατία τ' ἀγαθὰ τῆς ὁποίας ἰσονόμως νέμονται, — Τοῦρκοι ἐκεῖνοι, — μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων πολιτῶν.

Ἐκ τῶν ὅσων ἐξετέθησαν χαρακτηριστικῶς ἐνδιαφέροντα εἶναι ὅτι:

1. Τὰ παράπονα κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως ἐξεδηλώθησαν τὸ 1952 δηλ. 33 ὁλόκληρα ἔτη ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἡ Ἑλλὰς διοικεῖ τὴν Δυτ. Θράκην καὶ εἰς μίαν ἐποχὴν καθ' ἣν αἱ Ἑλληνοτουρκικαὶ σχέσεις εὑρίσκοντο εἰς τὸ πλησιέστερον σημεῖον ἐγκαρδιότητός των. Ἀναμφιβόλως τὸ Κυπριακὸν ζήτημα δὲν εἶναι ξένον πρὸς τὴν δρᾶσιν καὶ τὰς αἰτιάσεις τῶν Τούρκων εἰς Δυτ. Θράκην.

2. Ὅτι ἐγένετο λαθρομετανάστευσις ἀτόμων Τούρκων Ἑλλήνων ὑπηκόων διὰ τὰ ὁποῖα ὅπως καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς πολίτας τῆς χώρας ἦτο καὶ εἶναι πάντοτε ἐλευθέρα ἡ ἀναχώρησις εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διὰ κανονικῶν διαβατηρίων τῶν ὁποίων ὅμως ἡ ἔκδοσις ἀπαιτεῖ, φυσικά, ὡρισμένας προϋποθέσεις ὡς, ἐκπλήρωσιν στρατολογικῶν ὑποχρεώσεων, βεβαίωσιν τῆς Ἐφορίας ὅτι δὲν ὀφείλει εἰς τὸ δημόσιον ἢ ὅτι δὲν διώκεται ἀπὸ τὸν Εἰσαγγελέα...

Τί νόημα λοιπὸν εἶχεν ἡ «λάθρα» ἀναχώρησις ἐξ Ἑλλάδος; Τί ἄλλο ἢ ὅτι τὸ ἄτομον δὲν ἦτο συνεπὲς πρὸς μίαν ἢ καὶ περισσοτέρας τῶν προαναφερθεισῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν χορήγησιν διαβατηρίου ἢ διότι τεχνηέντως τοῦ εἶχεν ἐξαφθεῖ εἴτε ἡ φοβία, εἴτε ἡ ὑπεραισιοδοξία διὰ μίαν εὐτυχῆ ζωὴν καὶ οἰκονομικὴν εὐρωστίαν ἥτις τὸ ἀνέμενεν ΜΟΝΟΝ ἐ ὰ ν δ ι έ β α ι ν ε λ ά θ ρ α τ ὸ ν Ἕ β ρ ο ν.

3. Ὅτι ἀνέκαθεν ἀνεχώρουν ἐκ Δυτ. Θράκης διὰ μόνιμον ἐγκατάστασιν ἐν Τουρκίᾳ μέλη της Μουσουλμανικῆς μειονότητος χωρὶς τοῦτο ν' ἀποτελέσῃ ποτὲ προηγουμένως ἀφορμὴν παραπόνων κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

4. Ὅτι ἡ λόγῳ αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Δυτ. Θράκης παρατηρουμένη στενότης γῆς ἤγαγεν εἰς αὔξησιν τῆς ἀξίας αὐτῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀραιῶς κατῳκημένην Ἀνατ. Θράκην (ἐν ἀναλογίᾳ 4 πρὸς 1) καὶ συνεπῶς ἡ ρευστοποίησις τῶν κτημάτων Δυτ. τοῦ Ἕβρου διὰ τὴν ἀγορὰν μεγαλειτέρων ἐκτάσεων Ἀν. τοῦ Ἕβρου ἦτο μία πρώτης τάξεως κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρησις.

Ἡ Ἑλλὰς τηροῦσα τὰς ἐκ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης ἐπιβαλλομένας ὑποχρεώσεις της ἔναντι τῶν Τούρκων κατοίκων τῆς Δυτ. Θράκης οἵτινες παρέμειναν ἐκεῖ εἰς ἀντιστάθμισμα τῶν μὴ ἀνταλλαξίμων Ἑλλήνων τῆς Κων)πόλεως ἀκολουθεῖ ἐν ταὐτῷ τὴν γραμμὴν τῶν ἐκπολιτιστικῶν παραδόσεών της ἐνῷ ἐξ ἄλλου εἶναι θεματοφύλαξ μιᾶς εἰλικρινοῦς φιλίας καὶ συμμαχίας, ὡς τὴν ἐπεδίωξε καὶ ἐπίστευσε, μετὰ τῆς Τουρκίας. Ἀντίθετος ἐκ διαμέτρου πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν συμπεριφορὰν εἶναι ἡ καθόλου τακτικὴ τῶν Τούρκων,

ὑπευθύνων τε καὶ ἀνευθύνων οἵτινες ὑποθάλπουν τὸ μῖσος, ποδοπατοῦν συνθήκας καὶ δημιουργοῦν νύκτας 6ης Σεπτεμβρίου 1955.

Κίνδυνοι ἐθνικοὶ δὲν ἐγκυμονοῦνται ἀπὸ τὴν ὕπαρξιν παρ' ἡμῖν τῆς Μουσουλμανικῆς μειονότητος.

Οἱ Πομᾶκοι εἶναι μία φυλὴ μουσουλμάνων μὴ συμπαθούντων τοὺς Βουλγάρους μετὰ τῶν ὁποίων γειτονεύουν. Δὲν συμπαθοῦν καὶ δὲν ἀκολουθοῦν ἐπίσης τοὺς κήρυκας τοῦ μίσους τῆς 'Αγκύρας καὶ Κων)πόλεως. 'Αγαποῦν τοὺς Ἕλληνας κι' εἶναι οἱ καλλίτεροι συνεργάται του. Καὶ ὄχι μόνον οἱ Ἕλληνες Πομᾶκοι ἀλλὰ καὶ οἱ Βορείως τῶν συνόρων μας κατοικοῦντες ἀδελφοί των τῆς Ροδόπης δὲν τρέφουν καλὰς προθέσεις ἔναντι τῶν Βουλγάρων. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ α' παγκοσμίου πολέμου εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ πλειονότης τῶν Πομάκων τῆς Ροδόπης ἐζήτησε ν' ἀποσπασθοῦν τῆς Βουλγαρικῆς ἐπικρατείας καὶ νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὴν 'Ελληνικὴν τοιαύτην. Δυστυχῶς οἱ τότε σύμμαχοι δὲν ἔστερξαν εἰς τὴν λύσιν ἐκείνην ἥτις σήμερον θὰ τοὺς εἶχεν ἐπιλύσει τὸ ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ ΝΑΤΟ τιθέμενον πρόβλημα τῆς ἀποτελεσματικῆς προστασίας καὶ ἀμύνης τῆς λωρίδος Στρυμόνος—Νέστου—Ἕβρου ἥτις ἑνώνει χερσαίως τὰ δύο Κράτη τοῦ συνασπισμοῦ, 'Ελλάδα καὶ Τουρκίαν.

'Αλλὰ καὶ οἱ Τοῦρκοι τῆς Δ. Θράκης καὶ Δωδεκανήσου δὲν ἀποτελοῦν κίνδυνον διὰ τὴν ἀσφάλειαν, πολλῷ δὲ μᾶλλον διὰ τὴν ἄμυναν τῆς χώρας. Πρόκειται περὶ φιλησύχων καὶ νομοταγῶν 'Ελλήνων πολιτῶν τοὺς ὁποίους ἡ ἐλευθέρα 'Ελληνικὴ διοίκησις, ὡς τὴν διαισθάνονται, ἡ πλήρης ἀνεξαρτησία τῆς ὁποίας ἀπολαμβάνουν καὶ ἡ κατὰ δίκαιον τρόπον ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης ὑπὸ τοῦ Κράτους μας, ἐπὶ πλέον δὲ ἡ τακτικὴ ἐπικοινωνία των μὲ τοὺς ἐν Τουρκίᾳ ἀδελφούς των, τοὺς ἔχουν πείσει ὅτι καλλιτέραν διοίκησιν, ἀπὸ ἐκείνην ἣν σήμερον ἔχουν ἐν 'Ελλάδι, δὲν θὰ εὕρουν ἐξ οὐδενὸς ἄλλου.

'Η Μουσουλμανικὴ μειονότης τῆς 'Ελλάδος εἶναι μία ἀνεπαίσθητος ἀβλαβὴς ἄκανθα εἰς τὸν μικρὸν δάκτυλον τοῦ Κρατικοῦ 'Ελληνικοῦ 'Οργανισμοῦ τῆς ὁποίας τὴν ὕπαρξιν αἰσθάνεται τὸ Κράτος μόνον ὅταν πιέσῃ ταύτην ἢ προσπαθεῖ ν' ἀναξέσῃ ὁ ὄνυξ τῆς 'Αγκύρας. 'Η μεγαλειτέρα ἐθνικὴ ζημία ἥτις δύναται νὰ προκύψῃ ἐκ τῆς ὑπάρξεως ταύτης, ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἡ Τουρκία εὑρίσκει ἔρεισμα νὰ θέτῃ—ὡς νομίζει—τὴν 'Ελλάδα ὑπόδικον πρὸ τῆς δημοσίας διεθνοῦς γνώμης. 'Αλλὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην διὰ τῆς γενομένης ἀπολύτως ἐλευθέρας δημοσιογραφικῆς διεθνοῦς ἐρεύ-

νης ἡ Τουρκία μᾶλλον ἐζημιώθη, ἀποκαλυφθεῖσα περιτράνως πρὸ τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης ὡς συκοφάντις.

Ἕν εἶναι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαιον ὅτι ἡ Μουσουλμανικὴ μειονότης ἐν Ἑλλάδι ἐν τῷ συνόλῳ της οὐδέποτε θὰ γίνῃ ὄργανον τυφλὸν τῶν ἐπιδιώξεων τῆς Ἀγκύρας· τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον αὕτη γνωρίζει ἀπὸ πολλοῦ καλῶς τόσον τὴν Ἄγκυραν ὅσον καὶ τὰς Ἀθήνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΟΝΟΝ

ΑΙ ΕΘΝΙΚΑΙ ΜΑΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ (*)

Α) ΟΡΙΣΜΟΣ - ΓΕΝΙΚΟΤΗΤΕΣ

—Ὑπὸ τὸν γενικὸν ὅρον Ε.Δ. νοοῦμεν τάς, ἐπὶ τῇ βάσει ἀδιασείστων ἐπιχειρημάτων (λόγων καὶ ἐμφανῶν αἰτίων), ἀξιώσεις Ἔθνους τινος διὰ τὴν παραχώρησιν εἰς αὐτὸ ἀναμφισβητήτων δικαιωμάτων του, σφετεριζομένων ἤδη, ἢ μὴ γενομένων παραδεκτῶν, ἀπὸ ἓν ἢ καὶ πλείονα ἐχθρικὰ ἢ φίλια πρὸς ἐκεῖνο Ἔθνη.

Κατ' ἀρχὴν αἱ Ε.Δ. ἀνάγονται εἰς τὸ γεωγραφικὸν πεδίον καὶ ἀφοροῦν εἰς ἕνα ἢ πλείονας ἐδαφικοὺς χώρους.

(*) Τὰ ἐν τῷ κεφαλαίῳ ἐκτιθέμενα ἀπηχοῦν γνώμας τοῦ συγγραφέως.

—Λ ό γ ο ι δημιουργοῦντες τάς βάσεις τῶν διεκδικήσεων εἶναι :

—Δημογραφικοί (*).
—Οἰκονομικοί.
—Τακτικῆς καὶ Στρατηγικῆς.
—Εθνολογικοί.
—Γεωγραφικοί.
—Αἰσθηματικοί.
—Ιστορικοί.
—Αρχῶν θεσπισθεισῶν ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν αὐτοπροαιρέτως διὰ λόγων δεσμευόντων αὐτούς.

Α ἴ τ ι α δικαιολογοῦντα ΕΔ εἶναι :

—Στρατιωτικά.
—Ασφαλείας συνόλου.
—Συμμαχίαι.

Καθ' ὅν τρόπον ἕν Ἔθνος διεκδικεῖ ἐξ ἄλλου ἢ ἐξ ἄλλων τὰ δικαιώματά του ταῦτα, εἶναι δυνατὸν κατ' ἀναλογίαν τὸ ὑπόδικον ἢ τὰ ὑπόδικα ἔναντι τούτου Κράτη νὰ διεκδικοῦν, ἀντιστοίχως, Ἐθνικὰ ἐδάφη τοῦ διεκδικοῦντος, βασιζόμενα εἰς τὰς ἰδίας των περγαμηνάς.

Ἐν τῇ διαμορφωθείσῃ σήμερον διεθνεῖ Κοινωνίᾳ ἔνθα ὁ νόμος τῆς ζούγκλας δημιουργεῖ καταστάσεις καὶ τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου εἶναι τὸ ἐπικρατέστερον, ὁ ἀγὼν διὰ τὴν Ἐθνικὴν ὕπαρξιν διεξαγόμενος ἀμειλίκτως ὑπὸ ἑκάστου Ἔθνους ἀποβλέπει :

—Τὸ μὲν εἰς τὴν ἐδαφικὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Κράτους εἰς ζωτικοὺς διὰ τὴν ἐπιβίωσιν καὶ ἐξέλιξίν του χώρους.

—Τὸ δὲ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν καὶ περιφρούρησιν τῶν ἤδη κατεχομένων, ἤτοι τῆς ἀκεραιότητός του.

Ἐν ταὐτῷ, εἷς εἰσέτι ἀγὼν σκληρὸς διεξάγεται διὰ τὴν κατοχύρωσιν ὑπὸ τοῦ Κράτους τῆς θέσεως ἥτις ἁρμόζει αὐτῷ ἐν μέσῳ ὅλων τῶν Κρατῶν τοῦ κόσμου ἕνεκα λόγων ἱστορικῶν, θυσιῶν αἵματος χάριν τοῦ πολιτισμοῦ, τίτλων δόξης, θέσεως Στρατηγικῆς κ.τ.τ.

Ἡ ὑπὸ τοῦ οἱουδήποτε Κράτους ἀσκουμένη ἐθνικὴ πολιτικὴ εἶναι μία διαρκὴς καὶ ἀέναος π ά λ η ἀποσκοποῦσα, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ νὰ προωθήσῃ εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐπιτυχίας τὰς Ἐθνικάς του βλέψεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸ ν' ἀντιπαλαίσῃ κι' ἐξουθενώσῃ τὴν καταβαλλομένην τάσιν, ἐκ μέρους τῶν ἐχόντων διεκδικήσεις ἐπὶ τῶν ἐδαφῶν του, ξένων Ἐθνῶν.

(*) Ἐφιστᾶται ἡ προσοχὴ τοῦ ἀναγνώστου εἰς τὰς ἀκροστιχίδας.

Τότε μόνον ὁ ἀγὼν οὗτος θὰ ἔχῃ ἐπιτυχῆ ἀποτελέσματα ἐφ' ὅσον θὰ ὀργανοῦται, θὰ διεξάγεται καὶ θ' ἀντιμετωπίζεται ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν δυνάμεων τῆς χώρας καὶ θὰ υἱοθετεῖται ὑφ' ὅλων τῶν Ἀστικῶν κομμάτων εὐθυγραμμιζομένης ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ συμφέροντος τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ ἑκάστοτε κυβερνῶντος κόμματος. Ἔξω τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς οἱασδήποτε ἐλευθέρας χώρας εὑρίσκεται τὸ Κ.Κ. αὐτῆς, τοῦ ὁποίου αἱ πολιτικαὶ φιλοδοξίαι φέρονται πρὸς τὴν ὑποδούλωσιν τῆς χώρας του εἰς μίαν ξένην Δύναμιν, τὴν Ρωσίαν.

Β) Η ΕΘΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΙΩΝ ΕΚ ΤΩΝ «ΜΕΓΑΛΩΝ» ΕΘΝΩΝ

—Εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὴν Ἐθνικὴν πολιτικὴν κατευθύνει πάντοτε μία ἀπὸ αἰώνων ὀργανωμένη διπλωματικὴ ὑπηρεσία ἡ τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις (Foreign Office) βοηθουμένη ὑπὸ μιᾶς σκοτεινῆς ὑπηρεσίας ἀποτελούσης τὸ Ὑπερκράτος, τῆς Ἰντέλιτζενς Σέρβις.

Χάρις εἰς ἀμφοτέρας τὸ μικρὸν Ἐλισσαβετιανὸν Κράτος τῆς Νοτίου Ἀγγλίας—τὸ ὁποῖον ἐστερέωσε κι' ἐμεγέθυνε ἡ ἔκνομος δρᾶσις τοῦ μεγάλου Ἄγγλου πειρατοῦ Φράνσις Ντραίηκ—ἐξειλίχθη ἐν διαστήματι τριῶν μόνον αἰώνων εἰς τὴν κραταιὰν Βικτωριανὴν Αὐτοκρατορίαν εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἥλιος οὐδέποτε ἔδυε.

Ἐν τούτοις δὲν ἦσαν ἀρκετοὶ τόσον οἱ δύο μεγάλοι παγκόσμιοι πόλεμοι καὶ ἡ ἀφύπνισις τῶν λαῶν τῆς οἰκουμένης ὅσον τὰ μεγάλα σφάλματα τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς διὰ νὰ περιέλθῃ ἡ ἄλλοτε πρώτη δύναμις ἐν τῷ Κόσμῳ, ἐν διαστήματι μόνον 40 ἐτῶν, εἰς μίαν τρίτην δύναμιν ἀνυπόληπτον, κατὰ πολὺ ἀσθενεστέραν τοῦ πάσης φύσεως δυναμικοῦ τῆς δευτέρας (ΕΣΣΔ).

Τὰ δύο μεγάλα κόμματα Συντηρητικὸν καὶ Ἐργατικὸν τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τοὺς δύο πόλους τῆς πολιτικῆς ἰδεολογίας δὲν ἔχουν τὴν ἰσχὺν ὅταν ἀλληλοδιαδόχως κυβερνοῦν τὴν χώραν ν' ἀκολουθήσουν ὡς πρὸς τὰ ἐξωτερικὰ καὶ Ἐθνικὰ ζητήματα τὰς προεκλογικάς των ἐπαγγελίας αἵτινες ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς δοξασίας καὶ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα ἑνὸς φιλελευθέρου, κατὰ βάθος εἰλικρινοῦς, καὶ ἐντίμου Λαοῦ.

Ἡ πολιτικὴ ζωὴ ἐν Ἀγγλίᾳ ὅσον κι' ἂν ἐμφανίζεται ἐλευθέρα εἶναι ὑποχείριος τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις καὶ τῆς Ἰντέλιντζες Σέρβις. Ἐὰν λάβῃ τις ὡς παράδειγμα τὸ Κυπριακόν, θέμα ὁλκῆς ἀπασχολοῦν ἀπὸ δεκαετηρίδων τὴν Αὐτοκρατορίαν, θὰ διαπιστώσῃ τὰς περὶ

αὐτὸ ἀξιοθρηνήτους παλινωδίας τῶν δύο 'Αγγλικῶν Κομμάτων.

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ τὸ 1931, τὸ κυβερνοῦν 'Εργατικὸν Κόμμα ἔλαβε σκληρὰ μέτρα καὶ κατέπνιξεν εἰς τὸ αἷμα τῶν Κυπρίων τὸ κίνημά των διὰ τὴν 'Ελευθερίαν. Τὸ Συντηρητικὸν Κόμμα, ὡς ἀντιπολίτευσις τότε, ἐπέκρινε δριμέως τὰς Κυβερνητικὰς ἐνεργείας δεχθὲν κατ' ἀρχήν, ὡς δίκαιον (ἀλλὰ μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην) τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων.

—22 ἔτη ἀργότερον καὶ κατὰ τὴν νέαν ἐπανάστασιν τῶν Κυπρίων εὑρέθη εἰς τὴν 'Αρχὴν τὸ Συντηρητικὸν Κόμμα. Διὰ σκληροτάτων μέτρων τοῦτο πλήττει τοὺς μαχομένους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των Κυπρίους ἐνῷ ἡ 'Αντιπολίτευσις ('Εργατικοὶ) διαμαρτύρεται καὶ ὑπερθεματίζει ἐντὸς κι' ἐκτὸς τοῦ Κοινοβουλίου ὑπὲρ τοῦ δικαίου τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ διακηρύττουσα—μὲ τὴν σειράν της τώρα καὶ αὐτὴ—ὅτι, ἐφ' ὅσον θὰ ἤρχετο εἰς τὴν 'Αρχὴν θὰ παρεῖχεν εἰς τοὺς Κυπρίους Αὐτοδιάθεσιν.

'Ο ἀγὼν διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Κύπρου θὰ εἶναι τραχὺς καὶ μακρός. Θὰ διέλθῃ πλεῖστας ὅσας φάσεις. Οὐδεὶς ἀπὸ τοῦδε εἶναι δυνατὸν νὰ προβλέψῃ τὸ εἶδος καὶ τὴν φύσιν τῶν φάσεων αὐτῶν. Ἕν, ἐν τούτοις εἶναι βέβαιον : μία στερεότυπος πτυχὴ ἑκάστης φάσεως θὰ εἶναι ἡ «θέσις» τῆς 'Αγγλικῆς 'Αντιπολιτεύσεως—καὶ φυσικὰ καὶ τοῦ φιλίου της Τύπου, εἴτε περὶ 'Εργατ. εἴτε Συντηρ. πρόκειται, «παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν μαχομένων Κυπρίων», μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι ἐφ' ὅσον θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἀρχὴν «θὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ δίκαιον αἴτημα αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ...»

'Εν συμπεράσματι παρατηρεῖται ὅτι ἐν 'Αγγλίᾳ ἡ 'Εθνικὴ πολιτικὴ δὲν ἀνήκει ὡς δικαίωμα εἰς τὸν 'Αγγλικὸν Λαὸν καὶ τὰ ἐκπροσωποῦντα αὐτὸν 'Εθνικὰ κόμματα, ἀλλ' εἰς δυνάμεις σκοτεινὰς αἵτινες μόναι κατευθύνουν τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς χώρας, ποδηγετούμεναι ὑπὸ τῆς 'Εθνικῆς ἀνάγκης τῆς παντὶ σθένει συγκρατήσεως τῶν ὑπολειμμάτων τῆς μωσαϊκῆς αὐτοκρατορίας.

—Εἰς τὴν Γαλλίαν δὲν ὑφίσταται σαφὴς σταθερὰ καὶ ὁμόγνωμος 'Εθνικὴ πολιτική, ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν.

Κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Βιετνὰμ ἥτις ἔσεισεν ἐκ θεμελίων τὴν Γαλλικὴν ἀποικιακὴν αὐτοκρατορίαν, τὰ ἀστικὰ κόμματα δὲν εὑρέθηθησαν ὅλα σύμφωνα ἐπὶ τῆς τηρητέας ἐθνικῆς γραμμῆς, δὲν ἀντιμετώπισαν ἡνωμένα καὶ σθεναρῶς τὸν πόλεμον ἐκεῖνον, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν πλήρη ἧτταν τῆς Γαλλίας εἰς 'Ινδοκίναν.

—'Ως πρὸς τὴν Ρωσίαν, τὰ πράγματα ἔχουν ἄλλως. Ἅπαξ καὶ καθωρίσθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Πέτρου ἐν τῇ πολιτικῇ δια-

θήκη του ἡ Ἐθνικὴ πολιτικὴ τῆς χώρας, οἱ ἑκάστοτε διευθύνοντες τὰς τύχας τῆς Αὐτοκρατορίας ἐτήρησαν τὴν αὐτὴν γραμμὴν ἀποβλέποντες εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὑποθηκῶν τοὺ «Μεγάλου Τσάρου». Ἡ Ρωσικὴ πολιτικὴ εἴτε ὡς Τσαρισμός—Πανσλαυισμὸς εἴτε ὡς Δημοκρατικὴ διακυβέρνησις (Κερένσκυ) εἴτε τέλος ὡς Ἐρυθροτσαρισμός—Κομμουνισμὸς ἠκολούθησε καὶ ἀκολουθεῖ τὴν αὐτὴν πάντοτε σταθερὰν ὁδὸν τοῦ ἐπεκτατισμοῦ πρὸς Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην.

Αἱ ἐξαίρετοι ἄλλωστε ἐπάλξεις τὰς ὁποίας ὁ β' παγκόσμιος πόλεμος, ὡς πολύτιμον γέρας τῆς νίκης των, προσεπόρισεν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ εἰς τοὺς Ρώσους, ἔδωσαν εἰς τούτους βασίμους ἐλπίδας νὰ ὡραματίζονται σήμερον ὁρίζοντας πολὺ εὐρυτέρους ἐκείνων τοὺς ὁποίους ὡραματίσθη ὁ Μέγας Πέτρος.

Γ) ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΟΥΝΤΑ Ε. Δ.

Κατὰ τὸν δοθέντα ὁρισμόν, αἱ Ε. Δ. καθορίζονται καὶ γίνονται ἀπαιτηταὶ ἐπὶ τῇ βάσει ἐπαρκῶς ἠτιολογημένων λόγων καὶ αἰτίων.

Λόγοι αἰτιολογοῦντες Ε.Δ. εἶναι :

α) Δημογραφικοί. Εἶναι φυσικὸς νόμος τὰ ὑπερεκχειλίζοντα ὕδατα νὰ ἐκχύνωνται καὶ πλημμυρίζουν τὸν γύρω τοῦ κάδου χῶρον. Τὰ δημογραφικῶς ἰσχυρότερα κράτη, ἡ ζωτικότης μιᾶς φυλῆς (ὡς ἡ κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἐθνικοσοσιαλισμοῦ Ἀρία) καὶ ἡ προοδευτικωτέρα αὔξησις—ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ γειτονικὰ κράτη— τοῦ πληθυσμοῦ τείνει πρὸς τὴν κατακάλυψιν, πέραν τῆς Ἐπικρατείας χώρου ὅστις δέον νὰ καταληφθῇ προτοῦ συμβῇ τοῦτο διὰ τὴν ἰδίαν ταύτην χώραν ὡς ἐκ τοῦδημογραφικοῦ προβλήματος τοῦ ἢ τῶν ἀντιπάλων γειτόνων τῆς χώρας ταύτης.

β) Οἰκονομικοί. Διότι ἡ μὴ ἐνσωμάτωσις περιοχῶν ἀνηκουσῶν δικαιωματικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα—ἐν προκειμένῳ—αἵτινες μάλιστα περιοχαὶ συμβαίνει νὰ εἶναι εὐφορώτατοι (Ἀν. Θράκη, Ἀν. Ρουμελία, Δυτικὴ Μικρασία) ἢ μὲ πλούσιον ὑπέδαφος (Κοιλὰς Ἀώου καὶ ἡ πετρελαιοῦχος κάτω κοιλὰς τοῦ Ντεβόλη) συντελεῖ εἰς τὴν οἰκονομικὴν καχεξίαν τοῦ Κράτους ἐνῶ ἡ προσάρτησίς των θὰ ηὔξανε τὸ Ἐθνικὸν εἰσόδημα, τὸ πλουτοπαραγωγικὸν δυναμικόν, κατὰ συνέπειαν καὶ τὸ πολεμικὸν δυναμικὸν τῆς χώρας καὶ θὰ ἐβελτίωνε μεγάλως τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ.

γ) Τακτικῆς καὶ Στρατηγικῆς. Ἡ σύγχρονος τακτικὴ τοῦ ἀγῶνος καὶ ἡ στρατηγικὴ καθιστοῦν ἀδήριτον ἀνάγκην

τὴν ἀπόκτησιν ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων συνασπισμῶν σπουδαίων τινων στρατηγικῶν περιοχῶν ἐξ ὧν, αἱ ἐγκαθιστάμεναι βάσεις εἴτε ἐκτοξεύσεως πυραύλων εἴτε τῆς μαχητικῆς ἀεροπορίας, θὰ ἐπιτύχουν ἀπολύτως τὴν 'Αρχήν, ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης, τοῦ Αἰφνιδιασμοῦ.'Η προώθησις θέσεων παρέχει ἐν ταὐτῷ, τὸ πλεονέκτημα τῆς δημιουργίας βάθους τῆς ζώνης μάχης, ὅπερ εἶναι προϋπόθεσις ἰσχύος, ἀμυντικῆς τινὸς περιοχῆς. Τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον σήμερον λόγῳ τῆς μεγάλης ἀκτῖνος δράσεως τῶν ὅπλων (κλασσικῶν τε καὶ θερμοπυρηνικῶν).

'Επικαλουμένη ἡ Ρωσία λόγους ἀσφαλείας της συνεπείᾳ τῆς συγχρόνου στρατηγικῆς καὶ τακτικῆς, μετεκίνησε δυτικώτερον, εὐθὺς ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ πολέμου, ἑκατομμύρια Πολωνῶν ἐπὶ Γερμανικῶν ἐδαφῶν καὶ τοὺς Γερμανοὺς τῶν περιοχῶν ἀλλαχοῦ. Τὸ «τόλμημα» τοῦτο τῶν Ρώσων καθιεροῖ μίαν 'Α ρ χ ὴ ν ἐφαρμοζομένην τ ὸ π ρ ῶ τ ο ν ὑ π ὸ ἐ κ ε ί ν ω ν ο ἵ τ ι ν ε ς ἀ σ φ α λ ῶ ς θ' ἀ ν τ ι δ ρ ά σ ο υ ν δ ι ὰ ν ὰ μ ὴ ἐ π α ν α λ η φ θ ῇ π ρ ο σ ε χ ῶ ς κ ἄ τ ι ἀ ν ά λ ο γ ο ν εἰς διεκδικουμένην περιοχὴν ὑπὸ τῆς 'Ελλάδος, ἤτοι τῆς 'Αν. Ρουμελίας.

—'Η 'Αν. Ρουμελία, εὑρισκομένη ἐντὸς τοῦ κύκλου ἀσφαλείας τοῦ 'Ελλαδικοῦ χώρου, πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς 'Ελλάδος, ἐκδιωκομένων ἐξ αὐτῆς τῶν ἐπηλύδων οἵτινες ἐπιβάλλεται νὰ ἐπαναπατρισθοῦν ἐκεῖ ὅπου ἐγεννήθησαν, βορείως τοῦ Αἵμου. Διότι ἀσχέτως τῶν λόγων στρατηγικῆς ἡ 'Αν. Ρουμελία δὲν ὑπῆρξε γῆ οὐ μόνον τῶν παλαιοτέρων προγόνων των ἀλλὰ οὔτε καὶ αὐτῶν τῶν χθεσινῶν γεννητόρων των. Πρὸ 75 ἐτῶν ὑπερεῖχεν ἐκεῖ τὸ 'Ελληνικὸν στοιχεῖον.

Οἱ Βούλγαροι ἐντὸς τοῦ βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος ἠλλοίωσαν ἐθνολογικῶς τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς διὰ γενοκτονίας, διωγμῶν, σφαγῶν, τοῦ 'Ελληνισμοῦ καί, ἀφοῦ οὕτω ἐξερρίζωσαν πᾶν τὸ 'Ελληνικόν, τὴν ἐποίκισαν μὲ Βουλγάρους τῆς παραδουναβίου χώρας των.

δ) 'Ε θ ν ο λ ο γ ι κ ο ί. Στοιχεῖα συστατικὰ τῆς ἐννοίας ἑνὸς Ἔθνους, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ εἶναι ἀποκλειστικῶς αὐτά, εἶναι ἡ θρησκεία καὶ ἡ γλῶσσα. Τὸ 'Ελληνικὸν Ἔθνος εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ ὁμοιογενέστερα ἐν τῷ κόσμῳ. 'Εν τούτοις ὑπάρχουν ἐκεῖθεν τῶν σημερινῶν συνόρων τοῦ Κράτους, ὡς ἄλλωστε καὶ ἐντὸς αὐτῶν, Ἕλληνες εἰς τὴν συνείδησιν, τὸ αἴσθημα, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα εἴτε μὴ ὁμιλοῦντες τὴν γλῶσσαν μας ('Αλβανόφωνοι, Κουτσόβλαχοι, Σλαυομακεδόνες, Τουρκόφωνοι) εἴτε μὴ ὄντες ὀρθόδοξοι κατὰ τὸ θρήσκευμα.

ε) Γ ε ω γ ρ α φ ι κ ο ί. Τῶν λεγομένων «φυσικῶν συνόρων» μεταξὺ κρατῶν ὅρια διαχωριστικὰ εἶναι εἴτε μεγάλαι ποτάμιαι γραμ-

μοί (Δούναβις) εἴτε ὀρεινὰ συγκροτήματα, ὡς ὁ Αἷμος καὶ ἡ Ροδόπη εἴτε εὐρεῖαι θάλασσαι ἢ θαλάσσια κωλύματα (Μάγχη). Μέχρι τῶν φυσικῶν αὐτῶν γραμμῶν ἀμύνης στρέφονται αἱ βλέψεις τῶν κρατῶν. Παρ' ἡμῖν τὸ Αἰγαῖον πέλαγος διάστικτον ὑπὸ Ἑλληνικῶν νήσων δὲν εἶναι ἡ θάλασσα ἡ χωρίζουσα τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Μικρασίας ἀλλὰ ἡ ἑνοῦσα τὰς δύο ταύτας χερσονήσους.

στ) Αἰσθηματικοί. Διότι συμβαίνει τὰ διαδραματισθέντα ἔν τινι περιοχῇ ἢ τόπῳ γεγονότα νὰ ἔχουν ἀφήσει ἀνεξάλειπτον τὴν σφραγίδα των εἰς τὴν ψυχὴν ἑνὸς λαοῦ ὅστις οὐδέποτε θὰ παύσῃ συναισθηματικῶς σκεπτόμενος ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν του δούλων ἢ ἐκείνων οἵτινες ἐθυσιάσθησαν διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ Ἔθνους των. Ἡ Βόρειος Ἑλληνικὴ Ἤπειρος ἥτις ἐποτίσθη τρεῖς φορὰς κατὰ τὴν παροῦσαν γενεὰν μὲ Ἑλληνικὸν αἷμα (1912–13, 1914–15, 1940–41) καὶ ἂν ἀκόμη δὲν κατῳκεῖτο ὑπὸ συμπαγοῦς μάζης Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ σβύσῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ τοῦ τελευταίου Ἕλληνος. Ὁμοίως ἡ μέση κοιλὰς τοῦ Στρυμόνος καὶ ἡ ἄνω κοιλὰς τοῦ Νέστου, ὡς διαποτισμέναι μὲ τὸ αἷμα τῶν ἡρώων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐτοκράτορος Βασιλείου μέχρι τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου (1913). Ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ Μικρασία, γῆ ἀείποτε Ἑλληνική, δύναται ν' ἀπαλειφθῇ ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν σκέψιν 2 ἑκ. Ἑλλήνων, τῶν γόνων καὶ ἀπογόνων των οἵτινες ὑπεχρεώθησαν νὰ τὴν ἐγκαταλείψουν βίᾳ καὶ τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς καθ' ἣν ἡ ἀκτὶς τῆς ἐλευθερίας ἐφαίνετο ὅτι ἤρχετο διὰ νὰ τὴν φωτίσῃ πλήρως καὶ ὁριστικῶς. Παράδειγμα τέλος καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις, πρὸ τῶν τειχῶν τῆς ὁποίας καὶ διὰ τὴν διάσωσίν της ποταμοὶ Ἑλληνικοῦ αἵματος ἔρρευσαν κατὰ καιρούς, διὰ νὰ ἔλθῃ τὸ ὁλοκαύτωμά της τῆς 29ης Μαΐου 1453 καὶ τὴν χαράξῃ ἔκτοτε εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας ἑκάστου Ἕλληνος ὅστις, ἐσαεὶ θὰ τὴν ἀτενίζῃ ὡς τὴν γῆν τῶν Πατέρων του εὑρισκομένην νῦν εἰς χεῖρας οὐχὶ τοῦ δικαιούχου ἀλλ' ἑνὸς σφετεριστοῦ.

ζ) Ἱστορικοί. Ἀνάγονται εἰς τὰ ἱστορικὰ δικαιώματα τὰ ὁποῖα ἔχει ἐγγράψει ὡς ὑποθήκην διὰ τὰς παρούσας, καὶ μελλούσας γενεάς, ἡ ἐπὶ αἰώνας κατοχὴ μιᾶς περιοχῆς ὑπό τινος Ἔθνους. Θ' ἀπετέλει ἐν τούτοις τὸ πλέον ἕωλον τῶν ἐπιχειρημάτων ἐὰν βάσει μόνον αὐτῶν ἡ Ἑλλὰς διεξεδίκει ἐδάφη· διότι τότε θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἀπαιτητὴ ὅλη ἡ Μ. Α. μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ καὶ ἡ λεκάνη τῆς Μεσογείου μέχρι τοῦ Γιβραλτάρ.

Αἱ μεταναστεύσεις ὅμως τῶν λαῶν αἵτινες ἔλαβον χώραν ἀπὸ τοῦ 5ου–8ου αἰῶνος ἠλλοίωσαν τὸν ἐθνολογικὸν χαρακτῆρα περιοχῶν ὁλοκλήρων ὡς καὶ τῆς Μ. Α. καὶ τῆς Μεσογείου. Εἰδικῶς δὲ περὶ

Ἑλλάδος ἀπέμεινε μία μόνον περιοχὴ γεωγραφικὴ ἥτις ἐπὶ 1.000 καὶ πλέον ἔτη ἀπετέλεσε τὸ λῖκνον τοῦ ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Βεβαίως δὲν ἦσαν ὀλίγαι αἱ περιπτώσεις καθ' ἃς τὰ γεωγραφικὰ σύνορα τῆς Ἑλληνικῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας παρεβιάσθησαν καταπατηθέντων τῶν ἐδαφῶν της ἐπὶ πεπερασμένον, πάντως, χρόνον, διότι καὶ πάλιν ἐξεδιώκοντο οἱ ἐπιδρομεῖς ἐκ τῶν ὁρίων τῆς Βυζαντινῆς Ἐπικρατείας. Καί, φυσικῷ τῷ λόγῳ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγγράψῃ τις εἰς τὴν στήλην «Ἱστορικὰ δικαιώματα» τῶν ἐθνικῶν του διεκδικήσεων ἐδάφη προσωρινῶς καταληφθέντα ὡς τὸ Σερβικὸν λ. χ. Ἔθνος τὴν Μακεδονίαν ἐπειδὴ συνέβη ἐπί τινας δεκαετηρίδας ὁ Στέφανος Δουσὰν νὰ καταλάβῃ ταύτην. Οὐδὲ νοεῖται νὰ ἐγγράψουν οἱ Βούλγαροι εἰς τὴν αὐτὴν στήλην τὸν Βίστριτσαν τοῦ Σπερχειοῦ ἢ τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην ἐπειδὴ οἱ πρόγονοί των προέβαινον πλειστάκις εἰς ἐπιδρομὰς λεηλασίας – ἐκδιωκόμενοι ἐν συνεχείᾳ – κατὰ τῶν Βυζαντινῶν αὐτῶν ἐπαρχιῶν. Ὅπως ἀκριβῶς δὲν νοεῖται νὰ ἐγγράψῃ τὸ Γερμανικὸν Ἔθνος ὡς ὑποθήκην τῶν «ἱστορικῶν δικαιωμάτων του» τὴν Κρήτην ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἀπὸ ἀέρος εἰσβολὴν τοῦ 1941 τὴν κατέλαβον Γερμανικαὶ δυνάμεις καὶ ἐπί τινα ἔτη.

η) Ἀ ρ χ ῶ ν. Ἡ ἀναληφθεῖσα ὅλως αὐτοβούλως διὰ τοῦ Χάρτου τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὑποχρέωσις ἐκ μέρους ὡρισμένων μεγάλων κρατῶν διὰ τὸν σεβασμὸν τῆς θελήσεως ἄλλων μικροτέρων λαῶν, καθιέρωσε τὴν ἀ ρ χ ὴ ν τ ῆ ς α ὐ τ ο δ ι α θ έ σ ε ω ς τ ῶ ν λ α ῶ ν. Ὁ χάρτης τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὑπογραφεὶς ὀλίγον ἀργότερον ὑπὸ πολλῶν κρατῶν καὶ ἐξελιχθεὶς εἰς τὸν ΟΗΕ, δεσμεύει μὲν τὰ ὑπογράψαντα κράτη, τῶν ὁποίων στοιχειῶδες καθῆκον Τ ι μ ῆ ς εἶναι νὰ μὴ εἶναι ἀνακόλουθα πρὸς τὴν τεθεῖσαν ὑπογραφήν, δ ε σ μ ε ύ ε ι ὅ μ ω ς π ρ ω τ ί σ τ ω ς τ ὰ δ ύ ο ἱ δ ρ υ τ ι κ ὰ τ ο ῦ Χ ά ρ τ ο υ κ ρ ά τ η : ΗΠΑ κ α ί, Ἀ γ γ λ ί α ν.

Ἀνεφέρθησαν μέχρι τοῦδε οἱ λόγοι οἵτινες δικαιολογοῦν τὴν βάσιν τῶν διεκδικήσεων ἑνὸς κράτους. Πλὴν τούτων ὅμως ὑπάρχουν καί τινες βάσιμοι σ ή μ ε ρ ο ν αἰτίαι δικαιολογοῦσαι ἐδαφικὰς διεκδικήσεις.

α) Σ τ ρ α τ ι ω τ ι κ α ί : Κακὴ διαρρύθμισις συνόρων ἥτις ὑποχρεοῖ, ὡς συμβαίνει παρ' ἡμῖν, εἰς τὴν τήρησιν ὑπὸ τὰ ὅπλα ἑνὸς σεβαστοῦ ἀριθμοῦ ἐνόπλων δυνάμεων, εἰς τὴν ἐντατικὴν καὶ σκληροτέραν προπαίδευσιν, εἰς τὴν τήρησιν ἐν ἐγρηγόρσει τῶν δυνάμεων ἀσφαλείας τοῦ κράτους καὶ γενικῶς ἐπιβάλλει μίαν ἀέναον προσπάθειαν ἐξαντλοῦσαν τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν τῆς χώρας ἥτις εἰς τὰ κονδύλια τῶν δαπανῶν της διαθέτει τὸ μεγαλύτερον σκέλος αὐτῶν διὰ τὰς ἐνόπλους Δυνάμεις της.

β) Ἀρχαὶ Ἀσφαλείας Συνόλου: Εἶναι εἷς παράγων ὅστις ὑπεισῆλθε σήμερον καὶ μετὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ κόσμου εἰς δύο ἰσχυροὺς ἀντιπάλους συνασπισμούς. Παλαιότερον μεθ' ἕκαστον πόλεμον ἡ συνοριακὴ διαρρύθμισις ἐπεβάλλετο ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν εἰς τοὺς μικροὺς ἀντιμαχομένους μὲ γνώμονα τὴν ἀρχὴν ὅτι τὰ στρατηγικὰ πλεονεκτήματα ἑνὸς φυσικοῦ συνόρου (π. χ. ὀροσειρᾶς, π. γ., κ. τ. τ.) ἔδει νὰ διαμοιράζωνται μεταξὺ τῶν δύο ἀντιδικούντων μικρῶν κρατῶν – ὡς συνέβη κατὰ τὴν διαχάραξιν τῆς ὁ. γ. Ε. Β. – εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀποτρέπεται μελλοντικὸς αἰφνιδιασμὸς τοῦ ἑνὸς κατὰ τοῦ ἑτέρου.

Σήμερον τὰ ἔχοντα μεταξύ των διαφορὰς καὶ διεκδικοῦντα ἀμοιβαίως ἐθνικὰ ἐδάφη κράτη ὡς συμβαίνει μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας ἢ Ἑλλάδος καὶ Ἀλβανίας, ἀνήκουν εἰς δύο ἀντιπάλους ἰσχυροὺς συνασπισμοὺς τῶν ὁποίων ἡ δραστηριότης καὶ ἡ ἀμοιβαία προσπάθεια στρέφεται εἰς τὸ πῶς ὁ εἷς συνασπισμὸς ἀπὸ τῆς «εἰρηνικῆς» εἰσέτι περιόδου θὰ δυνηθῇ «νὰ καταλάβῃ θέσεις» ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου του. Ἡ Ρωσία ἀποβλέπουσα εἰς τὴν μονοκρατορίαν ἐν τῷ κόσμῳ, προέβλεψεν – ἀπὸ τῆς καταπαύσεως τοῦ πυρὸς (Ἰούνιον 1945) καὶ κατόπιν, τὸ μὲν νὰ ἐξασφαλίσῃ ἰσχυρὰς προκεχωρημένας βάσεις ἐν Ἄπῳ Ἀνατολῇ, ἐν Κεντρικῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἑλληνικῇ Χερσονήσῳ, τὸ δὲ νὰ ἐπιτύχῃ κατὰ τὸ Συνέδριον τῆς Εἰρήνης νὰ μὴ κολοβωθοῦν ἐδαφικῶς τὰ ἡττηθέντα κι' ἐχθρικὰ πρὸς αὐτὴν καὶ τοὺς συμμάχους κράτη ἅτινα εὑρεθέντα ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν κατοχήν της ἐκομμουνιστικοποιοῦντο συστηματικῶς ἐξελισσόμενα βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς δορυφόρους της. Οὕτω σθεναρῶς ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς Ἀλβανίας ἔχουσα τὴν συμπαράστασιν τῆς μόνης μὴ ἐχθρικῆς κατὰ τὸν πόλεμον καὶ κομμουνιστικῆς χώρας Γιουγκοσλαυίας, ἥτις διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Ἰταλικῆς Ἰστρίας τῆς Ζάρας τῆς Τεργέστης κατέστη ὑπολογίσιμος δύναμις ἐν τῇ Βαλκανικῇ. Τὸ Κομμουνιστικὸν μπλὸκ (ΕΣΣΔ – Γιουγκοσλαυία) ἐπέτυχε τελικῶς νὰ μὴ θιγῇ ἡ ἀκεραιότης τῆς Ἀλβανίας. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ συνέβη καὶ ὡς πρὸς τὴν Βουλγαρίαν. Ἡ Ρωσία χειριζομένη ἐν λευκῷ τὴν τύχην τῆς Βουλγαρίας καὶ βαυκαλίζουσα τὴν Γιουγκοσλαυίαν ὅτι εἰς τὴν νέαν Βαλκανικὴν Ὁμοσπονδίαν ἡ Ὁμόσπονδος Μακεδονία θὰ ἐλάμβανεν ὁλόκληρον τὴν μέσην κοιλάδα τοῦ Στρυμόνος μέχρι τοῦ Πιρῖνο, ἐν ἄλλοις λόγοις ὅτι ἡ Γιουγκοσλαυία θὰ ἐπεκτείνετο πρὸς Α μέχρι τοῦ Νέστου εἰς βάρος τῆς Βουλγαρίας, ἐξησφάλισε καὶ αὖθις τὴν λυσσαλέαν ὑποστήριξιν τῆς Γιουγκοσλαυίας ὑπὲρ τῆς «Βουλγαρικῆς ἀκεραιότητος».

Ἡ Ἑλλὰς αἰτήσασα διαρρύθμισιν τῶν συνόρων

γαρίαν εὑρέθη πρὸ τῆς κατηγορηματικῆς ἀρνήσεως τῶν κομμουνιστῶν ἐνισχύθησαν ἐμμέσως ὑπὸ τῆς χλιαροτάτης στάσεως τῶν Δυτικῶν συμμάχων τῶν ὁποίων ἡ κληρονομικήτων πλέον, ὡς ἀπεδείχθη, νόσος τῆς «πολιτικῆς μυωπίας» δὲν ἐπέτρεψε νὰ σταθμίσουν τὰς συνεπείας — ἅς ἐν τούτοις σήμερον ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ΝΑΤΟ τραγικῶς ἀντιλαμβάνονται — τῆς ἀσυνέτου πολιτικῆς των ἔναντι τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ ΗΠΑ, ἡγέτης δύναμις μετὰ τὸ πέρας τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου ὁ λ ο κ λ ή ρ ο υ τ ο ῦ κ ό σ μ ο υ, δεδομένου ὅτι μόνη αὐτὴ κατ' ἀποκλειστικότητα κατεῖχε τὴν βόμβαν ἀτόμου, ἀφῆκε νὰ χαθῇ μία προσέτι εὐκαιρία, ὑπεχώρησε πρὸ τῆς σθεναρᾶς στάσεως τοῦ Κομμουνιστικοῦ μπλὸκ καὶ συνήνεσε εἰς τὴν ο ὐ δ ὲ σ π ι θ α μ ὴ ν π α ρ α χ ώ ρ η σ ι ν ἐ δ ά φ ο υ ς ἐ κ β ο ρ ρ ᾶ ε ἰ ς τ ὴ ν Ἑ λ λ ά δ α.

Δυστυχῶς αἱ ΗΠΑ δὲν διεῖδον τότε ὅτι ἡ ἐχθρικὴ ἔναντι τῆς Ἑλλάδος στάσις Ρωσίας καὶ Γιουγκοσλαυίας ἦτο ἡ καλυτέρα ἀπόδειξις ὅτι ἀμφότεραι αἱ κομμουνιστικαὶ αὗται χῶραι δὲν ἐπίστευον οὐδὲ στιγμὴν ὅτι ἦτο ποτὲ δυνατὸν ἡ Ἑλλὰς νὰ κομμουνιστικοποιηθῇ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι κατέβαλαν πᾶσαν φιλότιμον καὶ δυναμικὴν προσπάθειαν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν. Διότι τὸ νόημα τῆς τόσον λυσσαλέως ἐχθρικῆς των στάσεως ἔναντι τῆς Ἑλλάδος ἦτο ὅτι τὴν ἐθεώρουν ὁριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως «καπιταλιστικήν».

Ἐὰν τοῦτο ἐγένετο εὐκρινῶς καταληπτὸν ὑπὸ τῶν ΗΠΑ καὶ τῶν Μεγάλων Ἐλευθέρων Κρατῶν καὶ ἠξίουν τὴν εἰς βάρος δύο ὑποδίκων κρατῶν (Ἀλβανίας — Βουλγαρίας) συνοριακὴν διαρρύθμισιν ὑπὲρ τῶν ἀπόψεων τῆς νικητρίας Ἑλλάδος χαρασσομένων σ υ ν ό ρ ω ν ἀ σ φ α λ ε ί α ς τ ο ῦ Ἐ λ ε υ θ έ ρ ο υ Κ ό σ μ ο υ ἐπὶ τῆς ογΕΑ καὶ ογΕΒ θὰ ἦτο ἀναμφισβητήτως σήμερον ἄκρως εὐνοϊκὴ ἡ θέσις τοῦ ΝΑΤΟ εἰς τὸ στρατηγικόν του μέτωπον τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου.

Οὐδεὶς εὔχεται τὸν τρίτον θερμὸν πόλεμον. Κάποτε ὅμως θὰ καταστῇ ἀναπόφευκτος καὶ θὰ γίνῃ. Καὶ εἶναι πλέον ἢ βέβαιον — εἴτε περὶ αἰφνιδιαστικοῦ — ἀστραπιαίου θὰ πρόκειται εἴτε περὶ μακροχρονίου, ὑπὲρ ποίου θ' ἀποβῇ οὗτος.

Ἡ εἰς τὴν παράταξιν τῶν νικητῶν Ἐλευθέρων Ἐθνῶν εὑρεθησομένη Ἑλλὰς ἂς εὔχεται ἀπὸ τοῦδε νὰ ἔχουν ἐπὶ τέλους μέχρι τότε ἐντελῶς ἰαθῇ ἐκ τῆς προαναφερθείσης χρονίας νόσου των, τῆς «πολιτικῆς μυωπίας», οἱ Μεγάλοι της φίλοι καὶ νικηταὶ σύμμαχοι ὥστε νὰ μὴ διαπράξουν ἐκ νέου κατὰ τὴν στιγμὴν ἐξοφλήσεως τῶν λογαριασμῶν τὰς εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος ἀδικίας τοῦ παρελθόντος.

γ) Α ἱ σ υ μ μ α χ ί α ι. Συμμαχία ἥτις εἶναι μακροχρόνιος καὶ τείνει νὰ λάβη τὴν μορφὴν τῆς «ἐκ παραδόσεως» τοιαύτης καθίσταται πλέον συνεκτικὴ καὶ κατὰ μείζονα λόγον ἐθνικῶς ἀξιοποιήσιμος, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον διατηροῦνται κοινὰ χερσαῖα σύνορα μεταξὺ τῶν συμμάχων κρατῶν. Ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς συμμαχίας ἡ ἐδαφικὴ περιοχὴ Δυτικῆς Θράκης διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἀνατολικῆς Θράκης διὰ τὴν Τουρκίαν, εἶναι οἱ δύο χερσαῖοι ἐδαφικοὶ κρῖκοι οἱ συνδέοντες ἀμφοτέρας τὰς συμμάχους χώρας.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον οὐδέποτε—ὑφισταμένης τῆς συμμαχίας— θὰ ἐπιτρέψη ἡ Τουρκία εἰς τὴν Βουλγαρίαν νὰ κατέλθη εἰς Αἰγαῖον διὰ τῆς Δυτ. Θράκης ἢ Ἀν. Μακεδονίας, ὡς καὶ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν Βουλγαρίαν νὰ κατέλθη εἰς Προποντίδα καὶ Αἰγαῖον διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Ἀνατ. Θράκης.

Ἡ ἀσφάλεια ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν (Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας), ἀπὸ τῶν γνωστῶν διεκδικήσεων ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ ἐδαφῶν των τῆς γείτονος Βουλγαρίας, κατοχυροῦται ἐφ' ὅσον θὰ ὑφίσταται ἡ ἀπὸ 25ετίας σταθερὰ μεταξύ των συμμαχία.

Καθισταμένης σὺν τῷ χρόνῳ π α τ ρ ο π α ρ α δ ό τ ο υ τῆς Ἑ λ λ η ν ο τ ο υ ρ κ ι κ ῆ ς σ υ μ μ α χ ί α ς, θὰ ταφοῦν εἰς τὸ διηνεκὲς τὰ Βουλγαρικὰ ὄνειρα περὶ Αἰγαίου.

Συμφέρον ὅθεν τῶν δύο συμμάχων χωρῶν ἐξισούμενον μέχρι τοῦ βαθμοῦ τῆς κατοχυρώσεως τῆς ἐδαφικῆς των ἀκεραιότητος, εἶναι ἡ διατήρησις τῆς ἐν λόγῳ φιλίας καὶ συμμαχίας. Ἡ συμμαχία αὕτη θεμελιοῖ ἐπὶ πλέον βάσεις διὰ τὴν πρὸς Β ἐπέκτασιν ἀμφοτέρων εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κινήματος 1935, εἰς κινητοποίησιν τῆς Βουλγαρίας, ἀποσκοπούσης κάθοδον πρὸς τὸ Αἰγαῖον, ἡ Τουρκία κατέστησεν εἰς αὐτὴν σαφὲς ἐπ' ἀπειλῇ πολέμου ὅτι δὲν θὰ ἐπέτρεπε τοῦτο. Πράττουσα οὕτω κατωχύρωνε τὴν ἰδίαν της ἀσφάλειαν, ἀφοῦ συνεδέετο διὰ συμμαχίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Κρίνεται περιττὸν νὰ τονισθῇ ὅτι ἐὰν ἀντιστρόφως συνέβαινον τὰ γεγονότα, τὴν ἰδίαν στάσιν ἔναντι τῆς Βουλγαρίας θὰ ἐτήρει καὶ ἡ Ἑλλὰς σώζουσα τὴν σύμμαχόν της Τουρκίαν ἐκ τῆς Βουλγαρικῆς ἐπιβουλῆς.

Δ) ΑΡΧΑΙ ΔΙΕΠΟΥΣΑΙ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΝ

Εἰς τὸ δουλωθὲν ἐξ ὁλοκλήρου, μετὰ τὴν πτῶσιν καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1453 Ἔθνος, τὸ ὄραμα τῆς παλιγγενεσίας τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας οὐδέποτε ἐξέλιπεν ἀπὸ τὴν σκέψιν του. Ὑπῆρξεν ἐκεῖνο ὅπερ ὡδήγησεν εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, τὸν θρίαμβον τῶν ὅπλων καὶ τὴν νίκην, παρὰ τὸν τρομακτικῶς ἄνισον ἀγῶνα.

Τὰ μικρὰ ὅρια τοῦ νέου κράτους δὲν ἱκανοποίησαν τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα καὶ νέα ὄνειρα εἰς ἀναπτέρωσιν τῶν παλαιῶν ἐγεννήθησαν εἰς τὸν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ μικροῦ κράτους Ἑλληνισμόν. Οὕτως ἐπλάθετο ἡ Μεγάλη Ἰδέα ἐκτεινομένη ἐφ' ὅλου σχεδόν, τοῦ φαινομένου ὁρίζοντος τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ Μ. Ἰδέα ὡραματίζετο τὴν ἐπανίδρυσιν τῆς Βυζαντινῆς μας Αὐτοκρατορίας διὰ τῆς καταλύσεως τῆς Ὀθωμανικῆς ἀφοῦ θὰ κατελαμβάνετο ἡ Κων)πολις καὶ θὰ ἐξεδιώκετο ὁ Τοῦρκος εἰς τὴν «Κόκκινην μηλιάν».

Ἡ πραγματοποίησις τῶν ὡραίων αὐτῶν ὀνείρων ἀπῄτει προπαρασκευήν, ὀργάνωσιν, ἰσχύν, συντονισμὸν ἐνεργειῶν καὶ πρὸ πάντων ὁ μ ο γ ν ω μ ί α ν. Μία παρακρατικὴ ὀργάνωσις ἡ «Ἐθνικὴ Ἑταιρία», ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς ὁποίας προήρχοντο οἱ μετέπειτα ἐνθουσιώδεις μαχηταὶ τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, ἐκίνει κατ' ἀποκλειστικότητα τὰ νάματα τῆς ἐθνικῆς ἰδέας. Ἀλλὰ ὁ ἐνθουσιασμὸς μόνος δὲν ἦτο ἀρκετὸς διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ σκοπός. Ἡ Ἐθνικὴ Ἑταιρία παρέσυρε τὴν ἀνέτοιμον Κυβέρνησιν τῆς χώρας εἰς τὴν περιπέτειαν τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1897, μὲ τὰ γνωστὰ θλιβερὰ διὰ τὸ Ἔθνος ἀποτελέσματα.

Ἡ ἧττα ἐκείνη δὲν ἔγινε ποτὲ ἀποδεκτὴ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἕλληνος. Οἱ σκληροὶ ἀγῶνες τῆς πρώτης 10ετίας τοῦ αἰῶνος μας εἰς Μακεδονίαν ἀπηχοῦσαν ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ὀλίγων γενναίων Ἑλλήνων Μακεδονομάχων τὸν ἀγῶνα ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους διὰ τὴν διατήρησιν ἀσβέστου ἐκεῖ τῆς Ἐθνικῆς φλόγας μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θὰ ἐφωτίζετο πλήρως ὁ οὐρανὸς τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου μὲ Ἑλληνικὸν φῶς.

Αἱ νῖκαι τῶν α' καὶ β' βαλκανικῶν πολέμων διὰ τῶν ὁποίων ἐπιστεύθη ὅτι τὸ Ἔθνος εὑρίσκετο ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ὁδὸν τῶν με-

γάλων πεπρωμένων του ἦσαν, πραγματικῶς, εἷς μεγάλος σταθμὸς ὁ ὁποῖος θὰ ἠ δ ύ ν α τ ο νὰ ὁδηγήσῃ ἀσφαλῶς καὶ σταθερῶς εἰς τὸ αἴσιον τέρμα.

Αἱ προϋποθέσεις ὑπῆρχον (μαχητικότης Ἔθνους, ἄριστος στρατὸς φερόμενος ἀπὸ νίκης εἰς νίκην). Ἡ εὐκαιρία ἐδόθη (α' παγκόσμιος πόλεμος ἧττα τῆς Τουρκίας καὶ Βουλγαρίας κατ' αὐτὸν ἀπουσία τῆς φύσει καὶ θέσει ἐχθρᾶς τοῦ Ἑλληνισμοῦ Ρωσίας ἀπὸ τὰς διεθνεῖς τραπέζας, Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία). Ἡ αὐτοθυσία τοῦ ἔθνους ὁλοκλήρου ὁλοψύχως, προσεφέρθη. Ἔτι δὲ ὑπῆρχον εἰς τὴν γενεὰν ἐκείνην καὶ δύο ἐξέχουσαι ἡγετικαὶ φυσιογνωμίαι ἱκανοὶ νὰ καταστήσουν πραγματικότητα τὰ μεγαλεπήβολα ὄνειρα τῆς Φυλῆς. Ὁ εἷς στρατιωτικὸς ἄριστος, ὁ βασιλεὺς Κωσταντῖνος. Ὁ ἕτερος πολιτικὸς ὀξύνους δραστηριότατος, μεγαλόπνοος, ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος.

Ἐν τούτοις ἐνῶ ἡ ἔναρξις τῆς ἐξορμήσεως ἐγένετο ὑπὸ τοὺς αἰσιωτέρους οἰωνοὺς ἡ μετέπειτα πορεία ὡδήγησεν εἰς τὸ βάραθρον. Τὸ θλιβερὸν ἀποτέλεσμα ὠφείλετο, ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον, εἰς τὴν μὴ ὕ π α ρ ξ ι ν ἐ θ ν ι κ ῆ ς γ ρ α μ μ ῆ ς ἐν Ἑλλάδι. Ἕκαστον κόμμα ἐμονοπώλει διὰ λογαριασμόν του τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἐχαρακτήριζεν μὲν ὡς «'Εθνικὴν» ἐφ' ὅσον τὴν ἐφήρμοζεν αὐτὸ ὡς κυβερνοῦν κόμμα, τὴν ἰδίαν δὲ πολιτικὴν ἐφαρμοζομένην ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου του κόμματος, ἐχαρακτήριζεν ὡς ἀντεθνικὴν ἀφοῦ τοῦτο εὑρίσκετο τώρα εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν.

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἱστορικῶν τῶν ἐντρυφησάντων εἰς τὴν κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον πολιτικὴν κατάστασιν ἐν Ἑλλάδι ἀπέδωσαν τὰ αἴτια τῶν συμφορῶν, ὁλοκλήρωμα τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἀργότερον ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφή, εἰς τὸν ἐπάρατον διχασμὸν τοῦ 1915. Οὗτος ὅμως δὲν ἦτο τὸ αἴτιον ἀλλὰ τὸ α ἰ τ ι α τ ό ν. τὰ αἴτια τοῦ διχασμοῦ θὰ τ' ἀνεύρομεν εἰς τὴν μὴ ὕπαρξιν Ἐθνικῆς πολιτικῆς γραμμῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἦσαν ἠναγκασμένα νὰ βαδίσουν ἀπαρεγκλήτως τὰ διάφορα πολιτικὰ τῆς χώρας κόμματα ἢ διὰ νὰ εἴμεθα ἀκριβέστεροι οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οἱ ἡγούμενοι «κομμάτων», δεδομένου ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπῆρξαν ποτὲ — ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ — κόμματα Ἀρχῶν ἀλλὰ μόνον Π ρ ο σ ω π ο π α γ ῆ τοιαῦτα.

— Διὰ νὰ δυνηθῇ τὸ Ἔθνος ν' ἀξιοποιήσῃ τὰς θυσίας του κι' ἱκανοποιήσῃ τὰς δικαίας ἐδαφικὰς ἀπαιτήσεις του ὀφείλει νὰ χαράξῃ μίαν σταθερὰν Ἐθνικὴν γραμμὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν κάθε ἀπόκλισις τοῦ ἑκάστοτε χειριζομένου τὰς τύχας τοῦ Ἔθνους Κόμματος θὰ εἶναι ἐθνικῶς ἀπαράδεκτος καὶ θ' ἀποτελεῖ ἐθνικὸν ἔγκλημα.

Ἡ ἐν λόγῳ γραμμὴ ἥτις θὰ ὁδηγήσῃ τὴν φυλὴν βραδέως μὲν ἀλλὰ σταθερῶς καὶ ἀσφαλῶς εἰς τὸ τέρμα τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἐθνικῶν της διεκδικήσεων, θὰ στοιχίζεται ἐπὶ δύο σταθερῶν σημείων—βάθρων:

—α) Τοῦ ἐσωτερικοῦ σταθεροῦ Μετώπου. Καθισταμένου ἀρραγοῦς διὰ τοῦ ἀπολύτου σεβασμοῦ κοινωνικῶν θεσμῶν καὶ τοῦ σημερινοῦ πολιτεύματος. Ὁ Θρόνος διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀποτελεῖ ἓν ἔρεισμα τὸ ὁποῖον ἐφ' ὅσον θὰ μένῃ ἀκλόνητον θ' ἀποτελεῖ τὸν κυματοθραύστην ὅλων τῶν τυχοδιωκτικῶν προσπαθειῶν μισαλλοδόξων ἀτόμων, προσπαθειῶν ὁδηγουσῶν εἰς ἐσωτερικὰς ἀνωμαλίας, συνεπῶς ἀστάθειαν, κι' ἐξασθένισιν τοῦ ἐσωτερικοῦ Μετώπου.

—β) Εὐθυγραμμίσεως τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Χώρας πρὸς τὰς ἰσχυρὰς ἐκείνας δυνάμεις αἵτινες δὲν ἐπιβουλεύονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὴν ἀκεραιότητα καὶ ἀνεξαρτησίαν τῆς χώρας, ἀποτελοῦν τοὺς φυσικοὺς συμμάχους μας καὶ διέπονται ἀπὸ τὰ αὐτὰ δημοκρατικὰ ἰδεώδη μὲ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐπὶ τῶν δύο τούτων σταθερῶν βάθρων θὰ θεμελιωθῇ τὸ μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα τῶν ἐθνικῶν μας διεκδικήσεων τὸ ὁποῖον δὲν θ' ἀνεγερθῇ ταχέως καὶ ὑπὸ ἑνὸς ἢ δύο μόνον πρωτεργατῶν ἀλλὰ μὲ βραδὺν ρυθμόν, σταδιακῶς καὶ ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους.

Τὰ μεγαλεπήβολα ὄνειρα τῆς φυλῆς τότε μόνον θὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πραγματοποιήσεώς των ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον διέπονται ὑπὸ τῶν ἀκολούθων ἀρχῶν.

1) Ἀρχὴ πρώτη: Καθορισμοῦ τῶν γεωγραφικῶν ἐκείνων περιοχῶν αἵτινες εἶναι ἀπαιτηταὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δικαιολογούντων τὴν διεκδίκησίν των Λόγων καὶ Αἰτίων. Ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο ἡ σύγκλησις ἑνὸς Συμβουλίου τοῦ Στέμματος προεδρευομένου ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως ὡς Πρώτου Ἕλληνος Πολίτου καὶ μὲ Ἀντιπρόεδρον τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν ὡς Κεφαλὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας συμβολίζοντα τὴν Πίστιν τοῦ Ἔθνους—ὡς ἀκριβῶς καὶ πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ—ἐπὶ τῆς ἱερότητος τοῦ Σκοποῦ ἀλλὰ καὶ τὴν δέσμευσιν τῶν παρισταμένων πολιτικῶν ἀρχηγῶν ἐνώπιον τῆς Κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἕκαστον πολιτικὸν κόμμα ἢ ἡγέτης δεσμευόμενος δι' ὅρκου ἀναλόγου πρὸς τοῦ τῶν Φιλικῶν δὲν θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ἐφ' ὅσον μὲν κυβερνᾷ νὰ παρεκλίνῃ τῆς ἐθνικῆς γραμμῆς, προτιμῶν τὴν ὁδὸν τῆς παραιτήσεως ἐὰν ἤθελεν εὑρεθῇ πρὸ ἀντιξοοτήτων, ἐφ' ὅσον δὲ ἀποτελεῖ Ἀντιπολίτευσιν θὰ βοηθῇ πάσῃ δυνάμει τὴν Κυβερνῶσαν Παράταξιν εἰς

τὴν προώθησιν καὶ ἐπιτυχίαν τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς ἀποκλειομένης πάσης κομματικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ καπηλείας ἐθνικῶν ζητημάτων. Ὁ ἔλεγχος ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ κατὰ πόσον διαχειρίζεται καλῶς καὶ ἐπὶ τῆς κεχαραγμένης ὁμογνωμόνως ἐθνικῆς γραμμῆς τὰ ζητήματα ταῦτα, θ' ἀσκεῖται δρυμέως, ἐντὸς ὅμως τοῦ Κοινοβουλίου καὶ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, ἀποκλειομένης πάσης καπηλείας τοῦ θέματος διὰ τοῦ Τύπου.

Οἴκοθεν νοεῖται ὅτι τὰ ἐν τῷ Συμβουλίῳ τοῦ Στέμματος συμμετέχοντα πολιτικὰ κόμματα θὰ εἶναι τὰ ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐθνικῆς Οἰκογενείας πολιτευόμενα, ἀπαραδέκτων ἀσυζητητὶ τῶν ἐθνικῶς ὑπόπτων κομμάτων ἢ ἡγετῶν ὡς εἶναι τὸ ΚΚΕ καὶ τὰ ὑποκατάστατα αὐτοῦ, ἅτινα ὑπὸ τὴν φενάκην τῆς δι' ἄλλων ὀνομασιῶν καὶ τίτλων νομιμοφανείας, ἀσκοῦν ὡς ἐγκάθετα τῆς Μόσχας ἐμφανῶς ἢ ἀφανῶς ἀντεθνικὴν πολιτικήν.

ΙΙ. Ἀρχὴ δευτέρα: Καθορισμὸς τῆς σειρᾶς προτεραιότητος τῶν καθέκαστα διεκδικουμένων περιοχῶν.

Λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν:

Τὸ διεθνὲς κλῖμα, αἱ συμμαχίαι, τὰ ζωτικῆς σημασίας συμφέροντα τοῦ Ἔθνους, αἱ δυνατότητες τοῦ Ἔθνους, αἱ ἀδυναμίαι ἡμῶν καὶ ἀντιπάλων, ἐρευνῶνται λεπτομερῶς τὰ λεπτὰ σημεῖα καὶ προσδιορίζονται αἱ δυσχέρειαι αἵτινες θὰ προβληθοῦν ἐν τῇ διεξαγωγῇ τοῦ ὅλου ἀγῶνος (κατ' ἀρχὴν διπλωματικοῦ ἢ ἄλλης τινὸς μορφῆς ἀνορθοδόξου πολέμου) τὸ πῶς θὰ ὑπερνικηθοῦν αὗται, αἱ ἀντίξοοι περιστάσεις αἵτινες δυνατὸν νὰ προέρχονται καὶ ἐκ στενῶν δεσμῶν μετὰ τῆς χώρας τῆς ὁποίας ἐδάφη τῆς Ἐπικρατείας της διεκδικεῖ τὸ Ἔθνος. Αἱ σήμερον ὑφιστάμεναι συμμαχίαι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύνανται ν' ἀποτελέσουν λόγον ἀπεμπολίσεως ἐθνικῶν ἀπαραγράπτων δικαιωμάτων.

ΙΙΙ. Ἡ ἀρχὴ τοῦ σπεῦδε βραδέως, σταθερῶς καὶ ἀποφασιστικῶς ἐφαρμοζομένη, ἔχει ἰδιάζουσαν σημασίαν. Διὰ τῆς καθιερώσεώς της ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ ἐξόρμησις τοῦ Ἔθνους ὁλοκλήρου πρὸς ἐκμετάλλευσιν διεθνῶν καταστάσεων κρινομένων ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν πολιτικῶν τῆς χώρας δυνάμεων ὡς καταλλήλων εὐκαιριῶν πρὸς ἐπιτυχίαν ἐθνικῶν σκοπῶν.

Ἐὰν ἐτηροῦντο ἅπασαι αἱ προεκτεθεῖσαι ἀρχαὶ εἰς τὸ πρόσφατον παρελθόν, ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐπραγματοποίει τὸ μέγιστον μέρος τοῦ προγράμματος τῶν ἐθνικῶν της διεκδικήσεων, θ' ἀπεκλεί-

οντο αὐτόβουλοι ἐνέργειαι ἀτόμων, διαχειριζομένων κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς τὰ ἐθνικὰ ζητήματα ἅτινα ἐστίχιζον ἐπὶ ἰδίας προοπτικῆς καὶ δι' ἐτσιθελικῶν πράξεων βάσει τοῦ, λίαν ἀνεδαφικοῦ ἐν προκειμένῳ ἂν μὴ καὶ ἀντεθνικοῦ, δόγματος: Sic vuolo Sic Jubeo (ἔτσι θέλω ἔτσι κρίνω). Τοιαῦται ἐπιζήμιοι διὰ τὸ Ἔθνος μας πράξεις των ἦσαν, ἡ παραχώρησις ἀναμφισβητήτως Ἑλληνικῶν περιοχῶν εἰς ξένας, ἐχθρικὰς δυνάμεις (Σάσωνος), ἡ ἐλαφρᾷ τῇ συνειδήσει παραίτησις ἐξ ἄλλων (Δεμὶρ Καποῦ, Στρωμνίτσης), ἡ ἐκχώρησις εἰς ξένας δυνάμεις ἐθνικῶν δικαιωμάτων (ἀναγνώρισις Κουτσοβλαχικῆς μειονότητος), ἡ ἀπεμπόλησις τῶν πόθων καὶ ἱερῶν παραδόσεων τοῦ Ἔθνους (παραίτησις δικαιωμάτων τῆς Φυλῆς ἀπὸ τὴν Ἀν. Θράκην, Κωνσταντινούπολιν καὶ Μικρασίαν κ.λ.π.). Τῶν πολιτικῶν τῆς χώρας κομμάτων ἐζευγμένων ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς γραμμῆς (ἐὰν ὑπῆρχε) τὸ 1915, πειθαρχούντων δὲ ἀπολύτως εἰς τὰς ἀνωτέρω ἀρχάς, δὲν θὰ ἐσημειοῦτο παρέκκλισις ἐξ αὐτῆς, κατὰ συνέπειαν δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἡ αἰτία ἥτις ὡδήγησεν εἰς τὸ αἰτιατὸν δηλ. τὸν ἐθνικὸν διχασμὸν μὲ τὰ γνωστὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα.

Μὴ ὑπαρχούσης ποτὲ ἐθνικῆς πολιτικῆς γραμμῆς εἰς τὸ κράτος μας, οὐδεὶς ἀντικειμενικὸς κριτὴς δικαιοῦται νὰ ἐπικρίνῃ τοὺς δύο πρωτεργάτας τοῦ διχασμοῦ ἐκείνου οἵτινες ἐτήρουν ἰδίαν ἕκαστος πολιτικήν, ἐξυπηρετοῦσαν κατὰ τὴν πεποίθησίν των – εἰλικρινῶς καὶ ἀναμφισβητήτως πατριωτικὴν καίτοι αἱ ἀκολουθούμεναι ὁδοὶ ἦσαν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι – τὰ ὕψιστα συμφέροντα τοῦ Ἔθνους. Ἀντὶ μιᾶς δυσμενοῦς κριτικῆς ἐπὶ τῶν διαδραματισθέντων θλιβερῶν γεγονότων τοῦ προσφάτου παρελθόντος θὰ ἦτο ὠφελιμότερον νὰ ἐξαγάγῃ τις συμπεράσματα καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν διδάγματα περὶ τοῦ τί πρέπει νὰ γίνῃ σήμερον καὶ μελλοντικῶς.

– Συμπεράσματα: Ἡ μὴ ὕπαρξις ἐθνικῆς γραμμῆς ὡδήγησεν ἀπὸ 42 ἐτῶν κι' ἐντεῦθεν, εἰς πράξεις ἀντιθέτους πρὸς τὰ καλῶς νοούμενα ἐθνικὰ συμφέροντα, ἀντισυνταγματικάς, αὐτοβούλους, ἐτσιθελικάς, γεννησάσας, μοιραίως, τὸν διχασμὸν ὅστις ὡδήγησεν εἰς τὴν καταπόντισιν τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων καὶ ἔτι πλέον εἰς τὴν Μικρασιατικὴν συμφορὰν τοῦ 1922 καὶ τὴν δεκατριετῆ, ἐν συνεχείᾳ, ἀναρχίαν.

– Διδάγματα: Νὰ καθορισθῇ ἀπαραιτήτως ἐθνικὴ γραμμή, προσδιοριζομένων τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων, τοῦ συνετωτέρου καὶ συμφερωτέρου τρόπου χειρισμοῦ αὐτῶν, καὶ πρὸ πάντων δεσμευομένης τῆς ἀντιπολιτεύσεως (οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶναι αὕτη) ἀπὸ τὴν ἀχαλίνωτον τάσιν καπηλείας τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων, γενομένων ἐπὶ μεγίστῃ βλάβῃ αὐτῶν.

Ε. ΠΟΙΑΙ ΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΕΘΝΙΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ

1) ΕΚ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

— *Κύπρος* (*).

Διὰ τῆς ὑπογραφείσης τὴν 4ην Ἰουνίου 1878 «συμβάσεως μεταξὺ Μεγάλης Βρεττανίας καὶ Τουρκίας», ἡ Μ. Βρεττανία ἀνελάμβανεν ὑποχρέωσιν νὰ παρέχῃ ἔνοπλον βοήθειαν πρὸς τὴν Τουρκίαν ἐναντίον τῆς Ρωσίας ἐφ' ὅσον ἡ τελευταία αὕτη θὰ κατεῖχε τὸ Βατούμ, Ἀρδαχὰν καὶ Κὸρς ἢ θὰ ἐπεζήτη μελλοντικῶς τὴν κατάληψιν καὶ ἄλλων ἐδαφῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Εἰς ἀντάλλαγμα ὁ Σουλτᾶνος ἐκτὸς τινων ἀορίστων ὑποσχέσεων περὶ εἰσαγωγῆς μεταρρυθμίσεων πρὸς προστασίαν τῶν Χριστιανῶν ὑπηκόων, παρεχώρει τὴν νῆσον Κύπρον «ἵ ν α κ α τ α λ η φ θ ῇ κ α ὶ δ ι ο ι κ ε ῖ τ α ι ὑ π ὸ τ ῆ ς Ἀ γ γ λ ί α ς».

Διὰ συμπληρωματικῆς συμφωνίας τῆς 1ης Ἰουλίου 1878 ἐξησφαλίζετο ἡ λειτουργία ἱεροδικείου διὰ τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα καὶ ὁ διορισμὸς Ὀθωμανῶν Κυπρίων εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν Βακουφίων (*) Καθωρίζετο ἐπίσης ὅτι ἐὰν ποτε ἡ Ρωσία ἀπέδιδε τὸ Κὸρς καὶ Ἀρδαχάν, ἡ νῆσος Κύπρος θὰ ἐπεστρέφετο εἰς τὴν Τουρκίαν τερματιζομένης τῆς ἰσχύος τῆς συνθήκης τῆς 4ης Ἰουνίου.

Ὁ λαὸς τῆς Κύπρου δὲν ἔπαυσεν ἀπὸ τοῦ νὰ διαδηλώνῃ τὸ Ἑλληνικόν του ἐθνικὸν φρόνημα, νὰ χαρακτηρίζῃ ὡς προσωρινὸν τὸ Ἀγγλικὸν καθεστὼς καὶ νὰ ζητῇ τὴν ἕνωσίν του μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ 1880 καὶ κατὰ Σεπτέμβριον, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Κυπρίων συνελθόντες διεκήρυξαν: «Γνήσιοι, Ἕλληνες ὄντες, ἕνα ἔχομεν πόθον, μίαν γλυκεῖαν καὶ παρήγορον ἐλπίδα, τὴν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ἕνωσιν». Ὅταν δὲ ἀνέλαβε τὴν διακυβέρνησιν τῆς Ἀγγλίας

(*) Ἐνταῦθα θέλει ἐρευνηθῆ ἡ πολιτικὴ καὶ διπλωματικὴ ἄποψις τοῦ θέματος. Ἡ στρατιωτικὴ τοιαύτη ἐξετάζεται λεπτομερῶς εἰς τὸν 3ον Τόμον, Μέρος Γ' τοῦ παρόντος.

(*) Τουρκ Βάκφ = ἀφιέρωμα. Τὰ δι' εὐαγεῖς σκοποὺς ἤτοι διὰ τὴν συντήρησιν τῶν τζαμίων, ὀρφανοτροφείων, νοσοκομείων, σχολείων, συσσιτίων (ἰμαρὲτ) κτλ. ἀφιερούμενα πράγματα, ἀκίνητα, εἰσοδήματα ἢ ἐμπράγματα δικαιώματα. Ὁ Βακουφικὸς θεσμὸς εἶναι ειδικός, προσιδιάζων εἰς τὰ μουσουλμανικὰ κράτη.

τό Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, οἱ Κύπριοι ἀναθαρρήσαντες καὶ ἐπειδὴ τοῦτο ὡς ἀντιπολίτευσις κατὰ τοῦ Δισραέλι ἦτο κεκηρυγμένον ὑπὲρ τοῦ δικαιώματος αὐτοδιαθέσεως τῶν Κυπρίων, ἀπηύθυναν πρὸς τὸν Γλάδστωνα τηλεγράφημα εἰς ὃ ἐζήτουν τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πόθου των. Ἀλλὰ εἰς αὐτὸ ὁ Ἄγγλος πρωθυπουργὸς ἀπήντησεν διπλωματικώτατα: «δυστυχῶς δὲν δύναμαι νὰ πράξω τι διότι ἡ νῆσος κατέχεται δυνάμει συμβάσεως μετὰ τῆς Πύλης, ὡς τμῆμα τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, πρότασις δὲ μεταβολῆς τοῦ καθεστῶτος αὐτῆς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συζητηθῇ ὡς παραβιάζουσα τὴν συνθήκην».

Τὸν Σεπτέμβριον 1911 ὁ δήμαρχος Λευκωσίας ὑποδεχόμενος τὸν νέον Ἄγγλον Ἁρμοστὴν Γκόλντ Ἄνταμς, εἶπεν: «Ὁ Κυπριακὸς λαὸς οὐδενὸς θὰ ὑστερήση ἐν ἐνεργείαις, ἵνα ὡς τάχιστα ἡ Θεὰ Ἐλευθερία φωτίση καὶ λαμπρύνη τὸν ὁρίζοντα τῆς Κύπρου διὰ τῆς ἀποδόσεως εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα». Ὁ Ἄντσμς ἐδήλωσεν ὅτι σέβεται τὰς ἐθνικὰς βλέψεις τῶν Κυπρίων ἃς ἐχαρακτήρισεν ὡς αἰτιολογημένας.

Τὴν 5ην Νοεμβρίου 1914, ἤτοι ἀμέσως μετὰ τὴν κηρυξιν τοῦ πολέμου Ἀγγλίας—Τουρκίας, ἡ Ἀγγλία προσήρτησε τὴν Κύπρον εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν. Τρεῖς ἡμέρας ἀργότερον, ἤτοι τὴν 8ην Νοεμβρίου 1914, ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος Ἐθνάρχης Κύπρου Κύριλλος Β΄ δι' ὑπομνήματός του ἐδήλου πρὸς τὸν Ἄγγλον ὑπουργὸν τῶν Ἀποικιῶν: «Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ λαὸς τῆς Κύπρου ἀποβλέπουν πρὸς τὴν νέαν πολιτικὴν ἐν τῇ νήσῳ μεταβολὴν ὡς πρὸς τὸν ὕστατον σταθμὸν τὸν ἄγοντα πρὸς ταχεῖαν καὶ ὁριστικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Κύπρου, ἤτοι πρὸς τὴν ἕνωσιν μετὰ τοῦ Ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Βασιλείου».

Τὴν 18ην Ὀκτωβρίου 1915 ἡ Ἀγγλία ὅλως αὐτοπροαιρέτως προσέφερε τὴν Κύπρον εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ κατωτέρω τηλεγραφήματος τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις Ἄγγλον πρεσβευτήν. «Γνωρίσατε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὰ ἑξῆς: Σήμερον ὅτε ἡ Βουλγαρία ἐπετέθη κατὰ τῆς Σερβίας, ἐὰν ἡ Ἑλλὰς θέλει ἔλθει εἰς βοήθειαν τῆς τελευταίας ταύτης, ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μ. εἶναι ἑτοίμη νὰ παραχωρήση τὴν Κύπρον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐὰν ἡ Ἑλλὰς συνδεθῇ ἐν παντὶ πρὸς τοὺς Συμμάχους, θὰ συμμετάσχη φυσικῷ τῷ λόγῳ τῶν πλεονεκτημάτων τῆς νίκης. Ἀλλ' ἡ προσφορὰ τῆς Κύπρου γίνεται ἀνεξαρτήτως οἱασδήποτε ἄλλης ἐπόψεως καὶ ὑπὸ τὸν μόνον ὅρον νὰ βοηθήση πάραυτα στρατιωτικῶς ἡ Ἑλλὰς τὴν Σερβίαν». Οὕτω ἀνεγνωρίζετο ὑπὸ τῆς Μ. Βρεττανίας ὅτι:

1) Ἐκ λόγων ἱστορικῶν, ἐθνολογικῶν καὶ ἀσφαλείας συνόλου, ἡ Κύπρος ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα.

2) Δὲν ἀπετέλει ἀναπόσπαστον τμῆμα τῆς Αὐτοκρατορίας ἀλλ'

ἔδαφος προσωρινῶς κατεχόμενον κι' ἀνενδοιάστως παραχωρούμενον ἐπ' ἀνταλλάγματι.

3) 'Απετέλει ἀποκλειστικὸν δικαίωμα αὐτῆς χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν ἑτέρας δυνάμεως (Τουρκίας) ἡ ἐκχώρησις τῆς νήσου εἰς τὴν 'Ελλάδα.

'Η 'Αγγλία ἀντιληφθεῖσα εὐθὺς ἀμέσως ὅτι ἡ φιλοανταντικὴ πολιτικὴ τοῦ 'Ελ. Βενιζέλου θὰ ἔφερε, θᾶττον ἢ βράδυον, τὴν 'Ελλάδα εἰς τὰς συμμαχικὰς ἀγκάλας, ἔσπευσε κατὰ τρόπον ἀήθη δι' ἔντιμα κράτη, ν' ἀποκηρύξῃ τὴν προηγουμένην της δήλωσιν καὶ νὰ δηλώσῃ ὅτι κατόπιν τῆς συμφωνίας «Σάϊξ – Πικὸ» ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ἀποξενωθῇ τῆς Κύπρου ἄνευ προηγουμένης συγκαταθέσεως τῆς Γαλλίας..

'Η ὑπογραφεῖσα τὴν 10ην Αὐγούστου 1920 Συνθήκη τῶν Σεβρῶν μεταξὺ Συμμάχων – Σουλτανικῆς Τουρκίας, ἠκολουθήθει δι' ὑπογραφείσης τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον συνθήκης 'Ελλάδος – 'Ιταλίας. Δι' αὐτῆς ἀπεδίδετο ἡ Δωδεκάνησος πλὴν τῆς Ρόδου εἰς τὴν 'Ελλάδα Κατὰ τὸ ἄρθρον 2 τῆς συνθήκης ἡ Ρόδος θὰ παρέμενεν ἐπὶ 15ετίαν εἰς 'Ιταλικὰς χεῖρας, διενεργουμένου δὲ δημοψηφίσματος θὰ ἐπεστρέφετο εἰς τὴν 'Ελλάδα ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως ὅτι καὶ ἡ 'Αγγλία θ' ἀπέδιδεν εἰς τὴν 'Ελλάδα τὴν Κύπρον. 'Ο ὅρος οὗτος — ἀνεπιφυλάκτως ἀναγνωριζόμενος καὶ ὑπὸ τῶν συμπαρισταμένων κατὰ τὴν ὑπογραφὴν καὶ συναινούντων καθ' ὅλα "Αγγλων – ἐνεῖχε τὴν ἔννοιαν ὅτι:

1) Τὸ θέμα Κύπρου ἦτο τοιοῦτον μεταξὺ 'Αγγλίας – 'Ελλάδος.

2) 'Η Κύπρος ὅσον καὶ ἡ Ρόδος ἦτο 'Ελληνικὴ καὶ ἔπρεπε ν' ἀποδοθῇ κάποτε εἰς τὴν 'Ελλάδα.

3) 'Ο παριστάμενος πρωθυπουργὸς τῆς 'Αγγλίας ἐδέχετο κατ' ἀρχὴν ἓν ὅριον χρονικὸν (15ετίαν) μεθ' ὃ ἔδει νὰ παραχωρηθῇ ἡ νῆσος εἰς τὴν 'Ελλάδα.

'Η 'Αγγλία ἐνομιμοποίει κι' ἀ π ε ξ έ ν ω ν ε ν ὁριστικῶς ἐκ τῆς Κύπρου τὴν Τουρκίαν διὰ τοῦ ἄρθρου 20 τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης (24 'Ιουλίου 1923), ἔχοντος: «'Η Τουρκία δηλοῖ ὅτι ἀναγνωρίζει τὴν προσάρτησιν τῆς Κύπρου διακηρυχθεῖσαν ὑπὸ τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως τὴν 5ην Νοεμβρίου 1914».

Τὸ 1925 ἡ Κύπρος ἀνεκηρύχθη εἰς ἀποικίαν τοῦ 'Αγγλικοῦ Στέμματος ἐνῶ τὸ 1928 εἰς τοὺς πανηγυρικοὺς ἑορτασμοὺς τῶν "Αγγλων ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς προσαρτήσεως (διὰ καθαρᾶς ἀπάτης) τῆς νήσου, ὁ 'Ελληνικὸς Κυπριακὸς λαὸς οὐ μόνον δὲν συμμετεῖχεν ἀλλὰ καὶ εἰς ἀντίδρασιν ἑώρτασε πανηγυρικώτατα τὴν μεγάλην 'Ελληνικὴν 'Εθνικὴν ἐπέτειον τῆς 25ης Μαρτίου.

Τὸ 1929 ἀνῆλθεν εἰς τὴν 'Αρχὴν τὸ 'Αγγλικὸν 'Εργατικὸν Κόμμα τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε ὡς «ἀντιπολίτευσις» συνεπάθει τὸν Κυπριακὸν ἀγῶνα καὶ ὑπέσχετο ὅτι ἐρχόμενον ἐν τῇ 'Αρχῇ θὰ ἱκανοποιήση τὰ δίκαια τῶν Κυπρίων. Εἰς ὑπόμνημα ὅμως συνταχθὲν καὶ ὑποβληθὲν ὑπὸ τοῦ 'Εθναρχικοῦ Συμβουλίου Κύπρου, ἡ κατὰ τὰ λοιπὰ ἔντιμος Κυβέρνησις τοῦ 'Εργατικοῦ Κόμματος ἀπήντησεν ξηρῶς, ὅτι «ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ συνεχίζει τὴν πολιτικὴν τῆς προκατόχου της, συνεπῶς τὸ θέμα τοῦτο ἔχει κλείσει ὁριστικῶς καὶ δὲν δύναται ἐπωφελῶς πλέον νὰ συζητηθῇ».

Τὴν 28ην 'Οκτωβρίου 1931 συνεκροτήθη εἰς Λευκωσίαν παλλαϊκὸν συλλαλητήριον τὸ ὁποῖον εἶχεν ὡς ἐπακόλουθον τὸ ξέσπασμα τῆς λαϊκῆς ὀργῆς κατὰ τῶν τυράννων αὐθεντῶν ἐξελιχθέντος εἰς μίαν γενικὴν ἐπανάστασιν.

'Η ἐπίσημος 'Ελλὰς ἐθεᾶτο τότε ἀπαθῶς καὶ δὲν ἀπετόλμα, ἐπικαλουμένη τὴν 'Αρχὴν τοῦ Γουΐντρω Οὐΐλσον, νὰ θέση ζήτημα Κύπρου διὰ νὰ μὴ δυσαρεστήση τὴν «φίλην» 'Αγγλίαν. Οὕτω ὁ δυνάστης ἀφοῦ ἔπνιξεν εἰς τὸ αἷμα τὴν ἐπανάστασιν ἐκείνην, κατέστη ὠμότερος διοικῶν ἔκτοτε τὴν νῆσον δικτατορικῶς ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, ἐξαλείψας πᾶν ἴχνος ἐλευθερίας.

Μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον ἡ 'Αγγλία ἀπεφάσισε τὴν ἐξάλειψιν καὶ αὐτοῦ τοῦ 'Εθνικοῦ φρονήματος τῶν Κυπρίων. 'Απηγόρευσε τὸν 'Ελληνικὸν 'Εθνικὸν Ὕμνον καὶ τὸν ἀντικατέστησε διὰ τοῦ 'Αγγλικοῦ. 'Απηγορεύθησαν αἱ εἰκόνες τῶν ἡρώων τοῦ 'Ελληνικοῦ Πανθέου, ἡ διδασκαλία τῆς γλώσσης περιωρίσθη, κατεδιώχθη ἀπηνῶς ἡ διδασκαλία τῆς 'Ελληνικῆς 'Ιστορίας ἀποκλειοθεῖσα ὡς αὐτολὲς μάθημα. Τὰ ἐξ 'Ελλάδος βιβλία ἀπηγορεύθησαν ὡς καὶ ὁ διορισμὸς τοῦ λοιποῦ δημοδιδασκάλων ἄλλης προελεύσεως πλὴν τῶν ἐκ τοῦ Κρατικοῦ Κολλεγίου τοῦ Μόρφου.

Τὰ σκληρὰ ταῦτα μέτρα ἔφερον ἀντίθετον ἀποτέλεσμα τοῦ ἐπιδιωκομένου. 'Ο 'Ελληνικὸς πληθυσμὸς ἐξεδήλωνε παντοιοτρόπως τὴν ἀγανάκτησίν του καὶ ἀντέδρασε κατὰ τοῦ δυνάστου. Τὸ 1952 ἡ «Κυπριακὴ Κυβέρνησις» ἐξέδωσε νόμον διὰ τοῦ ὁποίου ἐπέβαλεν εἰς τὰ Σχολεῖα ὑποχρεώσεις τοιαύτας ὥστε νὰ ἐξαλειφθῇ εἰς τὸ διηνεκὲς τὸ 'Ελληνικὸν ἐθνικὸν αἴσθημα.

—Τότε ἀκριβῶς ὁ Στρατάρχης Παπάγος ἐρχόμενος τὸ πρῶτον εἰς τὴν 'Αρχὴν διεκήρυξεν: «Τὸ ποτῆρι ἐξεχείλισε. 'Η Κύπρος πρέπει ν' ἀποκτήση ἐλευθερίαν». 'Εδίδετο οὕτω τὸ σύνθημα ἐνάρξεως τοῦ ἀγῶνος τοῦ Ἔθνους μας κατὰ τῆς 'Αγγλικῆς ἀπολυταρχίας ἐν Κύπρῳ.

Διὰ τοῦ ἀπὸ τοῦ 1948 διεξαχθέντος δημοψηφίσματος πρὸς ἐπί-

σημον καὶ πανηγυρικὴν ἐκδήλωσιν τοῦ φρονήματος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ἐψήφισαν, ἐπὶ 224.747 δικαιουμένων ψήφου, 218.108 ἤτοι 95,7 % ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Κυβερνήτης τῆς Κύπρου Ἄγγλος Ἁρμοστὴς κληθεὶς ὅπως ἐποπτεύσῃ ἠρνήθη. Παρηκολούθησαν ὅμως καὶ διεπίστωσαν τὸ ἀδιάβλητον τοῦ δημ. πολλοὶ ξένοι δημοσιογράφοι ὡς παρατηρηταί. Ὁ ἴδιος Κυβερνήτης ἠρνήθη νὰ παραλάβῃ τοὺς τόμους τοῦ δημοψηφίσματος οἵτινες ὅμως ἐστάλησαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλὴν καὶ εἰς τὸν ΟΗΕ·

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου, ἐλθόντος τὸ πρῶτον τὴν 21ην Σεπτεμβρίου 1953 εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ἐδήλου ὅτι ἡ Ἑλλὰς υἱοθετεῖ τὸ αἴτημα περὶ αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ἀλλ' ὅτι πρὶν ἢ τὸ ὑποστηρίξῃ ἐπιθυμεῖ ὅπως ἀνευρεθῇ φιλικὴ λύσις, δι' ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεων, μὲ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.

Ὅταν ἀργότερον ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας κ. Ἄντονυ Ἤντεν ἐπεσκέπτετο ἰδιωτικῶς τὴν Ἑλλάδα, ὁ εὐθὺς στρατιώτης – Στρατάρχης – πρωθυπουργὸς Παπάγος, εἰς φιλικὴν πρὸς αὐτὸν ἐπίσκεψιν ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν ὅπως κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Ἄγγλου πρωθυπουργοῦ εὑρεθῇ τρόπος ρυθμίσεως τοῦ Κυπριακοῦ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλληνοβρεττανικῆς φιλίας καὶ συμμαχίας. Ὁ Ἤντεν κατελήφθη ὑπὸ νευρικότητος καὶ ὑστερισμοῦ καὶ ἀπήντησε μὲ τὸ γνωστὸν «οὐδέποτε» εἰς τὸν Ἕλληνα πρωθυπουργόν.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐθραύετο ἡ ἅλυσος τῆς πατροπαραδότου διὰ τὸν Ἕλληνα φιλίας καὶ ἀγάπης του πρὸς τὸ Ἀγγλικὸν Ἔθνος, καὶ ὀξὺς ἤρχιζεν ὁ ἀγὼν τοῦ Ἔθνους ὁλοκλήρου κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς ἰταμότητος.

— Ἡ βάσει τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Χάρτου τοῦ Ἀτλαντικοῦ διακηρυχθεῖσα ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, ἣν προσυπέγραφον τὰ δύο μεγάλα Ἔθνη ΗΠΑ καὶ Ἀγγλία, θὰ ἦτο καὶ μόνη ἀρκετὴ ἵνα παραχωρηθῇ κατόπιν τοῦ διεξαχθέντος δημοψηφίσματος ἐν Κύπρῳ αὐτοδιάθεσις εἰς τὸν Κυπριακὸν λαόν. Δυστυχῶς ὅμως ἀπεδείχθη ὅτι αἱ ὑπογραφαὶ τῶν «μεγάλων» δὲν ἀναγνωρίζονται πάντοτε ὑπὸ τῶν ἰδίων ὡς ἔγκυροι. Τίθενται αὗται προχειρότατα μὲ τὴν εὐκολίαν μεθ' ἧς ἠθοποιὸς πρώτου μεγέθους ὑπογράφει ἐπὶ ποδὸς καὶ μὲ περισσὴν αὐταρέσκειαν αὐτόγραφα εἰς τοὺς πολυπληθεῖς θαυμαστάς του. Ἀλλὰ μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ποτέ, καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ ἠ θ ο π ο ι ό ς, δὲν ἀρνεῖται τὴν ὑπογραφήν του, ἐνῶ τὸ «μεγάλο Κράτος» τὴν ἀρνεῖται, καὶ τὴν ἑρμηνεύει κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ συμφέρον αὐτῷ ἀναλόγως τῶν περιστάσεων.

— Οὕτω ἡ Ἀγγλία ἠδιαφόρησε διὰ τὴν τεθεῖσαν ἐν τῷ Ὠκεανῷ

ὑπογραφήν της καὶ διέπραξε μίαν εἰσέτι ἀνέντιμον πρᾶξιν. Γολιάθ ἐκείνη δὲν ἐτόλμησε ν' ἀντιμετωπίση εἰς εὐθὺ ἀγῶνα «πρόσωπον μὲ πρόσωπον» τὴν Ἑλλάδα διότι ἐγνώριζεν ὅτι μὴ ἔχουσα πολλοστημόριον δικαίου θὰ ἡττᾶτο ἀπὸ τὸν Δαυίδ, εἰς τὸν διπλωματικὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον θὰ διεξῆγε πρὸ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Ἡ καταχθόνιος Ἀγγλικὴ διπλωματία (Φόρεϊν Ὄφφις) εὗρε μίαν ἀτραπὸν διὰ ν' ἀποφύγη τὴν ἀπ' εὐθείας μὲ τὴν Ἑλλάδα ἀναμέτρησιν. Ἐνέπλεξε τὴν Τουρκίαν ὡς σύμμαχόν της εἰς ἕνα ἀγῶνα πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ φίλη καὶ σύμμαχος γείτων ἦτο ἐντελῶς ξένη καὶ ἀνίδεος μέχρι χθές. Ἀλλὰ ἡ προσφορὰ ἦτο ἑλκυστική. Τὸ Κυπριακὸν δὲν ἠδύνατο νὰ συζητεῖται μακρὰν καὶ τῆς Τουρκίας ἐχούσης συμφέροντα ἐξ ἴσου μὲ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν γειτονικὴν μεγαλόνησον». Προέβαλε δὲ ἡ Ἀγγλία τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Τουρκικῆς μειονότητος ἥτις, δῆθεν, θὰ διέτρεχε κίνδυνον ἀπὸ τὴν πλειονότητα ἐὰν παρείχετο αὐτοδιάθεσις εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς Κύπρου.

Δὲν πρέπει νὰ αἰτιᾶται τις τὴν σύμμαχον Τουρκίαν διότι ἀπεδέχθη ἐκθύμως τὴν Ἀγγλικὴν προσφοράν. Ὁ οἱοσδήποτε θὰ ὑπέκυπτεν εἰς τὸ δέλεαρ ἀφοῦ, χωρὶς οὐδεμίαν θυσίαν αἵματος ἢ ἱδρῶτος, θὰ προσεπόριζε τεράστια ὠφέλη ἀπὸ μίαν ἀνέλπιστον διανομήν. Καὶ ἦτο ὄντως ἀνέλπιστος διὰ τοὺς Τούρκους ἡ εὐγενὴς Ἀγγλικὴ προσφορὰ ἐφ' ὅσον βάσει τῶν συνθηκῶν – τὰς ὁποίας εἶχον ὑπογράψει προγενεστέρως, τόσον τὸ Σουλτανικὸν ὅσον καὶ τὸ Κεμαλικὸν καθεστώς – ἡ Τουρκία ἀπεξενοῦτο παντελῶς τῆς νήσου μὴ ἔχουσα ἐπ' αὐτῆς οὐδὲν νομικὸν ἢ οὐσιαστικὸν δικαίωμα. Ἀσχέτως ὅμως τῶν μετὰ τῆς Ἀγγλίας συνθηκῶν, ἡ Τουρκία εἶχεν αὐτοπροαιρέτως παραιτηθεῖ τῶν ἐκεῖθεν τῶν συνόρων της μειονοτήτων διὰ τῶν διακηρύξεων τῆς Ἀγκύρας τῆς 8ης καὶ 21ης Ἀπριλίου 1924. Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Κεμὰλ ἀπεκήρυξε τότε δι' ἱερονομολογικῆς πράξεως τὸν ἱερὸν νόμον τοῦ Ἰσλὰμ δηλώνουσα ὅτι παύει ν' ἀναμιγνύεται τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς τύχας τῶν πέραν τῶν συνόρων της μουσουλμανικῶν πληθυσμῶν οἵτινες πιστεύουν εἰς τὸ Κοράνιον εἶναι Μωαμεθανοὶ καὶ ὄχι Τοῦρκοι.

Καὶ ἐὰν πρὸς στιγμὴν ἡ Τουρκία ἐδίστασε νὰ πιστεύση τὴν ἀξίαν τῶν Ἀγγλικῶν λόγων, δὲν εἶχεν ἀμφιβολίας περὶ τῆς εἰλικρινείας των ὅταν ἐπροτείνετο ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας ἡ σύγκλησις Τριμεροῦς εἰς Λονδῖνον. Ἡ Ἑλλάς, ἵνα μὴ χαρακτηρισθῆ ἀδιάλλακτος, ἐνεπλάκη εἰς τὴν παγίδα τόσον ὅσον καὶ ἡ ἰδία ἡ Τουρκία καὶ ἐνέδωσεν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν Ἀγγλικῶν σχεδίων. Ἔκτοτε ἡ Τουρκία καὶ κατόπιν μάλιστα τῶν σκέψεων περὶ διχοτομήσεως τῆς Κύπρου ἐπίστευσεν εἰς τὰ σοβαρὰ ὅτι ὄντως ἡ Ἀγγλία ἐνδιεφέρετο νὰ μὴ θιγοῦν τὰ

συμφέροντα «τῆς συμμάχου της Τουρκίας» καὶ ὅτι ἦτο πρόθυμος νὰ τῆς παραχωρήση καὶ τὴν ἡμίσειαν νῆσον. Ἡ πίστις της αὕτη τὴν ὡδήγησεν εἰς ἐξτρεμιστικὰς πράξεις αἵτινες ἔφθασαν μέχρι διαρρήξεως καὶ τῆς φιλίας της μετὰ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς ἣν ἐτήρησε καὶ τηρεῖ ἐχθρικὴν στάσιν, φθάσασα μέχρι καὶ τῶν ἀνεκδιηγήτων βανδαλισμῶν τῆς 6ης Σεπτεμβρίου 1955.

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ αἰτιᾶται τις ἀλλὰ νὰ οἰκτείρη μᾶλλον τὴν Τουρκίαν διὰ τὴν εὐπιστίαν της πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν προσφοράν, ἕνεκεν τῆς ὁποίας ἐδέχθη νὰ γίνη ὄργανον τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς. θυσιάζουσα τὴν πολύτιμον δι' αὐτὴν κυρίως (*) φιλίαν της πρὸς την Ἑλλάδα καὶ νὰ εὔχεται ὅπως, ἔστω καὶ τὴν τελευταίαν στιγμήν, καταστῆ ἱκανὴ ἀντιλαμβανομένη τὴν εἰς βάρος της παγίδα τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς — ἥτις ὡς μοιραίαν συνέπειαν θὰ ἔχη τὴν θυσίαν μιᾶς ἀνεκτιμήτου δι' αὐτὴν φιλίας — ν' ἀπεμπολίση τὸ δῆθεν ὑπὲρ αὐτῆς ἐνδιαφέρον τῆς Ἀγγλίας περὶ τὴν Κύπρον.

Τῆς νήσου Κύπρου, ἀείποτε Ἑλληνικῆς, ἔδει νὰ ἠξιοῦτο ἡ ἕνωσις ἐπὶ τῇ βάσει λόγων δημοσιονομικῶν, οἰκονομικῶν, ἐθνικῶν, γεωγραφικῶν, αἰσθηματικῶν, ἱστορικῶν, Ἀρχῶν (αὐτοδιαθέσεως λαῶν). Ἡ ἕνωσις ὅμως, λόγῳ διεθνοῦς κλίματος, περιπλοκῆς θέματος κλπ., δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον. Αὕτη θὰ γίνη σταδιακῶς καὶ ἀφοῦ πρῶτον ἡ νῆσος ἀποκτήσει αὐτοδιάθεσιν.

— Ἡ αὐτοδιάθεσις θὰ ἐπιδιωχθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ Χάρτου τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἐκεῖ κυρίως τοποθετεῖται ἡ νομικὴ βάσις τοῦ ζητήματος. Ἴδομεν ὅμως ὅτι ὁ ἀγὼν εἶναι σκληρὸς λόγῳ τῆς μεγάλης ἀντιδράσεως ἣν προκαλεῖ ἡ ὀργανωμένη Ἀγγλικὴ διπλωματία. Ἡ ἐμπλοκὴ τῆς Τουρκίας δημιουργεῖ περιπλοκὰς αἵτινες ὁδηγοῦν εἰς ἀδιέξοδον. Οὐσιαστικῶς τὸ θέμα αὐτοδιαθέσεως εὑρίσκεται εἰς χεῖρας δύο μόνον δυνάμεων. Πρωτίστως τῆς Ἀγγλίας καὶ δευτερευόντως τῶν ΗΠΑ. Αἱ προσφυγαὶ εἰς τὸν ΟΗΕ δὲν δύνανται νὰ δώσουν λύσιν. Ὁ ΟΗΕ δὲν ἀποτελεῖ δικαστήριον δυνάμενον νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἀπόφασίν του εἰς ἕνα τῶν διαδίκων κι' ἐν προκειμένῳ, νὰ καταδικάση τὴν ἔνοχον Ἀγγλίαν. Αἱ ἀποφάσεις του δεσμεύουν μὲν ἠθικῶς Ἔθνη, ἀλλὰ ἡ δέσμευσις ἔχει ἀποτέλεσμα μόνον ὅταν ἐπιβάλλεται εἰς Ἔθνη ἱστάμενα εἰς ἠθικὸν ὕψος. Ἡ Ἀγγλία δὲν εἶναι ἐκ τῶν Ἐθνῶν ἐκείνων τὰ ὁποῖα θὰ ὑποκύψουν εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ ΟΗΕ ἀλλ' ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα μόνον διὰ τοῦ κρότου τῆς δυναμίτιδος συνέρχονται καὶ ποιοῦν τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν. Ἡ ΕΟΚΑ, ὀρ-

(*) Ἴδε 5ον Τόμον παρόντος, Μέρος Β'.

γάνωσις τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, συνεκλόνισεν ἤδη διὰ τῆς μέχρι τοῦδε δράσεώς της τὰ θεμέλια τῆς πάλαι ποτὲ κραταιᾶς αὐτοκρατορίας. Ἡ μελλοντική της δρᾶσις θὰ φέρη τὸ Κυπριακὸν ζήτημα πρὸς τὴν ὁριστικήν του λύσιν, συντρεχούσης καὶ τῆς μεγάλης φίλης τῆς Ἑλλάδος, τῶν ΗΠΑ. Ἀπαιτεῖται ὅμως κυρίως κατάλληλος διαφώτισις ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ, διαφώτισις ἥτις θὰ καταρρίψη τὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ψεύδη, τῆς ὀργιαζούσης εἰς ΗΠΑ Βρεττανικῆς προπαγάνδας.

Ἀφ' ἧς ἐτέθη ἐπὶ τάπητος πρὸ πενταετίας τὸ Κυπριακόν, ἡ Ἑλλὰς ὡς Κράτος ὠφελήθη τὰ ἀκόλουθα:

1) Κατώρθωσε ν' ἀπαλλαγῆ τῶν ἀμέσων ἐπιρροῶν τῆς Βρεττανικῆς διπλωματίας ἥτις ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως μέχρι τοῦ 1952 εἶχεν ἐπιβληθεῖ καὶ ἐδέσποζε τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς χώρας. Οὐδεὶς Ἕλλην πολιτικὸς ὡς Κυβερνήτης τῆς χώρας ἐτόλμησε ἕως τότε νὰ ὀρθώση τὸ ἀνάστημά του πρὸ τῆς Ἰντέλιτζενς Σέρβις, ἐνῶ δὲν ἦσαν ὀλίγοι ἐκεῖνοι οἵτινες τὴν ὑπηρέτησαν δουλικώτατα θυσιάσαντες πρὸ τῶν κελευσμάτων της καὶ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα τῆς χώρας. Οὐδεὶς ποτὲ κατέχων καὶ τὴν μικροτέραν ὑπεύθυνον θέσιν ἀπετόλμησε νὰ διαφωτίση τὸ Ἔθνος ἐπὶ τῶν συμφορῶν τὰς ὁποίας ἐπεσώρευσεν εἰς τὴν Πατρίδα μας τὸ Ἀγγλικὸν Ἔθνος, τὸ ὁποῖον ὅλοι ἐπίστευον ὡς τὸ «ἀδελφόν», τὸ «εὐγενὲς» καὶ τὸ διαπνεόμενον ἀπὸ εἰλικρινῆ αἰσθήματα ἀγάπης πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

2) Χάρις εἰς τὸ Κυπριακόν, ἡ Ἑλλὰς ἔλαβε σαφῆ θέσιν εἰς τὸ ἀντιϊμπεριαλιστικὸν καὶ ἀντιαποικιακὸν στρατόπεδον, γεγονὸς ὅπερ τὴν ἔφερε πολὺ πλησίον πρὸς τὸν Ἀραβικὸν κόσμον, κόσμον ὅστις κατέχει τὴν γεωγραφικὴν περιοχὴν ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Μεσογείου καὶ Ἐρυθρᾶς μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, ἤτοι τὴν ἔκτασιν ἐκείνην ἥτις ἀποτελεῖ σήμερον τὸν ζωτικὸν χῶρον τῆς Εὐρώπης καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον μετὰ βουλιμίας προσβλέπουν οἱ δύο ἀντίπαλοι συνασπισμοί.

Ἡ Ἑλλὰς ἐξ αἰτίας τοῦ Κυπριακοῦ, κατέστη ἡ μόνη χώρα πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ φύσει δύσπιστος πρὸς τὴν Εὐρώπη Ἄραψ τρέφει ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην καὶ θεωρεῖ ἑαυτὸν συνδεόμενον διὰ δεσμῶν αἵματος μετὰ τοῦ Ἕλληνος, ἀφοῦ ἀμφότεροι μάχονται κατὰ τοῦ αὐτοῦ δυνάστου — ἀποικιοκράτου.

Ἡ Ἑλλὰς οὕτω ἐξυπηρετεῖ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἐλευθέρου Κόσμου καὶ τίθεται ὡς γέφυρα(*) μεταξὺ Μ. Α. καὶ Ἐλευθέρας Εὐρώπης.

(*) Ἴδε λεπτομερείας εἰς 5ον Τόμον Μέρος Α' Στρατ. ἀξία Μ. Α.

3. Τὸ θέμα αὐτοδιαθέσεως προωθήθη σημαντικῶς κατὰ τὴν πενταετίαν ταύτην, τῆς 'Αγγλίας ἐγκαταλειψάσης τὴν θέσιν τοῦ «οὐδέποτε» καὶ ἀχθείσης εἰς διαφόρους προτάσεις, συζητήσεις ἔστω καὶ ἀοριστολόγους.

4. 'Από τῆς πλευρᾶς τῆς 'Αγγλίας ἡ ζημία ἣν ὑπέστη αὕτη εἶναι ἀνυπολόγιστος. 'Απώλεσεν ἐν πρώτοις τὴν πατροπαράδοτον φιλίαν ἑνὸς λαοῦ, χρησιμοτάτης δι' αὐτὴν λόγῳ γεωγραφικῆς ἰδίᾳ θέσεως τῆς χώρας μας. 'Απεκαλύφθη ἐξ ἄλλου ἠθικῶς ἀνάπηρος, πρὸ τῶν ὀμμάτων ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

'Η 'Ελλὰς ἀγωνίζεται καὶ θ' ἀγωνισθῇ ἀγῶνα σκληρὸν μέχρις οὗ ἐπιτύχῃ δικαίωσιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Τὸν ἀγῶνα της ὅμως τοῦτον θὰ διεξαγάγῃ ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς συμμαχίας τοῦ ΝΑΤΟ, ἐντὸς τῆς ἰδίας οἰκογενείας. Καὶ δὲν εἶναι ξένοι πρὸς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ 'Έλληνος οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι.

'Η ἱστορία διδάσκει ὅτι οἱ πόλεμοι αὐτοὶ ἦσαν οἱ πλέον σκληροὶ ἀλλ' ὅτι τοὺς ἐκέρδιζεν κατὰ κανόνα ἡ μερὶς ἐκείνη ἥτις εἶχε τὸ δίκαιον μεθ' ἑαυτῆς δι' ὃ καὶ παρέμενε διὰ μέσου τῶν αἰώνων εἰς τὴν 'Ελλάδα ἄσβεστος ἡ δὰς τῆς 'Ελευθερίας. Διδάσκει ὅμως ἡ 'Ιστορία μας ὅτι πρὸ τοῦ κοινοῦ μεγάλου ἐχθροῦ οἱ «ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ» ἐγίνοντο ἀπὸ ἑσπέρας ἕως πρωΐας «ἐμφύλιοι ἀσπασμοὶ» πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς μεγάλης ἀπειλῆς. Τοιοῦτος ἀγὼν διεξάγεται σήμερον μὲ τὸ «ἀδελφὸν» 'Αγγλικὸν Ἔθνος. Τὸ δίκαιον ἀναμφισβητήτως εὑρίσκεται μεθ' ἡμῶν ἀλλά, ἂς μὴ λησμονεῖται, ὁ κοινὸς δι' ἀμφότερα τὰ Ἔθνη ἐχθρὸς καιροφυλακτεῖ πάντοτε.

II) ΕΚ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

—α) *Βόρειος Ἤπειρος.*

'Η ἀπελευθέρωσίς της ἀποτελεῖ βασικὸν 'Εθνικὸν πρόβλημα.

'Ο ὅρος «Βόρειος Ἤπειρος» ἐτέθη ἀπὸ τοῦ 1913 κι' ἐντεῦθεν. Μέχρι τότε ἀπετέλει ἀναπόσπαστον ἀδιαίρετον γεωγραφικήν, οἰκονομικὴν καὶ πολιτισμικὴν ἑνότητα μετὰ τῆς λοιπῆς 'Ηπείρου. Ἔκτοτε ὅμως, κι' ἀπὸ τῶν σημερινῶν 'Ελληνοαλβανικῶν συνόρων μέχρι τῆς κοιλάδος τοῦ Σκούμπι ἀπεσπάσθη ἐνσωματωθεῖσα εἰς τὸ νεοσύστατον 'Αβανικὸν κράτος.

—Πρώτην φορὰν τὰ 'Ελληνικὰ στρατεύματα ἀπηλευθέρωσαν ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Μαΐου 1913 τὴν περιοχὴν τῆς Β. 'Η, φθάσαντα πρὸ τῆς Αὐλῶνος εἰς την ὁποίαν δὲν εἰσῆλθον κατόπιν τῆς ἐπιδοθείσης αὐστηρᾶς νότας τῆς 'Ιταλίας.

Καίτοι ή 'Ελλάς ήναγκάσθη νά συμμορφωθῆ πρός τήν άπόφασιν «πρωτοκόλλου τῆς Φλωρεντίας» (17 Δεκεμβρίου 1913), οί Βορειοηπειρῶται—ώς άπεκλήθησαν έκτοτε οί δουλωμένοι διά τῆς άποφάσεως—ΰψωσαν έν τῷ Διοικητηρίῳ τοῦ 'Αργυροκάστρου τήν γαλανόλευκον, φέρουσαν έν τῷ μέσῳ τόν δικέφαλον άετόν, άνακηρύξαντες τήν αύτονομίαν τῆς Β. 'Η. καί μάχονται πλέον διά τῶν ίερῶν λόχων, τούς όποίους έσχημάτισαν, κατά τῶν 'Αλβανῶν οϊτινες ώδηγοῦντο ύπό 'Ιταλ. καί Αύστριακῶν άξιωματικῶν.

'Η Διεθνής 'Επιτροπή 'Ελέγχου διαχειριζομένη τήν τύχην τοῦ νεοσυστάτου 'Αλβανικοῦ Κράτους προέτεινεν είς τήν προσωρινήν 'Επιτροπήν Β. 'Η. (προεδρευομένην ύπό τοῦ Γ. Ζωγράφου) σύναψιν άνακωχῆς.

Τήν 17ην Μαΐου 1914 συνήφθη έν Κερκύρα μεταξύ τῶν άντιπροσωπειῶν (Βορειοηπειρωτικῆς καί 'Αλβανικῆς) συμφωνία παραχωροῦσα εις Β. 'Η. εἶδος τι ήμιαυτονομίας. 'Η συμφωνία έγκριθεῖσα άπό τάς Μεγάλας Δυνάμεις έτέθη ύπό τήν έγγύησίν των. 'Αποτελεῖ αΰτη τ ή ν π ρ ώ τ η ν έ π ί σ η μ ο ν δ ι ε θ ν ῆ ά ν α γ ν ώ ρ ι σ ι ν τ ῆ ς 'Ε λ λ η ν ι κ ό τ η τ ο ς τ ῆ ς Β. 'Η.

Κατ' 'Οκτώβριον τοῦ 1914 αί δυνάμεις τῆς Τριπλῆς Συνεννοήσεως έδωσαν έντολήν είς τήν 'Ελλάδα όπως καταλάβη τήν Β. 'Η. 'Η έντολή αΰτη (κατά τόν 'Ελ. Βενιζέλον) άπετέλει τήν έπισημοτέραν διεθνῆ άναγνώρισιν τοῦ ένδιαφέροντος τό όποῖον δικαιοῦται νά έχη ή 'Ελλάς διά τούς όμοεθνεῖς της τῆς Β. 'Η. Τόν Νοέμβριον δέ τοῦ αύτοῦ έτους αί Δυνάμεις αὗται άνεκοίνωσαν είς τήν 'Ελλάδα ότι θ' άνεγνώριζαν ώς όριστικήν τήν κατοχήν τῆς Β. 'Η. ύπό τῆς 'Ελλάδος έάν είσήρχετο αΰτη είς τόν πόλεμον παρά τό πλευρόν των.

Οί Μπολσεβῖκοι άπεκάλυψαν άργότερον ότι μυστική συμφωνία μεταξύ τῶν Δυνάμεων τριπλῆς Συνεννοήσεως καί τῆς 'Ιταλίας ύπογραφεῖσα έν Λονδίνῳ, παρεχώρει είς τήν 'Ιταλίαν τήν Αύλῶνα μετά μικροῦ τμήματος τῆς ένδοχώρας έάν είσήρχετο παρά τό πλευρόν των είς τόν πόλεμον καί έ ά ν ά ν ε γ ν ώ ρ ι ζ ε τ ή ν ύ π ό τ ῆ ς 'Ε λ λ ά δ ο ς κ α τ ο χ ή ν, τ ῆ ς Β. 'Η π ε ί ρ ο υ ώ ς ό ρ ι σ τ ι κ ή ν.

'Αργότερον οί 'Ιταλοί καί Γάλλοι κατηγορήσαντες τόν Βασιλέα Κωνσταντῖνον ώς γερμανόφιλον κι' έπιθυμοῦντες νά διασφαλίσουν τάς έν 'Ανδριατικῆ συγκοινωνίας των οί μέν, τά πλευρά των έν Μακεδονία οί δέ, κατέλαβον τήν Β. 'Η. καταλύσαντες τάς 'Ελληνικάς άρχάς.

Μέ τό τέλος τοῦ α' παγκοσμίου πολέμου ή 'Ελλάς προέβαλε τάς δικαίας άξιώσεις της έπί τῆς Β. 'Η. 'Επειδή όμως αί Η.Π.Α. δέν

ἀνεγνώριζαν τὴν μυστικὴν συνθήκην τοῦ Λονδίνου, ἡ Ἰταλία χολωθεῖσα ἀντέδρασεν εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἐπὶ τῆς Β. Ἠ. Ἑλληνικῶν διεκδικήσεων. Διὰ τῆς συμφωνίας Βενιζέλου — Τιττόνι (29 Ἰουλίου 1919) ἡ Ἰταλία συγκατετίθετο εἰς τὴν παραχώρησιν τῆς Β. Ἠ. ὑπὸ τῶν ὅρον ὅτι ἡ συμφωνία θὰ ἐφηρμόζετο μετὰ τὴν ἱκανοποίησιν Ἰταλικῶν διεκδικήσεων ἐν Μικρασίᾳ καὶ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ Ἀδριατικοῦ ζητήματος (Ἰταλίας Γιουγκοσλαυΐας).

Τὴν συμφωνίαν Βενιζέλου Τιττόνι ἀπεδέχθη (14 Ἰανουαρίου 1920), ἄνευ οὐδεμιᾶς τροποποιήσεως, τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον Συνδιασκέψεως Εἰρήνης ἐν Παρισίοις. Ἡ Ἀμερικανικὴ Γερουσία κατὰ τὴν συνεδρίασιν της τῆς 17ης Μαΐου 1920 (*) ἀπεφάσισεν ὁ μ ο φ ώ ν ω ς τὴν παραχώρησιν ὑπὸ τῆς Συνδιασκέψεως Εἰρήνης τῆς Β. Ἠ. εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Καίτοι δὲ αἱ Ἰταλογιουγκοσλαυϊκαὶ διαφοραὶ διηυθετήθησαν διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Rapalo ἐν τούτοις ἡ Ἑλλὰς σπαρασσομένη ἀπὸ τὰς ἐσωτερικάς της ἔριδας δὲν ἔσπευσε νὰ καταλάβῃ τὴν Β. Ἠ. εἰς ἐφαρμογὴν τῆς σχετικῆς καὶ ἀπὸ 14)1)1920 (Παρισίων) ἀποφάσεως τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Εἰρήνης, μὲ ἀποτέλεσμα ἡ συνελθοῦσα πρωτοβουλία τῆς Ἰταλίας πρεσβευτικὴ διάσκεψις — τῶν νικητριῶν Δυνάμεων Γαλλίας, Ἀγγλίας, Ἰταλίας, Ἰαπωνίας — νὰ ἐκδώσῃ τὴν 9 Νοεμβρίου 1921 δυσμενῆ ἀπόφασιν διὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποίαν ἐπανέφερεν εἰς τὰ καθοριζόμενα διὰ τοῦ Πρωτοκόλλου τῆς Φλωρεντίας (17 Δεκεμβρίου 1913) σύνορά της ἀγνοηθεισῶν τῶν Συμφωνιῶν Κερκύρας, Βενιζέλου—Τιττόνι καὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου Συνδιασκέψεως Εἰρήνης.

Οὕτω ἡ ἐπεκτατικὴ πολιτικὴ τῆς Ἰταλίας πρὸς Α, συναντῶσα καθέτως τὰς πρὸς Β διεκδικήσεις τῆς Ἑλλάδος, ἐπεσκίασεν αὐτὰς καὶ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἑδραίωσιν τῆς Ἰταλίας εἰς Ἀλβανίαν ἐξ ἧς κατόπιν ἐπεχείρησε τὴν μεγάλην της πρὸς Ν καὶ Α ἐξόρμησιν ἣν ἤρχισεν τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940 (*).

Τὰ κατὰ καὶ μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον εἰς Β. Ἠ.

Ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Ἰταλοελληνικοῦ πολέμου ὅτε ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἀπὸ ἀμυνόμενος κατέστη ἐπιτιθέμενος μετέφερε

(*) Congressional Record, II, 14771—950666 th Congress, 2nd Session.

(*) Ὁ Μουσολίνι ἐπίτηδες ἐξέλεξε τὴν ἡμέραν ταύτην ἀποτελοῦσαν μεγάλην ἐπέτειον τοῦ φασισμοῦ ἤτοι τῆς marcia su Roma (ἐκστρατείας πρὸς Ρώμην) γενομένην τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1922 μὲ τ' ἀποτέλεσμα τὴν κατάληψιν ὑπὸ τῶν μελανοχιτώνων τῆς Ἀρχῆς.

τὸν πόλεμον ἐπὶ 'Αλβανικοῦ ἐδάφους τῆς Β.'Η. Οἱ Βορειοηπειρῶται ἀπηλευθεροῦντο τρίτην φορὰν ἐκ τοῦ 'Αλβανικοῦ ζυγοῦ καὶ ἐδικαιοῦντο νὰ πιστεύουν ὅτι, αὐτὴν τοὐλάχιστον, ὁριστικῶς πλέον θὰ ἐπανήρχοντο εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς 'Ελλάδος. 'Η κατοχὴ τῆς 'Ελλάδος ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ 'Ιταλίας ἀπετέλει φάσιν πρόσκαιρον καὶ οὐδεὶς διενοήθη ποτέ, οὔτε Βορειοηπειρώτης οὔτε ἐκ τῶν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς 'Ελλήνων, ὅτι ἡ Β.'Η., μετὰ τὴν τελικὴν νίκην κατὰ τοῦ "Αξονος, δὲν θὰ ἐγίνετο ὁριστικῶς 'Ελληνική. 'Η ἀνέκαθεν ἐπιβουλευομένη αὐτὴν 'Ιταλία ἀνήκουσα εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἡττημένων δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσίν της.

Οἱ κομμουνισταὶ ἡγέται Μᾶρκος Βαφειάδης καὶ στρατηγὸς Μπακιρτζῆς ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν 'Αλβανῶν «ἀδελφῶν» των ἀντὶ νὰ σπεύσουν καὶ καταλάβουν τὴν Β.'Η. μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν ἀπέσυραν ἐκεῖθεν τὰς δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ἀφήσαντες ἐλευθέρους τοὺς 'Αλβανοὺς ν' ἀποκατασταθοῦν εἰς τὰ παλαιά των σύνορα. Ταυτοχρόνως τὴν θέσιν τῶν προστατῶν 'Ιταλῶν ἀνέλαβεν ἡ Ρωσία, ἡ Γιουγκοσλαυία καὶ τὰ λοιπὰ κομμουνιστικοποιηθέντα κράτη τῆς Α Εὐρώπης ἐμφανίσαντα τὴν 'Αλβανικὴν 'Αντίστασιν κατὰ τῶν Γερμανῶν ὑπερεξογκωμένην καὶ τὴν 'Αλβανίαν ὡς σύμμαχον τῶν 'Ελευθέρων Δημοκρατιῶν.

'Η 'Ελληνικὴ ἀντιπροσωπεία ἀπέκρουσε τὴν ἄποψιν ταύτην καὶ ἠξίωσε τὴν ἐπὶ τῇ βάσει προηγουμένων ἀποφάσεων ἐκχώρησιν τῆς Β.'Η. Τὴν 26ην Μαρτίου 1945 ἡ ἐπὶ τῶν 'Εξωτερικῶν ὑποθέσεων ἐπιτροπὴ τῆς 'Αμερικανικῆς Γερουσίας ἐνέκρινε ψήφισμα περὶ ἀποδόσεως τῆς Β.'Η. καὶ Δωδεκανήσου εἰς τὴν 'Ελλάδα ὑπὸ τῆς μελλούσης νὰ συνέλθῃ εἰς Παρισίους διασκέψεως τῆς Εἰρήνης. 'Εξ ἄλλου, δι' ὁ μ ο φ ώ ν ο υ ἀποφάσεως τῆς 'Αμερικανικῆς Γερουσίας, τὴν 29ην 'Ιουλίου 1946, υἱοθετεῖτο ἡ ἀπόφασις τῆς 'Επιτροπῆς 'Εξωτερικῶν ὑποθέσεων καὶ ἀνετίθετο εἰς τὸν ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν 'Εξωτερικῶν τῶν ΗΠΑ νὰ ἐπιδιώξῃ καὶ ἐπιτύχῃ ἐν τῇ Διασκέψει Εἰρήνης τὴν πραγματοποίησιν τῆς περὶ προσαρτήσεως εἰς τὴν 'Ελλάδα ἀποφάσεως ταύτης.

'Αλλὰ πρὸ τῆς ἐξ 21 'Εθνῶν ὁλομελείας τῆς Διασκέψεως τῆς Εἰρήνης συνελθούσης τὴν 28ην Σεπτεμβρίου 1946 ἡ Γιουγκοσλαυία ἐζήτησεν ἀπροόπτως τὴν ἄμεσον κρίσιν καὶ λῆψιν ἀποφάσεως ἐπὶ τῆς 'Ελληνικῆς διεκδικήσεως τῆς Β.'Η. Διέπραξε δὲ ὁ τότε Γιουγκοσλαῦος ἀντιπρόσωπος μίαν ἀήθη εἰς τὰ διπλωματικὰ χρονικὰ πρᾶξιν, καταγγελίας πρὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς 'Ελλάδος ὡς προτεινάσης εἰς τὴν Γιουγκοσλαυίαν τὸν διαμελισμὸν καὶ τὴν προσάρτησιν

ἀντιστοίχως ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν τῶν δύο τούτων κλασμάτων τῆς 'Αλβανίας.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεία, αἰφνιδιασθεῖσα ἐκ τῆς Γιουγκοσλαυικῆς προτάσεως καὶ τῶν καταγγελιῶν, ἐδέχθη - πειθαναγκασθεῖσα ὑπὸ τῶν φίλα πρὸς αὐτὴν διακειμένων κρατῶν—τὴν ὑποβληθεῖσαν πρὸ τοῦ Συμβουλίου Ὁλομελείας πρότασιν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς ΕΣΣΔ ὅπως ἡ Ἑλλὰς φέρει τὸ θέμα πρὸ τοῦ Συμβουλίου τῶν τεσσάρων ὑπουργῶν (Ρωσίας, Ἀμερικῆς, Γαλλίας, Μεγάλης Βρεττανίας) εἰς τὸ ὁποῖον παρεπέμπετο πρὸς συζήτησιν καὶ τὸ Αὐστριακόν.

Οὕτω τὸ ζήτημα τῆς διεκδικήσεως τῆς Β.'Η. ἀπετελματώθη καὶ παραμένει ἔκτοτε ἐκκρεμὲς μὴ ὑπογραφείσης συνθήκης Εἰρήνης μετὰ τῆς 'Αλβανίας.

Ἡ 'Αλβανία ἀνήκει σήμερον εἰς τὸν 'Ανατολικὸν συνασπισμὸν καὶ ἀποτελεῖ ἰσχυρὰν προωθημένην βάσιν τῶν Σοβιὲτ εἰς τὴν Μεσόγειον.

Εἰς τὰς διαφόρους κι' ἐναλλασσομένας φάσεις τοῦ ψυχροῦ Πολέμου δὲν διαφαίνεται οὐδαμοῦ ὁ τρόπος ἱκανοποιήσεως τῆς 'Εθνικῆς μας ταύτης διεκδικήσεως παρὰ τὸ ὅτι ἡ γῆ τῆς Β.'Η. μας συγκεντροῖ ἅπαντας τοὺς Λόγους (Δημοσιονομικούς, Οἰκονομικούς, Τακτικῆς, 'Εθνικούς, Γεωγραφικούς, Αἰσθηματικούς, 'Ιστορικούς, 'Αρχῶν) καὶ τὰ αἴτια (Στρατιωτικά, 'Ασφαλείας συνόλου, Στρατηγικά) ἐκεῖνα, βάσει τῶν ὁποίων δέον νὰ γίνῃ γῆ—τμῆμα τῆς Ἑλληνικῆς 'Επικρατείας (*).

—β) ***Νῆσος Σάσων*** (*)

Αὕτη ἦτο τμῆμα τῶν 'Ιονίων νήσων τῶν παραχωρηθεισῶν τὸ 1864 ὑπὸ τῆς Μεγ. Βρεττανίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. 'Επὶ ἥμισυ αἰῶνα ἤτοι μέχρι τοῦ 1914 ἀπετέλει τμῆμα τῆς Ἑλληνικῆς 'Επικρατείας.

Αἱ ἕξ δυνάμεις ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν κατὰ τὴν πρεσβευτικὴν διάσκεψιν τῆς Φλωρεντίας τῆς 17ης Δεκεμβρίου 1913 ὅπως ἡ νῆσος Σάσων περιληφθῇ εἰς τὴν 'Αλβανίαν. Ἡ τότε Κυβέρνησις — παρὰ τὰς ρητὰς διατάξεις τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος ἀπαγορεύοντος τὴν ἐκχώρησιν Ἑλληνικῶν ἐδαφῶν εἰς ξένας δυνάμεις — συνεκάλεσεν ἐκτάκτως τὴν Βουλὴν ἥτις ἐψήφισε τὸ σχετικὸν νομοσχέδιον.

(*) Συμπληρωματικῶς τὸ θέμα τῆς Β 'Η. ἐρευνᾶται καὶ ἐν τῷ οἰκείῳ κεφαλαίῳ τοῦ 4ου Μέρους τοῦ 2ου τόμου.

(**) Ὁμοίως εἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον καὶ τὸ περὶ Σάσωνος.

Ἀργότερον ἡ Σάσων ἀφηρέθη ἐκ τῆς Ἀλβανίας ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ ὀχυρωθεῖσα ἀπετέλεσε τὴν «Μάλταν τῆς Ἀδριατικῆς». Κατὰ τὴν διάσκεψιν τῶν Παρισίων (1946) ἡ Ἑλλὰς ἔθεσε τὸ ζήτημα τῆς Σάσωνος ὁμοῦ μὲ τὸ τῆς Β.Ἠ. Ἐν τούτοις, εἶδε καὶ τὸ αἴτημά της τοῦτο ν' ἀπορρίπτεται — ὅπως ἄλλωστε καὶ τὰ πλεῖστα τῶν δικαίων της — ὑπὸ τῶν συμμάχων της, οἵτινες δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ αἰτιῶνται σήμερον τοὺς ἰδίους ἑαυτούς των βλέποντες νὰ ὀφείλεται εἰς τὴν ἰδίαν των ἀβελτηρίαν τὸ γεγονὸς ὅτι ἤδη ἡ Σάσων ἔχει καταστεῖ μία ἰσχυροτάτη Σοβιετικὴ βάσις εἰς τὴν Μεσόγειον ἀπειλοῦσα τὸ ὅλον ἀμυντικὸν σύστημα τοῦ ΝΑΤΟ.

Οὐ μόνον ἱστορικοὶ καὶ ἐθνικοὶ λόγοι συντρέχουν διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς νήσου εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ λόγοι ἀσφαλείας συνόλου κυρίως.

III) ΕΚ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

— α) *Ἀνατολικὴ Ρωμυλία ἢ Ρούμελη* (*).

Φυσικὰ ὅρια Α.Ρ. Δὲν εἶναι ὀλίγοι ἐκεῖνοι οἵτινες δὲν ἔχουν σαφῆ ἐπίγνωσιν τοῦ ἐδαφικοῦ χώρου τὸν ὁποῖον κατέχει αὕτη.

(*) Κακῶς ἔχει ἐπικρατήσει νὰ λέγεται αὕτη «Ρωμυλία». Εἰς τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα ἀνεγράφετο καὶ εἰς τὰς τρεῖς κυρίας γλώσσας τῆς αὐτονόμου Πολιτείας 1878—1885) ἤτοι Ἑλληνικήν, Τουρκικὴν καὶ Βουλγαρικὴν ὡς Ἀ ν α τ ο λ ι κ ὴ Ρ ο ύ μ ε λ η ἥτις ἀποδίδει ἀκριβῶς τὴν τουρκικὴν Ρουμ—Ἰλὶ ἢ τὴν Γαλλικὴν Roumelie ἤτοι τὴν χώραν τῶν Ρωμηῶν—Ἑλλήνων. Ὠνομάσθη δὲ Ἀνατολικὴ κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὴν Δυτικὴν χώραν τῶν Ρωμηῶν τὴν μέχρι καὶ σήμερον λεγομένην Ρ ο ύ μ ε λ η ν.

Ὑπάρχουν μάλιστα καὶ ἔνσημα τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἀπέκτησε τὴν αὐτονομίαν της—εὑρισκόμενα εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Φιλιππουπολίτου κ Κλέωνος Ἀργυριάδου—μὲ τὴν ὀνομασίαν Ρούμελη. Οἱ Τοῦρκοι πάντοτε τὴν ἀποκαλοῦν «Ρουμ—Ἰλὶ—Σαρκὶ» δηλ «Ἀνατολικὴν χώραν τῶν Ρωμηῶν» ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν «Δυτικὴν χώραν τῶν Ρωμηῶν» δηλ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα Οἱ Βούλγαροι ἐπίσης τὴν ἀποκαλοῦν «Ἴστοτσνα Ρουμέλια» δηλαδὴ «Ἀνατολικὴν Ρούμελην». Ἡ λέξις Ρωμυλία» καθωρίσθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ λογιωτατισμοῦ, ὅτε τὸ πρῶτον τὸ 1878 προεβλήθη εἰς τὸ διεθνὲς προσκήνιον τὸ ζήτημα αὐτονομήσεως τῆς Α.Ρ. Ἡ λέξις ἠλιεύθη—πιθανῶς—ἐκ τῆς μεταγραφῆς τῆς λατινικῆς Romulia, πόλεως τῶν Σομινιτῶν τῆς Κεντρικῆς Ἰταλίας, ἀκολούθως ἐξελληνίσθη κι' ἐσερβιρίσθη ὡς πλέον «εὐήχος» τῆς «Ρούμελης». Συζευχθεῖσα δὲ καὶ μὲ τὴν Ἑλληνικὴν λέξιν ἔλαβε τὴν «φραγκοχιώτικην» τήβενον «Ἀνατολικὴ Ρωμυλία». Οὕτω πως, καθιερώθη ὁ ἐσφαλμένος οὗτος ὅρος ὅστις ἐ π ι β ά λ λ ε τ α ι ν ὰ ἐ κ λ ε ί ψ η καθιερωμένου τοῦ ὀρθοῦ Ἀ ν α τ ο λ ι κ ὴ Ρ ο ύ μ ε λ η.

Τὴν Α. Ρ. ἥτις δύναται ν' ἀποκληθῆ καὶ Β ό ρ ε ι ο ς Θ ρ ά κ η προσδιορίζομεν κατωτέρω:

— Α ὅριον, ἡ ἀκτὴ τοῦ Εὐξείνου ἡ ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου 'Εμινὲ μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμίσκου Ρεσβάγια (ἀποτελοῦντος σήμερον ὅριον μεταξὺ Βουλγαρίας—Τουρκίας).

— Β ὅριον, ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου 'Εμινὲ ἡ γραμμὴ ὑδροκρίτης τοῦ Α καὶ Μέσου Αἵμου μέχρι τῆς Δ. Χάνι 'Αραμπάκονακ.

— Δ ὅριον, ἀπὸ Δ. Χάνι 'Αραμπάκονακ ἡ γραμμὴ ὑδροκρίτης τοῦ ὄρους 'Ικτιμάνσκι, κορ. Μουσαλᾶ 2925, ἡ γραμμὴ ὑδροκρίτης τῆς Δυτ. Ροδόπης, μέχρι τοῦ Καρλὶκ Μπαλκὰν 2033.

— Ν ὅριον. 'Εκ τοῦ Καρλὶκ ἡ Μικρὰ Ροδόπη, τὸ Μπὲς Τεπὲ Ντάγ, τὸ ΒΔ ἥμισυ τῆς Δ. Χαρμανλῆ τὸ Σακὰρ Πλάνινα, ἡ Στράντζα Μπαῖρ, ἡ π. γ. τοῦ Ρεσβάγια.

'Η ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων διαλαμβανομένη περιοχὴ ἀπετέλει ἀπὸ αἰώνων κοιτίδα τοῦ 'Ελληνισμοῦ μὲ ἀξιόλογα κέντρα εἰς τὰ ὁποῖα τὸ 'Ελληνικὸν στοιχεῖον κατεῖχε τὰ πρωτεῖα ἐν τῇ ἀγορᾷ, παιδείᾳ, κοινωνίᾳ, καὶ γενικῶς εἰς τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἐπίπεδον.

'Η ὀροσειρὰ τοῦ Αἵμου ἀπετέλεσε τὸ φυσικὸν καὶ 'Εθνολογικὸν ὅριον μεταξὺ τῶν 'Ελλήνων καὶ τῶν ἀξέστων τέκνων τῆς Τουρανικῆς στέππας. Οὕτως ἡ μὲν Β τοῦ Αἵμου καὶ μέχρι τοῦ Δουνάβεως ἐκτεινομένη χώρα διεκρίνετο ὡς Bulgarie ἡ δὲ Ν αὐτῆς ὡς Romania (*) ἢ Rumelie.

Οἱ Βούλγαροι οἱ κατοικοῦντες περὶ τὸ 'Ιχτιμὰν (*) καὶ τὸ Βακαρὲλ ἐπὶ τῆς ΝΝΔ ἀποφύσεως τοῦ Αἵμου, ὄρους 'Ικτιμάνσκι, οἱ τοῦ Μέσου ὄρους, οἱ τῆς περιφερείας τοῦ Τυρνόβου, οἱ περὶ τὴν Τρέβναν, 'Ελένην ('Ελέσνιτσαν) καὶ οἱ τοῦ Κοτὲλ ὀνομάζουν τὴν Βορειοθρακικὴν πεδιάδα Romania, τοὺς κατοίκους της Romantsi καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν Romanki.

'Υπὸ τῶν ἐν Τρέβνᾳ δέ, Μ ι κ ρ ὰ Ρ ω μ α ν ί α καλεῖται ἡ περὶ τὴν Νέαν καὶ Παλαιὰν Ζαγορὰν (Βέροιαν, Βερόην) χώρα. Μ ε-

(*) 'Ο Καθηγητὴς τῆς 'Ιστορίας Διον. Ζακυνθινὸς εἰς μελέτην του (Νέα 'Εστία Τόμ. 38 σελ. 813-815, 1945) ἀναφέρει ὅτι ἐκ μολυβδοβούλων, ἀποδεικνύεται ὅτι, ἡ ἄλλοτε ἀκμάζουσα 'Ελληνικὴ Βόρειος Θράκη ἔφερε τὸ ὄνομα Ρ ω μ α ν ί α τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ Θ' αἰῶνος. 'Ως γνωστὸν μὲ τὸ ὄνομα Ρωμανία ἐδηλοῦτο γενικῶς τὸ Βυζαντινὸν Κράτος, εἰδικώτερον δὲ ἡ Μικρασία, ἡ Θράκη και δὴ ἡ Βορεία.

(*) Κατὰ τὸν 'Ανατολικορουμελιώτην διανοούμενον Καθηγητὴν Κοσμᾶν Μυρτίλον 'Αποστολίδην (1869 — 1942).

γ ά λ η Ρ ω μ α ν ί α δέ, ἡ πρὸς τὴν Ὑάμπολην (Διάμπολιν) καὶ τὸν Ἕβρον διήκουσα πεδιάς.

Διατηρεῖται λοιπὸν ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς παραδόσεις καὶ αὐτῶν τῶν Βουλγάρων, τῶν κατοικούντων περὶ τὸν Αἶμον, ἡ ἀνάμνησις τῆς Ἑλληνικότητος τῆς Α. Ρ.

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ Α.Ρ.

Συζητουμένου, κατόπιν τῆς συνθήκης Βερολίνου (1878), ἐν Φιλιππουπόλει ὑπὸ Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς ὀργανικοῦ Νόμου ὅστις θὰ ἐρρύθμιζε τὰ τῆς διοικήσεως καὶ τὰς σχέσεις τῶν κατοίκων τῆς Αὐτονόμου περιοχῆς, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Αὐστρουγγαρίας Καλλάϋ εἶπεν: «Ἐπιμένω νὰ δοθοῦν τὰ ἴδια δικαιώματα, ἅτινα ἐδόθησαν εἰς τὴν Βουλγαρικὴν καὶ Τουρκικήν, καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὄχι μόνον διὰ τοὺς λόγους οὓς ἀνέφερεν ὁ Ἄγγλος συνάδελφός μου, δηλαδὴ ἐπειδὴ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐκυριάρχησεν εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἀλλὰ καὶ διότι οἱ Ἕλληνες ἐ δ ῶ προώδευσαν πνευματικῶς π ο λ ὺ π ε ρ ι σ σ ό τ ε ρ ο ν τ ῶ ν Β ο υ λ γ ά ρ ω ν καὶ τῶν Τούρκων. Τὰ σχολεῖα των εἶναι πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὰ σχολεῖα τῶν δύο ἄλλων Ἐθνοτήτων ὁμοῦ. Διατί;; Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐξετάσω τὰς αἰτίας... Ἐὰν ἀποφασίσωμεν ν' ἀποκλείσωμεν τὴν γλῶσσαν των θὰ διαπράξωμεν ἀδίκημα οὐ μόνον κατ' αὐτῶν ἀλλὰ καὶ καθ' ὁλοκλήρου τῆς χώρας ταύτης» (*). Οὕτω π α μ ψ η φ ε ὶ καθωρίσθη καὶ ἡ Ἑλληνική, μετὰ τῆς Βουλγαρικῆς καὶ Τουρκικῆς, ὡς ἐπίσημος γλῶσσα τῆς Αὐτονόμου ἐπαρχίας.

Τοῦτο ἀπετέλει ἀναμφισβητήτως πρᾶξιν διεθνοῦς ἀναγνωρίσεως τῶν δικαίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ τῆς Α. Ρ. καὶ θέτει τὴν ν ο μ ι κ ὴ ν β ά σ ι ν τῆς διεκδικήσεως ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος τῆς περιοχῆς ταύτης.

—Ἡ Ἑ λ λ η ν ι κ ό τ η ς ὅ μ ω ς τ ῆ ς Α. Ρ. ἐ π ι β ε β α ι ο ῦ τ α ι κ α ὶ ἐ κ τ ῶ ν κ ά τ ω θ ι π η γ ῶ ν:

(*) Τοὺς λόγους τοῦ Αὐστριακοῦ ἀντιπροσώπου διέσωσεν ὁ Γραμματεὺς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς Ivan Madjarow εἰς τὸ βιβλίον του «Istotschna Roumelia» Sophia 1925 σελ. 25, γραφὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐστενογραφημένων πρακτικῶν τῆς Ἐπιτροπῆς.

1) Ὁ Τσέχος Ἱστορικὸς Jirecek πρῶτος γράψας τὴν ἱστορίαν τοῦ Βουλγαρικοῦ Ἔθνους (1875), πιστοποιεῖ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ οὐ μόνον εἰς τὴν παρεύξεινον ζώνην ἀπὸ Μηδείας μέχρι Βάρνας, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ὅλης τῆς κοιλάδος τῶν π. Ἕβρου καὶ Τούντζα. Οὗτος σκιαγραφῶν τοὺς Ἀνατολικο-ρουμελιώτας Ἕλληνας γράφει: «ἔχουν πνεῦμα εὔστροφον, εἶναι εὐφυεῖς καὶ διατηροῦν πλήρη συνείδησιν τῆς ἐθνικότητός των»(*).

2) Ὁ Βούλγαρος Καθηγητὴς τῆς Γεωγραφίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Σόφιας, Ischirkoff, ἔγραφεν ἐν ἔτει 1910 εἰς τὸ βιβλίον του «Βουλγαρία»: «ἀσθενὲς εἶναι τὸ Βουλγαρικὸν στοιχεῖον εἰς τὴν Ἀν. Νότιον Βουλγαρίαν (Α. Ρ.) ὅπου ἐκτὸς τῶν Τούρκων ζοῦν καὶ Ἕλληνες. Ἐκεῖ οἱ Βούλγαροι δὲν φθάνουν οὔτε τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ, κερδίζουν ὅμως σπουδαίως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διὰ τῆς ἀναχωρήσεως Τούρκων καὶ Ἑλλήνων (Σ. Σ. ἡ «ἀναχώρησις» εἶναι ἀκριβέστερον ὁ διωγμὸς τῶν Ἑλλήνων) ὡς καὶ διὰ τῆς προσελεύσεως Βουλγάρων».

Ὁ Καθηγητὴς Ischirkoff ἀναγνωρίζει ὅτι ἐπὶ Τουρκοκρατίας οἱ Βούλγαροι «εἶχον ἐκλίπει ἐντελῶς καθ' ὅλον τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἕβρου» κατοικοῦντες μόνον τὰ ὀρεινὰ χωρία καὶ κατελθόντες ἀργότερον πρὸς τὰ πεδινά, ἀφοῦ οἱ Τοῦρκοι λόγῳ τῶν συνεχῶν πολέμων καθίσταντο ἀραιότεροι». Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ὅτι κανὲν τοπωνύμιον τῆς Α. Ρ. δὲν ἦτο Βουλγαρικόν, ἀλλ' ὅλα ἦσαν Τουρκικὰ καὶ Ἑλληνικά. Οἱ Βούλγαροι μόνον μετὰ τὸν α' παγκόσμιον πόλεμον ὅτε κατωχυρώθησαν εἰς Α. Ρ. ἤλλαξαν τὰς ὀνομασίας εἰς περιωρισμένην κλίμακα, εἰς μεγάλην δὲ μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον.

3) Ὁ Σλαῦος συγγραφεὺς Jovani Cvijic εἰς τὸ βιβλίον του La Peninsule Balkanique, Paris 1918 σελ. 156 ὁμολογεῖ ὅτι «πρὸ τοῦ 1878 οἱ Ἕλληνες κατώκουν μαζικῶς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἕβρου μέχρις Ἀδριανουπόλεως καὶ πέραν αὐτῆς, ὡς καὶ εἰς τὰς προστατευομένας γωνίας Β τῆς Ροδόπης ὅπου διετηρήθησαν σήμερον μόνον εἰς τὴν Στενήμαχον. Ἐπεκράτουν ἐπίσης ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι τοῦ Δέλτα τοῦ Δουνάβεως. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως 30–40 ἔτη ὁ Ἑλληνικὸς πλη-

---

(*) Das Fürstentum Bulgarien, 1891, σελ. 140.

θυσμὸς μετηνάστευσεν ἢ ἀπηλάθη (Σ. Σ. ἐξεδιώχθη κι' ἐξεκληρίσθη) κατὰ μάζας ἐκ τῆς Βουλγαρίας».

4) Ὁ Γάλλος M. Blanqui περιηγηθεὶς τὴν Βαλκανικὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην γράφει (*). «...Οἱ Σλαῦοι (Βούλγαροι) στηρίζονται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀπολήγουν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Αἵμου». Δηλονότι ὁ Αἶμος ἦτο τὸ ἐθνολογικὸν ὅριον Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων.

5) Ὁ Στρατάρχης von Moltke (πρεσβ.), ὅστις ὡς νεαρὸς ἀξιωματικὸς περιηγήθη τὸ 1835 τὴν Α. Ρ., ἔγραψε βιβλίον (*) περὶ τοῦ Ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου 1828 – 29. Εἰς αὐτὸ ἀναφέρει ὅτι «οὐκ ὀλίγοι Ἕλληνες συνεπείᾳ τοῦ πολέμου ἐκείνου ἐγκατέλειψαν τὴν πατρώαν των γῆν τῆς Α. Ρ. καὶ ἐξεπατρίσθησαν (**).

6) Ὁ Γερμανὸς Lorenz Diefenbach εἰς τὸ σύγγραμμά του Völkerkunde Östeuropas (1860, 1,191) γράφει : «Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν Θράκῃ εἶναι ἀπὸ ποσοτικῆς καὶ ποιοτικῆς ἀπόψεως σημαντικώτατος». Εἰς στατιστικήν του δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν ἐφημερίδα «Augsburger Allgemeine Zeitung» τὸ 1878 (ἀριθ. φύλλ. 135) ἀναφέρει ὅτι ἐπὶ πληθυσμοῦ Θράκης (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Α. Ρ.) 2.058.008 κατοίκων, 845.000 ἦσαν Ἕλληνες, ό58.000 Μουσουλμᾶνοι, 314.000 Βούλγαροι καὶ 233.000 διάφοροι.

7) Ὁ Γάλλος γεωγράφος Reclus ἐν τῇ Nouvelle Geographie Univ. 1875, 161 γράφει: «ὁ πληθυσμὸς τῶν χωρίων καὶ ὑπαίθρου χώρας τῆς Θράκης ἀποτελεῖται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐξ Ἑλλήνων, εἶναι κύριοι τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ καλλιεργοῦν. Κατ' ἀξιοπαρατήρητον δὲ ἀντίθεσιν ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς Ἀσίας, εἰς τὸ τμῆ-

---

(*) M. Blanqui Voyage en Bulgarie pendant l'année 1841 σελ. 239.

(*) Briefe über Zunstände und Begelen heiten in der Turkei, 7η ἔκδοσις σελ. 167.

(**) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου 1828—29 οἱ Ἕλληνες τῆς Α.Ρ. ὑπεδέχθησαν ἐνθουσιωδῶς τὰ Ρωσικὰ στρατεύματα. Ὅταν ταῦτα ἐξεκένωσαν μετὰ κατοχὴν 8—9 μηνῶν τὴν Α. Ρ. οὐκ ὀλίγοι Ἕλληνες λόγῳ τῆς συνεργασίας των μετ' αὐτῶν, ἕνεκεν τῆς ὁποίας εἶχον ἐκτεθεῖ εἰς τὰ ὄμματα τῶν Τούρκων, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐκπατρισθοῦν καὶ ν' ἀκολουθήσουν τοὺς Ρώσους πρὸς Β ἐγκατασταθέντες εἰς τὰς παραδουναβίους ἡγεμονίας, τὴν Βεσσαραβίαν καὶ Ὀδησσόν. Συγκεκριμένως ὁ πληθυσμὸς τῆς Μεσημβρίας ἐκ 5 000 Ἑλλήνων ἐξεπατρίσθη ἐξ ὁλοκλήρου. Καίτοι δὲ ἐπέστρεψαν ἀργότερον τινές εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ Μεσημβρία ἔκτοτε οὐδέποτε ἀπέκτησε πλείονας τῶν 2 000 κατοίκων.

Η ἀθρόα αὕτη μετοικεσία ἐπέφερε μεγάλην καὶ δυσαναπλήρωτον στέρησιν ἐθνικοῦ στοιχείου ἐν Α. Ρ. ἐνῶ ἀντιθέτως ἐνισχύθη τὸ Βουλγαρικὸν στοιχεῖον.

μα τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, ὅπου οἱ Τοῦρκοι εἶναι ἀπὸ τῶν περισσοτέρων χρόνων ἐγκατεστημένοι, οἱ Ἕλληνες ἔχουν ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τῆς Πίνδου τὸ μᾶλλον ἐκτεταμένον ἐθνολογικόν των ἔδαφος (leur plus vaste domaire ethnologique). Ἐκεῖ δὲν κατέχουν μόνον τὴν παραλίαν, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Πλὴν ὀλίγων Βουλγαρικῶν χωρίων, ὁλόκληρος ἡ Ἀν. Θράκη ἀνήκει εἰς αὐτούς. Ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρις Ἀδριανουπόλεως καὶ ἀπὸ τῶν Δαρδανελλίων μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Πύργου, εὑρίσκεται κανεὶς πανταχοῦ ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

8) Ὁ Ἰταλὸς μηχανικὸς F. Bianconi ὅστις ὡς μηχανικὸς τῶν σιδηροδρόμων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας εἶχε σαφῆ γνῶσιν τῶν πληθυσμῶν, γράφων (1872—76) ἐντυπώσεις του θεωρεῖ τοὺς βουλγάρους τῆς μέχρι καὶ τοῦ Αἵμου Θράκης ὡς ἐπήλυδας οἱ ὁποῖοι «φυγόντες ἀπὸ τὴν ἰδίαν των χώραν διεσπάρησαν εἰς τόπους καθαρῶς Ἑλληνικούς, παντελῶς ξένους πρὸς αὐτούς».

9) Ὁ Ἄγγλος γεωγράφος Ed. Stanford τάσσει, εἰς τὸν δημοσιευθέντα ὑπ' αὐτοῦ χάρτην (*) κατὰ τὸ 1866, ὡς ὅριον Ἐθνολογικὸν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων τὸν Αἷμον. Ὡς «λεζάνταν» θέτει τὰ ἑξῆς : «Ἡ χώρα ἡ κειμένη Β τοῦ Αἵμου παρέχει μυρίας ἀποδείξεις περὶ τῆς μακρᾶς καὶ διαρκοῦς κατοχῆς τῶν Βουλγάρων. Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὰ Ν τῆς περιοχῆς ταύτης καὶ τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Σκάρδου, τ. ἔ. εἰς τὸ Β τμῆμα Θράκης καὶ Μακεδονίας, ποτὲ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν 7 τελευταίων αἰώνων οἱ Βούλγαροι δὲν ἐγκατεστάθησαν εἰς αὐτὸ κατὰ τρόπον μόνιμον καὶ δὲν ἵδρυσαν ἀποικίας ἀξίας λόγου. Εἰς τὰς ὀλίγας περιπτώσεις καθ' ἃς κατώρθωσαν νὰ θέσουν πόδα εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἐξέλεξαν πάντοτε τὴν ἀναπεπταμένην πεδιάδα ἐπειδὴ αὕτη εἶναι μᾶλλον πρόσφορος εἰς τὸν νομαδικόν των βίον, δι' αὐτὸ ἐνῷ πολλὰ χωρία ἔχουν σήμερον Βουλγαρικὰς ὀνομασίας αἱ πόλεις ἔχουν Ἑλληνικὰς τοιαύτας».

10) Ὁ Ἄγγλος Mac Farlance περιηγηθεὶς τὴν Τουρκίαν πρὸ τοῦ 1853 γράφει (*) : «τὸ σλαυικὸν στοιχεῖον ὡς μόνιμος πληθυσμὸς δὲν κατέρχεται σχεδὸν κάτω τῆς Φιλιππουπόλεως. Ἐν Θράκῃ μεταξὺ τῆς πρωτευούσης καὶ τοῦ Ἕβρου συναντῶμεν ποιμέ-

(*) Carte éthnologigue de la Turquie d' Europe et de la Grèce (trad. de l'anglais) Paris 1877.

(**) Kismet, or the doom of Turkey, London 1853 σελ. 393.

νας καὶ ἐργάτας Βουλγάρους, ἀλλ' οὔτε οἱ μὲν οὔτε οἱ δὲ ἔχουν μεταξύ των τὰς οἰκογενείας των καὶ γενικῶς κατέρχονται ἐκεῖ τὴν ἄνοιξιν, διὰ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς κατοικίας των, πλησίον τῆς Φιλιππουπόλεως, τὸ φθινόπωρον.

11) Ὁ Γερμανὸς Kiepert εἰς τὸν ἐκδοθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἐθνογραφικὸν χάρτην τῆς Βαλκανικῆς θέτει σαφῆ ὅρια ἐθνολογικὰ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων εἰς τὸν Αἶμον.

12) Πολυάριθμοι τέλος συγγραφεῖς, γεωγράφοι, περιηγηταὶ ὡς οἱ Γερμανοὶ Cerlach (1790–1878) καὶ Wenezzen (1616), οἱ Γάλλοι Ricaut (1707), Lusignant καὶ ὁ γνωστότατος Γάλλος ποιητὴς καὶ μισέλλην Λαμαρτῖνος (1837) ὅστις ἔγραψε τὴν Ἱστορίαν τοῦ Τουρκικοῦ Ἔθνους. Πάντες οὗτοι καὶ ἄλλοι δίδουν τὰς ζωντανοτέρας εἰκόνας διὰ τὸν σφύζοντα Ἑλληνισμὸν τῆς ΑΡ ἐνῶ οὐκ ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν δὲν ἀναφέρουν κἂν τοὺς Βουλγάρους, ὡς ἀσήμαντον μειονότητα.

13) Ἡ δήλωσις τοῦ Ἄγγλου ἀντιπροσώπου μαρκησίου Salisboury πρὸ τοῦ Συνεδρίου τοῦ Βερολίνου (1878) ὅτι «Ἡ Θράκη καὶ ἡ Μακεδονία εἶναι ἐξ ἴσου Ἑλληνικαὶ ὅσον καὶ ἡ Κρήτη» δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντικρουσθῇ ὑπὸ τῶν Ρώσων καθ' ὅτι ἀπετέλει ἀναμφισβήτητον πραγματικότητα καὶ τὸ συνέδριον ἀπεφάσισεν ὅπως: «ἡ Αὐτόνομος Ἀνατολικὴ Ρούμελη κυβερνᾶται ὑπὸ Χριστιανοῦ Διοικητοῦ ἐκλεγομένου ὑπὸ τῆς Πύλης τῇ συγκαταθέσει τῶν Μεγ. Δυνάμεων».

Ὁ βίος τῆς αὐτονόμου ΑΡ ὑπῆρξε βραχύς. Διὰ πραξικοπήματος οἱ Βούλγαροι τὴν 6 Σεπτεμβρίου 1885 ἐκήρυξαν τὴν Ἕνωσιν «τῶν δύο Βουλγαριῶν».

Ἔκτοτε οἱ Βούλγαροι διὰ τῶν πιέσεων, διωγμῶν καὶ σφαγῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἐπέτυχαν ἐν διαστήματι ὀλίγων δεκαετηρίδων νὰ ἐμφανίσουν τὴν Ἀν. Ρούμελην ὡς ἐπαρχίαν κατοικουμένην ἀπὸ ἀμιγῆ Βουλγαρικὸν πληθυσμόν. Ὁ τρομερώτερος ἐξ ὅλων τῶν διωγμῶν ἦτο ὁ τοῦ 1906, ὅτε οἱ Βούλγαροι κατήργησαν τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν κι' ἐπέβαλαν εἰς τοὺς Ρουμελιώτας νὰ ἐκβουλγαρισθοῦν.

Μετὰ τὴν ἀνακωχὴν τοῦ 1918 καὶ μολονότι ἡ Ἑλλὰς ἦτο ἐγκατεσπαρμένη ἀπὸ Νέας Ἀγχιάλους, Νέας Φιλιππουπόλεις, Νέας Εὐξεινουπόλεις, Νέον Καβακλῆ κλπ. ἐν τούτοις πέραν τῆς Ροδόπης καὶ μέχρι τοῦ Αἴμου ὑπῆρχον ἀκόμηΚοινότητες μὲ συμπαγεῖς Ἑλληνικοὺς πληθυσμούς. Τότε οἱ Ἕλληνες τῆς Ρούμελης ἤλπισαν ὅτι θὰ δικαιωθοῦν ἐπὶ τέλους. Συνέταξαν μετὰ μακρὰς συσκέψεις ὑπομνήματα ὑποστηρίζοντα δύο κυρίως ἀπόψεις:

1) Ἡ Ἀν. Ρούμελη ἀκολουθοῦσα τὴν τύχην τῆς Ν. Θράκης νὰ προσαρτηθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

2) Ἔδει ν' ἀποκατασταθῇ τὸ καθεστώς, τὸ βίᾳ καταλυθὲν τὴν 6ην Σεπτεμβρίου 1885, καὶ νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἑλλάδος ὥστε νὰ καθιερωθοῦν ὅροι διαβιώσεως ἐξ ἴσου εὐνοϊκοὶ δι' Ἕλληνας καὶ Βουλγάρους. Ἀρχηγὸς τότε τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ Ἑλληνικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς ἦτο ὁ στρατηγὸς Κ. Μαζαράκης ὅστις ἐν συνοδείᾳ Ἄγγλου Ταγματάρχου ἐπεσκέφθη τὴν Φιλιππούπολιν καὶ Στενήμαχον συζητήσας διεξοδικῶς μετὰ τῶν ἐκεῖ πατριωτῶν ἀμφοτέρας τὰς ἀπόψεις. Ἐπειδὴ ἐκρίθη ὅτι ἡ πρώτη τῶν ἀπόψεων θὰ προσέκρουε εἰς συμμαχικὰς (κυρίως) ἀντιδράσεις, ἀπεφασίσθη ὅπως ἐπιδιωχθῇ ἡ δευτέρα ἄποψις ἥτις ἄλλωστε θὰ ἐπανέφερεν ἐν ἰσχύϊ ἓν καθεστὼς διεθνῶς ἀναγνωρισθὲν καὶ ἐπιβληθὲν (Συνθήκη Βερολίνου 1878), τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἦτο ἀντίθετον πρὸς τὰς καθιερωθείσας μεταπολεμικῶς ἀρχὰς τοῦ Οὐΐλσωνος, περὶ αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, ἐφ' ὅσον θὰ ἐπεκράτει ἰσοπολιτεία μεταξὺ ὅλων τῶν κατοίκων ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκεύματος (*).

Δυστυχῶς τὸ ἐπικρατῆσαν πνεῦμα κατὰ τὰς συζητήσεις περὶ εἰρήνης ἐπέβαλε τὴν μεταβολὴν τῶν ἀντιλήψεων τούτων καὶ ἡ Ἑλλὰς ἠναγκάσθη νὰ δεχθῇ ἀμοιβαίαν μετανάστευσιν τῶν πληθυσμῶν Βουλγαρίας καὶ Ἑλλάδος ἥτις ἐπροτάθη ἐν Νεϊγύ.

Ἐν τούτοις ἀρκεταὶ χιλιάδες Ἑλλήνων ἠψήφισαν τὰς ἀποφάσεις τοῦ Νεϊγὺ καὶ παρέμειναν εἰς τὰς πόλεις των καὶ τὰ χωρία των τῆς Α. Ρ.

ΠΟΥ ΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ Α. Ρ.

Ε ἰ ς λ ό γ ο υ ς ἐ θ ν ο λ ο γ ι κ ο ὺ ς καθ' ὅσον ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν χαρτῶν, συγγραμμάτων, ἐγκύρων γνωμῶν ξένων πρὸς

(*) Κατὰ τὸ ἄρθρον 24 τοῦ Νόμου τῆς Α. Ρ. 20ῆς Μαΐου 1880 «οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Α. Ρ. ἄνευ διακρίσεως φυλῆς καὶ θρησκευτικῶν δοξασιῶν ἀπολαύουν τῶν αὐτῶν δικαίων. Αἱ δημόσιαι θέσεις, τιμαὶ καὶ ὑπηρεσίαι εἶναι ἐξ ἴσου προσιταὶ εἰς αὐτούς, κατὰ τὰ προσόντα, τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἱκανότητά των».

Καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 30 «ἅπαντες οἱ πολῖται θ' ἀπολαύουν ἀτομικῆς ἐλευθερίας. Οὐδεὶς θὰ καταδιώκηται, συλλαμβάνεται, φυλακίζηται κ. τ. λ.».

τὸ Ἔθνος καί, ἐχθρῶν αὐτοῦ (Λαμαρτῖνος), ἀκόμη καὶ Βουλγάρων ἐπιστημόνων (Καθηγητὴς Ischirkoff) στρατιωτικῶν κλπ., ἐθνολογικὸν ὅριον μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων ἀνέκαθεν μέχρι πρὸ ἡμίσεος αἰῶνος ἦτο ὁ Αἶμος.

Εἰς λόγους ἱστορικούς. Αἱ διαρρεύσασαι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βουλγαρικοῦ πραξικοπήματος ὀλίγαι δεκαετηρίδες εἶναι ἀνίσχυροι νὰ δημιουργήσουν τίτλους ἰδιοκτησίας, ἐπὶ Ἑλληνικωτάτης περιοχῆς, εἰς τοὺς Βουλγάρους. Τόσον διότι ὁ τίτλος των ἀπ' ἀρχῆς ἦτο κίβδηλος καὶ ἄκυρος ὡς στηριζόμενος ἐπὶ πραξικοπήματος οὐδέποτε διεθνῶς δι' ἐπισήμου πράξεως ἀναγνωρισθέντος, ὅσον καὶ διότι ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπὶ τῆς χώρας κυριαρχίαν, διαρκέσασαν μόνον ἐπὶ Βυζαντινοκρατείας μίαν χιλιετηρίδα, ἡ διάρκεια τῆς Βουλγαρικῆς κατοχῆς εἶναι μηδαμινή.

Εἰς λόγους ἀσφαλείας συνόλου. Διότι ἐξασφαλίζεται σημαντικὴ ἐνδοχώρα εἰς τὴν Βαλκανικὴν ἥτις τελοῦσα ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας δημιουργεῖ διὰ τὸν Ἐλεύθερον Κόσμον σταθερὸν ἔρεισμα ἐξ οὗ θὰ ἀντιμετωπισθῇ, μελλοντικῶς, πᾶσα ἐκ Βορρᾶ ἀπειλή.

Ἀλλὰ κι' ἐξ αἰτίας τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς Συμμαχίας ἐπιβάλλεται ἡ ἐνσωμάτωσις τῆς Α. Ρ. εἰς Ἑλλάδα, διότι οὕτω ἀσφαλίζονται μεγάλως τὰ χερσαῖα σύνορα Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, τῆς δευτέρας μὴ γειτνιαζούσης πλέον μὲ τὴν κακὴν καὶ δι' αὐτὴν γείτονα Βουλγαρίαν.

Εἰς λόγους δημογραφικούς. Τὸ ποσοστὸν τῶν ἐκμεταλλευσίμων γαιῶν ἐν Βουλγαρίᾳ εἶναι πλέον τοῦ τριπλασίου τῶν ἰδικῶν μας. Ἑκάστη οἰκογένεια Ἕλληνος μετανάστου ἐξ Α. Ρ. κατεῖχε 100 τοὐλάχιστον στρέμματα εὐφόρου γῆς. Ἡ καλύτερον ἀποκατασταθεῖσα οἰκογένεια ἀκτημόνων δὲν ἔλαβεν ἐν Ἑλλάδι πλείονα τῶν 30 στρεμμάτων – ἀγόνου κατὰ τὸ πλεῖστον – γῆς.

Τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν προοπτικὴν τῆς ἐντὸς μιᾶς πεντηκονταετίας αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰ 11.000.000 ψυχῶν, ἤθελε λυθῇ διὰ τῆς ἐνσωματώσεως καὶ μόνης τῆς Ἀν. Ρούμελης – ἐκτάσεως 37.000 τετρ. χλμ. ἴσης πρὸς τὸ 25% τοῦ σημερινοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου – εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος.

Εἰς λόγους οἰκονομικούς. Ἡ πτωχὴ Ἑλλὰς δικαιοῦται νὰ ζήσῃ. Ὄχι διότι κρατεῖ ὡς προπομπὸς τῶν Ἐθνῶν τὴν δᾶδα τῆς Τιμῆς, Ἐλευθερίας καὶ Αὐτοθυσίας, ἀλλὰ διότι δικαιοῦται ὡς Ἔθνος ὑπὸ ἥλιον, νὰ ζήσῃ. Καὶ δὲν ἐπαιτεῖ, ἀλλ' ἀπαιτεῖ τὸν σῖτον της, τὸν ὁποῖον θὰ τῆς δώσῃ γῆ ἀδιαφιλονικήτως Ἑλληνική, ἡ

γῆ τῆς Α. Ρ. Καὶ ἐὰν ὁλόκληρος ἡ Α. Ρ. ἀποδοθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ δὲ Βουλγαρία περιορισθῇ εἰς τὰ ἐ θ ν ι κ ά τ η ς σύνορα ἐκεῖθεν τοῦ Αἵμου κατόπιν τῆς ὑπ' αὐτῆς προσαρτήσεως μεγάλου μέρους τῆς Ντομπρουτσᾶς (συμφωνία Κραϊόβας ὑπὸ τὴν Χιτλερικὴν εὐλογίαν τὴν 17ην Σεπτεμβρίου 1940), ἡ ἀναλογία καλλιεργησίμων στρεμμάτων κατὰ κεφαλὴν θὰ εἶναι μεγαλυτέρα διὰ τὸν Βούλγαρον. Διότι ἡ παραχωρηθεῖσα εἰς τὴν Βουλγαρίαν περιοχὴ Ντομπρουτσᾶς ἐκτάσεως 7.500 τ. χ. κατῳκημένη ὑπὸ πληθυσμοῦ 300.000 ἀτόμων ἐνέχει διὰ τοὺς Βουλγάρους τοιαύτην οἰκονομικὴν σημασίαν ὥστε νὰ εἶναι γνωστὴ ἀνέκαθεν ὡς «χρυσῆ Ντομπρουτσᾶ». Διὰ τῆς ἐξόδου της εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον ἡ Ἑλλὰς θὰ προσκομίσῃ μεγάλα ἐμπορικὰ ὠφέλη.

Λ ό γ ο ι Γ ε ω γ ρ α φ ι κ ο ί. Διότι ὁ Αἷμος ἀποτελεῖ τὸ φυσικὸν γεωγραφικὸν σύνορον μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας καὶ οὐδεμία ἄλλη ὀρεινὴ γραμμὴ νοτιώτερον αὐτοῦ δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἢ ν' ἀποτελέσῃ γεωφυσικὸν ὅριον τῶν δύο Ἐπικρατειῶν.

Α ἴ τ ι α Σ τ ρ α τ η γ ι κ ῆ ς. Ἀνάλογα πρὸς ἐκεῖνα ἅτινα ἐπικαλεσθεῖσα ἡ «προστάτις τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ ἐλευθεριῶν» κατέλαβε Πολωνικὰ ἐδάφη κι' ἐξετόπισε Γερμανικοὺς πληθυσμοὺς δυτικώτερον.

Τέλος, δι' οὐδεμιᾶς διεθνοῦς ἐπισήμου πράξεως ἀνεγνωρίσθη ἡ ἕνωσις τῆς Α. Ρ. μὲ τὸ Βουλγαρικὸν Κράτος καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸ Βουλγαρικὸν πραξικόπημα τοῦ 1885 παραμένει μέχρι τῆς σήμερον π ρ α ξ ι κ ό π η μ α.

—*β) Κοιλάδες τοῦ Ἄρντα, Νέστου, Στρυμόνος.*

Ἐφ' ὅσον, ὡς ἀπεδείχθη, ἡ Α. Ρ. οὐδέποτε ἐθνογραφικῶς ἀνῆκεν εἰς τὴν Βουλγαρίαν, κατὰ μείζονα λόγον καὶ ἡ περιοχὴ Ροδόπης εὑρισκομένη νοτιώτερον εἰς τὴν Αἰγαιατικὴν ζώνην τῆς Α. Ρ. καὶ ἀποτελοῦσα τμῆμα τῆς Νοτίου Θράκης ὡς καὶ ἡ Ἀν. Μακεδονία οὐδέποτε ἀπετέλεσαν περιοχὰς Βουλγαρικάς.

Ἐν τούτοις οἱ Βούλγαροι εἰς τὴν λαογραφίαν των παρουσιάζουν τοὺς Θράκας ὡς προγόνους τῶν Βουλγάρων (*): «Ὁ Ὀρφεύς, ἡ Εὐριδίκη, (ἔχουν καὶ σήμερον οἱ Βούλγαροι ὀνόματα Ὄρφιου καὶ Βρίδα) ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ὁ γεωγράφος Στράβων, ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Θουκιδίδης, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ὁ Μέγας Βασί-

(*) Ν. Κ. Λυγιδάκη: «Βαλκανικὰ συνοικέσια». Ἀλεξάνδρεια 1944.

λειος κλπ., ὅλοι παρουσιάζονται ὡς Βούλγαροι ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ των ποιητοῦ Χαριζάνωφ εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ γραφὲν βιβλίον «Βένδα – Σλοβένα» ὅπερ συμπληρώνει τὰς φαντασιοπληξίας τοῦ Τσένωφ Γκάντσο δι' ὃ καὶ θεωρεῖται ὡς Ἐθνικὸν Εὐαγγέλιον διὰ τὸν Βούλγαρον.

»Καὶ ταῦτα μὲν λέγονται διὰ νὰ χαλυβδοῦται εἰς τὸν λαὸν ἡ πίστις, ἡ ἐθνικὴ συνείδησις, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ νὰ δημιουργήσουν καὶ οἱ Βούλγαροι Ἱ σ τ ο ρ ί α ν τῆς ὁποίας τὴν ἔλλειψιν ἀπελπιστικῶς αἰσθάνονται.

»Ἡ ἐπίσημος ὅμως Βουλγαρία εἴτε ὡς Κυβέρνησις εἴτε ὡς πνευματικὸν Ἵδρυμα, δὲν ἀποτολμᾶ νὰ ἐμφανίσῃ τόσον χονδροειδῆ ψεύδη εἰς τὰς τραπέζας διεθνῶν συνδιασκέψεων, οὕτω:

»Ὁ Βούλγαρος πρεσβευτὴς κατὰ τὸ 1917 ἐν Βερολίνῳ D. Rizoff εἰς ἐπίσημον ἔγγραφον τῆς Κυβερνήσεώς του ἀφορὸν τὰς Βουλγαρικὰς ἐν τῇ Βαλκανικῇ διεκδικήσεις, εἰς οὐδεμίαν ἐκ τῶν 14 σελίδων του ἐμφανίζει τὴν Θράκην Βουλγαρικήν.

»Εἰς τὸν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων Καθηγητῶν: Ischirkoff, Millattich, Z·neff, Romanski καὶ Ivanoff χαραχθέντα χάρτην εἰς τὸν ὁποῖον ἐμφανίζουν τὰς Βουλγαρικὰς διεκδικήσεις περιλαμβανούσας δὲ τὸ ἥμισυ τῆς πρὸ τοῦ 1912 Σερβίας, τὴν Μακεδονίαν ὁλόκληρον, τὴν Ντομπρουτσᾶν, μέρος τῆς Ἀλβανίας καὶ Ἠπείρου, ἡ Θ ρ ά κ η δ ὲ ν ε ὑ ρ ί σ κ ε τ α ι ἐ ν τ ὸ ς τ ῶ ν Β ο υ λ γ α ρ ι κ ῶ ν δ ι ε κ δ ι κ ή σ ε ω ν.

»Ἓν μικρὸν ἔντυπον κυκλοφοροῦν παλαιότερον εἰς τὸν Βουλγαρικὸν στρατὸν ἀπὸ τοῦ 1907 καὶ δι' ὅλα τὰ ὅπλα, τιτλοφορούμενον ὁ «Σύντροφος τοῦ Βουλγάρου Στρατιώτου» ἐκδιδόμενον ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τοῦ Βουλγαρικοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, περιελάμβανε καὶ χάρτην τῆς Μεγάλης Βουλγαρίας εἰς ὃν δὲν ὑπῆρχεν ὡς Βουλγαρικὴ διεκδίκησις ἡ Νότιος Θράκη».

ΑΙ ΒΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Θεμελιοῦνται γενικῶς εἰς λόγους:

Ἐ θ ν ο λ ο γ ι κ ο ύ ς. Διότι ἡ Θράκη καὶ Ἀν. Μακεδονία ἦσαν ἀνέκαθεν γαῖαι Ἑλληνικαί. Ἀναμφισφητήτως κατ' ἐπανάληψιν ἐγένετο εἰς τὸ παρελθὸν ἡ ὅλη περιοχὴ Θ. Ε. αἱματηρῶν μαχῶν μεταξὺ τῶν Βυζαντινῶν στρατευμάτων καὶ τῶν ἐντεῦθεν τοῦ Δουνά

βεως έγκατασταθέντων – Βυζαντινῇ Αὐτοκρατορικῇ μεγαθυμίᾳ – Βουλγάρων. Τσάροι αἱμοσταγεῖς καὶ ἅρπαγες ὡς οἱ Κροῦμος, Μολαμίρ, Συμεών, Σισμάν, Σαμουήλ, Ὀμουρτὸγ κ. ἄ. εἰσέβαλαν, ἐρήμωναν, ἔσφαζαν, ἐλαφυραγώγουν ἀλλ' ἠναγκάζοντο ἀμέσως πάντοτε νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὰ κρησφύγετά των ἐκδιωκόμενοι ἀπὸ τὰ Βυζαντινὰ στρατεύματα. Οὐδέποτε ὅμως κατέκτησαν ἔστω καὶ δι' ὀλιγοχρόνιον διάστημα τὴν Θράκην καὶ Ἀν. Μακεδονίαν. Τὴν ὄρεξιν δι' αὐτὰς τοὺς ἤνοιξαν πρῶτοι οἱ Ρῶσοι ὅταν τοὺς ἐδημιούργουν «Κράτος» κι' ὅταν διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγ. Στεφάνου τοὺς καθίστων κυρίους ἀφέντας τοῦ ζωτικωτέρου χώρου τῆς ὅλης Βαλκανικῆς.

Γεωγραφικοὺς καὶ γεωοικονομικοὺς (ὡς ἀποτελοῦσα συμπλήρωμα τῆς λοιπῆς οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος). Ὑπάγεται ὡς ἄλλωστε καὶ ἡ Μακεδονία ὁλόκληρος εἰς τὴν περιφέρειαν «Ἑλλάδος – Αἰγαίου» δεδομένου μάλιστα ὅτι γενικὸν Βαλκανικὸν γνώρισμα δὲν ὑφίσταται.

Πράγματι τὰ Βαλκανικὰ Κράτη προσλαμβάνουν τὰ εἰδικὰ γνωρίσματά των ἀναλόγως τῶν θαλασσῶν αἵτινες τὰ προσεγγίζουν καὶ τῶν ὑδατίνων συγκροτημάτων τὰ ὁποῖα τὰ διασχίζουν. Οὕτω ἡ Γιουγκοσλαυία καὶ ἡ Ἀλβανία κλίνουσαι πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν ἔχουν τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά των μὲ τὰς καθέτους κοιλάδας πρὸς τὴν Κεντρικὴν Δυτικὴν ὀροσειρὰν τῆς Βαλκανικῆς. Ἐπὶ πλέον ἡ Γιουγκοσλαυία ἀποκλίνει καὶ πρὸς τὸν Δούναβιν. Ἡ Βουλγαρία καὶ Ρουμανία ἀποκλίνουν πρὸς τὸν Δούναβιν καὶ τὸν Πόντον, ἡ δὲ Ἑλλὰς πρὸς τὸ Αἰγαῖον. Τοῦτο εἰσερχόμενον διὰ τῶν φυσικῶν αὐλάκων τοῦ Ἀξιοῦ, Στρυμόνος, Νέστου καὶ Ἕβρου, νόθων τέκνων του μετὰ τῆς ξηρᾶς – οἵτινες αὔλακες εἶναι κάθετοι πρὸς τοὺς τῆς Ἀλβανίας καὶ χωρίζονται δι' ὀρεινῶν μεγάλων ὄγκων (ὄρη Κάτω Μυσίας καὶ Αἶμος) ἐκ τῶν πρὸς τὸν Δούναβιν διευθυνομένων αὐλάκων τῆς Γιουγκοσλαυίας καὶ Βουλγαρίας – δίδει τὰ γνωρίσματά του εἰς τὴν ὅλην Μακεδονικὴν καὶ Θρακικὴν περιοχήν, ἐπηρεάζον καὶ τὸ κλῖμα παρὰ τοὺς ὀρεινοὺς ὄγκους τῆς χώρας. Ἑνότης κλίματος καὶ ἐδάφους μαρτυροῦν ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως ὅτι Θράκη καὶ Μακεδονία ὑπάγονται εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Αἰγαίου καὶ διαψεύδουν τὴν ἀντίθετον καὶ διὰ καθαρῶς ἐθνικοὺς σκοποὺς διατυπωθεῖσαν ἄποψιν ἀπὸ τὸν Γιουγκοσλαῦον (Σέρβον) Καθηγητὴν Cvizic.

Οἰκονομικούς. Ἡ εὐφορία τῆς γῆς, ὁ πλοῦτος γενικῶς τοῦ ἐδάφους καὶ ὑπεδάφους της εἶναι ἱκανὸς να βελτιώσῃ τὴν οἰκονομικὴν δυσπραγίαν τῆς χώρας μας.

Ἡ κατέχουσα σήμερον τὸ μεῖζον τμῆμα τῆς Θράκης καὶ Ἀν. Μακεδονίας Βουλγαρία, ἔχει μεταξὺ ὅλων τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν

τὴν μεγολυτέραν ἀναλογίαν πεδινῶν καλλιεργησίμων ἐκτάσεων. Τὰ 64,55 % τῆς χώρας ταύτης εὑρίσκονται μέχρι ὕψους 500 μ. εἰς δὲ τὰς παραδουναβίους περιοχὰς τὸ πυσοστὸν ὑπερβαίνει τὰ 84 %, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Ἑλλάδα τῆς ὁποίας τὸ μεγαλύτερον μέρος (70 %) ἀποτελεῖται ἐξ ἀγόνων ὀρεινῶν ὄγκων.

Ἐκ τῆς ὅλης Βουλγαρικῆς ἐκτάσεως (110.850 τετρ. χλμ.) τὰ 47.998 τετρ. χλμ. καλλιεργοῦνται, ἤτοι τὸ 43,3 % τῆς χώρας, χωρὶς νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς τοῦτο οἱ λειμῶνες καὶ αἱ ἀγραναπαύσεις, ἐνῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις ἀνέρχεται εἰς τὸ 27,1 % συμπεριλομβανομένων λειμώνων καὶ ἀγραναπαύσεων.

Ἡ πυκνότης τοῦ Βουλγαρικοῦ πληθυσμοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὴν καλλιεργουμένην ἐπιφάνειαν τῆς χώρας εἶναι 152,3 κάτοικοι ἀνὰ καλλιεργούμενον τετρ. χλμ, ἐνῶ τῆς Ἑλλάδος ὑπερβαίνει τοὺς 291 κατοίκους ἀνὰ τετρ. χλμ.

Αἱ κοιλάδες τοῦ Ἄρντα, Νέστου καὶ Στρυμόνος καλύπτονται ὑπὸ μεγάλων δασικῶν ἐκτάσεων καὶ συντηροῦν μίαν μεγάλην κτηνοτροφίαν. Εἰς ἀμφότερα τὰ εἴδη ἡ Ἑλλὸς ὑστερεῖ μεγάλως ἔναντι τῆς Βουλγαρίας. Οὕτω ἐνῶ καθ' ἅπασαν τὴν Βουλγαρίαν τὰ δάση καλύπτουν ἔκτασιν 20,7 % εἰς τὴν Ἑλλάδα – κατόπιν τῶν καταστροφῶν ἐξ ἐμπρησμῶν τῶν δασῶν της κατὰ τοὺς β' παγκόσμιον καὶ Κ. Σ. πόλεμον πολέμους γενομένους κατὰ τῆς χώρας μας μὲ πλήρη Βουλγαρικὴν συνενοχὴν – τὰ ἀπομείναντα δάση μόλις καλύπτουν τὰ 2,3 % τῆς ὅλης ἐκτάσεως τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἐ.ῶ κατ' ἀμφοτέρους τοὺς πολέμους ἡ κτηνοτροφία τῆς Ἑλλάδος κατεστράφη σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου, Βουλγαρικῇ ὑπαιτιότητι, εἰς Βουλγαρίαν ἡ κτηνοτροφία καὶ σήμερον ὅπως καὶ πάντοτε ἀποτελεῖ τὸν κύριον κλάδον τοῦ ἐθνικοῦ της εἰσοδήματος μὲ ὑπερπαραγωγὴν βοοειδῶν, αἰγῶν, προβάτων, πουλερικῶν καὶ ὅλων τῶν συναφῶν πρὸς ταῦτα εἰδῶν παραγωγῆς (γαλακτοκομικῶν, ἐρίων, δερμάτων κλπ.).

Ἡ Ἑλλὰς λόγῳ τῆς πτωχείας τοῦ ἐδάφους της καὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν οἰκονομικῶν της πόρων ὑποφέρει ἐκ τῆς ἀστυφιλίας. Ἡ Βουλγαρία τῆς ὁποίας ὁ πληθυσμὸς κατὰ 80 % ἀσχολεῖται μὲ τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, δασοκομίαν καὶ ἁλιείαν, ἔχει μίαν καὶ μόνην μεγαλούπολιν, τὴν Σ ό φ ι α ν, καὶ αὐτὴν μὲ πληθυσμὸν οὐχὶ μείζονα τῶν 500.000 ψυχῶν.

Ἡ Βουλγαρία εἶναι ἐπίσης, ἔναντι τῆς Ἑλλάδος, πλουσιωτάτη εἰς ὀρυκτὸν πλοῦτον κι' ἔχει ἀναπτύξει τὴν βιομηχανικήν της παραγωγὴν εἰς μεγάλον βαθμόν. Γενικῶς ἡ οἰκονομία της ἵσταται εἰς πολὺ ὑψηλὸν ἐπίπεδον συγκριτικῶς μὲ τὴν Ἑλληνικήν. Κατὰ συνέπειαν δικαιοῦται ἡ Ἑλλὰς ν' ἀξιώσῃ ἀπὸ τὴν γείτονα πλουσίαν σφετερίστριαν,

τὰ ἐδάφη ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θὰ τῆς ἐπιτρέψουν νὰ δημιουργήση ἓν λογικὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ της καὶ τὰ ὁποῖα ἐδάφη, ἐξ ἄλλου τῆς ἀνήκουν δικαιωματικῶς. Ἡ Θράκη, ἐνῶ διὰ τὴν Βουλγαρίαν ἀποτελεῖ μίαν πηγὴν ὑπερβολικοῦ πλούτου, διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν τούτοις εἶναι ὁ ζωτικός της χῶρος, τὸ Hinderland της, ὁ πνεύμων της. Ἐνῶ ἐπὶ πλέον αἱ κοιλάδες Νέστου καὶ Στρυμόνος εἰς οὐδὲν ἄλλο χρησιμεύουν εἰς τοὺς Βουλγάρους ἢ μὴ ὡς προκεχωρημένα ὁρμητήρια τῆς ἑκάστοτε δράσεώς των κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Δ η μ ο γ ρ α φ ι κ ο ί. Ἡ Ἑλλὰς ἔρχεται τρίτη χώρα ἐν Εὐρώπῃ – κατὰ τὰς διεθνεῖς στατιστικὰς – ἀπὸ ἀπόψεως αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, μετὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Πορτογαλίαν. Ὁ Ἄγγλος συγγραφεὺς Méller ἔγραψε σχετικῶς μὲ τὴν σημερινὴν Ἑλληνικὴν δυσπραγίαν: «Ἂν ἡ Ἑλλὰς εἶναι πτωχὴ καὶ ἄγονος, τὸ σφάλμα δὲν εἶναι ἰδικόν της ἀλλὰ τῶν Δυνάμεων αἵτινες, παρ' ὅλας τὰς ἀποδείξεις τὰς ὁποίας ἔχουν μέχρι σήμερον, δὲν τῆς ἐπιστρέφουν ἐδάφη ἰδικά της ἀφήνουσαι ταῦτα εἰς Κράτη ἐχθρικὰ πρὸς τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος». Δικαιοῦται ἡ Ἑλλὰς διὰ τὴν ἐπιβίωσίν της καὶ διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιλύση ἓν ἐκ τῶν μεγαλυτέρων της προβλημάτων, τὸ δημογραφικόν, τοῦ ὁποίου ἡ εὐμενὴς λύσις θὰ συντελέση εἰς τὴν διάσωσιν τῆς φυλῆς μας καὶ εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς αἱμορραγίας ἣν σήμερον ὑφίσταται ἐξ αἰτίας τῆς μεταναστεύσεως, τοῦ χαμηλοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, τῆς ὑποαπασχολήσεως κ.λ.π. κακῶν, δικαιοῦται ν' ἀποκτήση, τὰ ἐδάφη ἐκεῖνα ἅτινα τῆς ἀνήκουν καὶ τὰ ὁποῖα ἄνευ οὐδενὸς τίτλου κατέχει πρὶν ἀπὸ ὀλίγας δεκαετηρίδας ἡ Βουλγαρία.

Α ἰ σ θ η μ α τ ι κ ο ί. Ἡ Θράκη καὶ ἡ Ἀν. Μακεδονία ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν δύο ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων λίκνων του. Ἡ Ἑλληνικότης των ἐκκινᾶ ἀπὸ τὰ βάθη τῶν οἰώνων. Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν ὁ π. Ἕβρος ἦτο υἱὸς τοῦ Αἵμου καὶ τῆς Ροδόπης. Εἰς ἀνευρεθέντα ἀρχαῖα τῆς Θράκης Ἑλληνικὰ νομίσματα ἀπεικονίζονται προσωποποιημένοι ὁ Ἕβρος καὶ ἡ Ροδόπη. Ὁ Ὀρφεύς, πρῶτος ἐκπρόσωπος τοῦ Ἀπόλλωνος ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, εἶναι Θρᾶξ καὶ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἕβρου ἀντηχεῖ ἡ λύρα του ἥτις εἶχε δύναμιν μελῳδίας τοιαύτην, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα νὰ ἐξημερώνη. Ὁ Λῖνος, ὁ Εὔμολπος καὶ οἱ υἱοί του Μουσαῖος καὶ Ἴσμαρος ἦσαν ἐπίσης Θρᾶκες. Διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ Ἑλληνικότης τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας ὑπῆρξεν ἀναμφισβήτητος. Αἱ Βουλγαρικαὶ ληστρικαὶ ἐπιδρομαὶ τοῦ μεσαίωνος δὲν ἠλλοίωσαν τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα των καὶ ὅταν ἀκόμη κατεκτήθησαν αὗται, μετὰ τῶν λοιπῶν Βυζαντινῶν ἐπαρχιῶν, ὑπὸ τῶν Τούρκων. Οἱ Τοῦρκοι ἀνεγνώρισαν τὰ δικαιώματα τῆς φυλῆς, θρησκείας καὶ γλώσσης μας

εἰς ὁλόκληρον τὴν Θράκην καὶ 'Α. Μακεδονίαν ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ. Οἱ Βούλγαροι, ξένοι ἐντελῶς πρὸς τὴν γῆν αὐτήν, τὴν ἀπέκτησαν ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τοῦ πραξικοπήματος τοῦ 1885 (προσαρτήσεως τῆς Α. Ρ.) ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγὺ καταφώρως ἀδίκου διὰ τὴν 'Ελλάδα. Εὐθὺς ἀπὸ τῆς προσαρτήσεως τῆς Α. Ρ. ἤρχισαν τὸν διωγμὸν καὶ ἐξανδραποδισμὸν τοῦ 'Ελληνικοῦ στοιχείου.

'Η μεγάλη τραγωδία τοῦ 1906 οὐδέποτε θὰ ἐκλείψη ἀπὸ τὴν σκέψιν καὶ τὴν καρδίαν ἑκάστου "Ελληνος. Οἱ Βούλγαροι ἐρεθισθέντες ἐκ τῆς δράσεως τῶν 'Ελληνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων, εἰς ἀντίδρασιν κατὰ τοῦ Βουλγαρικοῦ ἐν Μακεδονίᾳ κομιτατζηδισμοῦ, ἐστράφησαν κατὰ τῶν 'Ελλήνων τῆς Α. Ρ. καὶ 'Αν. Μακεδονίας. Αἱ λεηλασίαι καὶ βιαιοπραγίαι διεδέχοντο ἀλλήλας, ὁ δὲ Βουλγαρικὸς Τύπος δι' ἐμπρηστικῶν ἄρθρων ἐτήρει τὰ πνεύματα ἐν διαρκῇ διεγέρσει κατὰ τῶν 'Ελλήνων. Τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Βουλγαρικῆς Συνόδου ἐν Σόφια ἔγραφεν : «ἡ κατάλληλος στιγμὴ τὴν ὁποίαν τὸ Βουλγαρικὸν Ἔθνος ἀνέμενε διὰ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ μίασμά του ("Ελληνας τῆς Α. Ρ.) ἔφθασε καὶ δὲν ἀναμένεται παρὰ μικρά τις ἀφορμή». Τοιαύτη ἀφορμὴ ἐδόθη κατὰ τὴν ἀποβίβασιν εἰς Βάρναν τοῦ Μητροπολίτου Νεοφύτου, ἐρχομένου εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀποθανόντος Πολυκάρπου. 'Η λέμβος του ἐλιθοβολήθη καὶ ἠμποδίσθη ἡ ἀποβίβασίς του. Ταὐτοχρόνως ἤρχισεν εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας ὁ διωγμὸς τοῦ 'Ελληνικοῦ στοιχείου καὶ ἡ καταστροφὴ παντὸς 'Ελληνικοῦ. 'Η Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις κατηύθυνε τὰ ὄργανά της (χωροφύλακας καὶ κομιτατζῆδες) εἰς τὸ ἔργον των. 'Επὶ δύο μῆνας οἱ "Ελληνες ὑφίστανται ἀπερίγραπτον τρομοκρατίαν, μαρτύρια, βιασμοὺς γυναικῶν, δολοφονίας ἐν μέσῃ ὁδῷ καὶ ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ.

'Η Μητρόπολις Φιλιππουπόλεως διηρπάγη, ἡ Μαράσλειος Σχολὴ (*) κατεστράφη, ἐπιδραμόντων εἰς αὐτὴν τῶν Βουλγαρικῶν στιφῶν. 'Η 'Αγχίαλος ('Αχέπολ), πόλις τοῦ Εὐξείνου ἐξ ὁλοκλήρου 'Ελληνική, ἔγινεν ὁλοκαύτωμα. 'Ωσαύτως τὸ Μελένικον εἰς τὸν Στρυμόνα. 'Ο ἀπολογισμὸς τῶν Βουλγαρικῶν καταστροφῶν τοῦ 1906 εἶναι ὁ κάτωθι :

— 82 'Ελληνικαὶ Κοινότητες διελύθησαν, τῆς περιουσίας των περιελθούσης εἰς τὸ Βουλγαρικὸν Δημόσιον. 'Εκάστη Κοινότης εἶχε καὶ συνετήρει λαμπρὰς βιβλιοθήκας, συλλόγους, ἀδελφότητας, συσσίτια, ἀναγνωστήρια καὶ ἄλλα εὐαγῆ 'Ιδρύματα.

(*) Τὸ μεγαλοπρεπέστερον τῶν κτιρίων τῆς Φιλιππουπόλεως, δωρεὰ τοῦ Φιλιππουπολίτου 'Εθνικοῦ εὐεργέτου Γρηγορίου Μαρασλῆ (1831—1907).

Ὁμοῦ αἱ Κοινότητες συνετήρουν:

— 5 Μητροπόλεις.

— 200 κεντρικοὺς ναοὺς καὶ 100 παρεκκλήσια.

— 11 πλουσιωτάτας μεγάλας Μονὰς καὶ ἄλλας μικροτέρας.

— 66 Σχολεῖα λειτουργοῦντα πλήρως.

Εἰς τὰς καταστροφὰς καὶ δημεύσεις τῶν ἀνωτέρω πρέπει νὰ ὑπολογισθοῦν καὶ προστεθοῦν αἱ καταστροφαὶ τῶν Κοινοτικῶν καὶ ἰδιωτικῶν περιουσιῶν, τεραστίων εἰς ἀριθμὸν καὶ πλοῦτον δεδομένου ὅτι εἰς ὅλα τὰ κύρια κέντρα τῆς Α. Ρ. τὸ ἐμπόριον, αἱ μεγαλύτεραι βιομηχανίαι, ἡ γεωργία, ἡ ἁλιεία, ἦσαν Ἑλληνικά. Οἱ ἀριστεῖς τοῦ πνεύματος καὶ χρήματος ἦσαν Ἕλληνες.

Οἱ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐξ Α. Ρ. καταφυγόντες συνεπείᾳ τῶν γεγονότων τοῦ 1906 ἦσαν 110.000. Εἰς τούτους δέον νὰ προστεθοῦν 100.000 περίπου ἐκπατριοθέντες ἀπὸ τοῦ 1885 μέχρι τοῦ 1905, συνεπείᾳ τῶν Βουλγαρικῶν πιέσεων, καὶ 48.000 οἵτινες μετηνάστευσαν, δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγύ, τὸ 1920.

Αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ ἔγκλημα τῶν Βουλγάρων κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Θράκης καὶ Ἀν. Μακεδονίας. Τὸ ἔγκλημα δὲν δημιουργεῖ δικαιώματα ὑπὲρ τοῦ ἐγκληματίου. Μόνον εὐθύνας. Καὶ τοιαύτας εὐθύνας ζητεῖ ἡ Ἑλλάς. Οὐδέποτε δὲ πρέπει νὰ παραιτηθῇ τὸ Ἔθνος τῆς ἀξιώσεώς του ν' ἀποδοθοῦν αὗται ἀκέραιαι εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

Ἡ Ἑλλὰς οὐδέποτε ἀνεγνώρισε τὸ πρόσφατον — πρὸ 70ετίας — πραξικόπημα τῆς ἁρπαγῆς μιᾶς Ἑλληνικωτάτης ἐπαρχίας καὶ τῆς ἀλλοιώσεως ἐν συνεχείᾳ, διὰ τῶν γνωστῶν Βουλγαρικῶν μεθόδων, τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς. Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἁρπαγὴ δύναται ν' ἀποτελέσῃ νόμιμον τίτλον κατοχῆς διὰ τοὺς ἐπιδρομεῖς, οὐδὲ τέμνονται τὰ δίκαια τῶν ἐθνοτήτων διὰ πραξικοπημάτων.

Οἱ κατοικοῦντες τὴν Θράκην 200.000 Πομᾶκοι, ἐξισλαμισθέντες Χριστιανοί, διάκεινται ἔχθιστα πρὸς τοὺς Βουλγάρους δυνάστας των. Κατὰ τὸ τέλος τῶν α' καὶ β' παγκοσμίων πολέμων ἐζήτησαν δι' ὑπομνημάτων των νὰ ὑπαχθοῦν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διοίκησιν, δηλ. τὴν ἐνσωμάτωσιν τῆς πατρώας των γῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτο οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῆται ὑφ' ὑμῶν καὶ νὰ θεωρῆται ὡς ἓν ἐπὶ πλέον «ἀτοὺ» εἰς τὸν ἀγῶνα ἱκανοποιήσεως τῶν ἐδαφικῶν, ἐφ' ὅλης τῆς Θράκης, διεκδικήσεων τοῦ Ἔθνους μας.

Ἀ σ φ α λ ε ί α ς σ υ ν ό λ ο υ. Ἡ ἀσφάλεια τῆς Ἑλλάδος τότε μόνον θὰ εἶναι πλήρης ἐφ' ὅσον τὰ σύνορά της μετὰ τῆς Βουλγαρίας — ἥτις δὲν εἶναι μόνον ὁ παλαιός, ὁ σημερινὸς καὶ ὁ παντοτεινὸς ἐχθρὸς τοῦ ἑλλ. Ἔθνους ἀλλ' ἐπὶ πλέον τὸ προωθημένον φυλά-

κιον, ἐχθρὸς καὶ αὐτὴ τῶν ἐχθρῶν τοῦ 'Ελευθέρου Κόσμου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ – θὰ μεταφερθοῦν ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ Αἴμου. 'Η Βουλγαρία ἐχρησίμευσε δὶς κατὰ τὸ παρελθὸν (α' καὶ β' παγκοσμίους πολέμους) καὶ προώρισται καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ χρησιμοποιηθῆ, ὡς ὁρμητήριον τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους κατὰ τῆς 'Ελευθέρας Δύσεως.

Οὐδεμία χώρα εἶναι ἀσφαλὴς ἄνευ φυσικῶν συνόρων. 'Η 'Ισπανία ἔχει τὰ Πυρηναῖα της, ἡ 'Ιταλία τὰς Ἄλπεις της. 'Η 'Ελλὰς ἔχει τὸν Αἶμον της καὶ ἐπ' αὐτοῦ πρέπει νὰ τεθοῦν τὰ σύνορά της μετὰ τῆς Βουλγαρίας. Οὕτω μόνον θ' ἀποφευχθῆ ὁ εἰς βάρος της αἰφνιδιασμὸς ὡς συνέβη τὸ 1941.

Πάγια μειονεκτήματα διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς 'Ελλάδος εἶναι: 'Ο ἀσθενὴς ἠπειρωτικὸς κορμὸς αὐτῆς, ὁ ὑψηλὸς συντελεστὴς τῶν συνόρων της λόγῳ ὑπερμέτρου ἐκτάσεως τῶν πολιτικῶν ὑγρῶν καὶ χερσαίων συνόρων της καὶ λόγῳ τῆς ποιοτικῆς μειονεκτικότητός των, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει τὸ πολυποίκιλον καὶ ἑτερογενὲς τῶν συνοριακῶν γειτόνων της. Πρὸς δέ, τὰ πάγια μειονεκτήματα τῆς ἐξαιρετικῆς εὐπαθείας τῶν νευραλγικῶν Κέντρων καὶ διεξόδων της ἔναντι τῶν κολοσσιαίων δυναμικῶν καὶ στατικῶν παραγόντων τῆς ἰδιοτυπίας τοῦ τομέως, ὡς τομέως μεγίστης ἔξωθεν πιέσεως.

'Η ἀπομάκρυνσις, 1.800.000 ἐπηλύδων Βουλγάρων πρὸς Β δὲν θ' ἀποτελέσῃ καινοφανῆ ἐνέργειαν. 'Εκατομμύρια Πολωνῶν καὶ Γερμανῶν καὶ δὴ αὐτοχθόνων γηγενῶν, καὶ οὐχὶ «μεταναστῶν» ὡς εἶναι οἱ σημερινοὶ 'Ανατολικορουμελιῶται Βούλγαροι, ἐξεπατρίσθησαν ὑπὸ τῆς Ρωσίας διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ αὕτη ἀπὸ Δ τὰ ζωτικά της Κέντρα. Καὶ διὰ τὴν ἐνέργειάν της ταύτην οὐδεμία κἂν διαμαρτυρία ἠκούσθη εἰς τὸν ΟΗΕ. 'Ακόμη καὶ ὁ οὐδετέραν στάσιν τηρῶν Στρατάρχης Τίτο ἔναντι τῆς Δ Γερμανίας καὶ Πολωνίας κατὰ τὴν συνάντησίν του τῆς 10 Σεπτεμβρίου 1957 μετὰ τοῦ Πολωνοῦ ἡγέτου Γκομοῦλκα ἐδήλωσεν ὅτι θεωρεῖ πάγια καὶ δίκαια τὰ σύνορα Ὄντερ – Νάϊσσε. (Πολωνίας 'Αν. Γερμανίας).

Δι' ὅλους τοὺς ἀνωτέρω λόγους ἡ 'Ελλὰς δικαιοῦται νὰ ἐνσωματώσῃ τὴν Θράκην μέχρι τοῦ Αἴμου. Πλέον τῶν λόγων δὲ τούτων καὶ διότι: ἡ Βουλγαρία εἶναι εἷς «δεδηλωμένος ἐχθρὸς» τοῦ Ἔθνους μας καραδοκῶν πάντοτε τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ κατέλθῃ μέχρι τοῦ Αἰγαίου καὶ περιορίσῃ τὴν 'Ελλάδα εἰς τὸ «ὀρεινόν της κέλυφος», τὸν Ὄλυμπον. 'Εὰν δὲν ἐπιτύχῃ ἡ 'Ελλὰς πρὸς Β ἐπέκτασιν οὐδέποτε θὰ αἰσθάνεται ἑαυτὴν ἀσφαλῆ καὶ θὰ πρέπει νὰ εὑρίσκεται ἐσαεὶ ἄγρυπνος μὲ συνέπειαν, τὴν τήρησιν σημαντικῶν δυνάμεων στρατοῦ ὑπὸ τὰ ὅπλα πρὸς ἀντιμετώπισιν παντὸς πιθανωτάτου ἐνδεχομένου. 'Υπὸ τὰς συνθήκας ὅμως ταύτας ἡ 'Ελλὰς οὐδέποτε θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ὀρθοποδίσῃ οἰκονομικῶς.

IV) ΕΚ ΤΗΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑΣ

— Δυτικὴ καὶ Κεντρικὴ Μακεδονία

Ἡ συμμαχία Ἑλλάδος - Γιουγκοσλαυίας ἔχει ἀναμφισβητήτως πολὺ μεγαλειτέραν ἀξίαν διὰ τὴν Ἐθνικήν μας ὑπόστασιν ἢ ἡ ρῆξις της πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνσωματώσεως διεξαγωγῆς ἀγῶνος περιοχῶν κατεχομένων νῦν ὑπὸ τῶν Γιουγκοσλαύων.

Αἱ ὑφιστάμεναι ἐν τούτοις συμμαχίαι μεταξὺ Κρατῶν δὲν δύνανται νὰ ἐπιβάλουν ὡς φυσικὴν αὐτῶν συνέπειαν τὴν ἀπεμπόλησιν τῶν Ἐθνικῶν Ἰδανικῶν τῶν Κρατῶν τούτων.

Ὅλαι αἱ συμμαχίαι εἶναι πρόσκαιροι, δημιουργούμεναι ἀπὸ καταστάσεις ἀνάγκης, κυριωτέρα καὶ πλέον ἐπιτακτικὴ τῶν ὁποίων εἶναι ἡ περιφρούρησις τῆς σ η μ ε ρ ι ν ῆ ς των θέσεως ἀπὸ τὸν ἀπειλοῦντα τὰ κράτη κοινὸν ἐχθρόν. Ἐὰν εἷς ἐκ τῶν ἑταίρων τῆς συμμαχίας δημιουργήσῃ δεσμούς, ἢ λάβῃ ὑποσχέσεις, ἢ παραγνωρίσῃ συνεπείᾳ τῆς πολιτικῆς διακυβερνήσεώς του τὸν ὑποθετικὸν ἢ δεδηλωμένον ἐχθρόν, τότε μοιραίως οἱ δεσμοὶ συμμαχίας του πρὸς τὸν ἢ τοὺς λοιποὺς ἑταίρους χαλαροῦνται. Παύει οὕτω ἡ συμμαχία νὰ εἶναι ἰσχυρὸς κρῖκος μεταξὺ τῶν συμβεβλημένων Κρατῶν, καθίσταται νεκρὸν γράμμα καὶ τελικῶς διαλύεται χωρὶς ν' ἀποκλείεται καὶ τὸ ἐνδεχόμενον τοῦ νὰ μεταπηδήσῃ ὁ χθεσινὸς σύμμαχος εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον.

Μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν τῶν κατοικούντων τὴν Βαλκανικὴν πατροπαράδοτοι φιλίαι — ὡς εἶναι αἱ μεταξὺ τῶν Σκανδιναυικῶν Κρατῶν τοιαῦται τῶν Κρατῶν τῆς Μπενελούξ, ἡ ἀπὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως αἰῶνος Ἀγγλοαμερικανικὴ καὶ ἡ ἀπ' ἑνὸς αἰῶνος Ἀγγλογαλλικὴ — δ ὲ ν ὑ φ ί σ τ α ν τ α ι. Πρόκειται, ἁπλῶς, περὶ προσκαίρων συνδυασμῶν δι' ἀντιμετώπισιν ἀπὸ κοινοῦ, ἀδηρίτου τινος ἀνάγκης.

Τὸ 1912 τὰ 4 βαλκανικὰ Κράτη συνεμμάχησαν κατὰ τῆς Τουρκίας. Δὲν εἶχεν εἰσέτι κατασιγάσει τὸ πῦρ κατὰ τοῦ μεγάλου ἐχθροῦ ὅταν τὰ πυροβόλα τῶν συμμάχων ἐστρέφοντο ἐναντίον ἀλλήλων. Ἡ ὑφισταμένη τὸ 1914 Ἑλληνοσερβικὴ συμμαχία δὲν ἀπέδωσε καρποὺς

μὲ τὴν ἐπίθεσιν τῆς Αὐστρουγγαρίας κατὰ τῆς Σερβίας. Ἀλλ' οὔτε κι' ἡ μεταπολεμικὴ Γιουγκοσλαυία ἐβοήθησεν ἐν Μικρασίᾳ τὴν Ἑλλάδα, παρὰ τὸ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐπολέμα κοινὸν τῶν συμμάχων ἐχθρόν, τὸν Τοῦρκον, καὶ ἀπεβιβάσθη ἐν Μικρασίᾳ ὡς ἐντολοδόχος τῶν συμμάχων εἰς οὕς συμμάχους, συγκαταλέγετο καὶ ἡ Γιουγκοσλαυία.

Ὁ ἐξοπλισμὸς τῆς Βουλγαρίας μετὰ τὸν α' παγκόσμιον πόλεμον καὶ παρὰ τὴν συνθήκην τοῦ Νεϋγὺ ὡδήγησεν εἰς τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Βαλκανικοῦ συμφώνου τὸ 1932, τὸ ὁποῖον καὶ πάλιν διέσπασεν ἡ πρὸς τὴν Τριμερῆ προσχώρησις τῆς «Γιουγκοσλαυίας τοῦ Ἀντιβασιλέως Παύλου» τὴν 25ην Μαρτίου 1941.

Ἡ «Γιουγκοσλαυία τοῦ Τίτο» μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον ἐτάχθη ἐναντίον τῶν Ἑλληνικῶν συμφερόντων κατὰ τὰς διασκέψεις εἰρήνης τῶν Παρισίων, κατεπολέμησε τὰ Ἑλληνικὰ Δίκαια καὶ ἐνίσχυσε τὸν ΚΣ ἀγῶνα κατὰ τοῦ Ἔθνους μας. Ὁ ἴδιος ὁ Τίτο κατόπιν τῆς ρήξεώς του μὲ τὴν Κομινφόρμ, καὶ πρὸς κατοχύρωσιν πρωτίστως τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας του, ἐδέχθη τὴν ἀνασυγκόλλησιν τῆς παλαιᾶς Ἑλληνογιουγκοσλαυικῆς φιλίας διευρυνθείσης βραδύτερον εἰς συμμαχίαν διὰ τῆς συμμετοχῆς καὶ τῆς παλαιᾶς συμμάχου τῆς Ἑλλάδος Τουρκίας εἰς τὴν Βαλκανικὴν τριμερῆ. Οὐδεὶς δύναται νὰ προεικάσῃ τὴν μελλοντικὴν ἐξέλιξιν τῆς συμμαχίας ταύτης κατόπιν τῆς γνωστῆς ἐπαμφοτεριζούσης πολιτικῆς τοῦ σημερινοῦ προσωποπαγοῦς Τιτοϊκοῦ Καθεστῶτος ἐν Γιουγκοσλαυίᾳ, καὶ τῶν μεγάλων προσπαθειῶν αἵτινες καταβάλλονται ὑπὸ τῆς ΕΣΣΔ διὰ νὰ προσεταιρισθῇ καὶ καθηλώσῃ εἰς τὸ ἴδιόν της πλανητικὸν σύστημα ἂν μὴ ὡς δορυφόρον, τοὐλάχιστον ὡς πλανήτην, τὴν νῦν σύμμαχόν μας γείτονα.

Κατόπιν ὅλων τούτων, θ' ἀπετέλει τὸ πλέον ἕωλον τῶν ἐπιχειρημάτων ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι χάριν τῆς σημερινῆς προσκαίρου συμμαχίας ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει ν' ἀπεμπολίσῃ τ' ἀπαράγραπτα δίκαιά της ἐπὶ τῶν Γιουγκοσλαυικῶν Μακεδονικῶν ἐδαφῶν.

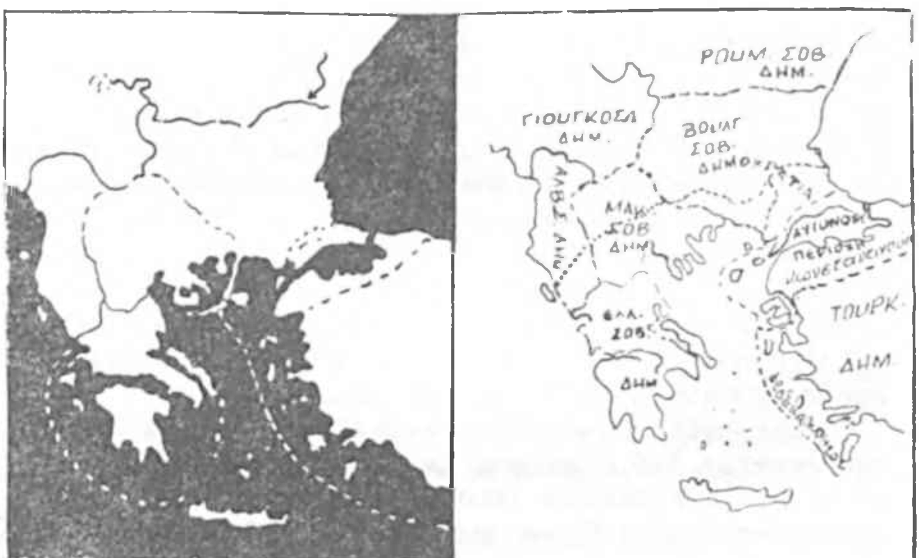
Γεγονὸς ἀναμφισβήτητον εἶναι ὅτι τὸ σύστημα ἀσφαλείας τῆς Ἑλλάδος, τό γε νῦν ἔχον, ἑδράζεται σταθερῶς ἐπὶ τῆς Ἑλληνογιουγκοσλαυικῆς συμμαχίας, ὡς ἄλλωστε στηρίζεται ἐπὶ τῆς αὐτῆς συμμαχίας καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς Γιουγκοσλαυίας.

Ἡ Γιουγκοσλαυία, Κράτος δημιουργηθὲν ἐκ τοῦ μικροῦ πυρῆνος τῆς Σερβίας καὶ μεγαλυνθεῖσα ἐλέῳ, κυρίως, Γαλλίας καὶ ὑπερτραφεῖσα μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον τρέφει (*) ἐπεκτατικὰς

(*) Κατὰ τὸ γνωστὸν ρητὸν τῶν Γάλλων en mangeant vient l'appetit (τρώγοντας ἔρχεται ἡ ὄρεξις).

βλέψεις πρός τήν χώραν μας. Ούδέποτε δέ παρητήθη τούτων.

Ό ραδιοφωνικός σταθμός Σκοπίων όμιλεῖ συνήθως ώς Ρ. Σ. τῆς πρωτευούσης τῆς «Μακεδονίας τοῦ Αἰγαίου» καί παρά τό γεγονός ὅτι χάριν τῆς Γιουγκοσλαυοελληνικῆς φιλίας έπεβάλλετο σήμερον μία έκκεχειρία μεταξύ τῶν δύο Κρατῶν έπί τοῦ ζητήματος τῶν άμοιβαίων, άπ' άλλήλων έδαφικῶν, διεκδικήσεων. Ό αύτός Ρ.Σ. δέν άποκρύπτει τήν δυσφορίαν του διότι κατά τόν Κ. Σ. άγῶνα 10–12.000 «Σλαῦοι άδελφοί τῆς Μακεδονίας τοῦ Αἰγαίου (περιοχῶν Έορδαίας, Καστοριᾶς, Πρεσπῶν) έξεπατρίσθησαν καί διαβιοῦν σήμερον ώς «πρόσφυγες» είς τήν περιοχήν Άχρῖδος, Μοναστηρίου καί Περλεπέ, ένῶ ή Κυβέρνησις τοῦ Βελιγραδίου καταβάλλει έντέχνως πᾶσαν προσπάθειαν διά νά πείση τάς Άθήνας νά δεχθοῦν τήν έπανεγκατάστασιν τούτων είς τήν Έλληνικήν Έπικράτειαν. Ό ἴδιος ό Στρατάρχης Τίτο πρό τοῦ τέρματος τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου ήσπάζετο καί ηύνόει τά Βουλγαρικά σχέδια περί αύτονομήσεως τῆς Μακεδονίας· διά συγκεκαλυμμένων δέ δηλώσεών του ἄφηνεν νά έννοηθῆ ὅτι ούδέποτε παρητήθη αύτός καί ή χώρα του τῶν έδαφικῶν της βλέψεων πρός

Ό άνωτέρω χάρτης εὑρέθη παρά τά Έλληνοβουλγαρικά σύνορα έπί σοβιετικοῦ ταχυδρόμου μετ' ἄλλων πολυτίμων στοιχείων, ύπό τοῦ νῦν άντ)ρχου ΣΕΜ κ. Κριτσώτη Γ. (εύγενῶς παραχωρήσαντος τοῦτον ήμῖν). Εἶναι ένδεικτικός τῶν «άγαθῶν προθέσεων» τοῦ Κομμουνισμοῦ διά τήν Έλλάδα, πολύ δέ σχετικός μέ τόν χάρτην τῶν πανσλαυιστικῶν όνείρων τῆς συνθήκης τοῦ Άγ. Στεφάνου (1873).

Νότον. Αἱ δηλώσεις τοῦ Τίτο εἶχον οὕτω: «Πρὶν τελειώση ὁ πόλεμος, ἡ Γιουγκοσλαυία δὲν θέτει ἐπὶ τάπητος ἐδαφικὰς διεκδικήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐξ ἄλλου εἶναι γνωσταὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον ποῖαι εἶναι καὶ τὶ ἐδάφη περιλαμβάνουν».

Ἐπιβάλλεται ὅθεν διὰ δύο λόγους ἡ Ἑλλὰς νὰ τηρῇ τὰς ἐπιφυλάξεις της ὡς πρὸς τὴν διεκδίκησιν ἐκ τῆς Γιουγκοσλαυίας τῶν ἀπαραγράπτων δικαίων της.

α) Διότι οὐδεὶς δύναται χάριν μιᾶς συμμοχίας νὰ παραιτηθῇ τῆς διεκδικήσεως ἐθνικῶν ἐδαφῶν.

β) Διότι ἡ Γιουγκοσλαυία διατηρεῖ βλέψεις ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, διεκδικοῦσα Ἑλληνικώτατα ἐδάφη.

Ἀσχέτως τοῦ δευτέρου τούτου, ἡ Ἑλλὰς στηρίζει τὰς διεκδικήσεις της ἐπὶ τῆς Γιουγκοσλαυικῆς Μακεδονίας εἰς λόγους:

1) Δημογραφικούς: Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἀστυφιλία εἰς χώραν τινα ἐμφανίζει καὶ τὴν ὕπαρξιν ἐν αὐτῇ ἢ μὴ δημογραφικοῦ προβλήματος. Ἡ Ἑλλάς, χώρα πληθυσμοῦ 8 ἑκ. ἔχει τρεῖς μεγάλας πόλεις ἄνω τῶν 200 χιλ. κατοίκων. (Ἀθήνας 1.192.500, Πειραιᾶ 200,000 καὶ Θεσσαλονίκην 300.000) μὲ συνεχῶς αὔξουσαν τὴν τάσιν ἀστυφιλίας τῶν πληθυσμῶν της τῆς ὑπαίθρου. Ἐνῶ ἐν Γιουγκοσλαυίᾳ, διπλασίου ἀκριβῶς πληθυσμοῦ, δὲν ὑπάρχει ρεῦμα ἀστυφιλίας. Ἐπὶ δεκαετηρίδας ὁλοκλήρους ὁ πληθυσμὸς τῶν κυριωτέρων της μεγαλουπόλεων παραμένει ἀμετάβλητος. Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις ἐν αὐτῇ εἶναι: Βελιγράδιον (479.000), Ζάγκρεμπ (354.300) Λουμπλιάνα (143.000), Σεράγιεβον (139.000) καὶ Σκόπια (125.700). Παραχώρησις ἢ μᾶλλον ἐπιστροφὴ εἰς τὸ ἑλληνικὸν Ἔθνος τῆς ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαυίας κατεχομένης Μακεδονίας, θὰ ἐσήμαινε διὰ τὴν Γιουγκοσλαυίαν ἀπώλειαν γαιῶν 36.672 τετρ. χλμ. Οὕτω ἡ γιουγκοσλαυικὴ Ἐπικράτεια θὰ περιωρίζετο εἰς 220.280 τετρ. χλμ. ὁπότε ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ της ἀντὶ τῶν 61,5 κατοίκων τοὺς ὁποίους ἔχει σήμερον θὰ ηὐξάνετο εἰς τοὺς 68 ἀνὰ τετρ. χλμ.

Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐκ τῶν 36.672 τετρ. χλμ. τὰ 30% εἶναι καλλιεργήσιμα, ἤτοι 11.500 τετρ. χλμ., τότε ἐκ τῶν ἤδη καλλιεργουμένων εἰς Γιουγκοσλαυίαν 147.044.22 τετρ. χλμ. παραμένουν πρὸς καλλιέργειαν 136.044.22 τετρ. χλμ., ποσότης ἀναβιβάζουσα τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ της ἐν σχέσει πρὸς τὰ καλλιεργούμενα ἐδάφη εἰς 114,5 κατ. ἀνὰ καλλιεργούμενον τετρ. χλμ.

Ἡ ἔκτασις τῆς Ἑλλάδος θὰ αὐξηθῇ μὲ τὰ 36.672 τετρ. χλμ. τῆς γιουγκοσλαυικῆς Μακεδονίας ἀπὸ 132.562 τετρ. χλμ. εἰς 169.234 τετρ. χλμ. Καὶ ἐὰν προσέτι δὲν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ κατὰ 9% αὔξησις κατ' ἔτος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι ὁ πληθυσμὸς παρα-

μένει εἰς τὰ 8 ἑκ. κατ, ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ θὰ μειωθῇ εἰς τοὺς 44 κατ. ἀνὰ τετρ. χλμ. Ἂν εἰς τὴν ἤδη καλλιεργουμένην ἔκτασιν τῶν 32.800 τετρ. χλμ. προστεθοῦν τὰ 11.000 τετρ. χλμ., τότε ἡ δυναμένη νὰ καλλιεργηθῇ γῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα θ' ἀνέλθη εἰς τὰ 44.600 τετρ. χλμ., ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος ἀνὰ καλλιεργούμενον τετρ. χλμ. θὰ μειωθῇ εἰς 179,4 κατοίκους, ἀριθμὸς κατὰ πολὺ μεγαλύτερος τοῦ 114,5 ὅστις, ὡς ἀνεφέρθη, θ' ἀναλογῇ εἰς τὴν Γιουγκοσλαυικὴν πυκνότητα ἀνὰ τετρ. χλμ. καλλιεργουμένης γῆς.

Εἰς τὸν κατωτέρω συγκριτικὸν πίνακα φαίνεται ὅτι οὐδεμίαν ζημίαν σοβαρὰν εἰς τὴν Ἐθνικήν της Οἰκονομίαν θὰ ὑποστῇ ἡ Γιουγκοσλαυία διὰ τῆς παραχωρήσεως τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν δικαιοῦχον της Ἑλλάδα.

Χαρακτηριστικὰ	Ἑλλὰς μὲ ὁλόκληρ. Μακεδονίαν	Γιουγκοσλαυία (ἄνευ Μακεδον.)
1) ποσοστὸν καλλιεργ. ἐπιφαν. κάτοικοι ἀνὰ τετρ.χιλ.	179,4	114,5
2) Αὐτάρκεια εἰς παραγωγ. δασικῶν εἰδῶν καὶ διατρ.	Ναὶ	Ναὶ
3) Ἱκανὰ ὕδατα πρὸς ἄρδευσιν καὶ ἐκμετάλλευσιν	Ὄχι	Ναὶ
4) Ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον	Παθητικὸν	Ἐνεργητικὸν
5) Δάση	14%	29,2%

Ἀντίστροφος ὀρθολογισμός, ὡς ἀντεπιχείρημα, δὲν εὐσταθεῖ. Ἡ Γιουγκοσλαυία δὲν ἔχει δημογραφικὸν πρόβλημα. Προσήρτισε μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον ἐδάφη ἐκ τῆς Ἰταλ. Ἰστρίας καὶ τῶν Ἰταλ. νήσων Β. Ἀδριατικῆς συνολικῆς ἐπιφανείας 9.388 τετρ. χλμ. Ἐὰν δὲ τὸ ἤθελε ἢ ἐὰν τὸ θελήσῃ μελλοντικῶς θὰ προσαρτήσῃ ἐκ τοῦ διαμελισμοῦ τῆς Ἀλβανίας ἄλλα προσέτι 18.750 τετρ. χλμ.

Ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐπιτύχῃ τοιαύτην βελτίωσιν συνθηκῶν ζωῆς διὰ τῆς προσαρτήσεως τῆς Γιουγκοσλαυικῆς Μακεδονίας, ὥστε ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἱκανοποίησιν καὶ τῶν ἄλλων ἐξ ἄλλων Κρατῶν ἐθνικῶν της διεκδικήσεων θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιλύσῃ ἅπαξ διὰ παντὸς τὸ δημογραφικόν της πρόβλημα.

β) Οἰκονομικοί. Ὁ μέσος ὅρος τοῦ κατὰ κεφαλὴν

Γιουγκοσλαυικοῦ εἰσοδήματος ὑπολογίζεται εἰς 5.299 δηνάρια (*) ἤτοι εἶναι τριπλάσιος τοῦ μέσου ὅρου τοῦ κατὰ κεφαλὴν Ἑλληνικοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ Γιουγκοσλαυία ἔχει ὑπερπαραγωγὴν δημητριακῶν, τὸ δὲ ἐκ τῆς κτηνοτροφίας εἰσόδημά της ὑπολογίζεται εἰς τὰ 25% τοῦ ὅλου Ἐθνικοῦ της εἰσοδήματος. Τὰ δάση της καταλαμβάνουν τὰ 32% τῆς ὅλης ἐπιφανείας της. Ἔχει ἄφθονα ὕδατα – βασικὴ πηγὴ πλούτου – σοβαρὰν βιομηχανίαν, βιοτεχνίαν καὶ Τουρισμὸν ὡς καὶ ἀφθονίαν πρώτων στρατηγικῶν ὑλῶν. Κατὰ συνέπειαν ἡ Γιουγκοσλαυία ἥτις μετὰ τὸν α' παγκόσμιον πόλεμον ἐπενταπλασιάσθη καὶ μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Ἰστρίας Ζάρας, καὶ τῶν Ἰταλ. νήσων τῆς Β. Ἀδριατικῆς, ηὐξήθη κατὰ 9.338 τετρ. χλμ. εὑρισκομένη δὲ εἰς λίαν ἀνθηρὰν οἰκονομικὴν κατάστασιν, δὲν θὰ αἰσθανθῇ μείωσιν τῆς οἰκονομικῆς της ὀντότητος διὰ τῆς ἀπωλείας τῆς Γιουγκοσλαυικῆς Μακεδονίας ἡ ἐπὶ τῆς ὁποίας ἄλλωστε σημερινὴ κυριαρχία της, καθ' ὃ ἄνευ οὐδενὸς ἐθνολογικοῦ ἢ ἱστορικοῦ τίτλου, δὲν ὀρθοποδεῖ.

γ) Τακτικῆς καὶ Στρατηγικῆς. Διὰ τὴν Γιουγκοσλαυίαν ἡ περιοχὴ τῆς Μακεδονίας δὲν ἀποτελεῖ προκεχωρημένην ζώνην ἀσφαλείας τοῦ καθαυτὸ ἐθνικοῦ της ἐδάφους. Ἀπεναντίας ὡς ἀπεδείχθη κατ' ἀμφοτέρους τοὺς παγκοσμίους πολέμους ἡ Μακεδονία ὑπῆρξε τὸ μέγα παθητικὸν τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας καὶ ὁ τάφος τῆς Ἐθνικῆς της ὑποστάσεως. Κύριος ἐχθρὸς τῶν Γιουγκοσλαύων ὡς ἄλλωστε καὶ τῶν Ἑλλήνων εἶναι οἱ Βούλγαροι. Τόσον κατὰ τὸν α' ὅσον καὶ κατὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον ἐκ τοῦ Βουλγαρικοῦ χώρου καὶ διὰ τῆς Μακεδονίας εἰσέβαλον οἱ ἐπιτιθέμενοι καὶ κατέφερον τὸ καίριον πλῆγμα κατὰ τῆς Σερβικῆς (τὸν α'), τῆς Γιουγκοσλαυικῆς (τὸν β'), Ἀμύνης.

Δὲν ἀποτελεῖ συμφεροντολογικὴν διαπίστωσιν, ἀλλ' εἶναι γεγονὸς ὅτι, μόνον διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαυίας εἰς χεῖρας τῆς Ἑλλάδος τῆς Μακεδονίας ἀποκτᾷ πόδας ἡ γείτων χώρα διὰ νὰ στηρίξῃ τὴν κυρίαν της ἄμυναν κατὰ τῶν ἐκ Β καὶ Α ἐχθρῶν της, διότι:

(*) Ὁ Ἄγγλος Οἰκονομολόγος Muthall ὑπελόγισε τὸ 1898 τὸ κατὰ κεφαλὴν Σερβικὸν εἰσόδημα εἰς 310 χρυσᾶ δηνάρια. Ὁ Καθηγητὴς M. Radovanovits τὸ ὑπελόγισε διὰ τὸ 1914 εἰς 417 χρυσᾶ δηνάρια. Μεταπολεμικῶς δὲ ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Γιουγκοσλαυίας K. Stojianovits τὸ ὑπελόγισεν εἰς 500 χρυσᾶ δηνάρια.

—Περιορίζει τὸ μέτωπόν της πρὸς τὴν Βουλγαρίαν κατὰ 195 χιλιομ. μὲ οἰκονομίαν δυνάμεως 20 μεραρχιῶν.

—Ἀσφαλίζονται τὰ νῶτα της ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἥτις διὰ τῆς παραχωρήσεως εἰς αὐτὴν τῆς Μακεδονίας ὁλοκλήρου μέχρι τῆς ὀροσειρᾶς τῶν ὀρέων τῆς Κάτω Μυσίας ἀποκτᾷ σπονδυλικὴν στήλην ἱκανὴν νὰ βαστάση τὸ βάρος πάσης ἀπὸ ΒΑ πιέσεως, ἀπειλῆς, ἢ ἐπιθέσεως κοινοῦ ἐχθροῦ.

Ἐκ τῆς Ἑλλάδος οὐδεμία ἀπειλὴ οὔτε πρὸς τὸ παρὸν ὑπάρχει οὔτε εἰς τὸ διηνεκὲς θὰ ὑφίσταται κατὰ τῆς Γιουγκοσλαυίας.

—Ἀποκτᾷ φυσικὴν ἀμυντικὴν στρατηγικὴν γραμμὴν πρὸς Ν ἐπὶ τῆς ὀροσειρᾶς Σκάρδου καὶ ὀρέων Κάτω Μυσίας ἅτινα εἶναι καὶ τὸ γεωφυσικὸν ὅριον Γιουγκοσλαυίας —Ἑλλάδος. Τότε καὶ μόνον—ὅταν ἡ ὀροσειρὰ καταστῆ ὀροθετικὴ γραμμὴ—ἡ Γιουγκοσλαυία θὰ ἔχη πραγματικὴν ἐκ τῶν νώτων ἀσφάλειαν. Αἱ ἧτται τῆς Γιουγκοσλαυίας κατ' ἀμφοτέρους τοὺς πολέμους ἦσαν ἴσως ἀναπόφευκτοι. Αἱ συντριβαί της ὅμως εἰς ὅ μέγεθος καὶ ἔκτασιν ἔλαβον χώραν ὀφείλονται κυρίως εἰς τὴν μὴ ἐκτίμησιν ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης τῆς στρατηγικῆς ἀξίας τῆς ἐν λόγῳ ὀροσειρᾶς. Καὶ σήμερον ἐξακολουθεῖ νὰ μὴ ἐκτιμᾶται ἐπαρκῶς καὶ δεόντως ὑπὸ τοῦ Γιουγκοσλαυικοῦ Ἐπιτελείου, τόσον διὰ λόγους ψευδαισθήσεων ὅσον καὶ καθαρῶς ψυχολογικούς.

Ἡ κυρία Ἑλληνικὴ ἄμυνα θὰ εἶναι ἀποφασιστικὴ μόνον καὶ ἐφ' ὅσον θ' ἀποκτήση τὴν Μακεδονίαν, διότι οὕτω ἀσφαλίζεται πλήρως ἡ περιοχὴ τῆς Θεσσαλονίκης ἥτις εἶναι ὁ κύριος λιμὴν ἀνεφοδιασμοῦ διὰ συμμαχικοῦ ὑλικοῦ τῆς Γιουγκοσλαυίας ἐν περιπτώσει ἐπιχειρήσεων.

δ) Ἐθνολογικούς. Οἱ κατοικοῦντες τὰ 3[illegible].672 τετρ. χλμ. τῆς Γιουγκοσλαυικῆς Μακεδονίας, συμφώνως πρὸς τὴν τελευταίαν ἀπογραφήν, ἀνέρχονται εἰς 965.000 κατ. Τοῦτο σημαίνει ὅτι παρὰ τὸν ἐκπατρισμὸν ἑκατοντάδων χιλιάδων Ἑλλήνων, οἱ Γιουγκοσλαῦοι δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐποικίσουν μ' ἐπήλυδας τὴν Ἑλληνικωτάτην Μακεδονίαν καὶ νὰ πυκνώσουν τὸν πληθυσμόν της εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων τοὺς ὁποίους διέτρεφε πρὸ τοῦ 1912 ἀνερχομένους εἰς 1.800000, Ἕλληνας κατὰ τὸ πλεῖστον, συμφώνως πρὸς τὰς ὁμολογίας τῶν πλέον ἀξιοπίστων ξένων Ἱστορικογεωγράφων.

Οἱ Σέρβοι ἤρχισαν ἀπὸ τοῦ 1914 τὸν ἐποικισμὸν τῶν νεοπροσαρτηθέντων ἐδαφῶν καὶ τὸν ἐσυνέχισαν μὲ μεγαλυτέραν ἔντασιν ἀπὸ τοῦ 1913 κι' ἐντεῦθεν. Διὰ νόμου τοῦ 931 διετέθησαν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν γαῖαι 289.000 ἑκταρίων. Μέχρι τοῦ 1935 ἐπωκίσθησαν

19.000 μόνον οἰκογένειαι αἱ ὁποῖαι ἔλαβον κλῆρον, τὸ ὅλον 104.000 ἑκταρίων γῆς καὶ 8.132 οἰκίας.

Ἡ Ἑλληνικότης τῆς Μακεδονίας ἀνεγνωρίσθη ἄλλωστε παλαιόθεν καὶ ὑπὸ τῶν Τούρκων οἵτινες μετὰ τὴν ὁλοσχερῆ της κατάληψιν—τελευταίως κατέλαβον τὴν Θεσσαλονίκην τὸ 1430—καθώρισαν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ ὡς γλῶσσαν ἰσότιμον μὲ τὴν Τουρκικήν, τὴν Ἑλληνικήν. Τὸ Ἐθνικὸν φρόνημα τῶν Ἑλλήνων δὲν ὑπέστη τὴν παραμικρὰν ἀλλοίωσιν ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

Διὰ τὸν ἐθνολογικὸν χαρακτῆρα τῆς Μακεδονίας γράφουν:

1) Ὁ Kern(*): «Οἱ Μακεδόνες εἶναι Ἕλληνες ὅπως ἡ ἐπιστήμη ἔχει πιστοποιήσει ἀπὸ μακροῦ χρόνου».

2) Ὁ Schmid(**): «Ἡ Ἑλληνικὴ φλέβα τῶν Μακεδόνων ἔχει σήμερον διεθνῶς ἀναγνωρισθεῖ».

3) Ὁ Καθηγητὴς H. Kiepert. Εἰς σχετικὴν ἐρώτησιν(***) διὰ νὰ καθορίσῃ ἐπιστημονικῶς τὴν γεωγραφικὴν καὶ ἐθνολογικὴν κατάστασιν τῆς Μακεδονίας, ἀπήντησεν: «Ὁ Ἑλληνισμὸς παραμένει σήμερα εἰς αὐτὴν τὸ βασικὸν στοιχεῖον τοῦ πληθυσμοῦ».

4) Ὁ Schulze(****) γράφει: «Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Μακεδονίας ὑπῆρξαν 100% Ἕλληνες καὶ μόνον ἡ πίεσις ἠνάγκασε μερικοὺς ἐξ αὐτῶν ν' ἀλλάξουν σὺν τῷ χρόνῳ γλῶσσαν οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ φρόνημα».

5) Οἱ Dubois-Kergomard(*****): «La Grèce propre, la Macedoine et la Roumelie, sur une mince bande de long de la mer, appartiennent aux Grecs qui malgré les melanges évidents de sang Slave, se considèrent comme les fils des compatriotes de Leonidas et de Periclès».

6) Ὁ Köhler: «Ἐάν τις ἄνευ προκαταλήψεως ἐξετάσῃ τὰ πράγματα, θὰ καταλήξῃ κατ' ἀνάγκην εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ χῶραι μεταξὺ Ἀξιοῦ καὶ Θεσσαλίας ἦσαν Ἑλληνικαί, κατοικούμεναι ὑπὸ φυλῶν συγγενεστάτων πρὸς τοὺς τῆς πρὸς Μεσημβρίαν χώρας».

Ἀλλὰ καὶ πλεῖστοι ἀκόμη ξένοι κι' Ἕλληνες ἐπιστήμονες ὡς οἱ, Droysen, Rambaud, Engelhardt, Κεραμόπουλος, Ἄμαντος, Βλάχος κ.λ.π. γράφουν διὰ τοὺς Μακεδόνας ὅτι ὡς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν γλῶσσαν των, τὴν ὁμοιότητα τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων των πρὸς τὰ

(*) Aus Makedonien in alter und neuer Zeit. Enfurt 1914.

(**) Colocotronis: La Macédoine etc p. 10.

(***) Φύλλον ἐφημερίδος «Ἀκρόπολις» 28ης Δεκεμβρίου 1885.

(****) Neugriechenland σελ. 129—1'0.

(*****) Précis de geographie économique page 401.

τῶν Νοτίων Ἑλλήνων, ἀπὸ τὴν μορφολογικήν των κατασκευήν, τὴν θρησκείαν, λαογραφίαν καὶ μυθολογίαν των, οὗτοι εἶναι ἀμιγεῖς Ἕλληνες, παραμείναντες τελείως ἀμιγεῖς μέχρι τοῦ 10ου μ. Χ. αἰῶνος. Ἡ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ κατόπιν σημειωθεῖσα μικρὰ ἀνάμιξις τῆς φυλῆς μας, κυρίως τῶν εἰς τὰ βόρεια διαμερίσματα τῆς Μακεδονίας κατοικούντων, ὠφέλησεν ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς δυναμικότητος, δεδομένου ὅτι ὑπερίσχυσε τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον τονωμένο μὲ νέον αἷμα.

ε) Γ ε ω γ ρ α φ ι κ ο ύ ς. Ἡ ἐκ τῆς Ρουντόκας – Σκάρδου – ὀρέων Κάτω Μυσίας μέχρι τοῦ Μουσαλᾶ ὀροσειρά, ἀποτελεῖ τ ὸ γ ε ω φ υ σ ι κ ὸ ν ὅ ρ ι ο ν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γιουγκοσλαυίας, οὐδεμιᾶς ἄλλης φυσικῆς γραμμῆς οὔτε ὀρεινῆς οὔτε ποταμίας, ὑπαρχούσης μεταξὺ θαλάσσης Αἰγαίου καὶ σημερινῆς Ἑλλαδικῆς ἐνδοχώρας. Ἡ ἐνδιαμέσως κειμένη ὀροσειρὰ Βόρας – Μαριάνσκα – Γράδσκο – Μπέλες δὲν παρέχει οὔτε τὸ βάθος εἰς τὴν ἐνδοχώραν μας ἀλλ' οὔτε τὴν στοιχειώδη φυσικὴν προστασίαν, δεδομένου ὅτι καὶ αὕτη, ἀποτελοῦσα σήμερον μέχρι τινὸς ὅριον τῶν δύο Ἐπικρατειῶν, δὲν δίδει τὸν σ τ ο ι χ ε ι ώ δ η γεωφυσικὸν διαχωρισμόν, τῆς μεταξὺ Μαριάνσκας καὶ Γράδσκο σχηματιζομένης στενωποῦ Δεμὶρ Καποῦ, ἥτις κατέχεται ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαυίας. Ἂς σημειωθῇ δὲ καὶ τοῦτο: Ἐν προκειμένῳ δὲν συντρέχουν μόνον λόγοι γεωφυσικοὶ διὰ τὴν ἀναθεώρησιν τῆς σημερινῆς διατάξεως τῶν Ἑλληνογιουγκοσλαυικῶν συνόρων ἀλλὰ καὶ λόγοι κλιματολογικοὶ ἐπιβεβαιοῦν ὅτι ἡ στενωπὸς Δεμὶρ Καποῦ ἀνήκει εἰς τὴν Αἰγαιακὴν ζώνην. Τὸ κλῖμα Ν καὶ Β τῆς γραμμῆς ὑδροκρίτου τοῦ «Βόρας – Μαριάνσκας – Γράδσκο» διαφέρει χαρακτηριστικῶς· καὶ τὸ μὲν πρὸς Ν εἶναι καθαρῶς Μεσογειακὸν τὸ δὲ πρὸς Β ἠπειρωτικόν. Ἡ «Γιουγκοσλαυικὴ», σήμερον, περιοχὴ ἐκ τοῦ Δεμὶρ Καποῦ μέχρι Γευγελῆς καὶ Δοϊράνης ἔχει κλῖμα καθαρῶς «Μεσογειακὸν – Ἑλληνικόν».

Ἂς μὴ λησμονῆται τέλος ὅτι, ἡ στενωπὸς Δεμὶρ Καποῦ δὲν κατελήφθη π ο τ ὲ ὑπὸ Σερβικῶν δυνάμεων προσφερθεῖσα, δίκην προσωπικῆς δωρεᾶς ἑνὸς γενναιοδώρου φίλου πρὸς φίλον, ἤτοι ὑπὸ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου εἰς τὸν Σέρβον πρωθυπουργὸν Πάσιτς εἰς σύντομον συζήτησιν ἥτις ἀπέληξε καὶ εἰς τὴν μεταξύ των ὑπογραφὴν συμμαχίας κατὰ τῆς Βουλγαρίας, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1913.

στ) Σ υ ν α ι σ θ η μ α τ ι κ ο ύς. Τὰ ἐδάφη τῆς Β (Γιουγκ.) Μακεδονίας ἔχουν διαποτισθῇ μὲ τὸν ἱδρῶτα καὶ τὸ αἷμα τῶν Ἑλλήνων οἵτινες κατώκουν πληθωρικῶς ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων τὴν ἱερὰν αὐτὴν διὰ τὴν φυλήν μας, γῆν. Κατὰ τοὺς πολέμους 1912 – 13

καὶ τὸν α΄ παγκόσμιον οἱ Ἕλληνες στρατιῶται ἐπολέμησαν παντοῦ τῆς Μακεδονίας.

ζ) Ἱ σ τ ο ρ ι κ ο ύ ς. Ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων (πρὸ τοῦ 3000 π.Χ.) ἡ Μακεδονία κατῳκεῖτο ἀπὸ πολλὰ Ἑλληνικὰ φῦλα. Ἀπὸ τοῦ 2000 π.Χ. ἤρχισαν ἐρχόμενοι, ἐκ Μικρασίας καὶ Β, οἱ φορεῖς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης οἵτινες ἐξεχύθησαν κατὰ τμήματα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οὐραγοὶ τῆς καθόδου αὐτῆς ὑπῆρξαν οἱ Δωριεῖς. Οὗτοι προερχόμενοι (Νικολαΐδης Ἱστορία σελ. 20 ὑποσημ. 1) ἐκ τῆς Ἀριανῆς φυλῆς τῶν Δάρδων ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν κληθεῖσαν Δαρδανίαν (κοιλὰς Ἀξιοῦ) μὲ πρωτεύουσαν, κατ' ἄλλους μὲν τὰ Σκόπια, κατ' ἄλλους δὲ τὴν ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀν. Μοράβα Νύσαν. Γενικῶς, ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος π.Χ. κι' ἐντεῦθεν, Ἑλληνικαὶ φυλαὶ κατοικοῦν τὴν μεταξὺ Σκάρδου Ροδόπης καὶ Ὀλύμπου χώραν. Οὗτοι εἶναι καταγωγῆς, Πελασγικῆς, Θρακικῆς (Βισάλται, Ἠδωνοί, Παίονες, Πίερες, Μαῖδοι, Βοττιαῖοι) καὶ Ἰλλυρικῆς (Λυγκησταί, Ἐλειμιῶται κλπ.). Εἰς τοὺς Παίονας προσετέθησαν, βραδύτερον, οἱ ἐκ τῆς περιοχῆς Πίνδου, Ἀλιάκμονος καὶ Λουδία (Ἠμαθίας) ὁρμηθέντες Μακεδνοί, ἐγκατασταθέντες ἀπὸ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐριγῶνος μέχρι Θεσσαλίας. Οἱ Μακεδνοὶ (*) ἐπικρατήσαντες τῶν ἄλλων φύλων προσέδωκαν τὸ ὄνομά των εἰς τὴν ὅλην χώραν.

Τὸν 8ον π.Χ. αἰῶνα ἐμφανίζεται τὸ πρῶτον ἡ Μακεδονία ὡς βασίλειον, μὲ βασιλεῖς ἕλκοντας τὸ γένος ἐκ τῶν Ἡρακλειδῶν.

Οἱ περσικοὶ πόλεμοι κι' ὁ κοινὸς βαρβαρικὸς κίνδυνος συνήνωσαν ὅλους τοὺς Μακεδόνας, τῶν ὁποίων ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Α΄ (498 – 454 π.Χ.) ἐξαναγκασθεὶς ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ δεχθῇ τοὺς Πέρσας κατακτητάς, χαιρετᾷ αὐτοὺς ὡς Ἕλλην· «Ἀναγγείλατε ὡς ἀνὴρ Ἕλλην Μακεδόνων Ὕπαρχος εὖ ὑμέας ἐδέξατο» (**).

Μακεδόνες εἶναι οἱ διάσημοι φιλόσοφοι Ἀριστοτέλης, ὁ Πρωταγόρας, ὁ Ποσείδιππος, ὁ Νικόμαχος, ὁ Ἡγήμων, ὁ Δημόκριτος, ὁ Δεινοκράτης, ὁ Ἀριστόβουλος, ὁ Ἀνάξαρχος κ. ἄ.

(*) Ὠνομάσθησαν οὕτω ἐκ τοῦ Μακεδνοῦ—υἱοῦ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θυίας, θυγατρὸς τοῦ Δευκαλίωνος—ὅστις ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Μάγνητος. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (I, 56) Μακεδνὸν ἔθνος ἦτο τὸ ἀρχαιότερον ὄνομα τοῦ Δωρικοῦ φύλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Εἰς τὸ Η΄ 43 ὁ ἴδιος Ἡρόδοτος, γράφει: «Λακεδαιμόνιοι, Κορίνθιοι, Σικίνιοι, Ἐπιδαύριοι, Τριζήνιοι, ἐστρατεύοντο ἐόντες οὗτοι Δωρικὸν καὶ Μακεδνὸν Ἔθνος».

Ὁ Ὅμηρος ἐξ ἄλλου ἀναφέρει (Ἰλιὰς Ξ 226) τὴν Μακεδονίαν ὡς Ἠμαθίαν ἢ Παιονίαν καὶ τοὺς λαβόντας μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον πολεμιστὰς αὐτῆς ὡς Παίονας.

(**) Ἡρόδοτος Ε. 20.

Ἐπὶ Μ. Ἀλεξάνδρου ὁ καθαρῶς Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Μακεδονίας ἀνῆλθεν εἰς 4 ἑκ. ἡ δὲ χώρα κατέστη τὸ προπύργιον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ Ἀπόστολος τῆς Ἑλληνικῆς Ἰδέας εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Οἱ Μακεδόνες, μῦσται τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ, μετέχουν εἰς τὸ Ἀμφικτυονικὸν Συνέδριον καθ' ὃ προσπαθοῦν ν' ἀποδείξουν τὴν Ἑλληνικότητά των. Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν Ἑλληνικήν του καταγωγὴν καὶ τὴν Ἑλληνοπρεπεστάτην ἀγωγήν του. Διὰ τοῦτο δὲν ἀποστέλλει εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μακεδονίας Πέλλαν, ἀλλ' εἰς τὸς Ἀθήνας—τὴν καρδίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος καὶ Ἰδέας – τὰς 3000 βαρβαρικὰς πανοπλίας μὲ τὴν γνωστὴν ἀφιέρωσιν «Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνες πάντες, πλὴν Λακεδαιμονίων...»

Ὅταν τὸ 168 π.Χ. ἡ Μακεδονία ἔχασε τὴν αὐτονομίαν της δὲν ἔχασε καὶ τὴν Ἑλληνικότητά της. Ὑπεδούλωσε πνευματικῶς τοὺς κατακτητὸς Ρωμαίους συντελέσασα κατὰ πολὺ εἰς τὴν πρὸς Α μετατόπισιν, αἰῶνας ἀργότερον, τῆς πρωτευούσης καὶ εἰς τὸν ἐξελληνισμὸν τοῦ Ἀν. Ρωμαϊκοῦ Κράτους.

Τὸν 6ον μ. Χ. αἰῶνα ἤρχισαν οἱ Σλαῦοι, διαβαίνοντες τὸν Δούναβιν, νὰ ἐγκαθίστανται εἰς τὰς Βορείως τῆς Μακεδονίας περιοχάς.

Οἱ Σλαῦοι οἵτινες προωθήθησαν μέχρι τῆς Μακεδονικῆς περιοχῆς εἶχον περὶ τὸν 11ον αἰῶνα πλήρως ἐξελληνισθῆ (*). Οὐδέποτε αἱ

(*) Ὁ ἐπιφανειακὸς ἐκσλαυισμὸς μέρους τοῦ ἐγχωρίου πληθυσμοῦ ὀφείλεται: α) Εἰς τὴν ἀδιαφορίαν ἀφ' ἑνὸς τῶν νεαρῶν Ἑλλήνων Ἀρχόντων οἵτινες περιεφρόνουν τοὺς χωρικοὺς καὶ τὴν καθωμιλουμένην γλῶσσαν των (Ἑλληνικὴν) ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν «σνομπιστικὴν» παρόρμησιν τούτων νὰ μάθουν τὴν ἁπλῆν γλῶσσαν τῶν σλαύων ἀπείρως εὐκολωτέραν τῆς λογίας γλώσσης τῆς Κωνσταντινουπόλεως β) Εἰς τὰς προσωπικὰς προστριβὰς καὶ φιλοδοξίας τῶν Ἀρχιεπισκόπων Ἀχρίδος μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡ Ἀχρίς, γενέτειρα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐτιμήθη ὑπ' αὐτοῦ διὰ τῆς ἱδρύσεως ἐν ἔτει 535 μ. Χ. Ἀρχιεπισκοπῆς ὀνομασθείσης χάριν αὐτοῦ καὶ Πρώτης Ἰουστινιανῆς. Οἱ Ἀρχιεπίσκοποι εἶχαν πνευματικὴν ἐξουσίαν ἐφ' ὅλων τῶν Σλαύων καὶ τούτου ἕνεκα ἐπεδίωκαν νὰ παρουσιάσουν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρας περιφερείας ὡς σλαυικάς γ) Εἰς τὸν τρόπον διαβιώσεως τῶν ὀρεσιβίων Μακεδόνων ὁμοιάζοντα πρὸς τὸν τῶν Σλαύων (ἀνδροκρατία καὶ περιφρόνησις τῆς γυναικὸς θεωρουμένης ὑποδεεστέρου κατὰ πολὺ ὄντος) δ) Εἰς τὴν ἔμφυτον ἱκανότητα τοῦ Ἕλληνος νὰ ἐκμανθάνη εὐκόλως ξένας γλώσσας. ε) Ὠφείλετο τέλος εἰς τὴν ἀσκουμένην ἐναντίον τῶν γηγενῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τῶν Σλαύων βίαν κατὰ τὰς ἑκάστοτε ἐπιδρομάς των, ἃς ἐξετέλουν ὅταν διησθάνοντο τὰς ἀδυναμίας τοῦ Βυζαντίου διὰ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ, ἐπανερχόμενοι ἀκολούθως εἰς τὰ πρὸς Β τῆς Μακεδονίας ὁρμητήριά των.

ἐπιδρομαὶ τῶν Σλαύων κατὰ τῆς Μακεδονίας εἶχον ὡς συνέπειαν νὰ δυνηθοῦν οὗτοι καὶ ἑδραιωθοῦν οὔτε εἰς τὴν Βόρειον Μακεδονίαν οὔτε εἰς τὸ Αἰγαιϊκὸν τμῆμα αὐτῆς, ἐνῶ οὐδέποτε ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιδράσσουν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικωτάτου πληθυσμοῦ τῆς Μακεδονίας καὶ γλωσσικῶς. Κατὰ τὸν Sandfeld (Linguistique Balcanique σ. 107) εἰς τὴν Μακεδονίαν 300 μόνον λέξεις ἔχουν σλαυικὴν ρίζαν, ἀναμεμιγμένης καὶ αὐτῆς μὲ Ἀλβανικήν, ἀφοροῦν δὲ τὸν ποιμενικὸν βίον, ἐνῶ ὁ Κ. Ἰ. Τσιούλκας, Μακεδών, διατελέσας Γυμνασιάρχης εἰς Μοναστήριον, γράφει διὰ τὴν Μακεδονικὴν γλῶσσαν ὅτι: «αἱ καταλήξεις αἱ προσωπικαὶ τῶν ρημάτων εἶναι σχεδὸν αἱ αὐταὶ τῇ παλαιᾷ Ἑλληνικῇ...» ὅτι «αἱ ἐτυμολογικαὶ καταλήξεις ἐν τῇ Μακεδονικῇ εἶναι Ἑλληνικώταται..» Ἐπίσης ὅτι «οἱ τύποι τῶν κλίσεων τῶν τε ὀνομάτων καὶ ρημάτων, αἱ ἀντωνυμίαι καὶ μάλιστα αἱ προσωδίαι αὐτῶν...πάντα ταῦτα Ἑλληνικὰ καὶ ἀλλότρια τῆς Σλαυωνικῆς...» ἐπίσης, «ἐν τῇ Μακεδονικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουν καὶ νῦν ἔτι 1.260 λέξεις Ὁμηρικαί, ἐνῶ ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ μόλις 650 ἐκ τοῦ πλούτου τούτου διασώζονται». Συμπεραίνει ἐν κατακλεῖδι ὅτι: «ἡ σλαυοφανὴς Μακεδονικὴ εἶναι ἡ παλαιὰ Μακεδονικὴ γλῶσσα...φέρει στίγματα ὀλίγιστα τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν..» Ἀναμφισβητήτως δύναται νὰ συναχθῇ ἀβιάστως(*) ὅτι βάσις τοῦ Μακεδονικοῦ ἰδιώματος εἶναι παλαιά τις ἐν Βορείῳ Μακεδονίᾳ καθυστερήσασα διάλεκτος τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων. Κατὰ συνέπειαν οἱ δῆθεν «σλαυόφωνοι» εἶναι, καθαρῶς, «Ἑλληνόφωνοι».

Ἡ ἧττα τοῦ Κοσυφοπεδίου ἀνεχαίτισε τὰς σλαυικὰς ἐπιδρομὰς κι' εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπιβολὴν τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς Βαλκανικῆς. Οἱ Τοῦρκοι, ὡς ἐλέχθη ἤδη, ἐξηναγκάσθησαν ἕνεκα τῆς ἑλληνικότητος τῆς χερσονήσου νὰ παραδεχθοῦν, εἰς Μακεδονίαν καὶ Θράκην, ὡς ἰσότιμον τῆς Τουρκικῆς καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Αἰῶνας ἀργότερον ὁ Γάλλος Ἀκαδημαϊκὸς Choiseul Couffrier ἐκφράζει τὸν θαυμασμόν του, κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς ὅλας τὰς γεωγραφικὰς περιοχὰς τῆς Βαλκανικῆς, διὰ τὸ ἀναλλοίωτον τῆς Ἑλληνικης φυλῆς καὶ διὰ τὸ ἀκατόρθωτον τῆς ἀπορροφήσεως καὶ ἐξασθενήσεώς της ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων φυλῶν(**): «Καὶ ποῖον Ἔθνος, γράφει, ἐξεδήλωσε τὴν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀγάπην αὐτοῦ διὰ μί-

(*) Στρατηγοῦ Λίβα «Αἰγηΐς».

(**) Voyage pittoresque de la Grèce, Paris 1782. Καὶ Καρολίδη: Ἱστορία σελ. 17.

σους σφοδροτέρου καὶ διαρκεστέρου κατὰ τῶν βίᾳ ἀφαιρούντων ταύτην ἀπ' αὐτοῦ τυράννων ;...»

'Αναρίθμητοι εἶναι οἱ ἱστορικοὶ τίτλοι τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἐπὶ τῆς Μακεδονίας, γραμμένοι πρὶν ἀπὸ 5 χιλιετηρίδας καὶ παραμείναντες ἀπαράγραπτοι κι' ἀδιαφιλονίκητοι κατὰ τὴν ροὴν τῶν χιλιετηρίδων αὐτῶν, καὶ μέχρι πρὸ ὀλίγων δεκαετηρίδων ὅτε οἱ Γιουγκοσλαῦοι ὑπεχρέωσαν εἰς ἐκπατρισμὸν χιλιάδας 'Ελλήνων γηγενῶν.

Ἔναντι τῶν τίτλων αὐτῶν ἡ κατέχουσα σήμερον τὴν Δυτικοκεντρικὴν Μακεδονίαν Γιουγκοσλαυία ποίους ἱστορικοὺς τίτλους ἀντιτάσσει; Οὐδένα πλὴν τῶν προσκαίρων προσωποπαγῶν Σερβικῶν Κρατῶν τὰ ὁποῖα ἵδρυσαν Σέρβοι κατακτηταὶ εἰς Μακεδονίαν:

—1) Τοῦ Σάββα Νέμαντι ὅστις κατέλαβε τὸ 1218 τὴν Β Μακεδονίαν δι' ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα.

—2) Τοῦ Νεμανίδη Μηλουτὶν (1282—1321) ὅστις ἐνυμφεύθη 'Ελληνίδα Πριγκήπισσαν, ἀνέκοψε τὰς κατὰ τῆς Μακεδονίας ἐπιδρομάς του κι' ἐκράτησε μόνον τὸν Πρίλαπον (Περλεπέν).

3) Τοῦ Στεφάνου Δουσάν. Οὗτος, ἐκμεταλλευθεὶς τὰς ἔριδας Παλαιολόγων καὶ Καντακουζηνῶν, ἔγινεν ἄνευ σοβαρᾶς ἀντιστάσεως καί δι' ὀλίγον καιρὸν κυρίαρχος μεγάλου μέρους τῆς Μακεδονίας—πλὴν Θεσ)νίκης—μεγάλου μέρους τῆς 'Ηπείρου, 'Αλβανίας καὶ Θεσσαλίας καὶ ἐστέφθη εἰς Σκόπια τσάρος «Σέρβων καὶ 'Ελλήνων(*) Τὸ Κράτος τοῦτο τοῦ Δουσὰν ἔσβυσε ταυτοχρόνως μὲ τὸν θάνατόν του.

Ἄλλωστε ἡ ἐπελθοῦσα ἧττα εἰς Κοσυφοπέδιον (1384), τῶν Σλαύων ὅλων, δὲν ἐπέτρεψε τὸν ἐκσερβισμὸν τῶν, ἔστω καὶ προσκαίρως καταληφθεισῶν 'Ελληνικῶν περιοχῶν.

Οἱ Σέρβοι ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀποδύονται εἰς ἄτεχνον καὶ ἀβάσιμον προπαγάνδαν διὰ ν' ἀποδείξουν τὴν Σερβικότητα τῶν Μακεδονικῶν ἐδαφῶν. 'Η σοβαρότης τῶν προβαλλομένων ἐπιχειρημάτων των, πρὸ τῆς Σερβικῆς ἐπιθυμίας νὰ καταληφθῇ ἡ Μακεδονία, ἔπαιξεν ἀσήμαντον ρόλον. Αὐτὸ τοὐλάχιστον διαφαίνεται ἐκ τῶν δηλώσεων (1889) τοῦ Σέρβου Πρωθυπουργοῦ Carachivine: «'Η Σερβικὴ προπαγάνδα ὀφείλει νὰ προπαρασκευάσῃ τὰς Μακεδονικὰς περιφερείας μετὰ τῆς αὐτῆς ἀποφασιστικότητος εἴτε ζοῦν ἐκεῖ μόνον Σέρβοι ἢ μόνον καθαροὶ Βούλγαροι (Σ.Σ. σκοπίμως

(*) 'Ο τίτλος οὗτος τί ἄλλο ὁμολογεῖ ἢ ὅτι εἰς τὰς χώρας τὰς ὁποίας κατέλαβεν ὑπῆρχε πληθὺς ἂν μὴ καὶ ὑπερίσχυε τὸ 'Ελληνικὸν στοιχεῖον ἀφοῦ ἠναγκάσθη μάλιστα νὰ καθιερώσῃ τὴν 'Ελληνικὴν γλῶσσαν ὡς ἰσότιμον τῆς Σερβικῆς (Vasiliev: Histoire de l' Empire Byzantin. Paris 1932 τομ. II σελ. 302—303).

ἀποσιωπᾷ τοὺς Ἕλληνας ἂν καὶ δὲν ἀγνοεῖ ὅτι τὸ ὑπερτεροῦν στοιχεῖον ἐν Μακεδονίᾳ εἶναι τὸ Ἑλληνικόν) εἴτε Μογγόλοι εἴτε Κινέζοι. Καὶ θέλει τὸ πράξει, διότι ὀφείλει, διότι εἶναι χρέος της (*).

Τὸ ἀντεπιστημονικὸν καὶ κακότεχνον προπαγανδιστικὸν Σερβικὸν κατασκεύασμα περὶ Μακεδονίας, προσπαθεῖ νὰ συγκαλύψῃ ὁ Σέρβος Καθηγητὴς Γεωγραφίας καὶ τ. Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Βελιγραδίου Cvizic ὅστις ὁμολογεῖ ὅτι οἱ Σλαῦοι οὐδέποτε κατῆλθον μέχρι τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἰγαίου· δὲν θεωρεῖ τὸν μεταξὺ Βελεσσῶν—Ἀχρίδος—Καστοριᾶς—Θεσ)νίκης—Πετριτσίου—Κοτσάνων πληθυσμὸν ὡς Σερβικὸν ἀλλὰ τὸν παραδέχεται ὡς «Μακεδόνας»—σημειώνων τοῦτον δι' ἰδιαιτέρου πρασίνου χρώματος εἰς τὸν προσηρτημένον Ἐθνολογικόν του χάρτην— Ὁ Cvizic παραδέχεται, ἐπὶ πλέον τὸ ἀκατόρθωτον ἐκσλαυϊσεως τοῦ πολυπληθοῦς Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ γράφων: «Οἱ Ἕλληνες διατελοῦντες ἐν συνειδήσει τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος των, ἔχοντες βοθέως χαραγμένον τὸ Ἐθνικόν των φρόνημα καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησιαστικήν των πίστιν, δὲν ὑπῆρξαν ἐπιρρεπεῖς εἰς μεταλλαγὰς Ἐθνικότητος, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Κουτσοβλάχους οἵτινες δὲν εἶχον Ἐθνικὴν συνείδησιν κι' ἐξησλαυίζοντο».

Ἀναμφισβητήτως οἱ προβαλλόμενοι Γιουγκοσλαυικοὶ τίτλοι διὰ τὴν κατακράτησιν τῆς Μακεδονίας εἶναι κίβδηλοι.

—η) Λόγοι τέλος ἀσφαλείας τοῦ συνόλου τοῦ ἐλευθέρου κόσμου συντρέχουν κι' ἐπιβάλλουν ὅπως ἡ Ἑλλάς, ἥτις ἀνήκει—καὶ θ' ἀνήκῃ ἐσαεὶ—ἰδεολογικῶς ὡς Πατρὶς·κοιτὶς τῆς Ἐλευθερίας εἰς τὸν συνασπισμὸν τῶν Ἐλευθέρων Κρατῶν, ἀποκτήσει σπονδυλικὴν στήλην ἰσχυρὰν καὶ ἱκανὴν νὰ βαστάσῃ τὸ βάρος τῶν ἐκ Βορρᾶ ἐχθρῶν τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ πεῖρα τῶν παρελθόντων γεγονότων καὶ αἱ προβλέψεις τοῦ μέλλοντος, βάσει τῶν μεταπολεμικῶν ἐξελίξεων διδάσκουν ὅτι οὐδέποτε οἱ πρὸς Β γείτονες, πιόνια τοῦ Ρωσικοῦ ζατρικίου (πανσλαυισμοῦ παλαιότερον, κομμουνισμοῦ σήμερον) θὰ παύσουν ν' ἀπειλοῦν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου. Ὁ ἐλεύθερος κόσμος πάλιν, οὐδέποτε θὰ πρέπει νὰ αἰσθάνεται ἀσφαλὴς καὶ ὑγιὴς ἐφ' ὅσον τὸ ὀργανικόν του μέλος, ἡ Ἑλλάς, ὡς μὴ ἔχουσα ἀσφαλῆ σύνορα καὶ ὤμους ὑγιεῖς, δὲν θὰ δύναται νὰ βαστάσῃ ἓν καταθλιπτικὸν ἀπὸ Βορρᾶ βάρος, βάρος τὸ ὁποῖον ἔχει, ἕνεκα γεωγρα-

---

(*) Ἀναφορὰ 356 τοῦ 1889 Ἑλλ. Πρεσβείας Βελιγραδίου πρὸς τὸ Ὑπ. Ἐξωτερικῶν Ἀθηνῶν.

φικῆς θέσεως καὶ χάριν τῆς βαθείας της πίστεως εἰς τὰ ἰδανικὰ τῆς Ἐλευθερίας καὶ Δημοκρατίας, ἐπωμισθεῖ.

V) ΕΚ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Ἡ στυγνὴ πραγματικότης

Ἡ Τουρκία σήμερον κι' ἀπὸ τοῦ 1930 εἶναι, τύποις, σύμμαχος τῆς Ἑλλάδος.

Ὅταν οἱ δύο πολιτικοὶ ἡγέται Ἐλευθέριος Βενιζέλος καὶ Κεμὰλ Ἀτατοὺρκ ὑπέγραφον τὸ πρῶτον ἐν Ἀγκύρᾳ τὴν 30 Ὀκτωβρίου 1930 τὴν «Συνθήκην φιλίας, οὐδετερότητος, διαλλαγῆς καὶ διαιτησίας» δευτέραν αὐτήν, ἐν τῇ Ἱστορίᾳ συμμαχίαν (*) μεταξὺ τῶν δύο Ἐθνῶν, ἐ π ί σ τ ε υ ο ν ἀ κ ρ α δ ά ν τ ω ς ἀμφότεροι ὅτι ἤροντο πλέον ὁριστικῶς αἱ μεταξὺ τῶν δύο λαῶν καχυποψίαι, ἐγκαινιάζετο μία νέα περίοδος ἀνεφέλου καὶ εἰρηνικῆς συμβιώσεως εἰς τὸν χῶρον τῆς γεωγραφικῆς των περιοχῆς κι' ὅτι τοῦ λοιποῦ «οἱ δύο ἀδελφοὶ λαοί», συνδεόμενοι δι' εἰλικρινοῦς φιλίας μεταξύ των, θὰ συνειργάζοντο στενῶς διὰ τὸ κοινὸν ὄφελος καὶ τὴν ἀμοιβαίαν εὐημερίαν των.

Πράγματι αἱ φιλικαὶ σχέσεις Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας ἐξειλίσσοντο ραγδαίως ἐπὶ τὸ ἐγκαρδιώτερον.

Τὴν 14ην Σεπτεμβρίου 1933 νέον σύμφωνον ὑπογραφὲν ἐν Ἀγκύρᾳ προσέθετε τὰς ἑξῆς διατάξεις, ὧν ἡ δευτέρα ἤδη ἐτηρεῖτο ἀπὸ πολλοῦ:

—α) Ἀμοιβαίαν ἐγγύησιν τῶν κοινῶν συνόρων τῶν δύο Κρατῶν.

—β) Προσυνεννόησιν ἐπὶ ἑκάστου θέματος διεθνοῦς ἐνδιαφέροντος.

—γ) Κοινήν, ἐνδεχομένως, ἀντιπροσώπευσιν εἰς διεθνεῖς συνδιασκέψεις.

Ἐντατικὴ κατεβλήθη προσπάθεια ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας (ἐκ τῆς δευτέρας φαινομενικῶς ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν

(*) Ἡ πρώτη ὑπεγράφη ἐν Κων]πόλει τὸ 568 μ.Χ. μεταξὺ ' ουστινιανοῦ καὶ τοῦ Μεγάλου Χαγάνου διὰ τοῦ ἀντιπροσώπου του Μανιάχ.

γεγονότων) διὰ νὰ ἐνστερνισθοῦν ἀμφότεροι οἱ λαοὶ τὴν πολιτικὴν γραμμὴν τῶν Κυβερνήσεών των.

Ὁ Ἑ λ λ η ν ι κ ὸ ς λ α ό ς, πεισθεὶς ὅτι τὰ καθαρῶς ἐθνικά του συμφέροντα τοῦ ἐπέβαλον νὰ δεχθῇ τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἔρριψεν εἰς πραγματικὴν λήθην τὸ παρελθὸν κι' ἐταξινόμησε εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν σκέψιν του τὸν Τοῦρκον ὡς τὸν καλύτερον, εἰλικρινέστερον καὶ ἀγαπητότερόν του φίλον. Ἡ φιλία τοῦ Ἕλληνος ἑδραιώθη εἰς τὴν ἐνδόμυχον πίστιν του ὅτι διαφοραὶ δὲν ὑπάρχουν μετὰ τῶν ἀδελφῶν Τούρκων καὶ ὅτι καὶ αὐτὴν την Μεγάλην Ἰδέαν, τοὐλάχιστον ἡ παροῦσα γενεά, ὤφειλε νὰ παραμερίσῃ χάριν τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας.

Ἦτο μεγάλη ὄντως ἡ θυσία αὕτη διὰ τὸν Ἕλληνα διότι ἦτο πολὺ πρόσφατος καὶ ζωντανὴ ἡ εἰκὼν τῆς φρίκης ἣν τοῦ εἶχε δημιουργήσει ὁ Τοῦρκος εἰς Μικρασίαν. Καὶ ἦσαν, ὅπως ἄλλωστε μέχρι καὶ σήμερον εἶναι, χαίνουσαι αἱ πληγαί του αἱ προκληθεῖσαι ἐκ τῆς θηριωδίας καὶ βαρβαρότητος τοῦ τότε νικητοῦ Τούρκου ὅστις δὲν ἐξηνδραπόδισε μόνον τοὺς γονεῖς, ἀδελφοὺς καὶ τὰ τέκνα του ἐκ τῆς πατρώας των γῆς τῆς Μικρασίας, Κωνσταντινουπόλεως, Θράκης καὶ νήσων τοῦ Αἰγαίου (Ἴμβρου, Τενέδου) ἀλλὰ κι' ἐδήωσεν, ἀνασκολώπησε καὶ διεπέρασε διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου, ἰδίᾳ εἰς τὴν ἑλληνικωτάτην γῆν τῆς Δυτ. Μικρασίας, πᾶν ὅ,τι ἦτο Ἑλληνικόν, ἰ δ ι κ ό ν τ ο υ.

Ἡ χαρακτηριστικὴ ψυχικὴ ἰδιότης τοῦ Ἕλληνος νὰ λησμονῇ εὐκόλως ὅ,τι κακὸν τοῦ δημιουργοῦν φίλοι καὶ ἐχθροί του, εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν δὲν ἐτέθη ἁπλῶς καὶ μόνη εἰς ἐνέργειαν. Ἐξεδηλώθη ἐναργέστερον μὲ ἓν παραλήρημα ἐνθουσιασμοῦ, δεῖγμα τοῦτο τῆς ὑπερμέτρου ἀμνησικακίας καὶ εἰλικρινείας αἰσθημάτων ἐξ ὧν ἐμφορεῖται ὁ Ἕλλην.

Πρέπει ἐν τούτοις νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι τὰ αἰσθήματα ταῦτα τοῦ Ἕλληνος—ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου—προήρχοντο ἐκ τῆς ἐπιγνώσεως ἣν εἶχε περὶ τῆς ὠφελιμότητος, κι' ἐκ ταύτης τῆς ἀναγκαιότητος, τῆς κ ο ι ν ῆ ς φ ι λ ί α ς, ἰδίᾳ διὰ τοὺς λόγους τῆς ἀμοιβαίας ἀσφαλείας τῶν δύο κρατῶν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ καὶ κινδύνου. Δὲν ἀναφέρεται ὅμως οὐδαμοῦ περίπτωσις «φιλίας» ἥτις νὰ βαδίζῃ μονόπους· κι' ἐὰν οὕτως ἐσκέπτετο, ᾐσθάνετο, ἐπίστευε, κι' ἐνήργει ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς οἱ «φίλοι του Τοῦρκοι» ἀπεδεικνύοντο διάφοροι κι' ἀδιάφοροι.

Ὁ Τ ο υ ρ κ ι κ ὸ ς λ α ό ς, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ πλείστων καὶ κατὰ καιροὺς λαβόντων χώραν περιστατικῶν, οὐδέποτε ἐξήλειψεν ἐκ τῆς ψυχῆς του τὸ φυλετικόν του μῖσος κατὰ τοῦ Ἕλληνος. Οὐδεὶς εἶναι σήμερον—ἀλλ' οὔτε ὑπῆρξεν εἰς τὸ πρόσφατον παρελθὸν κι' ἀφ' ἧς

ἰδίᾳ ἀπέθανεν ὁ 'Ατατοὺρκ – εἰς θέσιν νὰ βεβαιώσῃ κατὰ πόσον ὁ Τοῦρκος ἀπὸ τοῦ Προέδρου μέχρι τοῦ τελευταίου πολίτου πιστεύει εἰς τὴν 'Ελληνοτουρκικὴν φιλίαν. Διότι δὲν ἀρκοῦν βεβαίως αἱ περὶ αὐτῆς πλατωνικαὶ διαβεβαιώσεις, πολλῷ δὲ μᾶλλον, αἱ ἑκάστοτε τυμπανοκρουσίαι μετὰ συστάσεων πρὸς τὴν 'Ελλάδα διὰ τὴν ἀνασυγκόλλησιν, ἄρσιν διαφορῶν κ.λ.π. «χάριν τῆς Ε. Τ. φιλίας». Αἱ ἐκ μέρους τοῦ τουρκικοῦ Ἔθνους ἐκδηλώσεις πρὸς τὸ 'Ελληνικὸν τοιοῦτον πᾶν ἄλλο ἢ φιλικαὶ ἦσαν. Οὕτω:

– Ὅταν ἡ 'Ελλὰς ἐσφάδαζε κατὰ τὴν κατοχήν, ἡ «σύμμαχος» Κυβέρνησις τῆς 'Αγκύρας ὄχι μόνον οὐδεμίαν τῆς παρέσχε συνδρομὴν ἀλλὰ κι' ἔκρινεν εὔθετον τὸν χρόνον διὰ ν' ἀφανίσῃ τὸν 'Ελληνισμὸν ὅστις ὡς μειονότης διεβίου εἰς τὴν 'Επικράτειάν της. Οὕτω ἐπέβαλε (1942) τὸ ληστρικὸν Βαρλὶκ (*) ἐλπίζουσα δι' αὐτοῦ νὰ ἐξοντώσῃ πλήρως τὸ 'Ελληνικὸν στοιχεῖον.

– Μεταπολεμικῶς, ἀλλεπάλληλα ἦσαν καὶ εἶναι τὰ ἐπεισόδια τὰ ὁποῖα δημιουργοῦν αἱ Τουρκικαὶ 'Αρχαί, συλλαμβάνουσαι, ληστεύουσαι καὶ φυλακίζουσαι τὰ πληρώματα 'Ελληνικῶν ἁλιευτικῶν, μὲ τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἁλιεύουν ταῦτα ἐντὸς τῶν Τουρκικῶν χωρικῶν ὑδάτων.

– 'Εδέχθησαν νὰ θυσιάσουν τὴν Ε. Τ. φιλίαν εἰς τὸν 'Αγγλικὸν Μολλὼχ γενόμενοι πιστοὶ ὑπηρέται τῆς 'Αγγλικῆς ἀποικιοκρατικῆς πολιτικῆς ἔναντι ἀνελπίστων – ὡς καλῶς τὸ γνωρίζουν – ἀνταλλαγμάτων ὑποσχεθέντων αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Ἄγγλων κι' ἐκ τοῦ «ὀβελίου» Κύπρος τὸν ὁποῖον, δῆθεν, προορίζουν κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ δι' αὐτούς.

– Οἱ Τουρκικοὶ βανδαλισμοὶ τῆς 6ης Σεπτεμβρίου 1955 εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Σμύρνην καὶ ἡ κατασπίλωσις τῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς θρησκείας μας.

– Αἱ δῆθεν πιέσεις αἵτινες καταγγέλλονται ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς γενόμεναι τῇ ὑποδείξει ἢ ἀνοχῇ τῶν 'Ελληνικῶν 'Αρχῶν κατὰ τῶν Μουσουλμάνων τῆς Δυτ. Θράκης. Αἱ παραινέσεις τῶν φιλησύχων Μουσουλμάνων διὰ νὰ «δραπετεύσουν ὡς καταπιεζόμενοι» εἰς Τουρκίαν ἐκ τῆς Δυτ. Θράκης, γενόμεναι ὑπὸ πρακτόρων τῆς 'Αγκύρας ἢ καὶ προξενικῶν της ὑπαλλήλων.

(*) Φορολογία ἀνερχομένη εἰς 90—95 ο/ο ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος. ἥτις εἰς πλείστας περιπτώσεις ὑπερέβαινε καὶ αὐτὴν τὴν περιουσίαν τοῦ Ἕλληνος ἐμπόρου ἢ κτηματίου. Ὅσοι δὲν ἠδύναντο νὰ καταβάλουν τὸν κεφαλικὸν αὐτὸν φόρον ἐσύροντο σιδηροδέσμιοι εἰς τὰς φυλακὰς κι' εἰς τὰ στρατόπεδα τῆς 'Ανατολίας αἱ δὲ περιουσίαι των ἐδημεύοντο.

—Ἡ διάρρηξις τῆς Ἑλληνικῆς πρεσβείας Ἀγκύρας καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ὑπεξαίρεσις σημαντικῶν ἐγγράφων, κ. ἄ. κ. ἄ.

Εἰς τί ὅμως ὀφείλεται ἡ δυσπιστία καὶ ἐχθρότης τοῦ Τούρκου πρὸς πᾶν τὸ Ἑλληνικόν, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἕλλην τοῦ ἔτεινεν εἰλικρινῆ χεῖρα;

Ὁ στρατηγὸς κ. Λίβας δίδει μίαν σχετικὴν ἐξήγησιν εἰς τὸ βιβλίον του «Αἰγηΐς» γράφων: «Εἶναι λίαν ἀμφίβολον ἐὰν τὸ κίνημα Κεμὰλ Ἀτατοὺρκ (στατικὸν εἰς τὸ βάθος του παρὰ τοὺς πολλοὺς νεωτερισμούς του) ἠδυνήθη νὰ ἐμφυσήσῃ πολλὴν νέαν ζωὴν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων. Ὁ Τουρκικὸς λαὸς ἔχει βεβαίως ἰδίας καὶ λαμπρὸς μάλιστα ἱστορικὰς παραδόσεις διὰ ν' ἀντλήσῃ ἐκεῖθεν ζωὴν καὶ πίστιν διὰ τὸ μέλλον, ἀ λ λ ὰ δ ρ ᾶ ἀ ν τ α γ ω ν ι σ τ ι κ ῶ ς τὸ γεγονός, ὅτι αἱ λαμπρότεραι καὶ παγκοσμίως σήμερον ὑμνούμεναι ἱστορικαὶ καὶ πολιτιστικαὶ παραδόσεις τοῦ τόπου, τὸν ὁποῖον κατοικεῖ, δ ὲ ν τ ο ῦ ἀ ν ή κ ο υ ν κι' αἰσθάνεται ὅθεν ἑαυτὸν ξένον, κατά τινα τρόπον, πρὸς τὸν τόπον αὐτὸν καὶ πρὸς ὅ,τι περὶ αὐτοῦ ἱστορεῖται.

Ἡ περίπτωσις ἐπιβαρύνεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅ τ ι ὑ φ ί σ τ α ν τ α ι ἐ ν δ ρ ά σ ε ι ο ἱ π ρ α γ μ α τ ι κ ο ὶ κ λ η ρ ο ν ό μ ο ι τ ῶ ν π α ρ α δ ό σ ε ω ν τ ο ύ τ ω ν· ἐντεῦθεν δὲ μία περιοδικῶς ἐκδηλουμένη Ἑλληνοφοβία, ἐξηγήσιμος βεβαίως ψυχολογικῶς, ἀσύμφορος ὅμως ἐν τοῖς πράγμασι καὶ διὰ τοὺς δύο λαοὺς καὶ ἄγονος». Ἐ δ ῶ μ ά λ ι σ τ α θὰ ἔπρεπε ν' ἀναζητηθοῦν αἱ ρίζαι τῶν ὑποσυνειδήτων ψυχολογικῶν καταστάσεων καχυποψίας καὶ δέους ὑ π ὸ τ ὰ ς ὁ π ο ί α ς ο ἱ Τ ο ῦ ρ κ ο ι ἀνέκαθεν ἀλλὰ καὶ προσφάτως παρουσιάζονται ἀντιδρῶντες κατὰ πρωτόγονον αὐθορμητισμὸν δι' ὠμῆς κατὰ τῶν ὑποτιθεμένων ἐχθρῶν (Ἑλλήνων) βίας, ἐὰν νομίσουν ὅτι θίγεται ἢ εὑρίσκεται ἐν κινδύνῳ ἡ ἐθνική των ὑπόστασις ἢ φιλαυτία.

Συμπέρασμα:

Ἡ ὑφισταμένη σήμερον «συμμαχία» μεταξὺ τῶν δύο λαῶν μὴ ἔχουσα τὴν αὐτὴν ἀνταπόκρισιν εἰς ἀμφοτέρους καὶ οὖσα ἑτεροβαρὴς καὶ μονόπλευρος, ὑπόκειται εἰς τὸν κίνδυνον εὐκόλου διαλύσεώς της. Ἡ Ἑλλὰς ἐν πάσῃ περιπτώσει, δι' οὓς λόγους καὶ εἰς τὸ «ἐκ τῆς Γιουγκοσλαυίας» θέμα ἐξετέθη, ἀσχέτως συμμαχιῶν καὶ ὑπείκουσα εἰς τὴν φωνὴν τῶν προγόνων καὶ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ μέλλοντός της δὲν θὰ παύσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ διεκδικῇ τὰ ἐδάφη ἐκεῖνα ἅτινα τ ῆ ς

ἀ ν ή κ ο υ ν καὶ τὰ ὁποῖα περικλείονται ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ σημερινοῦ Τουρκικοῦ Κράτους.

ΔΙΕΚΔΙΚΟΥΜΕΝΑ ΕΔΑΦΗ ΚΑΙ ΤΙΤΛΟΙ

– Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη.
– Ἡ Κ ω ν σ τ α ν τ ι ν ο ύ π ο λ ι ς.
– Αἱ νῆσοι Ἴμβρος καὶ Τένεδος.
– Τὸ Δυτικὸν διαμέρισμα τῆς Μικρασίας.

Αἱ διεκδικήσεις τῶν ἀνωτέρω στηρίζονται ἐφ' ἁπάντων τῶν ἀναφερομένων, ἐν τῇ σελ.116 τοῦ παρόντος, λόγων καὶ αἰτίων. Εἶναι οὗτοι:

α) Δ η μ ο γ ρ α φ ι κ ο ί. Ἡ σημερινὴ ἀχανὴς Τουρκία (768.119 τετρ. χλμ.) καὶ ἂν δεχθῶμεν ἀκόμη ὡς ἀκριβῆ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων της (18.902.000) συμφώνως πρὸς τὰς ἐπισήμους στατιστικάς της, παρουσιάζει πυκνότητα πληθυσμοῦ 24,8/ τετρ. χλμ., ἤτοι εἶναι ἡ πλέον ἀραιοκατοικημένη Εὐρωπαϊκὴ χώρα. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι εἶναι εὐφορωτάτη καὶ ὅτι τὸ 32 % τῶν ἐδαφῶν της εἶναι καλλιεργήσιμοι γαῖαι – ἐνῶ τὰ λοιπὰ εἶναι δασωμέναι ἐκτάσεις καὶ ἐξαίρετοι βοσκότοποι – ἔχει 245.000 τετρ. χλμ. καλλιεργησίμων ἐκτάσεων, ἤτοι 77 κάτ. ἀνὰ τετρ. χλμ. καλλιεργησίμου γῆς, ἐνῶ ἡ Ἑλλὰς ἔχει ὡς γνωστὸν 179,4 κατ. ἀνὰ τετρ. χλμ., ποσὸν αὐξανόμενον κατ' ἔτος ἕνεκα τοῦ ὀξέος δημογραφικοῦ προβλήματος τὸ ὁποῖον ὑφίσταται ἐν Ἑλλάδι.

β) Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ο ί. Ἡ Τουρκία εἶναι μία πλουσιωτάτη χώρα, κυρίως εἰς ἔδαφος καὶ ὀλιγώτερον εἰς ὑπέδαφος, ἥτις παρὰ ταῦτα δὲν ὀρθοποδεῖ οἰκονομικῶς. Τὸ τοιοῦτον δὲν ἀποτελεῖ λόγον ὑπὲρ αὐτῆς ἵνα παραμείνῃ εἰς τὰ ἐδάφη τῆς Θράκης καὶ Δυτ. Μικρασίας, καθ' ὅσον ὀφίλεται εἰς κλασσικὴν ἀνικανότητα ταύτης νὰ ἐκμεταλλευθῇ ὅ,τι ἡ φύσις ἐν ἀφθονίᾳ τῆς ἐδώρησε. Ἡ Τουρκία μὲ τὴν σημερινήν της ἔκτασιν δύναται νὰ διαθρέψῃ τ ε τ ρ α π λ ά σ ι ο ν πληθυσμὸν ἐκείνου ὅστις τὴν κατοικεῖ. Συνεπῶς ἐὰν ἀπωλέσῃ ἐδάφη ἐκτάσεως 50.000 τετρ. χιλιομ. ὅσα περίπου τῆς ἀφήρει ἡ Συνθήκη τῶν Σεβρῶν, δὲν θὰ παύσῃ μὲ τὰ ἀπομένοντα εἰς αὐτὴν νὰ εἶναι πάντοτε ἡ πλουσία Ἀνατολή. Ἡ Τουρκία θὰ ἐπανεύρῃ τὴν οἰκονομικήν της ἀνθηρὰν κατάστασιν, τὴν πρὸ τοῦ 1922.

Ἡ Ἑλλὰς ἥτις ἀδυνατεῖ νὰ διαθρέψῃ εἰς τὴν βραχώδη γῆν τῆς ἀσπονδύλου χερσονήσου της καὶ τῶν ἀγόνων νήσων της τὸν πληθυσμόν της θὰ καταστῇ, ὅταν περιέλθουν εἰς αὐτὴν αἱ περιοχαὶ

'Αν. Θράκης καὶ Μικρασίας, οἰκονομικῶς αὐτάρκης, ἐνῶ θ' ἀναπτυχθοῦν εἰς κέντρα ἐμπορικά, ναυτιλιακὰ καὶ βιομηχανικὰ οἱ λιμένες Κων)πόλεως, Σμύρνης, Καλλιπόλεως, Ραιδεστοῦ, Μουδανιῶν κ.λ.π.

'Η 'Αν. Θράκη δύναται νὰ διαθρέψῃ πληθυσμὸν πενταπλάσιον ἐκείνου ὃν ἔχει. Τόσον ἡ χώρα αὕτη ὅσον καὶ ἡ Δυτ. Μικρασία ἔχουν ἀπὸ τοῦ 1923 κι' ἐντεῦθεν καταδικασθῆ εἰς οἰκονομικὸν μαρασμόν, ἀφ' ὅτου δηλ. ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Κεμαλικῶν ὀρδῶν ἐκ τῶν περιοχῶν ἐκείνων βίᾳ, καὶ ἐκ τῶν πατρογονικῶν των ἑστιῶν οἱ κατὰ πλειοψηφίαν ἔναντι τῶν ἐκεῖ κατοικούντων ἄλλων φυλῶν, Ἕλληνες.

γ) Ἐθνολογικούς. Αἱ περιοχαὶ Θράκης, Δυτ. Μικρασίας καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου κατῳκοῦντο ἀνέκαθεν ὑπὸ Ἑλληνικῶν φυλῶν. Τὸ Ἀν. ὀροπέδιον τῆς Ἀνατολίας ἀπωλέσθη ὁριστικῶς ἐκ τῶν Βυζαντινῶν χειρῶν μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαντζικὲρτ (1071) περιελθούσης ἔκτοτε τῆς περιοχῆς ἐκείνης εἰς τοὺς Τούρκους.

Ἀργότερον εἰσέβαλον εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτ. Μικρασίαν οἱ Σελτζουκίδαι καὶ Ὀσμανίδαι οἱ ὁποῖοι ἦσαν σκηνῖται καὶ οὐχὶ περισσότεροι τῶν 400. Ἡ ὅλη περιοχὴ κατῳκεῖτο ἐκ Πελασγικῶν φύλων συγγενεστάτων πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ εἶχεν ἀποβεῖ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν πρώτων Χριστιανικῶν χρόνων κοιτὶς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὸ ἀντίστοιχον μάλιστα Σελτζουκικὸν Σουλτανᾶτον ἀπεκλήθη Κράτος τῶν Ρούμ (Ρωμηῶν, Ἑλλήνων). Ὡς πρὸς τὸν πραγματικὸν ἀριθμὸν τῶν Ὀσμανιδῶν, τὸ ὁμολογοῦν οἱ ἴδιοι εἰς λαϊκόν των ᾆσμα (ἀμανὲ) χρονολογούμενον ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων, πόσοι ἦσαν: «Ἐκερδίσαμεν ἕν κράτος, τὸ ἐφέραμε στὴν ἐπιφάνεια τετρακόσιοι σκηνῖται, σὰν μιὰ αὐτοκρατορία» (*). Σὺν τῷ χρόνῳ διὰ τοῦ ἐξισλαμισμοῦ τῶν κατοίκων καὶ τοῦ παιδομαζώματος ἐδημιουργήθη ἡ σημερινὴ Τουρκικὴ ἐθνότης ἥτις ἐξακολουθεῖ νὰ τηρῇ, εἰς τὴν ὁλότητά της σχεδόν, τὰ Ἑλληνοχριστιανικὰ ἔθιμα (ὡς ἡ κλάσις τοῦ ἄρτου, ἡ σπαργάνωσις τῶν νηπίων, τὰ λαϊκὰ ᾄσματα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν κλπ.) ὁ πρωτόγονος θρησκευτικὸς φανατισμὸς τῶν Ὀσμανιδῶν ἐπέδρασεν εἰς τὸν ἐκτουρκισμὸν τῶν Ἑλληνικῶν φύλων καὶ συνέβη ἐκεῖ μὲ τοὺς ὀλίγους Τούρκους ὅ,τι θὰ συνέβαινεν εἰς ὅλην τὴν Μ.Α. μέχρις Ἰνδιῶν μὲ τοὺς 30—40.000 πολεμιστὰς τοῦ

(*) Τζιχανζκιρανὲ μπὶρ χουκιοῦμστ μεϊντανὰ γκετερνὶκ ντὸρτ γιοὺς τσαντιρλὶ μπὶρ ἀχιρετέν.

Μεγ. 'Αλεξάνδρου ἐὰν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἡ ὑπὸ τῶν 'Ελλήνων κατοχὴ ἐμονιμοποιεῖτο. Καὶ ἐὰν δὲν ἦσαν 400, ἀλλὰ ἀκόμη 40.000 οἱ πρῶτοι 'Οσμανῖδαι πάλιν δὲν ἐξηγεῖται ὁ πληθωρισμὸς τῆς «Τουρκικῆς φυλῆς» εἰς ὃν βαθμὸν ἀνεπτύχθη, ἐνῶ ἐξ ἄλλου παραμένει τὸ ἐρώτημα τί ἔγιναν τὰ ἑκατομμύρια 'Ελλήνων τὰ ὁποῖα διεβίουν εἰς τὰ ὅρια τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Τί ἄλλο ἢ ὅτι ἔγιναν Τοῦρκοι. Πλὴν αὐτῶν ὅμως τῶν, βίᾳ ἢ οἰκείᾳ βουλήσει ἐκτουρκισθέντων, παρέμεινεν ὡς γεγονὸς ἀνσμφισβήτητον ὅτι εἰς Θράκην καὶ Μικρασίαν μέχρι τοῦ 1922 διεβίουν ἑκατομμύρια 'Ελλήνων, γηγενῶν αὐτοχνόνων κι' οὐχὶ μεταναστῶν ἢ ἀποίκων. 'Εθνολογικῶς λοιπὸν εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι τὰ διεκδικούμενα ἐδάφη ἐκ τῆς Τουρκίας κατωκοῦντο ὑπὸ 'Ελλήνων καὶ ἦσαν ἀνέκαθεν γῆ 'Ελληνική.

δ) Γεωγραφικούς. Τὸ Αἰγαῖον δὲν εἶναι ἡ θάλασσα ἥτις διαχωρίζει ἀλλ' ἥτις ἑνώνει τὴν 'Ελληνικὴν χερσόνησον μὲ τὴν Μικρασιατικὴν τοιαύτην. Εἶναι δὲ ἱστορικῶς ἀναμφισβήτητος ἡ γεωγραφικὴ ἑνότης τοῦ Πελασγικοῦ χώρου, τῆς Αἰγηΐδος ὁλοκλήρου, κοιτίδος τῆς 'Αρίας φυλῆς εἰς ὃν χῶρον ἀνεπτύχθη ὁ πρῶτος ἐν τῷ κόσμῳ Αἰγαιοκρητικὸς—'Αρχαιοελληνικὸς πολιτισμός. 'Ο μετέπειτα 'Ελληνικὸς πολιτισμὸς τῶν κλασσικῶν κι' ἑλληνιστικῶν χρόνων ὑπῆρξεν ἀβίαστον γεγονὸς καὶ φυσικὴ συνέπεια τοῦ πρώτου πολιτισμοῦ καὶ ἀνεπτύχθη ἐν ἑνιαίῳ φυλετικῷ καὶ πολιτιστικῷ κύκλῳ.

Οὐδέποτε κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὁ 'Ελληνισμὸς ἠνδρώθη ἀδιαφόρως ἐδῶ ἢ ἐκεῖ. 'Η πνευματική, ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις, ἡ θρησκευτικὴ ἡ κοινωνικὴ καὶ φυλετικὴ δρᾶσις ὡς ἐξ ἑνιαίου συνόλου τοῦ 'Ελληνοχερσονησιακοῦ καὶ Μικρασιατικοῦ χώρου εἶχον πάσας τὰς ἐκδηλώσεις των. Στρατιωτικῶς δὲ ἠδυνήθη, ὡς ἑνιαῖος γεωγραφικὸς χῶρος, ν' ἀποκρούσῃ ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους τὰς ἐξ Α καὶ ἀπὸ Β βαρβαρικὰς ἐπιδρομάς. Κατὰ συνέπειαν, καὶ σήμερον ὅτε ἐμφανίζονται ἀπειλοῦντες τὴν γεωγραφικὴν περιοχὴν τῆς 'Ελληνικῆς καὶ Μικρασιατικῆς χερσονήσου οἱ αὐτοὶ κίνδυνοι ἐξ Α καὶ Β, πάλιν ὡς ἑνιαῖος γεωγραφικὸς χῶρος μ' ἐπίκεντρον τὸ Αἰγαῖον θὰ δεχθῇ τὸ βάρος τοῦ ἐπιτιθεμένου. Ἂς μὴ λησμονῆται ὅτι αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ἐπίκεντρον, τὸ Αἰγαῖον, ἀποτελεῖ ἀπ' αἰώνων τὸν κύριον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τῆς ὅλης πολιτικῆς τοῦ ἀπὸ Β ἐχθροῦ. Τὰ δύο στερεὰ βάθρα ('Ελλαδικὸν καὶ Μικρασιατικὸν) θὰ ὑποστοῦν τ' ἀδυσώπητα πλήγματα τοῦ ἐχθροῦ, προκειμένου νὰ ἐπιτύχῃ οὗτος τοῦ σκοποῦ του.

Ὅτε τὸ 1940 ἡ 'Ελλὰς ἀντέστη εἰς τὰς ὀρδὰς τοῦ Μουσολίνι ἐν 'Αλβανίᾳ, ὁ γηραιὸς Ἄγγλος πολιτικὸς Λόϋδ Τζώρτζ ὁραματιστὴς μιᾶς μεγάλης 'Ελλάδος—πρὸς τὸ συμφέρον τῆς 'Αγγλίας—καὶ

ἐμπνευστὴς τῆς συνθήκης τῶν Σεβρῶν, ἀνελθὼν εἰς τὸ βῆμα τοῦ Κοινοβουλίου ἠδυνήθη μὲ καθυστέρησιν 20 ἐτῶν νὰ δώση ἓν εἰσέτι μάθημα εἰς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ, τονίσας μὲ καυστικότητα, ὡς πλήρως ἐκ τῶν γεγονότων δικαιωθεὶς τό, «Ἰδοὺ διὰ τίνα λαὸν ἠγωνίσθην τότε καὶ ἐπεδίωξα νὰ τὸν κάμω λαὸν 15 ἑκ. μ' ἐδάφη εἰς τὴν Θράκην καὶ Μικρασίαν, ἰδοὺ διατὶ ἤθελα τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα ἥτις θ' ἀπετέλει τὸν ἀπόρθητον προμαχῶνα τῆς ἐλευθέρας ἀνθρωπότητος». Καὶ πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι διὰ πρώτην φορὰν μετὰ 20 ἔτη ὁ γηραιὸς πολιτικὸς ἤκουσε καὶ πάλιν, νὰ σείεται — πρὸς χάριν του — τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον ἀπὸ τὰ ἰσχυρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα τῶν Ἄγγλων ἀντιπροσώπων.

ε) Αἰσθηματικούς. Εἰς τὴν γῆν τῆς Δυτ. Μικρασίας καὶ τῆς Θράκης, ἡ ἑλληνικὴ Φυλὴ ἐγεννήθη, ἔζησε κι' ἠνδρώθη. Τὴν ἐπότισε μὲ ἱδρῶτα καὶ αἷμα κι' ὅταν τὴν ἀπώλεσε, συνεδύασεν εἰς τὴν φαντασίαν της τὴν ἐπανάκτησιν αὐτῆς πρῶτον καὶ μετέπειτα τῶν ἄλλων ἐδαφῶν τῆς Αὐτοκρατορίας. Τὰ 400 ἔτη δουλείας παρῆλθαν ὡς μία ἀσήμαντος ἱστορικὴ χρονικὴ περίοδος εἰς τὸν μακραίωνα βίον τῆς Φυλῆς μόνον καὶ μόνον διότι κατηυγάζοντο ἀπὸ τὴν ζωηρὰν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς παλιγγενεσίας καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τὴν ἰδέαν ὅτι «πάλι μὲ χρόνια μὲ καιροὺς πάλι δικά μας θᾶναι...».

Ἡ Συνθήκη τῶν Σεβρῶν ἐπραγματοποίει τὰ ὄνειρα τῆς Φυλῆς, τῆς περιφήμου Μεγάλης Ἰδέας μὲ τὴν ὁποίαν γενεαὶ ὁλόκληροι ἐγαλουχήθησαν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνεστερνίσθησαν. Ὡς πίστις ἡ Μεγάλη Ἰδέα ἔγινε καὶ θέλησις ἀδάμαστος· κι' ἐπειδὴ «μέγα τὸ τῆς θελήσεως Κράτος» (Ἀριστοτέλης), ἡ Φυλὴ ἠδυνήθη ἐντὸς μιᾶς δεκαετίας (1912—1922) νὰ πραγματοποιήση τὰς προγονικὰς παραδόσεις καὶ ὑποθήκας διὰ τοῦ ἀφθόνου αἵματος μὲ τὸ ὁποῖον ἐπότισε τὰ ἐδάφη τῆς Δυτ. Μικρασίας καὶ Θράκης.

Ἡ ἀνώμαλος ἐσωτερικὴ Ἑλληνικὴ κατάστασις ὑπῆρξεν ὁ κύριος συντελεστὴς τῆς μὴ ὁλοκληρώσεως τοῦ σκοποῦ. Οἱ ἄσπονδοι φίλοι καὶ σύμμαχοι τῆς Ἑλλάδος εὗρον, χάρις εἰς τὸν Ἐθνικὸν διχασμόν, τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ φράξουν τὴν μεγάλην ὁδὸν εἰς τὸ Ἔθνος καί, καθ' ἣν στιγμὴν τοῦτο ἐφέρετο αἰσίως κι' εὑρίσκετο περίπου εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ ταύτης.

Ἐὰν ἡ συνθήκη τῶν Σεβρῶν ἐφηρμόζετο τότε, θὰ ἐπραγματοποιοῦντο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν πατέρων μας τὰ μεγάλα ὄνειρα τῆς Φυλῆς καὶ κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῶν, ἐξαιρέσει τῆς ἐπανακτήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἥτις ὅμως θὰ περιήρχετο, θᾶττον ἢ βράδυον, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κατοχὴν πίπτουσα ὡς ὥριμος καρπός.

Πῶς εἶναι δυνατὸν λοιπὸν ἡ Ἑλλὰς νὰ λησμονήση ποτὲ ὅτι ἂν

ἡ ὁμαλὴ ἐξέλιξις τῶν πραγμάτων δὲν ἀνεκόπτετο ὑπὸ ἑνὸς αἰφνιδίου veto πρωτίστως τῶν συμμάχων της καὶ τριτευόντως τῆς «νίκης» τῶν Κεμαλικῶν ὅπλων, θὰ ἦτο σήμερον κυρία τοῦ οἴκου της εἰς τὰς δύο χερσονήσους (Ἑλληνικὴν καὶ Μικρασιατικὴν) ἐνῶ ἡ μέλλουσα γενεὰ θὰ ἐπραγματοποίει τὴν πανεθνικὴν ἐπιθυμίαν, τῆς ἐπανακτήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἀκριβῶς τὸ θέλει καὶ θέτει ἡ παράδοσις αἰώνων, μὲ τὴν γνωστὴν προφητείαν, ρῆσιν, ἐπιταγήν: «Τὴν πόλιν ποὺ Κωνσταντῖνος ἔκτισε καὶ Κωσταντῖνος ἔχασε, Κωνσταντῖνος νὰ τὴν πάρῃ»!

ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΤΟ ΕΤΟΣ Χ Η ΟΓ ΕΛΛΑΔΟΣ —ΟΜΟΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ (Σχ. 21α)

Αὕτη θὰ ἄρχεται ὡς ὁ.γ.Ε.Γ. ἐκ τῶν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν ἐκβολῶν τοῦ π. Σκοῦμπι (Γενούσου), θ' ἀκολουθῇ τὸν ἀνάρρουν αὐτοῦ, τὰς Δυτικωτέρας κλιτεῖς τοῦ Σεμπένικουτ κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀρχ. Ἐγνατίας ὁδοῦ, τὸ ὄρος Σέτμιτ, τὸν αὐχένα τῆς Γιαμπλανίτσας (Δ. Λακαγίτσα) καὶ θὰ διέρχεται ἐγκαρσίως τὸν π. Μέλαν Δρῖνον. Ἀκολούθως, ἀφίνουσα εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν λεκάνην Στροῦγκας – Ἀχρῖδος, θὰ βαίνῃ Βορείως ἐπὶ τῶν ὀρέων Στόγγοβον— Γιάμα Βίστρα – Ρουντόκα – Σκάρδος – Ὄρη Κάτω Μυσίας—Δογανίτσα (1829) ἔνθα τὸ Τριεθνὲς Ἑλλάδος – Γιουγκοσλαυίας – Βουλγαρίας. Ἐκεῖθεν ἡ μεθόριος θὰ βαίνῃ Ἀνατολικῶς ὡς ὁ.γ.ΕΒ. ἀκολουθοῦσα τὸν ροῦν π.π. Δραγοβίτσα καὶ τὸν ἀνάρρουν τοῦ π. Στρυμόνος (ἀπὸ τῆς συμβολῆς του μὲ τὸν π.π. Δραγοβίτσαν) μέχρι Βλαντάγιας. Ἐν συνεχείᾳ ἡ ὁ.γ.Ε.Β. βαίνουσα ἐπὶ τῶν ὀροσειρῶν Βιτόζα – Βερίλα – Σκομίου θὰ κάμπτῃ ἐκ τοῦ Μουσαλᾶ ΒΑ ἐπὶ τοῦ Ἰκτιμάνσκι μέχρι τοῦ Αἵμου (Βλαντίσκι Χάν). Ἡ ὀροσειρὰ τοῦ Αἵμου θὰ εἶναι ἡ διαχωρίζουσα τὰ Κράτη Βουλγαρία – Ἑλλάδα μέχρι τῆς ἀκροτάτης της Α κορυφῆς, τοῦ ἀκρωτηρίου Ἐμινέ.

Ἡ εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον αἰγιαλίτης ζώνη ἀρχομένη ἐκ τοῦ ἀκρ. Ἐμινὲ κι' ἀκολουθοῦσα τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἀκτὰς τῆς Ἀν. Θράκης θὰ ἐκτείνεται ἐπὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου ἀσιατικῶν ἀκτῶν τῆς Βιθυνικῆς χερσονήσου μέχρι τοῦ Ζογκουλντάκ. Ἐκεῖθεν ὡς ὁ.γ.ΕΤ ἡ μεθόριος θὰ βαίνῃ διὰ τοῦ Βιθυνικοῦ Ὀλύμπου. Εἶτα καμπτομένη πρὸς Δ θὰ διέρχεται ἐγκαρσίως τὸν π. Σαγγάριον μέχρι τοῦ Ἀλιτζᾶ Ντάγ. Ἐκ τοῦ ὄρους τούτου θ' ἀκολουθῇ πρὸς Ν

τὴν γραμμὴν ὑδροκρίτην, ἥτις καὶ διαχωρίζει τὴν Δ ἀπὸ τῆς Κεντρικῆς Μικρασίας ἤτοι θὰ βαίνῃ ἐπὶ τῶν ὀρέων: Ντουμανᾶς – Καρλὶκ Ντὰγ – Γελιντζὶ Ντάγ – Μουρὰτ (ὀρεογραφ. κόμβος 2330) – 'Αχοὺρ Ντόγ – Ἂκ Ντάγ – Καρλῆ Ντάγ μέχρι τῆς Χελιδονίας ἄκρας Νοτιώτερον. Ἅπασαι αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, ἡ Κύπρος καὶ ἡ Ἰόνιος νῆσος Σάσων θὰ εἶναι ἐνσωματωμέναι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΩΣ

Αἱ ἐθνικαὶ διεκδικήσεις τῆς Ἑλλάδος προβάλλονται ὡς μία ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ἐπιβιώσεως τῆς Φυλῆς.

Στηρίζονται αὗται ἐπὶ βασίμων, λογικῶν καὶ δικαίων ἐπιχειρημάτων. Ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἐνσωμάτωσιν ἐντὸς τοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους ὅλων ἐκείνων τῶν περιοχῶν αἵτινες εὑρίσκοντο ἀπ' ἀνέκαθεν ἀδιαφιλονικήτως ὑπὸ τὴν φυλετικὴν κατοχὴν καὶ ἐξάρτησιν ἡμῶν, ἀπεσπάσθησαν δὲ ἐκ τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατόπιν κατακτήσεων ὑπὸ σφετεριστῶν, ἐξανδραποδισμοῦ τῶν γηγενῶν Ἑλληνικῶν φύλων, ἐνῶ ἄλλαι τινὲς περιοχαὶ ἀπεσπάσθησαν ἐκ τοῦ Ἑλληνισμοῦ δι' ἀπάτης ἢ πειθαναγκασμοῦ (Κύπρος, Σάσων, Β. Ἤπειρος).

Ἡ ἱκανοποίησις τῶν ἐθνικῶν μας διεκδικήσεων δὲν εἶναι δυνατὸν ὑπὸ τοὺς αἰσιωτέρους οἰωνοὺς καὶ συνθήκας νὰ πραγματοποιηθῇ, ἐν τῇ ὁλότητι, ἐντὸς μιᾶς ἢ δύο γενεῶν. Θὰ εἶναι τραχὺς καὶ δύσβατος ἡ πορεία ἥτις θὰ ὁδηγήσῃ κάποιαν κάποτε γενεὰν τῆς φυλῆς μας εἰς τὸ τέρμα.

Ὁπωσδήποτε ὅμως εἶναι ἀπαραίτητον νὰ χαραχθῇ ἡ ὁδὸς αὕτη. Ἄνευ ἐθνικῆς γραμμῆς ἐπὶ τοῦ ἄξονος τῆς ὁποίας οἱ ἑκάστοτε κυβερνῶντες καὶ χειριζόμενοι τὰς τύχας τοῦ Ἔθνους θὰ κατευθύνουν τὸ πηδάλιον τοῦ Κράτους, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ ἔστω καὶ εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον ὁ σκοπός. Ἐπὶ τῆς γραμμῆς ταύτης θὰ χαράσσεται ἡ πορεία τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς ἥτις ὅμως εἶναι φύσει ἀδύνατον ν' ἀκολουθῇ ἄκαμπτον γραμμήν. Σχετικαὶ ἐλαφραὶ παρεκκλίσεις, χάριν τοῦ αὐτοῦ πάλιν ἐθνικοῦ συμφέροντος εἶναι ἀναπόφευκτοι καὶ εἰς πλεῖστας τῶν περιπτώσεων ἐπιβεβλημέναι.

Αἱ ὑφιστάμεναι συμμαχίαι, αἱ ἑκάστοτε διαγραφόμεναι εἰς τὸν ὁρίζοντα ἀπειλαί, τὸ διεθνὲς κλῖμα, ἡ γενικὴ κατάστασις καὶ αἱ διε-

θνῶς ἀνειλημμέναι ὑποχρεώσεις τοῦ Κράτους, ἐπηρεάζουν τὰ μέγιστα τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς χώρας ἥτις, φυσικῷ τῷ λόγῳ, πρέπει νὰ εἶναι ρεαλιστικὴ καὶ προσανατολισμένη εἰς τὰς ἑκάστοτε περιστάσεις χωρὶς ἐν τούτοις αἱ περιστάσεις αὗται νὰ τῆς γεννοῦν δικαίωμα δι' ὑποχώρησιν, παραχώρησιν, ἢ ὑπαναχώρησιν ἐπὶ ἐκείνων ἅτινα ἐπιτάσσει ἡ ἐθνικὴ γραμμή. Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ θὰ εἶναι ἀνεξάρτητος τῆς ἐθνικῆς γραμμῆς ὡς ἀκριβῶς συμβαίνει ἐν Ἀγγλίᾳ. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ γνωρίζῃ καὶ ὁ τελευταῖος Ἕλλην σήμερον μέχρι ποίου γεωγραφικοῦ χώρου ἐκτείνεται ὁ κύκλος τῶν διεκδικήσεων τῆς φυλῆς μας καὶ οὐχὶ – πρὸς Θεοῦ – νὰ διδάσκεται ὅτι ἐπειδὴ ἐγίναμε φίλοι (;) μὲ αὐτὸν ἢ ἐκεῖνον τὸν γείτονα, παύομεν ἀπὸ τοῦ νὰ διεκδικοῦμεν ἐξ αὐτοῦ τὰ πατρογονικὰ ἐδάφη μας ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν μᾶς ἀνήκουν μόνον ἱστορικῶς, ἐθνολογικῶς, γεωγραφικῶς κ.λ.π. ἀλλὰ κι' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα κυρίως θὰ μᾶς ἐπιτρέψουν νὰ ζήσωμεν κι' ἐπιζήσωμεν ὡς Φυλή.

Σήμερον, ὑφισταμένης τῆς συμμαχίας μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γιουγκοσλαυίας ἐπέρχεται αὐτομάτως καὶ ἀμοιβαίως ἐκεχειρία ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγείρῃ ἡ Ἑλλάς, τό γε νῦν ἔχον, ἐδαφικὰς ἀξιώσεις ἀπὸ τὴν σύμμαχον γείτονα καθ' ὃν τρόπον δὲν νοεῖται καὶ ἡ ἰδία νὰ μηρυκάζῃ τὸ γνωστὸν τροπάριον της περὶ Μακεδονίας τοῦ Αἰγαίου.

Ἀλλ' οὔτε καὶ χάριν τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας ἐπιτρέπεται νὰ θέσῃ ἡ Ἑλλὰς ἔστω καὶ ἀκροθιγῶς τὸ ἐκ τῆς Τουρκίας θέμα τῶν διεκδικήσεών της, ἀσχέτως κι' ἂν ἡ σύμμαχος γείτων φλυαρεῖ – καὶ οὐχὶ σπανίως – προβάλλουσα ζητήματα «Μουσουλμανικῶν μειονοτήτων».

Ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως συμμαχίας καὶ εἰλικρινοῦς φιλίας μεταξὺ τῶν τριῶν Κρατῶν Ἑλλάδος, Γιουγκοσλαυίας καὶ Τουρκίας εἶναι ὑπὸ τὰς παρούσας διεθνεῖς καὶ βαλκανικὰς συνθήκας, ἀδήριτος. Τὸ τριμερὲς σύμφωνον ἐφ' ὅσον θὰ ὑφίσταται ὡς εἰλικρινὴς καὶ ἀρραγὴς συμμαχία μεταξὺ τῶν τριῶν Κρατῶν, θ' ἀποτελῇ τὴν μεγαλυτέραν ἐγγύησιν ἀσφαλείας καὶ τῶν τριῶν Κρατῶν ἀπὸ τῶν κοινῶν κινδύνων καὶ ἐχθρῶν οἵτινες τὰ ἀπειλοῦν. Χάριν λοιπὸν τοῦ συμφώνου τούτου ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς συμμαχίας ἰδιαιτέρως, αἱ ἐθνικαὶ διεκδικήσεις μας ἐκ τῆς Τουρκίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγερθοῦν ἂν καὶ δὲν θὰ παύσουν ποτὲ ὑφιστάμεναι. Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὰς ἐνταφιάσῃ χάριν μιᾶς φιλίας ἥτις εἰς πλεῖστας περιπτώσεις ἀπεδείχθη ἀμφίβολος, εἰς ἄλλας δὲ ἀπετέλεσε κι' ἐθνικὸν παθητικόν.

Ἐκ τῶν γειτονικῶν κρατῶν Ἀλβανίας καὶ Βουλγαρίας, ὡς καὶ

ἐκ τῆς Ἀγγλίας ἡ Ἑλλὰς διεκδικεῖ ἀμέσως τὰ ἐδάφη ἅτινα τῆς ἀνήκουν καὶ τὰ ὁποῖα κατέχονται ὑπὸ τούτων παρὰ πᾶσαν ἔννοιαν δικαίου καὶ θεσπισθεισῶν μετὰ τὸ τέλος τοῦ α΄ παγκοσμίου πολέμου ἀρχῶν ἃς ὁ β΄ παγκόσμιος πόλεμος ἐδραίωσεν ἔτι πλέον.

Δὲν ἀποτελεῖ σωβινισμὸν κοινῆς μορφῆς καὶ κυνικῆς φωνῆς – ὡς συμβαίνει π.χ. μὲ τὰς «διεκδικήσεις» τῶν γειτόνων – ἡ ἔγερσις διεκδικήσεων ἐδαφικῶν ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Τὸ φάσμα τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος ἐν Ἑλλάδι, ἡ προβολή του εἰς τὸ διηνεκὲς ἢ περὶ τὸ τέλος τοῦ παρόντος αἰῶνος αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ εἰς 11 καὶ πλέον ἑκατομμύρια, ἡ ἐξύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ἑνὸς Λαοῦ ἀξίου καλλιτέρας τύχης τῆς σημερινῆς του, ἡ οἰκονομικὴ ἀνόρθωσις τοῦ τόπου, ἀποτελοῦν ἐπιταγὰς ἀδηρίτου ἀνάγκης κι' ἐπιβάλλουν προοπτικὰς πολὺ πέραν τῶν καταβαλλομένων προσπαθειῶν ὑπὸ τῶν ἑκάστοτε κυβερνώντων πρὸς ἀντιμετώπισιν δυσεπιλύτων προβλημάτων τοῦ τόπου. Μόνον ἡ ἱκανοποίησις τῶν Ἐθνικῶν δικαίων θὰ δώσῃ αὐτομάτως, τὴν λύσιν εἰς τὸ δύσκολον καὶ ὁσημέραι δυσκολώτερον, πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἀντιμετωπίζει ἡ Φυλή μας διὰ τὴν ἐπιβίωσίν της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IV

Α' ΤΟ ΕΜΨΥΧΟΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΝ

α) ***Ὁ Ἕλλην*** : Ὑπῆρξε καθ' ὅλην τὴν μακραίωνα ἱστορίαν του ὁ ἄνθρωπος τῶν μεγάλων ἀτομικῶν ἱκανοτήτων πρωτοβουλιῶν καὶ ἀποφάσεων, πλήρης ἀρετῶν ἀλλὰ κι' ἐλαττωμάτων. Ἐπιχειρηματικὸς καὶ ριψοκίνδυνος. Φύσει μεμψίμοιρος κι' ἀνήσυχος ἐγκέφαλος, ἀνεζήτει καὶ ἀναζητεῖ εὐρυτέρους, τοῦ περιωρισμένου πατρίου χώρου, ὁρίζοντας δράσεως, ἐπιδιώκων διὰ τοῦ ἐκπατρισμοῦ καὶ τῆς μεταναστεύσεως τὴν δημιουργίαν καλλιτέρας τύχης. Ἀνιδιοτελής, ἀνεξίκακος καὶ ἀμνησίκακος λησμονεῖ καὶ συγχωρεῖ εὐκόλως τοὺς βλάψαντας αὐτὸν φίλους καὶ ἐχθρούς του. Εἰλικρινής, ἐνθουσιώδης, παιδαριωδῶς ἀφελὴς κι' εὔπιστος ἀφοσιώνεται εἰς τοὺς φίλους καὶ συμμάχους του θέτων ὑπεράνω ὅλων, καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς του, τὸν δεσμὸν τῆς πραγματικῆς φιλίας. Τόση εἶναι ἡ ἐκδήλωσις τῶν πρὸς ἄλλους αἰσθημάτων του ὥστε οὐχὶ σπανίως ἀποδεικνύεται περισσότερον ξενόφιλος παρὰ Ἑλληνόφιλος. Ἀποθαρρύνεται εὐκόλως, ἐνθουσιάζεται εὐκολώτατα. Θυσιάζεται χάριν μιᾶς ἰδέας ἀρκεῖ νὰ τοῦ θιγῇ ἡ πλέον εὐαίσθητος χορδὴ τῆς ἰδιοσυγκρασίας του, τὸ φιλότιμον. Ἐν τούτοις τὸ ὑπέροχον αὐτὸ ὂν ὅπερ ὀνομάζεται Ἕλλην, ἔχει τὸ ψυχικὸν σθένος νὰ καταστρέφῃ μὲ τὰς ἰδίας του χεῖρας ὅ,τι διὰ τῶν ἰδίων του χειρῶν, μόχθων καὶ θυσιῶν ἔχει δημιουργήσει. Εὑρεθεὶς ὡς σύνολον ἑνωμένον εἰς μίαν ψυχὴν καὶ πρὸ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ κινδύνου ὑπὸ ἡγεσίαν στιβαρὰν — πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἰς ὀλίγας περιστάσεις συνέβη — ἐμεγαλούργησε· ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν αὐτὴν εὐκολίαν εἶδεν ὁ ἀδέκαστος κριτής, ἡ Ἱστορία, τὸν Ἕλληνα νὰ προδίδῃ τὸν ἴδιον ἑαυτόν του, νὰ παραπαίῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῶν μεγάλων

ἐθνικῶν πεπρωμένων του καὶ νὰ ἰσοπεδώνῃ μὲ μανίαν ἀνισορρόπου— ἢ ἐπιεικέστερον ἀκαταλογίστου—τὰ ἴδια μεγαλουργήματά του.

Ἀνέπτυξε πρῶτος αὐτὸς μεταξὺ τῶν συνανθρώπων του πνεῦμα εὐρύτητος, καθολικότητος, κοσμοπολιτικῆς καὶ φιλελευθέρας ἐνατενίσεως τῶν πραγματικῶν καταστάσεων. Ἡ ἀνθρωπότης τὸ ἐχαρακτήρισεν ὡς «Ἑλληνικὸν πνεῦμα». Τὸ εἶπε καὶ «Φῶς Ἑλληνικόν». Δικαίως. Τοῦτο ἐφώτισε, ἐνέπνευσε, ἐποδηγέτησε κι' ἐξεπολίτισεν ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην, ἐνῶ διὰ τοὺς Ἕλληνας ἀπετέλεσε σοβαρώτατον ἐμπόδιον διὰ τὰ γενικώτερα τοῦ Ἔθνους των ζητήματα. Ἡ ἴδια διάθεσις ἐπιταθεῖσα καὶ διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Χριστιανισμοῦ τὸν μεσαίωνα, ὑπῆρξεν, ἴσως ἴσως, ἡ κυρία αἰτία τῆς ἀποσυνθέσεως καὶ πτώσεως τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Διότι τόσον ὁ λαὸς ὅσον καὶ ἡ ἰθύνουσα τάξις κατατρυχόμενοι εἰς τὰ κοσμοπολιτικά, τὰς περιφήμους βυζαντινολογίας, δὲν ἐπέδειξαν εἰς τὰς κρισίμους διὰ τὴν αὐτοκρατορίαν περιστάσεις, τὸν ἐπιβαλλόμενον καθολικόν, ὁμόθυμον καὶ μέχρις αὐταπαρνήσεως, ἀγωνιστικὸν ζῆλον. Ὅταν ἐπῆλθεν ἡ συμφορὰ τότε ὁ λαὸς συνησθάνθη τὸ ἀνόμημά του. Ἦταν ἀργά. Ὅ,τι παρέλειψε νὰ πράξῃ εἰς τὸν καιρόν του τὸ ἐπλήρωσε μὲ θυσίας ἀνυπολογίστους, ἐνῶ εἰς τὸ σκότος τῆς δουλείας του ἐτρέφετο μὲ ὄνειρα, ἐλπίδας, παραδόσεις...

Ἐμόχθησεν ἐπὶ μακρὸν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐθνικῶν του πόθων κι' ἐδοκίμασε τὸ μαρτύριον τοῦ Ταντάλου καθ' ἣν στιγμὴν εὑρίσκετο εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁλοκληρώσεώς των. Ἐξῆλθε καθημαγμένος ἐκ τῆς Μικρασιατικῆς περιπετείας κι' εὑρέθη πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν ἀπελπιστικὴν θέσιν τοῦ ναυαγοῦ εἰς τὸ πέλαγος τῶν ὀνείρων του. Ἡ μοῖρα τὸν ἔφερε καὶ πάλιν εἰς τὴν ὁδὸν τῶν πεπρωμένων του κατὰ τὴν χρυσὴν ἐποχὴν τῆς τετραετίας 1936—40 καί, ὅτε μὲ τὸ ράπισμα τοῦ 1940 τῆς ἰδίας μοίρας, θαρραλέως ὁ λαὸς σύσσωμος ἥρπασε τὴν Κλωθὼ ἀπὸ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ τὴν ἐκράτει πλέον δεσμίαν του, ἦλθεν ἡ Ὠκυπέτη ἐκ τῆς ΜΑ διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν σύντροφόν της. Ἡ Ἑλλὰς ἔχασε τὴν εὐκαιρίαν καὶ παρ' ὀλίγον θὰ ἔχανε καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Σήμερον ὁ Ἕλλην καὶ ἀφοῦ συνῆλθε, προσηνατολίσθη, ἀνένηψε ἀπὸ τὰ βαρέα πλήγματα ἑνὸς ἀδυσωπήτου ἐχθροῦ ἐλθόντος ὑπὸ μορφὴν δουρείου ἵππου—ΚΚΕ— ἐκ τῶν Βορείων συνόρων του, ἀτενίζει μὲ πίστιν τὰ ἱστορικά του πεπρωμένα. Ὁ Ἕλλην εἶναι καὶ πάλιν ἕτοιμος διὰ τὴν θυσίαν χάριν τῆς Ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας του, ἀλλὰ τὴν φορὰν αὐτὴν διδαχθεὶς πολλά, ἀπὸ τὸ πρόσφατον—ἴδιᾳ—παρελθόν, εἶναι ἀποφασισμένος ἑκάστην ρανίδα τοῦ αἵματός του νὰ τὴν ἀνταλλάξῃ καὶ μὲ ἕνα τετραγωνικὸν χιλιόμετρον πατρῴας γῆς ἐξ ἐκείνης ἥτις δικαιωματικῶς

τοῦ ἀνήκει καὶ τὴν ὁποίαν κατέχουν μὲ τὴν συγκατάθεσιν ὄχι τόσον τῶν ἐχθρῶν ἀλλὰ τῶν ἰδίων του συμμάχων καὶ φίλων τῆς φυλῆς του ἀπὸ ὀλίγων δεκαετηρίδων, ἐπήλυδες γείτονες σφετερισταί.

Πῶς εἶδαν καὶ πῶς βλέπουν τὸν Ἕλληνα φίλοι κι' ἐχθροί

1) Οἱ Ἀμερικανοί. Τὸ 1949 ἡ πρώτη εἰς κυκλοφορίαν ἐφημερὶς τῆς Οὐάσιγκτων «Κόσμος», εἶχε προκηρύξει διαγωνισμὸν μὲ χρηματικὰς ἀμοιβὰς περὶ τοῦ καλλιτέρου χαρακτηρισμοῦ τῶν διαφόρων λαῶν καὶ τῆς ψυχολογίας αὐτῶν. Τὸν διαγωνισμὸν παρηκολούθησαν 1.500.000 ἀναγνωστῶν. Ἡ ἑλλανόδικος ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ 15 κορυφαίων ἐπιστημόνων ἐβράβευσε διὰ 500 δολ. τὸν δικαστὴν Η. Κέλλη διὰ τὸν χαρακτηρισμόν του περὶ Ἑλλήνων, ἔχοντα οὕτω :

— Πρὸ τοῦ Δικαστηρίου τῆς ἀδεκάστου Ἱστορίας, ὁ Ἕλλην ἀπεκαλύφθη ἀνέκαθεν κατώτερος τῶν περιστάσεων καίτοι ἀπὸ ἀπόψεως διανοήσεως κατέχει τὰ πρωτεῖα.

Ὁ Ἕλλην εἶναι ἰδιοφυὴς ἀλλὰ καὶ οἰηματίας. Δραστήριος ἀλλὰ καὶ ἀμέθοδος. Φιλότιμος ἀλλὰ καὶ πλήρης προλήψεων. Θερμόαιμος, ἀνυπόμονος, ἀλλὰ καὶ ἀπαράμιλλος πολεμιστής. Ἔκτισε τὸν Παρθενῶνα καὶ μεθυσθεὶς ἐκ τῆς αἴγλης του, τὸν ἀφῆκε βραδύτερον νὰ καταστῇ στόχος ὀβίδων.

Ἀνέδειξε τὸν Σωκράτην διὰ νὰ τὸν δηλητηριάσῃ.

Ἐθαύμασε τὸν Θεμιστοκλέα, διὰ νὰ τὸν ἀποπέμψῃ.

Ἔκτισε τὸ Βυζάντιον διὰ νὰ τὸ ἐκτουρκίσῃ.

Ἔφερε τὸ 21, διὰ νὰ τὸ διακυβεύσῃ.

Ἐδημιούργησε τὸ 1909 διὰ νὰ τὸ λησμονήσῃ.

Ἐτριπλασίασε τὴν Ἑλλάδα καὶ παρ' ὀλίγον νὰ τὴν κηδεύσῃ.

Κόπτεται τὴν μίαν στιγμὴν διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἄλλην μισεῖ τὸν ἀρνούμενον νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ ψεῦδος.

Παράδοξον πλᾶσμα, ἀτίθασσον ἐγκεφαλικὸν ὄν, ἡμίκαλον, ἡμίκακον, ἀσταθές, ἀβεβαίων διαθέσεων, ἐγωπαθὲς καὶ σοφόμωρον πλᾶσμα ὁ Ἕλλην. Οἰκτήρατέ τον, θαυμάσατέ τον ἂν θέλετε, ταξινομήσατέ τον ἂν μπορῆτε.

2) Οἱ Ρῶσοι. Εἷς Ρῶσος πολίτης πεζοπορῶν (*) ἐκ τῆς

(*) Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο ἀφηγήθη ἡμῖν ὁ «φίλος» κομμουνιστὴς ἡγέτης Κώστας Γαβριηλίδης τὸ 1946. Κατ' αὐτόν, ὠφείλετο εἰς τὸν κάλαμον τοῦ Ἠλία Ἔρεμπουργκ καὶ ἐκυκλοφόρει εὐρύτατα καθ' ἅπασαν τὴν Ρωσίαν.

'Ακροπόλεως πρὸς τὰς Θήβας συνήντησε κοπάδι χηνῶν αἱ ὁποῖαι ὡδηγοῦντο ὑπό τινος (ποίου;) εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν 'Αθηνῶν πρὸς πώλησιν καὶ σφαγήν. "Οταν ἀντίκρυσαν τὸν Ρῶσον πολίτην οἱ χῆνες ἤρχισαν διαμαρτυρόμενοι ὁμοδικῶς: «Βλέπετε τὶ ἀχάριστοι εἶσθε σεῖς οἱ ἄνθρωποι; ἐνῶ οἱ πρόγονοί μας ἔσωσαν μὲ τὸν λάρυγγα καὶ τὴν γλῶσσαν των τὸ Καπιτώλιον ἀντὶ εὐγνωμοσύνης μᾶς ὁδηγεῖτε σήμερα πρὸς σφαγήν...»

—Καλά, ναί, ἀπήντησε ὁ Ρῶσος, οἱ πρόγονοί σας ἔσωσαν τὸ Καπιτώλιον ἀλλὰ σεῖς, οἱ ἀπόγονοί των τί ἐκάματε;; Κι' ὁ «κοπαδαγωγιάτης» ἀνεθάρρησε (*).

'Εὰν αὐτὸ ἀληθεύει—καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν περὶ τούτου—τότε ἡ παραβολὴ εἶναι ἐνδεικτικὴ πλήρως τῶν δοξασιῶν καὶ διαθέσεων τῶν Ρώσων διὰ τοὺς Νεοέλληνας. 'Η ἱστορία πάντως καὶ τὰ πρόσφατα γεγονότα μᾶς ἐδίδαξαν ὅτι οἱ Ρῶσοι:

—Ε ἶ δ α ν τ ὸ ν ρ α γ ι ᾶ "Ε λ λ η ν α ὡ ς ὄργανον, τὸ μοναδικὸν καὶ καταλληλώτερον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν 'Ιμπεριαλιστικῶν των βλέψεων ἐπὶ τῶν ἐδαφῶν ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἦσαν ἡ πατρογονικὴ κληρονομία τοῦ "Ελληνος ἥτις παρανόμως ἐκρατεῖτο ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τὴν ὁποίαν ὠρέγοντο ἐκεῖνοι. Διαπιστώσαντες τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ στοχαστικά του ὄνειρα, τοῦ ὑπεδαύλισαν τοὺς πόθους καὶ τὰς ἐλπίδας καὶ τὸν ὑπεκίνησαν νὰ δράσῃ διὰ νὰ τὸν ἀφήσουν εὐθὺς ἀμέσως βορὰν εἰς τὸν ἐχθρόν του.

—"Οταν διεπίστωσαν ὅτι ὡς ἐλεύθερος ὁ "Ελλην δὲν ἐξυπηρέτει τοὺς σκοπούς των, τὸν ἀπώθησαν, τὸν κατερράκωσαν (θεωρία Φαλμεράϋερ) καὶ τὸν ἐξουθένωσαν (Πανσλαυισμός, Βουλγαρισμός, Κομιτατζηδισμός).

—"Οταν εὑρέθησαν ρυθμισταὶ τῶν τυχῶν τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον, ἐπεχείρησαν νὰ τὸν ὑποδουλώσουν. Τὸν ἐπολέμησαν μὲ φανατισμόν.

Τὸν θεωροῦν πάντοτε ὡς ἔδεσμα τῆς αὐλῆς των τὸ ὁποῖον σύντομα θὰ ὁδηγήσουν — ὡς φαντάζονται — πρὸς σφαγήν. Πολλαὶ εἶναι αἱ γνῶμαι διὰ τὸν "Ελληνα, τῶν ξένων. Παραθέτομεν περὶ αὐτῶν τὴν γνώμην τοῦ Μεγάλου Μπίσμαρκ ὡς πλέον χαρακτηριστικήν, ἴσως καὶ πλέον ὀρθήν.

"Οταν ὁ Κούρτιους ἐπεράτωσε τὸ σύγγραμμά του «'Ι σ τ ο ρ ί α τ ῆ ς 'Ε λ λ ά δ ο ς», ἀπέστειλεν ἓν ἀντίτυπον εἰς τὸν Σιδηροῦν

(*) 'Ομολογοῦμεν ὅτι μόνον μετὰ ἓν ἔτος ὅτε ἤρχισεν ὁ Κ Σ ἀγὼν ἠδυνήθημεν νὰ ἑρμηνεύσωμεν πλήρως τὰ λόγια τοῦ σ. Γαβριηλίδη.

Καγγελάριον ὅστις ἀπήντησεν εἰς τὸν συγγραφέα δι' ἐπιστολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκτὸς τῶν τυπικῶν εὐχαριστιῶν καὶ τῶν ἄλλων, ἔγραφεν:

— «Ἐκ τῆς προσωπικῆς ἀναγνώσεως τοῦ περισπουδάστου ὑμῶν ἔργου, ἐξῆγαγον ἓν συμπέρασμα, ὅτι ὁ λαὸς οὗτος ἐὰν δὲν ἐταράσσετο διαρκῶς ὑπὸ ἐσωτερικῶν ἐρίδων θὰ κατέκτα τὴν ὑφήλιον».

β) *Ὁ Ἕλλην στρατιώτης*: Ἐκτὸς ὡρισμένων ἐλαττωμάτων τὰ ὁποῖα ὡς ἄτομον περιωρισμένης κοινωνικῆς ἀναπτύξεως εἶναι φυσικὸν νὰ ἔχη, παρουσιάζει ἐν τούτοις ἀρετὰς τῶν ὁποίων ἡ βαρύτης καὶ ἡ ἀξία καταλλήλως ὑποδαυλιζόμενα ὑπὸ τοῦ εὐφυοῦς καὶ ὑπομονητικοῦ ἡγήτορος δύνανται νὰ ἐπισκιάσουν τὰ ἐλάχιστα — ἄλλωστε — ἐλαττώματά του. Ἡ ψυχοσύνθεσις τοῦ Ἕλληνος στρατιώτου ἔχει οὕτω:

— Φ ι λ ό π α τ ρ ι ς. Μᾶλλον ἥσυχος, φιλόπονος, λιτοδίαιτος, ἐνδιαφερόμενος μεγάλως διὰ τὰ συμφέροντά του. Ἔχει ἀνεπτυγμένον τὸ αἴσθημα τῆς τιμῆς καὶ ἀγαπᾷ παθολογικῶς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν Πατρίδα του. Σέβεται καὶ φοβεῖται τὰ θεῖα παρὰ τὸ ὅτι συνηθέστατα ἐπιπολαίως κι' ἐν τῇ ρύμῃ τοῦ λόγου του ἢ τὴν ἐπήρρειαν τοῦ θυμοῦ, τὰ ὑβρίζει. Προερχόμενος ἐξ ἀγροτῶν κατὰ πλειονότητα ἢ μικροαστῶν, εἶναι πιστὸς εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἰδιοκτησίας. Ἕνεκα τούτου δυσκόλως αἱ ἀνατρεπτικαὶ ἰδέαι περὶ κολλεκτιβοποιήσεως καὶ κοινωνικῶν μεταρρυθμίσεων εὑρίσκουν ἀπήχησιν εἰς τὴν ψυχήν του. Τό, χάρις εἰς τὰς ἰδιότητάς του ταύτας, ἐνυπᾶρχον πνεῦμα τῆς φιλοπατρίας τοῦ παρέχει τὰς ἀναγκαιούσας ψυχικὰς παρορμήσεις διὰ νὰ πολεμήσῃ καὶ θυσιασθῇ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι ὑπὲρ τῶν ἀνωτέρω ἰδανικῶν. Μετὰ τοῦ πνεύματος τῆς φιλοπατρίας, ἡ γενναιότης καὶ τὸ πνεῦμα τῆς αὐτοθυσίας εἶναι ὡσαύτως συναισθήματα τὰ ὁποῖα εὐκόλως δύνανται νὰ ἐμφωλεύσουν εἰς τὴν καρδίαν του καὶ νὰ τὸν καταστήσουν χαλύβδινον μαχητὴν ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως νὰ καλλιεργηθοῦν καταλλήλως ὑπὸ τοῦ ἡγήτορός του.

— Α ἰ σ θ η μ α τ ί α ς. Εἶναι εὐγενοῦς ψυχῆς. Ὅλα τὰ ἀνώτερα αἰσθήματα ὑπὲρ τοῦ ἀληθοῦς, ὡραίου καὶ εὐγενοῦς εὑρίσκουν πρόσφορον τὸ ἔδαφος πρὸς καλλιέργειαν καὶ φύτευσιν εἰς τὴν ψυχήν του. Ἡ κατάλληλος μεταχείρισις τῶν εὐγενῶν τούτων αἰσθημάτων ἐν ταὐτῷ μετὰ τοῦ ἐνθουσιώδους χαρακτῆρος του, παρέχουν τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς ἡγήτορας τοῦ στρατοῦ μας νὰ θριαμβεύουν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ἀρκεῖ μία καλὴ τοῦ ἡγήτορος προσπάθεια, παραίνεσις κι' ἐνθουσιώδης προσφώνησις τὴν κατάλληλον περίστασιν, ἐ ν ι σ χ υ ο μ έ ν η δ ι ὰ τ ο ῦ π α ρ α δ ε ί γ μ α τ ο ς, διὰ νὰ δοθῇ πλειστάκις διέξοδος εἰς κρισίμους περιστάσεις.

— Ν ο ή μ ω ν. Ἡ νοημοσύνη του συντελεῖ εἰς τὸ νὰ τοῦ δη-

μιουργήση αὐτοπεποίθησιν, προσωπικότητα καὶ ἐξ αὐτῶν τὸ πνεῦμα τῆς πρωτοβουλίας. Ταχὺς εἰς τὴν ἀντίληψιν καὶ εὔστροφος νοῦς, ἀντιλαμβάνεται εὐκόλως κι' ἐπιλύει αὐτομάτως τὰ ἁπλᾶ τακτικὰ προβλήματα ἅτινα τίθενται πρὸ αὐτοῦ κατὰ τὰς ἀσκήσεις ἢ τὸν ἀγῶνα. Ἐὰν ἔχῃ ἐκπαιδευθῆ καλῶς, δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς διαρκοῦς καθοδηγήσεως ἐκ μέρους τοῦ ἡγήτορός του. Ἡ ἰδιότης του αὕτη ἀποτελεῖ καὶ τὴν βάσιν τῶν ἀτομικῶν του προσόντων, στοιχεῖον πολύτιμον πρὸς ἐκμετάλλευσιν εἰς χεῖρας τοῦ ἡγήτορος διὰ νὰ ἐπιτύχῃ οὗτος τὸ μέγιστον δυνατὸν ὠφέλιμον ἔργον, ἐπὶ καλῷ τῆς Πατρίδος.

—Π α ρ α τ η ρ η τ ι κ ό ς. Οὐδεμία λεπτομερεια τοῦ διαφεύγει ἐξ ὅλων ὅσων συμβαίνουν εἰς τὸν κύκλον συμβιώσεως του. Φύσει περίεργος ἐπιζητεῖ νὰ μανθάνῃ, διαρκῶς ἐρωτῶν, περιεργαζόμενος καὶ συζητῶν. Πᾶν διδασκόμενον ἀντικείμενον τὸ ἀντιλαμβάνεται καλῶς. Λόγῳ τῆς ταχείας του ταύτης ἀντιλήψεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐγωϊστικοῦ χαρακτῆρος νομίζει ὅτι ἔγινε πλήρως κάτοχος τῶν ἄρτι διδαχθέντων καὶ θεωρεῖ ὡς ματαιοπονίαν τὴν ἐπανάληψιν αὐτῶν ἢ καὶ τὴν καταβολὴν πλειοτέρας προσοχῆς.

Πολυλόγος καὶ πολυσυζητητὴς σχολιάζει, συνήθως κρίνων καὶ ἐπικρίνων πᾶν ὅ,τι ἕνεκα τῆς παρατηρητικότητός του ἀντελήφθη ἢ ἤκουσε, καταλήγων πάντοτε σχεδὸν εἰς ὀρθὰ καὶ λογικὰ συμπεράσματα. Χάρις εἰς τὴν νοημοσύνην του ἕκαστος ἡγήτωρ θὰ πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅτι οἱ ὑφιστάμενοί του θὰ εἶναι ταχέως γνῶσται πλήρως καὶ ἐπακριβῶς τῶν ἐλαττωμάτων καὶ προτερημάτων των.

—Ἐ ν θ ο υ σ ι ώ δ η ς ἀ λ λ' ἀ σ τ α θ ή ς. Εὐέξαπτος, θερμόαιμος καὶ ἐνθουσιώδης, μεταπίπτει ταχέως εἰς τὴν ἀντίθετον ψυχολογικὴν κατάστασιν ἀπογοητευόμενος εὐκόλως, καθ' ὃ ἀψίκορος. Ἔνθερμος θιασώτης καὶ ὑποστηρικτὴς μιᾶς ἰδέας σήμερον, ἐμφανίζεται τὴν ἑπομένην ὑποστηρίζων ἄλλην, ἀντίθετον ἐντελῶς τῆς πρώτης.

Ὁ εὔκολος ἐνθουσιασμός του παρὰ τὸ ὅτι δημιουργεῖ τὸ ἐλάττωμα τῆς ἀσταθείας μὲ ὀλεθρίας συνεπείας, ἐν τούτοις ὅταν ὁ ἡγήτωρ εἶναι ἱκανὸς δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῆ ἄριστα αὐτὸν τὸν ἐνθουσιασμόν.

—Φ ι λ ό τ ι μ ο ς κ α ὶ ὀ λ ί γ ο ν ἐ γ ω ϊ σ τ ή ς. Τὸ φιλότιμον τοῦ Ἕλληνος στρατιώτου εἶναι ἱκανὸν νὰ ἐπισκιάσῃ ὅλα τὰ ἐλαττώματά του. Καταλλήλως τοῦτο ὑποδαυλιζόμενον ἀποτελεῖ ἰσχυρὸν ὅπλον εἰς χεῖρας τοῦ ἡγήτορος. Πλεῖστα ὅσα εἶναι τὰ παραδείγματα κατὰ τὰ ὁποῖα ἐκεῖ ὅπου ὅλα τὰ μέσα ἀπέβησαν ἄκαρπα, ἤρκεσε τὸ φιλότιμον καὶ μόνον διὰ νὰ τιθασεύσῃ τοὺς φυγοπόνους καὶ ἀπειθάρχους καὶ νὰ τοὺς παρουσιάσῃ ὡς πρότυπα καλῶν στρατιωτῶν. Ὅταν εἰς πλείστας κρισίμους περιστάσεις ἐθίγη ἡ εὐαίσθητος

χορδὴ τοῦ φιλοτίμου ὑπὸ τοῦ ἡγήτορος, ἐπετεύχθησαν θαύματα ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Ἕνεκα τῆς φιλοτιμίας του ταύτης εἶναι καὶ ἐγωϊστής. Ὁ ἡγήτωρ πρέπει νὰ προσέχῃ νὰ μὴ θίγῃ τὸν ἐγωϊσμὸν τοῦ ὑφισταμένου του διότι αὐτὸ καὶ μόνον δύναται ν' ἀποτελέσῃ αἰτίαν ὥστε ὁ πλέον πειθαρχημένος, καλὸς καὶ φιλότιμος στρατιώτης, νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀπείθαρχον.

—Μεμψίμοιρος, ὀλίγον ὀκνηρὸς καὶ εὐφάνταστος. Εὑρίσκει συνήθως τὰ πάντα ὡς μὴ καλῶς ἔχοντα. Κατὰ τὴν εἰρήνην ἡ στρατιωτικὴ ὑποχρέωσις τοῦ εἶναι ἀπεχθὴς διότι τὸν ἀπομακρύνει τῆς οἰκογενείας του—τῆς ὁποίας οὐχὶ σπανίως ἀρέσκεται νὰ ἐμφανίζεται ὡς προστάτης καὶ...οἰκονομικὸς στυλοβάτης—τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῶν συμφερόντων του. Ἀπὸ ἰδιοσυγκρασίας καὶ λόγῳ κλιματολογικῆς ἐπιδράσεως εἶναι ὀκνηρὸς καὶ φυγόπονος. Παρὰ τὴν εἰλικρίνειάν του ἀρέσκεται νὰ μεγαλοποιῇ τὰ γεγονότα τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἥρως.

Ὁ Ἕλλην στρατιώτης ὑποφέρει ἀγογγύστως τὰς θυσίας ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ ἀγῶνος, τὰς κακουχίας, τὴν στέρησιν τῶν προσφιλῶν του προσώπων. Ἔχων εἰς τὴν ψυχήν του κλεισμένην τὴν Ἑλλάδα μεγαλουργεῖ χάριν τῆς Δόξης καὶ τοῦ Μεγαλείου της, ἀρκεῖ νὰ εὑρίσκεται ὑπὸ καλὴν ἡγεσίαν. Ὁ σημερινὸς Ἕλλην στρατιώτης ὑπολογίζεται ὑπὸ τῶν συμμάχων του ὡς ἐκ τῶν πλέον ἀρίστων στρατιωτῶν τῶν κρατῶν τοῦ ΝΑΤΟ, ἐνῶ ὁ πιθανὸς ἐχθρὸς γνωρίζει ὅτι ἔχει ἕνα δυναμικὸν ἀντίπαλον ἐν τῷ προσώπῳ του, σκληροτράχηλον, ἄριστον καὶ πεπειραμένον πολεμιστήν, δοκιμασμένον κατὰ τοὺς σκληροὺς ἀγῶνας τῆς φυλῆς του τῆς τελευταίας 17ετίας εἰς ὅλα τὰ πεδία τῶν μαχῶν καί, εἰς ὅλα τὰ εἴδη τοῦ ἀγῶνος ἐν τῇ σκληρᾷ πάλῃ του διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Ἔθνους του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ V

ΠΟΛΕΜΙΚΟΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος προσφέρουν πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου καὶ ὁλοκλήρου τῆς Μ. Α.

Ἡ Ἑλλάς, καίτοι χώρα πτωχή, ἀναλαμβάνει σημαντικὰς δαπάνας διὰ τὴν ἄμυνάν της. Ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ της διατίθεται διὰ στρατιωτικὰς δαπάνας ποσὸν ἀνερχόμενον εἰς 37 % τοῦ συνόλου τῶν κρατικῶν δαπανῶν, προβλέπεται δὲ καὶ περαιτέρω αὔξησις τοῦ ποσοῦ τούτου.

Τὸ ἀνωτέρω ποσοστὸν δὲν περιλαμβάνει τὸ πολεμικὸν ὑλικὸν ὅπερ χορηγεῖται βάσει τοῦ ἀμερικανικοῦ προγράμματος ἀμοιβαίας βοηθείας καὶ ἑνὸς περισσότερον περιορισμένου προγράμματος Καναδικῆς βοηθείας.

Τὸ Κεντρικὸν Ἀρχηγεῖον τοῦ ΝΑΤΟ ἐξετᾶσαν προσφάτως τὸ θέμα ἀμύνης τῆς Δύσεως ἐν τῷ συνόλῳ του, ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν ὅπως ἐντὸς τοῦ συντομωτέρου χρονικοῦ διαστήματος ὁ στρατὸς τῶν Ἀτλαντικῶν Δυνάμεων ἐφοδιασθῇ διὰ κατευθυνομένων βλημάτων ἐξασφαλιζομένης οὕτω ὑπεροχῆς τῶν δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ ἔναντι τῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ.

Εἰδικώτερον, προκειμένου περὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν αἱ ἀνάγκαι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀμυντικῆς ἱκανότητος τοῦ Βαλκανικοῦ χώρου. Ἐπὶ τῇ προόψει τοῦ ἐφοδιασμοῦ διὰ κατευθυνομένων βλημάτων καὶ λοιπῶν ἀτομικῶν ὅπλων τῶν Ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ἀπεφασίσθη ὅπως ἀποστολαὶ ἐξ ἀξιωματικῶν Ξηρᾶς, Θαλάσσης καὶ Ἀέρος μεταβοῦν εἰς ΗΠΑ πρὸς ἐκπαίδευσιν εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν ὅπλων αὐτῶν. Διὰ τὸν ἔλεγχον τοῦ ἐναερίου χώ-

ρου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀκτῶν αὐτῆς ἐβελτιώθη σημαντικῶς τὸ δίκτυον ραντάρ, πρόκειται δὲ λίαν συντόμως νὰ συμπληρωθῆ ἐντελῶς. Ἔχει γίνει ἤδη ἡ τοποθέτησις τῶν σταθμῶν ἐπὶ νήσων καὶ ὀρέων τῆς ἠπειρωτικῆς χώρας. Εἰς τὰς δυσβάτους ὀρεινὰς περιοχὰς τῆς Β Ἑλλάδος ἐγένετο διάνοιξις ὁδῶν ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ τοῦ στρατοῦ, ἐργαζομένου ἐπὶ τούτῳ ἐντατικῶς.

α) Σ τ ρ α τ ὸ ς ξ η ρ ᾶ ς. Οὗτος ὀργανωμένος σήμερον εἰς μίαν Στρατιὰν θεωρεῖται ἰσάξιος ἂν μὴ καὶ ὑπέρτερος εἰς μαχητικὴν ἱκανότητα τοῦ Τουρκικοῦ ὅστις, δυνάμεως 350.000 ἀνδρῶν, εἶναι ὀργανωμένος εἰς τρεῖς Στρατιάς.

Ἡ ὀργάνωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἡ κατάρτισις τῶν στελεχῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν του διὰ τῆς συνεχοῦς κι' ἐντατικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν κατ' ἔτος ἐκτελουμένων μεγάλων γυμνασίων, ὡς καὶ ἡ μεγάλη πεῖρα τῶν ἐνόπλων, γενικῶς, ἑλληνικῶν δυνάμεων ἡ κτηθεῖσα κατὰ τοὺς προσφάτους πολέμους, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὸν ἀντορτοπόλεμον, τὸν κατατάσσουν εἰς τὴν πρώτην θέσιν ἀπὸ ἀπόψεως μ α χ η τ ι κ ῆ ς ἀ ξ ί α ς μεταξὺ τῶν στρατῶν τῶν Κρατῶν τοῦ ΝΑΤΟ.

Ὁ ἐξοπλισμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ διὰ συγχρόνου πολεμικοῦ ὑλικοῦ βαίνει συνεχιζόμενος μὲ ἐντατικὸν ρυθμὸν καὶ οὕτω, μετὰ τὴν πρόσφατον ἀναδιάταξιν αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἀμυντικῶν προπαρασκευαστικῶν μέτρων, ἡ δύναμις πυρὸς τοῦ Ε. Σ. ηὐξήθη σημαντικῶς. Διατίθενται ἤδη 11 μεραρχίαι ἐξ ὧν αἱ 5 εἶναι ἀμέσου ἑτοιμότητος.

Παραλλήλως συμπληροῦται τμηματικῶς ὁ ἐξοπλισμὸς τῆς νεοσυστοθείσης τεθωρακισμένης μεραρχίας, συντόμως δὲ καὶ αὕτη θὰ καταστῆ ἀμέσου δράσεως (*).

Τὸ Ἀτλαντικὸν Ἀρχηγεῖον προέβη εἰς ριζικὴν ἀναθεώρησιν τοῦ προγράμματός του διὰ τὴν χορήγησιν ἀτομικῶν «εἰδικῶν» ὅπλων πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ ἀρχικὸν πρόγραμμα τοῦ ΝΑΤΟ προέβλεπε χορήγησιν μέχρι τοῦ 1962 δύο μόνον «στοιχείων» ἀτομικοῦ πυροβολικοῦ τύπου «Χόνεστ Τζών». Ἤδη ἀπεφασίσθη ὅπως μέχρι τοῦ 1963 χορηγηθοῦν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἑπτὰ «στοιχεῖα» ἀτομικῶν τακτικῶν ὅπλων. Ἤτοι ἑνὸς τύπου «Νίκη», ἑνὸς «Κόρποραλ», ἑνὸς τύπου «Μανταστόρ», δύο τύπου «Χόνεστ Τζὼν» καὶ δύο τύπου «Λίτλ Τζών».

(*) Ὑπερνικουμένων ὡρισμένων τεχνικῶν δυσχερειῶν αἵτινες προκύπτουν διὰ τὴν μετακίνησιν κυρίως τῶν βαρέων ἁρμάτων Μ 47. Τούτων καθίσταται προβληματική, ἡ διέλευσις ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν περιωρισμένης ἀντοχῆς γεφυρῶν, ἡ μεταφορά των διὰ σιδηροδρομικῶν ὀχημάτων ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου πλάτους των (3,50 μ.)· ἡ διέλευσις τῶν ὀχημάτων αὐτῶν μὲ τὰ ἅρματα διὰ μέσου τῶν στενῶν σιδηροδρομικῶν σηράγγων κ.λ.π.

Ἡ νέα διάρθρωσις τῶν ἀμερικανικῶν μεραρχιῶν κατὰ τὸ πενταδικὸν σύστημα, ἕνεκα τοῦ ἐξοπλισμοῦ αὐτῶν δι' ἀτομικοῦ ὑλικοῦ, παρακολουθεῖται ὑπὸ τῆς ἡγεσίας τοῦ Ε. Σ. – τηρουμένης ἐνημέρου ὑπὸ τοῦ ἀμερικανικοῦ Πενταγώνου – καὶ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι τὸ ΓΕΣ θὰ καταλήξῃ εἰς ὁριστικὰ συμπεράσματα διὰ τὴν διάρθρωσιν τῶν ἑλληνικῶν μεραρχιῶν βασιζόμενον εἰς τὰ ἀμερικανικὰ συμπεράσματα τὰ ὁποῖα ὅμως αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ δὲν θὰ ἔχουν ἐφαρμογὴν – κατὰ πιστὴν ἀντιγραφὴν – εἰς τὸν ἡμέτερον στρατόν. Θὰ μελετηθῇ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν ἰδιαίτερον σύστημα «ἑλληνικὸν» ἐξαρτώμενον ἀπὸ ποικίλους παράγοντας, οἱ σπουδαιότεροι τῶν ὁποίων θὰ εἶναι:

Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους μας, τὸ ὁδικὸν δίκτυον, αἱ συγκοινωνίαι γενικώτερον, ὁ τρόπος διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου, ἀλλὰ πρωτίστως καὶ κυρίως ὁ σκοπὸς τὸν ὁποῖον προώρισται νὰ ἐξυπηρετήσῃ ὁ στρατός. Ἐν προκειμένῳ, ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς σκοπὸν ἔχει ν' ἀμυνθῇ ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

β) Τὸ Ναυτικόν. Τὸ ΒΝ ἀποτελεῖται σήμερον ἀπὸ τὰς ἐξῆς μονάδας:

– Ἓν καταδρομικόν, τρία ἀντιτορπιλλικά, 12 συνοδευτικὰ σκάφη, ἑπτὰ κανονιοφόρους, τέσσαρα ὑποβρύχια, εἴκοσι ἓξ ναρκαλιευτικά, δύο ναρκοθέτιδας, ἐννέα ἀποβατικὰ σκάφη καὶ διάφορα ἄλλα βοηθητικά. Αἱ μονάδες αὗται τοῦ ΒΝ εἶναι βεβαίως ἀσήμαντοι ἐντελῶς, συγκριτικῶς μὲ τὴν δύναμιν τοῦ 6ου ἀμερικανικοῦ στόλου. Ἐκεῖνο ὅπερ διὰ τὸν ΝΑΤΟ ἔχει ἀξίαν εἶναι τὸ προσωπικὸν καὶ ἡ μαχητικὴ ἱκανότης τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ· αὕτη δὲ κατὰ τὰς πεποιθήσεις τῶν ἁρμοδίων συμμαχικῶν κύκλων εἶναι ἀρίστη. Ἡ Ἑλλὰς ἐπανειλημμένως ἀπειληθεῖσα διετήρησε τὴν ἐλευθερίαν της διὰ τοῦ ἐλέγχου τῶν θαλασσῶν. Καὶ αὐτὸς ὁ πανίσχυρος Ξέρξης ἐξηναγκάσθη πρὸς ὑποχώρησιν τὸ 480 π. Χ. μετὰ τὴν κατατρόπωσιν τοῦ στόλου του ἐν Σαλαμῖνι. Ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις κατέληξεν εἰς αἴσιον τέρμα χάρις εἰς τὴν γενναιότητα καὶ ὑπεροχὴν τῶν Ἑλληνικῶν πληρωμάτων ἔναντι τῶν Τουρκικῶν. Ἐὰν οἱ Βαλκανικοὶ σύμμαχοι ἐνίκησαν τὸ 1912 τὴν Τουρκίαν, τοῦτο ὠφείλετο κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στόλον.

Ἐκεῖνο ὅπερ διακρίνει τὸ Β.Ν. τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ δημιουργημένη παράδοσις, τῆς ὁποίας στεροῦνται ἄλλαι χῶραι καὶ χάρις εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ἔμψυχον ὑλικὸν τοῦ πολεμικοῦ μας ναυτικοῦ θεωρεῖται ὡς ἓν ἐκ τῶν καλυτέρων τοῦ κόσμου.

Τὸ Ἑλληνικὸν ναυτικὸν ἔχει νὰ διαδραματίσῃ σπουδαιότατο

ρόλον εἰς τὴν ἄμυναν τῆς Μεσογείου διότι ἡ Ἑλλὰς κατέχει ἐξαιρετικῶς στρατηγικὴν θέσιν ἀποτελοῦσα ὡς νησιωτικὸν σύμπλεγμα τὸ «Γιβραλτὰρ» τῆς Ἀν. Μεσογείου μὲ ρόλον, διεθνοῦς, ἀνεκτιμήτου ἀξίας.

Ἤδη κατ' ἀπόφασιν ληφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κογκρέσου ἀπεφασίσθη ἡ παραχώρησις ὑπὸ τῶν ΗΠΑ εἰς τὴν Ἑλλάδα τεσσάρων νέων ἀντιτορπιλλικῶν (*), δύο ὑποβρυχίων καὶ ἄλλων μικροτέρων σκαφῶν. Ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν προβλέπεται, ὡσαύτως, ἡ ἐνίσχυσις τοῦ Β. Ν. τῆς Ἑλλάδος διὰ δύο ἀποβατικῶν σκαφῶν ἀμφιβίων ἐπιχειρήσεων μήκους 158 ποδῶν καὶ χωρητικότητος 227 τόννων. Κατὰ τὸ προσεχὲς δὲ ἔτος θὰ χορηγηθοῦν—κατὰ τὰς δηλώσεις τῶν Ἀμερικανῶν—εἰς τὸ Β.Ν. καὶ ἕτερα τέσσαρα ἀποβατικὰ σκάφη ὡς καὶ ἓν ποντίσεως ἀνθυποβρυχιακῶν δικτύων χωρητικότητος 600 τόννων. Βασικὴ ἀρχὴ διὰ τὴν ἑτοιμότητα πρὸς μάχην ἑνὸς ναυτικοῦ εἶναι ἡ καλὴ ἐκπαίδευσις ἀφ' ἑνὸς τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ καλὴ συντήρησις τῶν πλοίων. Καὶ εἰς ἀμφότερα τὸ Ἑλληνικὸν Β. Ν. ἀνταποκρίνεται πλήρως, ἀναγνωριζομένων τῶν ἑλληνικῶν ναυτικῶν δυνάμεων ὡς τῶν πλέον ἀξιομάχων εἰς τὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου (*).

γ) Ἡ Ἀ ε ρ ο π ο ρ ί α. Ἡ ΕΒΑ ἀποτελεῖται σήμερον ἀπὸ δώδεκα «πτέρυγας». Αἱ μονάδες αὗται εἶναι ἐφωδιασμέναι κυρίως μὲ ἀμερικανικὰ ἀεριωθούμενα καταδιωκτικὰ τύπου «F 86 Σέϊμπρτζετ» καὶ ἀεριωθούμενα καταδιωκτικὰ τύπου «F 84 Θῶντερ τζετ». Διὰ τοῦ δευτέρου ὑλικοῦ εἶναι ἀπὸ τοῦ 1952 ἐφωδιασμένη ἡ ΕΒΑ. Ἤδη ὅμως ἀντικαθίστανται ταῦτα, βάσει τοῦ προγράμματος ἀμοιβαίας βοηθείας, δι' ἀεριωθουμένων σκαφῶν διώξεως—βομβαρδισμοῦ τύπου «F 84 Θῶντερ στρέϊκ» τελειοτέρων τῶν «F 84 Θῶντερ Τζὲτ» καὶ μεγαλειτέρας ἀποδόσεως. Τὸ πρῶτον σμῆνος τῶν «Θῶντερ στρέϊκ» παρεδόθη πρό τινος εἰς τὴν ΕΒΑ καὶ ἀναμένεται ὑλικὸν τεσσάρων τοιούτων μοιρῶν. Τὰ σκάφη ταῦτα δύνανται ν' ἀναπτύξουν ταχύτητα 1050 χλμ/ ὥραν, ἔχουν δὲ ἱκανότητα νὰ διανύουν μὲ πλῆρες φορτίον καυσίμων 2000 μιλ. μὲ τὸ πλεονέκτημα ὅτι δύνανται καὶ ν' ἀνεφοδιασθοῦν ἐν πτήσει.

(*) Τ' ἀντιτορπιλλικὰ ταῦτα θὰ εἶναι τύπου «Νίκης» καὶ θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ μελλοντικὴ ἐγκατάστασις ἐπ' αὐτῶν κατευθυνομένων βλημάτων. Ὁ τύπος οὗτος ἐπελέγη ὡς πλέον κατάλληλος διὰ τὸν Ἑλληνικὸν θαλάσσιον χῶρον.

(*) Δηλώσεις πρόσφατοι τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ ΓΕΝ τῶν ΗΠΑ ναυάρχου Ἄρλεϋ Μπέρκ.

Εἶναι ἐξωπλισμένα μὲ δέσμας βομβῶν, πυροβόλων κι' ἐκτοξευτὰς πυραύλων, δύνανται δὲ νὰ φέρουν καὶ ἀντιαεροπορικοὺς πυραύλους οἵτινες ἀποτελοῦν τὸ νεώτερον καὶ πλέον ἀποτελεσματικὸν ὅπλον ἐναντίον ἐχθρικῶν ἀεροσκαφῶν ἐν πτήσει. Εἶναι ὡσαύτως ἐφωδιασμένα μὲ ἀσύρματον ὑπερυψηλῆς συχνότητος.

Τὸ νέον ὑλικὸν τῆς ΕΒΑ θεωρεῖται καὶ εἶναι ἡ σημαντικωτέρα ἐνίσχυσις αὐτῆς τῶν τελευταίων ἐτῶν, γεγονὸς ὅπερ τῆς ἐπιτρέπει νὰ διατηρηθῇ εἰς τὸ ἀνώτατον δυνατὸν ἐπίπεδον ἰσχύος καὶ μαχητικῆς ἱκανότητος.

Ἡ ΕΒΑ διαθέτει σήμερον τὴν μεγίστην ἀναλογίαν ἀεροπλάνων «ἐντεταγμένων εἰς τὴν μάχιμον ὑπηρεσίαν καὶ ἑτοίμων πρὸς πολεμικὴν δρᾶσιν» μεταξὺ ὅλων τῶν ἄλλων Κρατῶν τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Βορειοατλαντικοῦ Συμφώνου.

Τὰ ἐντεταγμένα εἰς τὴν μάχιμον ὑπηρεσίαν ἀεροσκάφη ηὐξύθησαν κατὰ 50% ἀπὸ τοῦ 1950 ὅτε εἶχεν ἐπιτυχῶς τερματισθῆ ὁ κατὰ τῶν Κ.Σ. ἀγών. Ἡ ὑπὸ τοῦ ΝΑΤΟ συγκροτηθεῖσα 28η Τακτικὴ Ἀεροπορικὴ Δύναμις, ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ εἰς μέλλοντα πόλεμον ὡς ἀποστολὴν τὴν προστασίαν τοῦ ἐναερίου τομέως τῆς Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ Α πλευροῦ τῆς ἐν Εὐρώπῃ παρατάξεως τοῦ ΝΑΤΟ, εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου Ἑλληνική.

Τὸ προσωπικὸν τῆς ΕΒΑ σήμερον, ἀνερχόμενον εἰς 18000 ἀνδρῶν, εἶναι διπλάσιον περίπου ἐκείνου τοῦ 1950. Πρὸς πληρεστέραν ἐξασφάλισιν τοῦ ἐναερίου χώρου καὶ τῶν ἀκτῶν, καθημερινῶς ἀεροσκάφη τῆς ΕΒΑ διενεργοῦν περιπολίας.

Παραλλήλως ἀντιμετωπίζεται ἡ βελτίωσις τῶν πολεμικῶν ἀεροδρομίων ὥστε ν' αὐξηθῇ ὁ συντελεστὴς ἀσφαλείας καὶ νὰ συγχρονισθοῦν οἱ διάδρομοι προσγειώσεως καὶ ἀπογειώσεως διὰ νὰ δέχωνται καὶ βαρέα βομβαρδιστικά, φέροντα οἱοδήποτε πολεμικὸν φορτίον.

Ἡ τεχνικὴ προσπάθεια ἥτις κατεβλήθη ἐν τῇ ΕΒΑ ἀπέβλεψεν εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν ἀτυχημάτων, ἐν εἰρήνῃ. Ἐπετεύχθη σήμερον εἰς τὸν τομέα τοῦτον σημαντικὴ βελτίωσις, περιορισθέντων τῶν ἀτυχημάτων ἀπὸ 64 ἀνὰ 100.000 ὥρας πτήσεως, ἅτινα ἦσαν τὸ 1950, εἰς 27 σήμερον, μὲ τάσεις περαιτέρω μειώσεως. Ἡ σημειωθεῖσα βελτίωσις εἶναι ἀξιόλογος διότι ἐπῆλθε παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ε.Β.Α. ἀνεφωδιάζετο, κατὰ τὸ χρονικὸν ἐκεῖνο διάστημα, μὲ νέον ὑλικὸν καὶ τὸ προσωπικόν της ἐξεγυμνάζετο εἰς τὸν χειρισμὸν ἀεριωθουμένων ἀεροσκαφῶν.

Γίνονται ὑπὸ τῆς ἡγεσίας ἐντατικαὶ ἐργασίαι διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἑνὸς ὅσον τὸ δυνατὸν πληρεστέρου ἀμυντικοῦ δικτύου διὰ ραντὰρ καὶ ἄλλων ἠλεκτρονικῶν συσκευῶν.

Αἱ ἔνοπλοι τῆς Ἑλλάδος δυνάμεις αἵτινες ἀείποτε ἐτίμησαν τὰ ὅπλα τῆς Πατρίδος τὰ ἱερά εἶναι ἕτοιμοι, πάντοτε, ὅταν ἡ Πατρὶς τὸ ζητήσει καὶ αἱ διεθνῶς ἀνειλημμέναι ὑποχρεώσεις τῆς μικρᾶς μὲν τὸ δέμας ἀλλὰ κολοσσοῦ εἰς ἐντιμότητα χώρας μας τὸ ἐπιβάλλουν, νὰ καταφέρουν, μετὰ τῶν Δυνάμεων καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθέρων κρατῶν, τὸ καίριον πλῆγμα κατὰ τοῦ ἐκ Β κοινοῦ ἐχθροῦ ὅστις ὑπῆρξε καὶ παραμένει πάντοτε ὁ μέγιστος τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VI

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είς τόν Ἑλληνικόν χῶρον ἀνεπτύχθη ὁ Ἑλληνικός πολιτισμός. Ὑπό τήν ἡγεσίαν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὁ πολιτισμός ἐκεῖνος ἔφθασε μέχρι τῶν ὀχθῶν τοῦ π. Γάγγου ὄχι ὅμως ὡς κατακτητής ἤ ἀποικιοκράτης ἀλλά διά νά μεταδώση εἰς τάς καθυστερημένας χώρας τῆς Ἀσίας τάς ἀρχάς καί τά διδάγματα μιᾶς νέας πολιτικοκοινωνικῆς ἠθικῆς.

Ἐπέπρωτο, πρό 22 αἰώνων, νά ὑποκύψη ὁ Ἑλληνισμός ὑπό τό πέλμα τῶν Ρωμαϊκῶν Λεγεώνων. Ἐν τούτοις ἄν καί εἵλως ἀφομοίωσε πνευματικῶς τόν δυνάστην διά νά ἐξελιχθῆ εἰς τόν Ἑλληνοβυζαντινόν πολιτισμόν, καθ' ὅν χρόνον ὁ ἕως χθές κυρίαρχός του, ὡς Κράτος Ρωμαϊκόν, ὑπέκυπτεν εἰς ἄλλους βαρβάρους λαούς.

Μεταγενεστέρως τό Βυζαντινόν Κράτος, ἀφοῦ διῆλθε στάδια ἀκμῆς καί παρακμῆς καί μετά βίον μιᾶς χιλιετηρίδος κατελύετο ἀπό τάς Τουρκικάς ὀρδάς.

Ὁ Ἑλληνοβυζαντιτός πολιτισμός παρά τό καθεστώς δουλείας τό ὁποῖον εἶχον καθιερώσει οἱ ἀλλόθρησκοι κι' ἀπολίτιστοι Τοῦρκοι παρέμεινε θρησκευτικῶς καί πνευματικῶς ἀνέπαφος.

Κατόπιν ἑπταετῶν ἀγώνων, ἀρξαμένων μέ τήν ἐπανάστασιν

τοῦ 1821, ὁ Ἑλληνισμὸς ἀπέκτησε μίαν ἐλευθέραν ἔπαλξιν μὲ τὴν ἵδρυσιν ἑνὸς μικροῦ Κράτους.

Ἀπὸ τῆς ἑπομένης, ἡ προσπάθεια τῶν κυβερνώντων ἐστράφη εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἀπολυτρώσεως τών δούλων ἀδελφῶν.

Διὰ νὰ ἐξελιχθῇ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὰ σημερινά της ὅρια διῆλθε πολλὰ περιπετειώδη στάδια κατὰ τὰ ὁποῖα, ἐνίοτε, ἀντεμετώπισεν ὄχι ἁπλῶς τὴν ἄρνησιν ἀλλὰ καὶ τὴν μῆνιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

Τὸ 1878, διὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου, παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Θεσσαλία καὶ ὁ Νομὸς Ἄρτης.

Οἱ ἀγῶνες ὅμως τῆς Κρήτης παρὰ τὸ ὁλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου (1866) ἔμειναν ἀνικανοποίητοι.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ 1897

Τὸ 1896 ἠκολούθησε νέα ἐξέγερσις τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ. Ἡ ἐλευθέρα Ἑλλὰς ἐνίσχυσε τοὺς Κρῆτας δι' ἐκστρατευτικοῦ σώματος ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Τιμολέοντα Βάσσον. Αἱ ἓξ (6) Δυνάμεις, Ἀγγλία, Γαλλία, Ρωσία, Αὐστροουγγαρία, Ἰταλία καὶ Γερμανία, πρωτοστατούσης τῆς Ἀγγλίας, κηρύσσουν τὴν Κρήτην ἐν ἀποκλεισμῷ καὶ βομβαρδίζουν διὰ τοῦ ἡνωμένου στόλου των τὰς εἰς Προφήτην Ἠλίαν (Β τῆς Χαλέπας) θέσεις τῶν Κρητῶν ἐπαναστατῶν, ἐνῷ ἡ Τουρκία ἐνθαρρυνθεῖσα κηρύττει τὸν πόλεμον (1897) κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Αἱ περιπέτειαι ἐκ τοῦ πολέμου εἶναι δειναί. Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς εἶναι σχεδὸν ἄοπλος, ὡπλισμένος μὲ ὅπλα «γκρᾶ» καὶ μὲ πυροβολικὸν ἀπηρχαιωμένον. Ἐστερεῖτο ἀρβυλῶν, ἱματισμοῦ καὶ πυρομαχικῶν. Ἀντιθέτως οἱ Τοῦρκοι ἦσαν ἐφωδιασμένοι μὲ ἐπαναληπτικὰ ὅπλα Μάουζερ, μὲ νέα ταχυβόλα πυροβόλα, εἶχον τέλειον ἱματισμόν, ἐνῶ ἡ ἐπιμελητεία των ἐλειτούργει καλῶς.

Παρ' ὅλον ὅτι ἡ «Ἐθνικὴ Ἑταιρία» ἐνίσχυε ψυχικῶς τὸν στρατόν μας δὲν ἤρκεσε τοῦτο διὰ νὰ μὴ ὑποστῇ ἧτταν. Ὁ Τοῦρκος ἀρχιστράτηγος Ἐτὲμ Πασᾶς προελαύνων ἀκάθεκτος ἐδήλου ἰταμῶς ὅτι «ἐντὸς ἡμερῶν θὰ ἔπινε τὸν καφέ του εἰς τὰς Ἀθήνας». Οἱ πρόσφυγες ἐκ Κρήτης καὶ Θεσσαλίας εἶχαν κατακλύσει τὰς Ἀθήνας δημιουργοῦντες εἰς τὸ Κράτος καὶ ἓν ἐπὶ πλέον πρόβλημα, τὸ τῆς περιθάλψεώς των.

Τὴν κρίσιμον στιγμὴν ἐπενέβη ὁ Τσάρος Νικόλαος Β' καὶ δι' ἐντόνου διαβήματός του ἠνάγκασε τὴν Τουρκίαν ν' ἀνακόψῃ τὴν προέ-

λασίν της καὶ νὰ ὑπογράψη ἀνακωχὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐνῷ ἡ διπλωματικὴ ἐνίσχυσις τῆς Ρωσίας συνέβαλεν εἰς τὸν εὐμενῆ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καθορισμὸν τῶν ὅρων τῆς Εἰρήνης. Ἡ Ἑλλὰς κατέβαλεν εἰς τὴν Τουρκίαν τὸ ποσὸν τῶν 100 ἑκ. χρυσῶν δραχμῶν καὶ παρεχώρησεν εἰς αὐτὴν στενὴν ἐδαφικὴν λωρίδα παρὰ τὴν Θεσσαλικὴν μεθόριον, ἐφ' ἧς θέσεις στρατηγικῆς σημασίας. Οἱ ἀγῶνες ὅμως τῶν Κρητῶν εἶχον μίαν σχετικὴν δικαίωσιν. Χάρις εἰς τὴν προσωπικὴν ἐπέμβασιν τοῦ Τσάρου Νικολάου Β' ἡ Κρήτη ἀνεκηρύσσετο Ἡ γ ε μ ο ν ί α Ἀ ν ε ξ ά ρ τ η τ ο ς ὑπὸ τὸν δευτερότοκον υἱὸν τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου Α', τὸν πρίγκιπα Γεώργιον, καὶ ὑπὸ τὴν σκιώδη κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου.

Ὁ ἐκ τῆς ἥττης τοῦ 1897 πολιτικὸς ἀντίκτυπος ἦτο σοβαρός. Ἡ κοινὴ Γνώμη ἐπόθει τὴν ἀνταπόδοσιν. Αἱ μετὰ τὸ 1898 Κυβερνήσεις τῆς Χώρας ἔταξαν ὡς κύριον σκοπὸν τὸν ἐξοπλισμὸν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ δρᾶσις τῶν κομιτατζήδων Βουλγάρων εἰς Μακεδονίαν, τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὑποχρεοῖ τὴν Ἑλλάδα χάριν τοῦ ἐκεῖ Ἑλληνισμοῦ ν' ἀντιδράση, ἀποστέλλουσα ἐκεῖ δραστηρίους ἀξιωματικοὺς οἵτινες συγκροτοῦν πυρῆνας ἀνταρτικούς. Τὸ 1904 ὁ Μακεδονικὸς ἀγὼν εὑρίσκεται εἰς τὸ ζενίθ του. Ἐκ παραλλήλου ἡ τότε Κυβέρνησις Θεοτόκη συγκροτεῖ «Γενικὴν Διοίκησιν τοῦ Στρατοῦ» θέσασα ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Διάδοχον Κωνσταντῖνον καὶ ἤρχισεν ἐξοπλίζουσα τὸν στρατὸν μὲ ὅπλα ἐπαναληπτικοῦ τύπου «Μάνλιχερ - Σενάουερ», πυροβόλα νέου τύπου καὶ ὀρειβατικὰ λυόμενα «Schneider Δαγκλῆ».

Οἱ Τοῦρκοι ἀξιωματικοί, ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα τῶν Νοτιοαμερικανικῶν Κρατῶν, συνέπτυξαν ἐν συνδυασμῷ μὲ τοὺς νεωτερίζοντας Τούρκους τὸ Ν ε ο τ ο υ ρ κ ι κ ὸ ν Κ ο μ ι τ ᾶ τ ο ν. Τὸ 1908 ἐξέσπασεν ἡ ἐπανάστασις τῶν Νεοτούρκων ἥτις καθήρεσε τὸν γηραιὸν σουλτᾶνον Ἀβδοὺλ Χαμίτ. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη ἐξῆψε τὰ σωβινιστικὰ σχέδια τῆς ἡγετικῆς τριανδρίας τῶν Νεοτούρκων Ταλάτ, Ἐμβὲρ καὶ Δζεμὰλ οἵτινες ἀποβλέπουν ν' ἀνακτήσουν τ' ἀπωλεσθέντα, μηδὲ τῆς Κρήτης ἐξαιρουμένης.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΓΟΥΔΙ

Οἱ Νεότουρκοι — τοὺς ὁποίους πιστῶς μιμοῦνται καὶ οἱ σημερινοὶ αὐθένται τῆς Τουρκίας — ἐφαρμόζουν νέον σύστημα εἰς τὴν διεθνῆ πολιτικήν. Διὰ τοῦ Προέδρου τῶν ἀχθοφόρων Θεσσαλονίκης διαβη-

του Κερὶμ 'Αγᾶ κηρύττουν μποϋκοτὰζ κατὰ τῶν 'Ελλήνων τῆς πόλεως. 'Η κοινὴ 'Ελληνικὴ Γνώμη δυσανασχετεῖ, ἐξάπτεται καὶ ζητεῖ νὰ δράση. Πλὴν ὅμως ἡ Κυβέρνησις, διδαχθεῖσα ἐκ τῆς περιπετείας τοῦ 1897, κι' ἐ σ τ ε ρ η μ έ ν η σ υ μ μ α χ ι ῶ ν, τηρεῖ «ἄψογον στάσιν», ἔναντι τῶν Τουρκικῶν προκλήσεων.

'Η «ἄψογος στάσις» εἶχε τὸν ἀντίκτυπόν της ἔναντι τοῦ 'Ελληνικοῦ λαοῦ καὶ στρατοῦ. Τριακόσιοι περίπου ἀξιωματικοὶ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης συνέπηξαν τὸν «Στρατιωτικὸν Σύνδεσμον» μὲ σκοπὸν τὴν ἀνασύνταξιν τῶν ἐνόπλων τῆς χώρας δυνάμεων καὶ κατὰ τρόπον ἐξυπηρετοῦντα τὰ ἐθνικά μας συμφέροντα. 'Ο Σ. Σ. διωκεῖτο ὑπὸ 'Επιτροπῆς ἐκ 4 λοχαγῶν καὶ 2 ὑποπλοιάρχων. Τὴν παραμονὴν τῆς 15ης Αὐγούστου 1909 ἀνετέθη εἰς τὸν συνταγματάρχην Ζορμπᾶν ἡ ἀρχηγία τοῦ Συνδέσμου. Τὴν αὐτὴν δὲ νύκτα τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου συνεκεντρώθησαν εἰς τὸ Γουδὶ καὶ τὴν πρωΐαν τῆς 15ης Αὐγούστου ἀπέστελον τηλεγράφημα, πρὸς τὴν ὑπὸ τὸν Δημ. Ράλλην Κυβέρνησιν, ζητοῦντες ὅπως οὗτος ἀναλάβει τὸ ἔργον τῆς ἐξυγιάνσεως τῆς Κρατικῆς μηχανῆς καὶ τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς 'Ελλάδος.

'Αρνηθέντος τοῦ Δ. Ράλλη, διὰ λόγους πολιτικῆς εὐθιξίας, νὰ παραμείνη εἰς τὴν ἐξουσίαν, ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Α' ὥρισε πρωθυπουργὸν τὸν Κυριακούλην Μαυρομιχάλην. 'Ο 'Αθηναϊκὸς λαὸς διὰ πανδήμου συλλαλητηρίου λαβόντος χώραν τὴν 14ην Σεπτεμβρίου εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως (ὅπου σήμερον τὸ πάρκον) ἐπεκύρωσε τὸ κίνημα τῆς 15ης Αὐγούστου κι' ἐνίσχυσεν ἠθικῶς τὴν Κυβέρνησιν Μαυρομιχάλη πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ἀνατεθέντος εἰς αὐτὴν ἔργου.

'Η Κυβέρνησις Μαυρομιχάλη κατώρθωσε νὰ ἐξοικονομήση χρήματα καί, μὲ τὴν γενναίαν συνεισφορὰν τοῦ 'Εθνικοῦ εὐεργέτου Γ. 'Αβέρωφ, ἠγόρασεν ἀπὸ τὰ ἐν Λιβόρνῳ 'Ιταλικὰ ναυπηγεῖα 'Ορλάντο τὸ καταδρομικὸν «Γ. 'Αβέρωφ» καὶ ἄλλα πλοῖα καὶ ὑλικὸν πολέμου διὰ τὸν στρατὸν ξηρᾶς.

'Ο Σ. Σ. κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1910 ἐθεώρησε λήξασαν τὴν ἀποστολήν του, ἀνεζήτησε δὲ νέον πολιτικὸν ἄνδρα εἰς ὃν θ' ἀνέθετε τὸ ἔργον συνεχίσεως τοῦ προοδευτικοῦ ἔργου. 'Ως τοιοῦτος προεκρίθη κι' ἐκλήθη ἐκ Χανίων ὁ 'Ελ. Βενιζέλος τοῦ ὁποίου ἡ μαχητικότης, ἡ εὐφυΐα καὶ αἱ διπλωματικαὶ ἱκανότητες, γνωσταὶ ἐκ τῶν ἀγώνων του εἰς Κρήτην, ἀντεπεκρίνοντο εἰς τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀναζητουμένου 'Ηγέτου.

'Ο 'Ελ. Βενιζέλος ἀνέλαβε τὴν ἀνατεθεῖσαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Σ. Σ. πρωθυπουργίαν. 'Αμέσως κατόπιν ὁ Σ. Σ. διελύθη τῶν ἀξιωματικῶν ἐπανελθόντων εἰς τοὺς στρατῶνας καὶ τὰ πλοῖα των.

'Ο νέος πρωθυπουργὸς ἐνήργησεν ἐκλογὰς 'Αναθεωρητικῆς

Βουλῆς εἰς ἣν μετέσχον καὶ οἱ πληρεξούσιοι τῆς Κρήτης, κηρυχθείσης οὕτω τῆς ἑνώσεως τῆς Μεγαλονήσου Κρήτης μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος (1911). Ὁ Ἐλ. Βενιζέλος ἐπετέλεσε πολλὰ εἰς τὸν πολιτικὸν τομέα, ἔχων πλήρη τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος, τῶν ἐνόπλων τῆς χώρας δυνάμεων καὶ τοῦ λαοῦ.

ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912 - 13

Μεταξὺ Σερβίας καὶ Βουλγαρίας, τῇ ὑποκινήσει τῆς Ρωσίας, εἶχεν ὑπογραφεῖ συμμαχία δι' ἀπὸ κοινοῦ δρᾶσιν κατὰ τῆς Τουρκίας, διαμελισμὸν αὐτῆς καὶ διαμοιρασμὸν τοῦ Βαλκανικοῦ Τουρκικοῦ χώρου. Ἡ ἀναδιοργάνωσις ὅμως τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1909 καὶ ἡ ἀξιολόγησις τοῦ πολεμικοῦ της δυναμικοῦ, ἐπέβαλεν εἰς τὰς συμμάχους χώρας νὰ συμπεριλάβουν εἰς τὴν κοινὴν συμμαχίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ συμβολή, ὄντως, τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον ἦτο μεγίστη. Ὁ στρατός της εἰς ἡρωϊκὴν ἐξόρμησιν ἐνίκησε τοὺς Τούρκους ὠχυρωμένους εἰς Ἐλασσῶνα καὶ Σαραντάπορον καὶ μετὰ τὴν μάχην τῶν Γιαννιτσῶν εἰσῆλθεν εἰς Θεσσαλονίκην. Τὴν ἰδίαν περίοδον ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐξασφαλίσας διὰ νικηφόρων ναυμαχιῶν του τὴν ὑπεροχὴν ἔναντι τοῦ Τουρκικοῦ, δὲν ἐπέτρεψε τὴν μεταφορὰν διὰ τοῦ Αἰγαίου τουρκικῶν ἐνισχύσεων στρατοῦ ἐκ Μικρασίας εἰς τὸ μέτωπον τῆς Μακεδονίας, συντελέσας οὕτω, ὡς κύριος παράγων, εἰς τὴν νίκην τῶν συμμάχων.

Ἡ δολιότης καὶ ἡ βουλιμία τῆς Βουλγαρίας ὡδήγησεν εἰς τὸν β' Βαλκανικὸν πόλεμον (Ἰουνίου – Ἰουλίου 1913) καθ' ὃν ἡττήθη αὕτη ὑπὸ τῶν Ἑλληνο-σερβικῶν δυνάμεων καὶ ἐν συνεχείᾳ καὶ ὑπὸ τῶν Ρουμανικῶν, ἐνῶ ἡ Τουρκία ἀνεκατελάμβανε τὴν εἰς χεῖρας τῶν Βουλγάρων περιελθοῦσαν Ἑλληνικωτάτην Ἀδριανούπολιν.

Ἐπηκολούθησεν ἡ συνθήκη Βουκουρεστίου ἡ ρυθμίζουσα τὰ νέα σύνορα Ἑλλάδος καὶ ὁμόρων αὐτῇ κρατῶν. Ἡ Καβάλα κατεκυρώθη εἰς τὴν Ἑλλάδα τῇ προσωπικῇ ἐπεμβάσει τοῦ Κάϊζερ Γουλιέλμου β'.

Ἡ ἧττα τῆς Τουρκίας, καὶ δὴ ἡ ἀπώλεια τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, διήγειρεν εἰς τοὺς νεοτούρκους τὸ πατριωτικὸν συναίσθημα ὅπερ ὑπεκίνει εἰς αὐτοὺς τὴν ἐπιθυμίαν ν' ἀναλάβουν δρᾶσιν διὰ νὰ λάβουν ἐκ τῆς Ἑλλάδος «ἀνταπόδοσιν». Ἀναγνωρίζοντες δὲ οἱ ἰθύνοντες ὅτι ἡ ἀπώλεια τῆς κατὰ θάλασσαν κυριαρχίας, ἦτο ἡ κυρία

αἰτία τῆς ἀπωλείας τοῦ ἀγῶνος ἐπέτυχε τὴν ἄνοιξιν 1914 ν' ἀγοράση ἐξ 'Αγγλικῶν ναυπηγείων δύο μεγάλα θωρηκτὰ ναυπηγούμενα διὰ λογαριασμὸν Ν. 'Αμερικανικῆς χώρας.

Πυρετὸς ναυτικῶν καὶ στρατιωτικῶν παρασκευῶν κατέλαβεν ὁλόκληρον τὴν Τουρκίαν. 'Εκατομμύρια συνελλέγοντο ἀπὸ τὸν λαὸν καὶ ἀπὸ τὸν ἐξασκούμενον κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐκβιασμόν. 'Ο τουρκικὸς λαὸς ἐπανηγύρισεν ἐν ἐξάλλῳ ἐνθουσιασμῷ τὴν ἀγγελίαν τῆς ἀγορᾶς ἐξ 'Αγγλίας τοῦ κατασκευαζομένου ἐκεῖ διὰ λογαριασμὸν τῆς Βραζιλίας δρέντνωτ τὸ ὁποῖον μετωνομάσθη «Σ ο υ λ τ ὰ ν 'Ο σ μ ά ν» καὶ τὴν παραγγελίαν ἑνὸς ἑτέρου δρέντνωτ, ἐπίσης εἰς 'Αγγλικὰ ναυπηγεῖα, τοῦ «Φ α τ ὶ χ» (κατακτητὴς) ὡς καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ἄλλο δρέντνωτ «Ρ ε σ σ α δ ι ὲ» ἦτο σχεδὸν ἕτοιμον ἐν 'Αγγλίᾳ.

Οἱ ἐν Τουρκίᾳ ἰθύνοντες ἐγνώριζαν ὅτι ἡ Βαλκανικὴ των ἧττα ὠφείλετο κυρίως εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχαν χάσει τὴν κατὰ θάλασσαν ὑπεροχήν. Μὲ τὴν ἀγορὰν τῶν πλοίων αὐτῶν ἐπίστευον ὅτι θὰ κατεναυμάχουν τὸν 'Αβέρωφ καὶ τὸν 'Ελληνικὸν στόλον καὶ θ' ἀνεκατελάμβανον, τουλάχιστον, τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Λαὸς καὶ Κυβέρνησις εἶχον ἀποθρασυνθεῖ, οἱ δὲ ἀνθελληνικοὶ διωγμοὶ εἶχον προσλάβει ἀγρίας διαστάσεις. 'Ο Σουλτᾶνος Μεχμὲτ Ε' κηρύττων τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐκτάκτου συνόδου τοῦ Κοινοβουλίου τὴν 1ην Μαΐου 1914 ἐδήλου ὅτι, δὲν ἀπεδέχθη τὴν ἀπόφασιν τῶν Δυνάμεων περὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν δὲ τῆς 6ης 'Απριλίου 1914 ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐδίστασε νὰ δηλώσῃ ὅτι παρεσκευάζετο στρατιωτικῶς καὶ ναυτικῶς πρὸς ἄμυναν τῶν παραλίων καὶ ΝΗΣΩΝ τοῦ Κράτους. 'Αλλ' αἱ νῆσοι κατήχοντο ὑπὸ τῆς 'Ελλάδος βάσει διεθνοῦς τίτλου, οὕτως ὥστε ἡ διακήρυξις αὕτη τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως πολὺ ὀλίγον διέφερε τῆς κηρύξεως πολέμου.

'Η ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔσπευσε ν' ἀγοράσῃ τ' 'Αμερικανικὰ θωρηκτὰ «Idaho« καὶ «Mississipi» τὰ ὁποῖα μετωνομάσθησαν εἰς «Κιλκὶς καὶ «Λῆμνος» (*). 'Αμφότερα ἂν καὶ βραδυκίνητα εἶχον ὅμως

(*) 'Υπῆρξεν ἐπιτυχία τοῦ 'Ελ. Βενιζέλου ἡ ἀγορὰ τῶν πλοίων ἐκείνων. Τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν δραστηρίων ἐνεργειῶν τὰς ὁποίας κατέβαλον Τοῦρκοι καὶ Γερμανοὶ πρὸς παρεμπόδισιν αὐτῆς. Τὸν 'Ιούνιον 1914 προσέφυγεν εἰς τὸν ἐν Κων)πόλει πρεσβευτὴν τῶν ΗΠΑ Morgenthau ὁ ὑπουργὸς Ναυτικῶν Δζεμὰλ πασᾶς καθικετεύων αὐτὸν νὰ μεσολαβήσῃ διὰ νὰ ματαιωθῇ ἡ μελετωμένη πρᾶξις, προσφερόμενος νὰ καταβάλῃ μεγαλύτερον τίμημα. «'Αλλὰ ὁ Δζεμὰλ (γράφει ὁ ρηθεὶς πρέσβυς καὶ συγγραφεὺς εἰς τὸ βιβλίον του Mémoires de l'am-

ἰσχυρὸν θώρακα καὶ ἰσχυρώτατον πυροβολικὸν ἅτινα, ὑπὸ τοὺς τότε ὑφισταμένους ὅρους, ἐξησφάλιζον τὴν ναυτικὴν ὑπεροπλίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὸν ἐπικείμενον Τουρκοελληνικὸν πόλεμον δὲν ἦτο οὐδόλως ἀπίθανον νὰ ἐπέμβῃ ἡ Βουλγαρία.

Ἡ Ἑλλὰς ἐβολιδοσκόπησε τὴν σύμμαχόν της Σερβίαν περὶ τῆς στάσεως ἣν θὰ ἠκολούθει αὕτη εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐδέχετο Βουλγαρικὴν ἐπίθεσιν. Ἡ Σερβικὴ ἀπάντησις δὲν ἦτο διόλου ἐνθαρρυντική, ἡ δὲ συνδρομὴ αὐτῆς θὰ περιωρίζετο, πρὸς ὥραν, εἰς ἔντονον διπλωματικὴν ὑποστήριξιν τῆς Ἑλλάδος.

Α' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ἡ Ἑλλὰς οὐδετέρα, ἐτήρησε πιστῶς τοὺς διεθνεῖς κανόνας οὐδετερότητος ἐπιτρέψασα μάλιστα καὶ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν γερμανικῶν καταδρομικῶν Göeben καὶ Breslau ἀπὸ τὴν Μῆλον, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον ἠδυνήθησαν νὰ πλεύσουν ταῦτα γοργῶς εἰς Δαρδανέλλια ὅπου ἀργότερον ὕψωσαν τὴν Τουρκικὴν σημαίαν.

Οἱ σύμμαχοι ἐπιμένουν νὰ ἐξέλθῃ ἡ Ἑλλὰς εἰς πόλεμον παρὰ τὸ πλευρόν των. Ὁ Ἐλ. Βενιζέλος τηρῶν φιλανταντικὴν πολιτικὴν ζητεῖ ἀπὸ τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον—τὸν ὁποῖον ἐπειδὴ οὐδετερόφιλον κατηγοροῦν οἱ σύμμαχοι ὡς γερμανόφιλον—νὰ συμμετάσχῃ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν μελετωμένην ὑπὸ τῶν συμμάχων καὶ διατυμπανισθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν ἐκστρατείαν τῶν Δορδανελλίων. Συνεπείᾳ ἀρνήσεως τοῦ Βασιλέως νὰ δεχθῇ τὴν γνώμην τοῦ πρωθυπουργοῦ του, οὗτος παραιτεῖται κι' ἄρχεται ὁ ἐπάρατος Διχασμός.

Ἡ ἔξοδος τῆς Βουλγαρίας εἰς πόλεμον καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς κατάληψις τοῦ Ροῦπελ δίδει ἐπιχειρήματα εἰς τὸν Ἐλ. Βενιζέλον ὅστις

---

bassadeur Morgenthau. Payot et cie, Paris σελ. 54—56) δὲν ἦτο ὁ μόνος πολιτικὸς ὁ ὁποῖος ἐζήτησε νὰ προλάβῃ τὴν πώλησιν. Ὁ Γερμανὸς πρέσβυς ἐπέδειξε ζωηρότατον ἐνδιαφέρον... Οἱ συλλογισμοί του ἦσαν ἀκριβῶς οἱ τοῦ Δζεμάλ, τοῦθ' ὅπερ μοὶ ἔδωσε τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι τῆς συνεντεύξεως τοῦ τελευταίου προηγήθη μία διδασκαλία ἐκ μέρους τοῦ Βάνκενχάϊμ. Μὲ εἶδεν οὗτος μέσα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶπε: «δὲν μοὶ φαίνεται ὅτι αἱ ΗΠΑ εἶναι ἐν γνώσει τῆς σπουδαιότητος τοῦ ζητήματος. Ἡ πώλησις τῶν πλοίων τούτων δύναται νὰ προκαλέσῃ Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον». Τῇ 22ᾳ Ἰουνίου ὥρα 2, ὁ Ἕλλην ἐπιτετραμμένος ἐν Οὐάσιγκτων καὶ ὁ πλοίαρχος Τσουκαλᾶς μεταβάντες παρὰ τῷ Προέδρῳ ἐκανόνισαν τὴν πώλησιν. Μόλις ἐξῆλθον οὗτοι ἀπὸ τὸ Προεδρικὸν γραφεῖον, εἰσῆλθεν ὁ Τοῦρκος πρέσβυς. Καθυστέρησε μόνον 15' τῆς ὥρας.....».

ἐπὶ κεφαλῆς ἀριθμοῦ τινος ἀξιωματικῶν μεταβαίνει εἰς Θεσσαλονίκην καὶ ἱδρύει τὴν «Ἄμυναν». Ἐπακολουθεῖ ἡ ἐκθρόνισις τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, ὅστις ἐξορίζεται μετὰ τοῦ Διαδόχου του Γεωργίου εἰς Λουκέρνην Ἑλβετίας, ἐνῶ εἰς τὸν θρόνον ἀναβιβάζεται ὁ Ἀλέξανδρος.

Ἡ Ἑλλὰς τὸ 1917 ἐξέρχεται ἐπισήμως εἰς πόλεμον κατὰ τῶν Κεντρικῶν Αὐτοκρατοριῶν. Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς κατὰ τὰς μάχας τοῦ Μακεδονικοῦ μετώπου ἔγραψε νέας σελίδας δόξης εἰς Δοϊράνην, Σκρᾶ ντὶ Λέγκεν καὶ ἀλλαχοῦ, συνετέλεσε δὲ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ συμμαχικοῦ ἐπιθετικοῦ σχεδίου ὅπερ ἐπέτυχε τὴν διάσπασιν τοῦ Μακεδονικοῦ μετώπου, τὴν ἧτταν τῶν Βουλγάρων καὶ τὴν αἴτησιν ἐκ μέρους των ἀνακωχῆς.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1918-1922

Ἡ συνθηκολόγησις τῆς Γερμανίας (11—11—1918) δὲν ἐσήμανε καὶ τὸ πέρας τοῦ παγκοσμίου πολέμου τοῦ ὁποίου δύο ἑστίαι ἐν Εὐρώπῃ διετηρήθησαν ἐν δράσει. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἑστίας ἡ Ἑλλὰς ἐσημείωσε τὴν παρουσίαν της. Ἡ πρώτη, εἰς Οὐκρανίαν, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἧτταν τῶν συμμάχων μετὰ τῆς στρατιᾶς τῶν Λευκορώσων (Βράγγελ) ἀπὸ τοὺς Μπολσεβίκους καὶ τὸ ἄδοξον τέλος, μετὰ τῶν λοιπῶν συμμαχικῶν, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος (Α' Σ. Σ ὑπὸ τὸν ὑποστράτηγον Νίδερ). Ἡ δευτέρα ἑστία ἧναψεν ἐν Μικρασίᾳ ἀφ' ἧς τὴν 2αν Μαΐου 1919 Ἑλληνικὸν Ἐκστρατευτικὸν Σῶμα ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Ζαφειρίου ἀπεβιβάζετο εἰς Σμύρνην.

Ἡ διαφωνία τῶν Ἄγγλων, Γάλλων, Ἰταλῶν, ὡς πρὸς τὸν λόγον ὃν εἶχεν ἡ παρουσία εἰς Μικρασίαν τῆς Ἑλλάδος, εἰς χώραν ἔνθα αἱ δύο τελευταῖαι, ἰδίᾳ, Δυνάμεις εἶχαν βλέψεις ἐδαφικὰς καὶ συμφέροντα οἰκονομικά, ὡδήγησεν εἰς διαφωνίας τούτων καὶ εἰς τὴν ἐκ μέρους τῶν Ἰταλῶν καὶ Γάλλων ἐνίσχυσιν τοῦ Κεμάλ. Ἐν Ἑλλάδι ἡ πολιτικὴ κατάστασις ἔβαινεν ἐκ τοῦ κακοῦ πρὸς τὸ χειρότερον. Ὁ Ἐλ. Βενιζέλος κατόπιν σκληρῶν ἀγώνων εἰς Εὐρώπην κατώρθωσεν νὰ ἐπιτύχῃ μίαν συνθήκην ὑπογραφεῖσαν εἰς Σέβρας (Ἰούλιος 1920) ἥτις τυπικῶς καὶ οὐχὶ οὐσιαστικῶς ἐτερμάτιζε τὸν πόλεμον.

Κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς ης Νοεμβρίου 1920 ὁ Ἐλ. Βενιζέλος ἡττηθεὶς ἀπῆλθεν εἰς Εὐρώπην.

Τὴν Κυβέρνησιν ἐσχημάτισαν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἡνωμένης ἀντιβενιζελικῆς παρατάξεως, ὁ δὲ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος κατόπιν δημοψηφίσματος ἐπανήρχετο εἰς τὸν θρόνον του.

Ἡ Κυβέρνησις ἀγωνίζεται ἐπὶ δύο συνεχῆ ἔτη δεινὸν ἀγῶνα, πολεμουμένη πολιτικῶς καὶ ἀπομονωμένη διπλωματικῶς, ἄνευ πολεμικοῦ ὑλικοῦ καὶ χρημάτων. Τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν ἀναλαμβάνει ὁ Π. Πρωτοπαπαδάκης ἀνὴρ ἐξόχου μορφώσεως καὶ ἐντιμότητος. Καινοτομεῖ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν χρημάτων διχοτομήσας τὸ χαρτονόμισμα καὶ ἐπιτυχὼν οὕτω τὰ οἰκονομικὰ μέσα διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ πολέμου.

Σημαντικὸς ἀριθμὸς Ἀμυνιτῶν ἀξ]κῶν ἀρνουμένων νὰ προσφέρουν, κατόπιν τῆς πολιτικῆς ἀλλαγῆς τῆς 1ης Νοεμβρίου 1920, τὰς ὑπηρεσίας των πρὸς τὴν πατρίδα, κατέφυγον εἰς Κων]πολιν ὅπου συνέπηξαν τὴν «Νέαν Ἐθνικὴν Ἄμυναν» ἥτις διὰ τῶν ἐν Κων]πόλει ἐκδιδομένων Ἑλληνικῶν ἐφημερίδων ἐδημοσίευεν καθ' ἑκάστην λιβέλλους κατὰ τοῦ ἐν Ἑλλάδι Καθεστῶτος καὶ τοῦ ἐν Μικρασίᾳ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ρίπτουσα τὰ συνθήματα «πολεμᾶτε γιὰ νὰ στηρίξετε τὸν θρόνον τοῦ Κωνσταντίνου» ἢ «ἅμα διώξετε τὸν Κωνσταντῖνον ἀμέσως ἡ Ἀντάντ θὰ μᾶς δώση τὴ Μικρασία» κ.τ.τ.

Ἡ ἐκδηλωθεῖσα κατ' Αὔγουστον 1922 μεγάλη ἐπίθεσις τοῦ Κεμὰλ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἧτταν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὅστις ὑποχωρεῖ ἀτάκτως πρὸς τὰ Μικρασιατικὰ παράλια, ἐνῶ εἰς τὴν ἐν Λέσβῳ ἔπαυλιν τοῦ ὑπολοχαγοῦ μηχανικοῦ Βύρωνος Καραπαναγιώτη, ἀξιωματικοὶ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης καταστρώνουν τὰ σχέδια καταλήψεως τῶν Ἀθηνῶν, ἀποβιβάζονται εἰς Λαύριον κι' ἐκθρονίζουν τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1922-1935

Ἂν καὶ ὁ ἐχθρὸς μετὰ τὴν ἐξ ὁλοκλήρου κατάληψιν τῆς Μικρασίας εὑρίσκετο πρὸ τῶν θυρῶν τῆς Θράκης ἡ «ἐπανάστασις» ὡς νόμιμος πλέον Κυβέρνησις τῆς Χώρας δὲν ἔσπευσε νὰ σώση ὅ,τι ἠδύνατο νὰ περισωθῆ. Ἐνδιεφέρθη μόνον διὰ τὴν ἀπόδοσιν εὐθυνῶν, ἐκτελέσασα εἰς Γουδὶ κατόπιν παρωδίας δίκης (*), πέντε πολιτικοὺς

---

1. Πλείονα περὶ αὐτῆς εἰς τὸν Ε' τόμον (Μ.Α.Τ.) καὶ εἰς τὸ Κεφάλαιον» ἡ Ἑλλὰς ἐν Μικρασίᾳ».

καὶ τὸν 'Αρχιστράτηγον τῶν τελευταίων ἡμερῶν, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀνενόχλητος ὁ Κεμαλικὸς στρατός, χωρὶς οὐδὲν πολεμικὸν σκάφος νὰ τὸν ἐμποδίση, διεπεραιοῦτο διὰ τῆς Προποντίδος εἰς τὴν 'Αν. Θράκην μὲ κατεύθυνσιν πρὸς Θεσ]κην. 'Οργανωθεὶς προχείρως στρατὸς ὑπὸ τὸν Πάγκαλον συνεκράτησε τοὺς Τούρκους εἰς Ἕβρον κι' ἔδωσε τὴν πυγμὴν εἰς τὸν 'Ελ. Βενιζέλον νὰ καταλήξη εἰς συμφωνίαν μὲ τὸν ὑπερφίαλον 'Ισμὲτ 'Ινονοῦ, ὑπογραφείσης ἐν Λωζάννῃ (1923) σχετικῆς συνθήκης.

'Εξ ἀφορμῆς ἀντεπαναστατικοῦ κινήματος ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β' ὑπεχρεώθη ν' ἀφήση – χωρὶς νὰ παραιτηθῆ ἐπ' αὐτοῦ – τὸν Θρόνον του ἀνακηρυχθείσης τῆς Δημοκρατίας (1924).

Οἱ 'Ιταλοὶ καταλαμβάνουν τὴν Κέρκυραν, ἣν ἐκαταλείπουν τῇ ἐπεμβάσει τῆς ΚΤΕ.

'Η δικτατορία Παγκάλου (1925-26) ὡδήγησεν εἰς τὴν περιπέτειαν τοῦ 'Ελληνοβουλγαρικοῦ ἐπεισοδίου ἐκ τοῦ ὁποίου ἐζημιώθη μὲν ὑλικῶς ἡ 'Ελλὰς (50 ἑκ δρ. πρόστιμον ἐπιβληθὲν ὑπὸ τῆς ΚΤΕ) ἀλλ' ὠφελήθη τὰ μεγιστα ἠθικῶς καθόσον οἱ Βούλγαροι ἔπαυσαν τοῦ λοιποῦ νὰ εἶναι θρασεῖς καὶ προκλητικοὶ εἰς τὴν μεθόριον.

Τὸ 1930, ἕνεκα τῆς Διεθνοῦς Οἰκονομικῆς κρίσεως ἡ 'Ελλὰς ἐχρεωκόπησεν. 'Η ἐπανάστασις τῶν Κυπρίων τοῦ 1931 ἀφῆκε ξένην τὴν Κυβέρνησιν. 'Η σύναψις τῆς Βαλκανικῆς συμμαχίας καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς ἀποκατάστασις φιλικῶν σχέσεων μετὰ τῆς Τουρκίας κατοχυρώνουν τὴν θέσιν τῆς 'Ελλάδος ἐν τῇ Βαλκανικῇ, καὶ δὴ ἔναντι τῆς Βουλγαρικῆς ἀπειλῆς διαγραφομένης ἐκ τοῦ, παρὰ τοὺς ὅρους τῆς συνθήκης Νεϊγύ, ἐπανεξοπλισμοῦ της.

Τὸ κίνημα 1935 συνταράσσει μὲν τὴν Χώραν ἀλλὰ ὠφελεῖ τὸ Ἔθνος κατὰ τοῦτο:

– 'Αποκαλύπτει τὴν ἀνεπάρκειαν εἰς στρατ. ὑλικὸν καὶ γενικῶς στρατιωτικὴν προπαρασκευὴν τῆς 'Ελλάδος.

– Συντελεῖ εἰς τὴν ἐπάνοδον τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β' εἰς τὸν θρόνον του.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1936-44

'Η ἐκ τῶν ἐκλογῶν Φεβρουαρίου 1936 προκύψασα Βουλὴ δὲν ἦτο ἱκανὴ νὰ δώση σταθερὰν Κυβέρνησιν ἐν τῇ χώρᾳ. Τὸ Κ.Κ.Ε, ἀποθρασυνθὲν ἐκ τοῦ ἐμφυλίου 'Ισπανικοῦ πολέμου, σείει διὰ δυναμι-

κῶν ἐνεργειῶν, ἀπεργιῶν, ἀπειλῶν, σαμποτάζ κ.λ.π. τὰ θεμέλια τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος. Τούτων ἕνεκα ὁ 'Ιωάν. Μεταξᾶς, πρωθυπουργὸς τῆς χώρας, ἀναστέλλει, τῇ συγκαταθέσει τοῦ Βασιλέως, ὡρισμένας διατάξεις τοῦ Συντάγματος καὶ ἐπιβάλλει τὸ καθεστὼς τῆς 4ης Αὐγούστου. Τοῦτο ἐπέτυχεν ἐσωτερικὴν σταθεροτητα, ἀσφάλειαν, βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, ἐξύψωσιν τοῦ ἐργάτου καὶ ἀγρότου καὶ ἀνοδιοργάνωσιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς χώρας. Προπαρεσκεύασε τὸν στρατὸν διὰ· ἐντατικῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν στελεχῶν καὶ ἐφεδρειῶν, προμηθείας πολεμικοῦ ὑλικοῦ, κατασκευῆς ἔργων ὀχυρώσεως. 'Η ἐπίθεσις τῆς 28ης 'Οκτωβρίου 1940 εὗρεν, ἑτοίμην τὴν 'Ελλάδα, ἥτιςἠδυνήθη ν' ἀντιμετωπίση κι' ἐν συνεχείᾳ νὰ νικήση τὸν εἰσβολέα εἰς 'Αλβανίαν. 'Η ἐπίθεσις τῶν Γερμανῶν καὶ ἡ κατόπιν αὐτῆς κατάληψις τῆς 'Ηπειρ. 'Ελλάδος καὶ τῆς Κρήτης, ἔθεσαν τὴν 'Ελλάδα ὑπὸ ἐχθρικὴν κατοχὴν ἐπὶ 42 μῆνας καθ' οὓς, παρὰ τὴν ἐπελθοῦσαν ἐξαθλίωσιν καὶ τὴν ὠμὴν βίαν τοῦ κατακτητοῦ, ἡ 'Ελλὰς δὲν ἔπαυσεν οὐδὲ στιγμὴν τὸν ἀγῶνα τῆς ἡρωϊκῆς ἀντιστάσεως μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεώς της.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1944 ΚΙ' ΕΝΤΕΥΘΕΝ

'Η 'Ελλὰς δὲν ἐδικαιώθη ἐκ τῆς τραπέζης διανομῆς, ἀναλόγως πρὸς τὰς θυσίας της ἀλλὰ καὶ τὴν προσφοράν της εἰς τὸν κοινὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα, πλὴν μόνον διὰ τῆς Δωδεκανήσου (1947) ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἀντεμετώπισε τὸ ΚΚΕ μετὰ τὸν πρῶτον γῦρον τοῦ 'Απριλίου 1944 εἰς Μ. Α. καὶ εἰς δεύτερον (Δεκέμβριον 1944) καὶ τρίτον (1947—1949) γύρους. Παρὰ τὰς εἰς βάρος της ἀδικίας τῶν συμμάχων, καὶ παρὰ τὸν σκληρὸν ἀγῶνα ὃν διεξήγαγε κατὰ τῶν Κ. Σ., συμμετεῖχεν διὰ 'Εκστρατευτικοῦ Σώματος, ὁμοῦ μετ' ἄλλων κρατῶν τοῦ ΟΗΕ, εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς Κορέας.

Τὸ 1952 θέτει ζήτημα ἀπελευθερώσεως ἐκ τοῦ ἀποικιοκρατικοῦ ζυγοῦ τῆς Κύπρου, κι' ἀγωνίζεται ἔκτοτε πάσῃ δυνάμει τὸν σκληρὸν καὶ ἄχαρι διπλωματικὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἀναγνώρισιν ὑπὸ τοῦ δυνάστου Ἄγγλου τοῦ δικαιώματος εἰς 420.000 Ἕλληνας τῆς Κύπρου νὰ ζήσουν ἐπὶ τέλους ἐλεύθεροι, ἐνῶ αἱ διάφοροι Κυβερνήσεις της ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως κι' ἐντεῦθεν καταβάλλουν προσπαθείας ἀνορθώσεως τῆς οἰκονομίας τοῦ τόπου ἐκ τῶν συμφορῶν ἑνὸς ἀδιακόπου καὶ λίαν φθοροποιοῦ ἀγῶνος μιᾶς ὀκταετίας (1940—49).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VII

I. ΑΞΟΝΕΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΕΚ ΤΩΝ ΟΜΟΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ & ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΩΣ

II. ΑΜΥΝΤΙΚΑΙ ΚΑΤΑ ΜΗΚΟΣ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΑΙ ΚΑΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΙ, ΣΤΡΑΤ. ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΤΩΝ(*)

(Σχ. 21)

Α'. ΕΚ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ ΠΡΟΣ ΕΛΛΑΔΑ

Γενική κατεύθυνσις ἐκ ΒΔ πρὸς ΝΑ

1) ***Ὁ παραλιακὸς ἄξων***: Αὐλῶνος–Χειμάρας–Ἁγ. Σαράντα–Κονίσπολιν, ἐνισχυόμενος ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν κοιλάδα τοῦ π. Σούσιτσα βαίνοντος μεσογειακοῦ ἄξονος Αὐλῶνος–Γκόρμι–Κοὺτς–Φτέρας, μέχρι Χειμάρας.

Ὁ ἄξων προελάσεως συνεχίζεται ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους πρὸς Φιλιάτες—Ἡγουμενίτσαν–Πρέβεζαν.

Ἐφ' ὅσον ἡ κυρία τοῦ ἐχθροῦ προσπάθεια κατευθύνεται πρὸς

(*) Τὸ κεφάλαιον ἀποτελεῖ σύντομον περίληψιν ἀντιστοίχων τοῦ Γ' Τόμου.

Πρέβεζαν διὰ τοῦ παραλιακοῦ ἄξονος, δυνατὸν ἐπὶ πλέον νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ ὁ ἄξων:

—Α ὐ λ ῶ ν ο ς — Τ ε π ε λ ε ν ί ο υ — Ἀ ρ γ υ ρ ο κ ά σ τ ρ ο υ — Γ ε ω ρ γ ο υ τ σ ά δ ω ν — Σ ω τ ῆ ρ ο ς — Τ σ α μ α ν τ ᾶ — Φ ι λ ι ά τ ε ς, ὅστις, θὰ ἐξυπηρετήσῃ καὶ τὰς ἐνεργούσας εἰς τὸ κέντρον, πρὸς Ἰωάννινα, δυνάμεις τοῦ εἰσβολέως.

—Κυρία ἀμυντικὴ τοποθεσία κατὰ τοὺς ἄξονας τούτους εἶναι ἡ στηριζομένη ἐπὶ τῆς Ἐλαίας—ποταμοῦ Καλαμᾶ. Κατὰ μῆκος τοῦ ἄξονος προελάσεως ἀπὸ Φιλιάτες—Ἡγουμενίτσαν πρὸς Πρέβεζαν ὑπάρχουν ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι ἱκαναὶ ν' ἀναχαιτίσουν τὴν προέλασιν τοῦ ἐχθροῦ, τῆς ὁδοῦ διερχομένης μέσῳ στενῆς κοιλάδος δεσποζομένης ὑπὸ ἀποτόμων κλιτύων. Κυρία ἀμυντικὴ τοποθεσία εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ ὑψώμ. Κουσίζε (6 χλμ. ΒΔ Μαζαροκιᾶς)—Μάλι Μπάρδι (7 χλμ. Β Μαζαρακιᾶς) καὶ Νοτιώτερον αὐτῆς ἡ ἐπὶ τῶν ὀρέων Σουλίου καὶ ὄπισθεν τῶν ἑλῶν τοῦ Ἀχέρωνος ποταμοῦ τοιαύτη.

Κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Ἰταλῶν τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940, ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἠμύνθη σθεναρῶς εἰς τὴν περιοχήν, κατὰ τῆς 51ης μεραρχίας τῶν Ἰταλῶν ἐνισχυμένης διὰ τοῦ 3ου Συντάγματος Γρεναδιέρων, ταγμάτων Ἀλβανῶν καὶ μελανοχιτώνων, τοῦ 6ου Συντάγματος ἱππικοῦ, ὑποστηριζομένων καὶ διὰ βαρέος πυροβολικοῦ καὶ ἀεροπορίας.

2) ***Κεντρικοὶ ἄξονες***: Α ὐ λ ῶ ν ο ς — Τ ε π ε λ ε ν ί ο υ — Γ ε ω ρ γ ο υ τ σ ά δ ω ν — Κ α λ π ά κ ι κ α ὶ

—Β ε ρ α τ ί ο υ — Κ λ ε ι σ ο ύ ρ α ς — Π ρ ε μ ε τ ῆ ς — Μ έ ρ τ ζ α ν η ς — Κ α λ π α κ ί ο υ — Ἰωάννινα.

Ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ εἰσβολέως, τὸ ὑψίπεδον Ἰωαννίνων. Ἀμυντικὴ δὲ τοποθεσία ἡ παρὰ τὸ Καλπάκι τοιαύτη ἥτις, φύσει ὀχυρά, δύναται ν' ἀπαγορεύσῃ, ἐνισχυομένη καὶ δι' ἔργων, τὴν πρὸς Ἰωάννινα ὁδόν. Ἐφ' ὅλης τῆς ἀμυντικῆς περιοχῆς Ἐλαίας—Καλαμᾶ ἡ VIII Ἑλληνικὴ μεραρχία ἐνισχυμένη καὶ ὑπὸ τῆς III Ταξιαρχίας πεζικοῦ ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ κι' ἀντιστρέψῃ τὸ ἐπιθετικὸν Ἰταλικὸν κῦμα κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1940.

Ἡ στρατ. ἀξία τῶν ἀμυντικῶν τοποθεσιῶν τῆς Ἠπείρου εἶναι μεγάλη, διότι ἀναχαιτιζομένου τοῦ ἐχθροῦ πρὸ αὐτῶν καθίσταται ἀδύνατος ἡ πραγματοποίησις τῶν ἀντικειμενικῶν του σκοπῶν ἤτοι ἡ κατάληψις ἀφ' ἑνὸς τῆς Πρεβέζης καὶ Ἄρτης μὲ ἄμεσον ἀντίκτυπον ἐπὶ τῶν ἐπιχειρήσεων ἐν τῇ καθόλου Ε. Δ. Ἠπείρῳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ ὑψιπέδου Ἰωαννίνων τοῦ σπουδαιοτέρου συγκοινωνιακοῦ κέντρου ἐν τῷ Ε. Δ. Η. (Ἐδ. Διαμερ. Ἠπείρου).

3) ***Ὁ ἄξων***: Δ υ ρ ρ α χ ί ο υ — Β ε ρ α τ ί ο υ — κ ο ι λ ά δ ο ς

Ο ὐ ζ ο ύ ν, Φ ρ ά σ ε ρ ι—Ἐ ρ σ έ κ α ς—Λ ε σ κ ο β ί κ ι κι' ἐκεῖθεν ὀρεινὸς ὡς: Κ ε ρ α σ ό β ο υ—Σ α μ α ρ ί ν α ς—Δ ι σ τ ρ ά τ ο υ—Β ω β ο ύ σ α ς—Μ έ τ σ ο β ο ν.

Ὁ ἄξων οὗτος βαίνων διὰ τοῦ ὀρεινοῦ ὄγκου τῆς Β. Πίνδου παρέχει εἰς τὸν ἐχθρὸν τὴν δυνατότητα ν' ἀχθῆ, διὰ δυνάμεών του ὀρεινῆς συνθέσεως, εἰς τὸ ὑψίπεδον τοῦ Μετσόβου, ὑψίστης στρατ. ἀξίας. Ἐξ ἄλλου ἡ κυριαρχία τοῦ ὀρεινοῦ ὄγκου τῆς Β. Πίνδου ἐξασφαλίζει εἰς τὸν ἐχθρὸν δυνατότητας ἐξορμήσεως ἐκεῖθεν πρὸς Θεσσαλίαν ἢ Δυτ. Μακεδονίαν ἢ Ἤπειρον ἢ Δυτ. Στερεάν, διὰ μέσου τῶν κοιλάδων τῶν ἀρχομένων ἐκ τοῦ συμπαγοῦς ὀρεινοῦ συγκροτήματος, τῶν βαινουσῶν καθέτως πρὸς αὐτὸ καὶ δὴ πρὸς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν Ἀλιάκμωνος, Πηνειοῦ, Ἀώου καὶ Ἀχελώου. Νοεῖται, ἐκ τούτου, ποία ἡ στρατ. ἀξία τῶν διαδοχικῶν ἀμυντικῶν τοποθεσιῶν αἵτινες ὑπάρχουν κατὰ τὸν μνημονευθέντα ὀρεινὸν ἄξονα εἰσβολῆς.

4) ***Ὁ ἄξων***: Κ ο ρ υ τ σ ᾶ ς—Μ π ι γ λ ί σ τ η ς—Α ὐ χ έ ν ο ς Σ μ α ρ δ έ σ ι—Κ ρ ο υ σ τ α λ λ ο π η γ ῆ ς—Β α τ ο χ ω ρ ί ο υ—Κ α σ τ ο ρ ι ά ν.

Κατ' αὐτοῦ σημαντικὴ ἀμυντικὴ τοποθεσία εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους Γκόρμπες ἢ Τρικλαρίου «Μάλι Μάδι — Μποῦτσι — Κράκε» δεσπόζουσα πλήρως τῶν Ἀλβανικῶν θέσεων καὶ τῆς, ὑπὸ τῆς ὁ.γ. Ε. Α. διχοτομουμένης, στενωποῦ Σμαρδέσι. Ἡ ἐν λόγῳ ἀμυντικὴ τοποθεσία φράσσει πλήρως τὴν πρὸς τὴν διάβασιν Πισοδερίου «ὁδὸν—ἄξονα» προελάσεως πρὸς Φλώριναν καὶ Θεσσαλονίκην, ὡς καὶ τὴν πρὸς Καστοριὰν τοιαύτην.

5) ***Οἱ ἄξονες***: Κ ο ρ υ τ σ ᾶ ς—Μ π ι γ λ ί σ τ η ς—α ὐ χ έ ν ο ς Κ ο σ τ ε ν έ τ σ ι—Ἱ ε ρ ο π η γ ῆ ς—Μ ε σ ο π ο τ α μ ι ᾶ ς—Κ α σ τ ο ρ ι ὰ ν κ α ὶ 6) Κ ο ρ υ τ σ ᾶ—Μ π ο ζ ί γ κ ρ α ς—Γ ι α ν ν ο χ ω ρ ί ο υ—Ν ε ο χ ω ρ ί ο υ—Κ α σ τ ο ρ ι ά ν.

Κατὰ τὸν πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι εἶναι τὰ περὶ τὸν Ἅγ. Δημήτριον καὶ Ἱεροπηγὴν (1355) ὑψώματα καὶ ἡ Φλατσάτα (1081). Ὁ ὀρεινὸς ὄγκος Μάλι Μάδι δεσπόζει τῆς ὅλης περιοχῆς, ἡ δὲ στρατιωτική του ἀξία εἶναι μεγάλη διότι ὁ κατέχων τοῦτον δύναται ν' ἀπαγορεύσῃ τὴν κίνησιν εἰς ἀντίπαλον ἐνεργοῦντα κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ἄξονας (τῶν § 4 καὶ 5) προελάσεως.

Κατὰ τὸν 6ον ἄξονα εἰσβολῆς καὶ προελάσεως,, αἱ ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι «Ἀλεβίτσα — Ἀμμοῦδα» καὶ «Ψωριάρικο — Τσάρνο» δεσπόζουσαι τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἀλιάκμωνος, ἐλέγχουν πλήρως τὸν κατὰ τὴν κοιλάδα ταύτην ἄξονα προελάσεως πρὸς Νεστόριον καὶ Καστοριάν. Ἅπασαι αἱ προμνησθεῖσαι ἀμυντικαὶ περιοχαὶ κέκτηνται σημαντικὴν στρατιωτικὴν ἀξίαν ὡς καλύπτουσαι τὰς περιοχὰς Φλω-

ρίνης καὶ Καστοριᾶς, ἐξ ὧν ὁ ἐχθρὸς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιχειρήση τὴν ὁριστικήν του ἐξόρμησιν πρὸς Θεσσαλονίκην καὶ Θεσσαλίαν.

Α΄. ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΡΟΣ ΑΛΒΑΝΙΑΝ

—Ἄξονες προελάσεως οἱ προαναφερθέντες, κατ' ἀντίστροφον ἔννοιαν (ἐκ ΝΑ πρὸς ΒΔ καὶ Β).

—Ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ τοῦ ἐπιχειροῦντος δι' αὐτῶν: ἡ κατάληψις τῶν λιμένων Ἁγ. Σαράντα, Χειμάρας, Αὐλῶνος, Δυρραχίου, Ἀλεσίου καὶ τῶν σημαντικῶν κόμβων: Κλεισοῦρα, Τεπελένι, Βεράτι, Φιέρι, Τίρανα, Κορυτσά, Λέν.

—Ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι κατὰ τοὺς ἀντιστοίχους ἄξονας:

1) ***Τοῦ παραλιακοῦ.*** Ἡ ἐπὶ τῆς Σαρακίνας καὶ τοῦ Στύλου πρώτη ἀμυντικὴ τοιαύτη κι' ἀκολούθως καὶ διαδοχικῶς αἱ ἐπὶ τῆς Μουργκάνας, Ντρουγκάνας, Λοῦσε, Σοπότι, Κουρβελέοι. Ἀποβατικαὶ ἐνέργειαι εἰς τὰ παράλια, ὡς ἐνέργειαι κατὰ τῶν νώτων τῆς ἀμύνης, ἐνδείκνυνται, πλὴν ὅμως αὗται ἐπιβάλλεται να μελετῶνται ἐπισταμένως καὶ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, κυρίως, τοῦ παράγοντος αἰφνιδιασμοῦ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν των, δεδομένου ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἔχει εὐχέρειαν ἐπιτηρήσεως τῶν παραλίων καὶ δυνατότητας ἀποκρούσεως ἀμφιβίων ἐπιχειρήσεων, ἀφοῦ καὶ δεσπόζει τῆς ὅλης παραλιακῆς ζώνης καὶ πιθανολογεῖ τὴν τοιαύτην δρᾶσιν τοῦ ἀντιπάλου του.

—Κατὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον 1913, ἀπόσπασμα ἐπιχειρῆσαν ἐκ Κερκύρας ἀπόβασιν εἰς Ἁγ. Σαράντα μ' ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὸ Δέλβινον—Ἰωάννινα, ἀπέτυχεν εἰς τὴν ἀποστολήν του, ἀποσυρθὲν εἰς τὴν βάσιν του.

—Κατὰ τὸν πόλεμον 1940—41, τὸ 1ον Σύνταγμα Κερκύρας κατήρτισεν ἀπόσπασμα δυνάμεως λόχου τὸ ὁποῖον ἀποβιβαζόμενον αἰφνιδιαστικῶς εἰς περιοχὴν Ἐξαμίλι—Στύλος θὰ ἐνήργει κατὰ τῶν πλευρῶν καὶ νώτων τοῦ ἀμυνομένου ἐχθροῦ (Ἰταλοαλβανῶν). Ἡ ἀπόβασις θὰ ἐνηργεῖτο τὴν 22αν Νοεμβρίου 1940 διὰ βενζινοπλοίων, πλὴν ὅμως λόγῳ τῆς κακοκαιρίας ἀνεβλήθη διὰ τὴν ἑπομένην. Κι' ἐπέτυχε μὲν ὡς πρὸς τὸ ἓν σκέλος τῆς ἀποστολῆς του τὸ ἀπόσπασμα ἐκεῖνο, ἀποβιβασθὲν ἀνενοχλήτως, ἐμπλακὲν ὅμως εἰς ἀγῶνα μὲ ὑπερτέρας ἐχθρικὰς δυνάμεις, κατεστράφη.

2) *'Ο ἄξων* : 'Ιωαννίνων — Καλπακίου — 'Αργυροκάστρου — Τεπελενίου καὶ ὁ κατὰ μῆκος τῆς κοιλάδος 'Αώου «Μέρτζανης – Πρεμετῆς – Κλεισοῦρα». Κατ' αὐτῶν, ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι τοῦ ἐχθροῦ εἶναι αἱ ἐπὶ τοῦ Μακρυκάμπου, ὀρέων Λεσκοβικίου, Νεμέρσκας, Λουτζερίσε, Ντέμπελιτ, Ταμπόρι, Β δὲ τῶν κόμβων Κλεισούρας – Τεπελενίου αἱ ἐξαίρετοι ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι τῆς Τ ρ ε μ π ε σ ί ν α ς κ α ὶ τ ο ῦ Σ ε ν τ έ λ ι.

'Η προέλασις κατὰ μῆκος τῆς κοιλάδος τοῦ π. 'Αώου καὶ τοῦ πп αὐτοῦ Δρίνου θὰ εἶναι ἄκρως δυσχερής, καθ' ὅσον αἱ κοιλάδες εἶναι στεναί, δεσπόζονται ὑπὸ ἀποτόμων κλιτύων καὶ ἐξαιρέτων ἀμυντικῶν τοποθεσιῶν, προσφέρονται δὲ τὰ μέγιστα εἰς τὸν ἐχθρὸν δι' ἀ τ ο μ ι κ ὴ ν ἄ μ υ ν α ν. 'Ο ἀγὼν καὶ πάλιν, ὡς καὶ κατὰ τὸ 1940, ὑποχρεωτικῶς θὰ εἶναι ὀρεινὸς διὰ νὰ ἔχῃ ἐπιτυχῆ ἔκβασιν μὲ τὰς ὀλιγωτέρας ἀπωλείας. 'Ο παράγων καιρός, λόγῳ τῶν εἰδικῶν τῆς περιοχῆς κλιματολογικῶν συνθηκῶν, θὰ διαδραματίσῃ πρωταρχικὸν ρόλον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ.

3) *'Ο* ἐκ τοῦ ὑψιπέδου Κολωνίας *ἄξων* ὁ βαίνων ἐκ τῆς 'Ερσέκας κατὰ μῆκος τῆς κοιλάδος τοῦ π. Οὐζοὺν πρὸς Βεράτι ἐπὶ ν ε ο κ α τ α σ κ ε υ α σ θ ε ί σ η ς ὑπὸ τῶν 'Αλβανῶν καλῆς ἁμαξιτῆς ὁδοῦ, θὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὸ τῶν προελαυνουσῶν δυνάμεων, καθ' ὅσον ἡ μέσῳ αὐτοῦ προέλασις στρατοῦ, θ' ἀπειλήσῃ τὸ ἀριστερὸν καὶ τὰ νῶτα τῶν ἀμυνομένων ἐπὶ τῶν προειρημένων τοποθεσιῶν.

— 'Αμυντικαὶ τοποθεσίαι κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον εἶναι αἱ ἐπὶ τοῦ Ραντομὶτ καὶ τῆς 'Οστραβίτσας καὶ τῶν Ν ἀντηρίδων τοῦ Τόμορος, τοιαῦται.

4) *'Ο ἄξων* πρὸς Κορυτσᾶν, ἀπαγορεύεται ἐκ τοῦ ὀρεινοῦ ὄγκου τῆς Μοράβα καὶ τοῦ 'Ιβάν. 'Εκ τῆς Κορυτσᾶς κατὰ μῆκος τῆς κοιλάδος τοῦ Δεβόλι πρὸς 'Ελβασὰν ὁ ἄξων διέρχεται μέσῳ στενῆς κοιλάδος δεσποζομένης ὑπὸ τῶν κλιτύων τῶν ὀρέων : Κάμια, Γκοῦρι Γκράντιτ, 'Οστραβίτσας, καὶ τῆς τοποθεσίας Κιάφα Γκοῦρι Πρέρι. Συνιστοῦν ταῦτα σημαντικωτάτας ἀμυντικὰς τοποθεσίας, φύσει ὀχυράς, μὲ ἰσχυρὸν ἀμυντικὸν δυναμικόν.

— 'Ο πρὸς Β ἄξων (ἐκ Κορυτσᾶς) πρὸς Πόγραδετς – Λὲν βαίνων ἐκεῖθεν τοῦ Πόγραδετς κατὰ μῆκος τῆς Δ ὄχθης τῆς λίμνης 'Αχρῖδος, ἀπαγορεύεται ὑπὸ ἰσχυρῶν ἀμυντικῶν τοποθεσιῶν. Ταύτας αἱ 'Ελληνικαὶ δυνάμεις δὲν ἠδυνήθησαν τὸ 1940 νὰ ἐξουδετερώσουν καὶ προελάσουν πέραν τοῦ Πόγραδετς, παρὰ τὴν καταβληθεῖσαν ὑπὸ τούτων ἰσχυρὰν προσπάθειαν.

Β'. ΕΚ ΤΗΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑΣ ΠΡΟΣ ΕΛΛΑΔΑ (Σχ. 2.)

Κύριος άντικειμενικός σκοπός τοῦ εἰσβολέως ἡ κατάληψις τῆς Θεσσαλονίκης – Θεσσαλίας καὶ Ἀθηνῶν.

– Ἄξονες προελάσεως εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

1) Περλεπὲ – Μοναστηρίου – Νίκης – Φλώρινα. Ἐκ Φλωρίνης πρός:

α) Ἀνταρτικὸν – Καστοριὰν – Σιάτισταν – Γρεβενὰ – Καλαμπάκαν – Τρίκαλα, εἴτε:

β) Βεύην – Ἀμύνταιον – Πτολεμαΐδα – Κοζάνην – Σέρβια – Ἐλασσῶνα – Λάρισαν.

Ἤτοι ἐκ τοῦ ὑψιπέδου Πελαγονίας, ἀφ' ἑνὸς πρὸς κοιλάδα Ἀλιάκμωνος καὶ κοιλάδα Πηνειοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς ὑψίπεδον Ἐορδαίας – Κοζάνης κι' ἐκεῖθεν Θεσσαλίαν.

– Κατὰ τὸν α' ἄξονα εἰσβολῆς καὶ προελάσεως ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι εἶναι: ἡ ἐπὶ τῆς στενωποῦ Πισοδερίου (μεταξὺ τῶν ὀρέων Μπέλα Βόδα τοῦ Βαρνοῦντος καὶ Βίγλα Λούντσα) τοιαύτη ἐξαίρετος ἀμυντικὴ τοποθεσία, ἀποτελοῦσα καὶ τὴν κυρίαν πύλην εἰσόδου ἐκ Πελαγονίας εἰς Ὀρεστιάδα.

Ἑτέρα ἀμυντικὴ τοποθεσία εἶναι ἡ ἐπὶ τῶν Ἀντιχασίων Β τοῦ Ἁγιοφύλλου καὶ περὶ τὴν ὁμώνυμον διάβασιν τοιαύτη ἥτις καὶ ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν πύλην εἰσόδου ἐκ τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἀλιάκμωνος πρὸς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ π. Πηνειοῦ.

– Κατὰ τὸν β' ἄξονα εἰσβολῆς ἀμυντικὴ τοποθεσία εἶναι ἡ περὶ τὴν διάβασιν Βεύης (παλ. Κιρλὶ Δερβὲν) ἰσχυρὰ ἀμυντικὴ τοποθεσία ἥτις ἀποτελεῖ τὴν Β πύλην τῶν ὑψιπέδων Κοζάνης καὶ Ἐορδαίας· Δ τοῦ ἄξονος «Βεύη – Πτολεμαΐς – Κοζάνη» ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι εἶναι ἡ δ Κλεισούρας (Βλαχοκλεισούρας μεταξὺ Βέρνου καὶ Μορίκι) καὶ ἡ δ Πόρτες μεταξὺ τοῦ Σινιάτσικου καὶ Βούρινου αἵτινες φράσσουν τὴν ὁδὸν πρὸς Καστοριὰν ἡ μέν, τὴν ὁδὸν πρὸς Καστοριάν, Σιάτισταν καὶ Γρεβενὰ ἡ δέ

Α τῆς ἀμυντικῆς τοποθεσίας Βεύης εἶναι ἡ ἀμυντικὴ τοιαύτη τῆς Ἄγρας, στηριζομένη ἐπὶ τῶν Ν ἀντηρίδων Ὀσμανάκου καὶ Β καὶ ΒΑ τοῦ Βερμίου (Γκόλα Τσούκα). Ἡ ἐν λόγῳ ἀμυντικὴ τοποθεσία ἀποτελεῖ τὴν μίαν πύλην ἐπικοινωνίας τοῦ ὑψιπέδου Ἐορδαίας μετὰ τῆς πεδ. Καμπανίας, τῆς ἑτέρας οὔσης περὶ τὴν διάβασιν τῆς

Χάδοβας—μεταξὺ Βερμίου καὶ Σκοποῦ—ἥτις καὶ συνιστᾷ πύλην εἰσόδου τοῦ προελαύνοντος ἐκ τοῦ ὑψιπέδου Κοζάνης πρὸς Θεσσαλονίκην στρατοῦ.

Ἑτέρα ἀμυντικὴ τοποθεσία, κατὰ τὸν ἄξονα πάντοτε «Κοζάνη—Ἐλασσὼν—Λάρισα» εἶναι ἡ ἐπὶ τῶν Πιερίων καὶ παρὰ τὴν δ Πόρτες (Δ Σερβίων) καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ ὑψώματα ὑπὶ τῆς στενωποῦ Σαρανταπόρου.

Ἡ στρατ. ἀξία τῶν ἀνωτέρω ἀμυντικῶν τοποθεσιῶν ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι καλύπτουν τὸ ἐθνικὸν ἔδαφος πλήρως καὶ ἀποτελεσματικῶς ἀπὸ πάσης ἐχθρικῆς εἰσβολῆς διευθυνομένης ἐκ τῶν ὑψιπέδων Περλεπὲ Μοναστηρίου καὶ Φλωρίνης. Ἡ ἐξουδετέρωσις τούτων ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν προελαύνοντα ἐχθρὸν πρὸς Καστοριὰν—Γρεβενά, πρὸς Κοζάνην—Θεσσαλίαν καὶ πρὸς πεδ. Καμπανίας—Θεσσαλονίκην.

Ἡ προσπάθεια τῶν Γερμανῶν, τὸν Ἀπρίλιον 1941, καθόδου διὰ τοῦ Πισοδερίου, ἀποκρουσθεῖσα ἐπιτυχῶς ὑπὸ ἑλληνικῶν δυνάμεων ἐματαίωσε τὰ σχέδια αὐτῶν, εἰσόδου διὰ τῆς πύλης ταύτης εἰς ἄνω κοιλάδα Ἀλιάκμωνος καὶ τῆς δράσεώς των ἐν συνεχείᾳ κατὰ τῶν νώτων τῶν μαχομένων εἰς τὸ δεξιὸν τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου ἑλληνικῶν δυνάμεων.

2) Β ε λ ε σ σ ῶ ν — Κ ρ ί β ο λ α κ — Γ ε υ γ ε λ ῆ ς — Π ο λ υ κ ά σ τ ρ ο υ — Θ ε σ σ α λ ο ν ί κ η ν. Κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον μοναδικὴ ἀμυντικὴ περιοχὴ περιωρισμένης ἰσχύος εἶναι ἡ ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Φανοῦ (420) — στενῶν Τσιγγανὲ Δερβὲν—Σμόλη 354) μέχρι τῆς Μεταμορφώσεως (258). Στηρίζεται αὕτη ἐπὶ χαμηλῶν λοφοσειρῶν μὲ μικρὸν βάθος.

3) Ρ α ν τ ο β ί τ σ α ς—Σ τ ρ ω μ ν ί τ σ η ς—Κ ω σ τ ο υ ρ ί ν ο υ—Δ ο ϊ ρ ά ν η ς—Κ ι λ κ ὶ ς—Θ ε σ σ α λ ο ν ί κ η ν.

Οὐδεμία κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον ἀ ξ ί α λ ό γ ο υ ἀμυντικὴ περιοχὴ ὑπάρχει ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

Β' ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΡΟΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑΝ

Ἀντικειμενικοὶ σκοποί, ἡ κατάληψις τοῦ Μοναστηρίου, Ἀχρῖδος καὶ Σκοπίων.

Ἄξονες προελάσεως (Σχ. 10):

1) Κ ο ζ ά ν η ς καὶ Κ α σ τ ο ρ ι ᾶ ς—Φ λ ω ρ ί ν η ς—Ν ί-

κ η ς — Μ ο ν α σ τ η ρ ί ο υ — Δ ι α β. Δ ι α β α τ ο ῦ – Δ ι α β. Κ ο ύ τ λ ι σ τ ε — Ἀ χ ρ ί δ α.

Κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον εὑρίσκονται αἱ ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι τοῦ Βαρνοῦντος καὶ δὴ τὰ σχηματίζοντα τὴν στενωπὸν Ντέμπατ ἢ Διαβατοῦ ὑψώματα τῶν Β κλιτύων τοῦ ὄρους Βαρνοῦς.

2) *Ὁ ἄξων*: Μ ο ν α σ τ η ρ ί ο υ – Π ε ρ λ ε π ὲ – Β ε λ ε σ σ ῶ ν — Σ κ ό π ι α. Ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι εἶναι τὰ περὶ τὴν Τοπόλτσανην ὑψώματα τὰ σχηματίζοντα στενὴν διάβασιν δι' ἧς διέρχεται ὁ π. Ἐριγὼν καὶ αἱ, ὁδικὴ καὶ σιδηρά, ἀρτηρίαι πρὸς Περλεπέν.

Ἑτέρα ἀμυντικὴ τοποθεσία εἶναι ἡ περὶ τὴν Μπαμποῦνα στεν. τοῦ Ροῦντινε.

3) *Ὁ ἄξων*: Θ ε σ σ α λ ο ν ί κ η ς — Ἀ ξ ι ο υ π ό λ ε ω ς — Γ ε υ γ ε λ ῆ ς – Β ε λ ε σ σ ῶ ν — Σ κ ο π ί ω ν.

Κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον εὑρίσκεται ἡ σπουδαιοτάτη ἀμυντικὴ τοποθεσία τῶν «σιδηρῶν πυλῶν» (Δεμὶρ Καποῦ) τοῦ π. Ἀξιοῦ ἥτις ἀποτελεῖ ἰσχυρότατον ἔρεισμα διὰ τὴν ἄμυναν καὶ ἀπροσπέλαστον διὰ τὸν κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον κινούμενον στρατόν.

4) *Ὁ ἄξων*: Θ ε σ σ α λ ο ν ί κ η ς – Κ ι λ κ ὶ ς — Κ ω σ τ ο υ ρ ί ν ο υ — Ρ α δ ο β ί τ σ α ς – Ἰ σ τ ὶ π — Κ ο υ μ ά ν ο β ο ν.

Ἀμυντικὴ τοποθεσία κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ Μπέλες τοποθεσία τῆς διαβάσεως Κωστερίνοβο ἢ Κωστουρίνου καὶ ἡ περὶ τὸ Ὄβτσε Πόλιε τοιαύτη· ἀμφότεραι εἶναι περιωρισμένης ἀμυντικῆς ἰσχύος.

Ἡ στρατ. ἀξία τῆς ἀμυντικῆς τοποθεσίας τοῦ Κωστουρίνου ἔγκειται κυρίως εἰς τὸ ὅτι ἐξουδετερώνων ταύτην ὁ ἐνεργῶν ἐκ Ν πρὸς Β στρατός, ἄγεται ταχέως εἰς ἄνω κοιλάδα τοῦ ππ. Στρούμνιτσα κι' ἐν συνεχείᾳ εἰς Ἰστίπ, παρακάμπτων τὴν κυρίαν ἀμυντικὴν τοποθεσίαν τοῦ Δεμὶρ Καποῦ τῆς ὁποίας οὕτω τὸ ἀμυντικὸν δυναμικὸν ἐκμηδενίζεται. Κατὰ συνέπειαν ὁ ἀμυνόμενος εἰς τὴν ἀμυντικὴν τοποθεσίαν τοῦ Κωστουρίνου θὰ πρέπει ν' ἀναμένεται ὅτι θ' ἀμυνθῇ ἐρρωμένως διὰ ν' ἀπαγορεύσῃ τὴν κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον προέλασιν, ἐκ Ν πρὸς Β, στρατοῦ.

Γ' ΕΚ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΠΡΟΣ ΕΛΛΑΔΑ

Ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ τοῦ εἰσβολέως: Α ἰ γ α ῖ ο ν (Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Πόρτο Λάγο, Ἀλεξανδρούπολις).

Ἄξονες εἰσβολῆς καὶ προελάσεως αὐτοῦ:

1) Ὁ *ἄξων*: Πετριτσίου—Στρωμνίτσης—Κωστουρίνου—Κιλκὶς—Θεσσαλονίκην.

Φυσικὴ ἀμυντικὴ τοποθεσία κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον οὐδεμία ὑφίσταται. Ὁ ἐκ Β εἰσβολεὺς θὰ χρησιμοποιήσῃ τοῦτον εἴτε τῇ συγκαταθέσει τῆς Γιουγκοσλαυίας εἴτε προσβάλλων ἀμφότερα τὰ κράτη ταυτοχρόνως, ὡς ἄλλωστε συνέβη τὴν 6ην Ἀπριλίου 1941 μὲ τὴν ταυτόχρονον τότε ἐπίθεσιν τῶν Γερμανῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ Γιουγκοσλαυίας. Κατὰ συνέπειαν ἐκ τῆς πλευρᾶς ταύτης ἡ Ἑλλὰς εὑρίσκεται εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Γιουγκοσλαυίας ἥτις, ἠθελημένως ἢ ἐξ ἀδυναμίας της, θὰ προσεφέρετο ἄριστα διὰ τὴν διοχέτευσιν ἐκ τῆς κοιλάδος τοῦ ππ. Στρώμνιτσα τῶν δυνάμεων εἰσβολῆς τοῦ ἐνεργοῦντος κατὰ τῆς Ἑλλάδος στρατοῦ.

2) Ὁ *ἄξων*: Πετριτσίου—Κούλας—Ροῦπελ—Σιδηροκάστρου—Σερρῶν—Ὄρλιακο—Λαχανᾶ—Θεσσαλονίκη καὶ Σερρῶν—Νιγρίτας—Σοχοῦ—Θεσσαλονίκην.

Πρώτη ἀμυντικὴ περιοχὴ κατὰ τὸν ἄξονα Πετριτσίου Σιδηροκάστρου εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους Μπέλες καὶ Τσιγκέλι τοιαύτη μὲ ἰσχυρὰν ἀμυντικὴν τοποθεσίαν ἐπ' αὐτῆς τὴν διάβασιν Ροῦπελ.

Δευτέρα καὶ κυρία ἀμυντικὴ περιοχὴ εἶναι ἡ ἐπὶ τῶν ὀρέων Μπέλες — Κρούσια μέχρι Στρυμονικοῦ Κόλπου — ἣν θ' ἀποκαλοῦμεν τοῦ λοιποῦ γραμμὴν «Μπεκροὺς» ἐκ τῶν ἀρχικῶν συλλαβῶν — ἥτις ἀποτελεῖ τὴν σημαντικωτέραν ἀμυντικὴν περιοχήν, ἥτις καλύπτει τὴν πεδιάδα της Καμπανίας καὶ τὴν Θεσσαλονίκην ἀπὸ ἐχθρικῆς εἰσβολῆς ἐκ τῆς κοιλάδος τοῦ π. Στρυμόνος. Τὸ ἀμυντικὸν ταύτης δυναμικὸν ἐνισχύεται μεγάλως ἐκ τῆς πρὸ αὐτῆς π. γ. τοῦ Στρυμόνος ἥτις ἀποτελεῖ σημαντικὸν κώλυμα διὰ τὸν ἐπιχειροῦντα στρατὸν καί, πολλῷ μᾶλλον, ἐφ' ὅσον θὰ ἐδημιουργεῖτο διὰ καταστροφῆς τῶν προστατευτικῶν του ἀναχωμάτων πλήμμυρα τῆς πεδιάδος Σερρῶν.

3) Ὁ *ἄξων*: Ράζλογκ—Ζυρνόβου—Κάτω Νευροκοπίου—Δράμας—Καβάλαν.

Ἀμυντικὴ περιοχὴ κατ' αὐτοῦ εἶναι ἡ περὶ τὸ Καραντὰγ—ὄρη Βροντοῦς καὶ Βόλακα, τοιαύτη ἥτις ἀπαγορεύει τήν, μέσῳ τῶν διαβάσεων Βροντοῦς, Καλαποτίου καὶ Γρανίτου, κάθοδον πρὸς Σέρρας καὶ Δράμαν τοῦ διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ π. Νέστου προελαύνοντος ἐχθροῦ. Ἡ φύσει ὀχυρὰ αὕτη περιοχὴ ἐνισχυομένη καὶ δι' ἔργων ὀχυρωτικῆς περὶ τὸ Πρεσέκ, Στραγγάτς καὶ Ἅγ. Νικόλαον ὡς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, καθιστᾶ ἐξόχως δυναμικὴν τὴν ἀμυντικὴν περιοχὴν τοῦ ἐψιπέδου Κάτω Νευροκοπίου ὅπερ ὑψίπεδον, ἀποτελεῖ σπουδαιότατον—καθ' ὃ

καὶ μοναδικὸν — προμαχῶνα τῆς πεδιάδος Δράμας καὶ τῆς Καβάλας. Ἐξ ἄλλου αἱ ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι τοῦ Σταυροῦ πρὸ τῆς διαβ. Μόκρου (π. Τουλουμπάρ) καὶ τῶν Μπουκίων πρὸ τῆς διαβ. Κορπύλων καθὼς καὶ τῶν ὀρέων τῆς Λεκάνης καλύπτουν ἀπ' Α τὴν πεδινὴν ζώνην Δράμας μὲ τὸν λιμένα τῆς Καβάλας, ἀπὸ ἐχθρικὴν ἐνέργειαν ἐκδηλουμένην ἐκ τῆς κατευθύνσεως ταύτης ὑπὸ ἐχθρικῶν δυνάμεων ὀρεινῆς συνθέσεως ἐνεργουσῶν ἐκ τοῦ ὀρεινοῦ ὄγκου τῆς Ροδόπης, Καρλίκ, Κουσλάρ, Τσιγγενὲς Ἰσσάρ.

4) *Ὁ ἄξων*: Πασμακλῆ – Ἐχίνου – Ξάνθης – Πόρτο Λάγο.

Κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον οὐδεμία ἀμυντικὴ τοποθεσία ἀξία λόγου ὑφίσταται ἐξαιρέσει τῆς τοποθεσίας Ἐχίνου — Πάχνης — Γλαύκης, τὸ ἀμυντικὸν τῆς ὁποίας δυναμικὸν ἐξικνεῖται μέχρι τῆς ἁπλῆς ἐπιβραδύνσεως τῆς προελάσεως τοῦ εἰσβολέως.

5) *Ὁ ἄξων*: Κύρτζαλη — Νυμφαίας — Κομοτινῆς – Πόρτο Λάγο.

Ἡ ὀχυρὰ τοποθεσία Νυμφαίας, ὡσαύτως, μόνον ἐπιβράδυνσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ. Γενικῶς δύναταί τις νὰ παρατηρήσῃ ὅτι τὸ ἐλάχιστον βάθος τῆς ἐδαφικῆς ζώνης ἀπὸ τῆς παραλίας μέχρι τῆς Ἑλληνοβουλγαρικῆς μεθορίου, ἡ διάρθρωσις τῶν συνόρων ὡς τὴν δημιουργεῖ ἡ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγὺ ὁ. γ. Ε. Β. εἰς τὴν περιοχὴν Ροδόπης καὶ ἡ κατὰ δώματα διάταξις τῶν χαμηλῶν ὀροσειρῶν τῆς Ροδόπης, βαθμηδὸν ταπεινουμένων ἐκ τῆς παραμεθορίου πρὸς τὴν πεδινὴν ζώνην Δυτ. Θράκης, ἀποτελοῦν τὰς μεγάλας ἀδυναμίας τῆς ἑλληνικῆς ἀμύνης εἰς τὴν Θράκην, καθιστῶσαι δυσχερῆ τὴν προάσπισιν τοῦ πατρίου Θρακικοῦ ἐδάφους καὶ θέτουσαι τὰς δυνάμεις ἀμύνης εἰς μειονεκτικὴν θέσιν ἔναντι τοῦ Β γείτονος καὶ τῶν φιλοξενουμένων του, ἑτέρων κι' ἐκείνων, ἀντιπάλων μας δυνάμεων.

5) *Ὁ ἄξων*: Ἰβαῖλογκραντ – Διδυμοτείχου — Σουφλίου – Ἀλεξανδρούπολιν.

Κατὰ τὴν διεύθυνσιν τούτου ὑπάρχουν ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι ἐπὶ τῶν Α κλιτύων τοῦ ΔεμίρΤσάλ καὶ Μπουκατέ, τῶν ὁποίων ὅμως ἡ στρατ. ἀξία καὶ αἱ ἀμυντικαὶ δυνατότητες εἶναι ἀπολύτως συνυφασμέναι ἀφ' ἑνὸς μὲν μὲ τὴν στάσιν τῆς ἐκεῖθεν τοῦ Ἕβρου Ἐπικρατείας ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ τὴν ἀναχαίτισιν τοῦ εἰσβολέως πρὸ τῆς Νυμφαίας καὶ τοῦ Ἐχίνου.

Γ΄ ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΡΟΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΝ

Ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ τοῦ ἐνεργοῦντος πρὸς Β στρατοῦ θὰ εἶναι ἡ Σόφια, Φιλιππούπολίς (Πλόβντιβ) καὶ ὁ Πύργος (ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου).

1) *Ἄξων προελάσεως*: Σερρῶν–Κούλας–Σβέτι Βράτς–Σιμιτλῆ—Ντουπνίστης–Ραδομὶρ–Σόφιαν.

Κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον ὑπάρχουν ἰσχυραὶ ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι ἐπὶ τῶν διαβάσεων Κρέσνας, Τζουμαγιᾶς, Κοτσερίνοβο, ἡ ἰσχυρὰ ἀμυντικὴ περιοχὴ τῆς Κονιόφσκος (Ἐλάνοβα καὶ Μπαντέρα) ἡ τοποθεσία περὶ τὸ Ραντομὶρ καὶ ἡ ἰσχυροτάτη ἀμυντικὴ τοποθεσία τῆς Βλαντάγιας ἥτις εἶναι ἡ κυρία πύλη εἰσόδου εἰς τὸ ὑψίπεδον Σόφιας ἐκ τῆς κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος. Ἡ προέλασις πρὸς τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν δέον νὰ γίνεται συνδεδυασμένως μὲ προέλασιν μέσῳ τῆς κοιλάδος τοῦ Νέστου διὰ τοῦ δι' αὐτῆς βαίνοντος ἄξονος:

2) Κάτω Νευροκοπίου–Ζυρνόβου–Ράζλογκ Σαμακόβου–Σόφιαν(*).

Κατὰ τοῦτον ὑπάρχει ἡ ἀμυντικὴ τοποθεσία τῶν στενῶν τῆς Κόρης καὶ ἡ ἰσχυρὰ ἀμυντικὴ περιοχὴ τοῦ ὀρεινοῦ ὄγκου τοῦ Σκομίου ὄρους, φυσικοῦ Ν τείχους τοῦ ὑψιπέδου Σόφιας.

Διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ π. Νέστου δύναται ν' ἀχθῆ ὁ ἐπιχειρῶν στρατὸς πρὸς τὸν ἕτερον ἀντικειμενικόν του σκοπόν, τὴν Φιλιππούπολιν, ἐνεργῶν κατὰ τοὺς ἄξονας:

3) Ζυρνόβου–Ράζλογκ—Γιακουρούδας—Τατὰρ Παζαρτζὶκ–Φιλιππούπολιν, ἢ

4) Ζυρνόβου–Ντοσπὰτ–Ντέβιν–Φιλιππούπολιν.

Κατὰ τὸν ἄξονα τῆς § 3 ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι ἰσχυραὶ εὑρισκόμεναι ἐπὶ τῆς Ροδόπης εἶναι, ἡ πρὸ τῆς Γιακουρούδας καὶ τοῦ

(*) Ἐφιστᾶται ἡ προσοχὴ τοῦ εὐέλπιδος ἐπὶ τοῦ ὅτι ἡ εἰς τὸν ἐπιτελικόν μας χάρτην 1:400.000 σημειουμένη ὁδὸς Ράζλογκ—Σαμακόβου, ἐσφαλμένως ἔχει σημειωθῆ ὡς βαίνουσα Α Μουσαλᾶ 2925. Τὸ ὀρθὸν εἶναι ὡς σημειοῦται ἐν τῷ συνημμένῳ σχεδιαγράμματι ἤτοι Δ Μουσαλᾶ.

Χάνι Ντεμπίροβι (σχ. 5) τοιαῦται. Κατὰ δὲ τὸν 4ον ἄξονα προελάσεως, ἡ ἀμυντικὴ περιοχὴ τῆς Ροδόπης μὲ ἰσχυρὰν ἀμυντικὴν τοποθεσίαν ἐπ' αὐτῆς τὴν τοῦ Ντοσπάτ.

5) Ἕτερος ἄξων προελάσεως εἶναι ὁ: Ξάνθης—Ἐχίνου—Σμόλιαν (Πασμακλῆ)—Τοπελάρε—Φιλιππούπολιν. Κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον ὑπάρχουν ἰσχυραὶ ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι ἐπὶ τοῦ ὀρεινοῦ συγκροτήματος τῆς Ροδόπης καὶ ἐπὶ σημαντικοῦ βάθους μέχρι τοῦ Ἀσένοβγκραντ (Στενημάχου) παρὰ τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Ἀν. Ρούμελης.

6) *Ὁ ἄξων* Πόρτο-Λάγου—Κομοτηνῆς—Νυμφαίας—Κύρτζαλη—(σχ. 8) Χασκώβου—Στάρα Ζαγόρας—Ὑάμπολ—Πύργον (Μπουργκάς).

Κατὰ τοῦτον ὑπάρχουν ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι ἐπὶ τοῦ ὀρεινοῦ ὄγκου τῆς Ροδόπης καὶ τῆς μικρᾶς τοιαύτης (Μπὲς-Τεπὲ-Ντὰγ) μέχρι τοῦ Χασκώβου. Ἐκεῖθεν ἀνοίγεται ἡ εὐρεῖα πεδιὰς τῆς Ἀν. Ρούμελης μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Δ' ΕΚ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΠΡΟΣ ΕΛΛΑΔΑ

Ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ ἐπιτιθεμένου ἡ Θεσσαλονίκη. Ἄξων προελάσεως εἶναι ὁ: Ραιδεστοῦ—Μαλγάρων—Ὑψάλων (διὰ γεφύρας ἐπὶ τοῦ Ἕβρου 840 μ. μὴ ἀποπερατωθείσης εἰσέτι) Πέπλου—Φερρῶν—Ἀλεξανδρουπόλεως—Κομοτηνῆς — Ξάνθης — Δράμας — Σερρῶν — Ὄρλιακο (ἢ Νιγρίτας)—Θεσ/κης. Εἴτε ἐκ Ξάνθης—Καβάλας—Ἐλευθερουπόλεως—Ἀμφιπόλεως—Θεσ/νίκην. Κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον ὑπάρχουν ἰσχυραὶ ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι τὰς ὁποίας δυσκόλως θὰ δυνηθῇ νὰ ἐξουδετερώσῃ ὁ προελαύνων στρατός.

Πρώτη ἰσχυρὰ ἀμυντικὴ περιοχὴ εἶναι ἡ ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Μπουκατὲ Ντὰγ τοιαύτη, Δ δὲ ἡ ἰσχυρὰ ἀμυντικὴ περιοχὴ ἐπὶ τοῦ Τσοπὰν Ντάγ καὶ Βορειώτερον ἡ τῆς διαβάσεως Κίρκης.

Ἕτεραι ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι κατὰ τὴν συνέχειαν τοῦ ἄξονος ἐκ Ξάνθης πρὸς Δράμαν (μέσῳ Σταυρουπόλεως) εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ Ἀχλὰτ καὶ τῆς διαβ. Λυκοδρομίου τοιαύτη καὶ ἡ περὶ τὰ Μπούκια τῆς διαβ. Κορπύλων ἀμυντικὴ τοποθεσία.

Κατὰ τὸν ἄξονα Δράμας— Σερρῶν ἐπὶ τῶν στενῶν Τασουλοὺκ

κι' ἐκεῖθεν τῆς πεδιάδος Σερρῶν εὑρίσκεται ἡ ἰσχυροτάτη ἀμυντικὴ τοποθεσία «Μπεκρούς».

Κατὰ δὲ τὸν παραλιακὸν ἄξονα καὶ ἐκ Ξάνθης πρὸς Θεσ]κην ἰσχυρὰ ἀμυντικὴ περιοχὴ εἶναι ἐπὶ τοῦ ΤσάλΝταγ, Δ. δὲ τῆς Καβάλας ἡ ἰσχυροτάτη ἀμυντικὴ τοποθεσία μεταξὺ τοῦ Παγγαίου καὶ Συμβόλου (τῆς Κοιλάδος Μουσθένη) καὶ ἀκολούθως ἡ — μεταξὺ Κερδυλλίων ὀρέων καὶ κόλπου 'Ορφανοῦ — τῆς διαβάσεως Ρεντίνας. 'Η ἀλληλουχία ἰσχυρῶν ἀμυντικῶν περιοχῶν κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον (Κων] πόλεως — Θεσ]νίκης) καὶ μὲ τὴν προϋπόθεσιν οὐδετερότητος τοῦ Β. γείτονος καθιστᾶ δυσχερῆ τήν, τυχόν, ἐπιχειρουμένην ἐξ Α πρὸς Δ ἐνέργειαν στρατοῦ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ (Θεσ]κης).

"Οταν ὁ Κεμὰλ πασᾶς κατ' Αὔγουστον τοῦ 1922 ἤρξατο τῆς μεγάλης ἐπιθέσεως κατὰ τοῦ 'Ελληνικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Μικρασίαν ὥρισεν ὡς ἀντικειμενικὸν σκοπόν: «Τὸ ΑΙΓΑΙΟΝ». "Οταν δὲ ἐπέτυχε τοῦτον, μεθυσθεὶς ὑπὸ τῆς εὐκόλου νίκης του—καὶ χωρὶς «χιουμοριστικὴν» διάθεσιν ἀλλὰ μὲ πεποίθησιν εἰς μίαν δευτέραν νίκην—ὥρισε διὰ τὸν στρατόν του ὡς νέον ἀντικειμενικὸν σκοπόν: «τὴν ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ». 'Η ἐσπευσμένη ὀργάνωσις ὑπὸ τοῦ Θ. Παγκάλου τοῦ στρατοῦ τοῦ "Εβρου συνετέλεσεν ὥστε νὰ προσγειωθοῦν οἱ αἰθεροβάμανες πασάδες Κεμὰλ καὶ 'Ισμέτ, τῶν ὁποίων τὰ μεγαλόπνοα σχέδια ἐρρίφθησαν τελικῶς εἰς τὴν μισγάγγειαν τοῦ "Εβρου.

'Αλλ' ἐὰν τότε τὰ ἐπαγγελθέντα ὑπὸ τῶν Τούρκων ἡγητόρων διὰ τὴν πέραν τοῦ "Εβρου προέλασιν τοῦ στρατοῦ των ἦσαν χίμαιραι, αἱ σημερινοὶ διὰ τοῦ τύπου ἐκτοξευόμεναι ἀνάλογοι — συγκεκαλυμμέναι — ἀπειλαὶ τῶν νῦν ἰθυνόντων, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Κυπριακοῦ, οὐδόλως ἀπέχουν ἀπὸ τοῦ νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς φαιδρότητες διὰ τὰς ὁποίας, ὁμολογουμένως, θὰ σκιρτᾶ τὸ ἐν τῷ τάφῳ τῆς Προύσης σεπτὸν λείψανον τοῦ Μεγάλου των 'Εθνικοῦ ἥρωος καὶ θυμοσόφου (*).

'Η 'Ελλὰς δὲν εἶναι σήμερον ἡ τοῦ 1922, ὁ στρατός της — μεταξὺ τῶν πρώτων ἐν τῷ κόσμῳ κατ' ἀναγνώρισιν φίλων τε καὶ ἐχθρῶν — μὲ ἄριστον ἠθικόν, παίδευσιν, πεῖραν καὶ παραδόσεις, εἶναι καθ' ὅλα ἀνώτερος τοῦ σημερινοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, ἀποφασισμένος δὲ νὰ προασπίσῃ τὸ πάτριον ἔδαφος ἀπὸ πᾶσαν ὁποθενδήποτε ἐκδηλουμένην ἀπειλήν.

(*) 'Ως γνωστὸν εἰς Προῦσαν εὑρίσκεται ὁ τάφος τοῦ Τουρκικῆς 'Εθνικότητος Καραγκιόζη ἰνδάλματος, τόσον τῶν παλαιῶν ὅσον καὶ τῶν νέων Τούρκων.

Δ΄ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΡΚΙΑΝ

Ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ ἐνεργοῦντος στρατοῦ ἡ Κωνσταντινούπολις.

Ἄξονες προελάσεως εἶναι οἱ:

1) Φερρῶν–Πέπλου–Ὑψάλων–Κεσσάνης–Μαλγάρων—Ραιδεστοῦ–Τσορλοῦ–Σηλυβρίας–Κωνσταντινούπολιν.

2) Ἀδριανουπόλεως (Ἐντιρνὲ)–Μπαμπᾶ Ἐσκῆ–Τσορλοῦ–Κωνσταντινούπολιν.

3) Ἀδριανουπόλεως–Σαράντα Ἐκκλησιῶν–(Κιρκλὰρ Ἐλὶ)—Μπουνὰρ Χισάρ—Σηλυβρίας–Κωνσταντινούπολιν.

Ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι κατὰ τοὺς ἄξονας τούτους προελάσεως εἶναι αἱ ἐπὶ τοῦ Τσατὰλ Τεπὲ καὶ τῶν Δ ἀντερεισμάτων Γιαΐλᾶ Ντὰγ τοιαῦται, βορειώτερον δὲ κατὰ τοὺς ἄξονας 2 καὶ 3, τὸ περικεχαρακωμένον στρατόπεδον Ἀδριανουπόλεως, ἐνισχυόμενον εἰς φυσικὸν ἀμυντικὸν δυναμικὸν ὑπὸ τῶν ὑδατίνων κωλυμάτων τοῦ Ἕβρου, Τούντζα καὶ Ἄρδα.

–Κατὰ τοὺς ἄξονας, ὡσαύτως 2 καὶ 3, βαίνοντας καθέτως πρὸς τὸν ροῦν τῶν πολλῶν ππ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ π. Ἐργίνη καὶ παραλλήλων μεταξύ των κοιλάδων τῶν ποταμῶν τούτων μὲ ἀποτόμους κλιτεῖς αἵτινες καθιστοῦν τὸ ἔδαφος ἀντιαρματικόν, δύνανται νὰ ὀργανωθοῦν ὑπὸ τῆς ἀμύνης τοποθεσίαι ἱκαναὶ νὰ ἐπιβραδύνουν τὴν πρὸς Α προέλασιν στρατοῦ. Ἐξ ὅλων τούτων σπουδαιοτάτη ἀμυντικὴ τοποθεσία εἶναι ἡ περὶ τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας τοιαύτη.

Ἡ ἀμυντικὴ περιοχὴ Βιζύης–Λουλὲ Μπουργὰς ἔχει δυναμικὸν ἀνάλογον τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους καθ' ὅσον τὰ πολυάριθμα πρὸ αὐτῆς ρεῖθρα τῆς Στράντζας Μπαλκὰν μεταβάλλονται κατὰ τὸν χειμῶνα εἰς ὁρμητικοὺς χειμάρρους τὸ δὲ ἔδαφος, ἐκ παχείας ἀργίλλου, καθίσταται μετὰ τὰς βροχὰς ἀδιάβατον, εἰς ἑρπύστριαν καὶ τροχόν, ἐπὶ ἡμέρας.

Ἡ ἀμυντικὴ τέλος περιοχὴ Τσατάλτζας, ἀποτελεῖ ἰσχυρότατον ἔρεισμα ἐσχάτης ἀμύνης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ Τοῦρκοι τὸ 1912–13 ἠμύνθησαν σθεναρῶς κατὰ τῶν Βουλγάρων καὶ μέχρι τῆς ὁποίας οἱ σύμμαχοι ἐπέβαλον τὸ 1918 εἰς τὴν σύμμαχόν

των Ἑλλάδα τὴν νικηφόρως προελαύνουσαν καὶ ἐλευθερώνουσαν τὰ ἐθνικά της προγονικὰ ἐδάφη, νὰ σταματήση. Οἱ ἴδιοι σύμμαχοι ἠξίωσαν τὸ 1922, ὅτε ὁ τότε ἀρχιστράτηγος στρατηγὸς Γ. Χατζηανέστης εἶχεν ἀποφασίσει νὰ προελάση καὶ καταλάβη τὴν Κωνσταντινούπολιν, νὰ παραιτηθῆ ἡ Ἑλλὰς ἑνὸς τοιούτου ἐγχειρήματος, ἀπειλοῦντες ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὅτι οἱ ἴδιοι — ἀφοῦ οἱ Τοῦρκοι ἦσαν ἀποδεδειγμένως ἀνίκανοι ν' ἀναχαιτίσουν τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν — θὰ ἐπολέμων ἐκεῖ χάριν τῶν «ἐχθρῶν των» Τούρκων καὶ ἐναντίον τῶν «συμμάχων των» Ἑλλήνων ἀρνούμενοι εἰς τὴν τότε Ἑλλάδα τὸ Ἐθνικὸν καὶ Ἠθικόν της Δικαίωμα ν' ἀποκτήση ἐπὶ τέλους τὴν Κωνσταντινούπολίν της.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Αἱ Ἑλληνικαὶ ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι τῶν παραμεθορίων περιοχῶν εἶναι, γενικῶς, ἀσθενέστεραι τῶν ἀντιστοίχων τῶν ὁμόρων Κρατῶν. Κατ' ἐξαίρεσιν μόνον, αἱ Ἑλληνικαὶ θέσεις ὑπερέχουν τῶν Τουρκικῶν· κατὰ δὲ τὸν ἐξ Α πρὸς Δ ἄξονα προελάσεως ἐχθροῦ (ἐκ Τουρκίας πρὸς Ἑλλάδα) ὑφίστανται πλεῖσται ὅσαι ἐξαίρετοι ἀμυντικαὶ περιοχαὶ καὶ τοποθεσίαι.

Πρὸς ἐξουδετέρωσιν τοῦ μειονεκτήματος τούτου τῆς Ἑλληνικῆς ἀμύνης ἐπιβάλλεται ἡ δι' ἔργων ὀχυρωτικῆς ἐξόπλισις τῶν φυσικῶν ἀμυντικῶν τοποθεσιῶν, ἡ ἐπαγρύπνισις ἐπὶ τῶν παραμεθορίων περιοχῶν δι' ἰσχυρῶν ἑτοιμοπολέμων δυνάμεων στρατοῦ, ἡ καθιέρωσις τοῦ ἐπιθετικοῦ δόγματος εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς Χώρας καὶ τοῦ μαχητικοῦ πνεύματος εἰς τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον.

2. Ἀχίλλειος πτέρνα τῆς Ἑλληνικῆς ἀμύνης εἶναι ἡ λεκάνη τῆς Δοϊράνης διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται εἷς κύριος καὶ καίριος ἄξων εἰσβολῆς, ὁ ἄξων Πετριτσίου — Στρωμνίτσης — Κωστουρίνου — Κιλκὶς πρὸς Θεσ]νίκην. Οὐ μόνον δὲν ὑφίσταται κατὰ τὸν ἄξονα τοῦτον προελάσεως οὐδεμία ἀξιόλογος ἀμυντικὴ φυσικὴ τοποθεσία ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ἄμυνα τίθεται — εἰς τὴν ζώνην ἐκείνην, — διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐκ τοῦ Βουλγαρικοῦ χώρου ἐπιχειροῦντος εἰσβολέως, εἰς τὴν ἀπόλυτον διάκρισιν τῆς Γιουγκοσλαυίας ἐξαρτωμένη τόσον ἐκ τῆς πολιτικῆς της στάσεως (ἀείποτε ἀμφιρρόπου ἢ ἀβεβαίας) ὅσον καὶ τῶν στρατιωτικῶν της ἱκανοτήτων διὰ τὴν συγκράτησιν τοῦ ἐκ τοῦ π. Στρυμόνος καὶ κατὰ τὸν ἀνάρρουν τοῦ π. π. αὐτοῦ Στρώμνιτσα διευθυνομένου ἐπιθετικοῦ κύματος τοῦ ἐχθροῦ.

3. Κατὰ τοὺς ἄξονας εἰσβολῆς ἐκ τοῦ καθαυτὸ Ἑλ-

λ α δ ι κ ο ῦ χ ώ ρ ο υ (Στρυμόνος, Νέστου, Ροδόπης) πρὸς Σόφιαν καὶ Φιλιππούπολιν ὑφίστανται ἰ σ χ υ ρ α ὶ ἀ μ υ ν τ ι κ α ὶ τοποθεσίαι, ἡ ἐξουδετέρωσις τῶν ὁποίων δὲν εἶναι δυνατὴ ἄνευ συνδεδυασμένης δράσεως. Ὁ συνδυασμὸς δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ διττῶς: Ἢ μὲ ταυτόχρονον δρᾶσιν ἐκ τῶν κοιλάδων Νυσάβα καὶ Ἀξιοῦ καὶ δὴ διὰ τῶν κοιλάδων τῶν π.π. τοῦ Ἀξιοῦ, Μπρεγκάλνιτσα καὶ Πιτσίνια, ἢ μέσῳ τῆς κοιλάδος τοῦ π. Ἕβρου.

Ἐάν δὲ ἐκδηλωθῇ συνδεδυασμένη ἐνέργεια καὶ ἐκ τῶν τριῶν κατευθύνσεων ἤτοι ἐξ Ἑλλάδος, Γιουγκοσλαυίας καὶ Τουρκίας κατὰ τοῦ Βουλγαρικοῦ χώρου τότε, φυσικῷ τῷ λόγῳ, τὸ πλῆγμα θὰ ἐπενεχθῇ ταχύτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον.

Τεκμαίρεται ἐκ τούτων πόσον πολύτιμος διὰ τὴν Ἑλλάδα, προτιθεμένην νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τῆς Βουλγαρίας, εἶναι ἡ συμμαχία της μετὰ τῆς Γιουγκοσλαυίας καὶ ἡ τοιαύτη μετὰ τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ καὶ πόσον πολύτιμος ἐξ ἴσου καὶ διὰ τὰ τρία Κράτη, Γιουγκοσλαυίαν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν — εἶναι ἡ κοινὴ καὶ τῶν τριῶν σ υ μ μ α χ ί α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VIII

ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΑΔΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΓΕΝΙΚΩΣ ΚΑΙ ΕΝ ΤΩ ΠΛΑΙΣΙΩ ΤΟΥ ΝΑΤΟ

Α΄. ΓΕΝΙΚΩΣ

α) Ὡς Χώρου Γεωγραφικοῦ

1. Κειμένη, ἡ Ἑλλάς, μετὰ τοῦ συμπλέγματος τῶν περὶ αὐτὴν νήσων εἰς ἐξέχουσαν γεωγραφικὴν θέσιν ἐν τῇ Ν. Εὐρώπῃ καὶ τῇ Α. Μεσογείῳ κέκτηται ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου μεγάλην στρατηγικὴν ἀξίαν.

Ἡ Ν. Εὐρώπη διὰ τῆς πολυσχιδῶς καὶ βαθέως εἰσχωρούσης ἐν αὐτῇ θαλάσσης σχηματίζει δύο μεγάλας χερσονήσους: τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ἰταλικήν.

Ἀμφότεραι ἀποτελοῦν χώρους ὑψίστης στρατηγικῆς σημασίας διότι, τοῦ σημαντικωτέρου ἐν τῷ Εὐρωπαϊκῷ Θ. Ε. ἄξονος ἐπιχειρήσεων βαίνοντος κατὰ τὴν διεύθυνσιν Ἀνατολὴ – Δύσις ἢ καὶ ἀντιστρόφως, αἱ δύο αὗται Χερσόνησοι εὑρίσκονται εἰς θέσιν πλευρικὴν ὡς πρὸς τὸν κύριον τοῦτον ἄξονα ἐνεργείας.

Κατὰ συνέπειαν ὁ κατέχων τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἰταλίαν δύναται εὐκόλως νὰ παρενοχλήσῃ διὰ τῶν δυνάμεών του ξηρᾶς καὶ ἀέρος ἐξ ἀεροδρομίων κειμένων ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν τούτων χώρων ἔτι δὲ καὶ ἐξ ἐγκατεστημένων εἰς αὐτὸς βάσεων ἐκτοξεύσεως πυραύλων, τὰ

πλευρὰ ἢ τὰ νῶτα τῶν κατὰ τὸν εἰρημένον ἄξονα ἐνεργείας ἐπιχειρούντων στρατευμάτων.

Ἡ ἐδαφικὴ διαμόρφωσις τῆς Ἑλλάδος παρέχει, ἐν ταὐτῷ, ἐξαίρετα πλεονεκτήματα εἰς τὴν ἄμυναν κατὰ πάσης ἀπὸ Β. ἐπιθέσεως. Ὁ κύριος ἠπειρωτικὸς κορμὸς τῆς Χώρας ἐκτείνεται ἐπὶ ὀρεινῶν σπονδύλων οἵτινες διήκουν ἐκ Β πρὸς Ν, προσφερομένης οὕτω τῆς Ἑλλάδος δι' ἄμυναν ἐπιβραδυντικὴν κατὰ τῆς πρὸς Ν προελάσεως τοῦ ἐχθροῦ.

2. Ἡ κατέχουσα, ἐξ ἄλλου, τὸν Ἑλλ. χῶρον Δύναμις,κυριαρχεῖ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἀπὸ Γιβραλτὰρ πρὸς Σουὲζ καὶ Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καί, δύναται νὰ παρενοχλῇ ἢ καὶ ἀπαγορεύῃ τὴν χρησιμοποίησίν της ἔστω κι' ἂν αἱ κατὰ τὴν θαλασσίαν ταύτην ἀρτηρίαν μεταφοραὶ προστατεύονται ἰσχυρῶς (convoy). Εἰς τὸν Ἑλλαδικὸν χῶρον τῆς, τε ἠπειρωτικῆς καὶ νησιωτικῆς,Ἑλλάδος ὑπάρχουν πλεῖσται ὅσαι ἰσχυραὶ καὶ ἀσφαλεῖς βάσεις, ἐξ ὧν ὁρμώμεναι ἰσχυραὶ δυνάμεις, ὑποβρύχιοι ἐπιφάνειας καὶ ἀέρος δύνανται νὰ ἐκπληρώσουν τὴνπρορρηθεῖσαν ἀποστολήν.

3· Ἡ Ἑλλὰς μετὰ τῆς Μικρασίας κλείει ἀπὸ Δ τὴν ὑγρὰν λεωφόρον Εὐξείνου — Προποντίδος — Ἑλλησπόντου — Αἰγαίου — Μεσογείου. Οὐδὲ εἶναι δυνατὴ ἐπικοινωνία Εὐξείνου – Μεσογείου ἔστω καὶ μὲ τοὺς Βόσπορον – Δαρδανέλλια ἐλεύθερα, ἐὰν κι' ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλλὰς εὑρίσκεται εἰς ἀντίπαλον παράταξιν τῆς τὰ Στενὰ κρατούσης. Πράγματι, σήμερον, μὲ τὰ Δαρδανέλλια ἐλεύθερα ἀλλὰ τὸ Αἰγαῖον κλειστόν, οὐδεὶς στόλος ἐπιφανείας ἢ ὑποβρύχιος θὰ δυνηθῇ νὰ δράσῃ ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ ἐκ τοῦ Εὐξείνου πρὸς τὴν Μεσόγειον. Αἱ πολυάριθμοι, πολυλίμενοι καὶ ποικιλοτρόπως ἐγκατεσπαρμέναι νῆσοι μεγάλαι καὶ μικραὶ ἐφ' ὅλης τῆς ὑγρᾶς Αἰγαιακῆς λεκάνης ἔχουν γεωγραφικὴν φυσικὴν διάταξιν τοιαύτην, ὡς νὰ ἦσαν φρούρια κατασκευασμένα, ἐπὶ τούτῳ καί, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς συγχρόνου πολεμικῆς τέχνης.

4. Ἀπὸ τῶν Ν παραλίων τῆς Πελοποννήσου, τῶν Κυθήρων, Ἀντικυθήρων, Κρήτης, Κάσου, Καρπάθου καὶ μέχρι Ρόδου αἱ Ν νῆσοι τοῦ νησιωτικοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους κλείουν τὴν λεκάνην τῶν Ἑλληνικῶν θαλασσῶν, δημιουργοῦσαι θαλάσια στενά ὡς εἶναι, τὰ μεταξὺ Πελοποννήσου – Κυθήρων, Κυθήρων – Ἀντικυθήρων, Ἀντικυθήρων – Κρήτης, Κρήτης – Κάσου, Κάσου — Καρπάθου, Καρπάθου – Ρόδου, Ρόδου—Μικρασίας (τοῦ τελευταίου ἐλεγχομένου πλήρως ἐκ τῆς Ρόδου) ἅτινα στενὰ ἐπιτηρούμενα καταλλήλως δύνανται ν' ἀπαγορεύσουν τὴν διὰ μέσου αὐτῶν διέλευσιν πλοίων ἐκ τοῦ Αἰγαίου πρὸς τὴν Μεσόγειον ἢ ἀντιστρόφως, ἐνῶ ἐντὸς αὐτῆς ταύτης τῆς Αἰγαιακῆς

λεκάνης τὸ νησιωτικὸν Ἑλληνικὸν σύμπλεγμα, ἐξωπλισμένον διὰ τῶν καταλλήλων ὀργάνων καὶ μέσων ἐλέγχου, ἐλέγχει πλήρως πᾶσαν ἐν τῷ πελάγει κίνησιν ἐχθρικοῦ σκάφους (ἐπιφανείας ἢ ὑποβρυχίου) ὅπερ εἶναι ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ τῆς ἐπαγρυπνήσεως, ἐξουδετερουμένης τελικῶς τῆς δράσεως αὐτοῦ.

Μὲ τὴν σύγχρονον πρόοδον κι' ἐξέλιξιν τῶν μέσων ἀνιχνεύσεως κι' ἐπιτηρήσεως τῶν θαλασσῶν, ἡ στρατηγικὴ ἀξία τῶν στενῶν Βοσπόρου κι' Ἑλλησπόντου δὲν ἐξετάζεται πλέον μονομερῶς, ἀλλ' ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν θάλασσαν τοῦ Αἰγαίου καὶ τὰς ἐπ' αὐτῆς ἐγκατεσπαρμένας ἑλληνικὸς νήσους.

Καὶ ἐὰν Β α σ ι λ ὶ ς τ ῶ ν π ό λ ε ω ν (ὄχι σήμερον τόσον εἰς ὡραιότητα, ἀλλ' εἰς στρατηγικὴν ἀξίαν) λέγεται ἀκόμη ἡ θαυμασία Κωνσταντινούπολις, ἀναμφισβητήτως ὡς περιδέραιον ἐκ πολυτίμων λίθων εἰς τὸν λαιμὸν τῆς Βασιλίσσης θὰ πρέπει νὰ χαρακτηρισθοῦν αἱ νῆσοι τοῦ Ἑλληνικοῦ νησιωτικοῦ συμπλέγματος τοῦ Αἰγαίου μὲ βαρυτιμώτατον ἀδάμαντα, ἀναριθμήτων καρατίων τοῦ ἐν λόγῳ περιδεραίου, τὴν μεγαλόνησον Κ ρ ή τ η ν. Καὶ ὡς οὐδεμία Βασίλισσα ἐθεώρησέ ποτε ἀναφαίρετον στόλισμα τῆς ἀκτινοβολούσης ἰσχύος της τὸ πολύτιμον περιδέραιόν της, οὕτω δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ποίαν ἀξίαν στρατηγικὴν ἔχει ὁ Ἑλλήσποντος, ἡ Προποντὶς καὶ ὁ Βόσπορος ἄνευ τῆς συνυπάρξεως ἐν τῷ αὐτῷ συμμαχικῷ συνασπισμῷ, τῶν Ἑλληνικῶν θαλασσῶν καὶ νήσων. Ὅθεν προκύπτει, τὸ μὲν ὅτι ὁ στρατηγικὸς χῶρος τῆς νησιωτικῆς Ἑλλάδος ἔχει τὴν ἰδίαν στρατηγικὴν ἀξίαν μετὰ τῶν ὑψίστης στρατηγικῆς ἀξίας στενῶν Βοσπόρου καὶ Ἑλλησπόντου, τὸ δὲ ὅτι ἡ ἀσφάλεια ἐν τῇ Ἀν. Μεσογειακῇ λεκάνῃ ἀπὸ τῆς ἐκ Β ἀπειλῆς στηρίζεται ἀπολύτως εἰς τὴν σύμπραξιν, σύμπνοιαν καὶ συμμαχίον τῶν δύο Ἐπικρατειῶν, Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, αἵτινες εἶναι σήμερον αἱ ἀπόλυτοι κυρίαρχοι τῆς γεωγραφικῆς λωρίδος Κρήτης – Αἰγαίου – Ἑλλησπόντου – Βοσπόρου. Ἡ γινομένη διάκρισις ἀξιῶν, ἡ ὑποτίμησις τῆς μιᾶς καὶ ἡ ὑπερεκτίμησις τῆς ἑτέρας, κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ συμφέρον ἐνίων μεγάλων δυνάμεων τοῦ ἰδίου συνασπισμοῦ (ΝΑΤΟ), ἀποτελεῖ τοὐλάχιστον μυωπίαν ἥτις εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἔχῃ κάποτε ὀλεθρίας συνεπείας. Εἰδικῶς δὲ διὰ τὴν Ἀγγλίαν, τὴν δευτέραν δύναμιν ἐν τῷ ΝΑΤΟ, θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἐνέργεια αὐτοχειριασμοῦ τῆς ἰδίας ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τακτική της, τοῦ διχασμοῦ τῶν δύο Ἐθνῶν, (Τουρκικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ,) ἡ ὑποκίνησις καὶ ἐξώθησις τοῦ πρώτου κατὰ τοῦ δευτέρου καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ μίσους μεταξὺ αὐτῶν.

Ταῦτα, προκαλοῦντα ἀδυναμίαν εἰς τὴν ἄμυναν τοῦ δεξιοῦ τοῦ

ΝΑΤΟ ἐγκυμονοῦν τὸν κίνδυνον τῆς διασπάσεως τῆς ἀμύνης εἰς ὃ ἀκριβῶς σημεῖον ἐπιβάλλεται νὰ εἶναι αὕτη ἀρραγής.

Β) ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Ὁ γεωγραφικὸς χῶρος τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν τὸ μῆλον τῆς ἔριδος τῶν ἰσχυρῶν, ὁ χῶρος τῆς διελκυνστίδος των. Κατὰ τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνας ἡ Ρωσία καὶ ἡ Ἀγγλία ἦσαν αἱ κύριαι ἀνταγωνίστριαι δυνάμεις ἐν τῇ Μεσογείῳ.

Ἡ Ρωσικὴ πολιτική, εἰς ἐφαρμογὴν τῆς πολιτικῆς διαθήκης τοῦ Μεγάλου Πέτρου, πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἠσπάσθησαν καὶ οἱ Ἐρυθροὶ Τσάροι, ἀπέβλεπεν εἰς τὴν παντὶ σθένει κάθοδον πρὸς τὴν Μεσόγειον.

Ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἠγωνίζετο νὰ κρατήσῃ μακρὰν τῆς Μεσογείου τὴν Ρωσίαν, διαβλέπουσα εἰς τὴν Ρωσικὴν τάσιν ἄμεσον ἀπειλὴν τῆς ζωτικῆς της ἀρτηρίας Γιβραλτὰρ – Σουὲζ – Ἐρυθρᾶς θαλάσσης — Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ.

—Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ Τέλπος Ἴς ς (1683) τῶν Οὐραλίων ὀρέων, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας ἔζησεν ὁ Μέγας Πέτρος (1672–1725), ἀντικείμενον λαϊκῶν ἐξάρσεων τῆς Ρωσικῆς ψυχῆς, ὑμνουμένη πολλαπλῶς ὑπὸ τοὺς ἤχους τρόϊκας καὶ μπαλα(..λάϊκας), συμβολίζει εἰς τὴν Ρωσικὴν φαντασίαν τὴν ψυχὴν τοῦ Ἔθνους.

Ἡ ψυχὴ αὐτὴ σκιρτᾷ διὰ τὴν Μεσόγειον τῆς ὁποίας τὸ μεγαλύτερον βάθος (4.400 μ.) εἶναι ΝΔ τοῦ ἀκρ. Ἀκρίτας τῆς Πελοποννήσου.

—Ὁ Πύργος τοῦ Λονδίνου εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ταμέσεως εἶναι, διὰ τὸν σεβόμενον τὰς παραδόσεις του Βρεττανόν, ἡ καρδία τοῦ Ἔθνους του. Τοὺς παλμοὺς αὐτῆς ἀπηχεῖ ὁ χρονομετρικὸς κρότος τοῦ Μπὶγκ – Μπέν. Κάθε Βρεττανικὴ καρδία πάλλει διὰ τὸ ζωτικώτερον τμῆμα τῆς Αὐτοκρατορίας της ὅπερ εὑρίσκεται περὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ τοῦ ὁποίου κλεὶς πολυτίμου ἀρτηρίας εἶναι τὸ Σουέζ.

—Τὸ ὄρος Ὄλυμπος (θρονὶ τοῦ Διὸς 2911) ὑψηλότερον ἑλληνικὸν ὄρος συμβολίζει, τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον, τὸν μῦθον συνυφασμένον μὲ τὴν πραγματικότητα, τὸν θρῦλλον, τὴν ἱερότητα τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, τὴν δόξαν, τὴν Παράδοσιν τῆς ἡρωϊκῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, τὴν Ἐλευθερίαν ἥτις ἐγεννήθη κι' ἠνδρώθη εἰς τὰ πάτρια ἐδάφη· ἀκόμη δὲ ὁ Θεσσαλικὸς Ὄλυμπος εἶναι ὁ φωτεινὸς φάρος ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐὰν ἐκ τοῦ Πύργου τοῦ Λονδίνου φέρομεν εὐθεῖαν πρὸς τὸ Σουὲζ αὕτη διέρχεται διὰ τοῦ Ὀλύμπου.

Ἐὰν ἐκ τοῦ Τέλπος Ἴςς τῶν Οὐραλίων φέρομεν ἑτέραν εὐθεῖαν πρὸς τὸ φρέαρ τῶν Οἰνουσῶν, καὶ αὕτη διέρχεται διὰ τοῦ Ὀλύμπου.

Δὲν τέμνονται δὲ ἁπλῶς αἱ δύο εὐθεῖαι ἐπὶ τοῦ Θεσσαλικοῦ Ὀλύμπου ***ἀλλὰ τέμνονται ἐκεῖ καὶ καθέτως.***

Ἀμφότεραι αἱ εὐθεῖαι συμβολίζουν τὰς κατευθύνσεις τῶν βλέψεων τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, τῶν ἰμπεριαλιστικῶν τάσεων καὶ ἐπιδιώξεων τῶν δύο ἰσχυρῶν Αὐτοκρατοριῶν Ἀγγλίας καὶ Ρωσίας, αἵτινες ***συναντῶνται*** ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος.

2. Ἂς τονίσωμεν εἰσέτι καὶ μίαν ἄλλην γεωπολιτικὴν παρατήρησίν μας.

Ἡ ἀγγλικὴ εὐθεῖα (Λονδίνου – Σουὲζ) ἄρχεται ἀπὸ ὑψοδείκτην 0,00, διέρχεται ἀπὸ διαφόρους ὑψοδείκτας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ὡς καὶ τὸν μέγιστον Ἑλληνικὸν (2911), κατορθώνει δὲ νὰ καταλήξῃ πάλιν εἰς ὑψοδείκτην0,00 (Σουὲζ), ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ ἑρμηνευθῇ ὅτι παρὰ τὰς ἀντιξοότητας τὰς ὁποίας συνήντα ἡ ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἐκ μέρους καὶ τῶν κρατῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς Μεσογειακῆς της πολιτικῆς, ἐν τούτοις χάρις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν συμβολήν, ἐντιμότητα καὶ ὑψηλοφροσύνην ἐπετύγχανε τὴν ***ἰσοσιάθμισιν*** τῶν προσπαθειῶν της, ἰσορροποῦσα τὰς ἀντιδράσεις κατὰ τῶν ἐπὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ συμφερόντων της.

– Ἡ Ρωσικὴ εὐθεῖα (Οὐραλίων – Μεσογείου) ἀρχομένη ἐκ τοῦ ὑψηλοτέρου ρωσικοῦ ὄρους, διερχομένη ἐκ στεππῶν καὶ πεδιάδων, ἤτοι μέσῳ ὁμαλοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ὅμως καὶ διὰ τοῦ ὑψηλοτέρου ἑλληνικοῦ ὄρους, καταλήγει εἰς τὸ βαθύτερον σημεῖον τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Καὶ τοῦτο ἐξηγεῖται ὡς «γεωπολιτικὸν» φαινόμενον. Παρὰ τὸ ὅτι οἱ Βόρειοι γείτονες τῆς Ἑλλάδος προπαρεσκεύασαν τὸ ἔδαφος εἰς τὸν Ρωσικὸν Ἰμπεριαλισμὸν διὰ τὴν ἔξοδόν του εἰς τὴν Μεσόγειον, ἐν τούτοις, τὰ ρωσικὰ σχέδια, προσκρούσαντα εἰς τὴν ἀσάλευτον ἑλληνικὴν ψυχὴν (Ὄλυμπον), ἀνετράπησαν καὶ κατεποντίσθησαν εἰς τὸν ***βυθόν, εἰς βάθο: μέγιστον.***

Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότης: Ἡ Ἑλλὰς διὰ μέσου τῶν διεθνῶν παρασκηνίων, περιπλοκῶν καὶ πολέμων, παραμείνασα πιστὴ φίλη καὶ σύμμαχος τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν συμμάχων της, συνέβαλεν ὥστε αὕτη νὰ διατηρήσῃ ἀκέραια τὰ δικαιώματά της εἰς ΜΑ καὶ Ἰνδίας, τὴν κυριαρχίαν της εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ νὰ ἀσκῇ τὸν ἀπόλυτον ἔλεγχον ἐπὶ τῆς ζωτικωτάτης θαλασσίας Μεσογειακῆς ἀρτηρίας. Πρατ-

τουσα οὕτω ἡ Ἑλλὰς διετήρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν πλήρη ἐλευθερίαν της ἀσχέτως ἄν, εὐεργετοῦσα ἀχάριστον ἐδημιούργη ἐχθρόν (*).

Ἐκ τοῦ ἄλλου. Ἡ Ἑλλὰς ἀντισταθεῖσα εἰς τὴν Ρωσικὴν ἐπεκτατικὴν τάσιν ἐκέρδισε τὴν ἀξιοπρέπειάν της, τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν της δημιουργήσασα ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἕνα πρόσθετον ἐχθρόν.

Ἐφ' ὅσον εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις τὸ τίμημα τῆς καθόλου στάσεως τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἡ ἀξιοπρέπεια, ἀνεξαρτησία, καὶ ἐλευθερία της, διὰ τοῦτο, οὐδεὶς Ἕλλην πρέπει νὰ μ ε τ α ν ο ῇ ἐπειδὴ τὸ Ἔθνος του ἐθυσιάσθη προσφερθὲν ὁλοκαύτωμα εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐλευθερίας του ἢ ἐπειδὴ παρὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν καὶ ἐπιδεικνυομένην ἀχαριστίαν ἐκ μέρους τῶν συμμάχων ἔναντι τῆς Ἑλλάδος ἡ Ἑλλὰς παραμένει πιστὴ καὶ εἰλικρινὴς σύμμαχος αὐτῶν. Εἶναι τοῦτο ἀναμφιβόλως λίαν ἀναγκαῖον, τὸ ὀρθὸν κριτήριον μεταξὺ δύο κακῶν, διότι ἄλλως – ἂν συνέβαινον ἄλλως τὰ πράγματα – ἡ ἔννοια «φιλία ἢ ἔστω καὶ ἀδράνεια ἔναντι τῶν ρωσικῶν τάσεων εἰς τὴν Βαλκανικὴν» δὲν θὰ ἐσήμαινεν εἰ μὴ τὸ τέλος, τὸ ἐπικήδειον ᾆσμα τῆς ἐ λ ε υ θ ε ρ ί α ς.

Ἡ πραγματικότης τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος καὶ μέλλοντος ἦτο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἡ αὐτή: Ἡ πατρῷα μας γῆ εὑρίσκεται εἰς τὸν χῶρον ἔνθα συναντῶνται, ἀλληλοσυγκρουόμενα καὶ κ α θ έ τ ω ς διαστουρούμενα συμφέροντα δύο, ἀνέκαθεν (καὶ εἰς τὸ διηνεκὲς) ἀνταγωνιζομένων μὲ λυσσώδη μανίαν, κολοσσῶν, καὶ ἀνηκόντων εἰς δύο διαφόρους πόλους: Τ ὸ ν Σ λ α υ ι κ ό ν, ὅστις ἐκπροσωπεῖ τὰς δυνάμεις τῆς βίας καὶ τοῦ σκότους καὶ εἶναι ἀποδεδειγμένος ἐχθρὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὸν Ἀ γ γ λ ο σ α ξ ω ν ι κ ὸ ν ὅστις πρεσβεύει τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν λαῶν τῆς γῆς. Δὲν εἶναι δύσκολος ἡ κρίσις εἰς ποῖον ἐκ τῶν δύο πόλων εἶναι ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ μήτηρ γῆ τῆς Ἐλευθερίας. Ἀλλὰ ἐξ ἴσου δὲν θὰ πρέπει νὰ λησμονῇ ἕκαστος Ἕλλην, ὅτι εἰς τὴν διεξαγομένην διεθνῆ διελκυστίδα μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων συνασπισμῶν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἰσχυρῶν ἐξικνεῖται εἰς βαθμὸν μεγάλον διὰ τὸν μεγίστης Στρατηγικῆς ἀξίας Ἑλλαδικὸν χῶρον ἤτοι μ ό ν ο ν, τ ὸ ο ἰ κ ό π ε δ ο ν Ἑ λ λ ά ς».

---

1. Κατὰ τὸ γνωστὸν ἀξίωμα: «Οὐδεὶς ἀσφαλέστερος ἐχθρὸς ἀπὸ εὐεργετηθέντα ἀχάριστον».

Β΄ ΕΝ ΤΩ ΠΛΑΙΣΙΩ ΤΟΥ ΝΑΤΟ

Ἀνέκαθεν, εὐσεβὴς πόθος τοῦ ἐπιτιθεμένου ἦτο ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀστραπιαίου πολέμου.Οὐχ' ἧττον ὅμως, οὐδέποτε κατὰ τὸ παρελθὸν ἐπετεύχθη τοῦτο. Παρὰ τὴν ἀριστοτεχνικὴν προπαρασκευὴν τοῦ ἐλιγμοῦ του, τὴν χρησιμοποίησιν νέων ὅπλων καὶ μεθόδων ἢ καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀρχικοῦ αἰφνιδιασμοῦ του, ὁ πόλεμος ἐξειλίσσετο πάντοτε μετὰ τὰς πρώτας ἐκπλήξεις, εἰς μακροχρόνιον.

Τὸ αὐτὸ θὰ συμβῇ ἀσφαλῶς καὶ μὲ τὸν πόλεμον τοῦ μέλλοντος. Ἀσχέτως ἂν θὰ ἀρχίσῃ ὡς κλασσικὸς ἢ θερμοπυρηνικὸς τοιοῦτος, θὰ μεταβληθῇ εἰς πόλεμον βραδείας ἐξελίξεως, ὅσον κι' ἂν ὁ ἐπιτιθέμενος τὸν ἐπιθυμεῖ ἀκήρυκτον, ἀστραπιαῖον. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἄλλωστε, συνεστήθη καὶ ἡ ἀμυντικὴ συμμαχία τῶν Κρατῶν τοῦ Βορειοατλαντικοῦ συμφώνου.

Ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν προεκτεθέντων θὰ ἐρευνήσωμεν—παρακατιόντες τὴν στρατηγικὴν ἀξίαν ἣν ἔχει διὰ τὸν ΝΑΤΟ ***ὁ Ἑλλαδικὸς χῶρος***.

1) Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΩΣ ΖΩΝΗΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Ἡ Ἑλλάς, ὡς χώρα τῆς ἁλύσεως τῶν κρατῶν τοῦ Βορειοατλαντικοῦ συμφώνου, ἀποτελεῖ ἕνεκα τῶν δι' αὐτῆς διερχομένων συγκοινωνιακῶν ἀρτηριῶν ἓν ζεῦγμα τῆς ὅλης γεφύρας τῶν κρατῶν τούτων, καὶ μεταξύ των, καὶ μετὰ τῶν περιοχῶν ἐκείνων τῆς γηΐνης σφαίρας τῶν ἐχουσῶν ζωτικὴν σημασίαν διὰ τὴν Δυτικὴν ἐλευθέραν Εὐρώπην.

Διὰ τῆς Ἑλλάδος διέρχονται οἱ:

α) ***Χερσαῖοι Ἄξονες***: Τῆς νέας Ἐγνατίας ὁδοῦ ἥτις φέρει ἐκ τῆς Ν Ἰταλίας πρὸς Ἡγουμενίτσαν—Ἰωάννινα—Μέτσοβον—Θεσσαλονίκην—Ἀλεξ]πολιν—Καλλίπολιν Κων]πολιν καὶ ΜΑ.

Ἡ στρατηγικὴ ἀξία τῆς ἐν λόγῳ ἀρτηρίας εἶναι μεγίστη διότι, ἀφ' ἑνὸς μὲν βαίνει κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ στρατηγικοῦ μετώπου(*)

---

1 Ὅρα Α΄ τομ σελ. 238.

τοῦ ΝΑΤΟ ἐν τῇ Βαλκανικῇ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀποτελεῖ τὴν συντομωτέραν ἀ λ λ ὰ κ α ὶ τ ὴ ν μ ο ν α δ ι κ ὴ ν (*) ἀρτηρίαν δι' ἧς ἡ Εὐρώπη ('Ιταλία) ἐπικοινωνεῖ μέσῳ τῆς Βαλκανικῆς (Ἑλλάδος) μετὰ τῆς Μ.Α. (Τουρκίας).

Ὡσαύτως εἰς τὸν Ἑλλαδικὸν χῶρον αἱ ἀρτηρίαι Γυθείου — Ἀθηνῶν—Λαρίσης—Θεσ/νίκης καὶ Πατρῶν—Ἀγρινίου — Ἰωαννίνων ἀποτελοῦν τοὺς κυρίους ἄξονας διὰ τὴν κίνησιν καὶ Δ.Μ., τῶν μονάδων τῆς ζώνης μάχης. Ἀμφότεροι, ἔχοντες κάθετον διεύθυνσιν ὡς πρὸς τὸν ἄξονα τῆς Ἐγνατίας, προσλαμβάνουν ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα. Εἰδικώτερον ὁ ἄξων Λαρίσης—Θεσ/νίκης συνεχιζόμενος πρὸς Β κατὰ μῆκος τῆς κοιλάδος τοῦ π. Ἀξιοῦ καὶ τῆς, κατ' ἐπέκτασιν ταύτης, κοιλάδος τοῦ π. Μοράβα, κέκτηται μεγίστην ἀξίαν διότι ἀποτελεῖ τὸν κύριον ἄξονα ἐπικοινωνίας τῆς Γιουγκοσλαυίας μετὰ τῶν λιμένων τοῦ Αἰγαίου ἐξ ὧν θ' ἀνεφοδιάζεται τὸ κοινὸν Μακεδονικὸν μέτωπον εἰς ἣν περίπτωσιν ἡ Γιουγκοσλαυία θὰ ἐλάμβανε (οἰκειοθελῶς ἢ τὸ καὶ πιθανώτερον ὑποκύπτουσα εἰς τὴν βίαν) θέσιν εἰς τὸ πλευρὸν τῶν κρατῶν τοῦ ΝΑΤΟ.

β) ***Ὑδάτινοι ἄξονες***: Διὰ τῶν Ἑλληνικῶν ἢ τῶν γειτονικῶν αὐτῶν θαλασσῶν διέρχονται οἱ ἀκόλουθοι ὑδάτινοι ἄξονες:

– Ὁ ἄξων κεντρικῆς καὶ Ἀν. Μεσογείου, ἤτοι ὁ ἄξων Ἰταλίας – Σουὲζ – Ἐρυθρᾶς καὶ ὁ Ν. Ἰταλίας – Ἀλεξανδρέττας, Λαοδικείας, Βηρυττοῦ, Χάϊφας.

– Ὁ ἄξων Κρήτης – Αἰγαίου — Ἑλλησπόντου – Εὐξείνου Πόντου. Ἀμφότεροι εἶναι ζωτικωτάτης σημασίας διὰ τὸν ΝΑΤΟ.

– Οἱ ἐσωτερικοὶ ἄξονες δι' ὧν ἀποκαθίσταται ἡ ἐπικοινωνία νησιωτικοῦ καὶ ἠπειρωτικοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους. Οὗτοι διευθύνονται ἐκ τῶν διαφόρων νήσων τῶν ἑλληνικῶν πελάγων πρὸς τὰ μεγάλα ἐπιλιμένια κέντρα τῆς ἠπειρωτικῆς χώρας ἐξασφαλίζοντες τὴν κατὰ τὰς δύο ἐννοίας ἐπικοινωνίαν.

Ἡ ἀπρόσκοπτος καὶ συνεχὴς λειτουργία τούτων εἶναι μεγάλης σημασίας διὰ τὸν ΝΑΤΟ δεδομένου ὅτι ἡ Ἑλλάς, μέλος αὐτοῦ καὶ ἰσχυρόν του ἔρεισμα ἐν τῇ Ἀν. λεκάνῃ τῆς Μεσογείου, ἔχει ἐν τῷ νησιωτικῷ τμήματι αὐτῆς σημαντικὰς πηγὰς τοῦ πάσης φύσεως δυναμικοῦ αὐτῆς (πλουτοπαραγωγικοῦ καὶ ἐμψύχου).

Οἱ Γερμανοὶ γνωρίζοντες τὴν ἀξίαν τῶν θαλασσίων συγκοινω-

---

2. Ὑπὸ τὴν σημερινὴν πραγματικότητα τῆς ἀβεβαίας, ὡς ἐπαμφοτεριζούσης, πολιτικῆς τῆς Γιουγκοσλαυίας.

νιῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ δικτύου τῆς Ἑλλάδος κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν κατὰ τὸ γ' δεκαήμερον τοῦ 1941 διὰ τὴν τελείαν ἐξάρθρωσιν αὐτῶν βομβαρδίζοντες ἀενάως καὶ μὲ λυσσώδη μανίαν, λιμένας καὶ μεταφορικὰ μέσα μέχρι καὶ τῶν πολὺ μικροῦ ἐκτοπίσματος σκαφῶν (λέμβων καὶ πλοιαρίων). Ἐπέτυχον οὕτω νὰ ἐξαρθρώσουν πλήρως τὸ θαλάσσιον συγκοινωνιακὸν δίκτυον τῆς χώρας, καὶ νὰ καταστήσουν ἀδύνατον,τὴν ἔστω καὶ περιορισμένου χρόνου καὶ ἰσχύος, ὀργάνωσιν ἀμύνης εἰς τὸ ἑλληνικὸν νησιωτικὸν Κράτος μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ὡλοκληρώσουν τὴν κατάρρευσιν τῆς ἑλληνοαγγλικῆς ἀντιστάσεως εἰς τὸν Ἑλλαδικὸν χῶρον.

γ) *Ἐναέριοι ἄξονες* : Διὰ τοῦ ἐναερίου χώρου τῆς Ἑλλάδος διέρχονται αἱ κύριαι ἐναέριοι ἀρτηρίαι ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸς Τουρκίαν καὶ Μ.Α. Ἀλλὰ καὶ μεγάλης σπουδαιότητος ἀεροδρόμια ὑπάρχουν ἐν Ἑλλάδι ἐξ ὧν δύνανται τὰ σύγχρονα ἀεροσκάφη νὰ ἐνεργήσουν πρὸς ἐκπλήρωσιν μεγάλης στρατηγικῆς σημασίας ἀποστολῶν.

Τὰ ἀεροδρόμια ταῦτα ἀνήκοντα εἰς τὴν κοινὴν ὑποδομὴν τοῦ ΝΑΤΟ ἐξυπηρετοῦν τὰ μέγιστα τὴν σύγχρονον μορφὴν τοῦ ἀγῶνος, τουτέστιν τὴν μεταφορὰν ἀεραγημάτων δι' ἀεροσκαφῶν. Τῆς ζώνης μάχης εὑρισκομένης εἴτε πρὸς Β εἰς τὴν Βαλκανικὴν εἴτε πρὸς Α εἰς τὴν ΜΑ, τ' ἀεροδρόμια τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου θὰ χρησιμοποιηθοῦν εὐρύτατα διὰ τὰς ἀερομεταφορὸς ἐκ τῶν ἄλλων χωρῶν τοῦ ΝΑΤΟ, εἴτε ὡς ἐπὶ ἐποχθίου μιᾶς μεγάλης ἀερογεφύρας ἢ καὶ ὡς ἐπὶ μεσοβάθρου ταύτης (εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν).

2) Η ΛΟΓΩ ΘΕΣΕΩΣ ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἑλλὰς εἶναι μία ἀπὸ τὰς τρεῖς χώρας, ἐκ τῶν δέκα πέντε τῆς Βορειοατλαντικῆς συμμαχίας, αἵτινες μόναι αὐταὶ ἔχουν κοινὰ σύνορα μετὰ τῶν κρατῶν τοῦ Ἀν. συνασπισμοῦ.

Κατὰ συνέπειαν εἰς μέλλουσαν γ ε ν ι κ ὴ ν σύρραξιν καὶ ἐφ' ὅσον τοῦ ΘΠ. τῆς Εὐρώπης ὁ ἀγὼν θὰ ἐξετείνετο καὶ εἰς τὸ Θ.Ε. τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, ἡ Ἑλλὰς μόνη ἐν τῇ Βαλκανικῇ Χώρα τοῦ ΝΑΤΟ θὰ ἐδέχετο τὸ βάρος τῆς ἐκ Β ἐπιθέσεως.

Διὰ τὸν ΝΑΤΟ ὁ Ἑλλαδικὸς χῶρος κέκτηται ὅλως ἰδιάζουσαν στρατηγικὴν ἀξίαν διότι :

Μεταξὺ τῶν δύο γιγαντιαίων ἀντιπάλων συνασπισμῶν ἡ ἀποφασιστικὴ μάχη θὰ δοθῇ ἀναμφισβητήτως εἰς Εὐρώπην. Ἡ μάχη διὰ τὴν γηραιὰν ἤπειρον θὰ κρίνῃ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ ὅλου πολέμου. Ἐὰν ἡ ΕΣΣΔ κατορθώσῃ νὰ κατισχύσῃ εἰς τὴν Εὐρώπην αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι θὰ ἐκτεθοῦν εἰς ἄμεσον κίνδυνον καταλήψεως ἡ δὲ Ἀμερικανικὴ ἤπειρος ἔχουσα ἀπωλέσει τὴν Εὐρώπην μὲ τὰς ἐν αὐτῇ σπουδαίας της βάσεις θ' ἀπομείνῃ ἀκάλυπτος. Αἱ ΗΠΑ δὲν θὰ κατέχουν πλέον τὸν πολύτιμον προμαχῶνα «Εὐρώπη» καὶ θὰ εὑρίσκονται εἰς μειονεκτικὴν θέσιν ἔναντι τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ ὅστις θὰ εἶναι κύριος ὅλων τῶν σημαντικῶν ἐν Εὐρώπῃ βάσεων τοῦ σημερινοῦ Δυτικοῦ συνασπισμοῦ αἱ ὁποῖαι ἄλλως, θὰ τὸν παρηνώχλουν λίαν ἀποτελεσματικῶς.

Τὴν κατάκτησιν τῆς Εὐρώπης δὲν θὰ βραδύνῃ ν' ἀκολουθήσῃ ἡ κατάκτησις τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὑπολοίπου Ἀσίας ὑπὸ τῆς κομμουνιστικῆς Ἀνατολῆς, εἴτε διὰ στρατῶν ἐρυθρῶν καὶ πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων εἴτε δι' ἐσωτερικῶν ἐπαναστάσεων ὑπὸ τοῦ ΚΚ τῶν κρατῶν ἀμφοτέρων τῶν ἠπείρων.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ Ἀμερικὴ ὑφισταμένη πλήρη κύκλωσιν θ' ἀναμένῃ τὴν μάχην τῆς ἠπείρου της ἥτις θὰ δοθῇ θᾶττον ἢ βράδυον καὶ εἰς τὸν εὔθετον διὰ τοὺς Ρώσους χρόνον. Ποῖος δὲ δύναται νὰ προδικάσῃ τὴν ἔκτασιν τοῦ ἀγῶνος τούτου, ἀλλὰ καὶ ποῖος δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι ἡ θέσις εἰς ἣν θὰ εὑρεθοῦν ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς αἱ ΗΠΑ ἂν δὲν θὰ εἶναι ἀπελπιστική, θὰ εἶναι ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐ ξ α ι ρ ε τ ι κ ῶ ς κ ρ ί σ ι μ ο ς;

Τεκμαίρεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὅτι ἡ Εὐρώπη εἶναι ζωτικωτάτης σήμασίας θέατρον διὰ τὰς ΗΠΑ, καὶ τὸν ΝΑΤΟ, δέκα τρεῖς τοῦ ὁποίου χῶραι ἐκ τῶν δέκα πέντε, θὰ καταληφθοῦν, ὡς Εὐρωπαϊκαὶ χῶραι, ὑπὸ τῶν ἐρυθρῶν. Κατὰ συνέπειαν, ἀποφασιστικὴ καὶ πείσμων θὰ εἶναι ἡ προσπάθεια τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τοῦ Πενταγώνου ἵνα, π ά σ ῃ θ υ σ ί ᾳ, κρατηθῇ τὸ μέτωπον ἐν Εὐρώπῃ.

Σπουδαιότερον Θ.Ε. ἐν Εὐρώπῃ εἶναι τὸ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. Τὸ βάρος τῶν δυνάμεων ξηρᾶς τοῦ ΝΑΤΟ προώρισται διὰ τὸ Θ.Ε, ἐκεῖνο· αἱ δυνάμεις τοῦ ΝΑΤΟ ἐξωπλισμέναι μὲ σύγχρονα ἀτομοθερμοπυρηνικὰ ὅπλα, ἐκπαιδευμέναι ἄριστα εἰς τὴν χρῆσιν των καὶ γνωρίζουσαι διὰ τί μάχονται θὰ καταστήσουν, ἀσφαλῶς, τὴν ἄμυνάν των ἀρραγῆ.

Ὁ ἐπιτιθέμενος, προκειμένου νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ἀρχικοῦ του σκοποῦ ἤτοι τὴν κατάληψιν τῆς Εὐρώπης, θὰ κατευθύνῃ τὴν προσπάθειάν ου πρὸς ΝΑ,μέσῳ τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν βάσεών του εἰς Βουλγαρίαν

καὶ 'Αλβανίαν ἵνα διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ 'Οτράντο καὶ τῆς Βορ. 'Αφρικῆς ἀχθῆ εἰς Πυρηναῖα καὶ Γαλλίαν. (*)

'Η 'Ελλὰς προσφέρεται ἄριστα διὰ τὴν, ἐκ τοῦ γάρου της, ἐξαπόλυσιν μιᾶς ἐπιτυχοῦς ἐπιθέσεως κατὰ τῆς 'Αλβανίας – μὲ τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται πάντοτε εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν – καὶ διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν μιᾶς κομμουνιστικῆς φωλεᾶς καὶ Σοβιετικῆς βάσεως, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον εἶναι ἡ 'Ελλὰς ἡ ἐνδεδειγμένη ἀφετηρία πρὸς ἀνάληψιν ἐπιθετικῶν ἐνεργειῶν κατὰ τῶν βάσεων τοῦ 'Αν. Μπλόκ.

– 'Εξ ἄλλου κατέχουσα ἡ 'Ελλὰς θέσιν ἐξ ἧς καλύπτεται ἀμέσως ἡ δεξιὰ συμμαχικὴ πτέρυξ τοῦ συμμαχικοῦ κεντρικοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Θ.Ε., ἤτοι ἡ 'Ιταλία, ἀποτελεῖ σοβαρὰν ἀπειλὴν διὰ τὰς ἐπιχειρούσας ἐξ 'Αλβανίας πρὸς Ν. 'Ιταλίαν ἐχθρικὰς δυνάμεις.

– Λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως ἡ 'Ελλάς, ὡς ἐνδιάμεσος κρῖκος τῆς ἁλύσεως τῶν κρατῶν τοῦ ΝΑΤΟ (καὶ τῆς Τουρκίας) ἀποτελεῖ κύριον βάθρον τοῦ στρατηγικοῦ μετώπου αὐτοῦ. 'Εὰν ἡ 'Ελλὰς καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, τὸ θαλάσσιον στενὸν Κρήτης – Βεγγάζης θὰ τελῆ ὑπὸ τὸν ἔλεγχόν του, ἐνῶ οὗτος θὰ ἔχη τὴν δυνατότητα, ἐνεργῶν ἐκ τῆς 'Ελλάδος, νὰ καταλάβη τὴν Κυρηναϊκὴν καὶ τὴν Λιβύην, ἔνθα εὑρίσκονται σημαντικαὶ βάσεις τῆς κοινῆς ὑποδομῆς τοῦ ΝΑΤΟ. Δημιουργῶν δὲ ὁ ἐχθρὸς διὰ τῆς 'Ελλάδος ἕνα σφῆνα εἰς τὴν ἀμυντικὴν διάταξιν τοῦ ΝΑΤΟ ἀπομονώνει τὴν Τουρκίαν, ἥτις ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ θὰ εἶναι εἰς τὴν ἀπόλυτον διάθεσιν αὐτοῦ καί, τὸ σπουδαιότερον, κυριαρχεῖ πλέον ὁλοκλήρου τῆς Μ Α. Διότι καὶ ἂν ἀκόμη ἡ στάσις τῆς Αἰγύπτου δὲν εἶναι ἀπ' ἀρχῆς ἀπολύτως φιλικὴ δι' αὐτόν, θὰ καταστῆ ἀναγκαστικῶς τοιαύτη ὅταν ὁ ἐχθρὸς γίνει κυρίαρχος τοῦ 'Ελλαδικοῦ χώρου καὶ τῆς,Δ τῆς Αἰγύπτου, Λιβύης.

'Ως πόρισμα ἐξ αὐτοῦ συνάγεται ὅτι ἔναντι τῆς «βάσεως Τουρκία», ἡ 'Ελλὰς εἶναι *μείζονος στρατηγικῆς ἀξίας* διότι:

'Εὰν ἡ 'Ελλὰς παύση ἀνθισταμένη, ἡ ὁδὸς πρὸς 'Ιταλίαν – 'Αλγέριον – Πυρηναῖα διὰ τὸν ἐχθρὸν εἶναι ἀνενόχλητος, ἀπὸ τὸν στρατηγικὸν χῶρον τῆς Βαλκανικῆς, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἡ Τουρκία ἐξουδετεροῦται πλήρως ὑφισταμένη ὁλοσχερῆ κύκλωσιν.

'Εὰν ἡ Τουρκία παύση ὑφισταμένη διὰ τὸν ΝΑΤΟ ἀλλ' ἀνθίσταται πάντοτε ἡ 'Ελλάς, δὲν ἐλευθεροῦται εἰς τὸν ἐχθρὸν ἡ θαλασσία ὁδὸς Εὐξείνου – Δαρδανελλίων – Αἰγαῖον – Μεσογείου. 'Η «βάσις 'Αλβανία» θ' ἀπωλεσθῆ δι' αὐτόν. 'Η ἀπειλὴ κατὰ τῶν Βορειο-

---

1. Α' τόμος σελ. 325.

αφρικανικῶν βάσεων τοῦ ΝΑΤΟ δὲν θὰ εἶναι ἄμεσος. Ἡ Μεσόγειος δὲ ὁ λ ό κ λ η ρ ο ς θὰ εἶναι εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ 6ου ἀμερικανικοῦ στόλου.

Ὁ στόλος οὗτος, ἀποτελῶν ἓν ἰσχυρότατον «ὅπλον – βάσιν» τῆς συγχρόνου στρατηγικῆς, προώρισται νὰ διαδραματίση εἰς μέλλουσαν σύρραξιν ἀποφασιστικώτατον ρόλον. Κατὰ τὸ παρελθὸν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ὕδατα τρεῖς ναυμαχίαι ἔκριναν τὴν τύχην τοῦ κόσμου. Ἡ τῆς Σαλαμῖνος (480 π.Χ.), ἡ τοῦ Ἀκτίου (31 π.Χ.) καὶ ἡ τῆς Ναυπάκτου (1571 μ.Χ.). Ἐνδεχομένως διὰ τετάρτην φορὰν μία ἀναμέτρησις, γινομένη, εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ὕδατα ἐὰν δὲν ἤθελε κρίνη τὴν τύχην τοῦ ἀγῶνος θὰ ἐπέφερε πάντως ἀποτέλεσμα π ρ ο δ ι κ ά ζ ο ν τὰς τύχας τοῦ κόσμου.

Ἐν κατακλεῖδι: Ἡ στρατηγικὴ ἀξία τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου εἶναι μεγάλη. Ὡς δέ, τὸ Γιβραλτὸρ ἀποτελεῖ τὴν Δυτικὴν Κλεῖδα τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἡ Ἑλλὰς κρατοῦσα τὴν Κλεῖδα τῆς Ἀν. Μεσογείου θὰ ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ—καὶ δι' οὓς λόγους ἐξετέθη ἀναλυτικῶς—τ ὸ Ἀ ν α τ ο λ ι κ ὸ ν Γ ι β ρ α λ τ ὰ ρ τ ῆ ς Μ ε σ ο γ ε ί ο υ κ α ὶ τῆς Μ.Α.

3) Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΩΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΜΥΝΗΣ

Ἡ ἄμυνα τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι μεγάλης διαρκείας λόγῳ τοῦ ὀρεινοῦ τοῦ ἐδάφους. Διὰ μέσου τῶν ὀρεινῶν συγκροτημάτων σχηματίζονται διάδρομοι ὡς ὑποχρεωτικοὶ ἄξονες κατευθύνσεως τοῦ ἐχθροῦ ἐκ Β πρὸς Ν.

Ἐὰν ὁ ἐχθρὸς ἀκολουθήση τοὺς ἄξονας τούτους, βαδίζων συγκεντρωτικῶς, θὰ παράσχη εἰς τὸν δι' ἀτομικῶν ὅπλων ἐξωπλισμένον στρατὸν τῆς ἀμύνης ἐξαίρετον στόχον προσβολῆς. Τὸ πιθανώτερον ὅμως εἶναι ὅτι ὁ ἐχθρὸς θ' ἀποφύγη τὸ καναλιζόρισμα τῶν δυνάμεών του κατὰ μῆκος τῶν κοιλάδων, καὶ ὅτι θὰ ἐπιχειρήση νὰ διεισδύση δι' ὀρεινῶν, ἀντιθέτων τῶν πιθανολογουμένων, δρομολογίων. Εἰς τὸν ὀρεινὸν ἀγῶνα ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἔχει ἐξαίρετον πεῖραν κτηθεῖσαν τόσον κατὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Ἀλβανίας, ὁπότε λόγῳ τῆς μειονεκτικῆς του θέσεως ἔναντι τῶν μηχανοκινήτων δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ ὑπεχρεοῦτο ν' ἀποφεύγη κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπιθετικῶν του ἑλιγμῶν τὰς κοιλάδας, ὅσον καὶ κατὰ τὸν πρόσφατον ἀνταρτοπόλεμον. Χάρις δὲ καὶ εἰς τὸ ἀξιόμαχον αὐτοῦ καὶ τὴν ἀρτίαν του ἐκπαίδευσιν, θὰ προασπίση ἀποτελεσματικῶς τὸ πάτριόν του ἔδαφος

κατὰ τὴν φάσιν τῆς ἀμύνης,—πρώτην φάσιν τοῦ ὅλου ἀγῶνος—θεμελιώνων τὰς ἀναγκαίας προϋποθέσεις διὰ τὴν ἀκολουθησομένην φάσιν τῆς ἐπιθέσεως, τὴν ὁποίαν κατὰ κανόνα καὶ παράδοσιν ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἐπιβάλλει πάντοτε εἰς τοὺς εἰσβολεῖς ἐχθρούς του.

Διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς Δ. Μ. ὑπάρχουν ἐν Ἑλλάδι οἱ σημαντικοὶ λιμένες Πειραιῶς, Πατρῶν, Βόλου, Θεσσαλονίκης, Καβάλας, Πρεβέζης, Ἡγουμενίτσης, συνδεόμενοι διὰ καλῶν ὁδικῶν δικτύων μετὰ ζωτικῶν κόμβων - κέντρων τῆς ἐνδοχώρας καί, γενικώτερον, τῆς ἀμυντικῆς διαρθρώσεως.

Ἡ Ἑλλὰς προσφέρεται λόγῳ ἐδαφικῆς διαμορφώσεως ὡς κέντρον συμμαχικῆς ἀντιστάσεως.

Συγκρινομένων καὶ πάλιν τῶν δύο στρατηγικῶν βάσεων Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἰσχυρότερον ἔρεισμα ἢ ἡ Τουρκία δοθέντος ὅτι αἱ ἐκτεταμέναι κοιλάδες καὶ πεδιάδες τῆς Τουρκίας ἀπαιτοῦν πληθὺν συμμαχικῶν ἐνισχύσεων ἵνα κρατηθῇ τὸ βάρος τῆς ἐχθρικῆς ἐνεργείας.

Οἱ σύμμαχοι προκειμένου νὰ ἑδραιώσουν ἀποτελεσματικὴν κατοχὴν ἐπὶ ἑνὸς ἐκ τῶν δύο τούτων στρατηγικῶν ἐρεισμάτων, δὲν θὰ δυσκολευθοῦν νὰ προκρίνουν τὴν Ἑλλάδα διότι δι' αὐτῆς θὰ ἐξασφαλίσουν:

1) Χῶρον μείζονος στρατηγικῆς σπουδαιότητος ἢ ὁ τῆς Τουρκίας.

2) Διάθεσιν ὀλιγωτέρων δυνάμεων πρὸς ἀσφαλῆ κατοχὴν αὐτοῦ.

3) Ἕνα ἱκανώτατον στρατὸν ἀξιομαχώτερον τοῦ Τουρκικοῦ, δεδοκιμασμένον ἤδη οὐ μόνον ἀπὸ τὸν πόλεμον τοῦ 1940—41 καὶ τὴν ἀντίστασιν τοῦ λαοῦ κατὰ τὴν Κατοχήν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Κ. Σ. ἀγῶνα καὶ τὸν πόλεμον τῆς Κορέας.

Ἡ Ἑλλὰς ἄρα, χῶρος μεγίστης στρατηγικῆς ἀξίας, ἀποτελοῦσα τὸ ἐπίκεντρον τῆς συμμαχικῆς Ν πτέρυγος τοῦ ΝΑΤΟ, προσφέρεται ἄριστα δι' ἄμυναν κατὰ πάσης ἀπὸ Β εἰσβολῆς καθὼς καὶ ὡς βάσις ἐπιχειρήσεων κατὰ τοῦ πρὸς Β ἐχθροῦ.

4) ΩΣ ΧΩΡΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΟΣ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΚΑΙ ΖΩΤΙΚΑΣ ΠΕΡΙΟΧΑΣ

Ὁ κατέχων τὸν Ἑλλαδικὸν χῶρον καλύπτει μεγάλης στρατηγικῆς σημασίας περιοχὰς ὡς:

– Τὴν Ἀν. Μεσόγειον καὶ τὴν Λιβύην.

– Τὰς μετὰ τῆς Μ. Α. συγκοινωνίας τῆς Εὐρώπης.

– Τὴν Ν. Ἰταλίαν ἀπὸ Α.

– Τὴν Τουρκίαν ἀπὸ Δ.

Γινόμενος κύριος τῆς Ἑλλάδος ὁ ἀντίπαλος συνασπισμός, ἐπιτυγχάνει νά:

– **Ε**ξαλείψη μίαν ἀπειλὴν κατὰ τοῦ ἀριστεροῦ του.

– **Σ**αρώση τὴν ΝΑ πτέρυγα τοῦ ΝΑΤΟ.

– **Κ**αλύψη τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην ἀπὸ Ν.

– **Α**παλείψη τὴν πλωτὴν ζωτικὴν Μεσογειακὴν ἀρτηρίαν τοῦ ἀντιπάλου του.

– **Σ**φηνώση τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν Β. Ἀφρικήν.

– **Ε**ξουδετερώση ἕνα στρατὸν ὅστις εἶναι ὑπολογίσιμος ἀντίπαλος δι' αὐτόν.

– **Ε**ξασφαλίση ὁλοκληρωτικῶς τὸν στρατηγικὸν χῶρον τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

5) ΩΣ ΠΗΓΗΣ ΥΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΗΘΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Ἀναμφισβητήτως οἱ πόροι καὶ αἱ πολεμικαὶ βιομηχανίαι τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι σημαντικαὶ διὰ νὰ ἔχη μεγάλην σημασίαν, διὰ τὸν ΝΑΤΟ, ἡ ἀπώλειά των.

– Ὁ Ἑλληνικὸς ὅμως στρατός, ὢν σήμερον εἷς ἐκ τῶν καλυτέρων στρατῶν τοῦ ΝΑΤΟ, θὰ δυνηθῇ ν' ἀνταποκριθῇ πλήρως κι' ἐπιτυχῶς, ἀμυνόμενος τοῦ πατρίου του ἐδάφους, εἰς τὴν ἀποστολὴν δι' ἣν προώρισται, ἐξασφαλίζων τὸν καθ' ὅλας τὰς ἐρευνηθείσας ἤδη ἐπόψεις, στρατηγικὸν χῶρον τῆς Ἑλλάδος.

– Πράγματι, τὸ ἐμπειροπόλεμον αὐτοῦ, αἱ μεγάλαι του ἱκανότητες διὰ τὸν ἀνταρτοπόλεμον – δι' ὃν εἶναι διακριτικῶς ὁ ἄριστος

μεταξὺ τῶν στρατῶν τῶν ἄλλων συμμάχων του — καὶ τὸ ἀξιόμαχον αὐτοῦ, ἐγγυῶνται εἰς τὸν ΝΑΤΟ ὅτι ἐπὶ τοῦ στρατοῦ τούτου δύναται νὰ στηρίζῃ βασίμους ἐλπίδας.

Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς δὲν θὰ προσφέρῃ μόνον τὴν ὑλικήν του συνδρομὴν εἰς τὸν κοινὸν τῶν συμμάχων κρατῶν τοῦ ΝΑΤΟ ἀγῶνα, ἀλλὰ θὰ ἐμπνεύσῃ καὶ διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ αὐτοθυσίας του τὴν πεποίθησιν ἐπὶ τὴν συμμαχικὴν νίκην καὶ θά κάμῃ ὥστε ν' ἀρυσθοῦν ἠθικὰς δυνάμεις ὅσα, τυχόν, σύμμαχα ἐν τῷ ΝΑΤΟ κράτη, ἔχουν ἀνάγκην τοιούτων διὰ τὸν τιτάνειον ἀγῶνα.

Τὸ 1940 ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς κατέπληξε μὲ τὴν μαχητικότητά του τὴν ἀνθρωπότητα, ἀφῆκεν ἐνεοὺς συμμάχους καὶ ἐχθροὺς κι' ἔδωκεν αὐτὸς πρῶτος τὸ παράδειγμα αὐτοθυσίας διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς νίκης.

Τὸ 1941 ἀντεστάθη ἐπιτυχῶς ἐπὶ 53 ὁλοκλήρους ἡμέρας ταυτοχρόνως καὶ πρὸς ἕνα δεύτερον γίγαντα, τὴν τρομερὰν Βερμάχτ, καθυστερήσας οὕτω τοὺς Γερμανοὺς εἰς τὰ σχέδιά των κατακτήσεως τῆς Ρωσίας. Εἶχε γίνει παραδεκτὸν ὑπὸ Γερμανῶν καὶ Ρώσων ὅτι, ἂν οἱ Γερμανοὶ ἐνικήθησαν ἀπὸ τὸν Στρατηγὸν Χειμῶνα καὶ δὲν εἰσῆλθον ἐγκαίρως εἰς Μόσχαν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἡττηθοῦν τελικῶς εἰς τὸ 'Αν. μέτωπον, τοῦτο ὠφείλετο διότι προηγουμένως ἐνικήθησαν — παρὰ τὸν φαινομενικόν των θρίαμβον — ἀπὸ τὸν Στρατιώτην Ἕλληνα.

Γενικῶς τὸ ἔμψυχον δυναμικὸν τὸ κατοικοῦν τὸν Στρατηγικὸν χῶρον τῆς Ἑλλάδος προσδίδει, εἰς τὴν καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ ἀξίαν αὐτοῦ, ἰδιαιτέραν σπουδαιότητα ἕνεκα τῶν ψυχικῶν ἀρετῶν τοῦ Λαοῦ τούτου, τῶν ἀνυπολογίστου ἀξίας ἠθικῶν του δυνάμεων, ἀλλὰ κυρίως ἕνεκα τῆς πιστῆς του προσηλώσεως πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἐλευθερίας πρὸς ἣν εἶναι ἀπολύτως εὐθυγραμμισμένος ἄνευ παρεκκλίσεων, ὑπεκφυγῶν κι' ἐπαμφοτεριζουσῶν τάσεων ὡς ἄλλοι τινὲς γείτονες.

Αἱ ἠθικαὶ δυνάμεις τοῦ Ἔθνους ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν αἱ συμπληροῦσαι ὑπερδυνάμεις, τὰς περιορισμένου ἀνθρωπίνου ὑλικοῦ τοιαύτας, εἰς τρόπον ὥστε ἡ μικρὰ Ἑλλὰς ὁσάκις ἀνεμετρᾶτο μὲ κολοσσοὺς ἐχθρικῶν δυνάμεων ν' ἀναδεικνύεται πάντοτε νικήτρια.

Ἡ ἀπὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου μέχρι καὶ τοῦ προσφάτου Κ. Σ. ἀγῶνος — ὅστις ἦτο πόλεμος Ἑλλήνων καὶ Σλαύων τοὺς ὁποίους ἐνίκησεν ἡ Ἑλλὰς — ἱστορία τοῦ Ἔθνους μας, διδάσκει ὅτι ἡ Πατρίς μας ὑπῆρξε διὰ τὴν ἀνθρωπότητα φωτοδότις, αἱμοδότις καὶ ζωοδότις, πάντοτε πρόθυμος διὰ πᾶσαν θυσίαν χάριν τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀσχέτως ἐὰν εἰς τὰς ἑκάστοτε περιστάσεις ἡ ἀνθρω-

πότης ἀπεδεικνύενο ἔναντι τῆς Ἑλλάδος μ ε ι ο δ ό τ ι ς τῆς πρὸς αὐτὴν ὀφειλῆς της.

Αἱ ἠθικαὶ δυνάμεις τὰς ὁποίας τὸ Ἔθνος μας σήμερον θὰ ρίψῃ μὲ ἰσχὺν θερμοπυρηνικῶν ὅπλων εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς νίκης, θὰ ἔχουν τὸ βάρος τῆς εἰς τὰς ὀλίγας λέξεις περικλειομένης ἐνδόξου πολεμικῆς ἱστορίας του:

– 480 π. Χ. «μολὼν λαβὲ» – Λεωνίδας.

– 333 π.Χ. «Οἱ Ἕλληνες πάντες...» – Μέγας Ἀλέξανδρος.

– 1453 μ.Χ. «Καὶ οὐ φησόμεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν» Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος.

– 1821 «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος».

– 1940 «ΟΧΙ» Βασιλεὺς Γεώργιος καὶ Ἰωάννης Μεταξᾶς.

– 1947 «ΟΧΙ», διὰ νὰ μείνῃ ἐσαεὶ ἀδιάψευστον τὸ μεγάλο ἐκεῖνο εἰς ἔμμετρον λόγον δ ό γ μ α τοῦ ποιητοῦ μας:

Ἡ μεγαλωσύνη εἰς τὰ Ἔθνη δὲν μετριέται μὲ τὸ στρέμμα
μὲ τῆς καρδιᾶς τὸ πύρωμα μετριέται καὶ μὲ αἷμα.

Υ. Γ: Ἀναγκαῖαι προσθῆκαι καὶ βελτιώσεις εἰς τὸ Κεφάλαιον ΙΙ (*)

Διὰ τοῦ ἐξαγγελθέντος, ὅλως προσφάτως, ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως προγράμματος ἐπενδύσεων προβλέπεται σημαντικὴ αὔξησις τῶν ἐνεργειακῶν πηγῶν τῆς χώρας εἰς τρόπον ὥστε ἀπὸ 1.200 ἑκατ. κιλοβατώρια τοῦ 1953 νὰ φθάσῃ τὰ 1,500 ἑκατ. διὰ τὸ 1957, ἐνῶ μέχρι τοῦ 1961 προβλέπεται αὔξησις τῆς συνολικῆς παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἰς 2.400 ἑκατ. Μὲ τὴν συμπλήρωσιν δὲ τοῦ δευτέρου ἐνεργειακοῦ προγράμματος θὰ φθάσωμεν εἰς ἐπίπεδον 2¹/₂ φορὰς ὑψηλότερον τοῦ 1955 καὶ ἐ ν ν ε α π λ ά σ ι ο ν τοῦ προπολεμικοῦ. Τὰ ὑπὸ ἐκτέλεσιν καὶ μὴ συμπληρωθέντα εἰσέτι ἐνεργειακὰ ἔργα εἶναι:

– Ἡ πρώτη μονὰς θερμικοῦ Πτολεμαΐδος (σελ. 54) 70.000 kw.

– Αἱ δύο μονάδες ὑδροηλεκτρικοῦ Μέγδοβα 40.000 kw ἑκάστη.

---

* Ὑπ' ὄψιν εἰς τὸν Κλάδον Βιομηχανίας τοῦ κεφαλαίου πλουτοπαραγωγικὸν δυναμικὸν σελ. 46.

Τά προγραμματισθέντα ἔργα τοῦ δευτέρου ἐνεργειακοῦ προγράμματος περιλαμβάνουν τήν:

— Δευτέραν μονάδα Πτολεμαΐδος 100.000 kw.
— Τρίτην » Μέγδοβα 40.000 kw.
— Δευτέραν » Λούρου 4.000 kw.
— Ὑδροηλεκτρικόν τοῦ Ἐδεσσαίου 25.000 kw.

Ἐξ ἄλλου βάσει τῶν ἐπαγγελιῶν τῆς Κυβερνήσεως, προωθοῦνται ταχύτατα τά ἐγγειοβελτικά ἔργα ΑΑΑ καί δι' αὐτῶν θ' ἀρδευθοῦν τελικῶς 1.300.000 στρέμματα δηλ. πλέον τοῦ 50% τῶν ἤδη ἀρδευομένων (πέραν τῶν 600.000 στρεμ.) δημιουργουμένων εὐκαιριῶν εἰς πλέον τῶν 150.000 καλλιεργητῶν τῆς γῆς μέ προοπτικήν δέ τριπλασιασμοῦ τοῦ ἀκαθαρίστου εἰσοδήματος τῶν περιοχῶν αὐτῶν.

Εἰς τόν βιομηχανικόν κλάδον ἀπεφασίσθη ἡ προώθησις τῆς ἐξορύξεως λιγνίτου τῆς Πτολεμαΐδος, ἵνα ἐκτός τοῦ ἡμικώκ διά τούς ΣΕΚ παράγεται τοιοῦτον καί διά τήν λειτουργίαν ἑνός ἐργοστασίου ἀζωτούχων λιπασμάτων. Σήμερον εἰσάγονται τοῦτα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ (ἀξίας 18 ἑκ. δολλαρίων). Ἡ συνολική δαπάνη διά τήν κατασκευήν τοιούτου ἐργοστασίου ὑπελογίσθη εἰς 36—40 ἑκ. δολλάρια.

Προβλέπεται ἡ ἀνάπτυξις τῆς Χαλυβουργίας διά τῆς κατασκευῆς ἐργοστασίου βάσει τῆς προτάσεως ἐκ μέρους τῶν Ἑλληνικῶν Ναυπηγείων Α.Ε. (Στ. Νιάρχου) συνεργαζομένων μετά τῶν οἴκων Κρούπ καί Κόππερς. Ἡ πρότασις προβλέπει τήν ἵδρυσιν ἐγκαταστάσεων παραγωγῆς χυτοσιδήρου καί χάλυβος καί τῶν ἐξ αὐτῶν προϊόντων 300.000 τόν. ἐτησίως μέ συναλλαγματικήν ὠφέλειαν ἐξ αὐτῶν 35—40 ἑκ. δολλαρίων. Ἡ συνολική δαπάνη ὑπολογίζεται εἰς 80 ἑκ. δολλάρια ἐξ ὧν τά 3/4 θά προέλθουν ἐκ κεφαλαίων τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Προβλέπεται ἐπίσης ἡ ἵδρυσις βιομηχανίας ζακχάρεως ἐκ τεύτλων δι' ἀνεγέρσεως ἀρχικῶς ἑνός ἐργοστασίου δυναμικότητος 28.000 τόν., ἐν συνεχείᾳ δέ καί ἑτέρων δύο δι' ὧν θά καλύπτονται συνολικῶς αἱ εἰς ζάκχαριν ἀνάγκαι τῆς Χώρας.

Ἐπίσης προβλέπεται ἡ ἵδρυσις βιομηχανίας ἀλουμινίου στηριζομένη ἐπί τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἑλληνικῶν βωξιτῶν.

Μετά τῆς βιομηχανίας ταύτης συνδέεται καί ἡ τῆς σόδας, ἡ προώθησις τῆς ὁποίας θά γίνη ἀντιστοίχως.

Ἡ πραγματοποίησις τῶν δύο τούτων βιομηχανιῶν θ' ἀποφέρη ὠφέλειαν 100 ἑκ. δολλαρίων καί σημαντικήν αὔξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Ἐκ τῆς βιομηχανίας πυρείων, κόντρα πλακέ, χάρντμπορντ καί

κιβωτίων συσκευασίας, προβλέπεται ὠφέλεια 1,3 ἑκατ. περίπου δολλαρίων καὶ ἀπασχόλησις 500 ἐργατοϋπαλλήλων.

Διὰ τὴν προώθησιν τοῦ τ ο υ ρ ι σ μ ο ῦ, προωθεῖται ἡ ἐκτέλεσις τοῦ μείζονος τουριστικῆς σημασίας μεγάλου ξενοδοχείου πολυτελείας εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ μέρους τοῦ κ. Πεζᾶ συνεργαζομένου μετὰ τοῦ γνωστοῦ ξενοδοχειακοῦ ὀργανισμοῦ Χίλτον. Τὸ ἔργον τοῦτο πλὴν τῶν 700 κλινῶν τὰς ὁποίας θὰ διαθέτη θὰ προσελκύση περιηγητὰς ἀ ν ω τ έ ρ ω ν ε ἰ σ ο δ η μ ά τ ω ν καὶ θὰ συμβάλη οὐσιωδῶς εἰς τὸ νὰ γίνη ἡ Ἑλλὰς τουριστικὸν κέντρον παγκοσμίου ἐνδιαφέροντος.

Μόνον ἀπὸ τὰ βιομηχανικὰ καὶ τουριστικὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἤδη εὑρίσκονται ἐν ἐκτελέσει προβλέπεται συνολικὴ συναλλαγματικὴ ὠφέλεια 60 ἑκ. δολλ. καὶ αὔξησις τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀντιστοίχων βιομηχανικῶν κλάδων κατὰ 35 – 110%.

Ἐκ τῶν μεγαλυτέρων ἐργοστασίων διὰ τῶν ὁποίων ἐκτελοῦνται ἀποφασιστικὰ βήματα πρὸς τὴν ἐκβιομηχάνισιν τῆς χώρας θὰ προκύψουν ποικίλαι ἀγαθαὶ συνέπειαι τόσον ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς, ὅσον καὶ ἐκ τῆς ἀπασχολήσεως ποικίλων ἐξηρτημένων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΔΑΦΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

(Σχ. 16)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

I. ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ

– Πρὸς Β ἡ πεδιὰς τῆς Καμπανίας ἢ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ ποταμὸς Ἀλιάκμων.

– Πρὸς Α τὸ Αἰγαῖον.

– Πρὸς Ν ὁ Σπερχειὸς καὶ τὰ Βαρδούσια.

– Πρὸς Δ ἡ κοιλὰς τοῦ π. Ἀχελώου (κ. Ἀσπροποτάμου) καὶ τὸ ὑψπ. Ἰωαννίνων.

II. ΓΑΙΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ

Α) ΟΡΕΟΓΡΑΦΙΑ

α) Ὁ Δυτικὸς ὀρεογραφικὸς σκελετὸς τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου κατερχόμενος πρὸς Ν ἐκ τοῦ ὀρεογραφικοῦ κόμβου τοῦ Σκάρδου (ὑψ. 2.587), διὰ τῶν ὀρέων Στόγγοβον – Βαρνοῦς

—Γ κ ό ρ μ π ε ς — Γ ρ ά μ μ ο ς, σχηματίζει ἐν τῇ συνεχείᾳ του τὸν κύριον Ἑλληνικὸν ὀρεογραφικὸν κόμβον, τὸν Λ ά κ μ ω ν α (ὑψ. 2.295).

Ἐξ αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ κέντρου, ἐκπορεύονται ἀκτινοειδῶς ἅπασαι αἱ ὀροσειραὶ τῆς Νοτίας Ἑλληνικῆς χερσονήσου διαμερισματοῦσαι τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἰς διακεκριμένα καὶ κεχωρισμένα τμήματα, ἤτοι τήν: Θ ε σ σ α λ ί α ν, Μ α κ ε δ ο ν ί α ν, Δ υ τ ι κ ὴ ν Σ τ ε ρ ε ὰ ν Ἑ λ λ ά δ α, Ἀ ν α τ ο λ ι κ ὴ ν Σ τ ε ρ ε ὰ ν Ἑ λ λ ά δ α ὡς καὶ τὴν Π ε λ ο π ό ν ν η σ ο ν.

— Οὕτως ἡ ἐκ τοῦ Λάκμωνος βαίνουσα πρὸς Α ὀροσειρὰ τῶν Χ α σ ί ω ν – Κ α μ β ο υ ν ί ω ν – Π ι ε ρ ί ω ν ἢ Φ λ α μ π ο ύ ρ ο υ χωρίζει ἀπὸ Β τὸ Ε. Δ. Θ. ἀπὸ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀλιάκμονος (Μακεδονίας).

—Ἐκ τῶν Πιερίων βαίνει πρὸς ΝΑ ἡ ὀροσειρὰ Ὄ λ υ μ π ο ς (ὑψ. 2.911) ὅπερ εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλλάδος. Ἀκολούθως Κ ά τ ω Ὄ λ υ μ π ο ς (μὲ ΝΔ ἐπέκτασιν αὐτοῦ τὰ ὄρη Μ ε ν ε ξ ὲ ς – Δ ρ ε π ά ν ι – Τ ρ ό χ α λ ο ς ἅτινα κλείουν ἀπὸ Ν τὴν λεκάνην Ἐλασσῶνος) — Ὄ σ σ α ἢ Κ ί σ α β ο ς (ὑψ. 1.978) Μ α υ ρ ο β ο ῦ ν ι -- Π ή λ ι ο ν.

Ἡ ὀροσειρὰ αὕτη ὀρθώνεται ὡς τεῖχος ἀπ' Α μεταξὺ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς μεγάλης Θ ε σ σ α λ ι κ ῆ ς π ε δ ι ά δ ο ς.

—Ἐκ τοῦ Λάκμωνος μὲ ΝΝΑ κατεύθυνσιν ὁ κύριος ὀρεογραφικὸς κορμὸς συνεχίζεται ἐπὶ τῶν ὀρέων Ν. Π ί ν δ ο ς — Ἄ γ ρ α φ α (ὑψ. 2.188) Τ υ μ φ ρ η σ τ ὸ ς (ὑψ. 2.315). Ἡ ὀροσειρὰ αὕτη περιορίζει ἀπὸ Δ τὸ Ε.Δ Θ.

Ἐκ τῶν Ἀγράφων μὲ κατεύθυνσιν Α ἀποσπᾶται ἡ ὀροσειρὰ τῆς Ὄ θ ρ υ ο ς (ὑψ. 1.762) ἥτις κλείει ἀπὸ Ν τὸ Ε.Δ. τῆς Θεσσαλίας διαχωρίζουσα τοῦτο ἀπὸ τὸ τῆς Ἀν. Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Ἡ μορφὴ τῆς ὀρεογραφικῆς διατάξεως τοῦ Ε.Δ.Θ. ὁμοιάζει μὲ τὸ γεωμετρικὸν σχῆμα ρόμβου ἡ δὲ ὀροσειρὰ ἥτις ἀποσπᾶται ἐκ τῆς κορυφῆς Ξ η ρ ο β ο ῦ ν ι τῆς Ὄθρυος καὶ συνεχίζεται εἰς τὸ Μ α ρ θ ά κ ι ο ν ἢ Κ α σ ι δ ι ά ρ η ς — Χ α λ κ ο δ ό ν ι ο ν ἢ Κ υ ν ὸ ς Κ ε φ α λ α ὶ — Φ υ λ λ ή ϊ ο ν — Τ ί τ α ν ο ς — Ὄ ρ η Ζ ά ρ κ ο υ — Ἀ ν τ ι χ ά σ ι α ἐπέχει, τρόπον τινά, θέσιν διαγωνίου τοῦ ἐν λόγῳ ρόμβου. Τὰ ὑψόμετρα τῶν ὀρέων τούτων βαίνουν μὲ συνεχῶς χαμηλούμενον δείκτην.

—Ἡ ἐν λογῳ ἅλυσος ὀρέων χωρίζει τὸ Ε.Δ.Θ. εἰς δύο τμήματα. Καὶ τὸ μὲν Δ εἶναι ἡ πεδιὰς Τ ρ ι κ ά λ ω ν — Κ α λ α μ π ά κ α ς. Τὸ δὲ Α εἶναι ἡ πεδιὰς Λ α ρ ί σ η ς — Ἀ λ μ υ ρ ο ῦ.

Ἀπὸ τὸ ΝΑ τμῆμα τοῦ «Θ ε σ σ α λ ι κ ο ῦ ρ ό μ β ο υ»

καὶ ἀπὸ τοῦ στενοῦ τοῦ Τρίκκερι, τοῦ ὁριζομένου ὑπὸ τοῦ φερωνύμου Α ἀκρωτηρίου καὶ τοῦ ἀπὸ Δ ἀκρωτηρίου «Σταυρός», διανοίγεται εὐρὺς κόλπος εἰσχωρῶν βαθέως εἰς τὸ Α τμῆμα τοῦ Ε.Δ.Θ., ἔχων δὲ σχῆμα περιφερικόν. Οὗτος εἶναι ὁ Π α γ α σ η τ ι κ ό ς.

ΑΞΙΟΛΟΓΟΙ ΣΤΕΝΩΠΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΣΕΙΣ

1. ***Εἰς τὸ Β ὀρεινὸν συγκρότημα:***

— Τὰ «στενὰ τῆς Πέτρας» σχηματιζόμενα μεταξὺ τῶν Ν κλιτύων τοῦ ὄρους Πιέρια ἢ Φλάμπουρον καὶ τῶν Β τοῦ Ὀλύμπου.

— Τὰ «σ τ ε ν ὰ τ ῆ ς Π ό ρ τ α ς» εὑρισκόμενα ΝΔ τῶν Σερβίων.

— Τὰ «στενὰ τοῦ Σαρανταπόρου» ἅτινα σχηματίζονται ὑπὸ τῶν Καμβουνίων ὀρέων ἀπὸ Δ καὶ τῶν Πιερίων ἀπ' Α.

Εἰς ταῦτα οἱ Τοῦρκοι τὸ 1912 εἶχον στηρίξει τὴν κυρίαν των ἄμυναν ἐνισχύσαντες τὴν φυσικὴν τοιαύτην διὰ μονίμων ἀμυντικῶν ἔργων, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν Γερμανῶν ἀξιωματικῶν ὧν ἡγεῖτο ὁ von der Goltz Pacha, ὅστις μετὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς ὀχυρώσεως ἀπεφάνθη τὸ γνωστόν: «Ἐ δ ῶ ἐ σ τ ή σ α μ ε τ ὸ ν τ ά φ ο ν τ ῆ ς Ἑ λ λ ά δ ο ς»!!.

Τὰς θέσεις τῶν Τούρκων ἀνέτρεψαν, ἐν τούτοις, αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις μετὰ σφοδρὰν μάχην κατὰ τὴν 9ην Ὀκτωβρίου 1912 καταλαβοῦσαι τὴν στενωπὸν καὶ ἐξασφαλίσασαι ἐλευθέρως τὴν πρὸς Μακεδονίαν προέλασίν των.

— Ἡ διάβασις τῆς Δ ε σ κ ά τ η ς Ν Καμβουνίων ὀρέων καὶ Β τῶν Ἀντιχασίων. Δι' αὐτῆς ἡ περιοχὴ Ἐ λ α σ σ ῶ ν ο ς ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς μέσης κοιλάδος τοῦ Ἀλιάκμονος ποταμοῦ, ἔνθα ὁ περίφημος ἀγκὼν αὐτοῦ καί, διὰ τῶν Γρεβενῶν, μετὰ τῆς Καστοριᾶς.

— Ὁ αὐχὴν Τσούκας Α Ἀντιχασίων.

— Ἡ εὐρεῖα, σχετικῶς, διάβασις τοῦ Ἁ γ ι ο φ ύ λ λ ο υ περὶ τὸ ὁμώνυμον χωρίον ἐπὶ τῶν Χασίων ὀρέων.

2. ***Εἰς τὸ Α ὀρεινὸν συγκρότημα:***

— Ἡ ὀρεινὴ ἐπιμήκης δίοδος «Δ ι ά β α – Κ α ρ υ ᾶ ς – Μ ο ν ῆ ς Κ α ν ά λ ω ν» δι' ἧς ἐπικοινωνεῖ ἡ Ἐλασσὼν μετὰ τοῦ Λιτοχώρου.

—Τὰ στενὰ τῶν Τεμπῶν» μήκους 7 περίπου χλμ. μεταξὺ Ν κλιτύων τοῦ Κάτω Ὀλύμπου καὶ Β τῆς Ὄσσης.

—Ἡ διάβασις Ἀγυιᾶς Α τοῦ ὁμωνύμου χωρίου. Εἶναι ἡ δευτέρα, μετὰ τὴν τῶν «Τεμπῶν», δι' ἧς τὸ Ε.Δ.Θ. (ἐκ τοῦ αἰγιαλοῦ «Κάτω Πολυδένδρι») ἐποικοινωνεῖ μετὰ τοῦ Αἰγαίου.

—Ἡ δίοδος Ζαγορᾶς ἥτις διὰ τοῦ Πηλίου ἄγει εἰς τὴν κωμόπολιν Ζαγορὰν κειμένην εἰς τὰς Α κλιτεῖς τοῦ ὄρους καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἐκ τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

3. *Ε ς τὸ Ν. ὀρεινὸν συγκρότημα τῆς Ὄθρυος.*

—Ὁ αὐχὴν—διάβασις Δερβὲν Φούρκας Β τῆς Λαμίας δι' οὗ καὶ διέρχεται ἡ κυρία ὁδικὴ ἀρτηρία Λαρίσης—Ἀθηνῶν.

—Ἡ διάβασις διὰ τοῦ χωρίου Ἀσβέστι.

—Ἡ τῆς Παλαιᾶς Γιανιτζοῦς.

—Ἡ στενωπὸς τῶν 5 Μύλων.

—Ἡ τῆς Ρεντίνας καὶ

—Τῆς Λουτροπηγῆς. Δι' αὐτῆς τὸ ὑψπ. Καρπενησίου ἐπικοινωνεῖ μὲ τὴν Θεσσαλίαν.

4. *Εἰς τὸ Δ. καὶ ἐπὶ τῆς Ν Πίνδου.*

—Ἡ σημαντικῆς ἀξίας διάβασις «Ζυγοῦ Μετσόβου ἢ Κατάρας» δι' ἧς κυρίως, νῦν δὲ καὶ ἀποκλε στικῶς, ἐπικοινωνεῖ τὸ Ε.Δ.Θ. μετὰ τῆς Ἠπείρου (ὑψίπεδον Ἰωαννίνων).

Ἡ ὀρεινὴ διάβασις Κλεινοβοῦ δι' ἧς ἐπικοινωνεῖ ἡ Θεσσαλία μετὰ τῆς περιοχῆς Τζουμέρκων.

— Αἱ διαβάσεις «Πόρτας» καὶ «Μουζακίου»· δι' αὐτῶν ἡ πεδιὸς τῆς Ἄρτας ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς Θεσσαλίας.

—Ὁ αὐχὴν «Τσαρδάκι» δι' οὗ ἐκ Καρδίτσης ἡ ὁδὸς πρὸς κοιλάδα Μέγδοβα· καὶ αἱ ἐπίσης ὀρειναὶ διαβάσεις Μπεζούλας, Σεκλίτζης, Ἀπιδιᾶς.

— Μεταξὺ τῶν ὀρέων Τρόχαλος καὶ Ζάρκου ἡ διάβασις «Μπογάζι» δι' ἧς ἡ ὁδικὴ ἀρτηρία Τυρνάβου—Ἐλασσῶνος.

Β) ΥΔΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

1) Π ο τ α μ ο ὶ

Ὁ Π η ν ε ι ὸ ς (ἢ Σαλαμπρίας). Οὗτος ἀποτελεῖ καὶ τὴν κυρίαν π.γ. τοῦ Ε.Δ.Θ. Ἡ ροή του γίνεται ἀρχικῶς διὰ μέσου στενῆς καὶ βαθείας κοιλάδος ἣν σχηματίζουν ὄρη ὑψηλά. Πηγάζει ἐκ τῶν Α κλιτύων τοῦ Λ ά κ μ ω ν ο ς διὰ τριῶν κυρίως πηγῶν, μία τῶν ὁποίων εὑρίσκεται παρὰ τὸ χωρίον Μ α λ α κ ά σ ι ο ν, κείμενον Α ὑψιπέδου Μετσόβου. Τούτου ἕνεκα ὀνομάζεται εἰς τὴν περιοχὴν Μ α λ α κ α σ ι ώ τ ι κ ο ς.

— Ἐν συνεχείᾳ δέχεται τὰ ὕδατα τῶν μικρῶν ρείθρων τῆς Κ α σ τ α ν έ α ς καὶ Κ λ ε ι ν ο β ο ῦ ἀπὸ τῆς δεξιᾶς του ὄχθης ὡς καὶ τοῦ ρειθρου τῆς ἀριστερᾶς του ὄχθης Μ υ ρ γ κ ά ν ι, ὅπερ εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὸν ὀρεινὸν ὄγκον τῶν Χ α σ ί ω ν καὶ συλλέγει τὰ ὕδατα τῶν Ν κλιτύων αὐτῶν διανοίγων ἐν ταυτῷ βαθεῖαν κοιλάδα δι' ἧς διέρχεται ἡ ὁδὸς ἀπὸ Καλαμπάκας πρὸς Γρεβενὰ (Μακεδονίας). Οὕτω ἐνισχυμένος ὑπὸ τῶν ὑδάτων τριῶν κυρίων κλάδων ὁ ἀρχικὸς π. Μαλακασιώτικος, βαίνει Ν Μετεώρων καὶ Καλαμπάκας καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ μεγάλον Δ Θεσσαλικὸν πεδίον (πεδιάδα Τρικάλων) ὡς Π η ν ε ι ὸ ς ποταμός. Ἐξελισσόμενος ἐπὶ μήκους 185 χιλ. διαρρέει τὸ Ε.Δ.Θ. καί, διὰ μέσου τῶν Τεμπῶν, χύνεται εἰς τὸν Θερμαϊκόν. Ἔχει πλάτος 50—100μ. καὶ βάθος ὕδατος, ἐν πάσῃ τοῦ ἔτους ἐποχῇ 1,50 — 1.80 μ. Ε ἶ ν α ι ἄ ρ α κ α τ' ἀ ρ χ ὴ ν κ ώ λ υ μ α.

Ἐν τῇ πεδιάδι Τρικάλων δέχεται τὰ περισσότερα ὕδατα ἅτινα κατέρχονται ἐκ τῶν Α κλιτύων τῆς Πίνδου καὶ τῶν Β τῆς Ὄθρυος. Συνήθως εἶναι οὗτος διαβατὸς πολλαχοῦ. Λόγῳ τῆς μικρᾶς κλίσεως τῆς κοίτης του ὑπόκειται εἰς ἀποτόμους πλημμύρας αἵτινες ἀκολουθοῦν τὴν ἐποχὴν τήξεως τῶν χιόνων τῆς Πίνδου καὶ τοῦ Λάκμωνος, ὅτε οὗτος καθίσταται διαβατὸς μόνον εἰς τὰς γεφύρας του· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει δέον νὰ θεωρῆται ὡς σοβαρὸν κώλυμα διὰ στρατ. ἐπιχειρήσεις.

Ὁ Π η ν ε ι ὸ ς διασπᾷ τὴν ὀρεινὴν διαγώνιον ὀροσειρὰν Μαρθακίου—Ἀντιχασίων, Α Τ σ ι ο τ ί ο υ καὶ διὰ τῶν ὀρέων Τ ί τ α ν ο ς—ὄ ρ η Ζ ά ρ κ ο υ εἰσέρχεται εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Λαρίσης βαίνων ἀρχικῶς μὲ Β κατεύθυνσιν, εἶτα Α μέχρι πόλεως Λ α ρ ί σ η ς

δι' ἧς καὶ διέρχεται. Εἶτα ἀκολουθεῖ Β κατεύθυνσιν ἑλισσόμενος ὀφιοειδῶς εἰς τὸ Β τμῆμα τῆς πεδ. Λαρίσης, συσφίγγεται εἰς τὴν στενώρειαν «Μ ο υ σ α λ ά ρ» κειμένην εἰς τὰς ΝΔ ὑπωρείας τοῦ Κάτω Ὀλύμπου καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰσέρχεται εἰς τὴν στενωπὸν τῶν Τεμπῶν. Μετὰ διαδρομὴν 7 χιλ. περίπου ἐντὸς αὐτῆς ἐξέρχεται εἰς τὴν μικρήν, κατὰ τὸ πλεῖστον ἑλώδη πεδιάδα τοῦ Ὁμολίου. Ἐκβάλλει διὰ δύο κυρίων κλάδων εἰς τὸ Αἰγαῖον (Θερμαϊκὸν κόλπον) Β τοῦ χωρίου Σ τ ό μ ι ο ν (Τσάγεζι).

ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΟΙ ΤΟΥ ΠΗΝΕΙΟΥ

Α. Ἀπὸ τῆς δεξιᾶς ὄχθης.

α) Ὁ Π ο ρ τ α ϊ κ ὁ ς, εἰσχωρῶν βαθέως εἰς τὸν ὀρεινὸν ὄγκον τῆς Πίνδου καὶ διερχόμενος διὰ τῆς στενωποῦ Πόρτας.

β) Ὁ Μ έ γ α ς, ὅστις συγκεντρώνει τὰ ὕδατα τῶν Δ Καρδίτσης, ἀντερεισμάτων τῆς κυρίας ὀροσειρᾶς τῆς Πίνδου.

γ) Ὁ Σ ο φ α δ ί τ ι κ ο ς. Ρέων οὗτος διὰ τῆς στενωποῦ Ρεντίνας καὶ διὰ τοῦ στενοῦ τῶν 5 Μύλων συγκεντρώνει τὰ ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου τέως λίμνης Ξ υ ν ι ά δ ο ς. Διαρρέει ἐκ Ν πρὸς Β τὴν πεδιάδα τῶν Τρικάλων – Καρδίτσης, διέρχεται διὰ τῶν κωμοπόλεων Σ ο φ ά δ ε ς καὶ Μ α τ α ρ ά γ κ α καὶ συμβάλλει μὲ τὸν π. Ἐνιπέα Α κωμ. Π α λ α μ ᾶ ς.

δ) Ὁ Φ α ρ σ α λ ι ώ τ η ς. Πηγάζων ἐκ τῆς περιοχῆς Δ Φαρσάλων συμβάλλει μὲ τὸν Σοφαδίτικον Α Π α λ α μ ᾶ.

ε) Ὁ Ἐ ν ι π π ε ὺ ς. Οὗτος εἶναι ὁ μεγαλείτερος τῶν π.π. τοῦ Πηνειοῦ. Πηγάζων ἐκ τῆς περιοχῆς Δερβὲν Φούρκας συγκεντρώνει καὶ τὰ ὕδατα τῶν Δ κλιτύων τῆς διαγωνίου ὀροσειρᾶς ἤτοι Μαρθακίου, Χαλκοδονίου, Φυλλήϊου, Δογατζῆ, Τιτάνος. Συμβάλλει μὲ τὸν Πηνειὸν Ν. Τσιοτίου καὶ Δ τῆς στενωρείας.

στ) Ὁ Κ ο υ σ ι μ π α σ α ν ι ώ τ ι κ ο ς. Πηγάζων ἐκ τῶν ΒΔ κλιτύων τοῦ Χαλκοδονίου ἢ Κυνὸς Κεφαλαί. Διαβρέχει τὴν πεδιάδα τῆς Λαρίσης μὲ ΒΑ κατεύθυνσιν μέχρι τῆς λίμνης Κ ά ρ λ α ς ἢ Β ο ι β η ί δ ο ς κι' ἐκεῖθεν ὡς:

ζ) Ποταμὸς Ἀ σ μ ά κ ι ἐκχυλλητὴς τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης, συμβάλλει μὲ τὸν π. Πηνειὸν Β. Λαρίσης.

— Εἰς τοὺς ποταμοὺς τῆς Θεσσαλίας θὰ θεωρήσωμεν ἀνήκον

τα καὶ τὸν Μ έ γ δ ο β α ν παραπόταμον τοῦ 'Αχελώου τῆς Δ Στερεᾶς 'Ελλάδος, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Ν Πίνδου καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου γίνεται σήμερον μέγα φρᾶγμα δι' ὑδατόπτωσιν κι' ἐξ αὐτῆς, ὑπὸ ἐργοστασίου κατασκευαζομένου παρ' αὐτῷ, παραγωγὴ ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας. Τοῦτο θ' ἀποτελέσῃ ἐξαίρετον διὰ τὴν ἀεροπορίαν τοῦ ἐχθροῦ στόχον.

Β. 'Από τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης

α) 'Ο π. Λ η θ α ῖ ο ς, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν 'Αντιχασίων καὶ διέρχεται διὰ τῆς πόλεως τῶν Τρικάλων.

β) 'Ο Ξ η ρ ι ᾶ ς, πηγάζων ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν 'Αντιχασίων καὶ συμβάλλων μὲ τὸν Πηνειὸν πλησίον τῆς ἑτέρας συμβολῆς τοῦ 'Ενιπέως.

γ) 'Ο Τ ι τ α ρ ή σ ι ο ς ἢ Ξ η ρ ι ᾶ ς. Εἰσέρχεται εἰς τὴν πεδιάδα Λαρίσης διὰ τῆς στ. «Μπογάζι»· διέρχεται Ν. Τιρνάβου δεχόμενος καὶ τὰ ὕδατα τῶν ρ. «'Ελασσωνίτικου» καὶ ρ. «Βούλγαρη».

2) Λίμναι

'Η Β ο ι β η ῖ ς ἢ Κ ά ρ λ α Δ τοῦ Πηλίου μὲ μῆκος ἐκ ΒΔ πρὸς ΝΑ 20 χιλ. περίπου καὶ μέσον πλάτος 5 – 6 χιλ. Εἶναι τὸ βαθύτερον σημεῖον τῆς πεδιάδος Λαρίσης ἄνευ καταφανοῦς ἐξόδου. Αἱ ὄχθαι ταύτης, ἰδίᾳ εἰς τὰ ΒΔ, εἶναι πανταχοῦ ἑλώδεις. Τὸ θέρος ἡ ποσότης τῶν ὑδάτων της περιορίζεται εἰς τὸ ἐλάχιστον. Εἶναι ἰχθυοτρόφος. Προβλέπεται ἡ ἀποξήρανσις ταύτης.

Γ) ΑΚΤΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΙΓΙΑΛΟΙ ΑΠΟΒΑΣΕΩΣ - ΟΡΜΟΙ

Αἱ ἀκταὶ τῆς Α ὀροσειρᾶς Ὄσσης—Μαυροβουνίου – Πηλίου βρέχονται ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

Αὗται εἶναι βραχώδεις, ἀπότομοι, ἀλίμενοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, βαθεῖς, αἱ δὲ τοπικαὶ καιρικαὶ συνθῆκαι ὡς ἐκ τῆς κρατούσης συνήθως θαλασσοταραχῆς καθιστοῦν ταύτας ἀπροσπελάστους δι' ἀποβάσεις.

Αἱ ἀκταὶ μόνον δύο αἰγιαλοὺς προσφέρουν διὰ περιορισμένης κλίμακος ἀποβατικὰς ἐπιχειρήσεις. Οὗτοι εἶναι :

α) Ὁ τοῦ Σ τ ο μ ί ο υ· διὰ τούτου, συνδεομένου ὁδικῶς μέσῳ Τεμπῶν μὲ τὴν Λάρισαν, δύναται νὰ ἐπικοινωνήσῃ τὸ Ε.Δ.Θ. μετὰ τοῦ Β Αἰγαίου καὶ εἰδικώτερον μετὰ τῆς Θεσ]νίκης διὰ θαλάσσης.

β) Ὁ τοῦ κ ά τ ω Π ο λ υ δ ε ν δ ρ ί ο υ· δι' αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς ὑπαρχούσης ὁδοῦ, βαινούσης διὰ τῆς στενωποῦ Ἀγυιᾶς Ακωμοπόλεως Ἀγυιᾶς, δύναται νὰ μεταβῇ τις ταχέως εἰς Λάρισαν.

— Εἰς τὴν Α ἀκτὴν ὑπάρχουν δύο ἀ κ ρ ω τ ή ρ ι α. ὁ Κ ί σ σ α β ο ς, ὃν σχηματίζουν τὰ Α ἀντερείσματα τῆς Ὄσσης, καὶ τὸ τῆς Σ η π ι ᾶ ς, ἡ ΝΑκωτέρα ἄκρα τοῦ Πηλίου.Εἰς δὲ τὴν Ν ἀκτὴν τ' ἀκρωτήρια Τ ρ ί κ κ ε ρ ι καὶ Σ τ α υ ρ ὸ ς ὁρίζοντα τὴν στενὴν εἴσοδον τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου πλάτους 4 χλμ. Ὁ Παγασητικὸς σχηματίζεται ὑπὸ τῆς βαθέως καὶ κυκλοτερῶς εἰσχωρούσης θαλάσσης ἐκ τῆς ΝΑ ἄκρας τῆς κατωτέρας πλευρᾶς τοῦ θεσσαλικοῦ ῥόμβου, πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἐδάφους.

Εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τούτου εὑρίσκεται ὁ ἐξαίρετος λιμὴν Β ό λ ου μὲ προβλῆτας, κρηπιδώματα καὶ τελειοτάτας τεχνικὰς ἐγκαταστάσεις φορτώσεως, ἐκφορτώσεως καὶ μέσα γενικῶς πρὸς ταχεῖαν μεταφορὰν ἐφοδίων εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

— Ὅ ρ μ ο ι κατάλληλοι δι' ἀποβάσεις εἶναι: οἱ τοῦ Πτελεοῦ καὶ Ἁλμυροῦ ἐντὸς τοῦ Παγασητικοῦ.

— Δ ί α υ λ ο ι: οἱ τῆς Σκιάθου, τοῦ Τρίκκερι καὶ τῶν Ὠρεῶν.

Δ) ΥΨΙΠΕΔΑ

Τὸ τῆς Νεβροπόλεως ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν ὑψηλοτέραν βαθμίδα τοῦ διαμερίσματος τῆς ὀρεινῆς περιοχῆς τῶν Ἀγράφων μ. ὕψους 800—900 μ., μήκους 17 χλμ. καὶ πλάτους 2—5 χλμ. Τοῦτο συνιστᾷ τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Μέγδοβα.

Ε) ΠΕΔΙΑΔΕΣ

Ἡ μεγάλη Θεσσαλικὴ πεδιὰς διαχωρίζεται ὑπὸ τῆς διαγωνίου ὀροσειρᾶς, ὡς ἐλέχθη ἤδη, εἰς τὰς τῶν: Τ ρ ι κ ά λ ω ν πρὸς Δ καὶ Λ α ρ ί σ η ς πρὸς Α. Τὸ μ. ὑψ. τῆς πρώτης εἶναι περὶ τὰ 100 μ. ἐνῶ τῆς ἑτέρας 65 μ. Αἱ πεδιάδες αὗται εἶναι λίαν γόνιμοι, καλλιεργήσιμοι, μεγάλης στρεμματικῆς ἀποδόσεως πανταχοῦ, πλὴν ἐλαχίστων περιοχῶν ἑλωδῶν μὴ ἀποξηρανθεισῶν εἰσέτι καὶ ἐδαφῶν ἀκαταλλήλων διὰ σποράν, εὑρισκομένων εἰς τὸ Δ τμῆμα. Αἱ πεδιάδες στεροῦνται δένδρων. Εἰς τὰ ὄρη τοῦ Ε. Δ. ὑπάρχουν δάση

μεμονωμένα μικρᾶς ἐκτάσεως ἐκ δρυῶν καὶ ὀξυᾶς. Εἰς τὰς ἐν λόγῳ πεδιάδας παράγονται ἐν ἀφθονίᾳ δημητριακά, γεώμηλα, ὄσπρια, χόρτον καὶ ἄχυρον. Πολλὰ ἐπίσης εἶναι τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα τῆς Θεσσαλίας.

ΣΤ) ΕΙΔΙΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΑΙ

Τὸ κλῖμα τῆς Θεσσαλίας εἶναι ἠπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν εἶναι δριμύς. Ἐπὶ ἐννέα μῆνας τοῦ ἔτους ἡ χιὼν καλύπτει τὰς κορυφὰς τῶν ΒΑ καὶ Δ ὀροσειρῶν. Αἱ βροχαὶ δημιουργοῦν ἔδαφος ἐξαιρετικῶς λασπῶδες, δύσβατον εἰς μηχανοκίνητα μέσα. Εἶναι παροιμιώδης ἡ παχεῖα λάσπη τοῦ Θεσσαλικοῦ πεδίου. Τὸ θέρος εἶναι θερμότατον. Ἄνεμοι πνέουν σφοδροὶ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου. Ὁ Βόρειος ἄνεμος ἐπικρατῶν συνήθως πέντε συνεχεῖς ἡμέρας ἐπιφέρει καταστροφὰς εἰς τὰς φυτείας καὶ διακοπὴν σχεδὸν τῆς συγκοινωνίας. Τὸ θέρος ὁ θερμὸς λίβας, ἂν πνεύσῃ πρὸ τοῦ θερισμοῦ, καταστρέφει ὅλην τὴν σιτοπαραγωγήν.

III. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

Ἡ Θεσσαλία διοικητικῶς διαιρεῖται σήμερον εἰς 4 Νομούς:

— Τ ρ ι κ ά λ ω ν	πληθ.	128.000.
— Κ α ρ δ ί τ σ η ς	»	140.000.
— Λ α ρ ί σ η ς	»	208.000
— Μ α γ ν η σ ί α ς	»	154.000.
	Σύνολον	630.000.

Εἰς τὸν Νομὸν Μαγνησίας ὑπάγονται διοικητικῶς καὶ αἱ νῆσοι Σκόπελος καὶ Σκιάθος.

— Κυριώτεραι πόλεις τοῦ Ε.Δ.Θ. εἶναι ἡ Λ ά ρ ι σ α (43.000). Αὕτη ἀποτελεῖ σπουδαιότατον συγκοινωνιακὸν κέντρον θεωρουμένη ὡς ἓν ἐκ τῶν στρατηγικωτέρων σημείων τῆς Ἑλλάδος. Δι᾽ αὐτῆς διέρχεται ἡ ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς Θεσσαλονίκην ὁδικὴ καὶ σιδηροδρομικὴ ἀρτηρία. ΒΑ τῆς πόλεως ὑπάρχει μεγάλης στρατιωτικῆς ἀξίας ἀεροδρόμιον.

Ἐπίσης ὁ Β ό λ ο ς (51.000). Εἷς ἐκ τῶν 5 σημαντικωτέρων

λιμένων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐμπορικὴ πόλις. Ὁ Βόλος ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαμίας δι' ὁδικῆς ἀρτηρίας. Ἐπίσης μετὰ τῆς Λαρίσης· Ἀμφότεραι αἱ ὁδοὶ μὲ ἀσφαλτικὴν ἐπίστρωσιν εὑρίσκονται σήμερον εἰς οὐχὶ πολὺ καλὴν κατάστασιν. Συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Λαρίσης καὶ δι' αὐτῆς μετὰ τῆς μεγάλης σιδηρᾶς ἀρτηρίας Πειραιῶς – Θεσσαλονίκης καθὼς καὶ μετὰ τῆς Καρδίτσης – Τρικάλων – Καλαμπάκας. Ὁ Βόλος εἶναι βιομηχανικὴ πόλις μὲ σημαντικὰ ἐργοστάσια, ὑφαντουργεῖα, μηχανουργεῖα καὶ καπνεργοστάσια.

Ἑτέρα κωμόπολις εἶναι ἡ Ν. Ἀγχίαλος (2.500) παρ' αὐτὴν δὲ σημαντικὸν ἀεροδρόμιον τῆς Ε.Β.Α.

IV ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ

Α) ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑΙ

Αἱ σιδηροδρομικαὶ συγκοινωνίαι τοῦ Ε.Δ.Θ. ἔχουν χαρακτηριστικὸν ὅτι διαφέρουν κατὰ τὸ ἄνοιγμα τῶν γραμμῶν.Καὶ αἱ μὲν διέρχονται διὰ τοῦ Ε.Δ.Θ. ἐξυπηρετοῦσαι τὰς γενικὰς ἀνάγκας αὐτοῦ τε καὶ τῆς Ἑλλάδος, αἱ δέ, τοπικοῦ χαρκτῆρος, εἶναι διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν εἰδικῶς αὐτοῦ τούτου τοῦ Ε.Δ. Γενικώτερον, δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς παραφυάδες τῆς κεντρικῆς σιδηρᾶς ἀρτηρίας Ἀθηνῶν – Θεσ]νίκης, ἧς συμπληροῦν καὶ ἐνισχύουν τὸ δυναμικόν.

—Αἱ σιδηριδρομικαὶ ἀρτηρίαι εἶναι:

Ἡ Διεθνοῦς ἢ κανονικοῦ πλάτους 1,44 σιδηροδρομικὴ γραμμὴ (Σ.Ε.Κ.) ἥτις βαίνει ἐκ Ν πρὸς Β καὶ κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς δευτέρας διαγωνίου τοῦ Θεσσαλικοῦ ρόμβου. Αὕτη, μετὰ τὸν μεγάλης Στρατηγικῆς ἀξίας Σ.Σ. Λιανοκλαδίου, ἀνέρχεται τὴν Ὄθρυν μέχρι Νεζεροῦ· ἐκεῖθεν τὸ ὑψόμετρον τῆς σιδηρᾶς ἀρτηρίας ἀκολουθεῖ τὴν κατιοῦσαν (ἐπὶ τῆς Ὄθρυος πάντοτε) μετὰ δὲ τὸν Σ.Σ. Δομοκοῦ εἰσέρχεται εἰς τὸ μέγα Θεσσαλικὸν πεδίον.

Παρὰ τὴν θέσιν Σταυρὸς (π. Δεμερλῆ) συναντᾶται μὲ τὴν γραμμὴν τῶν Θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων.Τέμνουσα, ἐν συνεχείᾳ, τὴν «ὀρεινὴν διαγώνιον» εἰσέρχεται εἰς τὴν πεδιάδα Λαρίσης καὶ εἰς Λάρισαν ἔνθα ὁ σημαντικὸς σιδηροδρομικὸς σταθμὸς Α τῆς πόλεως. Ἀκολουθεῖ ἐν συνεχείᾳ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Πηνειοῦ μετὰ διαδρομὴν δὲ 30 χιλμ. διέρχεται διὰ σιδηρᾶς γεφύρας τὸν ποταμὸν κι' ἀκολούθως εἰσέρχεται εἰς τὴν στενωπὸν τῶν Τεμπιῶν, βαίνουσα ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Πηνειοῦ.

— Αἱ μετρικαὶ ἢ στενοῦ πλάτους ἀρτηρίαι τῆς Ἑταιρίας Θεσσαλικῶν Σιδηροδρόμων, (*) ἐξυπηρετοῦν ἐμπορικῶς τὴν ἐνδοχώραν τῆς Θεσσαλίας μετὰ τοῦ κυρίου καὶ σημαντικωτάτου ἐπιλιμενίου κέντρου, τοῦ Βόλου. Ἐκ τοῦ Βόλου δύο κυρίως ἀρτηρίαι τοῦ Θεσσαλικοῦ δικτύου ἐκπορεύονται:

1) Ἡ γραμμὴ Βόλου — Βελεστίνου — Λαρίσης.

2) Ἡ Βόλου — Βελεστίνου — Σταυροῦ (ἔνθα διασταυροῦται κατὰ σχῆμα σταυροῦ μετὰ τῆς γραμμῆς τῶν Σ.Ε.Κ.), Καρδίτσης — Τρικάλων — Καλαμπάκας.

Πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου τὸ Ἑλλ. Γεν. Ἐπιτελεῖον ἐπέμεινεν ἐπὶ τῆς ἀνάγκης προεκτάσεως τῆς γραμμῆς ταύτης πρὸς Ὀξύνειαν καὶ δι' ἄνω κοιλάδος Ἀλιάκμονος εἰς Κοζάνην. Ἡ Κυβέρνησις Ἰ. Μεταξᾶ ἐνεστερνίσθη τὴν ἄποψιν ταύτην καὶ εἶχεν ἀρχίσει ἡ κατασκευὴ τῆς ἐν λόγῳ γραμμῆς καὶ ἐκ τῶν δύο κατευθύνσεων (Κοζάνης καὶ Καλαμπάκας) κατασκευασθέντων πολλῶν τεχνικῶν ἔργων ἐπὶ τοῦ ἄξονος χαράξεως αὐτῆς ὡς, σηράγγων, ἐκχωμάτων, πολλῶν ἐκβραχισμῶν κ.τ.λ. Σήμερον ὅμως οὐδεμία προοπτικὴ ὑπάρχει πραγματοποιήσεως τοῦ προπολεμικοῦ σχεδίου (ἐπεκτάσεως τοῦ δικτύου Θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων μέχρι τοῦ ὑψιπέδου Κοζάνης).

Μνημονεύομεν ὡσαύτως, μίαν μικροῦ πλάτους σιδηροδρομικὴν γραμμήν, ἥτις ἐκ Βόλου ἄγει εἰς τὰ περὶ τὸν Παγασητικὸν χωρία τοῦ Πηλίου, Ἀγριά, Λεχώνια, Μηλέαι.

Αὕτη, ἀπὸ στρατιωτικῆς πλευρᾶς, οὐδὲν ἐνδιαφέρον ἔχει.

ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ Σ.Ε.Κ.

Σοβαρὰ τεχνικὰ ἔργα τῆς γραμμῆς τῶν Σ.Ε.Κ. τοῦ 1,44 εἶναι, πλὴν τῆς μεγάλης γεφύρας τοῦ Πηνειοῦ Δ τῶν Τεμπῶν καὶ ἡ σιδ]κὴ γέφυρα ἥτις ἐπὶ τῆς Ὄθρυος γεφυρώνει βαθεῖαν χαράδραν κατὰ τὴν ἀνάβασιν ἐκ Λιανοκλαδίου. Ἐπίσης αἱ διαδοχικαὶ σήραγγες ἐπὶ τῆς Ὄθρυος.

Ταῦτα πάντα, ὡς καὶ ὁ Σ.Σ. Λαρίσης, ἡ διασταύρωσις «Σταυροῦ» θ' ἀποτελέσουν σημαντικοὺς στόχους τῆς ἀεροπορίας τοῦ ἐχθροῦ. Ἀχρηστευομένου δὲ ὑπ' αὐτῆς, ἔστω καὶ διὰ βραχύ, ἑνὸς ἢ

1. Αὕτη προσφάτως ἐνσωματώθη εἰς τοὺς Σ.Ε.Κ.

τοῦ συνόλου τούτων θὰ ἐπέλθη τελεία ἐξάρθρωσις τοῦ διὰ σιδηροδρόμων συγκοινωνιακοῦ συστήματος τῆς χώρας.

Β) ΟΔΙΚΑΙ

Ταύτας θὰ διακρίνωμεν εἰς δύο κατηγορίας:

— Εἰς τὰς κ υ ρ ί α ς ἀ ρ τ η ρ ί α ς δι' ὧν τὸ Ε. Δ. Θ. ἐπικοινωνεῖ μὲ τὰ γειτονικὰ τοιαῦτα.

— Εἰς τοὺς ἄ ξο ν α ς ἐ σ ω τ ε ρ ι κ ο ῦ δ ι κ τ ύ ο υ δι' ὧν τὰ κέντρα Λ ά ρ ι σ α καὶ Κ α ρ δ ί τ σ α ἐπικοινωνοῦν μὲ τὰ σπουδαῖα κέντρα τοῦ Ε.Δ.Θ.

α) ΚΥΡΙΑΙ ΑΡΤΗΡΙΑΙ

1) *'Από Β.*

— Ἐκ Κατερίνης μέσῳ στ. Τεμπῶν — Λάρισαν. Ὑπάρχουσα αὕτη ὡς καροποίητος ἀνακατασκευάζεται ἤδη, θέλει δὲ ἀποτελέση τὴν μεγάλην ἐθνικὴν ὁδὸν Ἀ θ η ν ῶ ν — Λ α ρ ί σ η ς — Τ ε μ π ῶ ν — Θ ε σ/ ν ί κ η ς συντομευομένης κατὰ πολὺ τῆς ἀποστάσεως Λ α ρ ί σ η ς — Θ ε σ/ν ί κ η ς ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν μέσῳ Κοζάνης (*) ἀπόστασιν. Ἤδη ἔχει περατωθεῖ ἡ ὑποδομὴ τῆς ὁδοῦ καὶ ἡ πρώτη φάσις κατασκευῆς τοῦ ὁδοστρώματός της.

— Ἐκ Κατερίνης μέσῳ Λιτοχώρου — Καρυᾶς — στ. Διάβα — Ἐλασσῶνος· ὀρεινὴ διάβασις, οὐχὶ εἰς καλὴν κατάστασιν βατότητος.

— Ἐκ Κατερίνης — στ. Πέτρας — Ἐλασσῶνα.

— Ἐκ Κοζάνης μέσῳ Σερβίων — στ. Πόρτας — Σαρανταπόρου Ἐλασσῶνος. Ἡ ὁδὸς αὕτη ἐνισχύεται σήμερον, εἰς τρόπον ὥστε τὸ κατάστρωμα αὐτῆς νὰ καταστῇ ἀνθεκτικὸν εἰς τὴν διέλευσιν μεγάλων φορτίων.

— Ἐκ Κοζάνης μέσῳ Σιατίστης — Γρεβενῶν — Ἁγιοφύλλου πρὸς Καλαμπάκαν. Ἡ ὁδὸς αὕτη σήμερον, εἰς οὐχὶ καλὴν κατάστασιν.

(*) Ἡ ἀπόστασις Κοζάνης—Θεσ/νίκης εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τῆς Κοζάνης—Λαρίσης. Ἡ Κοζάνη εἶναι ἡ κορυφή, ἰσοσκελοῦς τριγώνου μὲ βάσιν τὴν ἀπόστασιν Λαρίσης—Θεσ/νίκης.

—'Εκ Γρεβενῶν μέσῳ Καρπεροῦ—Δεσκάτης—'Ελασσῶνα.

2) *'Απὸ Δ*

'Εξ 'Ιωαννίνων ἡ σπουδαιοτάτη καὶ μοναδικὴ ὁδὸς ἡ θέτουσα εἰς ἐπικοινωνίαν τὸ ὑψίπεδον τοῦτο, καὶ τὴν Ἤπειρον γενικώτερον, μετὰ τῆς Θεσσαλίας. Διέρχεται διὰ Μ ε τ σ ό β ο υ—αὐχ. Κατάρας—Ν. Κουτσούφλιανης—γεφ. Μουργκάνη—Καλαμπάκας,—Λάρισαν.

'Η ὁδὸς αὕτη σήμερον διαπλατύνεται καὶ ἀνακατασκευάζεται. Τὰ καμπύλα τμήματα τῆς ὁδοῦ ἐξαλείφονται ἀντικαθιστάμενα δι' εὐθυγράμμων τοιούτων εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶναι δυναταὶ αἱ μεγάλαι ταχύτητες. 'Η ἐνίσχυσις ἐξ ἄλλου τῆς ὑποδομῆς αὐτῆς θὰ ἐπιτρέψη τὴν κυκλοφορίαν μεγάλων φορτίων ἐπὶ τοῦ ἐξ ἀσφαλτικοῦ τάπητος ὁδοστρώματός της.

—Αἱ ὀρειναὶ ὁδεύσεις ἐπὶ τῆς Ν. Πίνδου αἱ θέτουσαι, διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ 'Αχελώου τὴν Ἄρταν καὶ τὸ 'Αγρίνιον εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Θεσσαλίας. Αὗται εἶναι αἱ διὰ τῆς διαβ. Κλεινοβοῦ πρὸς Καλαμπάκαν. Μουζακίου πρὸς Τρίκαλα. Αἱ ὀρειναὶ ὁδεύσεις 'Απιδιᾶς, καὶ Λουτροπηγῆς αἱ φέρουσαι διὰ τῶν ὁμωνύμων διαβάσεων ἐξ 'Αγρινίου καὶ Καρπενησίου πρὸς Καρδίτσαν.

3) *'Απὸ Ν.*

—'Εκ Μακρακώμης—στ. Ρεντίνας—Καρδίτσαν. Αὕτη, ἀποπερατωθεῖσα ἤδη, εἶναι εἰς ἀρίστην κατάστασιν, καὶ τοῦ δυναμικοῦ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας 'Αθηνῶν—Λαρίσης.

—Αἱ ὀρειναὶ διαβάσεις μέσῳ Παλαιᾶς Γιαννιτζοῦς καὶ 'Ασβέστι πρὸς Ν Θεσσαλικὸν πεδίον.

—'Η ἐκ Λαμίας—διάβ. Δερβὲν Φούρκας—Λάρισαν, ὡς τμῆμα τῆς κυρίας 'Εθνικῆς ἀρτηρίας 'Αθηνῶν—Θεσσαλονίκης εἰς ἀρίστην κατάστασιν.

—'Η Λαμίας—Στυλίδος — Πτελεοῦ —'Αλμυροῦ — Βόλου. Αὕτη ἀπὸ Λαμίας μέχρι Στυλίδος εἶναι εἰς ἀρίστην κατάστασιν, ἐκεῖθεν καὶ δὴ πέραν αὐχ. 'Αγ. Θεοδώρων μέχρι καὶ Βόλου εἰς κακὴν κατάστασιν, ὑποστᾶσα τὰς ἐκ τῆς ὑπερφορτώσεως, καὶ λόγῳ τῶν ἀποστελλομένων εἰς σεισμοπλήκτους Βόλου ἐφοδίων, φθοράς.

β) ΑΞΟΝΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

Τὸ ἐσωτερικὸν δίκτυον τῆς Θεσσαλίας, ἓν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων ἀπὸ πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς πλευρᾶς, βελτιοῦται ὁσημέραι διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον ἀφ' ἑνὸς κυκλοφορίαν τῶν τροχοφόρων καὶ δια τὴν ἀντοχὴν ἀφ' ἑτέρου τῶν μονίμων ὁδοστρωμάτων εἰς τὰ μεγάλα φορτία τῶν συγχρόνων ὀχημάτων.

Οὕτω παλαιότερον τὸ μέγιστον φορτίον ὅπερ ὑπελογίζετο διὰ τὴν ἀντοχὴν ἦτο 4 τόν. μὲ περιθώριον ἀσφαλείας 1 τόν. Ἡ καταπληκτικὴ ὑπέρβασις τοῦ τοννάζ τῶν ὀχημάτων ἐπέφερεν, ὡς εἰκός, τὴν καταστροφὴν εἰς πλεῖστα σημεῖα τῶν ὁδῶν, τῶν ἀσφαλτικῶν των ταπήτων.

Ἤδη ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἀντοχῆς τῶν ὁδοστρωμάτων γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μεγίστου πιθανοῦ φορτίου κατ' ὄχημα κυκλοφορίας, τὸ δὲ πάχος τῶν ὁδοστρωμάτων ὑπολογιζόμενον συναρτήσει τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους (φύσεως διαφόρου εἰς τὰ διάφορα τμήματα ὁδοῦ) καὶ πλείστων ἄλλων παραγόντων, κατασκευάζεται ἀπὸ πάχος 5–70 ἑκ. Τὸ τμῆμα ὁδοῦ Καρδίτσης–Φαρσάλων κατεσκευάσθη ἤδη ἀναπροσαρμοσθὲν διὰ σύγχρονα φορτία, Ἐπίσης τὰ τμήματα ὁδοῦ, Λαρίσης – Τιρνάβου – Ἐλασσῶνος.

Ἡ ***Λάρισα*** μετὰ τῆς ***Καρδίτσης*** ἀποτελοῦν τοὺς σημαντικωτέρους ὁδικοὺς κόμβους τῆς Θεσσαλίας.

1) Ἐκ τοῦ κόμβου Λαρίσης:

α) Βελεστῖνον – Βόλον. Εἰς οὐχὶ πολὺ κατάστασιν καταστραφεῖσα, ὡς ἐκ τῆς ὑπερφορτώσεως τῶν ὀχημάτων μὲ τὸ ὑλικὸν βοηθείας, μετὰ τοὺς προσφάτους σεισμούς.

β) Ἐλάτειαν—Τέμπη – Πλαταμῶνα—Κατερίνην, ἡ νέα μεγάλη Ἐθνικὴ ὁδὸς Λαρίσης – Θεσ]νίκης κατασκευαζομένη νῦν καὶ μὲ ἀποπερατωμένην ὑποδομὴν καὶ ἅπαντα τὰ τεχνικὰ ἔργα.

γ) Τσιότιον – Τρίκαλα. Ἐκ Τρικάλων δὲ πρὸς

– Καλαμπάκαν – Ν. Κουτσούφλιανην – Μέτσοβον – Ἰωάννινα.

– Καλαμπάκαν – Ἀγυιόφυλλον – Γρεβενὰ κι' ἐκεῖθεν εἴτε πρὸς Καστοριὰν εἴτε πρὸς Κοζάνην.

– Παλημοναστήριον – Μουζάκι – Ἄρταν – Καρδίτσαν.

δ) Φάρσαλα – Δομοκὸν – Λαμίαν.

ε) Ἀγυιὰν – Κάτω Πολυδένδρι – παραλίαν Αἰγαίου.

2) Ἐκ τοῦ κόμβου Κ α ρ δ ί τ σ η ς:

α) Μπεζούλαν – Αὐχ. Τσαρδάκι – κοιλ. Μέγδοβα – Ἀγρίνιον.

β) Παλαμᾶν – Τσιότιον – Λάρισαν.

δ) Καρδίτσαν – Λουτροπηγὴν – Μακρακώμην.προσφάτως ἀποπερατωθεῖσα εἰς ἀρίστην κατάστασιν.

ε) Σοφάδες – Σταυρὸν – Φάρσαλα.

– Βελεστῖνον – Βόλον εἰς οὐχὶ καλὴν κατάστασιν.

Τὸ τμῆμα ὁδοῦ Φαρσάλων – Καρδίτσης εὑρισκόμενον παλαιότερον κατὰ μέγα μέρος ἐν ἐπιχώσει ἀνακατεσκευάσθη ἤδη δι' ἀντοχὴν εἰς μεγάλα φορτία, πάλιν ἐν ἐπιχώσει ἀλλὰ μὲ διάφορον συντελεστὴν ἀντοχῆς. Ἤδη ἀσφαλτοστρώνεται καὶ μικρὸν τμῆμα (1000μ. περίπου) ὁδοῦ Τρικάλων – Καρδίτσης ἔνθεν κι' ἔνθεν τῆς νεοκατασκευασθείσης μεγάλης γεφύρας ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ εἰς τρόπον ὥστε ἡ ὁδὸς Τρικάλων – Καρδίτσης – Σοφάδων – Φαρσάλων, νὰ καταστῇ ὁδὸς βαρείας κυκλοφορίας.

Αἱ ἐσωτερικαὶ ὁδεύσεις τοῦ Ε.Δ.Θ. ἐξαιρέσει ἐκείνων αἵτινες ἀνήκουν εἰς τὸ Ἐθνικὸν δίκτυον δὲν εὑρίσκονται εἰς καλὴν κατάστασιν. Ἡ συντήρησις τούτων γενομένη ὑπὸ τῶν λεγομένων «ἐπαρχιακῶν Ταμείων Ὁδοποιΐας» εἶναι πλημμελὴς καὶ μᾶλλον ὑποτυπώδης.

Γ) ΘΑΛΑΣΣΙΑΙ

Αὗται ἐκτελοῦνται κυρίως μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ Πειραιῶς μέσῳ τοῦ λιμένος Β ό λ ο υ.

Προπολεμικῶς, ὅτε ἡ ἐξέλιξις τῶν δι' αὐτοκινήτου μεταφορῶν καὶ συγκοινωνιῶν δὲν εἶχε φθάσει τὸν σημερινὸν ὑψηλὸν δείκτην στατιστικῆς, ἡ σιδηρὰ ἀρτηρία κατὰ πρῶτον λογον καὶ τὰ πλωτὰ μέσα κατὰ δεύτερον, ἀπετέλουν τὰ κύρια καὶ μοναδικὰ μέσα συγκοινωνίας ἐν Ἑλλάδι. Αἱ ἀκτοπλοϊκαὶ γραμμαὶ ἀπὸ Πειραιῶς μέχρι Θεσσαλονίκης διὰ τῆς Χαλκίδος, ἤτοι μέσῳ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου, εἶχον ἐπίκεντρον τὸν κύριον ἐπὶ τοῦ Παγασητικοῦ λιμένα, τὸν Βόλον.

Σήμερον, ἡ ἐπιβατηγὸς ναυτιλία ἔχει παρακμάσει, μόνον δὲ φορτηγὰ – ἐμπορικὰ σκάφη διέρχονται διὰ Βόλου. Ἐκ τοῦ λιμένος φορτώνονται πρὸς ὅλα τὰ λοιπὰ παραλιακὰ τῆς χώρας κέντρα τὸ χόρτον τοῦ Θεσσαλικοῦ πεδίου καί, ὡρισμένην ἐποχὴν τοῦ ἔτους,τὰ μῆλα «φιρίκια» τοῦ Πηλίου. Αἱ προβλῆτες, τὰ κρηπιδώματα καὶ τὰ

ἄριστα ἐν γένει μέσα ταχείας φορτοεκφορτώσεως τοῦ Βόλου θὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἐπωφελῆ χρησιμοποίησιν τοῦ λιμένος ἐν περιπτώσει ἐπιχειρήσεων.

Δ) ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑΙ

Ὑπάρχουν ἐν τῷ Ε. Δ. Θ. τὰ ἀεροδρόμια:
— Λαρίσης, σημαντικὸν πολιτικὸν καὶ στρατιωτικὸν τοιοῦτον.
— Βόλου
— καὶ ἡ Στρατ. βάσις τῆς Ν. Ἀγχιάλου.

V. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ

60 ἔτη μετὰ τὸ πέρας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου εἰσέβαλον εἰς τὴν πλουσίαν ταύτην χώραν ἐξ Ἠπείρου οἱ Θεσπρωτοθεσσαλοὶ ἐξ ὧν καὶ ἔλαβεν ἔκτοτε τὸ σημερινὸν ὄνομά της.

Οἱ Θεσσαλοί, λαὸς παράφορος καὶ εὐερέθιστος, ἠγάπων τὸ κυνήγιον καὶ τὰς πολεμικὰς περιπετείας.

Κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ Ξενοφῶντος ἦσαν ἱκανώτατοι ἀκοντισταὶ καὶ πελτασταὶ ὑπερέχοντες τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων.

Οἱ Θεσσαλοί, ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες, διετέλουν κατ' αὐτονόμους μερίδας, ἑνουμένας πρὸ τῶν ἑκάστοτε Ἐθνικῶν κινδύνων. Οὕτω ὅταν ἐνεφανίσθησαν εἰς Β. Ἑλλάδα αἱ ὀρδαὶ τοῦ Ξέρξου, οἱ Θεσσαλοὶ συνταχθέντες μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων — πλὴν τοῦ οἴκου τῶν Ἀλευαδῶν εὐμενῶς διατεθιμένου ὑπὲρ τῶν κατακτητῶν — ἔστειλαν ἄγγελον εἰς τὸν Ἰσθμὸν ζητοῦντες βοήθειαν ὅπως συγκρατήσουν τοὺς Πέρσας εἰς Ὄλυμπον.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου εὑρίσκοντο παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Ἀθηναίων. Ὅταν ὅμως ἐπεκράτησεν ἡ Σπάρτη ὑπήχθησαν ὑπὸ τὴν νέαν ἡγεμονίαν, διορισθέντος Λακεδαιμονίου, ἁρμοστοῦ εἰς Θεσσαλίαν μὲ ἕδραν τὰ Φ ά ρ σ α λ α.

Ἡ μεγάλη ἀκμὴ ὅμως τῆς Θεσσαλίας κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐσημειώθη ἐπὶ Βασιλέως Ἰάσονος, ἀνδρὸς τῆς πολιτικῆς ὀξυδερκείας, διορατικότητος καὶ ἱκανότητος ἑνὸς Περικλέους. Οὗτος εἶχε συλλάβει τὸ μεγαλεπήβολον σχέδιον τῆς ἑνώσεως τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν Περσῶν ὑπὸ τὸ Θεσσαλικὸν σκῆπτρον. Συνεκρότησε πρὸς τοῦτο μέγαν στρατόν, μεταβαλὼν ὁλόκληρον τὴν Θεσσαλίαν εἰς ἀπέραντον στρατόπεδον. Κατὰ τὸ στάδιον ὅμως τῆς προπαρασκευῆς ἐδολοφο-

νήθη καθὼς καὶ οἱ δύο ἀδελφοί του. Ὁ διαδεχθεὶς τοῦτον ἀδελφός του Ἀλέξανδρος δὲν ἠδυνήθη ν' ἀντιμετωπίση τοὺς Ἀλεύαδας τοὺς ὁποίους ἐγκαθιστᾶ καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἀρχὴν ὁ Πελοπίδας (368 π. Χ.).

Οἱ Ἀλευάδαι προσεκάλεσαν, ἐκ φόβου ὠθούμενοι, τὸν Φίλιππον ὁ ὁποῖος ἐκδιώκει τοὺς τυράννους τῶν Φερρῶν (Βελεστίνου) διαιρεῖ τὴν Θεσσαλίαν εἰς τετραρχίας καὶ τὴν ὑποχρεοῖ νὰ τοῦ χορηγῇ ἱππικόν.

Ἔκτοτε (357 π. Χ.) ἡ Θεσσαλία γίνεται Μακεδονικὴ Ἐπαρχία. Ἀπὸ τοῦ 217 π. Χ. οἱ Ρωμαῖοι ἐπεμβαίνουν εἰς τὰς ἐσωτερικὰς διαφορὰς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ Θεσσαλία καθίσταται θέατρον μακρῶν καὶ αἱματηρῶν ἀγώνων. Ὁ Ρωμαῖος ὕπατος Τῖτος Κοΐντος Φλαμινῖνος ἐπῆλθε κατὰ τοῦ Φιλίππου Ε' (197 π. Χ) παρὰ τὴν θέσιν Κυνὸς Κεφαλαὶ καὶ τὸν ἠνάγκασε ν' ἀποσυρθῇ εἰς Μακεδονίαν.

Ἡ Θεσσαλία. ὅπως καὶ ἡ λοιπὴ Ἑλλάς, ὑπετάγη εἰς τοὺς Ρωμαίους τὸ 148 π. Χ. καὶ ἀπέβη ἀργότερον τὸ πεδίον τῶν διαμαχῶν καὶ ἀλληλοσπαραγμῶν τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Πομπηΐου, οἵτινες συνηντήθησαν εἰς μεγάλην μάχην παρὰ τὰ Φάρσαλα τὸ 48 π. Χ.

Ἐπίσης ἐδοκιμάσθη τὰ μέγιστα ἐκ τῶν—μ. Χ. καὶ ἀπὸ τοῦ 7ου αἰῶνος—ἐπιδρομῶν τῶν Σλαύων. Μεγάλη θεομηνία ὑπῆρξε δι' αὐτὴν ἡ ἐπιδρομὴ τοῦ Βασιλέως τῶν Βουλγάρων Σαμουὴλ (995 μ. Χ.)

Ἡ Θεσσαλία παρέμεινε ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν μέχρι τοῦ 1881 ὁπότε ἀπεδόθη εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου, ἐκτὸς τῆς περιοχῆς Ἐλασσῶνος.

Εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην ἔλαβον χώραν αἱ πρῶται συγκρούσεις κατὰ τὸ 1897 μεταξὺ Τουρκικῶν καὶ Ἑλληνικῶν δυνάμεων. Τῶν Τούρκων κατεχόντων ἐπικαίρους θέσεις καὶ τῆς Ἑλλάδος οὔσης ἀπαρασκεύου πρὸς πόλεμον, δὲν εἶναι καὶ περιεργείας ἄξιον τ' ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐκέρδισαν τὰς πρώτας μάχας καὶ εἰσῆλθον ἐν συνεχείᾳ εἰς Λάρισαν μετὰ τὴν ἐγκατάλειψίν της ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον τμῆμα Ἑλληνικῶν δυνάμεων ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Σμολένσκην ἠμύνθη σθεναρῶς εἰς τὰ ὑψώματα περὶ τὸ Βελεστῖνον καὶ ἠδυνήθη ν' ἀνακόψῃ τὴν πρὸς Βόλον προέλασιν τῶν Τούρκων καίτοι κατὰ πολύ, ὑπερτέρων ἀριθμητικῶς. Μόνον δὲ ὅταν διὰ λόγους τακτικοὺς μετὰ τὴν μάχην τῶν Φαρσάλων ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἀπεσύρετο εἰς Ὄθρυν, μόνον τότε ἡ Ταξιαρχία Σμολένσκη εὑρεθεῖσα μὲ τὸ ἀριστερὸν ἀκάλυπτον ἠναγκάσθη νὰ συμπτυχθῇ κανονικῶς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ Ἁλμυροῦ.

1912: Μετὰ τὴν θριαμβευτικὴν νίκην τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων εἰς Ἐλασσῶνα τὴν 6ην Ὀκτωβρίου, ἐπηκολούθησεν ἡ μάχη τοῦ Σαρανταπόρου τῆς 9ης Ὀκτωβρίου, ἐξ ἴσου νικηφόρος δι' αὐτά, τὴν δὲ ἑσπέραν τῆς 10ης Ὀκτωβρίου ἡ γραμμὴ τῆς πρὸς Β τῆς Θεσσαλίας ὀροσειρᾶς διὰ τῆς καταλήψεως τῆς στεν. Πόρτας καὶ Σερβίων ἀνῆκεν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὰς Ἑλληνικὰς δυνάμεις.

1941. Ἡ ταχεῖα προέλασις τῶν Γερμανικῶν μηχανοκινήτων φαλάγγων μέσῳ τοῦ Γιουγκοσλαυικοῦ Μακεδονικοῦ ἐδάφους δι' ὑπερκερωτικοῦ ἑλιγμοῦ πρὸ τῆς ἀλυγίστου γραμμῆς Μεταξᾶ, ἔφερεν ἀπροόπτως τὰς Γερμανικὰς δυνάμεις εἰς Θεσσαλονίκην ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ μέσῳ Φλωρίνης—Βεύης πρὸς Κοζάνην. Οἱ Γερμανοὶ κατώρθωσαν νὰ εἰσβάλουν εἰς Θεσσαλίαν καὶ δι' αὐτῆς νὰ προελάσουν ταχέως πρὸς Ἀθήνας.

VI. ΣΦΑΛΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ ΕΚ ΜΗ ΚΑΛΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ

1) 1897. α) ***Τούρκων***: Καίτοι εἶχον ὑπεροχὴν δυνάμεων ἀνδρῶν τε καὶ ὑλικοῦ, καίτοι τὸ ἔδαφος ἰδιαιτέρως προσεφέρετο διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς ἐπιτυχίας ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ των, παρέμειναν ἐν τούτοις ἀδρανεῖς καὶ δὲν παρηνώχλουν δι' αὐτοῦ σοβαρῶς τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα κατὰ τὴν ὑποχώρησίν των.

β) ***Ἑλλήνων***: Μετὰ τὰς μάχας Φαρσάλων καὶ Βελεστίνου αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις δὲν ἠμύνθησαν ἐπὶ τῆς φυσικῆς γραμμῆς ἀμύνης τῆς Ὄθρυος ἣν ἐγκατέλειψαν ἀμαχητεὶ ὑποχωρήσασαι εἰς Λαμίαν.

2) 1941: Ἡ ἀβεβαιότης περὶ τοῦ τί θὰ πράξῃ ἡ Γιουγκοσλαυΐα, καὶ ἡ ἀδυναμία τῆς Ἑλληνικῆς ἀμύνης ὡς ἐκ τῆς χαινούσης Ἀλβανικῆς πληγῆς ἔκαμαν ὥστε νὰ μὴ ὀργανωθῇ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου σοβαρὰ ἄμυνα ἐπὶ τῆς γραμμῆς Ὀλύμπου—Φλαμπούρου—Χασίων οὔτε, πολλῷ μᾶλλον, εἰς τὴν γραμμὴν τῆς Ὄθρυος. Ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξεν ὅτι, κατόπιν τῆς χλιαρᾶς ἀντιστάσεως τοῦ Γιουγκοσλαυικοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ αἰφνιδιασμοῦ ὃν ὑπέστη οὗτος εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ π. Στρώμνιτσα, νὰ κατέλθουν ταχύτατα αἱ Γερμανικαὶ μηχανοκίνητοι δυνάμεις πρὸς Θεσσαλονίκην καὶ νὰ κατακλύσουν ταχέως τὴν πεδιάδα τῆς Καμπανίας.

Μὴ ὑπαρχούσης δὲ Ἑλληνικῆς δυνάμεως ἐπὶ τῆς ἀμυντικῆς πε-

ριοχῆς Χασίων—'Αντιχασίων—'Ολύμπου, ἐξαιρέσει ΝΖ δυνάμεων αἵτινες ἠμύνθησαν σθεναρῶς εἰς Πέτραν καὶ Πλαταμῶνα, οἱ Γερμανοὶ ἠδυνήθησαν νὰ κατέλθουν μέχρι τοῦ κόμβου Λαρίσης. Ἡ μὴ ὀργάνωσις, ὡσαύτως ἀμύνης ἐπὶ τῆς ὀροσειρᾶς τῆς Ὄθρυος ἀφῆκεν ἀνοικτὴν ἐν συνεχείᾳ τὴν ὁδὸν πρὸς Λαμίαν—Λεβάδειαν, ἥτις ἔφερεν ἄνευ ἀντιστάσεώς τινος τοὺς Γερμανοὺς εἰς Ἀθήνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

ΑΞΟΝΕΣ - ΑΜΥΝΤΙΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΑΙ

1) Ὡ ς π ρ ὸ ς ἄ ξ ο ν α ς π ρ ο ε λ ά σ ε ω ς ἐκ Β. Ν.

Ἄξονες προελάσεως εἶναι ὁ Θεσσαλονίκης—Κοζάνης—Λαρίσης καὶ ὁ Καστοριᾶς—Γρεβενῶν—Καλαμπάκας.

Ι. Ἡ σημαντικωτέρα ἀμυντικὴ περιοχὴ εἶναι ἡ τῆς ὀροσειρᾶς Χ α σ ί ω ν—Κ α μ β ο υ ν ί ω ν—Σ τ. Π ό ρ τ α ς—Π ι ε ρ ί ω ν—Σ τ. Π έ τ ρ α ς—Ὀ λ ύ μ π ο υ—Κ ά τ ω Ὀ λ ύ μ π ο υ—Σ τ. Τ ε μ π ῶ ν. Ἡ περιοχὴ αὕτη περιλαμβάνουσα καὶ πολλὰς τοποθεσίας ἀμύνης ὡς εἶναι ἡ περὶ τὰ Ἀ ν τ ι χ ά σ ι α—Α ὐ χ έ ν ο ς Τ σ ο ύ κ α ς — Πρ. Ἡ λ ί α Μ ε τ α ξ ᾶ, τοῦ λεκανοπεδίου Ἐλασσῶνος (Μενεξὲς— Δρεπάνι — Τρόχαλος), θὰ δυνηθῇ ν' ἀντιτάξῃ ἀποτελεσματικὴν ἄμυναν κατὰ τοῦ προελαύνοντος ἐκ Β διὰ πλειόνων τῆς μιᾶς φαλάγγων πρὸς τὸ Ε.Δ.Θ., ἐχθροῦ.

—Ἐπὶ πλέον δέ, τῆς ζώνης Μάχης τοῦ θεωρουμένου οὕτω ἐκ Β πρὸς Ν Θ.Ε., οὔσης ἐν τῇ φυσικῇ ταύτῃ ἀμυντικῇ περιοχῇ, ἡ ζώνη συγκοινωνιῶν ἔχει ἀρκετὰ εὔρωστον δίκτυον δυνάμενον ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς περιστάσεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἱκανοποιητικῶς καὶ ὑπό τινας βεβαίως προϋποθέσεις. Τὸ πολεμικὸν δυναμικὸν τῆς ἐν λόγῳ περιοχῆς ἐνισχύεται ἐκ τῆς πρὸ αὐτῆς εὑρισκομένης π. γ. Ἀλιάκμονος.

Τὸ κέντρον βάρους τῶν συγκοινωνιακῶν ἀρτηριῶν, τ ὁ γ ε ν ῦ ν ἔ χ ο ν, εὑρίσκεται μόνον εἰς τὴν Λάρισαν, γεγονὸς ὅπερ ἀποτελεῖ σοβαρώτατον μειονέκτημα διότι ἡ καταστροφὴ τοῦ κόμβου τούτου θὰ ἐπιφέρῃ μεγίστην σύγχυσιν, φθορὰν καὶ ἐξάρθρωσιν.

Κ α τ α β ά λ λ ο ν τ α ι σ ύ ν τ ο ν ο ι π ρ ο σ π ά θ ε ι α ι καὶ ἔχουν διατεθῆ μεγάλα ποσὰ διὰ τὴν βελτίωσιν ὡρισμένων ἐσω-

τερικῶν ἀξόνων ὁδικῶν δικτύων πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως τὸ κ. β. διαμοιρασθῇ μεταξὺ Λαρίσης καὶ Καρδίτσης. Οὕτω ἐκ Φαρσάλων κατεσκευάσθη πρὸς Σταυρὸν – Σοφάδες – Καρδίτσαν, τὸ ἤδη ὑπᾶρχον ἐν ἐπιχώσει τμῆμα τοῦτο ὁδοῦ, ἐπὶ νέας ἀνθεκτικωτέρας ὑποδομῆς, καὶ τὸ τμῆμα Καρδίστης – Τρικάλων ὁμοίως ἀνεκατεσκευάσθη. Δεδομένου δὲ ὅτι ὑπὸ τοῦ Ὑπ. Δημ. Ἔργων ἔχουν ἤδη προγραμματισθῇ ἡ κατασκευὴ τῶν ὁδῶν :

1) Λουτροπηγῆς – Καρπενησίου.

2) Αὐχένος Τσαρδάκι πρὸς Ἄρταν. Θὰ ἐπιτευχθῇ μέσῳ τούτων ἡ διοχέτευσις τοῦ συγκοινωνιακοῦ ρεύματος ἐκ :

1) Φαρσάλων πρὸς Καρδίτσαν – Καλαμπάκαν κι' ἐκεῖθεν πρὸς περιοχὴν Χασίων.

2) Μακρακώμης – Καρδίτσης πρὸς Καλαμπάκαν.

3) Καρπενησίου – Καρδίτσης πρὸς Καλαμπάκαν.

4) Ἄρτης – κοιλ. Μέγδοβα — Τσαρδάκι – Καρδίτσης πρὸς Καλαμπάκαν, καθισταμένης οὕτω τῆς Καρδίτσης τοῦ β' μεγάλου συγκοινωνιακοῦ κόμβου μετὰ τὴν Λάρισαν.

Ἐπίσης προβλέπεται ἡ κατασκευὴ ἀπὸ τῶν ὁδῶν :

1) Φαρσάλων – Λαρίσης παρακαμπτηρίων τμημάτων πόλεως Λαρίσης ἀπὸ τὰς ὁδοὺς Λαρίσης – Τρικάλων καὶ Λαρίσης – Βόλου.

2) Λαρίσης – Ἐλασσῶνος παρακαμπτηρίων τμημάτων πόλεως, ὁδῶν Λαρίσης – Βόλου καὶ Λαρίσης – Τρικάλων. Ἐπιτυγχανομένης διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀποσυμφορήσεως τῶν συγκοινωνιῶν ἐντὸς τῆς πόλεως Λαρίσης. ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀκωλύτου πορείας τῶν ὀχημάτων ἐπὶ τῶν ἀξόνων κατευθύνσεώς των εἰς περίπτωσιν ἐξουδετερώσεως τῆς πόλεως Λαρίσης.

Τὸ οὕτω λοιπὸν ὑπᾶρχον – ἐν ἀφθονίᾳ ἀξόνων εὐρείας καὶ ἀνέτου κυκλοφορίας ἢ καὶ καροποιήτων ὁδῶν βατῶν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους – δίκτυον συγκοινωνιακὸν ἐν Θεσσαλίᾳ καθιστᾶ τὴν ζώνην συγκοινωνιῶν τοῦ Θ.Ε ἀρκούντως ἐξυπηρετικὴν τῶν ἀναγκῶν τῆς ζώνης Μάχης.

Τοποθεσίαι ἐπιβραδύνσεως (Delaying Positions) προσφερόμεναι δι' ἐπιβραδυντικὴν ἐνέργειαν τῶν ἐνεργουσῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων κατὰ τοὺς ἄξονας: Κοζάνης – Λαρίσης – Φαρσάλων καὶ Τεμπῶν – Λαρίσης – Φαρσάλων, ὑπάρχουν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς διαγωνίου ὀροσειρᾶς Ζάρκου – Τίτανος – Δογατζῆ – Φυλλήϊου – Χαλκοδονίου.

II. Ἡ ἀμυντικὴ περιοχὴ τῆς Ὄθρυος: ἥτις ἀπὸ τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ ἐφ' ὅλης τῆς ὀροσειρᾶς τῆς Ὄθρυος (ὑψ. 1.726) φθάνει μέχρι Πτελεοῦ.

Αἱ πρὸς τὴν περιοχὴν ταύτην συγκοινωνίαι ἐκ Ν ὁδηγοῦν κυρίως ἐκ τῆς βάσεως Λαμίας.

2) Ὡ ς π ρ ὸ ς ἄ ξ ο ν α ς π ρ ο ε λ ά σ ε ω ς ἐ κ Β Δ κ α ὶ Δ π ρ ὸ ς Ν Α.

Ἀμυντικὴ περιοχὴ μία καὶ μόνη σπουδαιοτάτη εἶναι, ἡ τῆς ὀροσειρᾶς τῆς Πίνδου, τοῦ κυρίου ἄξονος προελάσεως ὄντος ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων – Μετσόβου – Κατάρας – Καλαμπάκας. Ἡ ὁδὸς αὕτη εὑρίσκεται σήμερον ἐν ἀρίστῃ καταστάσει. Ἡ ζώνη συγκοινωνιῶν θὰ εὑρίσκεται καὶ πάλιν εἰς τὸ Θεσσαλικὸν πεδίον ἐπὶ τῶν ἰδίων ἐκείνων δρομολογίων ἅτινα ἀνεφέρθησαν ἤδη ὡς δουλεύοντα διὰ τὴν πρώτην ἀμυντικὴν περιοχήν.

Τ ὸ π ρ ο κ ε χ ω ρ η μ έ ν ο ν τ μ ῆ μ α τ ῆ ς ζ. σ. ἐ ν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ εὑρίσκεται εἰς τοὺς κόμβους Κ α λ α μ π ά κ α – Τ ρ ί κ α λ α – Κ α ρ δ ί τ σ α τὸ δ ὲ ἐ ν δ ι ά μ ε σ ο ν α ὐ τ ῆ ς ε ἰ ς Λ ά ρ ι σ α ν καὶ Φ ά ρ σ α λ α.

Ἡ Ἀμυν. περιοχὴ παρέχει πλεῖστας πιθανότητας ἀρραγοῦς ἀμυντικῆς διατάξεως, τόσον λόγῳ τῆς μὴ ὑπάρξεως εἰ μὴ μιᾶς σημαντικῆς ὁδικῆς ἀρτηρίας δυναμένης νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου κατὰ συνέπειαν δυναμένης ν' ἀπαγορευθῇ εὐκόλως, ὅσον καὶ διότι ὑπάρχουν ἐπὶ τοῦ ὀρεινοῦ ὄγκου τῆς Πίνδου περιορισμένος ἀριθμὸς ὑποχρεωτικῶν σημείων διαβάσεως, ἅτινα ἐπαρκῶς δύνανται νὰ προστατευθοῦν διὰ τοῦ πυρὸς τῆς ἀμύνης καὶ ἀπαγορευθῇ ἡ δι' αὐτῶν περαιτέρω προέλασις τοῦ ἐχθροῦ. Τονίζεται καὶ αὖθις ἡ ὑψίστης στρ. ἀξίας στενωπὸς τῆς Κατάρας ἡ κειμένη μεταξὺ τῶν ὀρέων: Μαυροβοῦνι (2.150) πρὸς Β καὶ Λάκμων (2.295) πρὸς Ν.

Τὸ Ἰταλικὸν σχέδιον ἐπιχειρήσεων κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 ἀποβλέπον εἰς τὴν κατάληψιν τῆς Ἠπείρου διὰ μετωπικῆς ἐνεργείας (Ἐλαίας – Ἰωαννίνων) προέβλεπεν ὡς γνωστὸν * καὶ δευτερεύουσαν προσπάθειαν κατὰ τὸν ἄξονα Φιλιάτες – Μαζαρκιὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ ὑπερκερωτικὴν ἐνέργειαν ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὸν ἄξονα Λεσκοβίκι – Σαμαρίνα – Δίστρατον – Βωβοῦσα – Μέτσοβον, ἀποσκοποῦσαν τὴν ἀποκοπὴν τῶν δυνάμεων Ἠπείρου ἀπὸ τῶν συγκοινωνιῶν των διὰ Μ ε τ σ ό β ο υ πρὸς Θεσσαλίαν καὶ Βορειοδυτικὴν Μακεδονίαν. Οἱ Ἰταλοὶ ἐπίστευον ὅτι ἐπιτυγχανομένου τοῦ σχεδίου των ἐπιθέσεως θὰ ἐγίνοντο κύριοι τοῦ Μετσόβου καὶ ἐν συνεχείᾳ θὰ κατήρχοντο εἰς Θεσσαλίαν, ἐνῶ κατόπιν αἱ ἐν συνεχείᾳ ἐπιχειρήσεις των θὰ ἐγίνοντο ὑπὸ μορφὴν «στρατιωτικοῦ περιπάτου» μέχρις Ἀθηνῶν.

(*) Ἀλ. Παπάγου: Ὁ πόλεμος τῆς Ἑλλάδος 1940—41 σελ. 218.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ III

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΑΞΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

α) *Λόγῳ θέσεως*. Καταλαμβάνει κεντρικὸν γεωγραφικὸν χῶρον περὶ τὸν ὁποῖον εὑρίσκονται τὰ σπουδαιότερα τῶν Ε.Δ. τῆς Ἑλλάδος ἤτοι:

– Ν τὸ Ε.Δ. Ἀν. Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐφ' οὗ αὐτὴ αὕτη ἡ καρδία τοῦ Κράτους αἱ Ἀθῆναι-Πειραιεύς, ὁ ναύσταθμος καὶ τὰ μεγαλύτερα βιομηχανικὰ κέντρα.

– Δ τὸ Ε.Δ. Δυτ. Στερεᾶς Ἑλλάδος τὸ ὁποῖον καλύπτει τὰς νευραλγικωτέρας περιοχὰς τῆς χώρας ἤτοι τὴν Πελοπόννησον πρὸς Ν καὶ τὴν Ἀν. Στερεὰν πρὸς Α.

– ΒΔ τὸ Ε.Δ.Η. τὸ ὁποῖον παρεμβάλλεται μεταξὺ τῶν ζωτικωτέρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀλβανίας, χώρας ἐχθρικῶς διακειμένης τόσον ἔναντι τῆς Ἑλλάδος ὅσον καὶ ἔναντι τοῦ ΝΑΤΟ (ὡς χώρα βάσις τοῦ Ἀν. Συνασπισμοῦ).

– Β τὰ Ε.Δ. Δυτ. Μακεδονίας καὶ Ε.Δ. Κεντρ. Μακεδονίας, ἐφ' ὧν αἱ παραμεθόριοι Ἑλληνικαὶ περιοχαὶ αἱ συνορεύουσαι μετὰ κρατῶν ἐχθρικῶν (Ἀλβανίας καὶ Βουλγαρίας) καὶ συμμάχων (Γιουγκοσλαυίας).

– Α τὸ Αἰγαῖον τὸ ὁποῖον ἂν καὶ πέλαγος Ἑλληνικὸν εἶναι ἐν τούτοις θάλασσα τὴν ὁποίαν ἐχθρικὴ δύναμις, σημειώνουσα τὴν ὕπαρξίν της ἐν τῇ Μεσογείῳ,δι' ὑποβρυχίων ἰδίᾳ μονάδων, θὰ ἔχη τὴν δυνατότητα νὰ χρησιμοποιήσῃ πρὸς ἀποβίβασιν δυνάμεων ἢ ἀτόμων εἰδικῆς ἀποστολῆς ὡς π.χ. διὰ καταδρομικὰς ἐνεργείας, σαμποτάζ, κατασκοπεῖαν κ.λ.π.

Ἡ Θεσσαλία εἰς τὸν σύγχρονον ὁλοκληρωτικὸν πόλεμον ἀποτελεῖ τὸν ὀμφαλὸν τοῦ Θ.Ε. «Ἑλλάς».

β) *Ὡς βάσεως ἐπιχειρήσεων*. Τὸ Ε.Δ.Θ. δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς χῶρος πρὸς συγκέντρωσιν μεγάλων μαζῶν στρατοῦ προοριζομένων νὰ κατευθυνθοῦν πρὸς Β ἢ ΒΔ — Μακεδονίαν ἢ Ἤπειρον — ἤτοι δύναται ν' ἀποτελέσῃ μίαν ἐξαίρετον βάσιν ἐκ τῆς ὁποίας νὰ ἐξορμήσῃ στρατὸς πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐπανακτήσῃ ἐδάφη προσκαίρως ἀπωλεσθέντα συνεπείᾳ αἰφνιδιαστικῆς δράσεως ἢ ἰσχυροτάτης πιέσεως, ὑπερτέρων ἐχθρικῶν δυνάμεων.

Ἡ Θεσσαλικὴ πεδιὰς οὖσα ἡ μεγαλυτέρα πεδινὴ ἔκτασις τῆς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖ περιοχὴν ζωτικωτάτην διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Οἰκονομίαν, θέλει δὲ ἐπισύρῃ ἕνεκα καὶ τούτου τὴν προσοχὴν τοῦ ἀντιπάλου ὅστις ἐν περιπτώσει πολέμου θὰ καταστήσῃ τὸ Ε.Δ.Θ. κύριον στόχον του ἐπιδιώκων τὴν συντριβὴν τῶν ἐν αὐτῷ συγκεντρωθησομένων δυνάμεων καὶ μέσων καὶ τὴν παράλυσιν τοῦ συγκοινωνιακοῦ δικτύου. Ἡ εὐρύτης τοῦ πεδινοῦ χώρου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ὑπάρχοντα συγκοινωνιακὰ δίκτυα,ἐπιτρέπουν διασπορὰν δυνάμεων κι' ἐν συνεχείᾳ τὴν πρὸς τὴν ἐπιθυμητὴν κατεύθυνσιν ταχεῖαν μεταφοράν των, ἀποφευγομένων μαζικῶν συγκεντρώσεων καὶ τῶν, συνεπείᾳ αὐτῶν, κινδύνων ἀτομικῆς προσβολῆς. Λόγῳ τῆς γονιμότητος τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς δαψιλείας τῶν πόρων τοῦ Ε.Δ.Θ. δύνανται νὰ συντηρηθοῦν ἐξ ἐπιτοπίων πόρων σημαντικαὶ δυνάμεις στρατοῦ.

Ὁ γεωργικὸς πλοῦτος τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος ἥτις χαρακτηρίζεται ὡς κύριος σιτοβολὼν τῆς χώρας θὰ ἐπιβάλῃ, τυχόν, ἐν περιπτώσει ἐπιχειρήσεων καὶ ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς (σπορᾶς ἢ συγκομιδῆς) τοῦ ἔτους,εἰς τὸν ἐχθρὸν τὴν τακτικὴν τοῦ πολέμου ἐρημώσεων, μολύνσεων (διὰ χημικῶν, ραδιολογικῶν, βιολογικῶν μέσων ἐμπρηστικῶν βομβῶν κ.λ.π.).

Ὅτε οἱ σύμμαχοι κατὰ τὸν α' παγκόσμιον πόλεμον ἐκήρυττον τὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐξαναγκάσουν τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον εἰς παραίτησιν ἐκ τοῦ θρόνου του καὶ νὰ ὑποτάξουν τὸ «Κράτος τῶν Ἀθηνῶν» (Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος) εἰς τὸ «Κράτος τῆς Θεσσαλονίκης» (τριανδρία: Ἐλ. Βενιζέλος, Π. Δαγκλῆς, Παῦλος Κουντουριώτης), δὲν ἠρκέσθησαν εἰς τὸν ἀπὸ θαλάσσης μόνον ἀποκλεισμὸν τῆς χώρας. Ὁ στρατηγὸς Σαράϊγ ἀπέστειλεν ἐκ Θεσσαλονίκης (1917) σημαντικὰς δυνάμεις ἐκ τοῦ ἐγχρώμου στρατοῦ του αἱ ὁποῖαι κατέλαβον τὰ σιτοπαραγωγικὰ κέντρα τῆς Θεσσαλίας καὶ ἀφήρπασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἑλληνικὸν σῖτον.

γ) *Ὡς ζώνης συγκοινωνιῶν*. Ἐν τῷ Θ.Ε. «Ἑλλὰς» εἴτε ἡ ζώνη μάχης εὑρίσκεται εἰς τὸ Ε.Δ. Ἠπείρου, εἴτε εἰς τὸ Ε.Δ. Μακεδονίας, κυρία ζώνη συγκοινωνιῶν εἶναι τὸ Ε.Δ.Θ. Νοεῖται ὡς ἐκ τούτου ποία ἡ στρ. ἀξία αὐτοῦ.

Διὰ τῆς Θεσσαλίας διέρχονται ἀποκλειστικῶς αἱ ὁδικαὶ καὶ σι-

δηραὶ ἀρτηρίαι αἵτινες ἑνώνουν τὸ λεκανοπέδιον 'Αττικῆς, ἤτοι τὸ κέντρον τῆς χώρας, μετὰ τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης. Διέρχεται ἐπίσης διὰ τῆς Θεσσαλίας ἡ μία ἐκ τῶν δύο χερσαίων ἀρτηριῶν αἵτινες ἑνώνουν το αὐτὸ λεκανοπέδιον μετὰ τοῦ Ε.Δ. 'Ηπείρου.

Τὸ ἐσωτερικὸν δίκτυον τοῦ Ε.Δ.Θ. εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀρκούντως ἀνεπτυγμένον καὶ πυκνόν, περιλαμβάνει ὅλα τὰ εἴδη μεταφορῶν (ὁδικῶν, σιδηροδρομικῶν, θαλασσίων καὶ ἐναερίων). Εἶναι κατὰ συνέπειαν ἱκανὸν νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας, καὶ ἐφ' ὅσον θὰ ἐξησφαλίζετο ἡ ἀπρόσκοπτος λειτουργία του. Οἱ σημαντικοὶ κόμβοι Λάρισα καὶ Καρδίτσα ἀποτελοῦν τὰ κύρια βάθρα ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ κανονικὴ λειτουργία τοῦ ὅλου δικτύου ἐν τῷ Ε.Δ.Θ. Τυχὸν ἐξουδετέρωσις τούτων δι' ἀτομοθερμοπυρηνικῶν ὅπλων ἤθελεν ἐπιφέρῃ παράλυσιν τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων. Διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην καὶ ἵνα ἐξασφαλισθοῦν αἱ μεταφοραὶ μέσω Ε.Δ.Θ. προβλέπεται καὶ θ' ἀρχίσῃ ὁσονούπω ἡ κατασκευὴ παρακαμπτηρίων ὁδεύσεων καὶ ἡ ἀνάπτυξις ἐνδιαμέσων ὁδικῶν δικτύων. Καταβάλλονται ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Κράτους προσπάθειαι ὅπως ἀναπτυχθοῦν νέαι Κοινοτικαὶ ὁδοὶ καὶ βελτιωθοῦν αἱ ὑπάρχουσαι δι' ἀμμοχαλικοστρώσεως ἢ σκυροστρώσεως, —τῶν δαπανῶν καταβαλλομένων ἐπιταγῇ τῶν Νομαρχιακῶν Συμβουλίων ἐκ τοῦ κονδυλίου «Μικρῶν κοινωφελῶν» — ἐνῶ καὶ μονάδες στρατοῦ ἐργάζονται περιοδικῶς διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ὁδῶν τῆς Θεσσαλίας.

δ) ***Ὡς ζώνης καλύψεως.*** Τὸ Ε.Δ.Θ. κεῖται Β τοῦ Ε.Δ. 'Αν. Στερεᾶς 'Ελλάδος ἔνθα κεῖται ἡ πρωτεύουσα, ὁ Πειραιεύς, ὁ Ναύσταθμος, ἡ 'Ελευσίς, ὁ 'Ισθμός, τὰ μεγαλύτερα τῆς χώρας βιομηχανικὰ κέντρα (διϋλιστήρια, ναυπηγεῖα, πυριτιδοκαλυκοποιεῖον κ.λ.π.) ἤτοι ἡ ζωτικωτέρα περιοχὴ τοῦ Κράτους. 'Επεκτείνει ἄρα τὸ Ε.Δ.Θ. κατὰ βάθος πρὸς Β τὸ Ε.Δ. τῆς 'Αν. Στερεᾶς 'Ελλάδος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀσφαλίζει αὐτὸ κατὰ πάσης ἀπὸ βορρᾶν,κι' ἐκ τῆς ξηρᾶς ἐχθρικῆς ἀπειλῆς. Αἱ ἰσχυραὶ ἀμυντικαὶ περιοχαὶ αἵτινες ὑπάρχουν ἐν τῷ Ε.Δ.Θ. ἤτοι:

— Χασίων — 'Αντιχασίων — Φλαμπούρου — 'Ολύμπου
— Χασίων — Ν. Πίνδου
— Κάτω 'Ολύμπου — ''Οσσης — Μαυροβουνίου
— Τυμφρηστοῦ — ''Οθρυος

ἐπιτρέπουν εἰς τὴν ἄμυναν ν' ἀποκρούσῃ πᾶσαν ἀπὸ ξηρᾶς ἢ θαλάσσης ἐνέργειαν ἐχθροῦ ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν κατάληψιν τοῦ Ε.Δ.Θ. καὶ τὴν ἐν συνεχείᾳ προέλασιν αὐτοῦ πρὸς κατάληψιν τοῦ λεκανοπεδίου 'Αττικῆς.

Αἱ ἰσχυρόταται ἀμυντικαὶ τοποθεσίαι αἵτινες καλύπτουν τὰς ὑποχρεωτικὰς διαβάσεις (Τεμπῶν, Πέτρας, Πόρτας, Σαρανταπόρου, Δεσκάτης, Τσούκας, Ἁγιοφύλλου, Κατάρας κ.λ.π.) διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐχθρὸς θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ διοχετεύσῃ τὰς μηχανοκινήτους δυνάμεις του, δύνανται νὰ καταστοῦν περιοχαὶ ὁλοκληρωτικῆς ἀνασχέσεως, ἐνισχυομένου τοῦ φύσει ἀμυντικοῦ δυναμικοῦ αὐτῶν καὶ διὰ τεχνικῶν ἔργων, ἰδίᾳ ἀντιαρματικῶν φραγμάτων.

Τὸ 1941 οἱ Γερμανοὶ μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς πεδιάδος τῆς Καμπανίας ἔρριψαν ὅλον τὸ βάρος τῶν δυνάμεων αὐτῶν, μηχανοκινήτων φαλάγγων καὶ ἀεροπορίας βομβαρδισμοῦ, πρὸς κατάληψιν τῆς Θεσσαλίας, ἐνεργοῦντες τόσον ἐκ τοῦ ΒΑ παραλιακοῦ τομέως (πρὸς δ. Πέτρας καὶ πρὸς Λιτόχωρον – Τέμπη) ὅσον καὶ ἐκ τῆς κατευθύνσεως τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἀλιάκμονος μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Καστοριᾶς καὶ Γρεβενῶν. Ἐκ τῆς κατευθύνσεως αὐτῆς κυρίως ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιτύχουν διείσδυσιν εἰς τὸ Ε.Δ.Θ., καὶ δὴ ἐκ τῆς Καλαμπάκας πρὸς Λάρισαν – Δομοκόν.

ε) *Ὡς πηγῆς πολεμικοῦ δυναμικοῦ.* Ἡ Θεσσαλία ἔχει τὸ 1)10 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, πληθυσμοῦ ἀμιγῶς Ἑλληνικοῦ παρὰ τὸ ὅτι ἀριθμός τις Κουτσοβλάχων κατοικεῖ εἰς τὴν ΒΔ καὶ Β περιοχὴν αὐτῆς. Οἱ ἐν λόγῳ ὅμως Κουτσοβλάχοι (σελ. 91) ἔχουν ἑλληνικωτάτην συνείδησιν καὶ ἀπεδείχθησαν ἄριστοι, καὶ ὡς στρατιῶται, δώσαντες ἄφθονον αἷμα χάριν τῆς Πατρίδος των Ἑλλάδος καθ' ὅλους τοὺς μακραίωνας ἀγῶνας τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς. Κατὰ συνέπειαν τὸ ἔμψυχον ἀνθρώπινον δυναμικὸν τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς τὰς ἐνόπλους τῆς χώρας δυνάμεις ἡ Θεσσαλία, εἶναι ἐκ τῶν δυναμικωτέρων ὅλων τῶν περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος. Τούτου ἕνεκα ἡ ὑπ' ὄψιν περιοχὴ κέκτηται σημαντικὴν στρ. ἀξίαν. Λόγῳ ἰδιοσυγκρασίας καὶ χαρακτῆρος, τὸ ἠθικὸν τοῦ Θεσσαλικοῦ λαοῦ διατηρεῖται, ὡς διδάσκει τὸ παρελθόν, ἀκμαῖον καὶ εἰς τὰς πλέον ἀντιξόους περιστάσεις, γεγονὸς τὸ ὁποῖον δέον νὰ ἐκτιμᾶται καὶ ὑπολογίζεται δεόντως ὑπὸ τῆς ἡγεσίας, δεδομένου ὅτι ὁ Θεσσαλικὸς λαός, εἰς πιθανὸν μελλοντικὸν πόλεμον, θὰ δοκιμασθῇ περισσότερον ἄλλων ὡς κατέχων περιοχὴν ἐξόχως ζωτικὴν καὶ μεγάλης στρ. ἀξίας. Ἐν Θεσσαλίᾳ ὑπάρχουν ἀξιόλογοι βιομηχανίαι ἐν Βόλῳ, παραγωγῆς κινητήρων, καπνεργοστασίων καὶ ὑφαντουργείων. Ἡ παραγωγὴ ἐξ ἄλλου ἵππων καὶ ἡμιόνων, χόρτου, δημητριακῶν κ.λ.π. ἐν τῇ ἐκτεταμένῃ Θεσσαλικῇ πεδιάδι, συντελεῖ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ πολεμικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας.

στ) *Ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ΝΑΤΟ.* Εἰς τὸ στρατηγικὸν μέτωπον τοῦ ΝΑΤΟ ἐν τῇ Βαλκανικῇ τὸ Ε.Δ.Θ. ἀποτελεῖ ζωτικωτάτην περιοχήν, θεωρουμένου κυρίως ὡς ζώνης συγκοινωνιῶν τοῦ Βαλκανικοῦ

Θ.Ε., καθ' ὅσον ἐκ τῶν λιμένων Πειραιῶς καὶ Βόλου θ' ἀνεφοδιάζεται διὰ παντοειδοῦς ὑλικοῦ ἡ ἐν Θεσσαλίᾳ βάσις ἐπιχειρήσεων. Τὸ Ε.Δ.Θ. ἐκτιμᾶται ὡς βάθρον ἐφ' οὗ ἑδράζεται ἡ ἄμυνα τοῦ Ἑλλαδικοῦ κορμοῦ,τόσον διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς διατηρήσεως τοῦ στρατηγικοῦ μετώπου εἰς ἣν περίπου εὑρίσκεται σήμερον θέσιν,ὅσον καὶ διὰ τὴν τυχὸν πρόσκαιρον ἀπώλειαν βορείας τινος περιοχῆς.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἡ Στρ. ἀξία τοῦ Ε.Δ.Θ. εἶναι μεγίστη. Ἀποτελεῖ τοῦτο ἰσχυρὸν βάθρον τῆς ἀμύνης τῆς χώρας καὶ ἀσφαλίζει τὸ Ν αὐτοῦ Ε.Δ. Ἀν. Στερεᾶς κατὰ πάσης ἐκ Β ἢ ΒΔ ἐκδηλουμένης ἀπειλῆς. Κατάληψις τοῦ Ε.Δ.Θ. ὑπὸ ἐχθροῦ προδικάζει τὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χερσονήσῳ καὶ σαλπίζει τὸ ἐπικήδειον ᾆσμα τῆς ἀμύνης ἐν τῷ ἠπειρωτικῷ Ἑλλαδικῷ χώρῳ. Σταθερὰ κατοχὴ τοῦ Ε.Δ.Θ. ἀντιθέτως, ἔστω καὶ εἰς περίπτωσιν ἀπωλείας τῆς Μακεδονίας ἢ Ἠπείρου, ἐξασφαλίζει τὰς προϋποθέσεις καὶ παρέχει τὰ ἐχέγγυα ἐπιτυχίας, ὡς ἀπὸ βάσεως ἱκανῆς καὶ σταθερᾶς, ἐπιχειρήσεων ἀναλαμβανομένων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπανακαταλήψεως τῶν ἀπωλεσθέντων Β ἢ ΒΔ ἐδαφῶν. Ἐν περιπτώσει πολέμου σκληρὰ καὶ ἀδυσώπητα δέον ν' ἀναμένωνται τὰ πλήγματα τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τοῦ Ε.Δ.Θ. ἵνα ἐξαρθρώση τὸ ἐν αὐτῇ συγκοινωνιακὸν δίκτυον, παραλύση τὴν δρᾶσιν τῶν ἡμετέρων κι' ἐπιτύχη τελικῶς τὸ καίριον πλῆγμα κατὰ τοῦ ΝΑΤΟ εἰς τὴν Βαλκανικήν.

Ἕνεκα τῆς μεγάλης στρατηγικῆς ἀξίας τοῦ Ε.Δ.Θ. μεγάλαι θὰ καταβληθοῦν ὑπὸ τῆς ἀμύνης προσπάθειαι νὰ ἐξουδετερωθῆ ἡ κατὰ τοῦ Ε.Δ.Θ. κυρία προσπάθεια τοῦ ἐχθροῦ διατηρουμένου π α ν τ ὶ σ θ έ ν ε ι τ ο ῦ Ε.Δ.Θ. ε ἰ ς χ ε ῖ ρ α ς σ υ μ μ α χ ι κ ὰ ς (Ν Α Τ Ο).

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΝΗΣΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

Ι. ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ

Αὗται εἶναι κατὰ σειράν: Σάσων, Κέρκυρα, Παξοί, Λευκάς, Ἰθάκη, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος, Κύθηρα καὶ Ἀντικύθηρα.

Αἱ ἑπτὰ πρῶται ἐκ τούτων κεῖνται Δ τῆς ἠπειρωτικῆς ἀκτῆς τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ἐνῶ αἱ δύο τελευταῖαι κεῖνται ἀμέσως Ν αὐτῆς μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ Κρήτης.

Α) ΓΑΙΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ

1. *Σάσων (ἢ Σασὼ κατὰ Σράβωνα).*

Κεῖται αὕτη 3 μιλ. Β τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν Ἀκροκεραυνίων. Κατὰ τὸν μεγάλον ἄξονα τοῦ μήκους της, προσανατολισμένον εἰς τὴν γραμμὴν ΒΝ, ἔχει μῆκος 4.500 μ. κατὰ δὲ τὸν μικρὸν κάθετον πρὸς αὐτὸν καὶ περὶ τὸ μέσον περίπου τῆς νήσου ἔχει πλάτος 2250 μ.

Τὸ ὑψόμετρον τῆς νήσου εἶναι 331 κι' εὑρίσκεται εἰς τὸ ΒΔ τμῆμα αὐτῆς.

Αἱ Δ ἀκταὶ εἶναι ἀλίμενοι, βραχώδεις, ἀπότομοι καὶ μὲ σημαντικὰ βάθη θαλάσσης. Εἰς τὰς Α ἀκτὰς ὑπάρχει ὁ λιμὴν—βάσις

ὑποβρυχίων, ἀποθῆκαι ἐναποθηκεύσεως καυσίμων καὶ γενικῶς ὅλαι αἱ ναυτικαὶ ἐγκαταστάσεις μιᾶς καλῆς βάσεως ὑποβρυχίων ἥτις πρὸς τὸ παρὸν ὑπολογίζεται ὅτι δύναται ν' ἀνεφοδιάζη 20 ὑποβρύχια διὰ μίαν πλήρη πολεμικὴν δρᾶσιν εἰς πᾶν σημεῖον τῆς Μεσογείου.Κατὰ μῆκος τῆς Α παραλιακῆς ἀκτῆς ὑπάρχει ὅδευσις ἀφανὴς συνδέουσα τὰς διαφόρους ἐγκαταστάσεις μεταξὺ των. Πιθανολογεῖται ὅτι ὑπὸ τῶν Ρώσων οἵτινες κατέχουν σήμερον ταύτην θὰ ἔχουν κατασκευασθῆ ὑπόγεια φρέατα, ἀνάλογα πρὸς τὰ τοῦ Γιβραλτάρ,(*) δι' ἀποθήκευσιν εἰς αὐτὰ πετρελαιοειδῶν μὲ πλήρη ἀσφάλειαν ἐξ ἀτομικῆς καὶ θερμοπυρηνικῆς προσβολῆς.

Ἡ νῆσος Σάσων κλείει ἀπ' Α τὸ στενὸν τοῦ Ὀτράντο. Ἡ στρατηγικὴ αὐτῆς σημασία εἶναι μεγίστη. Ἡ Σάσων ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ὡς Σασώ. Ἐπ' αὐτῆς βασίζει οὗτος σπουδαίας ὁδηγίας πρὸς τοὺς ναυτιλομένους διὰ τὸν διάπλουν τοῦ στενοῦ τοῦ Ἀδρία.

Τὴν 7ην Ἀπριλίου 1864 ἡ Σάσων μετὰ τῶν ἄλλων Ἰονίων νήσων ἀπεδόθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀποτελοῦσα μέρος αὐτῆς. Τὸ ὅτι ἡ Σάσων περιελαμβάνετο ἀνέκαθεν εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν Ἰονίων, συνάγεται ἐκ τῶν συνθηκῶν Καμποφορμίου (1797) Κων/πόλεως (1800) Ἀμιέννης (1802), Παρισίων (1815) καὶ ἐκ τοῦ ἀπὸ 22 Ἰανουαρίου 1803 ἐγγράφου τῆς «Ἑπτανήσου πολιτείας».

Ἀτυχῶς, ἡ ἀνεξήγητος ἀμέλεια τῆς Ἑλλάδος νὰ καταλάβη ἀπὸ τοῦ 1864 τὴν νῆσον, ἐδημιούργησε τὴν ἐσφαλμένην ἐντύπωσιν ὅτι αὕτη τὸ πρῶτον κατελήφθη τὸ 1912 μετὰ τῆς Β. Ἠπείρου. Τὸ 1914 ἡ τότε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παρεχώρησε τὴν Σάσωνα ἐπισήμως εἰς τὴν Ἀλβανίαν, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἡ Ἰταλία κατέλαβε καὶ ὠχύρωσε ταύτην εὐσπευσμένως. Ἡ Ἰταλία τὴν ἐθεώρει ὡς μίαν τῶν σπουδαιοτέρων νήσων—βάσεων της τῆς Μεσογείου (αἱ δύο ἕτεραι ἦσαν ἡ Λέρος καὶ Παντελλαρία). Κατὰ τὴν περίοδον τοῦ τελευταίου πολέμου τὸ στενὸν τοῦ Ὀτράντο εὑρισκόμενον εἰς χεῖρας τοῦ Ἄξονος, ἐξησφάλισε τὴν ἐλευθεροπλοΐαν τῶν σκαφῶν του ἐντὸς τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ ἀπηγόρευσε τὸν δι' αὐτοῦ διάπλουν ἐχθρικῶν πλοίων. Κατ' ἐξαίρεσιν παρεβιάσθη μ ό ν ο ν ὑπὸ δύο ἐνδόξων Ἑλληνικῶν ὑποβρυχίων, τοῦ «Κατσώνη» καὶ «Παπανικολῆ».

(*) Ἴδε σχετικὸν Κεφάλαιον παρόντος Γ' μέρους.

2. ***Κέρκυρα.***

Ὑψηλότερον ὄρος αὐτῆς τὸ Π α ν τ ο κ ρ ά τ ω ρ (ὑψ. 906) εὑρισκόμενον εἰς τὸ Β τμῆμα της. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου, ὂν μᾶλλον πεδινόν, εἶναι κατάφυτον. Τὸ συγκοινωνιακὸν δίκτυον τῆς νήσου εἶναι ἐκ τῶν πυκνοτέρων τῆς χώρας καὶ τὸ ἀρτιώτερον. Λόγῳ ὅμως μὴ καλῆς συντηρήσεως πλεῖσται ὅσαι τῶν ὁδῶν τοῦ δικτύου της εἶναι σήμερον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν.

Ἡ νῆσος εἶναι ὁ πλέον πυκνοκατωκημένος χῶρος τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου, ὁμώνυμος πόλις 31.000 κάτοικοι, εὑρίσκεται εἰς τὴν Α αὐτῆς ἀκτήν, ἔναντι τῶν ἀκτῶν τῆς Ἠπείρου. Αἱ Α ἀκταὶ τῆς νήσου εἶναι πολυλίμενοι, μὲ πλεῖστους ὅσους ὅρμους καὶ αἰγιαλοὺς ἀποβάσεως.

ΒΔ τῆς νήσου ὑπάρχει συστὰς νήσων, τῶν καλουμένων Διαποντίων. Εἶναι καὶ αὗται ὡς συνέχεια τῆς ὀρεινῆς διαπήξεως τῆς Ἠπείρου καὶ δὴ τῆς ὀροσειρᾶς «Σ α ρ α κ ί ν α—Π α ν τ ο κ ρ ά τ ω ρ—Δ ι α π ό ν τ ι ο ι».

3. ***Παξοὶ—Ἀντίπαξος.***

Αἱ νῆσοι αὗται εὑρίσκονται ΝΑ τοῦ νοτιωτέρου ἀκρωτηρίου τῆς Κερκύρας «Ἀσπρόκαβου». Ὑψοδείκτης τῶν Παξῶν εἶναι 236 μ.

4. ***Λευκάς.***

Εἶναι ἐξόχως ὀρεινὴ συγκριτικῶς πρὸς τὰς ὑπολοίπους Ἰονίους νήσους. Ὑψηλότερον ὄρος της εἶναι ἡ Ἐ λ ά τ η (1.158) ὀρθούμενον δίκην κώνου μὲ τὴν κορυφὴν τούτου εἰς τὸ μέσον τῆς νήσου. Τὸ ὄρος Ἐλάτη εἶναι ἡ πρὸς Δ ἐπέκτασις τῶν Ἀκαρνανικῶν ὀρέων. Τὸ Ν ἄκρον τῆς νήσου καταλήγει εἰς τὸ Ἀκρ. Δουκᾶτον ἢ Κάβος τῆς Κυρᾶς ὑψ. 660 μ., ὅπερ βαίνει ἐπὶ ἐπιμήκους χερσονήσου σχηματιζούσης διὰ τῶν ἀποτόμων Α ἀκτῶν της, ὅπου τὰ βάθη τῆς θαλάσσης εἶναι σημαντικά, τὸν ὅρμον «Βασιλικῆς». Τὸ ὁδικὸν δίκτυον τῆς νήσου βαίνει κυκλοτερῶς καὶ πλησίον τῆς παραλίας. Ἡ νῆσος ἑνοῦται μὲ τὴν ἔναντι αὐτῆς ἀκτὴν τῆς Δ. Στερεᾶς Ἑλλάδος εἰς τὸ στενὸν τῆς Λευκάδος, ὅπερ εἶναι μόλις 25 μ.

5. ***Ἰθάκη.***

Κεῖται Ν τῆς Λευκάδος. Ὀρεινὴ καὶ βραχώδης νῆσος. Ἡ μορ-

φή της εἶναι τοιαύτη τμηθέντος διὰ μαχαίρας ἀπίου καὶ ἡνωμένων, κατὰ τοὺς λαιμούς, τῶν ἡμικλάστων τεμαχίων· ἡ ἐπιφάνεια τομῆς εἶναι ἐστραμμένη πρὸς Δ.

ὀ. *Κεφαλληνία*.

Ἡ μεγαλυτέρα καὶ πλέον ὀρεινὴ ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων. Ὑψηλότερον ὄρος ὁ Α ἶ ν ο ς (1.628). Εἰς τὴν ΝΔ περιοχὴν ὁ εὐρὺς καὶ ἐπιμήκης κόλπος Ἀργοστολίου δημιουργεῖ στενὴν χερσόνησον πρὸς Δ τὴν καλουμένην Πάλην.

Μεταξὺ τῶν νήσων Κεφαλληνίας – Ἰθάκης σχηματίζεται ὁ πορθμὸς Ἰθάκης.

7. *Ζάκυνθος*.

Ἡ νῆσος κατὰ τὸ ΒΔ τμῆμα εἶναι ὀρεινή. Ὑψηλότερον αὐτῆς ὄρος εἶναι ὁ Β ρ α χ ι ώ ν α ς (756 μ.). Κατὰ τὸ ὑπόλοιπον εἶναι πεδινή.

Ἡ νῆσος αὕτη καθὼς καὶ αἱ Κεφαλληνία καὶ Ἰθάκη σχεδὸν κατεστράφησαν τὸ 1953 ὑπὸ σεισμῶν. Σήμερον ἡ ἀνοικοδόμησίς των βαίνει μὲ γοργὸν ρυθμὸν διὰ κτιρίων ἀντισεισμικῆς κατασκευῆς.

Τὰ ὄρη τῆς Ἰθάκης – Κεφαλληνίας – Ζακύνθου εἶναι ἐπέκτασις πρὸς Δ τῶν ὀρέων τῆς Πελοποννήσου.

8. *Κύθηρα – Ἀντικύθηρα*.

Νῆσοι – κορυφαὶ τῆς πρὸς Ν ἐπεκτάσεως τοῦ Δ κυρίου ὀρεογραφικοῦ κορμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, ἀναδυόμεναι μετὰ τὸ Ἀκρωτήριον Ταίναρον τοῦ ὄρους Ταϋγέτου δι' ὑποθαλασσίου αὐχένος. Αἱ νῆσοι αὗται ὡς κείμεναι μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ Κρήτης γεφυροῦν τὴν ἀπόστασιν ταύτην καὶ δημιουργοῦν 3 θαλάσσια στενὰ ἅτινα κλείουν ἀπὸ ΝΔ τὴν λεκάνην τοῦ Αἰγαίου.

Καὶ αἱ δύο νῆσοι εἶναι ὀρειναί. Εἰς τὰ Κύθηρα ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου Π ο τ α μ ό ς, εὑρίσκεται ἐπὶ μικροῦ ὀροπεδίου καὶ συνδέεται ὁδικῶς μὲ τοὺς ὅρμους Κ α ψ ά λ ι πρὸς Ν καὶ Ἁ γ ί α ς Π ε λ α γ ί α ς πρὸς Α. Εἰς τὸ ΒΔ τῆς νήσου εὑρίσκεται ὁ μικρὸς ὅρμος Αὐλαίμονος.

Β) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ (ΑΓΓΛΟΚΡΑΤΙΑ)

Αἱ Ἰόνιοι νῆσοι κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν Γάλλων τὸ 1797 ὅτε ἀπεβιβάσθη (1 Νοεμβρίου) εἰς Κέρκυραν ὁ Εὐγένιος Μπωαρναί. Μετὰ τὴν νίκην τοῦ Βατερλὼ ἡ Ἀγγλία ἐζήτησε κι' ἐπέτυχε τὴν κηδεμονίαν τῶν νήσων αἵτινες ἐλάμβανον τὴν ἐπωνυμίαν «Ἡνωμένον Κράτος τῶν Ἰονίων νήσων». Τὸ 1819 οἱ Λευκάδιοι ἐπανεστάτησαν κατὰ τοῦ δεσποτισμοῦ τῶν Ἄγγλων. Κατὰ τὰς συμπλοκὰς ἐφονεύθησαν 200 Ἄγγλοι καὶ ἰσάριθμοι περίπου Λευκάδιοι. Κατὰ τὸ 1833 ἐσημειώθη νέα ἐξέγερσις τῶν Ἑπτανησίων κατὰ τῶν Ἄγγλων, πνιγεῖσα εἰς τὸ αἷμα. Τὸν Σεπτέμβριον 1848 νέα ἐπανάστασις κατὰ τῶν Ἄγγλων δὲν ἐσημείωσεν ἐπιτυχίαν. Τὴν 16ην Σεπτεμβρίου 1849 ἐξηγέρθη ὁ λαὸς τῆς Κεφαλληνίας καὶ δὴ τὰ χωρία Σκάλα, Ραντζακλῆ, Ἑληό. Συγκεντρωθέντες εἰς τὸ χωρίον Σκάλα 2 χιλιάδες περίπου «Ἑνωτικοί», ἐβάδιζαν πρὸς Ἀργοστόλι. Ἀρχηγοί των ἦσαν ὁ Θεόδωρος Βλάχος, ὁ Ἀναστάσιος Λαμπρινᾶτος, ὁ Μπομποτῆς, ὁ Παπᾶ Γ. Ζαπάντης Νοδαρᾶτος (*). Αἱ συγκρούσεις μετὰ τῶν Ἄγγλων κατὰ τὴν πορείαν των ἦσαν ἀλληλοδιαδοχικαί. Σπουδαιοτέρα ὅμως ἦτο ἡ παρὰ τὸ χωρίον Φραγκάτα τὴν 20ὴν Σεπτεμβρίου 1849 μὲ ἀποτέλεσμα νὰ κατισχύσουν οἱ Ἄγγλοι, οἱ ὁποῖοι προέβησαν εἰς παντὸς εἴδους βασανισμοὺς καὶ ἀτιμώσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου. Ὁ Βίκτωρ Μιχαλᾶτος κρεμᾶται διὰ νὰ ὁμολογήσῃ ποῦ οἱ ὁμοχώριοί του ἔχουν κεκρυμένα ὅπλα, ἀπολύεται δὲ μόνον ὅταν εὐθαρσῶς ἀπαντᾷ εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀξ)κούς : «πνίξετέ με, μὴ μὲ βασανίζετε. Ἀνθρώπους δὲν παίρνω στὸ λαιμό μου». Ἡ παρισταμένη ἔγκυος σύζυγός του ἀπέβαλεν. Ὁ Ἠλίας Γρεμαντάνης ἐκρεμάσθη διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἀλλ' ὅτε ἀνεφώνησε «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου», ὁ βασανιστής του Ἄγγλος ἀξ)κὸς προφανῶς συγκινηθεὶς διέταξε νὰ τὸν ξεκρεμάσουν, ἀλλ' ἦτο πλέον νεκρός.

Περὶ τοὺς 400 ἐμαστιγώθησαν. Ὁ μαστιγούμενος ἐδένετο μὲ λωρία ἐπὶ τρίποδος, ἐγυμνοῦτο εἰς τὴν πλάτην καὶ ἐδέρετο ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν μὲ λωρία δερμάτινα κομπωτά, τὰ ὁποῖα τοῦ ἐξέσχιζαν

(*) Ἱστορία Π. Χιώτη, Ἀπομνημονεύματα Γ. Μαλακάση, «Ὄνειρο» τοῦ Δ. Σολωμοῦ.

τὰς σάρκας καὶ οὕτω ἀνεπήδων τὰ αἵματα (*) Ὁ σαδισμὸς τῶν τότε Ἄγγλων, ὅμοιος ἀκριβῶς μὲ τὸν τῶν σημερινῶν, ὑπεχρέωνε νὰ παρίστανται σύζυγοι, τέκνα καὶ συγγενεῖς τῶν μαστιγουμένων. Ὁ Κυβερνήτης Ρεζιντέντες, τῶν Ἰονίων, διέταξε τὸν ἄνευ διαδικασίας ἀπαγχονισμὸν τῶν δύο συλληφθέντων ἀρχηγῶν παπᾶ Ζαπάντη καὶ Θ. Βλάχου. Ὁ παπᾶ Ζαπάντης ἐρραβδίσθη, διεπομπεύθη, ἐκρεμάσθη. Τὸ κρέμασμα τούτων ἔγινε μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω. Τὸ γεγονὸς τοῦτο συγκρινόμενον πρὸς τοὺς προσφάτους ἀπαγχονισμοὺς τῶν Κυπρίων πατριωτῶν παρέχει μίαν, μακαβρίαν μὲν εἰκόνα τῆς ἠθικῆς πορώσεως τῶν Ἄγγλων, ἐν ταυτῷ ὅμως ἐνθαρρυντικὴν διαπίστωσιν ὅτι ποιά τις πρόοδος συνετελέσθη εἰς τὸν πολιτισμὸν τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ : Τότε ἐκρεμοῦσαν ἀνάποδα τοὺς Ἕλληνας πατριώτας, σήμερον τοὺς κρεμοῦν κανονικά. Ὁ λαὸς τῶν Ἰονίων δὲν παρέμεινεν ἀδρανής, διατελῶν πάντοτε ἐν ἀναβρασμῷ καὶ ἐπιδιώκων τὴν ἕνωσίν του μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπέτυχε τοῦτο τὸ 1863.

Ἡ Ἀγγλία διαπιστώσασα, τὸ μάταιον τῆς παραμονῆς της εἰς Ἑλληνικωτάτας νήσους ἐν μέσῳ πληθυσμοῦ ἔχθιστα πρὸς αὐτὴν διακειμένου, διαπιστώσασα ἐξ ἄλλου τὴν ἄδολον καὶ αἰσθηματικὴν διάθεσιν τοῦ ὑπολοίπου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ μεγαθυμίᾳ του ὄχι μόνον δὲν ἐμνησικάκει διὰ τὰς ἀνηκούστους βαρβαρότητας τῶν Ἄγγλων εἰς βάρος τῶν ἀδελφῶν του Ἑπτανησίων, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ Ὄθωνος ἐψήφισεν εἰς δημοψήφισμα παμψηφεὶ ὡς βασιλέα του τὸν δευτερότοκον υἱὸν τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας — καίτοι οὗτος δὲν εἶχε κἂν θέσει ὑποψηφιότητα τοιαύτην, καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι κοινῇ παλαιᾷ συμφωνίᾳ Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας, βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος δὲν θὰ ἦτο ἐκ τῶν Βασιλικῶν οἴκων τῶν χωρῶν τούτων — ποιοῦσα τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν, παρεχώρησε τὴν Ἑπτάνησον εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1864 καὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀφίξεως τοῦ νέου Βασιλέως Γεωργίου Α΄.

Γ) ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΑΞΙΑ ΙΟΝΙΩΝ

Αὕτη οὖσα συνυφασμένη ἀπολύτως (ἐξαιρέσει τῶν νήσων Κυθήρων — Ἀντικυθήρων) μὲ τὴν στρατ. ἀξίαν τῆς Ἠπείρου ἐξετάζεται εἰς τὸ ἑπόμενον μέρος ἐν τῷ Ε.Δ.Η.

(*) Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ μαστιγώνονται καὶ σήμερον οἱ νεαροὶ Κύπριοι μαθηταὶ ὑπὸ τῶν Ἄγγλων στρατιωτῶν καὶ εἰς ἐκτέλεσιν δικαστικῶν ἀποφάσεων ἐκδιδομένων ὑπὸ τῶν Ἄγγλων δικαστῶν ἐν ὀνόματι τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας, Ἐλισσάβετ Β΄.

2. ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Ἡ «Δωδεκάνησος» προσαρτηθεῖσα εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1947, περιλαμβάνει τὰς κάτωθι 13 νήσους :

Κάρπαθον, Κάσον, Κάλυμνον, Κῶν, Σύμην, Πάτμον, Νίσυρον, Τῆλον, Ρόδον, Ἀστυπάλαιαν, Χάλκην καὶ τὴν Μεγίστην ἢ Καστελόρριζον (Castel - rosso) (*).

Ἐκ τούτων ἡ Ρόδος, μεγαλυτέρα νῆσος, ἔχει σημαντικὴν στρ. ἀξίαν λόγῳ θέσεως καὶ ὡς διαθέτουσα καλὸν λιμένα καὶ ἀεροδρόμια.

Ἡ νῆσος Λέρος ἦτο ἄριστα, ὡσαύτως, ὀχυρωμένη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν οἵτινες κατεῖχον τὴν Δωδεκάνησον ἀπὸ τοῦ 1912 μέχρι τοῦ 1944. Πλὴν τοῦ ἐξαιρέτου λιμένος της διαθέτοντος ἐγκαταστάσεις διὰ προσόρμησιν πλοίων καὶ ἀνεφοδιασμὸν αὐτῶν ὑπῆρξεν ἡ Λέρος καὶ σπουδαία βάσις ὑποβρυχίων.

Εἰς τὸ πρωτόκολλον προσαρτήσεως τῆς Δωδεκανήσου ὑπάρχει διάταξις ἀπαγορεύουσα εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐπανοχύρωσιν τῶν Δωδεκανήσων καὶ γενικῶς τὴν χρησιμοποίησίν των διὰ στρατιωτικοὺς σκοπούς. Τὴν δέσμευσιν τῆς Ἑλλάδος, ἥτις διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο λόγῳ τῆς διεθνοῦς καταστάσεως εὔλογος, προβάλλει ἡ Τουρκία σήμερον ἐναντιουμένη (**) εἰς τὴν ὀχύρωσιν τῶν νήσων ὑπὸ τοῦ ΝΑΤΟ — ἰδίᾳ δὲ τῆς Λέρου — παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ὀχύρωσις τούτων κυρίως αὐτήν, ὡς μέλος τοῦ ΝΑΤΟ, θὰ ἐξησφάλιζε.

Ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος τῆς Δωδεκανήσου συνίσταται εἰς χρώμιον, σίδηρον, μόλυβδον, λευκόλιθον, θεῖον, θηραϊκὴν γῆν καὶ γῦψον.

(*) Ἡ τελευταία αὕτη ἀνατολικωτέρα νῆσος τῆς Δωδεκανήσου, παρὰ τὰς Ν ἀκτὰς τῆς Μικρασίας, κατείχετο καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν περίοδον τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, χρησιμοποιουμένη ὡς βάσις ἀνεφοδιασμοῦ καὶ ἐξορμήσεως τῶν Ἑλληνοαγγλικῶν τμημάτων κομάντος (Raiding Forces) τῶν δρώντων εἰς τὰς Ἑλληνικὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Ἡ νῆσος εἶχεν ἐκκενωθεῖ τοῦ πληθυσμοῦ της ὅστις εἶχε μεταφερθεῖ εἰς Μ. Α., καὶ τὰς ὡραίας λευκὰς ἀπερρίτους οἰκίας της εἶχον μεταβάλει οἱ Ἄγγλοι εἰς ἀποθήκας ἀνεφοδιαστικοῦ ὑλικοῦ. Ἵνα ὅμως καλύψουν καταχρήσεις των καὶ κλοπὰς ὑλικῶν τὰ ὁποῖα ἐπώλουν εἰς τοὺς Τούρκους εἰς μαύρην ἀγοράν, ἔθεσαν πῦρ ὅπερ ἀπέδωσαν εἰς τυχαίαν πυρκαϊὰν καὶ ἀπετέφρωσαν τὴν ὡραίαν Ἑλληνικὴν κωμόπολιν μετὰ τῶν ὑπολοίπων τροφίμων, καυσίμων, ἱματισμοῦ κ.λ.π. ἀλλά, φυσικά, καὶ μετὰ τῶν διαχειριστικῶν βιβλίων.

(**) Σημειωθῆ δὲ ὅτι ἡ Τουρκία ἐτηρήθη τὸ 1947 μακρὰν τῶν συμφωνιῶν, προσαρτήσεως τῆς Δωδεκανήσου ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, οὐδαμοῦ τεθείσης ὑπογραφῆς αὐτῆς ὥστε νὰ ἔχουν ποιάν τινα νομικὴν βάσιν αἱ ἀντιρρήσεις της αὗται.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΞΙΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

1. Εὑρισκόμεναι αἱ νῆσοι ΒΑ τῆς Κρήτης καὶ μεταξὺ τῆς μεγαλονήσου καὶ τῶν ΝΔ παραλίων τῆς Μικρασίας κλείουν ἀπὸ ΝΑ τὴν θάλασσαν τοῦ Αἰγαίου καὶ ἐπιτρέπουν εἰς τὸν κατέχοντα αὐτάς, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς Κρήτης, νὰ ἐλέγχῃ ἀπολύτως τὸν εἴσπλουν καὶ ἔκπλουν Αἰγαίου καὶ Μεσογείου.

2. Διὰ τῶν ἀεροδρομίων ἅτινα εὑρίσκονται ἐν τῇ κυριωτέρᾳ ἐξ αὐτῶν, τὴν νῆσον Ρόδον (Λίνδου καὶ Μαριτσῶν), ὡς καὶ τοῦ ἀρίστου λιμένος της ἀλλὰ καὶ τῆς νήσου Λέρου ἐνισχύεται τὸ σύστημα ἀσφαλείας ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει καὶ τῶν ἔναντι ἀκτῶν τῆς Μικρασίας, αἵτινες, ἀκταὶ καὶ γενικῶς περιοχαί, εὑρίσκονται ὑπὸ τὸν ἄμεσον ἔλεγχον τῶν ἐν λόγῳ βάσεων.

3. Ὁ κατέχων τὰς νήσους ταύτας δύναται νὰ ὀργανώσῃ ἐν συνδυασμῷ καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ἓν ἄρτιον καὶ πλῆρες δίκτυον ραντὸρ πρὸς ἔλεγχον τοῦ ἐναερίου χώρου καὶ τοῦ ὑποβρυχίου τοιούτου ἐξουδετερώνων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀποτελεσματικῶς πᾶσαν ἐκ τῶν κατευθύνσεων τούτων ἀπειλὴν εἰς τὴν ζωτικὴν περιοχὴν τοῦ νησιωτικοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος.

4. Ὁ κατέχων ἐξ ἄλλου τὰς νήσους τῆς Δωδεκανήσου δύναται ἐκ τῶν πολυπληθῶν των λιμένων καὶ ὁρμίσκων νὰ ἐνεργῇ καταδρομικὰς ἐπιχειρήσεις πρός τε τὰ Μικρασιατικὰ παράλια καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου παρενοχλῶν καὶ ἀπειλῶν συνεχῶς τὸν ἐχθρὸν καὶ συντελῶν ὥστε νὰ καταπονοῦνται σημαντικαὶ δυνάμεις αὐτοῦ διὰ τὴν ἀσφάλειάν των.

Οἱ Γερμανοὶ μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν τῆς Ἰταλίας τὸ 1943 καὶ τὴν κατάληψιν τῆς βάσεως Λέρου ὑπὸ ἑλληνοαγγλικῶν καταδρομικῶν δυνάμεων, κατέβαλον πείσμονα προσπάθειαν διὰ ν' ἀνακαταλάβουν τὴν νῆσον. Τοῦτο ἐπετεύχθη μὲ ἑκατόμβην θυσίας τῶν Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν οἵτινες ἐρρίφθησαν δι' ἐξαιρετικῶς τολμηρᾶς ἐπιχειρήσεως ἐκ χαμηλοῦ ὕψους καὶ εἰς θέσεις εἰς ἃς ἀνεμένοντο ὑπὸ τῆς ἀμύνης· δι' ὃ καὶ αἱ ἀπώλειαί των ἦσαν σαβαρώταται. Κατὰ τὸν ἴδιον ἀγῶνα ἐβυθίσθη ὑπὸ γερμανικῶν Στούκας τὸ Ἑλληνικὸν Α/Τ «Βασίλισσα Ὄλγα». Οἱ Γερμανοὶ μετὰ τὴν κατάληψιν καὶ τῆς Λέρου ἔγιναν κύριοι ὁλοκλήρου τῆς Δωδεκανήσου.

Οἱ Ἕλληνες ὅμως Ἱερολοχῖται καταδρομεῖς δι' ἐξαιρετικῶς τολμηρῶν ἐγχειρημάτων των δὲν ἀφῆκαν οὐδὲ στιγμὴν ἀνενοχλή-

τους τοὺς κατακτητάς. Αἱ μικρότεραι φουραὶ των καὶ αἱ ἐγκαταστάσεις των ἠχμαλωτίζοντο ἢ ἐξουδετεροῦντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καταδρομέων ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἐνῶ εἰς τὰς πλεῖστας τῶν νήσων —ἔνθα ὑπῆρχον σημαντικαὶ γερμανικαὶ δυνάμεις—αἱ τρεῖς μοῖραι τοῦ Ἱεροῦ μας Λόχου προέβησαν εἰς ἄκρως τολμηρὰς ἐπιχειρήσεις ἐπιτυχοῦσαι χάρις εἰς τὴν αὐτοθυσίαν τῶν γενναίων ἱερολοχιτῶν τὴν ἀπελευθέρωσιν τόσον τῶν νήσων τῆς Δωδεκανήσου ὅσον καὶ τῶν λοιπῶν κατειλημμένων ὑπὸ τῶν Γερμανῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου (*).

(*) Ἡ κατάληψις τῆς Νισύρου ἐστοίχισε τὴν ζωὴν τοῦ γενναίου διμοιρίτου ὑπ)γοῦ Ε Χατζηευαγγέλου Ἡ νῆσος Λῆμνος κατελήφθη κατόπιν σκληροῦ ἀγῶνος ἱερολοχιτῶν ἐναντίον ἰσχυρᾶς δυνάμεως Γερμανῶν φονευθέντος ἡρωϊκῶς ἑνὸς ἐκ τῶν γενναιοτέρων Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου, τοῦ ὑπ)γοῦ Παναγιώτη Δημουλᾶ (οὗτος εἶχε προγενεστέρως σοβαρῶς τραυματισθεῖ εἰς δύο διάφορα Μέτωπα : εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ εἰς τὴν Δυτικὴν ἔρημον· κατὰ περίεργον δὲ τῆς μοίρας ἰδιοτροπίαν εἰς τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς μέρος τοῦ σώματός του καὶ τὰς δύο φοράς).

Ἡ Α' Μ. Κ. (Συν)ρχης Ἀνδρ. Καλίνσκης) κατέλαβε τὰς νήσους Σύμην καὶ Ρόδον.

—Αἱ ἐπιχειρήσεις τῆς Σύμης ἦσαν ἐκ τῶν πλέον λεπτῶν καὶ ριψοκινδύνων ἀποστολῶν τῶν Ἑλλήνων Ἱερολοχιτῶν. Μετὰ σκληρὸν ἀγῶνα τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς Μοίρας, ἐπετεύχθη ἡ κατάληψις τῆς νήσου, τραυματισθέντος σοβαρῶς ἑνὸς τῶν διμοιριτῶν τοῦ, ὑπιλάρχου Καλονάρου Κ, ὅστις ἂν καὶ βαρέως τραυματισθεὶς διηύθυνε τὸν ἀγῶνα τῶν ἀνδρῶν του μέχρι τέλους. Οἱ Ἱερολοχῖται εἰς Σύμην ἐφόνευσαν κατὰ τὸν ἀγῶνα των 20 Γερμανοϊταλούς, ἠχμαλώτισαν δὲ 2 ἐχθρικὰ πολεμικὰ σκάφη καὶ 195 ἄνδρας.

—Αἱ ἐπιχειρήσεις κατὰ τῆς Ρόδου εἶχον ὡς προκαταρκτικὴν ἐνέργειαν τὴν ἐξουδετέρωσιν τῆς σχυρῶς ὀχυρωμένης ὑπὸ τῶν Γερμανῶν νησίδος Ἀλίμνιας. Ἡ καταδρομικὴ ἐνέργεια ἐγένετο ὑπὸ τμήματος τῆς Α Μ.Κ μ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ταγ)ρχην Ἱερολοχίτην Παπαγεωργόπουλον Κυρ Ἡ κεραυνοβόλος δρᾶσις τῶν καταδρομέων εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τήν, κατόπιν εὐφυῶν καὶ τολμηρῶν στρατηγημάτων, ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐχθρικῆς ἑστίας τῆς Ἀλίμνιας, ἡ δὲ ἐπιτυχὴς ἔκβασις τοῦ μεταμεσονυκτίου ἐκείνου ἐγχειρήματος προεδίκασε τὴν τύχην τῶν ἀμυνομένων εἰς Ρόδον ἰσχυρῶν Γερμανοϊταλικῶν δυνάμεων.

Ἡ πολεμικὴ ἔκθεσις τοῦ Ἄγγλου Διοικητοῦ τοῦ Raiding Forces ἀνέφερε περὶ τῆς δράσεως τῶν ἱερολοχιτῶν:

«Ἡ συμπεριφορὰ τῶν Ἑλλήνων Κομάντος ἦτο ἀξία τῶν παραδόσεών των. Ἰδιαιτέρως ὁ Ταγ)ρχης Παπαγεωργόπουλος Κυρ διοικητὴς τῆς δυνάμεως ALINNIA ἐπέδειξεν ἱκανότητας ἡγήτορος καὶ μεγάλην ἀιδρείαν εἰς τὴν σπουδαιοτέραν ἐκείνην ἐπιχείρησιν νυκτός..» Ἡ ὑπὸ Ἄγγλων γινομένη τιμητικὴ διάκρισις τῆς ἀπονομῆς τοῦ Ἀγγλικοῦ παρασήμου D S O. μόνον πρὸς ἱερολοχίτας (Ζαχαράκην Ἐμ., Καίσαρην Νικ., Ρήγαν Ἀντ. κ ἄ. τινάς) ἐγένετο καὶ πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς ἄκρως ριψοκινδύνου, ἐπιχειρήσεως τῆς Ἀλίμνιας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

ΚΡΗΤΗ

Ἡ μεγαλυτέρα εἰς ἔκτασιν καὶ στρατηγικὴν ἀξίαν νῆσος τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Ἀν. Μεσογείου.

Α) ΓΑΙΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ

Εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὀρεινὴ νῆσος. Τὰ ὄρη της θεωροῦνται συνέχεια τῶν ὀρέων τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, ἅτινα διὰ τοῦ κεντρικοῦ ὀρεογραφικοῦ κορμοῦ τῶν Ἰ ο υ λ ι α ν ῶ ν, Δ ε ι ν α ρ ι κ ῶ ν, Ἀ λ β α ν ι κ ῶ ν Ἄλπεων τοῦ Σ κ ά ρ δ ο υ, Β α ρ ν ο ῦ ν τ ο ς, Β ο ΐ ο υ, Π ί ν δ ο υ καὶ Β α ρ δ ο υ σ ί ω ν ὀρέων, συνεχίζονται διὰ τῶν ὀρέων τῆς Πελοποννήσου Ἀ ρ ο α ν ί ω ν, Μ α ι ν ά λ ο υ, Τ α ϋ γ έ τ ο υ καὶ Π ά ρ ν ω ν ο ς, τῶν νήσων Κ υ θ ή ρ ω ν—Ἀ ν τ ι κ υ θ ή ρ ω ν μέχρι τοῦ κεντρικοῦ ὀρεογραφικοῦ σπονδύλου τῶν Λ ε υ κ ῶ ν Ὀ ρ έ ω ν τῆς Κ ρ ή τ η ς (ὕψ. 2.452).

Ἐκεῖ, ὁ ὅλος βραχίων τῆς διαδοχικῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων ὅστις

Ἡ Μ ῆ λ ο ς ἀπηλευθερώθη ὑπὸ τοῦ ΙΙ τμήματος τῆς Β' Μ.Κ. μὲ διοικητὴν τὸν Ταγ)ρχην Ἱερολοχίτην Βασιλαράκον Δρακούλην, ὅστις ἐχρησιμοποίει τὴν Κίμωλον ὡς ὁρμητήριον διὰ τὰς ἐναντίον τῶν Γερμανῶν τῆς Μήλου ἐπιχειρήσεις του. Διὰ στενοῦ ἀποκλεισμοῦ ὑπὸ τῶν Ἱερολοχιτῶν τῆς Μήλου καὶ δι' ἀλλεπαλλήλων καταδρομικῶν ἐνεργειῶν κατὰ τῆς νήσου, ἐπέτυχον οἱ Ἱερολοχῖται νὰ ἐξαναγκάσουν εἰς παράδοσιν τὴν ἐκ 529 Ἀξ]κῶν καὶ ἀνδρῶν φρουρὰν τῆς νήσου ὡς καὶ πλουσίαν λείαν, πυροβόλων, ὅλμων, αὐτομάτων ὅπλων καὶ πυρομαχικῶν.

Ἀνάλογος ἦτο ἡ δρᾶσις τῶν Ἱερολοχιτῶν καὶ εἰς ἄλλας νήσους τοῦ Αἰγαίου τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἀπελευθερώσεώς των ἐπιτευχθείσης μὲ πολλὰς θυσίας αἵματος καὶ ἀφθάστους ἡρωϊσμούς.

ἔχει κατεύθυνσιν Νοτιοανατολικὴν, κάμπτεται κατ' ἀγκῶνα. Κάμπτεται δὲ χαρακτηριστικῶς διότι ἡ νοητὴ εὐθεῖα ἥτις διέρχεται διὰ τῶν κορυφῶν τῶν διαδοχικῶν προμνησθέντων, ὀρέων ἀπὸ τῶν Ἰουλιανῶν Ἄλπεων (ὑψ. 2.863) μέχρι τῶν Λευκῶν ὀρέων τῆς Κρήτης (ὑψ. 2.452), οὐ μόνον δὲν ἔχει συνέχειαν εἰς τὴν ἀντιπέραν ἀκτὴν τῆς Ἀφρικῆς ἀλλὰ καὶ καταποντίζεται εἰς καταπληκτικὸν βάθος τοῦ Λιβυκοῦ πελάγους. (—3.600 μ.).

Οὕτω εἰς τὸν ἀγκῶνα τῶν Λευκῶν Ὀρέων ἡ κυρία κορυφογραμμὴ στρέφεται πρὸς Α καὶ σχηματίζει τὴν, κατὰ τὸν ἐκ Δ καὶ Α διαμήκη ἄξονα τῆς Κρήτης, ὀρεινὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς νήσου, φερομένην μὲ τὰ ὀνόματα: Π ά χ ν ε ς (ὑψ. 2.452), Κ ρ υ ο ν ε ρ ί τ η ς (ὑψ. 1.512), Κ έ δ ρ ο ς (ὑψ. 1.777), Ἴ δ η ἢ Ψ η λ ο ρ ε ί τ η ς (2.456), Δ ε ί κ τ η ἢ Λ α σ η θ ι ώ τ ι κ α Ὄ ρ η (ὑψ. 2.148), Ὀ ρ ν ὸ ν (ὑψ. 1.257) καὶ ὄρη Ζ ή ρ ο υ (ὑψ. 819) εἰς τὸ ἀνατολικώτερον ἄκρον τῆς νήσου.

Ἡ συνέχεια τῶν ὀρέων τούτων κατ' αἰσθητῶς εὐθεῖαν ἐπέκτασιν τῆς κορυφογραμμῆς τῶν ὀρέων τῆς Κρήτης ἀνευρίσκεται ἀνατολικώτερον ἀναδυομένη δι' ὑποθαλασσίου αὐχένος μήκους 300 μιλίων εἰς τὸ ὄρος Τ ρ ό ο δ ο ς τῆς νήσου Κ ύ π ρ ο υ.

Τὰ 8)9 τῆς νήσου Κρήτης εἶναι ἔδαφος ὀρεινόν.

Τόσον ἐκ τῶν Λευκῶν Ὀρέων, ὅσον καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν κορυφῶν ἡ ὀρεογραφικὴ διάρθρωσις τῆς νήσου εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ διαμερισματῇ τὸ ἔδαφος καὶ νὰ τὸ διαχωρίζῃ εἰς ἐντελῶς ἀνεξάρτητα ἀλλήλων τμήματα.

Οὕτω ἡ ὅλη νῆσος δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τὰς ἑξῆς περιοχάς:

1) Χανίων: περιλαμβάνουσαν τὸ Καστέλλιον Κισσάμου, τὸ Μάλεμε, Χανιὰ καὶ Σούδαν.

2) Τὴν περιοχὴν Ρεθύμνου.

3) Τὴν περιοχὴν Ἡρακλείου μετὰ τοῦ Καστελλίου Πεδιάδος.

4) Τὴν πεδιάδα Μεσσαρᾶς.

5) Τὴν περὶ τὸν κόλπον Μεραμβέλλου περιοχὴν Ἁγ. Νικολάου Ἱεραπέτρας (Ἀν. Κρήτην).

Εἰς τὰ νότια τῆς νήσου αἱ ἀκταὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπόκρημνοι καὶ ἀλίμενοι.

Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ μόνον τὸ πεδινὸν τμῆμα τῆς Μεσσαρᾶς τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὸ νότιον τμῆμα τῆς νήσου καὶ εἰς τὸ μέσον περίπου αὐτῆς. Αἱ βόρειοι ἀκταὶ τῆς νήσου εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον προσιταὶ εἰς ἀποβατικὰ στρατεύματα ἔχουσαι εὐρεῖς αἰγιαλοὺς (Καστέλλιον Κισσάμου—Κολυμπαρίου—Μάλεμε (Σκουτελῶνος)—Πλατανιᾶ—Γεωργιουπόλεως—Ρεθύμνης—Ἡρακλείου ἀλλὰ καὶ μὲ ἐξαιρέ-

τους λιμένας διαθέτοντας ἄριστα τεχνικὰ μέσα, ὡς εἶναι ὁ τῆς Σούδας καὶ ὁ τοῦ Ἡρακλείου.

Τὸ ὁδικὸν δίκτυον εἶναι ἀνεπτυγμένον κυρίως ἐπὶ τῶν βορείων τμημάτων τῆς νήσου ἅτινα, τμήματα, εἶναι πεδινὰ καὶ περιέχουν τὰ σημαντικώτερα κέντρα πληθυσμοῦ.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ὁδοὶ ἐγκάρσιαι πρὸς τὴν κεντρικὴν Β. παραλιακὴν ἀρτηρίαν ἄγουσαι εἰς τὰ ὀρεινὰ τῆς νήσου ὡς καὶ τινες σημαντικαὶ ἀπὸ στρατ. ἀπόψεως ὁδοὶ συνδέουσαι μεταξύ των τὰ ἐδαφικὰ διαμερίσματα τῆς νήσου.

I. ΕΔΑΦΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΧΑΝΙΩΝ

Εἰς τὸ Β τμῆμα τῆς νήσου:

Τούτου ἰδιαιτέραν στρατ. ἀξίαν ἔχει ἡ στενὴ λωρὶς παραλιακῆς ζώνης ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Καστελλίου Κισσάμου μέχρι τοῦ ὅρμου Σούδας.

Εἰς τὴν νοτίαν ζώνην τῆς πεδινῆς αὐτῆςλωρίδος τὸ ἔδαφος ἀνέρχεται βοθμηδόν, σχηματῖζον μικρὰ ὀροπέδια (Λάκκων — Κεφαλᾶ — Μαλάξας — Κάμπων — Ὁμαλοῦ) καὶ μέχρι τῆς κορυφῆς Π ά χ ν ε ς τοῦ κυρίου ὀρεογραφικοῦ κορμοῦ τῶν Λ ε υ κ ῶ ν Ὀ ρ έ ω ν.

Ἡ παραλιακὴ ὄδευσις βαίνει ἐκ Χ α ν ί ω ν πρὸς Π λ α τ α ν ι ᾶ — Μ ά λ ε μ ε — Κ ο λ υ μ π ά ρ ι — Κ α σ τ έ λ λ ι. Εὐρεῖα λεωφόρος ἐξ ἄλλου (5 χλμ. μήκους) συνδέει τὰ Χ α ν ι ὰ μὲ τὴν Σ ο ύ δ α ν.

Ἑτέρα ἐπίσης ὄδευσις (κατασκευασθεῖσα τὸ 1942 ὑπὸ τῶν Γερμανῶν) ἀπὸ Μάλεμε διὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς ζώνης, παρακάμπουσα τὴν πόλιν Χ α ν ι ά, βαίνει διὰ τῶν χωρίων Νεροκούρου — Τσικαλαριὰ εἰς Σούδαν.

Ποταμοὶ σοβαροὶ ὡς κωλύματα στρατ. ἐπιχειρήσεων δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦτο, ὅπως καὶ οὐδαμοῦ τῆς νήσου.

Α. Λιμένες

Σημαντικὸς ἀπὸ στρ. πλευρᾶς εἶναι ὁ ὅ ρ μ ο ς τ ῆ ς Σ ο ύ δ α ς, ἀσφαλέστατος ἐξ ὅλων τῶν ἀνέμων, λίαν εὐρύχωρος.

Δύναται νὰ περιλάβη στόλους πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν σκαφῶν, ἔχων ὡσαύτως κρύπτας μὲ καταφύγια ὑποβρυχίων. Διοθέτει προβλῆτας, κρηπιδώματα καὶ ἀρίστας τεχνικὰς ἐγκαταστάσεις δυναμέ-

νας νὰ ἐξυπηρετήσουν ταχύτατα τὰς ἐκφορτώσεις ἢ φορτώσεις ὑλικῶν καὶ στρατευμάτων.

Τὰ ὑπερκείμενα εἰς τὸ Ν. τμῆμα ὑψώματα τοῦ ὀροπεδίου Μ α λ ά ξ α ς ὡς καὶ τοῦ Ἀ κ ρ ω τ η ρ ί ο υ Ἀν. (περιοχὴ Π ε ρ ι β ο λ ί τ σ α ς), παρέχουν φυσικὴν ἄμυναν, ἥτις ὀργανουμένη καὶ τεχνικῶς δύναται νὰ καταστήσῃ ἀπόρθητον τὸν σπουδαῖον τοῦτον πολεμικὸν λιμένα ὅστις εἶναι εἷς ἐκ τῶν σημαντικωτέρων τῆς Μεσογείου.

Β. Ἀεροδρόμια.

Ὑπάρχουν ἐν τῷ διαμερίσματι τούτῳ 2:

1. Ἀ κ ρ ω τ η ρ ί ο υ.
2. Μ ά λ ε μ ε.

1) Τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἀκρωτηρίου, ΒΑ καὶ πολὺ πλησίον τῆς Σούδας, εἶναι τὸ σπουδαιότερον τῆς νήσου.

Ἔχει φυσικὴν προστασίαν ἐκ τῶν περιβαλλόντων αὐτὸ ἀπὸ Α λόφων τοῦ Μουζουρᾶ – Ἀσγουλιδὲ καὶ τῆς Σκλόκας ἐφ' ὧν ἡ ΑΙΑ ἄμυνα τοῦ ἀεροδρομίου ἐξασφαλίζει θαυμασίας θέσεις.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἄμεσος γειτνίασίς του πρὸς τὸν λιμένα τῆς Σούδας τοῦ προσδίδει μεγίστην ἀξίαν. Ἡ συνύπαρξις δὲ καὶ τῶν δύο τούτων ἰσχυρῶν βάσεων τῆς μίας ἀεροπορικῆς (*) καὶ τῆς ἑτέρας ναυτικῆς, ἐπαυξάνει τὴν ἰσχύν των ἀμοιβαίως, ἀλλὰ καὶ καθιστᾷ τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς νήσου καὶ τοῦ ἐδαφικοῦ διαμερίσματος, νευραλγικώτατον σημεῖον καὶ ἐξαιρετικῶς μεγάλης στρατιωτικῆς ἀξίας.

2) Τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Μάλεμε κεῖται κατὰ μῆκος τοῦ αἰγιαλοῦ «Μ ά λ ε μ ε – Κ ο λ υ μ π α ρ ί ο υ», εἶναι σημαντικὸν ἀπὸ στρατ. πλευρᾶς ἀεροδρόμιον καὶ προστατεύεται ἐκ Ν μὲν ἀπὸ σειρὰν λόφων δεσποζόντων αὐτοῦ (ὑψ. Βλαχερωνίτισσας – 107 – Μάλεμε – Καμισιανῶν) καὶ Δ δὲ αὐτοῦ ἐκ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Κολυμπαρίου, συγκειμένων ἐκ χαμηλῶν λοφίσκων διατεταγμένων ἐκ Β πρὸς Ν ἀπὸ τῆς Μ ο ν ῆ ς Γ ω ν ι ᾶ ς – Δ Κ ο λ υ μ π ά ρ ι – Γ ρ ι μ π ι λ ι α ν ά.

Ἡ κατάλληλος ὀργάνωσις τῶν φύσει ὀχυρῶν τούτων σημείων πέριξ τοῦ ἀεροδρομίου Μάλεμε διὰ τεχνητῶν ὀχυρώσεων καὶ ἡ ἐπάνδρωσίς των δι' ἐμψύχου ὑλικοῦ δύναται νὰ καταστήσῃ ἀπρόσβλητον

(*) Αὐτὴ δὲν ὑπῆρχε μέχρι τοῦ 1954. Κατεσκευάσθη ἐσχάτως ὡς βάσις τῆς κοινῆς ὑποδομῆς τοῦ ΝΑΤΟ.

ἀπὸ ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως τὸν ζωτικὸν τοῦτον ὑπ' ὄψιν χῶρον τοῦ ἐδαφικοῦ διαμερίσματος.

Γ. Αἰγιαλοὶ ἀποβάσεως.

Εἰς τὴν Β παραλίαν:

α) Ὁ αἰγιαλὸς τῶν Καλυβῶν ὅστις ὡς εὑρισκόμενος ἔναντι τοῦ ἀεροδρομίου Ἀκρωτηρίου καὶ παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς ἀριστερᾶς εἰσόδου τοῦ ὅρμου Σούδας προστατεύεται ἐπαρκῶς καὶ εἶναι ἀδύνατος ἡ χρησιμοποίησίς του ὑπὸ ἐχθροῦ.

β) Ὁ αἰγιαλὸς τοῦ κόλπου Καστελλίου Κισσάμου. Εἰς τοῦτον δὲν κατώρθωσαν νὰ φθάσουν ζῶντες οἱ διὰ πλοίων κατευθυνόμενοι Γερμανοὶ τὴν ἑσπέραν τῆς 20ῆς Μαΐου 1941.

γ) Ὁ σπουδαιότερος ὅμως καὶ προσφορώτερος διὰ ταχείας ἀποβάσεις, εἶναι ὁ αἰγιαλὸς ὅστις ἐκτείνεται Δ τῆς πόλεως Χανίων καὶ ἐκ τοῦ χωρίου Μακρὺς Τεῖχος—Ἁγ. Μαρίνα—Πλατανιᾶς(*)—Μάλεμε—Κολυμπάριον ἢ καὶ αἰγιαλὸς Σκουτελῶνος καλούμενος(*).

Εἰς τὸν αἰγιαλὸν Μάλεμε — Πλατανιᾶ δὲν κατώρθωσαν νὰ φθάσουν τὰ μὲ προορισμὸν αὐτὸν ἐκκινήσαντα ἐκ Μήλου πολλὰ π)κ σκάφη καὶ ἀτμόπλοια τῶν Γερμανῶν μὲ ἑκατοντάδας Γερμανικοῦ στρατοῦ.

Τὴν 11.30' ὥραν τῆς 20ῆς Μαΐου, 18 μίλια Β τῶν Χανίων τὰ Ἀγγλικὰ κατοδρομικὰ «Διδώ», «Ὠρίων» καὶ «Αἴας» καὶ 4 ἀντιτορπιλλικὰ ὑπὸ τὸν ναύαρχον Γκλέννι, συνήντησαν τὴν νηοπομπὴν ταύτην ἥτις ἐπροστατεύετο ὑπὸ τορπιλλακάτων καὶ Ἰταλικῶν ἀντιτορπιλλικῶν, τραπέντων ἅμα τῇ θέᾳ τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου εἰς φυγήν.

Ἐπὶ 2 1)2 ὥρας τὰ Ἀγγλικὰ πολεμικὰ εἶχον ἐπιπέσει διὰ τῶν πυροβόλων καὶ τῶν ἐμβόλων των εἰς τὴν λείαν των καὶ κατεβύθισαν μέχρις ἑνὸς τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα, πνιγέντων περίπου 500 Γερμανῶν.

Ἐκ τῆς ξηρᾶς, κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ναυμαχίας, ὁ Β ὁρίζων εἰς τὸν κόλπον τῶν Χανίων ἐθεᾶτο μὲ ὄψιν ἐρυθροκίτρινον καὶ

(*) Εἰς τὸν Πλατανιᾶν ἀπεβιβάσθη τὸν Φεβρουάριον 1897 τὸ ὑπὸ τὸν Τιμολέοντα Βάσσον Ἑλληνικὸν ἐκστρατευτικὸν σῶμα καὶ ἔπεσεν ἐκεῖ ἡρωϊκῶς ὁ πρῶτος Ἕλλην ἀξιωματικός, προερχόμενος ἐκ τῆς Σ.Σ.Ε., ἀνθυπολοχαγὸς Δανάλης Γεράσιμος.

(*) Εἰς τὸ Κολυμπάρι ἀπεβιβάσθη τὴν 9ην πρωϊνὴν τῆς 29ης Ἀπριλίου 1941 ἡ Σχολὴ Εὐελπίδων.

ἂν δὲν ἐσείετο μετὰ συνεχοῦς βόμβου τὸ ἔδαφος τῆς Κρήτης – ἐκ τοῦ ἐντατικοῦ βομβαρδισμοῦ τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου – θὰ ἔμενέ τις μὲ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ δ ύ σ ι ς εἶχεν ἀλλάξει θέσιν καὶ εὑρίσκετο ἀ μ έ σ ω ς Β τ ῆ ς ν ή σ ο υ Κ ρ ή τ η ς.

Μετὰ πάροδον 2 – 3 ἡμερῶν οἱ Γερμανοὶ ἀπεβιβάζοντο ἐκτάδην καὶ τυμπανιαῖοι εἰς τὸν αἰγιαλὸν Μ ά λ ε μ ε – Π λ α τ α ν ι ᾶ.

Η ΣΧΟΛΗ ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ

Τὸ ἱστορικὸν τῆς μεταβάσεως τῆς Στρ. Σχολῆς Εὐελπίδων εἰς Κρήτην, κατ' Ἀπρίλιον 1941,ὅπου ἐπολέμησε κατὰ τῶν Γερμανῶν ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἡ αὐτοκτονία τοῦ ἀειμνήστου πρωθυπουργοῦ Ἀλεξάνδρου Κορυζῆ τὴν 18ην Ἀπριλίου 1941 καὶ ἡ ραγδαία ἐξέλιξις τῶν γεγονότων εἰς τὸ Μακεδονικὸν Μέτωπον, ἦσαν ἀναμφισβήτητος ἀπόδειξις ὅτι τὸ ἑλληνογερμανικὸν μέτωπον κατέρρεε.

Πρὸ τῆς τοιαύτης ἐξελίξεως τῶν γεγονότων οἱ ὑπηρετοῦντες ἐν τῇ Σχολῇ Εὐελπίδων ἀξιωματικοὶ ἐβολιδοσκόπησαν τὴν διοίκησιν τῆς Σχολῆς των ἵνα πληροφορηθοῦν ποίας διαταγὰς εἶχε λάβει καὶ πῶς ἐσκέπτετο νὰ χρησιμοποιήσῃ τοὺς 340 εὐέλπιδας Ιης τάξεως οἵτινες κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην στελεχωμένοι ἀπὸ 20 εὐέλπιδας IIας τάξεως καὶ 15 κατωτέρους (μέχρι τοῦ βαθμοῦ λοχαγοῦ) ἀξιωματικοὺς πεζικοῦ ἀπετέλουν τὸ ἐκ δύο λόχων τάγμα Εὐελπίδων, τοῦ ὁποίου διοικητὴς ἦτο ὁ ἀρχαιότερος τῶν λοχαγῶν Γ. Δροσόπουλος.

Ἐπιθυμία τῶν ἀξ)κῶν καὶ εὐελπίδων ἦτο ὅπως μεταβοῦν εἰς Θερμοπύλας, ὡς τμῆμα θυσίας, καὶ πολεμήσουν ἐκεῖ τοὺς εἰσβολεῖς Γερμανούς.

Ὁ Διοικητὴς τῆς Σχολῆς Ἀντ)ρχης Πυρ)κοῦ Καμαρινὸς Εὐστάθιος —ὡς ἄλλωστε καὶ ὁ στενῶς μετ' αὐτοῦ συνεργαζόμενος διοικητὴς τάγ)τος— ἐφρόνει ὅτι πᾶσα περαιτέρω ἀντίστασις κατὰ τοῦ ἐχθροῦ θὰ ἦτο ματαία, συμφωνῶν μὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Α.Σ.Δ.Α. στρατηγοῦ Καβράκου, καθ' ἣν οἱ εὐέλπιδες ἔδει νὰ διαφυλαχθοῦν καὶ ἀποσταλοῦν εἰς τὰς οἰκίας των. Ἀπὸ τῆς 20ῆς μάλιστα Ἀπριλίου ὁ Διοικητὴς τῆς Σχολῆς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἑτοιμασθοῦν τ' ἀπολυτήρια τῶν εὐελπίδων μὲ ἀνοικτὴν ἡμερομηνίαν, τιθεμένην ὅταν θὰ διέτασσε ἡ Α.Σ.Δ.Α.

Κατόπιν τῆς διαπιστώσεως ταύτης οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς Σχολῆς πάντες —πλὴν Διοικητοῦ καὶ Διοικητοῦ τάγ)τος—γνωρίζοντες τὸν φλογερὸν πατριωτισμὸν τῶν εὐελπίδων συνεφώνησαν ν' ἀντιδράσουν, εἰς τὴν ἑτοιμαζομένην ὑπὸ τῆς Α.Σ.Δ.Α. διάλυσιν τῆς Σχολῆς, χάριν τῆς τιμῆς τῶν ὅπλων καὶ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως τῆς Σχολῆς.

Β. ΕΔΑΦΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Τοῦτο καταλαμβάνει στενὴν λωρίδα πεδινοῦ ἐδάφους εἰς τὸ Β τμῆμα τῆς νήσου. Συνδέεται ὁδικῶς τόσον μετὰ τοῦ διαμερίσματος τῶν Χανίων, ὅσον καὶ μὲ τὸ Ἀνατολικῶς αὐτοῦ διαμέρισμα Ἡρακλείου. Ὁμοίως συνδέεται καὶ πρὸς τὸ Νότιον τῆς νή-

---

Τὴν 20ὴν Ἀπριλίου οἱ ἐν τῇ Σχολῇ Εὐελπίδων στρατωνιζόμενοι κι' ἐκπαιδευόμενοι εἰς «ἔκτακτον Σχολὴν Ἐφέδρων Ἀξ)κῶν» 250 ἔφεδροι συγκροτηθέντες εἰς τάγμα, στελεχωθέντες ὑπὸ 6 ἀξιωματικῶν τῆς Σχολῆς καὶ 8 εὐελπίδων ΙΙας τάξεως ἐστέλοντο εὐσπευσμένως εἰς Ρίον μὲ ἀποστολὴν ν' ἀπαγορεύσουν εἰς τὸν ἐξ Ἀγρινίου κατερχόμενον ἐχθρὸν νὰ διαπεραιωθῇ διὰ τοῦ στενοῦ Ἀντιρρίου—Ρίου εἰς Πελοπόννησον.

Οἱ ἀπομείναντες ἀξιωματικοὶ διαβλέποντες ὅτι πᾶσα ἐνέργεια πρὸς ἀποστολὴν εἰς Θερμοπύλας τῶν εὐελπίδων οὐδεμίαν θὰ εἶχεν ἀπήχησιν, δεδομένου ὅτι ὡς ἐλέχθη ὑπῆρχεν ἤδη ἀπόφασις εἰλημμένη περὶ τῆς τύχης αὐτῶν, κι' ἐπειδὴ μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν τῆς στρατιᾶς Ἠπείρου καὶ τὴν ταχεῖαν πρὸς Ν ἐκ τῆς Θεσσαλίας προέλασιν τῶν γερμανικῶν μηχανοκινήτων δυνάμεων ἡ κατάληψις τῶν Ἀθηνῶν ἦτο πλέον ζήτημα ὡρῶν, ἀπεφάσισαν ν' ἀποτανθοῦν παντοῦ ὅπου θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσακουσθοῦν: Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἀσφαλείας, εἰς τὸν Πρίγκιπα Πέτρον (σύνδεσμον Ἑλληνικοῦ καὶ Ἀγγλικοῦ στρατηγείου) εἰς τὸν Ἀμερικανὸν στρατιωτικὸν ἀκόλουθον (αἱ Η.Π.Α. ἦσαν οὐδέτεραι τότε). Καίτοι ὅμως πάντες ἔδειξαν κατανόησιν καὶ προθυμίαν νὰ βοηθήσουν διὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς Σχολῆς εἰς Κρήτην ἐν τούτοις ἐδήλουν ἀδυναμίαν νὰ τὸ πραγματοποιήσουν μὴ διαθέτοντες τὰ πρὸς τοῦτο μέσα.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα ὅτε αἰφνιδίως τὴν πρωΐαν τῆς 23ης Ἀπριλίου ἡμέραν Τετάρτην καὶ ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀντὶ τῶν χαιρετιστηρίων βολῶν τοῦ Λυκαβηττοῦ ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ τοῦ Ἄνακτος αἱ Ἀθῆναι ἐβουβαρδίζοντο διὰ τοῦ διαγγέλματος αὐτοῦ, δι' οὗ ἀνεκοίνου πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ὅτι ἀναχωρεῖ μετὰ τῆς Κυβερνήσεώς του εἰς Κρήτην, ἵνα ἐξ αὐτῆς, τελευταίας Ἑλληνικῆς γῆς συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ κατακτητοῦ.

Τὴν πρωΐαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Α.Σ.Δ.Α. ἀπέστειλε διαταγὴν εἰς τὴν ΣΣΕ ν' ἀναλάβῃ ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἐν τῇ πόλει ἀπὸ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας κι' ἐφεξῆς, πρὸς πρόληψιν ταραχῶν τὰς ὁποίας, τυχόν, θὰ ἐ-

σου, τὸ τῆς Μεσαρᾶς, διὰ καλῆς Μεσογειακῆς ὁδεύσεως βαινούσης μεταξὺ τῶν ΒΑ ἀντηρίδων τοῦ Κέδρος καὶ τῶν ΝΔ τῆς Ἴδης (Νίδα). Οὕτω τὸ ΕΔ Ρεθύμνης ἐρχόμενον ἀπ' εὐθείας εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸ τῆς Μεσαρᾶς, συνδέει ὡσαύτως τὰ διαμερίσματα Χανίων καὶ Ἡρακλείου μὲ τὸ τῆς Μεσαρᾶς.

1. *Λιμένες.*

Ὁ σημαντικώτερος λιμὴν εἶναι ὁ τοῦ Ρεθύμνου. Οὗτος, προσφάτως, βελτιοῦται διὰ τῶν ἀναγκαίων καὶ ἀπαραιτήτων λιμενικῶν

δημιούργουν οἱ ἐκ τοῦ διαλυθέντος μετώπου ἐπιστρέφοντες ἐν πλήρει ἀταξίᾳ ἔφεδροι.

Ἡ ὑπηρεσία ἀξ)κοῦ ἐπιτηρητοῦ οὖσα 24ωρος ἤρχιζεν ἀπὸ τῆς 10ης πρωϊνῆς. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀξ)κὸς ἐπιτηρητὴς θ' ἀνελάμβανεν ὁ ὑπ)γὸς πεζικοῦ Ι. Μ. μετὰ δύο ἀνθ)γῶν βοηθῶν του τῶν Γ. Πανταζοπούλου καὶ Κ. Πρασσᾶ. Ἐπειδὴ ὅμως οὗτος δὲν ἦτο μεμυημένος εἰς τὴν μέχρι τότε κίνησιν τῶν ἀξ)κῶν, τοῦ ἐπρουτάθη κατὰ πλάγιον τρόπον ν' ἀντικατασταθῇ διὰ τοῦ ὑπ)γοῦ Μηχανικοῦ Λυγιδάκη Ν. ὑπηρετοῦντος ὡς Καθηγητοῦ ἐν τῇ Σχολῇ. Τοῦτο κι' ἐγένετο τῇ συγκαταθέσει τοῦ ὑπασπιστοῦ τῆς ΣΣΕ, τότε Ὑπ)γοῦ, Μαστραποστόλη.

Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ὑπηρεσίας του ὁ ἀξ]κὸς ὑπηρεσίας ἐκλήθη περὶ τὴν 12ην μεσημβρινὴν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς ὅπου ἔλαβε γνῶσιν τῆς Δ)γῆς Α.Σ.Δ.Λ. καὶ τὴν ἐντολὴν ἐκ μέρους τοῦ Διοικητοῦ νὰ ρυθμίσῃ τὴν σειρὰν ἐξόδου τῶν δύο λόχων τῆς Σχολῆς εἰς τὴν πόλιν κατὰ διμοιρίας ἀποστελλομένας εἰς τὸν Σ.Σ. Λαρίσης.

Ὁ ἀξ]κὸς ὑπηρεσίας μετὰ τῶν προαναφερθέντων δύο ἀνθ)γῶν βοηθῶν του συνεκέντρωσαν πρὸ τοῦ συσσιτίου τοὺς εὐέλπιδας εἰς τὴν κάτω αἴθουσαν τοῦ ἀμφιθεάτρου καὶ ἐκεῖ τοὺς ἀνεγνώσθη ἀπὸ τῆς ἐφημερίδος «Καθημερινὴ» τὸ Διάγγελμα τοῦ Βασιλέως. Οἱ εὐέλπιδες πλήρεις συγκινήσεως ἤκουσαν τοῦτο καί τινες ἐξ αὐτῶν ἀνεφώνησαν «νὰ πᾶμε κι' ἐμεῖς στὴν Κρήτη...» Τοὺς ἐπεβλήθη ὑπὸ τῶν ἀξ)κῶν σιγὴ καὶ σύστασις νὰ μὴ ἀδημονοῦν ἀλλὰ νὰ ἔχουν ἐμπιστοσύνην πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς των...

Οἱ παραμείναντες ἐν τῇ Σχολῇ ἀξιωματικοὶ ὑπ]γὸς Μηχ]νικοῦ Λυγιδάκης Ν. καὶ ἀνθ]γοὶ Πεζικοῦ Πανταζόπουλος Γ., Παπαθανασίου Ἀχ., Πρασσᾶς Κ., Τσιριμῶκος Κ., καὶ Μπαϊρακτάρης Β., ἔχοντες τὴν ἀσφαλῆ πληροφορίαν ὅτι οἱ Γερμανοὶ κατήρχοντο ἤδη προελαύνοντες ἀνενόχλητοι, ἐκ τῆς Γραβιᾶς πρὸς τὴν Λεβάδειαν, ἔκριναν ὅτι ἀπεκλείετο πλέον πᾶσα σκέψις νὰ μεταβοῦν οἱ Εὐέλπιδες εἰς Θερμοπύλας. Οὕτως ἀπεφασίσθη ὅπως

ἔργων (κυματοθραυστῶν, λιμενοβραχιόνων, προβλήτων πλευρίσεως πλοίων καὶ λοιπῶν ἐγκαταστάσεων) ὥστε ν' ἀποτελέση ἕνα σημαντικὸν στρ. λιμένα τῶν Β ἀκτῶν τῆς Νήσου.

2. *Ἀεροδρόμ·α.*

Ὑπάρχει ἓν ἀεροδρόμιον ὅπερ ὅμως χαρακτηρίζεται ὡς βοηθητικόν. Προσφέρεται πάντως διὰ προσγείωσιν καὶ ἀνεφοδ..σμὸν ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης.

σύσσωμος ἡ Σχολὴ μεταβῆ ἀ μ έ σ ω ς εἰς Κρήτην πρὸ τῆς καταλήψεως τοῦ Ἰσθμοῦ ὑπὸ Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν ἢ τῆς καταστροφῆς τῆς ἐπ' αὐτοῦ γεφύρας ὑπὸ τῶν Στούκας.

Τὴν 14ην ὥραν ὁ ἀξ]κὸς ὑπηρεσίας παρουσιασθεὶς εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς τοῦ ἀνέφερεν ὅτι οἱ Ε ὐ έ λ π ι δ ε ς ἀ ρ ν ο ῦ ν τ α ι ν' ἀναλάβουν ἀστυνομικὰ καθήκοντα καὶ ὅτι ἡ Δ]γὴ Α.Σ.Δ.Α. ἡ ἀφορῶσα εἰςτὸ θέμα τοῦτο ἔδει νὰ θεωρῆται ἀνεκτέλεστος.

Ὁ Διοικητὴς τὸν διέταξε νὰ συγκεντρώση τοὺς Εὐέλπιδας εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἡρώου (μέτωπον πρὸς Διοικητήριον) καὶ ἐμφανισθεὶς ἔξαλλος πρὸ αὐτῶν προέβη εἰς αὐστηρὰς συστάσεις, ἐρωτήσας τοὺς Εὐέλπιδας τίνες ἀρνοῦνται νὰ συμμορφωθοῦν. Ἐπειδὴ ἔλαβεν ὁμαδικὴν ἀπάντησιν διέταξε τὴν προφυλάκισιν δέκα ὀκτὼ Εὐελπίδων πρὸς ἐκφοβισμὸν τῶν ὑπολοίπων.

Περὶ τὴν 19.30' ὥραν κατόπιν ἀναφορᾶς τοῦ Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς εἰς Α.Σ.Δ.Α., ἔφθασεν εἰσελθὸν ἐκ τῆς Β. πύλης, πρὸ τῆς κλίμακος τοῦ Διοικητηρίου κλειστὸν καγκελόφρακτον αὐτοκίνητον τοῦ Φρουραρχείου τοῦ ὁποίου ἐπέβαινον εἷς λοχίας καὶ δύο στρατιῶται ἔνοπλοι. Κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς ὁ ὑπ]γὸς Λυγιδάκης διετάχθη νὰ παραδώση ὑπηρεσίαν καὶ νὰ ἐπιβιβασθῆ τοῦ αὐτοκινήτου τιθέμενος ὑπὸ κράτησιν. Ἀλλὰ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τὰ γεγονότα ἐξειλίσσοντο ραγδαίως. Τὸ σταθμεῦον αὐτοκίνητον «φυλακὴ» ὑπῆρξε τὸ ἔναυσμα ἐκρήξεως πατριωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν νεαρῶν Εὐελπίδων οἵτινες ἀντιληφθέντες περὶ τοῦ σκοποῦ δι' ὃν ἦλθε τοῦτο εἰς τὴν Σχολὴν ἔδωσαν ἀμέσως τὸ σύνθημα συναγερμοῦ καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα ἔγιναν κύριοι τῆς Σχολῆς. Οἱ πλέον εὐέξαπτοι ἐξ αὐτῶν ἐπυροβόλουν κατὰ τοῦ παραθύρου τοῦ γραφείου τοῦ Διοικητοῦ ὅστις ἐπωφεληθεὶς τοῦ ὅτι ἀφέθη πρὸς στιγμὴν μόνος ὑπὸ τοῦ ἀξ]κοῦ ὑπηρεσίας, σπεύσαντος τούτου νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τάξιν, ἀνεχώρησεν εὐσπευσμένως ἐκ τῆς Σχολῆς μετὰ τοῦ διοικητοῦ τοῦ τάγ]τος λοχαγοῦ πεζικοῦ Δροσοπούλου Γ.

3. *Αἰγιαλοὶ ἀποβάσεως*

Σπουδαῖος εἶναι ὁ τῆς Γεωργιουπόλεως μὲ εὐρύτατον αἰγιαλὸν καὶ ἀκτὴν δι' ἀποβάσεις μεγάλου ἀριθμοῦ στρατευμάτων.

Γ. ΕΔΑΦΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Τοῦτο εἶναι ἡ πεδινὴ ἐδαφικὴ λωρὶς ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Δυ-

---

Οἱ Εὐέλπιδες ἐγκατέστησαν φυλάκια εἰς τὰ ἐπίκαιρα σημεῖα τῆς Σχολῆς πρὸς ἄμυνάν των κατὰ τῆς, τυχόν, ἐκ τῶν ἔξωθεν ἐπιχειρουμένης ἐνεργείας ὑπὸ τῆς Α.Σ.Δ.Α., ἐνῶ οἱ λοιποὶ ᾄδοντες πατριωτικὰ ᾄσματα ἔσπευσαν εἰς τοὺς θαλάμους των, προητοίμασαν γυλιοὺς καὶ ὁπλισμὸν καὶ μὲ ταχύτητα καταπληκτικὴν καὶ μὲ πλήρη πολεμικὴν ἐξάρτησιν ἐξήρχοντο ἀκολούθως εἰς τὸ προαύλιον τῆς Σχολῆς.

Ταυτοχρόνως ὁμὰς ὡπλισμένων Εὐελπίδων κατῆλθεν ὑπὸ ἀνθ]γὸν εἰς τὴν λεωφόρον 'Αλεξάνδρας καὶ ἐπιτάσσουσα διερχόμενα λεωφορεῖα τὰ ὡδήγει εἰς τὸ προαύλιον τῆς Σχολῆς.

Ὁ ἐπικρατῶν μεταξὺ τῶν Εὐελπίδων ἐνθουσιασμὸς ἦτο ἀπερίγραπτος. Ἔχοντες οὗτοι ἐπίγνωσιν τῆς ἱ σ τ ο ρ ι κ ῆ ς ἀ π ο φ ά σ ε ώ ς τ ω ν διὰ τῆς ἀποστολῆς αὐτοθυσίας ἣν αὐθορμήτως, ἢ ἀκριβέστερον ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ ῶ ς ἐπωμίζοντο ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἥτις ἔσωζε τὴν τιμὴν τῆς Σχολῆς των, ἂν καὶ γνωρίζοντες τοὺς κινδύνους τῆς περιπετείας καὶ στερήσεις αἵτινες τοὺς ἀνέμενον κατὰ τὴν πορείαν των μέσῳ Πελοποννήσου καὶ ἐν συνεχείᾳ διὰ θαλάσσης μέχρι Κρήτης, ᾐσθάνοντο ἐν τούτοις ὑπερήφανοι καὶ πλήρεις αὐτοπεποιθήσεως πιστεύοντες ἑαυτοὺς ἱ κ α ν ο ὺ ς κ α ὶ ὡ ρ ί μ ο υ ς διὰ μίαν τοιαύτην ἀποστολήν.

Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ μεταπείσῃ τοὺς Εὐέλπιδας νὰ μεταβάλουν γνώμην καὶ παραμείνουν εἰς Ἀθήνας.

Ὅτε δὲ περὶ τὴν 21ην ὥραν ἔφθασεν εἰς τὴν Σχολὴν ὁ τότε Συν]ρχης Πεζικοῦ Πεντζόπουλος Θωμᾶς (νῦν ἀντιστράτηγος ἐ.ἀ.) ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του ὡς ἐπιτελάρχου τῆς Α.Σ.Δ.Α., ἐντεταλμένος ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Καβράκου νὰ ματαιώσῃ διὰ τῆς πειθοῦς—διότι βία ἦτο ἀδύνατον ν' ἀσκηθῇ κατὰ τῶν Εὐελπίδων—τὴν ἀναχώρησίν των εἰς Κρήτην, οὗτος ἐζήτησε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τοὺς Εὐέλπιδας.

Πράγματι ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν προσεπάθει δι' ὁμιλίας σχινοτενοῦς νὰ τοὺς δώσῃ τὴν εἰκόνα τοῦ ὀλέθρου πρὸς τὸν ὁποῖον ἐφέροντο ἅπαντες μὲ τὴν ἄκρως παρακεκινδυνευμένην ἐκείνην ἀπόφασίν των.

τικὰ τοῦ κόλπου Ἡρακλείου μέχρι τῆς Δ ἐξόδου τῆς στενωποῦ Βραχασίου.

Ἔχει πλούσιον ὁδικὸν δίκτυον:

1. *Λιμένες.*

1, Τὸν λιμένα τοῦ Ἡρακλείου ἄριστον, τεχνητόν, ἀσφαλῆ καὶ

«Ἡ ἰσχύς, τοὺς εἶπε, τοῦ ἐχθροῦ εἶναι κολοσσιαία. Ἡ ἐξόντωσις τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τῆς Σχολῆς ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας καθ' ὁδὸν εἰς τὴν ξηρὰν θὰ εἶναι μοιραία. Ἀλλὰ καὶ ὁ καταποντισμὸς τῶν ὑπολοίπων ὅσοι τυχὸν φθάσουν εἰς τὰ παράλια καὶ θὰ πειραθοῦν νὰ διαπλεύσουν τὸ Κρητικὸν πέλαγος θὰ πρέπει νὰ θεωρῆται πλέον ἢ βέβαιος». Αἱ ἀπαντήσεις τῶν Εὐελπίδων ἦσαν στερεότυποι: «Εἴμεθα ἕτοιμοι διὰ κάθε θυσίαν χάριν τῆς πατρίδος μας».

Ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ εὐέλπιδος ἀφυπνίσθη εἰς τὸν ὁμιλητὴν συνταγματάρχην (τάξεως 1916) ὅστις πλήρης ἐνθουσιασμοῦ συνεχάρη τοὺς νεαροὺς Εὐέλπιδας διὰ τὴν ὑπέροχον ψυχήν των καὶ συγκεκινημένος μέχρι δακρύων ἐκ τῆς διαπιστωθείσης ἀμετακλήτου ἀποφάσεως αὐτοθυσίας των, ὑπεσχέθη νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Α.Σ.Δ.Α. τὴν εὐχὴν καὶ συμπαράστασίν του διὰ τὴν ἀναχώρησίν των εἰς Κρήτην.

Συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀξιωματικοῦ ἐπιτηρητοῦ μετέβη εἰς τὸ τηλέφωνον τοῦ γραφείου ἀξιωματικοῦ ὑπηρεσίας καὶ ἐπεκοινώνησε μετὰ τοῦ Α.Σ.Δ Α.

Ὁ συνταγματάρχης Πεντζόπουλος ἐθλίβη διότι ἐκ τοῦ ἑτέρου ἀκουστικοῦ εὕρισκεν ἀμετάπειστον τὸν στρατηγὸν νὰ δώσῃ συγκατάθεσιν ἀναχωρήσεως τῆς Σχολῆς εἰς Κρήτην.

Ὁ στρατηγὸς Καβρᾶκος ἐζήτησε ἀπὸ τὸν ἐπιτελάρχην του τὸν ἀξιωματικὸν ἐπιτηρητὴν εἰς τὸ τηλέφωνον καὶ τοῦ συνέστησε νὰ ἐκτελέσῃ ἀμέσως τὴν προγενεστέραν διαταγήν του καὶ νὰ καθήσῃ ἡ Σχολὴ «εἰς τὴν θέσιν της».

Ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀξ|κοῦ ἐπιτηρητοῦ ἑρμηνεύουσα τὴν γνώμην καὶ τὸ ψυχικὸν σθένος τῶν Εὐελπίδων ὅλων ὡς καὶ τῶν ἀξιωματικῶν των, ἦτο:

«Στρατηγέ: Οὐδεὶς δύναται νὰ διατάξῃ τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων ν' ἀτιμασθῇ καὶ παραδοθῇ εἰς τοὺς Γερμανούς.» (Ἀναφέρεται αὕτη καὶ ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου ἐ. ἀ. κ. Δ. Δ. Σούλη εἰς τὸ βιβλίον του: «Τὸ κοσμοϊστορικὸν ΟΧΙ τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος» σελ. 97).

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην παρενέβη εἰς τὸ ἀκουστικὸν ὁ συνταγματάρχης Πεντζόπουλος λέγων πρὸς τὸν στρατηγόν: «εἶναι ἀδύνατον νὰ κατα-

μὲ μέσα ἐγκαταστάσεως σύγχρονα καὶ πλήρη· καταλληλότατον δὲ διὰ προσορμήσεις πλοίων οἱουδήποτε ἐκτοπίσματος καὶ προσφερόμενον διὰ ταχείας ἀποβάσεις καὶ ἐπιβιβάσεις πολεμικῶν μέσων καὶ στρατευμάτων.

πνίξη κανεὶς τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν Εὐελπίδων, διότι περὶ αὐτοῦ πρόκειται καὶ οὐχὶ περὶ ἀπειθαρχίας ὡς μᾶς εἶπαν ἄλλοι».

Τότε ὁ συνταγματάρχης Πεντζόπουλος κατῆλθε τὴν κλίμακα, ηὐχήθη εἰς τοὺς Εὐέλπιδας καλὴν τύχην καὶ ἀνέθεσε τὴν διοίκησιν τῆς Σχολῆς ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἐντολῇ Α.Σ.Δ.Α., εἰς τὸν ὑπολοχαγὸν Λυγιδάκην Ν.

Πρὸ τῆς ἐπιβιβάσεως τῶν Εὐελπίδων ἐπὶ τῶν ἀναμενόντων ἐντὸς τοῦ προαυλίου αὐτοκινήτων, ἡ Σημαία τῆς Σχολῆς ἀφοῦ ἐχαιρετίσθη ὑπὸ τῶν κατὰ λόχους καὶ διμοιρίας συντεταγμένων Εὐελπίδων ἔκλινεν εὐλαβικὰ πρὸ τοῦ ἡρώου τῶν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος πεσόντων ἀξιωματικῶν, εἰς ἔνδειξιν τοῦ ὅτι ἡ ψυχὴ τῶν ζώντων Εὐελπίδων εἰκονιζομένη εἰς τὰς ἰδίας πτυχὰς τῆς κυανολεύκου ὑπέσχετο εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀθανάτων ἣν ἐσυμβόλιζεν ἡ μαρμαρίνη στήλη τοῦ ἡρώου, ὅτι τὸ παράδειγμα αὐτῶν τῶν ἐνδόξων νεκρῶν ὤμνυον ν᾽ ἀκολουθήσουν καὶ οἱ νεαροὶ βλαστοὶ τῆς Σχολῆς τοῦ 1941, ἐνῶ ἡ σιωπὴ τῆς στιγμῆς ἐκ μέρους τῶν ὡς ἀγαλμάτων ἀκινητούντων Εὐελπίδων δὲν ἐπεσφράγιζεν ἁπλῶς τὴν ἱερότητα τῆς στιγμῆς ἀλλὰ καὶ διεβεβαίωνε τὴν περικοπὴν τοῦ ἱεροῦ των ὅρκου:

«...Ὑπερασπίζω μὲ πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν τὰς σημαίας, νὰ μὴ τὰς ἐγκαταλείπω μηδὲ νὰ ἀποχωρίζομαι ποτὲ ἀπ᾽ αὐτῶν...»

Ἡ Σχολὴ ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ προαυλίου τὸ μεσονύκτιον τῆς 23ης πρὸς τὴν 24ην Ἀπριλίου.

Εἰς Τρίπολιν συνήντησαν οἱ 300 Εὐέλπιδες ἓν ἀδόκητον ἐμπόδιον· τὴν ἔντονον ἀντίδρασιν τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ αὐτῆς συνταγματάρχου πεζικοῦ Κουδούνα, νὰ τοὺς ἐπιτρέψη τὴν συνέχισιν τῆς πορείας των.

Παρεκάμφθη εὐκόλως χάρις εἰς τὸ σθένος τῶν Εὐελπίδων καὶ τοῦτο.

Καθ᾽ ὅλην τὴν διαδρομήν, λυσσαλέα ἦτο ἡ προσπάθεια τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας νὰ ἐξολοθρεύση τὴν δύναμιν τῶν 300 Εὐελπίδων. Οἱ Εὐέλπιδες ἐπορεύοντο μόνον νύκτα. Τὴν ἡμέραν ἐκάλυπτον τὰ 16 αὐτοκίνητά των τὰ ὁποῖα ὀλίγου δεῖν καὶ θὰ κατεστρέφοντο δίς: Εἰς Κουταλᾶν Κορίνθου καὶ εἰς Τρίπολιν, ἐπισημανθέντα ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας. Ὁ ἐντατικὸς βομβαρδισμὸς ταύτης εὐτυχῶς ὑπῆρξεν ἄστοχος. Τμῆμα ἐκ 50 Εὐελπίδων λόγῳ σφοδρᾶς θαλασσοταραχῆς μετὰ τὸν ἀπόπλουν του διὰ μικροῦ βενζινοπλοίου πρὸς Κύθηρα, ἠναγκάσθη νὰ ποδίση εἰς Πλύτρα (ὅρμον Ξυλῆς).

2. *'Αεροδρόμια.*

α) Τοῦ Ἡρακλείου Ἀνατολικῶς τῆς πόλεως.
β) Καστελλίου Πεδιάδος. Εἶναι ἀμφότερα ἐξαιρετικῆς σπου-

Ὑποστὰν ἐντατικὸν βομβαρδισμὸν ἀπὸ «Στούκας» ἀπώλεσεν ἐξ αὐτοῦ τὸ βενζινόπλοιόν του καὶ τὰς λοιπὰς λέμβους τοῦ ὅρμου. Ἀπέμεινε μόνον μία μικρὰ λέμβος μὲ πετρελαιομηχανὴν ἐπὶ τῆς ὁποίας τὴν ἑπομένην νύκτα οἱ 50 Εὐέλπιδες ἐπέβησαν καὶ διεπεραιώθησαν εἰς τὸν ὅρμον Αὐλαίμονος τῶν Κυθήρων ὅπου συνήντησαν καὶ τοὺς ἑτέρους συναδέλφους των καταπλεύσαντας, δι' ἑτέρου π)κ εἰς Ἁγίαν Πελαγίαν ἀπὸ τὴν προτεραίαν.

Τὸ ραδιόφωνον τῆς γερμανοκρατουμένης πρωτευούσης Ἀ θ η ν ῶ ν δὶς ἐξήγγειλεν ὅτι «ἡ Σ χ ο λ ὴ Ε ὐ ε λ π ί δ ω ν πειραθεῖσα νὰ διαπεραιωθῇ μέσῳ Πελοποννήσου εἰς Κρήτην, ἐ β ο μ β α ρ δ ί σ θ η ὑπὸ τῶν ἡμετέρων δυνάμεων καὶ κατεστράφη ὁλοσχερῶς».

Μύριοι ἦσαν οἱ κίνδυνοι οὓς ἀντιμετώπισαν καὶ κατέβαλον οἱ Εὐέλπιδες καθ' ὁδόν. Προερχόμενοι ἐξ ἡμετέρων, ἐκ τοῦ ἐχθροῦ ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως. Ἐν τούτοις ἠδυνήθησαν οὗτοι ν' ἀποβιβασθοῦν σῶοι τὴν πρωΐαν τῆς 29ης Ἀπριλίου 1941 εἰς Κολυμπάρι Κρήτης, διαψεύδοντες τὰς προσδοκίας τοῦ ἐχθροῦ ὅστις τὴν ἀπάντησιν εἰς τὰς ψευδεῖς ἐκπομπάς του ἔλαβε πάλιν διὰ τῶν ἑρτζιανῶν κυμάτων διαφόρων ραδιοφωνικῶν σταθμῶν.

Οὕτω:

ΛΟΝΔΙΝΟΝ (30—4—41)

B. B. C. Ἐκπομπὴ 9.15'. «...Τοὺς μαχητὰς τῆς Κρήτης ἦλθον νὰ ἐνισχύσουν καὶ 300 Εὐέλπιδες μὲ τοὺς ἀξιωματικούς των οἱ ὁποῖοι μετὰ ἔνδοξον πορείαν μέσῳ τῆς Πελοποννήσου καὶ εἰς πεῖσμα τῶν Γερμανῶν οἱ ὁποῖοι ἐπεδίωξαν, χωρὶς νὰ τὸ ἐπιτύχουν, τὴν καταστροφήν των, κατέχουν ἀπὸ σήμερον θέσιν εἰς τὰς ἐπάλξεις τοῦ φρουρίου Κ ρ ή τ η...»

ΜΟΣΧΑ (2—5—41)

Ὥρα 10.20'. «...Ἡ ψυχὴ τῶν ἡρώων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας δὲν ἔλειψε κι' ἀπὸ τοὺς σύγχρονους Ἕλληνες. Μετὰ τὴν Ἀλβανία καὶ τὰ ὀχυρὰ ἡ Κρήτη θὰ δώση τὸ τελευταῖο χτύπημα εἰς τοὺς Ναζῆδες τοῦ Χίτλερ Τὰ παλληκάρια της, ἐκεῖνα ποὺ φθάνουν καθημερινὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα στὴ Κρήτη, θὰ πολεμήσουν ἀποφασιστικὰ ἂν ὁ Χίτλερ τολμήση νὰ κτυπήση

δαιότητος καὶ συνδέονται μεταξύ των καὶ μετὰ τοῦ κέντρου – Ἡρακλείου – διὰ καλῆς ὁδεύσεως.

Τὸ ἀεροδρόμιον Καστελλίου Πεδιάδος συνδέεται καὶ μετὰ τῆς πεδιάδος Μεσαρᾶς δι' ἀπ' εὐθείας ὁδεύσεως.

ἐκεῖ . . . . . 300 Εὐέλπιδες πέρασαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα στὴ Κρήτη μὲ τὴν ἀπόφαση νὰ θυσιαστοῦν ἀλλὰ νὰ μὴν ἀφήσουν νὰ περάση ὁ ἐχθρὸς στὴ στερνὴ ἐλεύθερη γῆ.

Τὸ πνεῦμα τῆς Σπάρτης ὁλοζώντανο. Κι' οἱ Θερμοπύλες μπρός του...»

ΛΟΝΔΙΝΟΝ *(Σχόλιον Δ. Κακλαμάνου πρεσβευτοῦ. 21.25' ὥρα. 1η Μαΐου 1941).*

«Οἱ ἥρωες τῶν Θερμοπυλῶν, Μαραθῶνος καὶ Σαλαμῖνος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μείνουν καὶ σήμερον χωρὶς μιμητάς, ἀνταξίους ἀπογόνους. Τὸ παράδειγμα τῶν 300 Εὐελπίδων ποὺ παρὰ τὴν ἀντίδρασιν τῆς διοικήσεώς των ἔφυγαν σὰν πουλιὰ ἀπὸ τὸ κλουβί των, μαζὶ μὲ τὴν ἔνδοξη σημαία των γιὰ τὴ Κρήτη καὶ ἔφθασαν τώρα σίγουρα ἐκεῖ γιὰ νὰ συμβάλουν μὲ τὶς δυνάμεις των στὴν ἄμυνα τῆς νήσου, θ ὰ π ε ί σ η ἀ σ φ α λ ῶ ς τὸν Χίτλερ πὼς ἂν ποτὲ τολμήση, ὡς καὶ ἐκεῖ, αἱ ὀρδαί του θὰ συντριβοῦν ὅπως καὶ τοῦ Ξέρξου ἀπὸ τὴν ἀλύγιστη δύναμι τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων.

Γιατὶ σὰν τοὺς ἀδάμαστους 300 Εὐέλπιδες ἔχει πολλούς, ἔχει χιλιάδες τὸ φρούριο τῆς Κρήτης. Νέους, γέρους, γυναῖκες, παιδιά, μυριάδες ὁλόκληροι ποὺ θ' ἀποδείξουν, ὅπως καὶ στὸ γκάγκστερ συνεταῖρο του στὰ βουνὰ τῆς Ἠπείρου καὶ στὸν ἴδιο ἀκόμη χθὲς στὰ ὀχυρὰ τῆς Μακεδονίας, πὼς οἱ νέοι Ἕλληνες γνωρίζουν τὸ ἴδιο ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί των νὰ δημιουργοῦν στοὺς βαρβάρους ἐπιδρομεῖς Μαραθῶνες, Σαλαμῖνες, Πλαταιές..»

Εἰς τοὺς Εὐέλπιδας ἀνεγνώσθη τὴν 29ην Ἀπριλίου ἡ κάτωθι ἡμερησία διαταγὴ τοῦ διατελέσαντος Διοικητοῦ αὐτῶν ἀπὸ τῆς 23 Ἀπριλίου 1941 μέχρι 2 Μαΐου 1941 (ὅτε ἀνέλαβεν ὡς Διοικητὴς τῆς Σχολῆς ὁ Ἀντ/χης πεζικοῦ Κῖτσος Λουκᾶς)..

Ἡμερησία Διαταγὴ Σχολῆς 29 4-1941

Εὐέλπιδες,

Κατόπιν 6ημέρων περιπετειωδῶν κι' ἐντακτικῶν, πλήρων στερήσεων, ἀγώνων ἀρξαμένων ἀπὸ τῆς σκέπης τῆς Σχολῆς σας εἰς Ἀθήνας καὶ συνεχισθέντων ἀδιακόπως καθ' ὅλην τὴν πορείαν σας μέχρι τῆς ἀφίξεώς σας

3. *Αἰγιαλοί.*

Εἶναι ὁ ἐκτεταμένος αἰγιαλὸς ἐφ' ὅλου τοῦ παραλιακοῦ μήκους τῆς ἐδαφικῆς ζώνης τοῦ διαμερίσματος Ἡραλείου.

ἐνταῦθα, ἐρρωμένως ἐπαλαίσατε καὶ ὑπερνικήσατε πολλὰς καὶ ποικίλας ἀντιδράσεις, ἡμετέρων, ἐχθροῦ καὶ στοιχείων τῆς φύσεως.

Ἰδοὺ σήμερον εὑρίσκεσθε εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν τῆς ἀποστολῆς σας αὐτοθυσίας, ἣν ΟΙΚΕΙΑ ΒΟΥΛΗΣΕΙ ΑΝΕΛΑΒΑΤΕ.

Ὁ ἆθλος τὸν ὁποῖον ἤδη ἐπιτελέσατε θ' ἀναγραφῇ εἰς τὰς πλήρεις γενναίων ἀνδραγαθημάτων δέλτους τῆς πολεμικῆς ἱστορίας τοῦ Ἔθνους μας ὡς ΠΡΩΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΥΤΟΣ ὁμαδικῆς ἠθελημένης ἐνεργείας δι' αὐτοθυσίαν καὶ ἀναλήψεως αὐτοβούλως δράσεως χάριν τῶν εὐγενεστέρων ἀνθρωπίνων ἰδεωδῶν: ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Ἐν ἑνὶ σώματι καὶ μιᾷ ψυχῇ οἱ 300 εὐέλπιδες, πρῶτοι καὶ αὐτόκλητοι, ἐσπεύσατε νὰ δώσετε τὸ «ΠΑΡΩΝ» εἰς τὸ σάλπισμα κινδύνου τῆς Πατρίδος σας. Οἰμώζουσα αὕτη ἐκ τῶν πληγμάτων τῶν ἐχθρῶν της ἐλπίζει νῦν καὶ ἀναμένει ἐξ ΥΜΩΝ τὴν σωτηρίαν της,

Πεποιθὼς ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν σας καὶ τὸ ἀθάνατον πνεῦμα αὐταπαρνήσεως, ὧν δείγματα λίαν προσφάτως ἐδώσατε,

ἀπευθύνω

Πρὸς πάντας ὁμοῦ καὶ ἕνα ἕκαστον ἰδιαιτέρως τὸ ΕΥΓΕ.

ἀποτολμῶ

νὰ προδικάσω τὴν εὐτυχῆ ὁλοκλήρωσιν τῆς αὐτοεπωμισθείσης ἀποστολῆς σας ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ὁποίας ἡ Σχολὴ Εὐελπίδων προμαχοῦσα τῶν ἄλλων γενναίων στρατιωτικῶν μονάδων εἰς τὸ πεδίον μάχης τῆς Κρήτης καὶ τερματίζουσα διακριτικῶς πρώτη τὴν ὁδὸν τῆς Δόξης καὶ Τιμῆς, ἣν Θεῖα βούλησις τῆς ἔταξε, γονυπετὴς πρὸ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος θὰ δυνηθῇ διεκδικοῦσα τὸν κότινον τῆς Νίκης ν' ἀναφωνήσῃ πρὸς ΑΥΤΗΝ: «τὸν δρόμον τετέλευκα τὴν πίστιν τετήρηκα νῦν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ.

Ἐν Μονῇ Γωνιᾶς Κισσάμου Κρήτης

Ὁ Διοικητὴς τῆς Σχολῆς
ΑΥΓΙΔΑΚΗΣ Ν. Ὑπ)γὸς Μηχανικοῦ

Ὡς Διοικητὴς τῆς Σχολῆς ὡρίσθη ὑπὸ τοῦ Ὑπ. Στρ. Χανίων ὁ

Δ. ΕΔΑΦΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΜΕΣΑΡΑΣ

Εὑρίσκεται ὡς προελέχθη περὶ τὸ μέσον τῆς νήσου Κρήτης καὶ ἡ παραλία του ἐκτείνεται εἰς τὸ Νότιον τμῆμα ἐπὶ τοῦ Λιβυκοῦ πελάγους.

τότε Ἀν)χης Κῖτσος Λουκᾶς ὅστις ἀνέλαβε καθήκοντα Διοικητοῦ ἀπὸ τῆς 2-5-1941. Ἐλθὼν μετὰ 5 κατωτέρων Ἀξ)κῶν του ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν σημαίαν τοῦ 70ου Συν)τος οὗτινος ὑπῆρξε Διοικητὴς καὶ ὅπερ ἐθυσιάσθη τὴν 6ην Ἀπριλίου εἰς τὴν μάχην τῶν ὀχυρῶν (Στρυμόνα).

ΠΩΣ ΔΙΕΣΩΘΗ Η ΣΗΜΑΙΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ

Τὴν πρωΐαν τῆς 20ης Μαΐου καὶ καθ' ἣν στιγμὴν εἰς τὴν περιοχὴν Μάλεμε Κολυμπαρίου ἐρρίπτοντο οἱ Γερμανοὶ ἀλεξιπτωτισταί, οἱ Εὐέλπιδες ἦσαν ἕτοιμοι ν' ἀναχωρήσουν εἰς τὰ διάφορα συν]τα καὶ τάγματα τῆς Κρήτης προκειμένου νὰ στελεχώσουν ταῦτα. Ἡ αἰφνιδιαστικὴ τοῦ ἐχθροῦ ἐνέργεια ἀντιμετωπίσθη ὑπὸ τῶν Εὐελπίδων μὲ καταπληκτικὴν ψυχραιμίαν καὶ ταχύτητα. 30' μετὰ τὴν ρίψιν τῶν πρώτων ἀλεξιπτωτιστῶν εἶχαν ἤδη σπεύσει εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς Σχολῆς, εὑρισκομένην εἴς τι κελλίον τῆς Μονῆς Γωνιᾶς παρέλαβαν τὸν ὁπλισμόν των, τὸν ἀπελίπαναν χρησιμοποιοῦντες ὡς ράκη τὰς σκελέας καὶ ὑποδύτας των, καὶ ἀκολούθως εἶχον λάβει θέσεις μάχης εἰς τὰ Δ τοῦ Κολυμβαρίου ὑψώματα. Ὁμὰς Εὐελπίδων σπεύδουσα πρὸς τὴν σημαίαν τῆς Σχολῆς ἐβλήθη ἀπὸ δραστικὰ πυρὰ ἀλεξιπτωτιστῶν φονευθέντος τοῦ ΕΙ Ἰατρούλη Ν. Οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ κύριοι ἀπὸ τῆς 9ης ὥρας τῆς Μονῆς εἶχον ἁλώσει καὶ τὰς σημαίας τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων καὶ τοῦ 70ου Συν]τος Πεζικοῦ, αἵτινες εὑρίσκοντο ἐντὸς τοῦ ναοῦ. Ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἰωακεὶμ Λατινάκης ἀνέλαβε εὐθὺς ἀμέσως μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του ν' ἀφαιρέσῃ τὰς σημαίας ἐκ τοῦ ναοῦ καὶ τὰς παραδώσῃ πρὸς φύλαξιν εἰς τὴν παρισταμένην Νέλλην συζ. Λυγιδάκη (*).

(*) Αὐτη, ἐθελοντὴς νοσοκόμος, ἠκολούθησε μετὰ τῆς μονίμου νοσοκόμου τῆς Σχολῆς Μαγδαληνῆς Σπυρίδωνος τὴν Σχολὴν ἐξ Ἀθηνῶν. Εἶχεν ἀρχίσει ἡ ἐπιβίβασις τῶν Εὐελπίδων εἰς τ' αὐτοκίνητα ὅτε ἀνεφέρθη εἰς τὸν ὑπ]γὸν Λυγιδάκην ὅτι ὁ ἐφ. ἀνθυπίατρος Τσ. ὅστις ὑπηρέτει εἰς τὴν Σχολὴν ἠρνεῖτο ν' ἀκολουθήσῃ τοὺς Εὐέλπιδας. Ἐσπεύσαμεν εἰς συνάντησίν του. Ἡ παρισταμένη νοσοκόμος Μαγδαληνὴ παρενέβη εἰς τὴν ὀξεῖαν συζήτησιν καὶ μὲ πεποίθησιν μᾶς ἐβεβαίωσε ὅτι δὲν χρειάζεται «αὐτός», δεικνύουσα τοῦτον περιφρονητικῶς, γιατί ἐκείνη καὶ μόνη εἶναι ἱκανὴ ν' ἀνταποκριθῆ εἰς οἱανδήποτε νοσηλείαν καὶ περίθαλψιν τραυματίου ἐὰν τυχὸν ἀπητεῖτο καθ' ὁδόν.

Εἰς τοῦτο ὑπάρχουν δύο κύριαι ὁδεύσεις: ἡ πρὸς τὸ διαμέρισμα Ρεθύμνου περὶ ἧς ἐγένετο ἤδη λόγος, κι' ἡ πρὸ τὸν λιμένα τοῦ Ἡρακλείου· ἐνῶ καὶ μιὰ τρίτη κατασκευάζεται πρὸς Καστέλλιον Πεδιάδος.

Ε. ΕΔΑΦΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Δὲν παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ἀπὸ στρατιωτικῆς πλευρᾶς. Μνημονεύομεν τὴν ὕπαρξιν τοῦ καλοῦ λιμένος Ἁγ. Νικολάου καὶ τοὺς αἰγιαλοὺς Π α χ ε ί α ς Ἄ μ μ ο υ εἰς τὸ Κρητικὸν πέλαγος καὶ Ἱ ε ρ α π έ τ ρ α ς εἰς τὸ Λιβυκὸν πέλαγος.

Αἱ σημαῖαι μετεφέρθησαν ἐν μέσω τῶν Γερμανῶν ὑπὸ τῆς ἰδίας εἰς τὸ χωρίον Ἀφράτα, τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ὅτε ἡ Σχολὴ εἶχεν ἀποσυρθεῖ τῶν θέσεών της μάχης. Ἐκεῖθεν μετεφέρθησαν εἰς Χαλέπαν εἰς τὴν ἀπὸ πενταετίας ἀκατοίκητον «ἔπαυλιν Κ. Ν. Λυγιδάκη» κι' ἐτοποθετήθησαν ἐντὸς μυστικῆς κρύπτης εἴς τι ὑπνοδωμάτιον τοῦ ἄνω ὀρόφου τῆς οἰκίας.

Μετὰ πάροδον ὀλίγων ἡμερῶν ἐπετάσσετο ὑπὸ τῆς Orts Komandatur τὸ οἴκημα διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἀνωτέρων ἀξ|κῶν τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ. Εἰς τὸ ὑπνοδωμάτιον ἔνθα εὑρίσκοντο ἀποκεκρυμμέναι αἱ σημαῖαι τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων καὶ τοῦ 70ου Συν]τος καὶ παρὰ τὴν κρύπτην ἀκριβῶς, ἐτοποθετήθη ἡ κλίνη τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποίει Γερμανὸς ταγ|ρχης καθ' ὅλην τὴν κατοχὴν (ἐναλασσόμενος πιθανῶς) καὶ μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Γερμανῶν ἐκ τῆς Κρήτης. Ἅμα τῇ ἐπανόδῳ ἐκ ΜΑ (1945) τοῦ ὑπ]γοῦ Λυγιδάκη Ν. παρεδόθησαν ἀμφότεραι αἱ σημαῖαι Δ)γῇ ΓΕΣ, εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων βάσει τοῦ κάτωθι πρωτοκόλλου συνταχθέντος ὑπὸ τῆς τότε Διοικήσεως τῆς Σ.Σ.Ε.

«Ἐν Ἀθήναις σήμερον τῇ 6ῃ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου 1945, ἡ κάτωθι ὑπογεγραμμένη ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Λοχαγοῦ Χρήστου Δημητρίου ὡς Προέδρου, Ὑπολοχαγοῦ Δημητρέλλη Θεοδ. συνελθοῦσα ἐν τοῖς γραφείοις τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς Εὐελπίδων κατόπιν τῆς ἀπὸ σήμερον ἡμερησίας Διαταγῆς ΣΣΕ δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. 65805/658097/25—ΙΧ—45 Διαταγῆς ΓΕΣ προέβη εἰς τὴν παραλαβήν:

1) Τῆς πολεμικῆς Σημαίας τῆς ΣΣΕ παρὰ τοῦ ὑπολοχαγοῦ Λυγιδάκη Νικολάου παραλαβόντος ταύτην ἐκ τοῦ καταστήματος τῆς Σχολῆς κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Γερμανῶν τὸ 1941 καὶ καταφυγόντος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Εὐελπίδων εἰς Κρήτην.

Γ. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΞΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

1. Ἡ νῆσος Κρήτη ἔχουσα πλεῖστα ὅσα ἀεροδρόμια, λιμένας καὶ τὴν θαυμασίαν βάσιν τῆς Σούδας, οὖσα αὐτάρκης διὰ τὴν

---

2) Τῆς πολεμικῆς Σημαίας τοῦ 70ου Συν]τος Πεζικοῦ καὶ

3) ΣταυροὺςΣημαιῶν μετὰ τοῦ μεταλλίου Στρατιωτικῆς ἀξίας τῆς Σημαίας τῆς ΣΣΕ.

Αἱ ἀνωτέρω παρεδόθησαν εἰς τὴν Διαχείρισιν Ὑλικοῦ πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Σχολῆς.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη τὸ παρὸν εἰς διπλοῦν καὶ ὑπογράφεται ὡς ἕπεται.

Ἡ Ἐπιτροπὴ — Τ.Σ. — Ὁ παραδοὺς
Ὑπογραφαὶ — Ὑπογραφὴ

Ἡ Σημαία τῆς Σ.Σ.Ε. παρεσημοφορήθη ἀκολούθως μὲ τὸν ταξιάρχην Ἀριστείου Ἀνδρείας, τοῦ σχετικοῦ Β.Δ. ἔχοντος οὕτω:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰ διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. Α.Ν. 2646 «περὶ ἠθικῶν ἀμοιβῶν διὰ διακεκριμένας πράξεις» τὸ ὑπ' ἀριθ. 23]41 Ν.Δ. «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν περὶ ἀπονομῆς ἠθικῶν ἀμοιβῶν τῶν Στρατιωτικῶν διατάξεων» ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν ἀπονέμομεν:

Τὸν Ταξιάρχην τοῦ Ἀριστείου Ἀνδρείας εἰς τὴν Σημαίαν τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς Εὐελπίδων.

Διὰ τὴν ἡρωϊκὴν δρᾶσιν τῶν 300 Εὐελπίδων, οἵτινες οὐ μόνον ὑπὸ μυρίας δυσχερείας διεπεραιώθησαν εἰς Κρήτην κατὰ τὸν Ἀπρίλιον 1941 ἀλλὰ καὶ συγκροτηθέντες εἰς Τάγμα ἔλαβον μέρος κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις ἀποβάσεων τῶν Γερμανῶν καὶ τὰς μετέπειτα τοιαύτας μέχρι πέρατος ἐπιδείξαντες παρὰ τὰς σοβαρὰς ἀπωλείας των, ἀκατάβλητον πολεμικὸν μένος, ἀπαράμιλλον αὐτοθυσίαν καὶ ἡρωϊσμόν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26 Ἰανουαρίου 1946

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως
Ὁ Ἀντιβασιλεὺς
† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
Ὁ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργὸς
ΘΕΟΔ. ΜΑΝΕΤΑΣ

διατροφὴν δυνάμεων στρατοῦ, διαμερισματωμένη εἰς τὰ ἐκτεθέντα ἤδη ἐδαφικὰ μέρη, προσφέρεται ὡς ἐξαίρετος βάσις ἐπιχειρήσεων παρέχουσα τὴν δυνατότητα εἰς τὴν δύναμιν ἥτις τὴν κατέχει:

—Τὸ μὲν ν' ἀπειλῇ καὶ παρενοχλῇ ἐχθρικὸς δυνάμεις, κατεχούσας τὴν Μικρασίαν, τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον, τὴν Αἴγυπτον καὶ Κυρηναϊκήν.

—Τὸ δὲ νὰ προστατεύῃ τὰς νηοπομπὸς αἵτινες κατευθύνονται πρὸς τὰ νοτίως ἢ ἀνατολικῶς Ἀφρικανικὰ ἢ Ἀσιατικὰ παράλια, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ὡς εὑρισκομένη πλησίον τῆς Ἀφρικῆς καὶ μὲ πληθὺν ἀεροδρομίων, διευκολύνει τὴν ταχεῖαν μεταφορὰν ἀεραγημάτων πρὸς τὴν Αἴγυπτον, Κυρηναϊκὴν καὶ Λιβύην ἀποτελοῦσα σημαντικὸν βάθρον διὰ τὴν στήριξιν μιᾶς ἀερογεφύρας μεταφορᾶς ἐμψύχου καὶ ἀψύχου ὑλικοῦ πρὸς τὰς περιοχὰς ταύτας.

2. Ὁ κατέχων τὴν Κρήτην ἐπιτηρεῖ καὶ ἀπαγορεύει τὴν θαλασσίαν ὁδὸν τοῦ Γιβραλτὰρ πρὸς Σουέζ. Τοῦτο κατεδείχθη καὶ κατὰ τὸν πρόσφατον μεγάλον πόλεμον. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ τὴν χρησιμοποίησίν της ὑπ' αὐτῶν, ὡς ἀεροπορικῆς βάσεως, αἱ νηοπομπαὶ τῶν συμμάχων ἐδοκιμάζοντο σκληρῶς καὶ ὁ ἀνεφοδιασμὸς τῆς Στρ. βάσεως Αἰγύπτου διὰ τῆς Μεσογείου εἶχε καταστῇ προβληματικός.

3. Ὁ κύριος τῆς Κρήτης δεσπόζει ὁλοκλήρου τῆς Ἀνατ. λεκάνης τῆς Μεσογείου. Τὸ τοιοῦτον γνωρίζοντες καὶ κατανοοῦντες πλήρως οἱ Γερμανοὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν σκληρὰν ἐπιχείρησιν τῆς ἀντὶ πάσης θυσίας ἀποκτήσεως τῆς Κρήτης(*), ἥτις ἐστοίχισεν εἰς αὐτοὺς μεγάλας θυσίας ἐμψύχου καὶ ἀψύχου ὑλικοῦ.

---

1. Ἡ μάχη ἣν ἔδωσαν ἀπὸ 20—29ης Μαΐου 1941, γνωστὴ πλέον εἰς τὴν ἱστορίαν ὡς μ ά χ η τ ῆ ς Κ ρ ή τ η ς ἦτο δι' αὐτοὺς ἡ κρισιμωτέρα φάσις τοῦ ἀγῶνος των ἀπὸ τὸ 1939. Ἔρριψαν διὰ νὰ τὴν κερδίσουν ὅλον τὸ βάρος τῶν ἐκλεκτῶν των δυνάμεων, τοὺς ἀλεξιπτωτιστάς των. Ἐχρησιμοποίησαν ἓν εἶδος πολέμου τ ὸ π ρ ῶ τ ο ν ἐ φ α ρ μ ο ζ ό μ ε ν ο ν κ α τ ὰ τ ὴ ν μ ά χ η ν τ ῆ ς Κ ρ ή τ η ς μὲ τὸ σ ῶ μ α τ ῶ ν Ἀ λ ε ξ ι π τ ω τ ι σ τ ῶ ν. Ἦσαν δὲ οὗτοι τὸ ἄνθος τῆς Γερμανικῆς νεολαίας. Εἶχον ὅ λ ο ι τ ω ν σταθερὰν τὴν ἀπόφασιν νὰ θυσιάσουν τὴν ζωήν των χάριν τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος, τῆς γερμανικῆς δόξης καὶ χάριν τῆς παγκοσμίου κυριαρχίας τοῦ Ράϊχ των. Ἀπὸ τοὺς Γάλλους τοῦ Πεταὶν ἔλαβον ἤδη τὴν «ρεβὰνς» εἰς τὸ βαγόνι τοῦ δάσους τῆς Κομπιέννης τὸν Ἰούνιον τοῦ 1940. Τώρα, μετὰ ἓν ἔτος, ἤρχοντο εἰς τὸ πεδίον μάχης τῆς Κρήτης διὰ νὰ λάβουν ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους καὶ Ἕλληνας τὴν «ρεβὰνς» τοῦ 1918

4. Ἡ Κρήτη ἔχουσα σήμερον ἕξ (6) ἀεροδρόμια, τὸν ἐξαίρετον πολεμικὸν λιμένα τῆς Σούδας σπουδαιότατον ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ δυναμένη ὡς ἐκ τῆς αὐταρκείας της νὰ διαθρέψη δυνάμεις στρατοῦ, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μία ἰσχυροτάτη βάσις κατάλληλος διὰ νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς ἔρεισμα πρὸς ἀνάληψιν ἐπιχειρήσεων εὐρυτάτης μορφῆς.

5. Ἡ Στρ· ἀξία τῆς Κρήτης ἐπαυξάνεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἀποτελεῖ μίαν Κ Ο Ρ Υ Φ Η Ν τοῦ Στρατηγικοῦ τριγώνου, Κρήτη, Κύπρος-Αἴγυπτος, διότι ὁ κύριος τῶν τριῶν τούτων Στρατηγικῶν σημείων τῆς Μεσογείου ἔχει πρωτοβουλίαν δράσεως κατὰ τοὺς ἄξονας τριῶν διαφορετικῶν κατευθύνσεων ὡς εἶναι αἱ ἐκ τῶν μέσων τῶν τριῶν τούτων πλευρῶν κατὰ κάθετον ἔννοιαν, κατευθύνσεις.

6. Ἐπὶ τῶν πλευρῶν τούτων (ἐν προκειμένῳ καὶ συγκεκριμένως ἐπὶ τῶν θαλασσίων ὁδεύσεων Κρήτης-Αἰγύπτου-Κύπρου Κρήτης) θὰ δύναται εὐκόλως νὰ κινῆται δύναμις στόλου ὑπὸ μορφὴν π λ ω τ ῆ ς β ά σ ε ω ς ἐξορμήσεως ἀεροπλάνων. Ἐντὸς δὲ τοῦ

τοῦ Μακεδονικοῦ μετώπου. «Ἡ ἐπίθεσις αὐτὴ θ' ἀποτελοῦσε (Οὐΐνστων Τσῶρτσιλ ἀπομνημονεύματα. Τόμος 3ος σελ. 315) τὸ θαυμαστότερον ἐπιχείρημα τοῦ Γκαῖριγκ. Ἠμποροῦσε νὰ εἶχεν ἐξαπολυθῇ ἐναντίον τῆς Ἀγγλίας τὸ 1940 ἂν ἡ Βρεττανικὴ ἀεροπορικὴ δύναμις εἶχε καμφθῆ. Ἡ προσδοκία ὅμως αὐτὴ δὲν εἶχε πραγματοποιηθῆ. Ἦταν δυνατὸν νὰ ἐστρέφετο καὶ ἐναντίον τῆς Μάλτας. Διεφύγαμεν ὅμως καὶ αὐτὸ τὸ πλῆγμα. Τὸ γερμανικὸν ἀεροπορικὸ σῶμα εἶχεν ἀναμείνει ἐπάνω ἀπὸ ἑπτὰ μῆνας, γιὰ νὰ καταφέρῃ τὸ πλῆγμα του καὶ ν' ἀποδείξῃ τὴν δύναμίν του».

Οἱ Γερμανοὶ κατέφεραν τὴν κυρίαν των προσπάθειαν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Μάλεμε. Αὐτόπτεις τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου θὰ δώσωμεν τὴν ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς μάχης τοῦ Μάλεμε Κρήτης, ἥτις μάχη ἔκρινε τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τὴν τύχην τῆς Νήσου.

Ἡ τακτικὴ μάχης τοῦ κατακορύφου πολέμου

Τὴν 7ην πρωϊνὴν τῆς 20ης Μαΐου, ἡμέραν Τρίτην ἤρχισεν εἰς ἐντατικὸς βομβαρδισμὸς τῆς περιοχῆς Μάλεμε, Γριμπιλιανῶν, Καμισιανῶν, Κολυμπαρίου. Ὁ οὐρανὸς ἦτο ἐντελῶς ἐλεύθερος εἰς γερμανικὰ βομβαρδιστικὰ' τὰ ὁποῖα κατὰ μάζας ἐπερχόμενα καὶ εἰς ἀλλεπάλληλα κύματα ἐσάρωναν διὰ τῶν βομβῶν των πᾶν ὅτι ἔβλεπαν ὡς ζωὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Οὐδεὶς

ἐμβαδικοῦ θαλασσίου χώρου ὅν ὁρίζουν αἱ τρεῖς κορυφαὶ - βάσεις, αἱ κινήσεις καὶ ἑλιγμοὶ μιᾶς πλωτῆς βάσεως ἀεροπλανοφόρων θά εἶναι ἀσφαλέσταται διότι, πλέον τῆς προστασίας ἣν ἐξασφαλίζει μὲ τὰ ἴδια μέσα ἀμύνης της εἰς ἑαυτήν, ἐνισχύεται κι' ἐπαυξάνεται ἡ ἀμυντική της ἱκανότης καὶ ἐκ τῶν βάσεων ξηρᾶς τοῦ στρατηγικοῦ τούτου τριγώνου.

7. Ἡ νέα στρατηγικὴ ἀποδίδει ἰδιάζουσαν σημασίαν εἰς τὰς πλωτὰς βάσεις αἵτινες δύνανται εὐχερῶς νὰ μετακινοῦνται ἀπὸ ση-

---

ἠδυνήθη νὰ προεικάσῃ ὅτι θὰ ἐπηκολούθει ἡ ρίψις ἀλεξιπτωτιστῶν, δεδομένου ὅτι εἷς ἄλλος ἐπίσης μεγάλος βομβαρδισμὸς εἶχε προηγηθῆ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας τῆς 19ης Μαΐου, καθ' ὃν δύο βομβαρδιστικὰ ἠναγκάσθησαν ὑπὸ τὸ α/α πῦρ τῆς ἀμύνης τοῦ ἀεροδρομίου νὰ προσγειωθοῦν παρὰ τὸ Κολυμπάρι. Τὴν 8ην ὥραν ἀκριβῶς καὶ πρωτοῦ λήξῃ ὁ φοβερὸς ἐκεῖνος βομβαρδισμὸς ἤρχισαν ὀλίγον Νοτίως τοῦ Κολυμπαρίου ἢ Δυτικῶς τοῦ Μάλεμε νὰ προσγειοῦνται ἀνεμόπτερα καὶ ἀμέσως κατόπιν περὶ τὴν 0805 νὰ ρίπτωνται ἀλεξιπτωτισταί. 50, 100, 300, 500, 1000. Ἡ ρίψις των ἐγένετο ἀπὸ 100—200 μ. ὕψους. Ὁ ἀριθμὸς ἀεροπλάνων μάχης ὅστις συνώδευε τὰ μεταγωγικὰ ἀεροπλάνα ἦτο τόσον μέγας καὶ εἰς τόσον πυκνὸν σχηματισμόν, ὥστε τὸ σύνολον τῶν χαλυβδίνων πτερῶν κυριολεκτικῶς ἐσκίαζε τὸν ἥλιον. Ὁ καιρὸς ἦτο αἴθριος καὶ οὐδεμία πνοὴ ἀνέμου, ἠμπόδισε τοὺς ἀλεξιπτωτιστάς, ἀπὸ τοῦ νὰ προσγειωθοῦν ὁμαλῶς. Ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἔφερεν αὐτόματον ὅπλον μὲ δεσμίδας πολυβόλου, περίστροφον, δύο χειροβομβίδας, μάχαιραν, κλαδευτῆρι, ψαλίδι καὶ ὡς τροφὴν μόνον ἓν ὑδροδοχεῖον μὲ τσάϊ, μαῦρο ψωμί, γαλέτες καὶ δισκία βιταμινῶν.

Ἡ πρώτη του φροντὶς ἦτο νὰ συνδεθῆ μὲ τὸ ἀεροπλάνον, ὑποστηρίξεως τῆς προσπαθείας του διὰ τὴν κατάληψιν συγκεκριμένουν ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ. Ὁ ἀλεξιπτωτιστὴς δὲν ἔφερε χάρτην τοῦ ἐδάφους ἀλλὰ εἰκόνα αὐτοῦ ὡς εἶχεν αὕτη ληφθῆ ἀνενοχλήτως ὀλίγας ἡμέρας πρίν, ἐκ τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας ἀναγνωρίσεως. Ἕκαστος ἐπεδίωκε κι' ἐπετύγχανε τὸν σύνδεσμον μὲ τὸν ἕτερον καὶ μαζὶ ἡ ὁμὰς ἐξέπεμπε τὴν συνθηματικὴν φωτοβολίδα της. Ἐπηκολούθει ἡ ρίψις πυρομαχικῶν, βαρέων ὅπλων καὶ ἐφοδίων δι' ἀλεξιπτώτων, ἀκόμη δὲ καὶ μικρῶν μοτοσυκλετῶν. Οὕτω συγκροτουμένη ἐν ἀκαρεὶ ἡ ὁμὰς μάχης ἀπεδύετο εὐθὺς ἀμέσως εἰς τὸν ἀγῶνα ἐκκαθαρίσεως τοῦ ἐδάφους.

Πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι ἡ ψυχὴ τῶν μαχητῶν τοῦ ἐχθροῦ ἦτο ὑπερόχως γενναία. Τόλμη, θάρρος, αὐτοθυσία, ἀποφασιστικότης ἐνεργείας. Ἡ εὔστροφος καὶ ταχεῖα ἀντίληψις τῆς τακτικῆς καταστάσεως χαρακτηρίζουσα ἕνα ἕκαστον χωριστὰ δὲν προσετίθετο ἁπλῶς εἰς τὸ σύνολον τῆς ὁμά-

μείου εἰς σημεῖον τοῦ θαλασσίου χώρου. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐνεργείας ἡ πρωτοβουλία δράσεως ἀνήκει κατ' ἀρχὴν εἰς τὴν μοῖραν τοῦ στόλου ἥτις δύναται νὰ δράσῃ κατὰ βούλησιν πρὸς τὴν ἐπιθυμητὴν κατεύθυνσιν ἐνεργείας.

8. Οὐχ ἧττον ὅμως ὑπάρχουν καὶ θαλάσσια διαμερίσματα εἰς ἃ ἡ πλωτὴ βάσις θεωρεῖται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὅτι εὑρίσκεται ἐν ἀσφαλείᾳ ἀπὸ ἀεροπορικῆς δράσεως ἐξαπολυομένης

δος ἀλλὰ ἐπολλαπλασιάζετο ὡς τετράγωνον, κῦβος, ἕκτη δύναμις ἀριθμοῦ.

Εἰς ἑκάστην τῶν μικροομάδων αὐτῶν ἐνεργείας ἀντεστοίχουν πλείονα ἀεροπλάνα ὑποστηρίξεως. Καὶ ὅταν πρὸ τῆς ὁμάδος προεβάλετο ἡ ἀντίστασις τῶν φιλίων δυνάμεων, εἴτε ὑπὸ μορφὴν φωλεᾶς, εἴτε μεμονωμένου τυφεκιοφόρου -- καὶ αὐτοῦ πρωτογόνου ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ὁπλισμὸν τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν—ἤρκει μία συνθηματικὴ φωτοφολὶς τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁμάδος δεκανέως ἀλεξιπτωτιστοῦ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ἐκείνην διὰ νὰ ἐπιπέσῃ ἀ μ έ σ ω ς ὡς γὺψ τὸ πρῶτον ἀεροπλάνον ὑποστηρίξεως μὲ τὴν βόμβαν του τῶν 500 καὶ 1000 ἀκόμη λιβρῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ δεύτερον μὲ τὰ τετράδυμα πολυβόλα του διὰ νὰ ἐξουδετερωθῇ, μὲ τὸν τρομακτικὸν συνεχῆ βομβαρδισμόν, ἡ ἀντίστασις. Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς ἐφάνη ἀσυγκρίτως μεγάλη ἡ ἀνδρεία τῶν ἀμυνομένων, στρατοῦ καὶ ἀμάχου πληθυσμοῦ, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. Ἀψηφῶντες τὸ καταιγιστικὸν πῦρ τοῦ ἐχθροῦ καὶ μὲ περιφρόνησιν τῆς καταθλιπτικῆς του ὑπεροχῆς ἔδιδαν τὴν μάχην κατὰ τῶν πειρατῶν τοῦ ἀέρος, μάχην σώματος πρὸς σῶμα.

Τὴν 10ην ὥραν ἡ Σχολὴ Εὐελπίδων μάχεται εἰς τὰ Δυτικῶς Κολυμπαρίου ὑψώματα τὰ ὁποῖα κατέλαβεν εὐθὺς ἀμέσως.

Οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ αἰφνιδιάζονται διότι δὲν ἀναμένουν ἀπὸ ἐκεῖ ἀντίστασιν.Τὸ μοναδικὸν πολυβόλον St Ettiene τὸ ὁποῖον ἠλώθη εἰς τὸν ὅρμον Αὐλαίμονος τῶν Κυθήρων ἀπὸ Εὐέλπιδας ἐξ ὁμάδος ἐφέδρων οἵτινες τὸ κατεῖχον, ὑφίσταται ἐμπλοκὴν καὶ ἐγκαταλείπεται, ἐν ᾧ τὸ Piat τὸ ὁποῖον ἐπῆραν οἱ Εὐέλπιδες ἔκ τινος Ἄγγλου—νεκροῦ ἐπὶ ἀκινητοῦντος αὐτοκινήτου—εἰς Πελοπόννησον, ἐξαντλῆσαν τὰς δεσμίδας του, παύει νὰ ἐμέσῃ τὰς φονικὰς ὑπερμεγέθεις βολίδας του.

Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἡ μάχη εὑρίσκεται εἰς τὸ ζενίθ της.

Εἰς τὴν περιοχὴν Μάλεμε ἡ 5η Ν. Ζηλανδικὴ ταξιαρχία μὲ τὸ ἀντιαεροπορικόν της πυροβολικὸν ἐπιφέρει τρομακτικὰς ἀπωλείας εἰς τοὺς σιδηροῦς γύπας τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπέρχεται ποιά τις σύγχυσις εἰς αὐτὸν διότι δὲν ἀνεμένετο τοσαύτη πείσμων ἀντίστασις ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Καὶ αὐτὴ ἡ σύγχυσις ἔχει τὸν ἀντίκτυπόν της. Ἀνεμόπτερα, ὁπλιταγωγὰ προσγειοῦνται ἀναγκαστικῶς εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς Κολυμπαρίου καὶ Μάλεμε καὶ συντρίβονται εἰς

ἐναντίον της. Ἡ κίνησις τῆς πλωτῆς βάσεως θὰ εἶναι συνεχὴς πρὸς ἀποφυγὴν προσβολῆς της ὑπὸ τηλεκατευθυνομένων βλημάτων τοῦ ἐχθροῦ.

Ἐκ τῶν βάσεων ξηρᾶς ὡς εἶναι αἱ: Κρήτη, Κύπρος, Αἴγυπτος, δύναται νὰ παρασχεθῇ ἐπιπροσθέτως ἐνίσχυσις τῆς π λ ω τ ῆ ς β ά σ ε ω ς εἴτε ἐκ τῶν τριῶν εἴτε καὶ ἐκ τῆς μιᾶς ἐξ αὐτῶν.

Αἱ μεγάλαι ἀεροπλανοφόροι μονάδες ἐφοδιασμέναι (κατὰ τὰς ἐχθρικὰς ὑποθέσεις) ὑπὸ ἀτομικῶν ἢ ὑδρογονικῶν βομβῶν, θ' ἀποτελέσουν κύριον στόχον τοῦ ἐχθροῦ, ὃν μετὰ θανασίμου πείσματος θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ καταστρέψῃ.

9. Εἰς τὸ στρατηγικὸν τρίγωνον Κρήτη, Κύπρος, Αἴγυπτος, ἡ Κρήτη κατέχει τὴν κορυφήν του. Καὶ διότι κέκτηται τὰς κυριωτέρας

θαμνώδεις ἐκτάσεις, ἀμπελῶνας, εἰς φράκτας τῶν ἀμπελώνων τῆς Μονῆς Γωνιᾶς καὶ εἰς μικρὰ ρεύματα, στιβαζόμενα τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου.

Μ έ χ ρ ι τ ῆ ς σ τ ι γ μ ῆ ς ἐ κ ε ί ν η ς ἔ χ ε ι π ρ ο σ γ ε ω θ ῆ ε ἰ ς τ ὴ ν π ε ρ ι ο χ ὴ ν ἕ ν α Σ ύ ν τ α γ μ α Γ ε ρ μ α ν ῶ ν ἐ κ 4 τ α γ μ ά τ ω ν. Ἓν τάγμα τῆς 5ης Ν.Ζ. Ταξιαρχίας ὑφίσταται τὸ κύριον βάρος αὐτῶν, ἐνῶ ἡ ὑπόλοιπος δύναμις τῆς Ταξιαρχίας εὑρίσκεται πρὸς Ἀνατολὰς τοῦ ἀεροδρομίου καὶ ὑποστηρίζει ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς τὸ ἀεροδρόμιον.

Ἐ π ι χ ε ι ρ ε ῖ τ α ι ἀ ν τ ε π ί θ ε σ ι ς τ ῶ ν Ἄ γ γ λ ω ν μ ὲ δ ύ ο ἅ ρ μ α τ α μ ά χ η ς τ ύ π ο υ «Ι» ἀ λ λ' ἀ π ο τ υ γ χ ά ν ε ι.

Καταλαμβάνεται ὑπὸ δυνάμεως ἀλεξιπτωτιστῶν τὸ Κολυμπάρι καὶ ἡ Μονὴ Γωνιᾶς, ἐνῶ οἱ Εὐέλπιδες ἐξαντλοῦν τὰ τελευταῖα των πυρομαχικὰ (ἐκ 30 φυσιγγίων Μάουζερ) ἀφοῦ ἐπέφεραν σοβαρὰς ἀπωλείας εἰς τοὺς ἀλεξιπτωτιστάς. Μία δύναμις ἰσχυρὰ ἀλεξιπτωτιστῶν κινεῖται ἐκ τῆς κατευθύνσεως Κολυμπαρίου καὶ ἑτέρα ἐκ Γριμπιλιανῶν πρὸς τὸν σκοπὸν ἐξουδετερώσεως τῆς ἀντιστάσεως τῶν Εὐελπίδων. Δὲν ἦτο ὅμως ἀπαραίτητος ἡ κίνησις αὐτὴ τῶν Γερμανῶν.

Ὅταν ἡ Σχολὴ ἐξήντλησε καὶ τὸ τελευταῖον της φυσίγγιον, ὅτε ἐρρίφθησαν περίπου 8.500 βολίδες κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἤρχισε συμπτυσσομένη πρὸς Δυσμάς.

Οἱ πρῶτοι Εὐέλπιδες εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Σχολῆς ἔπιπτον εἰς τὸ πεδίον αὐτὸ τῆς μάχης μαχόμενοι τὸν τίμιον ἀγῶνα τῆς πατρίδος. Κ α ὶ ἦ σ α ν ο ἱ π ρ ῶ τ ο ι, μ ε τ ὰ 23 α ἰ ῶ ν α ς Ε ὐ έ λ π ι δ ε ς, ο ἱ ὁ π ο ῖ ο ι ἐ θ υ σ ι ά ζ ο ν τ ο ε ἰ ς τ ὸ π ε δ ί ο ν τ ῆ ς τ ι μ ῆ ς, ἀκολουθοῦντες τὸ ὡραῖον παράδειγμα τῶν συναδέλφων των «βασιλικῶν

τῶν βάσεων ἐνῶ εὑρίσκεται πλησιέστερον πρὸς τὸ Θ.Ε. τῆς Ν. Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπὶ τῆς πλευρᾶς Κρήτη – Κύπρος ὁ ἐχθρὸς θὰ κατευθύνῃ τὸν ἄξονα ἐνεργείας του ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου πρὸς Αἴγυπτον. Διὸ καὶ ἡ στρατηγικὴ βάσις Κρήτη εἶναι τὸ σπουδαιότερον στρατηγικὸν ἔρεισμα εἰς τὸ ἀνατολικὸν τοῦτο σημεῖον τῆς Μεσογείου συγκριτικῶς πρὸς τὰ ἕτερα δύο (Κύπρον – Αἴγυπτον).

10. Ἡ στρατ. ἀξία τῆς νήσου Κρήτης ἦτο ἀνέκαθεν μεγίστης σημασίας.

Ἐθεωρεῖτο ἡ νῆσος, ὡς ἓν ἐκ τῶν τριῶν στρατηγικωτέρων σημείων τῆς Μεσογείου, μετὰ τῆς Μάλτας καὶ τοῦ Γιβραλτάρ, διὸ καὶ αἱ βλέψεις τῆς Μ. Βρεταννίας ἐστρέφοντο εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς νήσου ταύτης, ἰδίᾳ μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ Βερολίνου καὶ τὴν ἐμφάνισιν ἐπὶ τάπητος, ἀναζωπυρωμένου, τοῦ Ἀ ν α τ ο λ ι κ ο ῦ ζητήματος. Ἡ Ἀγγλικὴ διπλωματία – μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ἐκ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Κύπρου – ὠρέγετο καὶ κατηύθυνε τὰς ἐνεργείας

Παίδων» τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου θυσιασθέντων εἰς τὸ Ἄορνον τῶν Ἰνδιῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔπεμψαν μὲ τὸν τηλεβόα τῆς Ἱστορίας τὸ ὑπερήφανον μύνημα: «ἄμες δὲ γ᾿ ἐσμέν».

Κ α τ ὰ τ ὴ ν μ ε σ η μ β ρ ί α ν ο ἱ Γ ε ρ μ α ν ο ὶ ἐ ν έ τ ε ι ν α ν τ ὰ ς π ρ ο σ π α θ ε ί α ς τ ω ν. Ἕνα συνεχὲς κῦμα ἀεροπλάνων ὑποστηρίζει τὰς ρίψεις τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν. Μέχρι τῆς 16ης ὥρας ἓν δεύτερον σύνταγμα τῶν 4 ταγμάτων ἀλ]στῶν ἐρρίπτετο συγκεντρωτικῶς μὲ κάθετον προσγείωσιν καὶ ἀπὸ ὕψους οὐχὶ μείζονος τῶν 100 μ. (!) εἰς τὴν ἰδίαν ζώνην. Αἱ ἀπώλειαι αὐτῶν ἦσαν ἔτι τρομακτικώτεραι. Πολλοὶ ἐπειδὴ δὲν ἤνοιγον ἐκ τοῦ ὕψους αὐτοῦ τ᾿ ἀλεξίπτωτά των, ἔπιπτον ὡς βολίδες καὶ ἐπολτοποιοῦντο. Τότε μόνον ὁ γαλήνιος Θεὸς ἀπὸ τὴν Ἴδη ἐσκέφθη ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπέμβῃ ἐπὶ τέλους ἐνῶ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης (16η ὥρα, 20ῆς Μαΐου) εἶχε φανεῖ σκανδαλωδῶς Γερμανόφιλος, μὲ τὴν νηνεμίαν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐπιβάλει εἰς τὴν γενέτειραν γῆν του.

Τότε ἤρχισεν νὰ πέμπῃ ἐκ τῶν Λευκῶν ὀρέων ἕνα ἀνάλαφρον κατ᾿ ἀρχάς, ἰσχυρότατον μετέπειτα ἄνεμον.

Οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ παρεσύροντο εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς μίαν στιγμὴν ὁ αἰγιαλὸς Κολυμπαρίου—Μάλεμε ἐπὶ μήκους 1000 μ. ἔδιδεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι μία ἀρμάδα ἱστιοφόρων ἐξεκίνα πρὸς τὸ πέλαγος. Ἀπεγνωσμέναι ἦσαν αἱ προσπάθειαι τῶν Γερμανῶν ν᾿ ἀποφύγουν τὸν πνιγμὸν χωρὶς φυσικὰ νὰ τὸ ἐπιτυγχάνουν 20, 50, 100 ἀλεξιπτωτισταὶ ἐν διαστήματι ὀλιγωτέρῳ τῶν 15΄ «ἀρμένιζον» ἀβοήθητοι πρὸς Β εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. Ὁ Ζεὺς τοὺς ἔστειλε ὡς λείαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα.

της εἰς τὴν ἀπόκτησιν καὶ ἑνὸς ἄλλου σπουδαίου Μεσογειακοῦ ἀδάμαντος, τῆς νήσου Κρήτης, εὑρίσκουσα τὴν λύσιν τοῦ ἀκανθώδους Ἀνατολικοῦ ζητήματος εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς τότε ἀκόμη Ὀθωμανικῆς Μεγαλονήσου. Αἱ ἐπαναστάσεις τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ πάντοτε κατεπνίγοντο εἰς τὸ αἷμα.

Ἡ προσπάθεια τῶν Γερμανῶν νὰ καταλάβουν τὸ ἀεροδρόμιον καὶ ἀρχίσουν τὴν μεταφορὰν ἀεραγημάτων ἐφαίνετο ὅτι ἀπετύγχανε τὸ ἴδιο ἀπόγευμα. Τὸ ἀντιαεροπορικὸν τῶν Ἄγγλων ἔχει σιγήσει ἐνῶ τὸ Τάγμα τῆς 5ης Ν.Ζ. Ταξιαρχίας ἔχει τρομακτικὲς ἀπώλειες.

Ἀπὸ ἐνωρὶς ἀκόμη πολλὰ ὁπλιταγωγὰ περιίπταντο εἰς τὴν περιοχὴν — ποῖος νὰ τὰ ἐνοχλήση ἄλλως τε ; — ἐδοκίμαζον νὰ προσγειωθοῦν ἀλλὰ ἔφευγαν ἀμέσως, ὅταν μία φωτοφολίς τῶν γύρω ἀλεξιπτωτιστῶν τοὺς προειδοποίει «μή, ὄχι ἀκόμη, δὲν τὸ πήραμε» ἀλλὰ κυρίως διότι ἀραιὰ βλήματα μιᾶς Ἀγγλικῆς πυροβολαρχίας ἐξερρηγνύοντο εὐστόχως εἰς τὸ ἐπισημασμένον σημεῖον τοῦ ἀεροδρομίου. Καὶ ἐνεθύμιζε ἡ εἰκὼν τὸ πτῶμα ἵππου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπιπίπτουν κόρακες διὰ νὰ τὸ σπαράξουν ἀλλὰ κάποιος κινεῖ τὰς χεῖρας, ἐκδιώκει τὰ ὄρνεα ἐνῶ πλησιάζουν, καὶ ἀπομακρύνονται αὐτὰ ἔντρομα διὰ νὰ ἐπιστρέψουν ἐκ νέου.

Τὸ ἀεροδρόμιον ἤγγισαν μὲ τοὺς τροχούς των τὰ μεταγωγικὰ ἀεροπλάνα εὐθὺς μετὰ τὴν κατάληψίν του ὑπὸ τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν. Ἀλλὰ ἡ Ἀγγλικὴ πυροβολαρχία τοὺς ρίπτει εὐστόχους βολάς. Τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ ὁπλιταγωγὰ ἢ καίγονται ἢ διαλύονται ἀπὸ τὸ πῦρ τῆς Ἀγγλικῆς πυροβολαρχίας.

Τὸ δειλινὸν δύο λόχοι Ν.Ζ. ἔρχονται νὰ ἐνισχύσουν τὸ Τάγμα διὰ ν' ἀνακαταλάβουν τὸ ἀεροδρόμιον. Εἶναι ὅμως ἀργά. Καὶ ἐνῶ τοῦτο εὑρίσκεται κάτω ἀπὸ τὰ βλήματα τοῦ πυροβολικοῦ τῆς εἰς ἀφανῆ θέσιν εὑρισκομένης πυρ]χίας, δὲν ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀνακατάληψίς του.

Μὲ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἔπαυσε κάθε δρᾶσις τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ μὲ τὰ ἐλάχιστα στρατεύματα τὰ ὁποῖα προσεγειώθησαν κυρίως Δυτικῶς τοῦ ἀεροδρομίου καὶ ἀνωμάλως, εἰς ἔδαφος ἀπρόσφορον, ἐγκατέστησαν ἓν ἰσχυρὸν προγεφύρωμα, τὸ ὁποῖον ἐκράτησαν κυριολεκτικῶς μὲ τοὺς ὄνυχας ὅλην τὴν νύχτα. Ἐὰν ἐγένετο μία ἀντεπίθεσις τὸ βράδυ ἐκεῖνο, ἡ φωλεὰ αὕτη τῶν ὀλιγωτέρων τῶν 500 ἀλεξιπτωτιστῶν εἰς ἕνα πολὺ στενὸν χῶρον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀνθέξη.

Καθ' ὅλην τὴν νύκτα μὲ φωτοβολίδας τὰς ὁποίας ἐξετόξευον ἐμπρὸς ἀπὸ τὰς θέσεις των, μὲ ἓν ἐντατικὸν πῦρ ἀμύνης πρὸς ὑποτιθεμένους ἐπιτιθεμένους, οἱ Γερμανοὶ ἀπέβλεψαν εἰς τὸ νὰ σπείρουν τὸν τρόμον εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θὰ ἐτόλμων νὰ τοὺς ἐπιτεθοῦν. Καὶ τὸ ἐπέτυχον.

Οἱ Βρεταννοὶ μετὰ τῶν λοιπῶν «μεγάλων» τῆς Εὐρώπης ἕκαστος τῶν ὁποίων ἐποφθαλμία τὴν Ἑλληνικὴν Μεγαλόνησον, μετὰ κάθε αἱματηρὰν Κρητικὴν ἐπανάστασιν ἐφέροντο σουλτανικώτεροι καὶ τοῦ Σουλτάνου.

Ἡ Κρήτη, ἂν δὲν ὑφίστατο ἡ διελκυνστὶς τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων (Ἀγγλίας, Γαλλίας, Αὐστροουγγαρίας, Ρωσίας, Γερμανίας, Ἰταλίας) περὶ αὐτήν, θὰ εἶχεν ἀναμφισβητήτως τὴν τύχην τῆς ἑτέρας Ἑλληνικῆς μεγαλονήσου Κύπρου.

Τὸ ὄνειρο «Κρήτη» τῆς Ἀγγλικῆς Αὐτοκρατορίας χάρις εἰς τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὰς ἀκατασχέτους αἱμορραγίας τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας του, εἰς μόνον «ὀνειρο - κρίτης» ἐξήγη-

---

Τὴν ἑπομένην πρωΐαν ἐπανελήφθη ῥαγδαίως ἡ δρᾶσις τῆς ἀεροπορίας τοῦ ἐχθροῦ. Μαζὶ μὲ τὰ βομβαρδιστικὰ ἐμφανίζονται ἀναρίθμητα ὁπλιταγωγά. Ἀλλὰ τὸ ἀεροδρόμιον Μάλεμε εὑρίσκεται πάντοτε ὑπὸ τὰ πυρὰ πυροβόλων καὶ ὅλμοβόλων τῶν Ἄγγλων. Γερμανικὰ ὁπλιταγωγὰ ἀποπειρῶνται νά προσγειωθοῦν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον ἢ εἰς τὸ Δυτικῶς αὐτοῦ ἀνώμαλον ἔδαφος.

Τὴν καταστροφὴν ἐν ταυτῷ μὲ τὰ βλήματα τῶν Ἄγγλων, φέρει τὸ ἀνώμαλον τοῦ ἐδάφους, καὶ αἱ ἀπώλειαί των εἰς ἀεροπλάνα ὑπερβαίνουν τώρα τὰ 100. Οἱ Γερμανοὶ ὅμως ἐπιμένουν καὶ μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς 21ης Μαΐου ἔχουν ἐξασφαλίσει εἰς τὴν ἀπόλυτον κυριότητά των τὸ ἀεροδρόμιον ἐνῶ τὰ πολυβόλα καὶ ὅλμοβόλα τῶν Ἄγγλων σιωποῦν τραγικῶς.

Τώρα οἱ Γερμανοὶ εἶναι ἀνενόχλητοι εἰς τὸ ἔργον των. Τὰ ὁπλιταγωγά των συνεχῶς ἐκκενώνουν στρατὸν εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο. Φεύγουν ἀνεμπόδιστοι κι' ἐπανέρχονται. Πλέον τῶν 20 ὁπλιταγωγῶν τὴν ὥραν προσγειοῦνται. Μία τεραστία ἀερογέφυρα ἀπὸ τῆς ἠπειρ. Ἑλλάδος ἔχει ἐγκατασταθεῖ μέχρι τῆς Κρήτης.

Ὅταν ἐξημέρωσε ἡ 22α Μαΐου οἱ Γερμανοὶ κατεῖχον σταθερῶς τὸ Μάλεμε.

Ἡ μάχη αὐτὴ ἡ τρομακτικωτέρα τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου τοὐλάχιστον ἐξ ὅλων ὅσων συνήφθησαν μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἔκρινεν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Μάλεμε τὴν τύχην τῆς Κρήτης, ἔτι δὲ την τύχην τοῦ Ἔθνους μας, διότι ἂν ἡ Κρήτη δὲν ἔπιπτεν εἰς χεῖρας τῶν Γερμανῶν, ἡ μορφὴ τοῦ χάρτου τῆς Ἑλλάδος θὰ ἦτο πολὺ καλλιτέρα τῆς σημερινῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ Πατρίς μας δὲν θὰ ἐδοκίμαζεν ἀσφαλῶς τὰ δεινὰ «3 γύρων κομμουνιστικῶν καὶ 13 κολάφων Ἀγγλικῶν» οἵτινες ἀπὸ τῆς ἑπομένης τῆς ἀπωλείας τῆς Κρήτης ἀνηλεῶς μᾶς κατεφέροντο διότι οἱ Ἄγγλοι δὲν μᾶς ὑπελόγιζαν πλέον ὡς κ ρ ά τ ο ς καὶ λ α ό ν.

σεν ἀδιαψεύστως είς τοὺς ἐπιβουλευομένους «Μεγάλους ὄφεις προστάτας της»—δηλονότι τοὺς κύκλους τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις—ὅστις ὀνειροκρίτης ἡρμήνευσε σαφῶς, εἰς τοὺς μέχρι τοῦ 1912 ἐπιδόξους μνηστῆρας μιᾶς συγχρόνου Πηνελόπης διὰ τῆς ἑνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος, ὅτι οὕτω πραγματοποιηθέντος ἐπὶ τέλους τοῦ ὀνείρου τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, τὸ ἰδικόν των ἔσβυνεν ὁριστικῶς καὶ ἀνελπίστως πλέον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ

ΜΑΛΤΑ - ΓΙΒΡΑΛΤΑΡ

Ι. ΜΑΛΤΑ

Α. Θέσις: Εὑρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Μεσογειακῆς λεκάνης, Ν τῆς Ἰταλικῆς (πρώτης εἰς μέγεθος νήσου τῆς Μεσογείου) Σικελίας, ἀπέχουσα τοῦ νοτίου ἀκρωτηρίου αὐτῆς Σκάλαμπρι 50 μίλια.

Ἡ Μάλτα εἶναι ἡ μείζων νῆσος μιᾶς συστάδος, τῶν Μελιταίων νήσων.

Πρὸς Β αὐτῆς εἶναι ἡ νῆσος Κομίνο, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ φερωνύμου διαύλου καὶ ἔτι βορειότερον εἶναι ἡ δευτέρα εἰς μέγεθος τῶν Μελιταίων νήσων ἡ Γκότσο.

Ἡ μικροσκοπικὴ νησὶς Φίλφολα ἀναδύεται 4 μίλια νοτίως τῆς Μάλτας ὑπὸ ὑφαλεμβόλου καλουμένου «ὑφάλου Χαμριά», (Hamriah bank).

Τὸ σχῆμα τῆς νήσου Μάλτας εἶναι ἐλλειψοειδὲς μὲ μέγαν ἄξονα 15 μιλίων μήκους, διήκοντα ἐκ ΒΔ πρὸς ΝΑ καὶ μικρὸν ἄξονα 9 μιλίων μήκους.

Τὸ ὅλον ἐμβαδόν της εἶναι 247 τετρ. χλμ.

Α) ΓΑΙΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ

Εἶναι μᾶλλον χθαμαλὴ νῆσος μεγίστου ὕψοδ. 258 μ. Εἰς τὴν προϊστορικὴν ναυτιλίαν παλαιότερον ἦτο δυσαναγνώριστος. Οἱ πα-

λαιοί ναυτικοί κατηυθύνοντο πρὸς τὸ Σικελικὸν ἀκρωτήριον «Πάσσαρο» καὶ ἅμα τῇ θέᾳ του κατηυθύνοντο 50 μίλια πρὸς ΝΔ (*) καὶ εἶτα βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ νεφώσεων συμπυκνουμένων σχεδὸν πάντοτε ὑπὲρ τὴν νῆσον, ἐν ᾧ χρόνῳ εἰς τὴν λοιπὴν γύρω Μεσόγειον ἐπικρατεῖ εὐδία, ἀνεύρισκον τὴν νῆσον.

Τὸ ΒΑ ἄκρον τῆς νήσου εἶναι ἐξαιρετικῶς χθαμαλὸν καὶ λίαν κατάτμητον. Εἰς τὰς ἄκρας του ἐμφανίζει ἐκτὸς τῶν παλαιῶν πύργων τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ὧν αἱ ἐπάλξεις εἶναι διακεκοσμημέναι ἀπὸ ὦτα καὶ ὀφθαλμούς, συμβολικὰ τῆς ἐντάσεως τῆς προσοχῆς αὐτῶν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς νήσου, καὶ σπουδαίας ὀχυρὰς μονίμους ὀργανώσεις ἐπακτίας καὶ ἀντιαεροπορικὰς αἵτινες ἀποτελοῦν μέρος τοῦ ἀμυντικοῦ συστήματος δι᾽ οὗ προστατεύεται ἡ νῆσος κατὰ πάσης ἀπὸ ἀέρος ἢ θαλάσσης ἐπιδρομῆς.

Οἱ πολυάριθμοι κόλποι οἵτινες σχηματίζονται ἰδίᾳ κατὰ τὴν ΒΑ ἀκτήν, προσδίδουν ὅλως ἐξαιρετικὴν σημασίαν εἰς τὴν νῆσον, ὡς ἀ σ φ α λ ο ῦ ς βάσεως πλοίων ἐπιφανείας καὶ ὑποβρυχίων.

Οὕτω ἐκ τοῦ βορειοτέρου ἄκρου σχηματίζονται οἱ κάτωθι κόλποι:

1) Μ έ λ ι α ἢ Μ ε λ ι έ χ α (εἰς τὴν Μαλτέζικην διάλεκτον, ὅλως ἰδιότυπον). 2) Ἁ γ ί ο υ Π α ύ λ ο υ. 3) Σ α λ ί ν α. 4) Μ α ν τ α λ έ ν α ς. 5) Ἁ γ ί ο υ Γ ε ω ρ γ ί ο υ. 6) Ἁ γ ί ο υ Ἰ ο υ λ ι α ν ο ῦ. 7) Β α λ έ τ α ς. 8) Ὅρμος Ἁ γ ί ο υ Θ ω μ ᾶ καὶ 9) Ὅρμος Μ ά ρ σ α Σ ι ρ ό κ ο.

Κατὰ τὴν δυτικὴν καὶ ΒΔ ἀκτὴν τῆς νήσου δὲν παρουσιάζονται κόλποι καὶ λιμένες. Εἶναι ἐντελῶς ἀπρόσιται αὗται καὶ φύσει ὀχυραί, ἐκτεθειμέναι εἰς τὴν μανίαν τῆς πνοῆς σφοδροτάτων ΒΔ καὶ Δ ἀνέμων οἵτινες εἰς τὴν Μαλτεζικὴν ναυτικὴν διάλεκτον ἀποκαλοῦνται Μαϊστράλ.

Θὰ περιγράψωμεν λεπτομερέστερον τὸν θαυμάσιον κόλπον τῆς Β α λ έ τ α ὅστις ἔχει τὸν σπουδαιότερον ναύσταθμον καὶ τὸν μέγιστον τῆς Μεσογείου.

—Ὁ κόλπος Β α λ έ τ α χωρίζεται εἰς δ ύ ο ἀρίστους φυσικοὺς λιμένας διὰ τῆς παρεμβολῆς τῆς χερσονήσου Φ λ ω ρ ι ά ν α, εἰς τὸ ΒΔ τμῆμα τῆς ὁποίας εἶναι ἐκτισμένη ἡ πόλις—πρωτεύουσα «Β α λ έ τ α».

(*) Τὸ τοιοῦτον ἀγνοῶν ὁ στόλαρχος τοῦ Σουλεϊμὰν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς καὶ μὴ δυνηθεὶς ν᾽ ἀνεύρῃ καὶ κατακτήσῃ τὴν Μάλταν, ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀνέφερεν τὸ περίφημον ἐκεῖνο «Μάλτα γιόκ» (δὲν ὑπάρχει Μάλτα).

Εἰς τὸ ΝΑ ἄκρον αὐτῆς εὑρίσκεται ὁ Μέγας Λιμὴν ὅστις περιλαμβάνει ἓξ ὅρμους.

Εἰς τούτους εὑρίσκεται ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος. Εἰς τὸ ΒΑ τῆς χερσονήσου εἶναι ὁ λιμὴν Μουσιέτ, ὃν ἀποτελοῦν οἱ λιμένες Σλιέμα—Λαζαρέτο, Μυσόνια, Πιέτα.

Μὲ τοιαύτην φυσικὴν διάταξιν κόλπων καὶ βραχιόνων ἐμφανίζεται ὁ περίφημος αὐτὸς πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν καρδίαν τῆς Μεσογείου, διὰ τὴν κατοχὴν τοῦ ὁποίου εὐλόγως εἶναι ὑπερήφανος ἡ Μ. Βρεττανία.

—Τὸ μέγιστον τῶν ἀεροδρομίων τῆς νήσου εὑρίσκεται παρὰ τὸν κόλπον Μάρσα Σιρόκο.

—Τὸ κλῖμα τῆς Μάλτας εἶναι εὔκρατον, τὸ αὐτὸ μετὰ τῆς Ρόδου μεθ' ἧς εὑρίσκεται ἄλλως τε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ γεωγραφικοῦ παραλλήλου (37°). Ἡ ἔλλειψις ὕδατος ἐν τῇ νήσῳ ἔχει ἀντιμετωπισθῆ διὰ κατασκευῆς πολυαρίθμων δεξαμενῶν—στερνῶν περισυλλογῆς τῶν ὀμβρίων ὑδάτων.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου εἶναι 250.000 κάτοικοι κατανεμομένων εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν «Μελιταγῶν Νησίδων» μὲ ἰδίαν γλῶσσαν καὶ ἰδίαν ἐθνικὴν συνείδησιν, διαμορφουμένην ἐσχάτως μὲ τάσεις ἀνεξαρτητοποιήσεως ἐκ τοῦ Βρετανικοῦ ζυγοῦ.

ΙΙ. ΓΙΒΡΑΛΤΑΡ(*)

Α. Θέσις : Εὑρίσκεται εἰς τὸ δυτικὸν στόμιον τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Εἶναι ἡ νοτία ἄκρα τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου ὡς καὶ τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης.

Α) ΓΑΙΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΓΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ

Τὸ Γιβραλτάρ, ἀποικία τοῦ Βρεταννικοῦ Στέμματος, εὑρίσκεται ἐπὶ χερσονήσου ἥτις ἔχει μορφὴν νήσου, συνδεομένη διὰ στενοῦ λαιμοῦ μήκους 1.600 ὑαρδῶν μετὰ τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου.

(*) Τὸ Γιβραλτὰρ ὡς ἀποτελοῦν «ὀχυρὸν βράχον» περιελάβαμεν εἰς τὸ μέρος τοῦ τόμου τὸ περιγράφον τὰς νήσους.

Τὸ ἥμισυ τοῦ λαιμοῦ τούτου (800 ὑάρδες) εἶναι ἔδαφος Ἀγγλικὸν τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ ἔχει χαρακτηρισθῆ οὐδετέρα ζώνη μεταξὺ Ἐπικρατειῶν Ἀγγλίας – Ἰσπανίας.

Ἡ ὅλη χερσόνησος τοῦ Γιβραλτὰρ ἔχει μῆκος 2 1]2 μιλίων καὶ πλάτος μόνον 3]4 τοῦ μιλίου ἀπὸ Β πρὸς Ν.

Ἐκ τοῦ πελάγους ὁρώμενον τὸ Γιβραλτὰρ ἔχει τὴν μορφὴν ὀρθογωνίου τριγώνου τοῦ ὁποίου ἡ μὲν ὑποτείνουσα εὑρίσκεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἡ δὲ ὀρθὴ γωνία ἄνω. Ὁ τεράστιος οὗτος β ρ ά χ ο ς τ ο ῦ Γ ι β ρ α λ τ ὰ ρ ἀποτελεῖ ἓν φύσει, ὀχυρόν, φρούριον. Εἶναι οὕτως εἰπεῖν ἡ κλεὶς τῆς Μεσογείου. Εἰς τὸν βόρειον καὶ καθέτως τοῦ βράχου ἀποκεκομμένον κρημνὸν ὀρθώνεται ἡ κορυφὴ «Βράχος τοῦ Πυροβόλου» (360 μ. ὕψος). Ἐκεῖθεν ἡ κορυφογραμμὴ βαίνει πρὸς νότον σχηματίζουσα ἑτέραν κορυφὴν τὴν λεγομένην «Σηματοτηλέγραφον». Εἶτα ἀνέρχεται εἰς τὴν κορυφὴν «Πύργος τοῦ Ο' Χάρα».

Ἔτι νοτιώτερον ὑπάρχει ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ τοῦ Γιβραλτὰρ (420 μ.).

Ἀμέσως νοτιώτερον κατέρχεται μὲ μεγάλην κλίσιν ἡ νοητὴ κορυφογραμμὴ «ἄ ν δ ε ι ρ ο ν τ ο ῦ ἀ ν ε μ ο μ ύ λ ο υ». Ἐκεῖθεν χαμηλοῦται καὶ πάλιν σχεδὸν ἀποτόμως εἰς τὸ «ἄνδειρον τῆς Εὐρώπης».

Μὲ τὴν διάταξιν ἐκ Β πρὸς Ν τοῦ περιφήμου αὐτοῦ βράχου – ἐπιμήκους χερσονήσου, αἱ δύο ἀκταί του στρέφονται πρὸς Ἀτλαντικὸν καὶ Μεσόγειον.

Τὸ πρὸς τὴν Μεσόγειον τμῆμα ἀκτῆς εἶναι περὶ τὸ μέσον αὐτῆς ἐντελῶς ἀπροσπέλαστον. Ἓν τμῆμα μόνον αὐτῆς μέχρι τοῦ «ὅρμου Καταλὰν» κατοικεῖται. Νοτιώτερον δὲ μέχρι τοῦ «σπηλαίου τῶν Πιθήκων (*), εἶναι προσπελάσιμον συνδεόμενον καὶ δι' ἁμαξιτῆς ὁδοῦ μὲ τὴν πόλιν τοῦ Γιβραλτάρ.

Τὸ νοτίως ὅμως τοῦ ὅρμου Καταλὰν εὑρισκόμενον τμῆμα «Σάλτο Γκαρόμπο» συνδέεται—διὰ σήραγγος ἐγκαρσίας κάτω τῆς ὀρθῆς γωνίας διερχομένης—μετὰ τῆς πόλεως Γιβραλτάρ.

Αἱ δυτικαὶ προσπτώσεις τοῦ βράχου εἶναι ὁμαλώτεραι καὶ ἐπ' αὐτῶν εὑρίσκεται ἡ πόλις τοῦ Γιβραλτάρ.

---

*) Εἰς τὸ τμῆμα ἐκεῖνο τοῦ βράχου ζῆ ἓν εἶδος πιθήκων εἰς ἐντελῶς ἀγρία κατάστασιν, μοναδικὴ κοινωνία πιθήκων ἐν Εὐρώπῃ καὶ συγγενῶν τῶν εἰς τὴν ἔναντι Ἀφρικανικὴν ἀκτὴν «Σιέρρα Μπουλῶνες» εὑρισκομένων.

Α΄ ΟΧΥΡΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΛΙΜΕΝΟΣ

Ὁ περίφημος βράχος τοῦ Γιβραλτὰρ εἶναι ἀνεσκαμμένος διὰ στοῶν αἱ ὁποῖαι καταλήγουν εἰς τρομερὰ διὰ τὸ ὕψος των καὶ τὴν ἰσχὺν πυρός των πυροβολεῖα. Ταῦτα εἶναι ἐντελῶς ἀφανῆ.

Ὁ λιμὴν ἐξ ἄλλου, ἐπιμήκης ἀπὸ Β πρὸς Ν μήκους 1 μιλίου, ἀποτελεῖται ἐκ δύο μεγάλων κυματοθραυστῶν ἀρχομένων ἐκ τῆς Β καὶ Ν κορυφῆς τῆς πόλεως. Μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο, ἕτερος μεμονωμένος κυματοθραύστης, διήκει παραλλήλως πρὸς τὴν παραλιακὴν ζώνην καὶ ἀφήνει μεταξὺ τῶν δύο ἄλλων δύο στόμια λιμένος.

Ὁ λιμὴν εἶναι ἀρκετὰ εὐρύχωρος καὶ δύναται νὰ περιλάβη σημαντικὸν ἀριθμὸν πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν σκαφῶν οἱουδήποτε ἐκτοπίσματος.

Σήμερον οἱ Ἄγγλοι συνεχίζουν μὲ ἐντατικὸν ρυθμὸν (13.000 ἐργάται Ἱσπανοὶ ἐφοδιασμένοι δι' εἰδικῶν ἀδειῶν εἰσέρχονται καθημερινῶς εἰς τὸ Γιβραλτὰρ καὶ ἐργάζονται εἰς τὰ ἔργα ταῦτα ἐπιστρέφοντες τὴν ἑσπέραν διὰ τῆς οὐδετέρας ζώνης εἰς Ἱσπανίαν) τὰς ἐντὸς τοῦ φρουρίου ἐγκαταστάσεις των προσαρμόζοντες τά τε πάχη καὶ βάθη τῶν ὀχυρωματικῶν των ἔργων εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἀμύνης κατὰ τοῦ θερμοπυρηνικοῦ πολέμου.

Ἀπὸ τὴν κεντρικὴν σήραγγα ἥτις διασχίζει ὁλόκληρον τὴν «βάσιν τοῦ βράχου» μέχρι τῶν ἀνωτάτων ἐπικαίρων θέσεων τῶν εὑρισκομένων ἐπὶ τῆς κορυφῆς εἰς ὕψος 1.400 ποδῶν (420 μ.) ἔχουν ἤδη ἀνορυχθῆ πολλὰ «κάθετα φρέατα».

Πλησιάζει πρὸς τὸ τέρμα της, ἐξ ἄλλου, ἡ κατασκευὴ ὑπὸ τῶν ἐργοταξίων τοῦ Μηχανικοῦ εἰς μέγα βάθος πέντε νέων τεραστίων ὑπογείων δεξαμενῶν πετρελαίου.

Αἱ δεξαμεναὶ αὗται προβλέπεται ὅτι θὰ εἶναι ἄτρωτοι ἀπὸ τὰς πυρηνικὰς βόμβας τὸ δὲ ἐναποθηκευόμενον εἰς αὐτὰς πετρέλαιον «θὰ ἠμπορῆ νὰ ἱκανοποιήση οἱανδήποτε ζήτησιν ἐπὶ σημαντικὸν χρονικὸν διάστημα».

Ἅπαν τὸ ὑλικὸν ἐξορύξεως κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀξιολόγων τούτων τεχνικῶν στρατιωτικῶν ἔργων χρησιμοποιεῖται ὡς Ἕ ρ μ α διὰ τὴν ἐπέκτασιν ἐντὸς τῆς θαλάσσης τῶν διαδρόμων προσγειώσεως τοῦ ἀεροδρομίου τῆς σημαντικῆς ταύτης στρατιωτικῆς βάσεως.

Ἀπὸ ἀπόψεως διεθνοῦς θέσεως, τὸ Γιβραλτὰρ ἀπετέλει ἀνέκαθεν τὸν διακαῆ πόθον τῶν Ἱσπανῶν οἵτινες δὲν ἔπαυσαν νὰ θεωροῦν τοῦτο ὡς τμῆμα τῆς ἐπικρατείας των, ἀνῆκον δικαιωματικῶς εἰς αὐ-

τοὺς καὶ τὸ ὁποῖον «ὀφείλει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς αὐτοὺς ἡ παρανόμως κατέχουσα τοῦτο 'Αγγλία».

'Η δημιουργία, προσφάτως, τοῦ ἀνεξαρτήτου βασιλείου τοῦ Μαρόκου ἐδημιούργησεν ἕνα νέον μνηστῆρα διὰ τὸν «βράχον» καὶ εἰσήγαγεν ἕνα νέον παράγοντα εἰς τὴν θέσιν τῆς Μ. Βρεττανίας ἔναντι τοῦ Γιβραλτάρ.

Οἱ Μαροκινοὶ κατόπιν τῆς ἐπὶ 40ετίαν ὑποταγῆς των εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀποκτήσαντες σήμερον τὴν ἀνεξαρτησίαν των στρέφουν τὰς βλέψεις των πρὸς τὴν ἀναβίωσιν τῆς παλαιᾶς αὐτοκρατορίας των. Οὕτω ἀποκαλοῦν ἤδη ἐπισήμως τὸ στενὸν τοῦ Γιβραλτὰρ ὡς τὸ «στενόν μας». Εἰς δὲ τὸ μέγα τέμενος τῆς Ταγγέρης, εἰς τὸ καθ' ἑκάστην Παρασκευὴν παρουσίᾳ τοῦ Σουλτάνου καὶ τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεώς των μέγα Μουσουλμανικὸν προσκύνημα, δέονται εὐλαβῶς: «ὦ 'Αλλάχ, δῶσε μας πάλιν τὴν 'Ανδαλλουσίαν». δηλ. τὴν Νότιον 'Ισπανίαν εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάγεται φυσικά, καὶ τὸ Γιβραλτάρ.

Τὰ γεγονότα τῆς Β. 'Αφρικῆς ἐξελίσσονται ραγδαίως. Εἶναι πολὺ ἀπίθανον ὅτι τὰ νέφη τοῦ Βορειοαφρικανικοῦ ὁρίζοντος δὲν θὰ ἐπεκταθοῦν εἰς τὸν γειτονικὸν καὶ διεκδικούμενον χῶρον τοῦ Γιβραλτάρ.

Οἱ 'Ισπανοὶ ἐξ ἄλλου δὲν ἔπαυσαν ποτὲ τὴν χερσόνησον, ἥτις γεωφυσικῶς ἀνήκει εἰς τὴν 'Ιβηρικὴν τὴν ἰδικήν των τοιαύτην, νὰ τὸ θεωροῦν δὲ ὡς πατρῷον ἔδαφος τὸ ὁποῖον οἱ Ἄγγλοι κακῶς κατέχουν ἐνῶ ὤφειλον νὰ τοὺς τὸ εἶχον ἤδη παραχωρήσει.

ΣΤΡΑΤ, ΑΞΙΑ ΜΑΛΤΑΣ - ΓΙΒΡΑΛΤΑΡ

1. 'Αμφότεραι ἔχουν μεγίστην Στρατ. ἀξίαν καὶ ἀποτελοῦν στρατηγικὰ σημεῖα τῆς Μεσογείου ἐκ τῶν ἐλαχίστων ἐν τῇ γηΐνῃ σφαίρᾳ ἅτινα δύνανται ν' ἀλλάξουν αὐτὴν ταύτην τὴν μορφὴν τοῦ κόσμου.

2. 'Η Μάλτα εὑρισκομένη εἰς τὸ μέσον τῆς ἀπὸ τῶν στενῶν Μαρόκου 'Ισπανίας μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Συρίας – 'Ισραὴλ – Αἰγύπτου θαλασσίου διαδρόμου ὡς γίγας ὀφθαλμὸς κύκλωπος ἐπιτηρεῖ, ἐλέγχει καὶ ἀπαγορεύει τὴν ἀπὸ Στρατ. ἀπόψεως κολοσσιαίας σημασίας πλωτὴν ταύτην λεωφόρον.

3. Τὸ Γιβραλτὰρ ἐξ ἄλλου εἰς τὸν ὁμώνυμον πορθμὸν ὃν σχηματίζουν, αἱ ἤπειροι Εὐρώπη καὶ 'Ασία εἰς τὸ στενώτερον πλάτος τῆς Μεσογείου, ἀποτελεῖ τὴν κλεῖδα εἰσόδου καὶ ἐξόδου Μεσογείου – 'Ατλαντικοῦ.

4. Ὁ κατέχων τὰ δύο ταῦτα στρατηγικὰ σημεῖα εἶναι κυρίαρχος αὐτῆς ταύτης τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἔχων τὴν ἀπόλυτον δυνατότητα εἴτε νὰ τὴν διχοτομήση διὰ τῆς Μάλτας, εἴτε νὰ τὴν ἀποκλείσει διὰ τοῦ Γιβραλτάρ.

5. Οὐδὲ νοεῖται ποίαν ἀξίαν θὰ εἶχεν ἡ Αἴγυπτος, Σουέζ, Κύπρος, Κρήτη καὶ λοιπαὶ βάσεις τῆς Ἀνατ. Μεσογείου ἄνευ τοῦ Γιβραλτὰρ καὶ τῆς Μάλτας.

6. Διὰ τῶν ἰσχυρῶν πολεμικῶν λιμένων τούτων, τῶν ἐν αὐτοῖς ναυστάθμων, δεξαμενῶν, ναυπηγείων κτλ. παρέχεται ἡ δυνατότης ἐξορμήσεως, ἀνεφοδιασμοῦ, ἐπισκευῶν ἢ καὶ κατασκευῶν πλοίων πολεμικοῦ στόλου καὶ ἡ ἀνάληψις μὲ βάσεις ταύτας, ἐνεργειῶν ἐπιθετικῶν πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν τῆς Μεσογείου.

7. Ἐξ ἄλλου τὰ ἐξαίρετα ἀεροδρόμια τῆς Μάλτας παρέχουν τὸ πλεονέκτημα τῆς ταχείας ὑποστηρίξεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ στόλου ἐπαυξάνοντα ἐν ταυτῷ καὶ τὴν ἀμυντικὴν ἰσχὺν τῆς Μάλτας θεωρουμένης ὡς φρουρίου - ὀχυροῦ.

8. Ἡ βάσις Μάλτα εὑρισκομένη εἰς 2.000 μιλίων ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν κυρίων Ἀγγλικῶν βάσεων τῆς Μπαχρέϊν καὶ Κουβάϊτ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Περσικοῦ κόλπου θὰ δύναται ν' ἀνταποκριθῇ πλήρως εἰς περίπτωσιν ἀπωλείας τῶν λοιπῶν βάσεων τῆς Ἐγγὺς Ἀνατολῆς εἰς μίαν ἄνευ σταθμοῦ πτῆσιν τῆς ἀεροπορίας ἐκ τῆς μιᾶς πρὸς τὰς ἑτέρας καὶ ἀντιστρόφως, ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις τῶν ἕως σήμερον ἀναπτυχθεισῶν ταχυτήτων καὶ τῆς ἀκτῖνος ἐνεργείας τοῦ ἀεροπλάνου.

9. Οὐχ ἧττον αἱ δύο βάσεις Γιβραλτὰρ καὶ Μάλτας παρουσιάζουν ἐξαιρετικὴν εὐπάθειαν ἔναντι χρήσεως θερμοπυρηνικῶν ὅπλων ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ἐκ τῆς δράσεως τῶν ὁποίων εἶναι βεβαία ἡ πλήρης ἐξουδετέρωσις αὐτῶν. Ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς μὴ χρησιμοποιήσεως τοιούτων ὅπλων ἢ καὶ τῆς ἀνακαλύψεως ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ ἀντιδότου τῶν τρομερῶν ἀποτελεσμάτων των καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ἀμύνης εἰς μέλλοντα πόλεμον, αἱ βάσεις Γιβραλτὰρ—Μάλτας θὰ διατηρήσουν τὴν αὐτὴν μεγίστην στρατηγικὴν σπουδαιότητα τὴν ὁποίαν ἀπὸ αἰώνων ἤδη ζηλοτύπως κρατοῦν, προνομιακῶς ὑπὲρ αὐτῶν ἔναντι ἄλλων στρατηγικῶν σημείων τοῦ Παγκοσμίου Θ. Πολέμου.

ΜΕΡΟΣ Δ΄

Ε. Δ. ΗΠΕΙΡΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

— α. *Προσδιορισμός.*

Τὸ ἐν λόγῳ Ε. Δ. συνθέτουν αἱ κοιλάδες:

—Ἀ ώ ο υ.

—Θ υ ά μ ι δ ο ς (κ. Κ α λ α μ ᾶ).

—Λ ο ύ ρ ο υ (π. Χ ά ρ α δ ρ ο ς) καὶ ἡ μικρὰ κοιλὰς τοῦ Ἀ χ έ ρ ω ν ο ς.

—Ἀ ρ ά χ θ ο υ.

τὰ ὑψίπεδα:

—Κ ο ρ υ τ σ ᾶ ς, Ἰ ω α ν ν ί ν ω ν καὶ Κ ο λ ω ν ί α ς.

καὶ αἱ νῆσοι:

—Ἰ ό ν ι ο ι ἢ ἄλλως Ἑ π τ ά ν η σ ο ς.

— β. *Θέσις.*

Τὸ Ε. Δ. Η. κεῖται εἰς τὸ Δ τμῆμα τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου καὶ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτῆς τὴν εὑρισκομένην ἐγγύτερον πρὸς τὴν Ἰταλικὴν χερσόνησον μεθ' ἧς σχηματίζει τὸ Στενὸν τοῦ Ὀτράντο.

— γ. *Ὅρια.*

ὁρίζεται πρός:

—Β ὑπὸ τῆς κοιλάδος τοῦ π. Σ κ ο ύ μ π ι (ἀρχ. Γενούσου).

—Δ ὑπὸ τοῦ Ἰ ο ν ί ο υ π ε λ ά γ ο υ ς καὶ τῆς Ἀ δ ρ ι α τ ι κ ῆ ς θ α λ ά σ σ η ς.

—Ν ὑπὸ τοῦ Ἀ μ β ρ α κ ι κ ο ῦ κ ό λ π ο υ καὶ τῶν ὀρέων Μ α κ ρ ύ ν ο ρ ο ς καὶ ὄ ρ η Β ά λ τ ο υ, διαχωριστικῶν ὀρέων μετὰ τοῦ Ε. Δ. Δυτ. Στερεᾶς Ἑλλάδος.

—Α ὑπὸ τῆς κυρίας ὀροσειρᾶς τῶν Ἑ λ λ η ν ι κ ῶ ν Ἄ λ π ε ω ν ἤτοι τῶν ὀρέων Τζουμέρκα, Λάκμωνος, Βασιλίτσας, Γράμμου, Μοράβας, Γκαλιτσίτσας καὶ Λίμνης Ἀχρίδος.

—Ἡ ὀροθετικὴ γραμμὴ Ἑλλάδος—Ἀλβανίας ἀρχομένη ἐκ τοῦ Ἰονίου πελάγους (ὅρμου Φτελιᾶς) βαίνει ἐπὶ τῶν Δ ἀντερεισμάτων Τσιγκέλι—Ἀετὸς τῆς Σ α ρ α κ ί ν α ς—Τ σ α μ α ν τ ᾶ—Μ α κ ρ υ κ ά μ π ο υ—ὀρέων Λ ε σ κ ο β ι κ ί ο υ καὶ Μ α ύ ρ η ς Π έ τ ρ α ς.

(Σ υνέχεια Γ' τόμου)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΘΝΗ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΕΛΛΑΣ

ΚΕΦ. Ι

	Σελίς
Σύντομος Γεωγραφική Ἐπισκόπησις	5 – 7
Ἔκτασις – πληθυσμός – διαίρεσις	7 – 8
Γλῶσσα – Πολίτευμα – Ἔμβλημα – Σημαία	8 – 9
Κλῖμα	9 – 10
Διοικητική διαίρεσις	10 – 12
Γαιομορφολογική Ἐπισκόπησις	
Ὀρεογραφία	13 – 17
Ὑδατογραφία	17 – 21
Πεδιάδες – ὑψίπεδα	21 – 22
Ἀκτογραφία	22 – 24
Νησιωτικόν τμῆμα Ἑλλάδος	25 – 30
Συγκοινωνίαι	30 – 42

ΚΕΦ. ΙΙ

Πλουτοπαραγωγικόν δυναμικόν	
Ὀρυκτός πλοῦτος – Μέταλλα	43 – 46
Βιομηχανία	46 – 55
Γεωργία	56 – 58
Κτηνοτροφία – Ἁλιεία	57 – 58
Δάση	58
Ποντοπόρος Ναυτιλία	59 – 65
Τουρισμός	66 – 72
Ἀπόδημος Ἑλληνισμός – Μετανάστευσις	73 – 79
Ἐργατικόν Δυναμικόν	80
Ἐθνικον εἰσόδημα καὶ βιοτικόν ἐπίπεδον	81 – 85
Δυνατότητες αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς	85 – 87

Σελίς

ΚΕΦ. III

Ἑλληνικὰ προβλήματα
α) Δημογραφικὸν πρόβλημα 88–91
β) Κουτσοβλαχικὴ μειονόνης 91–101
γ) Μουσουλμανικὴ μειονότης 101–114

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΟΝΟΝ

Αἱ Ἐθνικαί μας διεκδικήσεις
α) Ὁρισμός – Γενικότητες 115–117
β) Ἐθνικὴ πολιτικὴ ἐνίων «μεγάλων» 117–119
γ) Λόγοι καὶ αἴτια δικαιολογοῦντα Ε. Δ. 119–125
δ) Ἀρχαὶ διέπουσαι τὸν τρόπον διεκδικήσεως Ἐθνικῶν δικαίων 126–130
ε) Ποῖαι αἱ Ἐθνικαὶ Ἑλληνικαὶ διεκδικήσεις:
– ἐξ Ἀγγλίας 131–139
– ἐξ Ἀλβανίας 139–144
– ἐκ Βουλγαρίας 144–160
– ἐκ Γιουγκοσλαυίας 161–175
– ἐκ Τουρκίας 175–186

ΚΕΦ. IV

Ἔμψυχον δυναμικὸν 187–193

ΚΕΦ. V

Πολεμικὸν δυναμικὸν 194–199

ΚΕΦ. VI

– Ἄξονες εἰσβολῆς ἐκ τῶν ὁμόρων Κρατῶν πρὸς Ἑλλάδα καὶ ἀντιστρόφως
– Ἀμυντικαὶ κατὰ μῆκος τῶν ἀξόνων περιοχαὶ καὶ τοποθεσίαι. Στρατ. ἀξία τούτων 211–226

ΚΕΦ. VIII

Ἐκτίμησις τῆς στρατηγικῆς ἀξίας τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου γενικῶς καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ΝΑΤΟ
α) Ὡς χώρου γεωγραφικοῦ 227–230
β) Γεωγραφικὴ ἐπιβεβαίωσις τῆς στρατηγικῆς ἀξίας τῆς Ἑλλάδος 230–232
Ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ΝΑΤΟ 233

Σελὶς

– 1) Ἡ σημασία του ὡς ζώνης συγκοινωνιῶν 233 – 235
– 2) Ἡ λόγῳ θέσεως ἀξία τῆς Ἑλλάδος 235 – 238
– 3) Ἡ ἀξία της ὡς περιοχῆς ἀμύνης 238 – 239
– 4) Ὡς χώρου καλύπτοντος εὐπαθεῖς καὶ ζωτικὰς περιοχὰς 240
– 5) Ὡς πηγῆς ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων 240 – 242
Υ. Γ. Ἀναγκαῖαι προσθῆκαι καὶ βελτιώσεις εἰς τὸ Κεφ. ΙΙ 242 – 244

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΔΑΦΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΚΕΦ. Ι

Ι. Θέσις – Ὅρια 245
ΙΙ. Γαιομορφολογικὴ Ἐπισκόπησις
α) Ὀρεογραφία 245 – 247
Ἀξιόλογοι στενωποὶ καὶ διαβάσεις 247 – 248
β) Ὑδατογραφία 248 – 251
γ) Ἀκτογραφία 251 – 252
δ καὶ ε) Ὑψίπεδα – πεδιάδες 252 – 253
στ) Εἰδικαὶ κλιματολογικαὶ συνθῆκαι 253
ΙΙΙ. Διοικητικὴ διαίρεσις 253 – 255
ΙV. Συγκοινωνίαι 254 – 260
V. Ἱστορικὴ Ἀνασκόπησις 260 – 262
VI. Σφάλματα τοῦ παρελθόντος ἐκ μὴ καλῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ ἐδάφους 262 – 263

ΚΕΦ. ΙΙ

Ἄξονες – ἀμυντικαὶ περιοχαὶ 264 – 266

ΚΕΦ. ΙΙΙ

Στρατηγικὴ ἀξία Θεσσαλίας 267 – 271

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΝΗΣΟΙ

ΚΕΦ. Ι

– Ἰόνιοι νῆσοι 273
Γαιομορφολογικὴ Ἐπισκόπησις 273 – 276
Ἱστορικὴ Ἀνασκόπησις (Ἀγγλοκρατία) 277 – 278
Στρατ. ἀξία Ἰονίων νήσων 278
Νῆσοι Δωδεκανήσου 279
Στρατηγικὴ ἀξία Δωδεκανήσου 280 – 281

ΚΕΦ. ΙΙ

Κρήτη 282 – 300
Στρατηγική ἀξία Κρήτης 300 – 308

ΚΕΦ. ΙΙΙ

Μάλτα – Γιβραλτάρ 309 – 312
Αἱ ὀχυρώσεις τοῦ λιμένος Γιβραλτὰρ 313 – 314
Στρατηγικὴ ἀξία Μάλτας – Γιβραλτὰρ 314 – 315

ΜΕΡΟΣ Δ'

Ε. Δ. ΗΠΕΙΡΟΥ

ΚΕΦ. Ι

Προσδιορισμὸς – Θέσις – Ὅρια 316

(Συνέχεια εἰς τὸν Γ' Τόμον)